ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 14

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Λόγος τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου — Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου· περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἐπισκέψεις.*—Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἁγίου Πάσχα, κατὰ τοὺς καθολικούς, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἐν συνοδίᾳ τοῦ κ. Ἰωάννου Τανταλίδου, Διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἀνελθὼν τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ εἰς Πέραν ἐπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοὺς ἐξοχωτάτους πρεσβευτὰς τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, τὴν Α. Σ. τὸν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τοῦ Πάπα Βοννέτην, τὸν βοηθὸν διευθυντὴν τῆς αὐτοκρατορικῆς Τραπέζης κ. Γ. Ὠβουανώ, καὶ τὸν διευθυντὴν τῆς Λυωνικῆς Πιστώσεως κ. Βλανσενέ.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Πανοσιολογιότης ἀντεπεσκέψατο καὶ τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς σερβικῆς Πρεσβείας κ. Πέτροβιτς.

—*Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*—Τῷ ἄρτι ἐκ τῆς Ἑσπερίας εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐπανακάμψαντι ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ Παύλῳ Στεφάνοβικ Σκυλίτσῃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης διεβίβασε τὰς ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχὰς τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Πανοσιολογιότης ἐν συνοδίᾳ τοῦ Ἰ. Δ. Τανταλίδου Διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου ἠύξατο τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Ρωσίας Ζηνοβιεύ, προσωρινῶς εἰς Ρωσίαν ἀπελθόντι, τὸ κατευόδιον ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Αὐθημερὸν ἡ Α. πανοσιολ. ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Λαυρέντιος ἀνελθὼν εἰς Πέραν διηρμήνευσε τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῇ Α. Ε. τῷ Θεοδωράκῃ ἐφέντῃ Παπαδοπούλῳ, μουαβίνῃ τοῦ νομοῦ Ἀδριανουπόλεως, ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀφίξει αὐτοῦ.

— *Χειροτονία ἱερέως.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας ἐγένετο ἡ εἰς ἱερέα χειροτονία τοῦ διακόνου Γενναδίου Θέμελι ἱερουργοῦντος ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτου εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος τῆς Α. Σ. τοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτου Βερροίας Κωνσταντίου.

—*Διανομὴ ἐλεῶν.*—Ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἰδιαιτέρα Ἐπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ, τοῦ κ. Ἰωάννου Μαμοπούλου καὶ τοῦ Β' γραμματέως τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου Ἀλκ. Μαυράκη ἵνα διανείμῃ τὰ εἰθισμένα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἐλεή·

Ἐλλείψει χώρου παρελείφθησαν σήμερον τὰ χρονικὰ περὶ «*μεγάλης δωρεᾶς Μαρασλῆ εἰς τὴν Π.Ἀστικὴν Σχολὴν*» περὶ «*τῆς ἀπονομῆς πτυχίων τοῦ ἐν Πέραν Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου*» καὶ ἡ πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος περὶ τοῦ Μ. Ὡρολογίου.

ΛΟΓΟΣ

ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ

ὑπὸ τοῦ

Μ. ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

«Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι».

Ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἐκκλησίας, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ λοιποὶ ἀ-

γαπητοὶ ἀδελφοί, σήμερον εἶνε ὁ σταυρὸς καὶ τὰ πάθη τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ. Καὶ τελοῦμεν ἡμεῖς σήμερον ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης καὶ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐπηγγελμένης ἐκείνης τοῦ Γολγοθᾶ θυσίας, ἥτις κατέπαυσε πάσας τὰς νομικὰς καὶ τὰς λοιπὰς τῆς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου πορευομένης ἀνθρωπότητος θυσίας, καὶ ἐκαθάρισε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ βδελύγματος τῆς αἱματοχυσίας ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς καὶ ἠνέῳξε τὰς κεκλεισμένας διὰ τὴν πτῶσιν τῶν πρωτοπλάστων θύρας τοῦ Παραδείσου. Καὶ ἵνα τὴν σοβαρὰν ταύτην ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας μελετήσωμεν καὶ αἰσθανθῶμεν βαθύτερον, δεῦτε, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψωθῶμεν ὑπεράνω ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πεποτισμένου διὰ τοῦ θεανδρικοῦ αἵματος φρικτοῦ Γολγοθᾶ, καὶ παραστῶμεν θεαταὶ τοῦ φρικώδους καὶ αἱματηροῦ θεάματος τοῦ παγκοσμίου ἱλασμοῦ, ὃν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐτέλεσε τὸ μέγα καὶ αἰώνιον θῦμα, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὑπὲρ τῆς ἁμαρτωλῆς καὶ κατακρίτου ἀνθρωπότητος. Ἐκεῖ, ἀδελφοί μου, θὰ αἰσθανθῆτε ὅλον τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης καὶ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν, καὶ ὅλον τὸ βάθος τῆς σαπρίας καὶ τῆς μοχθηρίας τοῦ πλάσματος πρὸς τὸν πλάστην. Ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἀκούεται μεθ' ὅλου τοῦ ἀπαισίου αὐτοῦ κτύπου ὁ φοβερὸς σφιγμὸς τῆς ἀνθρωποκτόνου ἁμαρτίας, καὶ ἐκεῖ θὰ ἀναμετρήσητε ὅλον τὸ ἀθεώρητον χάος τῆς μεγάλης καὶ ἀνιάτου πληγῆς τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπότητος. Ἐκεῖ κορυφοῦται ὅλον τὸ μυστήριον ἁπασῶν τῶν δυστυχιῶν, τῶν πληγῶν καὶ τῶν αἰσχῶν τῆς κολαζομένης ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ἐκεῖ συγκορυφοῦται ἅμα καὶ ὅλος ὁ ὑπερβάλλων πλοῦτος τῆς σοφίας καὶ ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἰάθη τὸ μέγα τραῦμα, ὁ ἄνθρωπος· ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔφθειρε τὴν ἰδίαν φύσιν ἀποσπάσας καὶ ἀπομακρύνας ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ὁποῖος φέρων παρέδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὰς ὁρμὰς ἐκείνας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ αἶσχος ἡμῶν, καὶ τῶν ὁποίων ἐπαξία ἀνταμοιβὴ ὑπῆρξεν ὁ θάνατος. Ἐκεῖ δὲν ἀναγινώσκεται μόνον ἡ θλιβερὰ σελὶς τῆς πτώσεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἐκεῖ πρὸ παντὸς ἀνταυγάζει δευτέρα φαεινὴ καὶ οὐρανία σελὶς ἡ τοῦ ἱλασμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας· ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὁ οὐρανὸς ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν καὶ ἡ καταλλαγὴ τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια ἐγένετο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐν τῷ αἵματι τοῦ Θεανθρώπου ἐβάφη ὁ κάλαμος, ὅστις ὑπέγραψε τὴν εἰρήνην μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Καὶ ἰδοὺ λοιπόν, ὁ λόγος, Παναγιώτατε Δέσποτα, διατί δὲν καταβαίνει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ἀκριβῶς διότι εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο δὲν καταβαίνει· διότι ἦλθε νὰ πληρώσῃ τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου αὐτοῦ πατρός, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἴδιος ἔλεγεν, «ὅτι οὐκ ἔστι θέλημα παρὰ τῷ πατρί μου ἵνα ἀπόληται καὶ εἷς των μικρῶν τούτων», διὰ τοῦτο κρέμαται ἑκουσίως ἐπὶ τοῦ ξύλου· ἀκριβῶς, διότι εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ ἱερωτέρᾳ στιγμῇ τῆς θείας καὶ σωτηριώδους αὐτοῦ ἀποστολῆς, ἀκριβῶς διότι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἔχει πληρεστάτην καὶ τελειοτάτην τὴν συναίσθησιν διατί ὁ Θεὸς «θυσίαν καὶ προσφορὰν πλέον παρὰ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἠθέλησε, σῶμα δὲ καὶ σάρκα κατηρτίσατο τὸν προαιώνιον καὶ συνάναρχον αὐτοῦ λόγον», διὰ τοῦτο ἀγογγύστως ὑπομένει τὰς ὀδύνας τοῦ σταυροῦ, καὶ δὲν καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἐκπνέει ἐκεῖ ὡς ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων, εὐχαριστημένος μολαταῦτα κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, διότι οὕτως ἐτέλεσε τὴν προαιώνιον τοῦ Θεοῦ βουλὴν καὶ κατέπαυσεν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς τὰς θυσίας καὶ τὰς αἱματοχυσίας ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἠνάγκασεν ὅλον τὸν κόσμον νὰ πέσῃ πρηνὴς πρὸ σταυροῦ καὶ ὡς ὁ ἑκατόνταρχος ν' ἀνακράξῃ «ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος». Μόνον εἰς ἕνα Θεάνθρωπον ἀπέκειτο τόσα νὰ πάθῃ καὶ οὕτωσὶ ν' ἀποθάνῃ καὶ νὰ νικήσῃ διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον, καὶ διὰ τοῦ σταυροῦ νὰ σκυλεύσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ᾅδου, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις νὰ δοξασθῇ διὰ τῶν στοιχείων καὶ τῶν μέσων τῆς πλέον εὐτελοῦς ἀδοξίας, καὶ ν' ἀνακηρυχθῇ Θεός, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν πᾶς ἄλλος θὰ ἐμυκτηρίζετο καὶ θὰ ἐθάπτετο ὑπὸ τὸν βαθὺν περίγελων καὶ τὴν χλεύην καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ κόσμου. Καὶ ἰδοὺ ὁποῖον σήμερον ἔσται τὸ θέμα τοῦ λόγου μου. Ἰδοὺ ὁποίαν ἔχει σήμερον θλιβερὰν ὑπόθεσιν ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ἵνα τὴν θλιβερὰν ταύτην ἑρμηνεύσω ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ὅλον τοῦτο μυστήριον τῶν αἱματοχυσιῶν πῶς καὶ διατὶ διετάχθησαν, καὶ πῶς καὶ διατὶ κατηργήθησαν διὰ τῆς θυσίας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεανθρώπου, χαρίσατέ μοι παρακαλῶ τὴν εὐμενῆ καὶ ἀδελφικὴν ὑμῶν προσοχὴν καὶ ἀκρόασιν.

Πτῶσις καὶ ἀποκατάστασις, ἁμαρτία καὶ

ἐξιλασμός, καταδίκη καὶ ἐξαγόρασις, εἶνε Παναγιώτατε Δέσποτα, οἱ δύο πόλοι περὶ οὓς στρέφεται ὅλον τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ θανάτου ἑνὸς Θεανθρώπου. Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου ἀπ' ἀρχῆς τῆς δημιουργίας οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶνε εἰμὴ διήγησις τῶν ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν καὶ ἐγκλημάτων, ἅτινα μόνον ὅταν φωτισθῶσι διὰ τῶν ἀκτίνων, αἵτινες ἐκπέμπονται καὶ ἀκτινοβολοῦσιν ἐκ τοῦ Σταυροῦ, εὑρίσκουσι τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεώς των καὶ τὸ μέσον τῆς καταστροφῆς των. Τὸ μέγα αἴνιγμα τοῦ κακοῦ, ὅπερ μεθερμηνευόμενον εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς θρησκείας σημαίνει τὴν πτῶσιν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐτάραξεν ὅλην τὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὸ ὁποῖον ἔμεινεν καὶ μένει ὡς σφὶγξ καθημένη παρὰ τὴν θύραν τῆς φιλοσοφίας καὶ καταβιβρώσκει πάντας τοὺς ἀδυνατοῦντας νὰ εὕρωσι τὴν ἀρχὴν τῆς προελεύσεως εἰς τὸ μέσον τῆς ἀναιρέσεώς του, τὸ μέγα τοῦτο παγκόσμιον αἴνιγμα, μόνον τὸ ἐκ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐκ τοῦ Γολγοθᾶ ἐξερχόμενον φῶς δύναται νὰ φωτίσῃ καὶ λύσῃ ἐπαρκῶς καὶ κατὰ τρόπον ὥστε μηδεὶς νὰ ζητῇ τίποτε περισσότερον. Εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἐπεφυλάσσετο ἡ δόξα αὕτη νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδιαφέροντος ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα τούτου ζητήματος, καὶ ἄνευ Γολγοθᾶ, ὅστις εἶνε ἡ ἀποκατάστασις τῆς πτώσεως, καὶ ἡ ἐξαγόρασις τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, θλιβερὸς καὶ ἀπαίσιος θὰ ἦτο ὁ κλῆρος τοῦ ἀνθρώπου. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτε ὁ ἐκπεσὼν ἄνθρωπος ἐστράφη εἰς ἑαυτὸν καὶ εἶδε τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ γύμνωσιν, ἣν ἐζήτησε ῥάπιων φύλλα συκῆς νὰ καλύψῃ, καὶ ᾐσθάνθη τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἠθικὴν σῆψιν καὶ ἀθλιότητα, κατελήφθη ὑπὸ φρίκης καὶ σκοτοδίνης, καὶ φοβούμενος τὰς μάστιγας τῆς θείας δικαιοσύνης ἔφυγε μακρὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ περιεπλανήθη εἰς ὅλας τὰς ἀδιεξόδους τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀθλιότητος· ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε τὸν Θεόν, καὶ τότε ἐθεοποίησεν ὅλας τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη του καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ κτήνη καὶ τὰ ζῶα τῆς γῆς· καὶ τὸ πᾶν δι' αὐτὸν ἦτο Θεός, πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἔκτοτε ἀδύνατον πρᾶγμα κατέστη πλέον διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ εὕρῃ τὸν ἀπολεσθέντα Θεὸν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀδύνατον νὰ ὑψωθῇ καὶ φθάσῃ μέχρι τοῦ ἀπείρου καὶ ἀναμαρτήτου Θεοῦ. Ἀλλ' ἂν ἀδύνατον ἀπεδείχθη διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ φθάσῃ διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων εἰς τὸν Θεόν, μήπως ἡ ἀδυναμία αὕτη καὶ ἡ ἀνικανότης τοῦ ἀνθρώπου ἀφῄρει καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ καταβῇ αὐτὸς μέχρι τοῦ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου, ἢ μᾶλλον ν' ἀνυψώσῃ αὐτὸς τὸν ἐκπεσόντα ἄνθρωπον μέχρι τοῦ Θεοῦ; Τί; ἀδύνατον κρίνεται νὰ λάβῃ ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων δούλους καὶ καταδίκους ὡς ἡμᾶς καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ νὰ υἱοθετήσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς μετόχους τῆς αἰωνίου βασιλείας του; Λυτός, ὅστις ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ἐποίμανεν ὅλα τὰ ἔθνη καὶ τὰς φυλὰς τῆς γῆς, ὅστις διὰ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐξήλειψε πᾶν γένος ἀνθρώπων ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, αὐτὸς ὅστις μόνος ἐγνώρισε καὶ εἶπεν ὅτι ἔγκειται ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου. αὐτὸς δὲν θὰ ἐλάμβανεν ἐπὶ τέλους πρόνοιάν τινα σωτηριώδη καὶ περὶ τοῦ πλάσματος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἠγάπησε τὰ πάντα ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον τρέχον καὶ ζητοῦν τὸν Θεὸν ἐνηγκαλίσθη ὅλας τὰς ψευδεῖς χιμαίρας καὶ ἐψηλάφησεν ὅλας τὰς ἀπατηλὰς σκιάς, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τὸν Θεόν, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἠὐδόκει ν' ἀποκαλυφθῇ εἰς αὐτὸν καὶ κατέλθῃ μέχρις αὐτοῦ; Ὁ Θεὸς ἔλαβε τὴν πρόνοιαν ταύτην· ὁ Θεὸς κατῆλθε μέχρι τοῦ ἀνθρώπου· ὁ Θεὸς ἔπραξε τοῦτο, καὶ κατήλλαξε τὸν οὐρανὸν πρὸς τὴν γῆν τότε ἀκριβῶς, ὅτε μετέωρος ὑψοῦτο κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ ξύλου· τότε ὁ οὐρανὸς ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν· καὶ τὸ σημεῖον τῆς ἐπαφῆς καὶ ἑνώσεώς των ἦτο τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Σταυρὸς διὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ τελεσθείσης μεγάλης καὶ ἀκαταλήπτου θυσίας, τῆς θυσίας ἐκείνης, ἥτις ἔλυσε τὸ μέγα πρόβλημα, τὸ διαχωρίζον τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ ὁποία εὐγλωττότερον πάσης γηΐνης καὶ οὐρανίου λαλιᾶς διαλαλεῖ εἰς τὸν τετραμερῆ κόσμον τὴν ἀλήθειαν τῆς πτώσεως καὶ τὴν βεβαιότητα τῆς ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν πρώτην ἀξίαν τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἵνα ἡ ἀλήθεια αὕτη περιφανέστατα εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν διαλάμψῃ, εἶνε ἀνάγκη, χριστιανοί μου ἀδελφοί, τὸ ὄμμα ἡμῶν ἀπὸ τοῦ περιλάμπρου τούτου σημείου τῆς διὰ τοῦ Σταυροῦ θυσίας καὶ τοῦ ἱλασμοῦ νὰ ἐπεκταθῇ μακρότερον καὶ βαθύτερον ἐφ' ὅλου τοῦ πεδίου τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὴν σήμερον, ἀδελφοί μου, δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μία μόνη θυσία τελουμένη ἐν ὅλῳ τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ,

τοὐτέστιν ἡ μυστικὴ θυσία τοῦ Θεανθρώπου ἐφ' ὅλων τῶν θυσιαστηρίων τῆς χριστιανωσύνης, ἢ μᾶλλον ἵνα ἐκφρασθῶμεν ἀκριβέστερον, ἡ συνέχεια τῆς πρὸ 20 αἰώνων ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τελεσθείσης ἀπείρου θυσίας. Ἀλλὰ πρότερον, πᾶσα θρησκεία καὶ πᾶν ἔθνος, πᾶσα φυλὴ καὶ πᾶς λαός, πᾶσα οἰκογένεια καὶ πᾶν ἄτομον εἶχε τὰς θυσίας του· πανταχοῦ καὶ πάντοτε βλέπομεν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης κατεπονεῖτο καὶ κατεβασανίζετο ὑπό τινος καθολικῆς ἀνάγκης ἐξιλασμοῦ, καὶ ἐξιλασμοῦ δι' αἱματηρᾶς θυσίας· πανταχοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐβασάνισε θύματα πρὸ τῶν βωμῶν, πανταχοῦ ἐζήτησε νὰ ἐξιλεώσῃ διὰ θυσιῶν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ οὐρανοῦ· πάντοτε δὲ εἴτε ἐν μέσῳ τῶν πόλεων, εἴτε ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων δασῶν τὸ χυθὲν αἷμα ἐθεωρήθη ὡς ἔχον καθαρτικὴν καὶ διαλλακτικὴν δύναμιν τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Πρὸ πάντων τὸ ἀνθρώπινον αἷμα ἐνομίζετο ὡς τὸ ἱλαστικώτερον, καὶ πρὸς ἐξάλειψιν τῆς κηλῖδος μεγάλου τινὸς ἐγκλήματος καὶ ἀποτροπὴν τῆς θείας ἀγανακτήσεως ἀπῃτεῖτο συχνάκις ὁ θάνατος εὐγενεστέρου θύματος, καὶ οἱ βωμοὶ τῶν ἐθνικῶν ἐποτίζοντο πολλάκις ὑπὸ αἵματος ἀνθρωπίνου. Πᾶσαι δὲ αἱ θρησκεῖαι ἐκ συμφώνου ἐπίστευον, ὅτι ἡ πλέον εὐάρεστος τῷ Θεῷ λατρεία, καὶ τὸ ἰσχυρότερον μέσον πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ οὐρανοῦ ἦτο ἡ χύσις αἵματος. Ἀλλὰ πῶς, ἀδελφοί μου, θὰ ἐρωτήσητε ἴσως, πῶς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος τοσοῦτον ἐμεθύσθη καὶ παρεζαλίσθη καὶ τόσον ἐσκοτοδινίασε καὶ παρεδέχθη μίαν τόσον ἀλλόκοτον καὶ φοβερὰν συνήθειαν, καὶ ἤγειρε βωμοὺς καὶ συνέστησε θυσίας, καὶ διέταξε τὴν χύσιν αἵματος, καὶ ἐβασάνισεν ἀθῶα θύματα πρὸ τῶν βωμῶν, καὶ ἐβύθισε τὰς χεῖράς του πολλάκις εἰς τὸ αἷμα τῶν ὁμοίων του ἀνθρώπων; Πόθεν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἡ καθολικὴ καὶ αἱμοχαρὴς αὕτη συνήθεια, καὶ πόθεν ἠδύνατο νὰ πηγάσῃ ἔθιμον τόσον ἀλλόκοτον καὶ ἀπάνθρωπον καθ' ἑαυτό; ἀδελφοί μου, ἡ σήμερον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσφερομένη διὰ τὰς ἁμαρτίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀνεξαρτήτως φυλῆς, λαοῦ, ἔθνους, οἰκογενείας, ἀτόμου θυσία ἐξηγεῖ καὶ ἀποκαλύπτει ὅλον τὸ ζοφερὸν τοῦτο μυστήριον τῶν θυσιῶν, αἵτινες ἐν συμβόλοις προεικόνιζον τὴν μυστικὴν ταύτην καὶ μεγάλην τοῦ Γολγοθᾶ θυσίαν, δι' ἣν καὶ παρεσκεύαζον τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ ἧς τελεσθείσης διέδραμον αἱ σκιαί, κατηργήθησαν οἱ τύποι καὶ τὰ σύμβολα ἠφανίσθησαν. Καὶ ὅλον τοῦτο ἰδοὺ διατὶ καὶ πῶς γέγονε. Τὸ ἀνθρώπινον γένος ἁμαρτῆσαν κατὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποκατασταθῇ ἄλλως, εἰμὴ ἐξαγοράζον τὴν ἁμαρτίαν διὰ τοῦ ἱλασμοῦ· ὁ ἔνοχος ἔπρεπε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἄφεσιν καὶ σωτηρίαν του· ἀλλ' ἡ ἁμαρτία ἦτο ἄπειρος, ἴση πρὸς τὴν προσβληθεῖσαν θείαν δικαιοσύνην· ἄπειρος ὅθεν ἀπῃτεῖτο νὰ εἶνε καὶ ὁ ἐξιλασμός· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος καὶ φύσει πεπερασμένος, καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἔτι μᾶλλον καταπεσών, ἦτο ἀδύνατον νὰ δώσῃ τὸ ἱκανὸν διὰ τοιοῦτον ἱλασμόν· καὶ ἦτο ἀνάγκη ἢ ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνῃ θεὸς καὶ θυσιασθῇ, ἢ ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ ἄνθρωπος καὶ προσενεχθῇ αὐτὸς ὡς θῦμα ἄπειρον, θῦμα μὲν καθὸ ἄνθρωπος, ἄπειρον δὲ καθὸ Θεός, ἵνα ἐξαλείψῃ τὴν τολμηθεῖσαν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν πρωτοπλάστων ἐν τῷ παραδείσῳ ἁμαρτίαν. Εἰς τὸ μέγα προπατορικὸν ἁμάρτημα ἔπρεπε ν' ἀνταποκριθῇ ἐπίσης μεγάλη καὶ ἰσοδύναμος θυσία. Τὸ βάραθρον, ὅπερ ἡ ἁμαρτία εἶχεν ὀρύξει μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου δὲν ἐπληροῦτο δι' οὐδενὸς ἄλλου ἱλασμοῦ, ὃν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ ὁ ἔνοχος ἄνθρωπος· καὶ διὰ τοῦτο ὅσον καὶ ἂν τὰ ἀγνότερα καὶ ἀθωότερα τῶν θυμάτων ἐπεσωρεύοντο καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν ἱερέων, πάντοτε τὸ αὐτὸ κενόν, ἡ αὐτὴ ἄβυσσος, τὸ αὐτὸ βάραθρον, ὁ αὐτὸς ἀποχωρισμὸς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ἀναμαρτήτου Θεοῦ. Ἡ θεία δικαιοσύνη ὑβριζομένη μᾶλλον διὰ των ἐπαισχύντων τούτων θυσιῶν ἢ ἱκανοποιουμένη καὶ ἐξιλεουμένη ἐφαίνετο ἀποστρεφομένη ὅλον τοῦτο τὸ αἷμα, καθὸ χυνόμενον ἀδίκως καὶ δωρεὰν ὑπὸ τῆς τυφλῆς καὶ θηριώδους δεισιδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων. Μία μόνη θυσία, ἧς πᾶσαι αἱ ἄλλαι πανταχοῦ τῆς γῆς προσφερόμεναι δὲν ἦσαν ἄλλο εἰμὴ ἁπλᾶ σύμβολα καὶ τύπος, ἡ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου προωρισμένη θυσία, αὐτὴ ἔμελλε νὰ λυτρώσῃ τὸ ταλαίπωρον γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα κενὸν καὶ τὸ κεχηνὸς βάραθρον, ἡ θυσία τοῦ Θεανθρώπου, ἧς ἡ δύναμις τῆς ἀξιομισθίας ἐκαθάρισεν ὅλην τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι συντελείας των αἰώνων, καὶ οὗτινος τὸ αἷμα ἂν καὶ ἐχύθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Γολγοθᾶ, ὅμως ἐχύθη καὶ ἔβρεξε καὶ ἔπλυνεν ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ νῦν ὑψούμενοι ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ εὑρισκόμεθα εἰς τὴν μόνην ἀληθῆ θέσιν, εἰς τὴν παγκό-

σμιον οὕτως εἰπεῖν σκοπιάν, ἐξ ἧς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ὅλον τοῦτο τὸ χάος καὶ τὴν ἄβυσσον, ἐν ᾗ εὑρίσκετο ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐξ ἧς διὰ θυσιῶν καὶ αἱματοχυσίας προσεπάθει νὰ ἐξέλθῃ καὶ δι' ὁλοκαυτωμάτων ἐπεζήτει νὰ εὕρῃ τὴν ἀνακούφισιν τῶν μαστιζόντων αὐτὸν δεινῶν. Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τοῦ Γολγοθᾶ θεωρούμενον πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει μισητὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἐν τῇ παγκοσμίῳ ταύτῃ συνηθείᾳ καὶ πράξει τοῦ ἱλασμοῦ διὰ θυσιῶν καὶ αἱματοχυσίας ἐξαγνίζεται καὶ καθαίρεται, ἐξηγεῖται καὶ λαμβάνει μάλιστα ὑψηλὴν καὶ βαθεῖαν ἔκφρασιν ἀληθείας, ἥτις συντρίβει καὶ τὰς πλέον ἀναισθήτους καὶ ἀπολελιθωμένας καρδίας. Ἐν τῷ Γολγοθᾷ ὁ Θεάνθρωπος προσφέρει ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ τοῦ κόσμου, προσφέρει ἑαυτὸν θῦμα ἄπειρον καὶ πηγάζει ὠκεανὸν ἄπειρον ἀξιομισθιῶν· καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν χύσιν τοῦ αἵματος τοῦ Θεανθρώπου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, δι' οὗ ἐξηγοράσθη τὸ πεπτωκὸς γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀποκατεστάθη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀρχαίαν δόξαν, εὐθὺς ἀμέσως στειρεύουσιν οἱ χείμαρροι τῶν θυσιῶν, αἱ ἑκατόμβαι καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα καταπαύονται, τὰ θύματα τῶν ἐθνικῶν δὲν εὑρίσκουσι πλέον ἀγοραστάς, καὶ πληροῦται οὕτως ἡ προφητεία ὅτι «ἐξολοθρευθήσεται χρῖσμα, καὶ ἀρθήσοται πλέον ἀπὸ τῆς γῆς θυσία καὶ σπονδὴ καὶ ὁλοκάρπωσις». Τὸ χυθὲν αἷμα τοῦ Θεανθρώπου κλείει διὰ παντὸς τὴν ἀρχαίαν μεμολυσμένην πηγήν, ἐξ ἧς ἀνεδίδετο ἡ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου, πληροῖ ὅλον τὸ μέγα κενόν, ὅπερ ἤνοιξε μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἡ ἁμαρτία, καὶ συνενοῖ κατὰ τρόπον πλέον ἀδιάρρηκτον εἰς τὸ παντελὲς τὰ διεστῶτα ἄκρα τῆς ἀβύσσου. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο, ἵνα ἡ μεγάλη αὕτη θυσία ἔχῃ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἱλαστικὴν δύναμιν, ἔδει τὸ μέγα καὶ αἰώνιον θῦμα νὰ προσθέσῃ εἰς ὅλον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἁγιότητα αὐτοῦ ὡς Θεοῦ, ὅλην τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν εὐτέλειαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, χάριν τοῦ ὁποίου πλὴν τῆς αὐτοθυσίας ἔδει νὰ ἐκτεθῇ καὶ εἰς τὴν πλέον εὐτελῆ καὶ πικρὰν χλεύην, καὶ τὸν μᾶλλον ὀδυνηρὸν περίγελων τοῦ λαοῦ, τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὃν ἦλθε νὰ σώσῃ, καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐφάνη ἐστεμμένος μὲ στέφανον, ἀλλὰ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, περιβεβλημένος πορφύραν, ἀλλὰ πορφύραν ἀπὸ ράκη, φέρων σκῆπτρον, ἀλλὰ σκῆπτρον καλάμου, ἀνευφημούμενος ὡς βασιλεύς, ἀλλ' ὡς βασιλεὺς κατάπτυστος καὶ μαστιγούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του· οὐδέποτε οὔτε ἡ γῆ οὔτε ὁ οὐρανὸς εἶδον μεγαλεῖον τόσον θεῖον, περιβεβλημένον τόσην εὐτέλειαν· ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς οὐδέποτε εἶδον τοσαύτην ἀθωότητα καὶ ἀγάπην δοκιμαζομένην διὰ τόσον σκληρὰς θυσίας. Ἵνα ἡμεῖς σωθῶμεν, ἀδελφοί μου, ὤφειλεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ βάθους τῆς ἡμετέρας σαπρίας, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς θείας μακαριότητος νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν καὶ παραδώσῃ ἀνθ' ἡμῶν αὐτὸς ἐπὶ σταυροῦ τὸ πνεῦμα· ὤφειλεν ἑκουσίως ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μάλιστα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἢ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν ὑπὸ τὰ κτυπήματα καὶ τὰ ραπίσματα καὶ τὰς μαστιγώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ὤφειλε ν' ἀποθάνῃ ἐγκαταλελειμμένος ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ὅλος ὄνειδος, καὶ ὅλος ἀτιμία, ἵνα θριαμβεύσῃ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐξουθενισμῷ καὶ ἵνα ἄρξηται λατρευόμενος ὡς Θεός, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐξέπνεεν ὡς κατάδικος ἐπὶ τοῦ ξύλου. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἀναφέρουσι καὶ πῶς διηγοῦνται τοῦτο οἱ Εὐαγγελισταί, καὶ πῶς ἀναφέρουσιν οἱ Ἀπόστολοι, ὅτι ὑπέστη τὸ μαρτύριον τοῦ ἐξουθενισμοῦ καὶ τῆς εὐτελείας, τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ αἴσχους ἐκεῖνος ὅστις εἶνε ἡ ἄκρα καὶ τελεία ἁγιότης καὶ μεγαλωσύνη. Ὁ πατήρ του ὁ ἄνωθεν τὸν ἐγκατέλιπεν ἐν μέσῳ τῶν βασάνων του· καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἱ Ἀπόστολοι καὶ μαθηταί του ἔφυγον ἀπὸ πλησίον του, ὅτε εἶδον πλησιάζοντας τοὺς δημίους του· Ἀπὸ τοῦ Ἰούδα μέχρι τοῦ Πέτρου, ὅ ἐστι ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου μέχρι τοῦ πρωτοκορυφαίου ἀποστόλου, ἀπὸ τοῦ ἀστάτου καὶ ἀχρείου ὄχλου μέχρι τοῦ παλιμβούλου καὶ πονηροῦ ἡγεμόνος τοῦ Πιλάτου, ἀπὸ τοῦ κατωτάτου λευΐτου καὶ ἱερέως μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου τοῦ Ἄννα ἢ τοῦ Καϊάφα, οἱ πάντες προσθέτουσιν ὀδύνην εἰς τὰς ὀδύνας του καὶ πόνους εἰς τὸν πόνον του· ὁ Ἰούδας προδίδει καὶ παραδίδει τὸν Ἰησοῦν διὰ τοῦ πλέον ἀπίστου καὶ ἐπαισχύντου τρόπου· καλύπτει ἐπιμελῶς τὴν κακουργίαν του, συνεστιᾶται ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, κρύπτει, ἵνα τελέσῃ τὸ ἔγκλημά του εἰς τὰ σκότη τῆς νυκτός, καὶ διὰ φιλήματος ἐπιτίθησι τὴν σφραγῖδα τῆς προδοσίας εἰς τὰ χείλη καὶ τὰς παρειὰς τοῦ ἀνευθύνου διδασκάλου του. Ὤ! τὸ προδοτικὸν τοῦτο φίλημα τοῦ Ἰούδα διαπερᾷ

πικρότερον τὴν καρδίαν τοῦ Ἰησοῦ παρ' ὅσον ἡ λόγχη τοῦ αἱμοχαροῦς στρατιώτου. Ὁ Πέτρος ὁ πιστότερος καὶ θερμουργότερος μαθητής του ἀκολουθεῖ μόνον μακρόθεν τὸν ἀπαγόμενον διδάσκαλόν του· τὸν ἀρνεῖται, ὅτε εὑρίσκεται ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Καϊάφα ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος· τὸν ἀρνεῖται τὸ δεύτερον, ὅτε ἡ πρώτη τυχοῦσα παιδίσκη τὸν ἐρωτᾷ ἂν εἶνε καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ Ναζωραίου· τὸν ἀρνεῖται τὸ τρίτον, ὅτε ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν παρεστώτων, καὶ μάλιστα τότε ὀμνύει καὶ καταναθεματίζει ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν ἄνθρωπον. Ὤ! Πέτρε! ποῦ λοιπὸν εἶνε αἱ μεγάλαυχοι ὑποσχέσεις καὶ αἱ ὑπερήφανοι βεβαιώσεις σου, καθ' ἃς καὶ ν' ἀποθάνῃς ἦσο ἕτοιμος ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου σου! Φεῦ τῆς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός! Ὁ ὄχλος ὁ ἄστατος καὶ μωρὸς ζητεῖ τὴν ἀθώωσιν ἑνὸς διαβοήτου κακούργου καὶ δολοφόνου, τοῦ Βαραββᾶ. ὅστις ἐνέπλησε φόνων τὴν Ἰουδαίαν καὶ διψῇ τὸν θάνατον τοῦ ἀναμαρτήτου καὶ ἀκάκου Ἰησοῦ, ἐκείνου ἀκριβῶς, ὃν μικρὸν πρότερον ἐν θριάμβῳ καὶ ἀλαλαγμῷ ὑπεδέχετο κράζων τὸ «Ὡσαννά», καὶ τὸν ὁποῖον ἐζήτει νὰ ἁρπάσῃ καὶ καταστήσῃ βασιλέα του. Ὁπόσον ἄστατον πρᾶγμα καὶ εὐμετάβολον εἶνε ὁ λαὸς καὶ ὁ ὄχλος! καὶ ὁπόσον δυστυχεῖς ὅσοι στηρίζονται εἰς τὴν εὔνοιαν καὶ ἀγάπην τοῦ πλήθους καὶ τοῦ ὄχλου. Καὶ ὁ Πιλάτος, ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς καταπλήσσεται καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς στάσεως καὶ σιωπῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἐν ᾧ συγκινεῖται ἐκ τῆς γλυκύτητος τῶν λόγων του, ἐν ᾧ βλέπει τὴν ἀθωότητα αὐτοῦ καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι διὰ φθόνον οἱ Ἰουδαῖοι παρέδωκαν εἰς αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐν ᾧ τρέμων διὰ τὰ ὄνειρα τῆς συζύγου του θέλει νὰ σώσῃ τὸν Ἰησοῦν, ὅμως μὲ ἀσπλαγχνίαν καὶ ἀδικίαν πρωτοφανῆ τὸν θυσιάζει, διότι τάχα φοβεῖται μήπως δυσαρεστήσῃ τὸν ὄχλον καὶ διότι τρέμει μήπως χάσῃ τὴν ἀγάπην καὶ φιλίαν τοῦ Καίσαρος. Κατηραμένη ἀνθρωπαρέσκεια καὶ προσωπολημψία! παράνομα κριτήρια τῆς γῆς, ἄδικοι καὶ ἄνομοι αἱ κρίσεις καὶ ἀποφάσεις τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀφ' οὗ δι' ἴδια τέλη ὁ κριτής, καὶ ὅπως μὴ χάσῃ τὴν φιλίαν τοῦ Καίσαρος ὁ ἡγεμὼν σφαγιάζει τὰ δίκαια τῶν ἀνθρώπων, καὶ λυτρόνει τὸν κακοῦργον καὶ καταδικάζει τὸν ἀνεύθυνον καὶ ἀναμάρτητον εἰς θάνατον! Τέλος ἔρχονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ ζητοῦσι νὰ παγιδεύσωσιν αὐτὸν ἐν λόγῳ, ἀγωνίζονται νὰ ἐπινοήσωσι ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρκτους κατηγορίας, διαβλέπουσι βλασφημίας εἰς τοὺς λόγους του, οἵτινες περιέχουσι τὰς πλέον ὑψηλὰς προφητείας, καὶ κεντῶσι τὴν μανίαν τοῦ ὄχλου καὶ διεγείρουσι τὴν θηριωδίαν τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες τὸν γυμνοῦσι, τὸν μαστιγοῦσι, τὸν ῥαπίζουσι, τὸν ἐμπτύουσι καὶ τὸν ἐμπαίζουσι καὶ τέλος τὸν σταυροῦσι μεταξὺ δύο ληστῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἔτι κεντῶσι τὴν πλευράν του καὶ τὸν ποτίζουσιν ὄξος καὶ χολήν. Ὦ κακουργίας φαρισαϊκῆς, ὦ μιαιφόνου γνώμης! Πλέον ἐξηντλήθη τέλεον ἡ ἄκαμπτος αὐστηρότης τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπαρκέστατα ἱκανοποιήθη ἡ ὑβρισθεῖσα θεία μεγαλειότης καὶ δικαιοσύνη! Ἀλλὰ τετέλεσται! Καὶ λοιπόν· ἂς παύσωσι πλέον τὰ κατὰ νόμον σφάγια, ἂς στειρεύσωσιν αἱ πηγαὶ τοῦ χυνομένου αἵματος, ἂς μὴ βάπτωνται πλέον αἱ χεῖρες τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ αἷμα τῶν ὁμοίων του, ἂς σβεσθῶσιν αἱ ἄνομοι πυραὶ τῶν θυσιῶν, ἂς μὴ εὑρίσκωσι πλέον ἀγοραστὰς τὰ θύματα, καὶ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ ὁ σποδὸς τῆς δαμάλεως, ἂς ἀποβάλωσι διαπαντὸς τὴν καθαρτικήν των δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, ὁ οὐρανὸς κατηλλάγη πρὸς τὴν γῆν, ἂς ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρεία τοῦ ἐσταυρωμένου· καὶ ὁ σταυρός, τὸ ὄργανον τοῦτο τοῦ ὀνειδισμοῦ καὶ τῶν βασάνων, ἂς ἀποβῇ ὁ φαεινὸς καὶ ἄδυτος ἀστὴρ τῆς θείας δόξης καὶ τὸ ὄργανον τῆς οὐρανίου παραμυθίας καὶ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, καὶ ἂς βασιλεύσῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Χριστιανέ, ἐλθὲ γονυπέτησον πρὸ τοῦ ἐσταυρωμένου εἰς τὸν Γολγοθᾶ· ἐδῶ ἐν τῷ αἵματι τοῦ Θεανθρώπου θὰ λάβῃς τὸ βάπτισμα τῆς ἀθανασίας καὶ διὰ τὸ λουτρὸν τῆς ἀναγεννήσεως· ἐδῶ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ θὰ ὑπογραφῇ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀπολυτρώσεως ἢ τῆς καταδίκης σου· καὶ ἂν ἐβυθίσθης εἰς τὰς πλάνας καὶ ἂν διέπραξας πάντα τὰ κακουργήματα, κάμφθητι σήμερον ἐνώπιον τοῦ ἐσταυρωμένου, ἐξομολόγησαι τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰ ἐγκλήματά σου, συσταυρώθητι τῷ σταυρωθέντι διὰ σέ, καὶ θ' ἀναγερθῇς συγκεχωρημένος καὶ ἀναγεγεννημένος καὶ σεσωσμένος, καὶ θὰ συναναστῇς τῷ ἀναστάντι καὶ θὰ συνδοξασθῇς τῷ δοξασθέντι Θεῷ. Ἀμήν. **Γένοιτο!**

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ

Περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐκδίδοται τὸ πρῶτον νῦν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 35 χειρογράφου τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἐνταῦθα Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου

ὑπὸ

Χρ. Παπαϊωάννου.

Περὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὁ μὲν εὐαγγελιστὴς Μάρκος φησὶν ὅτι ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν, ἐν δὲ τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ γέγραπται ὅτι ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ, ὁ Πιλάτος δηλονότι, καὶ ὅτι τότε παραλαβόντες αὐτὸν ἐσταύρωσαν ἐν Γολγοθᾷ. Ἄμεινον μὲν οὖν τῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας (ἔνιοι) θέλοντες συμβιβάζειν τοὺς εὐαγγελιστάς, φασὶν ὅτι ἀληθῶς μὲν ἐσταυρώθη τῇ ἕκτῃ κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὁ δὲ Μάρκος σταυρωθῆναι τῇ τρίτῃ φησίν, ὅτι τότε ἡ περὶ τοῦ σταυροῦσθαι αὐτὸν δέδοται ψῆφος, καὶ τῇ ψήφῳ ἐσταυρωμένος ἦν ἐκ τῆς τρίτης ὥρας, εἰ καὶ τῇ ἕκτῃ προσήλωται τῷ σταυρῷ. Τοῦτο καὶ Αὐγουστῖνος ἐν τῷ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τοῦ περὶ Τριάδος τετάρτου βιβλίου φησίν· ἐσταυρώθη μὲν γάρ φησι πρῶτον ταῖς τῶν Ἰουδαίων φωναῖς ὥρᾳ τρίτῃ, ἕκτης ἡμέρας οὔσης τοῦ σαββάτου, εἶτα δ' ἐν σταυρῷ ἀνηρτήθη ὥρᾳ ἕκτῃ. Οἱ δὲ φιλοπονήσαντες περὶ τὴν συναγωγὴν τῶν ἐξηγησαμένων τοὺς ἱεροὺς εὐαγγελιστάς, τιθέντες τὴν εἰρημένην ἐξήγησιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου, ἐν ᾧ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου σταυρώσεως λέγεται, καὶ τοὺς ταύτην τὴν διήγησιν ἀποδεδωκότας σημειούμενοι, καὶ τάδε προστιθέασιν αὐτῇ λέξει· ὁ Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας, ὁ Παμφίλου προσαγορευόμενος, ἐν τοῖς πρὸς Μαρῖνον ἐπὶ ταῖς περὶ τοῦ θείου πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως ζητήσεσι καὶ ἐπιλύσεσι καὶ τοῦτο προσέθηκεν εἰς ἐξέτασιν, τὸ τὸν μὲν θεῖον εὐαγγελιστὴν Μάρκον εἰπεῖν ὥραν εἶναι τρίτην, καθ' ἣν ἐσταυρώθη Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸν δὲ θεολογικώτατον Ἰωάννην κατὰ τὴν ὥραν τὴν ἕκτην γράψαι προκαθεσθῆναι τὸν Πιλάτον ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ καλουμένῳ τόπῳ καὶ ἀνακρίνειν τὸν Ἰησοῦν· καί φησι γραφικὸν εἶναι τοῦτο σφάλμα, παροραθὲν παρὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀναγραψαμένων τὰ εὐαγγέλια. Τοῦ μὲν γὰρ γάμμα Γ στοιχείου τὴν τρίτην ὥραν σημαίνοντος, τοῦ δὲ ἐπισήμου ς τὴν ἕκτην, καὶ πολλὴν ἐμφέρειαν ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους τούτων τῶν χαρακτήρων, κατὰ πλάνην τὸ γάμμα στοιχεῖον τὸ τῆς τρίτης ὥρας δηλωτικόν, κυρτωθείσης τῆς ἐπιτεταμένης εἰς μῆκος εὐθείας, εἰς τὴν τοῦ ἐπισήμου χωρῆσαι σημασίαν τοῦ τῆς ἕκτης ὥρας δηλωτικοῦ. Τῶν γὰρ τριῶν εὐαγγελιστῶν, τοῦ τε Ματθαίου καὶ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ, συμφώνως λεγόντων ὡς ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης, πρόδηλον ὡς ὁ Κύριος (καὶ) Θεὸς Ἰησοῦς πρὸ τῆς ἕκτης ὥρας, πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ σκότος, ἐσταύρωτο, δηλαδὴ κατὰ τὴν τρίτην ὥραν, ὡς ὁ Μάρκος ἱστόρησε, καὶ τοῦ Ἰωάννου τὸν ὅμοιον τρόπον τρίτην εἶναι τὴν ὥραν ὑποσημαινομένου, τῶν δὲ ὑπογραψαμένων τὸ Γ μεταθέντων εἰς τὸ ἐπίσημον ς. Οὕτω μὲν ἐπιλύει τὴν ἀπορίαν Μαρῖνου ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος, καὶ πολλοῖς τῶν ὑστέρων αὕτη μᾶλλον ἡ λύσις ἤρεσε· φησὶ γὰρ ὡς τοῦτο μᾶλλον εἰκὸς ἦν, ἐσταυρῶσθαι μὲν τὸν ἡμέτερον Δεσπότην ἀπὸ τρίτης ὥρας, ἀπὸ δὲ ἕκτης τὸ σκότος γενέσθαι, ὅπερ ἦν ἱκανὸν ἐπιστρέψαι τοὺς Ἰουδαίους, οὐ τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος μόνον, (ἀλλὰ) καὶ τῷ εὐκαίρως συμβῆναι· ὅτε γὰρ κόρον ἔλαβον τῶν παροινιῶν καὶ τῶν σκωμμάτων, τότε τὸ σκότος ἐδείχθη, ἵνα κἂν οὕτω τὴν ὀργὴν ἀφέντες κερδάνωσιν, εἰ καὶ μὴ πάντες, ἔνιοι γοῦν αὐτῶν, ἐκ τοῦ θαύματος. Καὶ ἡμῖν δὲ τὰ πάντων καλῶς ἐπισκεπτομένοις θεῖα συνάρσει, μετὰ γὰρ βεβαίου τῆς πίστεως, ἣν σύνοιδεν ἡμῖν ὁ Κύριος Ἰησοῦς, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος ταῦτα θαρροῦμεν ἐξετάζειν τε καὶ σκοπεῖν, τὸ τῇ τρίτῃ ὥρᾳ γεγονέναι τὴν σταύρωσιν λίαν ἀκριβὲς εἶναι δοκεῖ, τοῖς ἄλλοις διηγήμασι τῶν εὐαγγελιστῶν περὶ τῶν τότε γεγενημένων πάνυ συνᾴδον. Μετὰ γὰρ τὸ κρατηθῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν ἐν νυκτί, ὅσα τε ἐν τῇ ἀπαγωγῇ αὐτοῦ καὶ ὅσα ἐπὶ Καϊάφα γεγόνασι, μέχρι πρωΐας (γεγόνασι· πρωΐας) δὲ γενομένης, δήσαντες ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ. Ἀπὸ πρωΐας οὖν ἄχρι τρίτης ὥρας τὰ λοιπὰ πάντα ἐγένοντο, αἱ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν τοῦ Πιλάτου, αἱ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους αὖ ἐρωτήσεις αἵ τε ἄλλαι καὶ αἱ περὶ τοῦ κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν ἀπολυθῆναι ὀφείλοντος, αἱ τῶν Ἰουδαίων ἀποκρίσεις μετὰ πλείστης ἐνστάσεως, καὶ ὅσα τῷ ὄχλῳ διείλεκται ὁ Πιλάτος καὶ ἐξησφαλίσατο αὐτὸν ἀθῷον εἶναι τῆς εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀδικίας, καὶ αὖ αἱ τοῦ ὄχλου μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν τοῦ σταυροῦ ἄδειαν ἀσεβεῖς παροινίαι. Τῆς οὖν τρίτης ὥρας ἐν τοῖς τοιούτοις τελουμένης, ἐσταυρώθη· μέχρι δὲ τότε εἰκὸς ἦν καὶ τὸν Πιλάτον ἐπὶ τοῦ βήματος καθῆσθαι, ἵνα μετὰ τὸ (τὰ) ἄλλα πάντα γενέσθαι παραδοίη τοῖς Ἰουδαίοις καὶ παρὰ τὴν οἰκείαν γνώμην, ἵνα σταυρώσωσι· τῇ δὲ (ἕκτῃ) ὥρᾳ ἐπιμένειν αὐτὸν τῷ βήματι οὐδ' ὅλως εὔλογον ἦν· ἤρκει γὰρ εἰπόντα τοῖς Ἰουδαίοις ἃ (ἔδει) καὶ διαμαρτυράμενον, ἐπείπερ οὐδαμῶς εἶχε πείθειν, παραδοῦναι μὲν αὐτὸν τῷ θελήματι τοῦ ὄχλου καὶ τῇ βοῇ, αὐτὸν δὲ ἀναστάντα λοιπὸν ἀναχωρεῖν οἴκαδε· κεφαλή τε γὰρ τῶν Ἱεροσολύμων ἦν ἀπὸ Ῥώμης καὶ τοῖς ῥωμαϊκοῖς, οὐ τοῖς ἰουδαϊκοῖς, ἔθεσι, καὶ ὁ τῆς τραπέζης ἤδη προῆγε καιρός, ἰσημερίας οὔσης καὶ ψύχους. Οὐδ' ἂν ἔδει καθήμενον τοῖς ἀτοπήμασι τοῦ ὄχλου συνασχολεῖσθαι, οἷς αὐτὸς ἐδυσχέραινε λινομένοις, ὡς ἔδειξεν, ἔμφρων τε ὢν καὶ τῷ μηνύματι τῆς συνοίκου πλέον συνεσταλμένος, οὐδ' εἶχεν ἄλλο τι πράττειν ὁ ὄχλος τότε τῶν Ἰουδαίων μετὰ Πιλάτου ἢ ὁ Πιλάτος μετ' αὐτοῦ, πλὴν τῆς κατὰ Ἰησοῦ ἀποφάσεως, ἧς ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τελεσθείσης, ὁ μὲν Πιλάτος εὐθὺς ἀνεχώρει, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι μετὰ τοῦ λοιποῦ ὄχλου καὶ τῶν στρατιωτῶν παρῆσαν ἀπαγομένῳ τῷ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν τοῦ σταυροῦ τόπον καὶ σταυρουμένῳ, ὡς ἀναχωρήσαντος τοῦ Πιλάτου· οὐ γὰρ ἂν διέστησαν αὐτοῦ πάντες, ἐπὶ τοῦ βήματος καθημένου. Ἀπήγαγον δὲ εὐθὺς καὶ σπουδῇ λαβόντες τὴν ψῆφον, ἐγγύθεν τε ὄντες τοῦ τῆς σταυρώσεως τόπου καὶ ἅμα δεδιότες μή τινος μεταβολῆς γενομένης ἐκ τοῦ Πιλάτου μένωσι λοιπὸν ἄπρακτοι. Σταυρωθέντος τοίνυν κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τελειουμένην, ὅσος ἐδίδουν, διεμερίζοντο τὰ ἱμάτια, ἐπέγραφον, τοὺς λῃστὰς συνεσταύρουν, ἐβλασφήμουν, ἐνέπαιζον, οὐδὲν ἀ-

σεβείας εἶδος παρέλιπον. Καὶ ταῦτα μέχρι τῆς ἕκτης ὥρας ἦν. Ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ σκότος ἐγένετο, καὶ ὀλίγων μόνον ὑπολειφθέντων τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων στρατιωτῶν, τὸ τῶν Ἰουδαίων ἅπαν ὑπεχώρησε πλῆθος, τῷ σκότει καταπλαγέν. Καὶ διὰ τοῦτο παρέστησαν τότε τῷ σταυρῷ οἱ κατὰ σάρκα τοῦ Δεσπότου οἰκεῖοι· οὐ γὰρ ἔμελλον κωλύειν οἱ στρατιῶται τοὺς οἰκείους αὐτῷ παρίστασθαι, ὥσπερ πρότερον τὸν ὄχλον δεδιότες τῶν Ἰουδαίων πόρρωθεν ἵσταντο ἢ καὶ βουλομένους οὐκ ἠφίεσαν πλησιάζειν. Ἀπὸ τῆς ἕκτης τοίνυν ὥρας τὸ σκότος ἕως τῆς ἐνάτης ἐγένετο, καὶ περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν ὁ Δεσπότης ἡμῶν ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. Ὅτι δὲ τὸ σκότος ἐπιστάσης ἤδη μετὰ τὴν πέμπτην τῆς ἕκτης ὥρας ἐγένετο, οὐχ ὁ Μάρκος μόνος, ἀλλὰ καὶ Ματθαῖος καὶ Λουκᾶς λέγουσιν, ὥσπερ καὶ τῆς ἐνάτης μετὰ τὴν ὀγδόην ἐπιστάσης τὰ λοιπὰ σημεῖα ἐγένοντο, τοῦ Κυρίου ἀφιέντος τὸ πνεῦμα. Ἔδει γὰρ τὸν Θεὸν ἄνωθεν καὶ Πατέρα ἰδίως μὲν τὰς ἐπὶ σταυροῦ ὀδύνας καὶ ἀτιμίας ἐπὶ πολλὰς φέροντι τῷ Υἱῷ, ἰδίως δ' αὖ θνήσκειν ἐθέλοντι, καὶ τὴν κτίσιν δεικνύναι συμπάσχουσαν, οὐκ εἰς ὄλεθρον τῶν τῆς ἀπιστίας καὶ πονηρίας ἐργατῶν τότε, ἀλλ' ἐπὶ δόξῃ μὲν τῆς θείας οἰκονομίας, ὠφελείᾳ δὲ τῶν καλῶς προσέχειν μελλόντων, ὑπὲρ ὧν ταῦτα ᾠκονομεῖτο, εὐλόγοις δὲ ποιναῖς μετὰ ταῦτα τῶν μηδὲ τοῖς σημείοις τούτοις εἰς αἴσθησιν ἐλθεῖν θελησόντων. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ὁ τῇ μὲν θεότητι μετὰ τοῦ Πατρὸς τοσαύτην δεικνὺς ἀνοχὴν ἐν τῷ πάσχειν τε καὶ θνήσκειν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐν τῷ προσλήμματι, σημείοις δὲ μόνοις ἐκφαίνων τὴν τῆς οἰκονομίας ἀλήθειαν. Ποῦ γὰρ εἶχον ἔτι λέγειν οἱ δείλαιοι Χριστοκτόνοι θαυματουργεῖν ἐκ γοητείας αὐτόν, εἰ καὶ σταυρῷ προσηλωμένος καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐμπαιζόμενος, τὸν ἥλιον ἐσκότιζεν, ἐν πανσελήνῳ παραδόξως ἐμφραττόμενον ὑπὸ τῆς σελήνης, οὐ τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἁπανταχοῦ, οὗ γένοιτ' ἂν μεῖζον οὐδὲν εἰς τεράστιον λόγου καὶ θαύματος, καὶ τεθνηκὼς αὖ διέσχιζε τὸν ναὸν καὶ τὴν γῆν ἔσεισε καὶ τὰ ἄλλα τότε ἐποίει σημεῖα; Τούτων τοίνυν οὕτω καλῶς τῇ ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας σταυρώσει ἀκολουθούντων, ὡς ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν ἱστόρηται, πῶς ἔμελλεν ἂν ὁ Ἰωάννης ἄλλως λέγειν καὶ τοῖς τρισὶ διαφωνεῖν περὶ τοῦ τῆς σταυρώσεως χρόνου; Ἀλλὰ πλάνη περὶ τὴν γραφὴν γέγονε τῶν ἐκγραψαμένων τὴν ἀρχὴν τὸ εὐαγγέλιον, ὡς Εὐσέβιός φησιν, ἣν οἱ ἐξ ἐκείνου μεταγράψαντες ὕστερον ἐκ διαδοχῆς ἀνεπιστατήτως ἐπλάτυναν πανταχοῦ, μήτε τῇ διαφορᾷ προσέχοντες τῇ τοῦ γράμματος, μήτε τὴν ταύτης ἀξίαν ζητήσαντες. Οἱ δὲ ὕστερον καλῶς ἐπιστατήσαντες εὗρον οὐ τοῦ Ἰωάννου διαφορὰν πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦτ' εἶναι, ἄδεκτον γάρ, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐκγραψαμένων ἀπροσεξίας τε καὶ πλάνης περὶ τὸ γράμμα συμβῆναι. Μεταποιῆσαι δὲ ὕστερον οὐκ ἐχρῆν, πολλῶν ἕνεκα, οὔτε ῥᾷστον ἦν τὰ πανταχοῦ βιβλία μεταποιεῖν, ἀλλ' ἤρκει μένουσαν οὕτω τὴν γραφὴν οὐ κατὰ τὴν τῶν μεταγραψάντων πλάνην, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου φανερωτάτην γνώμην ποιεῖν, ὡς ἀληθείᾳ τε καὶ οἷς ἐκεῖνος εἶπε συμβαίνουσαν. Ὅμοιον δέ τι συμβῆναί φησιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν ὁμιλίᾳ ιζ' τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἅγιον εὐαγγέλιον ἐξηγήσεων· εἰπὼν γὰρ διὰ τοῦτο ταῦτά, φησιν, ἐγένετο ἐν Βηθανίᾳ, ἐπάγει· ὅτα δὲ τῶν ἀντιγράφων ἀκριβέστερον ἔχει ἐν Βηθαβαρᾷ φησιν· ἡ γὰρ Βηθανία οὐχὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἦν, ἀλλ' ἐγγύς που τῶν Ἱεροσολύμων. Τὸ συμβὰν οὖν ἐπὶ τούτου διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων ὁμοιότητα κατὰ τὰς ἀρχὰς συνέβη καὶ περὶ τοῦ προκειμένου νῦν εἰς ζήτησιν διὰ τὴν τοῦ ἐπισήμου πρὸς τὸ Γ στοιχεῖον ὁμοιότητα, ὡς Εὐσέβιος ἐξεῦρε πάνυ καλῶς καὶ ἄλλοι σὺν ἐκείνῳ, καὶ οἱ μετὰ ταῦτα σοφῶς ἐπιβεβαιοῦσιν. Ἐμὲ δὲ περὶ τοῦ προκειμένου καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος παραμυθεῖται πάνυ καλῶς, ἀντ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγουστίνου τῷ Εὐσεβίῳ μᾶλλον ἐνταῦθα προσκείμενον καὶ τοῖς ἐκείνῳ συνᾴδουσι· τρόπον γάρ τινα καὶ αὐτοὶ θύραν ἡμῖν ἀνοίγουσι τοῦ καλλίω συμφωνίαν ἐπιζητεῖν ἢ καὶ παρ' ἄλλων εὑρημένη προστίθεσθαι· ἐπείπερ ἐνδεχόμενον καὶ οὐκ ἀδύνατον οἴεται τὸ καὶ ἄλλον εὑρεθῆναι ἂν λόγον τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίας, παρ' ὃν αὐτὸς τίθησιν. Εἰπὼν γὰρ ἐσταυρώθη μὲν πρῶτον ταῖς τῶν Ἰουδαίων φωναῖς ὥρᾳ τρίτῃ, εἶτα δ' ἐν σταυρῷ ἀνηρτήθη ὥρᾳ ἕκτῃ, ἐπάγει μετὰ μικρόν «ὁπόθεν ποτὲ τοιγαροῦν ἄρξει. Εἰ δὲ καὶ ἄλλος ἀποδοθῆναι δύναται λόγος μὴ ἐναντίον εἶναι τῷ τοῦ Ἰωάννου εὐαγγελίῳ τὸ τῇ τρίτῃ ὥρᾳ νοεῖσθαι τῷ ξύλῳ τὸν Σωτῆρα κρεμάμενον, οὐχ ὅλην τὴν ἡμέραν περιλήψει»· ποιεῖται γὰρ ἐκεῖ τὴν ἐξέτασιν Αὐγουστῖνος περὶ τῶν τριῶν ἡμερῶν, ὧν συμπληρωθεισῶν ἀνέστη ὁ Κύριος. Ὡς οὖν δυνατὸν καὶ κατ' αὐτὸν ὂν τὸ καὶ ἄλλον ἀποδοθῆναι λόγον τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίας, εὕρηταί τε ἕτερος καὶ βελτίων λόγος, καὶ ἡμεῖς εὑρημένῳ καλῶς ποιοῦντες τιθέμεθα, ᾧ κἂν αὐτὸς ἔχαιρεν εὑρημένῳ. Ὃν μὲν γὰρ αὐτὸς σὺν ἄλλοις διδασκάλοις τίθησι λόγον, εἰ καὶ συμβιβάζει τοὺς τρεῖς εὐαγγελιστὰς τῷ Ἰωάννῃ, βίαιος ὅμως δοκεῖ, μηδὲ συνᾴδων πάνυ τοῖς πράγμασι· τὸ δὲ ἐσφάλθαι τὸ γράμμα παρὰ τῶν τὴν ἀρχὴν ἐγγραψαμένων τὸ εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ἰωάννην, ὡς αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῖς ἄλλοις ὁμοίως τρίτην εἶναι τότε σημηναμένου τὴν τῆς σταυρώσεως ὥραν, τῇ τε τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ συνᾴδει πάνυ καλῶς καὶ τὴν διαφωνίαν παντάπασιν ἀναιρεῖ καὶ τὴν τοῦ συμβιβασμοῦ χρείαν ἐλαύνει. Καὶ ὁ μὲν τρόπος τῆς ἐν τῷ γράμματι συμβεβηκυίας πλάνης πάνυ πιθανός τε καὶ εὔλογος· τὸ δὲ τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστὰς μὴ τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ βοῇ καὶ τῇ ψήφῳ περὶ τοῦ σταυροῦσθαι δεῖν τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως ὁρίζειν, οὐκ ἀκριβοῦντας, βίαιον ἦν, οὐδὲ πάνυ προσῆκον. Τῷ δὲ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν δούλων παθόντι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ Θεῷ τῷ ἡμετέρῳ δημιουργῷ καὶ σωτῆρι δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 15**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† **Ὁ** . . . . . (πρόεδρος)
† **Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† **Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† **Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **3**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

Ἕνεκα τῆς ἑορτῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ» ἐκδίδοται σήμερον Σαββάτῳ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου περὶ τῆς ἀφῆς τοῦ Κυριακοῦ Σώματος, ὅπως τῇ μὲν Μαγδαληνῇ ἐκωλύετο, ἐπετράπη δὲ τῷ Θωμᾷ — Βιβλιολογία — Κοινοποιήτεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Ἐκεῖνο ὅπερ μετ' ἰδιαιτάτης ἀγαλλιάσεως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνεγράψαμεν, προκειμένου περὶ τῆς εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τακτικῆς φοιτήσεως τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ, καθ' ἅπασαν μὲν τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα τῶν σεπτῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Παθῶν, δυνάμεθα πάνυ εὐφροσύνως νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Ἡ πρόθυμος καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συρροὴ τοῦ πληρώματος εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἀποτελεῖ λίαν παρήγορον σημεῖον ὅτι ὁ πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν ζῆλος καὶ εὐλάβεια βαίνουσιν ὁλονὲν αὔξοντα καὶ κρατυνόμενα, τοῦθ' ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὸ ζηλωτῷ τῷ τρόπῳ σκοπιμώτερον καὶ συστηματικώτερον διενεργούμενον κήρυγμα τοῦ θείου λόγου καὶ τὸν διορισμὸν ἐν ταῖς ἐκασταχοῦ ἐνορίαις προϊσταμένων θεολόγων.

Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἐν μέσῳ ἀπειροπληθεστάτου εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος, κατακλύσαντος τὸν πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν καὶ τὸν νάρθηκα αὐτοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐτέλεσε κατανυκτικώτατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν συλλειτουργούντων Αὐτῇ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Ἀμασείας Ἀνθίμου, Βερροίας Κωνσταντίου, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Κορυτσᾶς Γερβασίου, Προικοννήσου Παρθενίου καὶ τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν Βελεγράδων Βασιλείου καὶ Χαλδείας Γερβασίου μετὰ τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ ναοῦ.

Ὡσαύτως μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιβλητικωτάτη ἐτελέσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Τῇ ὁρισθείσῃ ὥρᾳ προσῆλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος καὶ Δ. Στεφάνου, πληρεξούσιος ἐπὶ τῶν προξενικῶν συμβάσεων, ἡ Α. Ε. ὁ Στσερμπατσεὺ ἐπιτετραμμένος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Ε. τὸν ἀπόντα πρεσβευτήν, ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ὁλλανδίας βὰν Βέκερλιν, ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα Φίλων, ὁ χρέη πρώτου γραμματέως τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐκτελῶν Καρατζᾶς, ὁ ἐκ τῶν διερμηνέων κ. Ἀγουδάκης καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας καὶ τοῦ προξενείου, ὁ κ. Μάϊκωφ, β' γραμματεὺς τῆς ρωσικῆς πρεσβείας καὶ οἱ στρατιωτικοὶ ἀκόλουθοι κ. Κάουφμαν καὶ πρίγκηψ Δολγουρούκωφ, ὁ πρίγκηψ Τρουβωτσκόϊ, ὁ ναυτικὸς πράκτωρ Πέτρωφ καὶ οἱ κυβερνῆται τῶν ρωσικῶν φυλακίδων «Κολχιδος» καὶ «Τσερνομόρετς» μετά τινων ἀξιωματικῶν τῶν φυλακίδων, ὁ α' γραμματεὺς τῆς αὐστριακῆς πρεσβείας βαρόνος Στίρτσα. Ἐκ δὲ τῶν ὁμογενῶν βαθμούχων αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ Στεφανάκης Μουσοῦρος βέης, ὁ Παυλάκης Φενερλῆς πασᾶς, Ἀλέξανδρος Μαυρογένης, πρώην πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Ἀμερικῇ, Ἀνδρέας Κοπάση ἐφέντης, Ἰωάννης Βιθυνὸς ἐφέντης· ὁ Ἀλ. Παντζίρη βέης, ὁ Γ. Φ. Γεωργιάδης καὶ Ν. Φ.

Γεωργιάδης, ὁ Ν. Σγουρίδης ἐφέντης, ὁ Μ. Γρηγοριάδης ἐφέντης, ὁ Κ. Κωνσταντινίδης, ὁ Κ. Ξανθοπουλίδης, ὁ Ἰ. Μαμόπουλος ἐφέντης, ὁ Ἀβραὰμ Βαπορίδης ἐφέντης, ὁ Τζώρτζη βέης Κολλητίδης, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ Μανουὴλ Γεδεών, ὁ ἀνθυπίλαρχος τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς Ρωμύλος Σπαθάρης, καὶ οἱ ἐρίτιμοι ὁμογενεῖς τραπεζῖται Παῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης, Εὐστάθιος Εὐγενίδης, Θ. Μαυρογορδᾶτος, Κωνστ. Βλαστάρης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι γνωριμώτατοι ἔμποροι καὶ ἔγκριτοι λόγιοι.

Μετὰ τὴν προσέλευσιν πάντων τῶν ἀνωτέρω ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμεν. Πατριάρχης περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων μετέβη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Συνοδικοῦ καὶ ἤρξατο ἀμφιεννύμενος κατὰ τὴν εἰθισμένην τάξιν διὰ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου, καὶ τοῦ Δευτερεύοντος Παρθενίου καὶ τοῦ Τριτεύοντος Βενιαμὶν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, ἐκφωνουμένων ὑπ' αὐτῶν τε καὶ τῶν λοιπῶν διακόνων τῶν ὡρισμένων ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς ρητῶν, τῶν δὲ χορῶν τοῦ πατριαρχ. ναοῦ ψαλλόντων παρὰ τὴν θύραν τοῦ Συνοδικοῦ ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς τὸ «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*».

Τῆς ἀμφιέσεως τῆς τε Α. Θ. Πανα γιότητος καὶ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων περατωθείσης ἐν τῷ Μ. Συνοδικῷ ἡ πομπὴ ἐν πλήρει τάξει κατῆλθεν εἰς τὸν ναόν, τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος ὑποβαστα-ζομένης δεξιᾷ μὲν ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπατσεύ, ἀριστερᾷ δὲ ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτου, στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων ἀναχαιτιζόντων τὸν συνωστισμὸν τοῦ πλήθους. Τῆς συνοδίας πάσης εἰσελθούσης εἰς τὸν ναὸν καὶ τὰς οἰκείας θέσεις πάντων καταλαβόντων, ἤρξατο ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ μετὰ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς μεγαλοπρεπείας. Τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη, ὡς ἔθος, εἰς πολλὰς ξένας γλώσσας, ἤτοι ἑλληνιστὶ μὲν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων Ἀμασείας καὶ Βερροίας καὶ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου, σλαυωνιστὶ δὲ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀδριανουπόλεως, τουρκιστὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Μαρωνείας, λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κορυτσᾶς, ἀλβανιστὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Βελεγράδων, ρωσιστὶ ὑπὸ τοῦ πρωθιερέως τῆς ρωσικῆς πρεσβείας ἀρχιμ. Ἰωνᾶ, γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ διακόνου τῆς αὐτῆς πρεσβείας, καὶ ἀρμενιστὶ ὑπὸ τοῦ Μ. Συγκέλλου Νικοδήμου.

Περατωθείσης τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ, πᾶσα ἡ ἐπίσημος συνοδία καὶ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ καὶ διὰ τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἀνῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Συνοδικοῦ. Τῆς Α. Θ Παναγιότητος δὲ ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς κλίμακος προσφωνησάσης εἰς τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ναοῦ συνωστισμένον πλῆθος τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», τοῦτο ἐζητωκραύγησε ζωηρῶς ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ Ἄνακτος καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. Εἶτα ἡ Α. Θ. Π. εἰσελθοῦσα εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν προσεφώνησε καὶ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ πολυπληθῆ ἔγκριτον ὁμήγυριν τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» εὐξαμένη ὅπως ἐπὶ πολλὰς ἐτῶν περιόδους ἑορτάζῃ ἐν ἀγαλλιάσει τὴν Λαμπροφόρον τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν, μεθ' ὃ ἀπεκδυσαμένη ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς Γραφείῳ τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, ἐπανῆλθε καὶ διένειμεν ἐπὶ ὥραν ἱκανὴν τὰ εἰθισμένα ᾠά.

—*Συγχαρητήρια.* — Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἁγίου Πάσχα συνεχάρησαν τηλεγραφικῶς τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ αἱ ΑΑ. ΘΘ. ΙΠ. οἱ Πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η' καὶ Ἄνθιμος ὁ Ζ', αἱ ΑΑ. ΜΜ. οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων Δαμιανός, πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος, πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων, αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Ἀνθόπουλος πασᾶς καὶ ὁ ἐν Βρυξέλλαις καὶ Βελγίῳ Στέφανος Καραθεοδωρῆς. Διὰ γραμμάτων δὲ οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται καὶ πρόεδροι τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος, καὶ οἱ μητροπολῖται τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Διὰ τῶν ἁρμοδίων δὲ διερμηνέων ἡ Α. Υ. ὁ πρωθυπουργὸς καὶ αἱ ΑΑ. ΕΕ. οἱ ὑπουργοὶ καὶ πρεσβευταὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, τὰ μέλη τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου, οἱ παρεπιδημοῦντες μητροπολῖται, οἱ ἀρχιερατικῶς προϊστάμενοι τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ὁ ἐνταῦθα ἱερεὺς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας αἰδεσιμολογιώτατος Θεόδωρος Δάουλιγκ, οἱ πανοσιολ. Σχολάρχαι τῆς Θεολογικῆς καὶ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀρχιμ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου καὶ Μ. Κλεόβουλος, οἱ διευθυνταὶ τῶν ἀνωτέρων παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτηρίων μετὰ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν, οἱ ἱερατικῶς προϊστάμενοι μετὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, πρόεδροι διαφόρων σωματείων καὶ πλεῖστοι διακεκριμένοι λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες καὶ πολὺ ἄλλο πλῆθος ἐκ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος.

Τὴν δὲ Τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀντεπισκέψατο τοὺς σεβασμιωτάτους ἁγίους συνοδικούς, τοὺς παρεπιδημοῦντας μητροπολίτας καὶ τοὺς ἐπισκεψαμένους Αὐτὴν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ἐξοχωτάτους πρεσβευτὰς τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, πολλοὺς δὲ ἐγκρίτους καὶ λογάδας ὁμογενεῖς διὰ τῶν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, Μ. Ἀρχιδιακόνου, τοῦ Δευτερεύοντος καὶ τοῦ Τριτεύοντος.

Ὁμοίως ἡ Α. Θ. Π. ἀνελθοῦσα εἰς τὸν ἄνω Βόσπορον ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτου Βερροίας Κωνσταντίου ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σ. τὸν μητροπολίτην Δέρκων Καλλίνικον, τὴν Α. Ε. τὸν ἀπό τινος ἀδιαθετοῦντα ἄρχοντα Μέγαν Λογοθέτην Σταυράκην βέην Ἀριστάρχην καὶ τὴν Α. Μ. τὸν Πατριάρχην πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδωνα.

Ὡσαύτως κατ' ἐντολὴν τῆς Α.Θ.Π. ἐπεσκέψατο

ὁ Μ. Πρωτοτύγκελλος, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμενομαθοῦς Διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων Δημ. Τσολακίδου, τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων Ὀρμανιὰν κατ' οἶκον, καὶ τὸν Ἐμμανουελιὰν Πατριάρχην τῶν ἀρμενοκαθολικῶν, καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πατριάρχου τῶν Παλαιοσύρων, διὰ δὲ τοῦ Μ. Συγκέλλου Νικοδήμου συνοδευομένου ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Δ. Τσολακίδου τὸν σορολογιώτατον Τοποτηρητὴν τῆς ἀρχιρραβινείας.

Χθὲς Παρασκευήν, ἑορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. μεταβάντες ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τοῦ κ. Τσολακίδου εἰς Ἐπταπύργιον παρέστησαν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Προέδρου τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Ἁγίου Δέρκων συμπαραστατουμένου καὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἁγίου Μαρωνείας καὶ τοῦ θεοφιλ. Ἐπισκόπου Λεύκης, εἶτα δὲ ἐπισκεψάμενοι μετὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων ἐν συνοδείᾳ καὶ τῶν Ἐφόρων καὶ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν ἰατρῶν τῶν Καταστημάτων τὰ διάφορα τμήματα, ἤτοι τὸ Γηροκομεῖον, τὸ Νοσοκομεῖον, τὸ Ὀρφανοτροφεῖον κτλ. παρεκάθισαν καὶ εἰς τὴν παρατεθεῖσαν κατὰ τὸ γεῦμα τράπεζαν.

— *Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον Σταυροδρομίου.*— Τὸ ἐν Πέραν Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον τῆς Κοινότητος, ἐπόμενον τῇ ὑπ' αὐτοῦ καθιερωθείσῃ συνηθείᾳ, τοῦ τελεῖν τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν θερινῶν μηνῶν, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, μετὰ τὰς προηγηθείσας γραπτὰς καὶ προφορικὰς ἐξετάσεις τῶν μαθητριῶν, ἐτέλεσε τὴν ἀπονομὴν τῶν ἀπολυτηρίων ταῖς ἀποφοιτησάσαις. Τῆς θυμήρους τῶν γραμμάτων τελετῆς προέστη ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ἐν συνοδίᾳ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Βερροίας Κωνσταντίου, Μαρωνείας Ἰωακείμ Κορυτσᾶς Γερβασίου, καὶ ἄλλων κληρικῶν. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν καὶ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος σὺν τῇ εὐγενεστάτῃ πρεσβείρᾳ συζύγῳ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν συμβάσεων πληρεξούσιος τῆς Ἑλλάδος Δ. Στεφάνου, ἔτι οἱ πρόξενοι Ρωσίας Λαγωύσκης, ἐκπροσωπῶν τὸν πρεσβευτήν, καὶ Ἑλλάδος Φίλων, ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, οἱ ἐρίτιμοι ὁμογενεῖς τραπεζῖται Πωῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης, Λεωνίδας Ζαρίφης, καὶ πολὺ ἄλλο φιλόμουσον ἀκροατήριον.

Μετὰ τὴν εἰθισμένην ἱερὰν τελετὴν χορὸς μαθητριῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ γνωστοῦ μουσικοδιδασκάλου Εὐστρατίου Παπαδοπούλου ἔμελψεν ἁρμονικώτατα ὕμνον πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εἶτα ὕμνους πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον, τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τὸ σεπτὸν αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος τῆς Ρωσίας, διὰ τῆς γενναιόφρονος ἐτησίας δωρεᾶς τοῦ ὁποίου μεγάλως ἀνακουφίζεται ἡ οἰκονομικὴ τοῦ παιδευτηρίου κατάστασις. Ἀνελθοῦσα μετὰ ταῦτα τὸ βῆμα ἡ πεπειραμένη καὶ ζηλωτῶς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ταύτης ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν μοχθοῦσα λογία διευθύντρια αὐτῆς Ἑλένη Καλογερᾶ διὰ συντόμου καὶ ἀπερίττου ἐκθέσεως διετύπωσε τὴν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος συντελεσθεῖσαν πνευματικὴν συγκομιδήν, μεθ' ἣν ἐπηκολούθησεν ἡ ἀπονομὴ τῶν πτυχίων ταῖς ἀποφοιτησάσαις.

Κατόπιν ὁ ἀξιότιμος Ἰωάννης Καστέλλης ἀνέγνω τὴν λογοδοσίαν τῆς ἐφορείας παρουσιάσας εὐάρεστον τὴν οἰκονομικὴν τοῦ εὐαγοῦς καθιδρύματος κατάστασιν καὶ ἐξάρας τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινότητος πρὸς τὴν σεπτὴν ρωσικὴν αὐτοκρατορικὴν οἰκογένειαν ἐπὶ τῇ πολυτίμῳ ἐτησίᾳ δωρεᾷ αὐτῆς, τὴν ζηλωτὴν μέριμναν τῶν κοσμητριῶν ὑπὲρ τῆς σχολῆς, ὡς καὶ τὴν φιλομουσίαν ἐγνωσμένων δωρητῶν μηδέποτε τοῦ ἱδρύματος τούτου ἐπιλανθανομένων, ἀλλὰ ἔργῳ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μακρὰν ὄντων, κοπιώντων καὶ εἰσφερόντων.

Τὴν τελετὴν ἐπεσφράγισε διά προσλαλιᾶς ἐξ ὑπογυίου λίαν προσφόρου ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐπιδαψιλεύσασα τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπὶ πάντων τῶν εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ φυτωρίου ποικιλοτρόπως συντελούντων καὶ ὁτῃρῶς μοχθούντων.

—*Τὸ ἐν Μόσχᾳ Μετόχιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.*—Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεκάλεσεν εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν τὰ μέλη τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου πρὸς λῆψιν ὁριστικῆς ἀποφάσεως περὶ τοῦ ἐν Μόσχᾳ Πατριαρχικοῦ Μετοχίου. Κατὰ ταύτην δὲ ληφθείσης ὑπ' ὄψει τῆς πρό τινος ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Ἰακώβου Βατοπεδινοῦ ὑποβληθείσης αἰτήσεως, δι' ἧς ἐδήλωσεν ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἐσχάτως ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τοῦ νὰ καταβάλῃ κατ' ἀποκοπὴν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον τὸ ποσὸν τῶν χιλίων ὀθωμανικῶν λιρῶν ἐτησίως, ἅμα δὲ ὅτι ἀναλαμβάνει εἰς βάρος αὐτοῦ πάσας τὰς τακτικὰς τοῦ Μετοχίου δαπάνας ὡς καὶ τὴν ἀπότισιν τῶν κτηματικῶν φόρων τοῦ καθιδρύματος καὶ τὰς συνήθεις ἀναγκαίας ἐπισκευάς, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἀνέθετο καὶ αὖθις τῷ εἰρημένῳ ἀρχιμανδρίτῃ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τοῦ εἰρημένου Μετοχίου.

Ἡ Α. Πανοσιολογιότης διαταχθεῖσα ἵνα εὑρεθῇ τὸ Πάσχα ἐν Μόσχᾳ, ἀπῆλθε τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ. Τρίτῃ ἐφοδιασθεῖσα διὰ πατριαρχικοῦ Πιττακίου ἐν ᾧ καθορίζονται λεπτομερῶς οἱ ὅροι τῆς τοῦ Μετοχίου διαχειρίσεως καὶ δι' οὗ ἐκφράζεται ἡ πεποίθησις ὅτι ἐργασθήσεται μετὰ ζήλου πρὸς ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν προαγωγὴν τοῦ πατριαρχικοῦ ἱδρύματος.

—*Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης.*—Ἀνεγράψαμεν πρὸ μηνῶν ὅτι ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης διατελεῖ ἐν οἰκονομικῇ δυσπραγίᾳ καὶ ὅτι, ἡ ἀπαλλαγὴ

τοῦ ἱεροῦ τούτου σκηνώματος ἀπὸ τοῦ ἄχθους τῶν χρεῶν αὐτοῦ, ἐπανειλημμένως ἀπησχόλησε τὴν προσοχὴν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου.

Ἤδη πάνυ εὐαρέστως ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ ἐξ Ἀλιστράτης, κωμοπόλεως τῆς ἐπαρχίας Δράμας ὁρμώμενος, ἐν Βελιγραδίῳ δὲ τῆς Σερβίας ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένος εὐσεβὴς ὁμογενὴς *Εὐάγγελος Θωμᾶ*, ἐκ πόθου ἱεροῦ τοῦ συντελέσαι εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ σκηνώματος κινούμενος ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὅτι προσφέρεται ἵνα διὰ δανείου ἐπ' ἐλαχίστῳ τόκῳ ἐξοφλήσῃ πάντα τὰ χρέη τῆς Μονῆς καταβάλλων ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος χιλίας ὀθωμανικὰς λίρας, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ἑτέρας χιλίας πρὸς ἐντελῆ ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ πάσης ὀφειλῆς.

Ἡ Ἐκκλησία πάνυ εὐαρέστως διατεθεῖσα ἐπὶ τῇ αὐθορμήτῳ ταύτῃ γενναιοφροσύνῃ τοῦ ἀνδρός, τεκμηριούσῃ εὐσεβῆ καὶ φιλόστοργα αἰσθήματα, διὰ γράμματος αὐτῆς προτίθεται ἵνα ἐκφράσῃ τῷ φιλογενεῖ τέκνῳ Εὐαγγέλῳ Θωμᾷ τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχαριστίας μετὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν αὐτῆς.

— *Πατριαρχικὰ Συλλυπητήρια.*— Ἡ Α Θ. Παναγιότης μεγάλως λυπηθεῖσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀοιδίμου **Γρηγορίου Ἀνανιάδου,** ἀνδρὸς γνωριμωτάτου ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ, συμβάντι τῷ Μ. Σαββάτῳ ἀπέστειλε τὸν Μ. Σύγκελλον ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὸν κατὰ τὴν κηδείαν, μεγαλοπρεπῶς τελεσθεῖσαν τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Ὁ ἀείμνηστος ἀνήρ, ἀληθὴς ὑπογραμμὸς τιμίου ἐμπόρου, διεκρίνετο διὰ τὰ ἀκραιφνῆ υἱικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ τὸν ἀνυπόκριτον σεβασμὸν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἧς ἐγένετο τέκνον φιλόστοργον καὶ περιπόθητον. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διαμείνας ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεσπάσατο τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν αὐτόθι διὰ τὴν τιμιότητα καὶ τὴν περὶ τὰς συναλλαγὰς ἀξιομίμητον ἀκρίβειαν αὐτοῦ.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Π. εὐηρεστήθη ἵνα ἀντιπροσωπευθῇ διὰ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Ἀκυρεντίου καὶ κατὰ τὴν κηδείαν τῆς **Αἰκατερίνης Ἰσαακίδου,** ἀδελφῆς τοῦ σεβασμιωτάτου ἁγίου Βερροίας Κωνσταντίου, ἧς ἡ κηδεία ἐγένετο τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα προεξάρχοντος τοῦ σεβασμ. ἁγίου Ἀμασείας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Μεγάλη δωρεὰ Γρηγορίου Μαρασλῆ

Ὅτε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον ἐτίθετο ὁ θεμέλιος λίθος τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς, Σχολῆς ἡ ἐπὶ ζηλωτῇ δραστηριότητι καὶ φιλομούσῳ ζήλῳ διακρινομένη Ἐφορεία αὐτῆς, συγκειμένη ἐκ τοῦ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου, Προέδρου, τοῦ ἐξοχωτ. Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφέντη, Ἀλεξάνδρου Μελαγχροινοῦ, Νικολάου Βασιλειάδου καὶ Χρήστου Παπαϊωάννου, ἐν τῷ κατὰ τὴν τελετὴν ἐκείνην λόγῳ αὐτῆς ἔλεγε σὺν ἄλλοις ὅτι «ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ θεία Προνοία ἀνεγειρομένη Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἔθνους». Καίτοι δὲ τοιαύτην κατὰ πρῶτον διετύπωσεν ἀρχὴν ἡ Ἐφορεία, οὐχ ἧττον τὸν νοῦν αὐτῆς καὶ τὸ βλέμμα εἶχεν ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἐν Ὀδησσῷ μεγάτιμον ὁμογενῆ, τὸν διαπρεπῆ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων προστάτην, τὴν Α. Ε. Γρηγόριον τὸν Μαρασλῆν. Ἐφ' ᾧ καὶ θάρρει πλήρει ἐλαυνομένη ἀπηύθυνε τότε πρὸς τὴν Α. Ε. τὴν προσήκουσαν ἐπιστολὴν ἐπικαλουμένη τὴν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου ἀρωγὴν καὶ γενναίαν συναντίληψιν Αὐτῆς.

Ἡ ἔκκλησις αὕτη τῆς Ἐφορείας πρὸς τὰ ἀριγιώτως φιλόμουσα αἰσθήματα τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος ἔπεσεν, ὡς γνωστόν, εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ ἀπήνεγκε τὸν προσδοκώμενον καρπόν. Ἡ Α. Ε. ἀρίδηλα καὶ αὖθις διατρανοῦσα τεκμήρια φιλομουσίας διεβίβασεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐφορείας Μ. Πρωτοσύγκελλον Χρυσόστομον τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Μέγα,

Τὰ τίμια γράμματα τῆς 14ης Ἰανουαρίου, δι' ὧν ἐτίμησέ με ἡ Ὑμετέρα Πανοσιολογιότης ὡς καὶ τὰ λοιπὰ σεπτὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχικῆς Ἀστικῆς Σχολῆς, ἐν καιρῷ ἐκομισάμην καὶ ἐπισταμένως ἀνέγνων. Ἂν δὲ σήμερον μόνον ἀποκρίνωμαι, σύγγνωτέ μοι τὴν βραδύτητα οὐχὶ ἐξ ὀλιγωρίας βεβαίως προελθοῦσαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ πόθου, ὃν εἶχον νὰ συμμορφωθῶ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν Ὑμῶν, ἥτις ἦτο καὶ ἐμή.

Χαίρω δ' ὅτι δύναμαι σήμερον νὰ ἐκπληρώσω τὸν πόθον τοῦτον καὶ ν' ἀναγγείλω Ὑμῖν ὅτι ἄσμενος ἀναδέχομαι νὰ προσέλθω καὶ αὐτὸς συναντιλήπτωρ πρὸς συντέλεσιν ἔργου ἐθνικοῦ.

Ἀλλὰ περὶ τούτου μὲν ἐκτενέστερον θὰ γράψῃ ὁ κύριος Χ" Κώνστας, ἐγὼ δὲ εὐχαριστῶν Ὑμῖν τε, Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Μέγα, καὶ τοῖς σεπτοῖς συνεφόροις, ὅτι ἔδοτέ μοι καιρὸν νὰ πράξω τι σύμφωνον πρὸς τὴν ἐγκάρδιον

ἐπιθυμίαν μου, προσαγορεύω μὲν πάντας, ἀσπάζομαι δὲ τὴν δεξιὰν Ὑμῶν καὶ διατελῶ.

Τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος
ταπεινὸς καὶ πρόθυμος δοῦλος
ΓΡ. ΜΑΡΑΣΛΗΣ.

Ἐν Ὀδησσῷ, τῇ 1 Ἀπριλίου 1900.

Πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον
Μέγαν Πρωτοσύγκελλον
κὺρ Χρυσόστομον.

Ἡ γενναιόφρων αὕτη δωρεὰ τῆς Α. Ε. ποθούσης ἵνα «στήσῃ ἐν τῇ περιβλέπτῳ τοῦ Κωνσταντίνου πόλει μνημεῖον ἄϊδιον καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα», καθ' ἃ ὁ ἐλλογιμώτατος Χ'' Κώνστας ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐφορείαν λέγει, πληρώσασα τήν τε Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ πάσας τὰς περιοίκους συνοικίας χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπεσπάσατο νέους τίτλους ἐθνικῆς πρὸς τὸν φιλογενέστατον καὶ φιλομουσότατον ἄνδρα εὐγνωμοσύνης. Ἡ δὲ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἐν συνεδρίᾳ αὐτῆς ἐψηφίσατο ἵνα ἡ Σχολὴ εἰς τιμὴν τοῦ γενναιόφρονος δωρητοῦ ἀποκληθῇ «**Πατριαρχικὴ Ἀστικὴ Σχολὴ Μαρασλῆ**».

Πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν ἀνεξάντλητον ἐν ἔργοις ἐθνικοῖς φιλογενέστατον ὁμογενῆ, ἡ Ἐκκλησία διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος ἐξέφρασε τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν καὶ διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας εὐξαμένη ὅπως καὶ ἄλλα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντα φιλόστοργα τέκνα αὐτῆς μιμῶνται ἑκάστοτε τὰ παραδείγματα τῆς Α. Ἐξοχότητος, ἥτις καὶ μακρὰν ζῶσα διατελεῖ οὐχ ἧττον ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, εὐγνωμόνως ἀποδεχόμεναι ἑκάστοτε τὰς εὐεργεσίας τοῦ πλούτου τῶν φιλογενῶν καὶ φιλομούσων αἰσθημάτων Αὐτῆς. Τὴν ἄϊδιον δὲ εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐξέφρασε διὰ θερμῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν δωρητὴν καὶ ἡ τοσοῦτον εὐτυχὴς ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς γενομένη Ἐφορεία τῆς εἰρημένης Σχολῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἐγκύκλιος Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ
περὶ τοῦ Μ. Ὡρολογίου.

Ἀριθ. Πρωτ. 1978.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα κτλ Συντελεσθεῖσα αἰσίως ἐξῆλθεν ἤδη εἰς φῶς ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου καὶ πρόκειται εἰς χρῆσιν τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν, τοῦ εὐαγοῦς κλήρου καὶ τοῦ χριστωνύμου πληρώματος καὶ ἡ τοῦ ΜΕΓΑΛΟΥ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ Πατριαρχικὴ ἔκδοσις, τὸ πρῶτον νῦν καθ' οὕτως ἄμεσον πρόνοιαν καὶ ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας γενομένη. Τὴν ἔκδοσιν τοίνυν ταύτην, πέμπτον σὺν Θεῷ, μετὰ τὸ Τυπικόν, τὴν Σύνοψιν, τὸ Προσευχητάριον καὶ τὸ Ἱερατικόν, οὖσαν ἔργον ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἀπὸ ἐτῶν ἀρξαμένης καὶ αἰσίως χωρούσης Πατριαρχικῆς ἐκδόσεως ἁπάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἀσμένως διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ἐξαγγέλλοντες, προτρεπόμεθα καὶ παρακελευόμεθα συνοδικῶς, ὅπως τοὐντεῦθεν αὕτη, ὡς ἔκδοσις ἐγκεκριμένη καὶ ἄμεσος τῆς Ἐκκλησίας, προτιμᾶται εἰκότως ἁπανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων πάσης ἄλλης ἐκδόσεως, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅτῳ καὶ λόγῳ ἀκριβείας περὶ τὰς γραφὰς καὶ λόγῳ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὴν ἐπιμελείας περὶ τὸν τύπον, τὸν χάρτην καὶ τὰς εἰκόνας, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ λόγῳ τοῦ εὐώνου τῆς τιμῆς, ὡρισμένης εἰς δεκαοκτὼ μόνον γρόσια δι' ἕκαστον φιλοκάλως καὶ στερεῶς δεδεμένον σῶμα, αὕτη κατὰ πολὺ ὑπερφέρει τῶν οἱωνδήποτε ἐν χρήσει ἄχρι τοῦδε ἐκδόσεων. Ἐπιδηλοῦντες δ' ὅτι ἡ πώλησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου βιβλίου ἀνετέθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖον Δεπάστα-Σφύρα-Γεράσδου, αἰτούμεθα αὐτῇ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος.

ἀπ' Μαρτίου κη'.

† **Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝ ΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς**

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων)

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ τοῦ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ

Περὶ τῆς ἁφῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος, ὅπως τῇ μὲν Μαγδαληνῇ ἐκωλύετο, ἐπετράπη δὲ τῷ Θωμᾷ.

Ἐκδίδοται τὸ πρῶτον νῦν
ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 35 χειρογράφου τῆς Βιβλιοθήκης
τοῦ ἐνταῦθα Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου
ὑπὸ
ΧΡ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Πολλοὶ μὲν τῶν διδασκάλων ἀναγωγικῇ διανοίᾳ συμβιβάζουσι τὴν εἰρημένην διαφορὰν ἐν τῷ τῇ μὲν Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ τὴν ἁφὴν εἴργεσθαι τῆς ἁγίας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν σαρκὸς διὰ τὸ μήπω ἀναβεβηκέναι, τῷ δὲ ἀποστόλῳ Θωμᾷ τὴν τοιαύτην ἁφὴν ἐπιτρέπεσθαι καὶ πρὸ τῆς ἀναβάσεως. Ἡμεῖς δὲ τοῖς διδασκάλοις συνᾴδοντες ἐκείνοις, ὅμως δεῖν ἡγούμεθα καὶ τῇ καθ' ἱστορίαν ὁδῷ τούς τε εὐαγγελιστὰς ἐν τοῖς περὶ τούτου λόγοις συμφώνους δεῖξαι καὶ τὸν ἡμέτερον Δεσπότην θεοπρεπῶς ἑαυτῷ συνᾴδοντα τὴν αὐτοῦ σοφίαν καὶ τὴν αὐτοαλήθειαν. Δεῖ τοίνυν προσέχειν ὡς ὁ Κύριος ἡμῶν οὐκ ἀπέτρεψε τὴν Μαγδαληνὴν ἅπτεσθαι αὐτοῦ πρὶν αὐτὸν ἅψασθαι, οὐ γὰρ ἂν ἔμελλεν ἅπτεσθαι ἀποτρεπομένη, ἀλλ' ἐπειδὴ ἥψατο αὐτοῦ πρότερον· δῆλον γὰρ ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ αὐτὴ γυναικῶν ἐκράτησε

τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει Ματθαῖος. Ἐκεῖναι γὰρ ἐγνώρισαν μὲν εὐθὺς ὀφθέντα τὸν Ἰησοῦν, ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ φαινομένων τῆς σαρκὸς γνωρισμάτων ἁπάντων αὐτὸν οὖν συμβάλλουσαι, ἐδίσταζον ὅμως τοῖς λογισμοῖς, μὴ φάσματι εἴη καὶ οὐκ ἀληθείᾳ, τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ὑποσαλευόμεναι· ὅθεν οὐδὲ προσεκύνησαν πρὶν ἅψασθαι· ὡς δὲ πρῶτον ἐκράτησαν ταῖς χερσὶ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, τῇ ἁφῇ γνοῦσαι τὴν ὄψιν ἀληθῆ τε εἶναι καὶ ἔμπρακτον, τότε λοιπὸν εὐθὺς προσεκύνησαν. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν κωλῦσαι μὲν αὐτὰς οὐκ ἠξίωσεν, ἵνα μὴ καὶ τὸν δισταγμὸν αὐταῖς ὑπαυξήσειεν· πῶς δ' ἂν καὶ ἐκώλυεν αὐτὸς ὁ τῷ Θωμᾷ μετὰ πολλῆς ἀδείας τὴν ἁφὴν ἐπιτρέψας, ὡς ἂν τῆς ἀπιστίας αὐτὸν ἀπαλλάξειεν; ἀπέτρεψε δὲ τὴν Μαγδαληνὴν μετὰ τὴν ἁφήν, ὡς οὐκ ἐξ ἀπιστίας οὕτω πεποικυῖαν, ἀλλ' ὅτι τῇ ἐκ τῆς ἁφῆς πληροφορίᾳ τὸν δισταγμὸν καθάπαξ λύειν ἠθέλησεν, ἔμφρων οὖσα πάνυ καὶ προσοχῆς γέμουσα· ἀντὶ γὰρ τῶν ἑπτὰ τῆς πονηρίας πνευμάτων, ὧν ἀπηλλάγη, τῶν ἑπτὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἐπεπλήρωτο χαρισμάτων· ὅθεν ὁ ταύτης δισταγμὸς βελτίων ἦν εἰς πίστεως λόγον τῆς τοῦ Θωμᾶ δυσπιστίας ὕστερον καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀποστόλων σκληροκαρδίας. Διόπερ ἐκείνοις μὲν ἐπαχθέστερος ὤφθη, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν· καὶ πολλῷ χεῖρον ἠπίστει τῶν ἄλλων Θωμᾶς, ὅτι μηδὲ τοῖς συντρόφοις καὶ συμμαθηταῖς ἰδοῦσιν εἶχε πιστεύειν· τῷ δὲ τῆς Μαγδαληνῆς ἦν δισταγμῷ μετριώτερος· ὅθεν οὐδὲ ἀπιστίαν ὠνείδισεν, ἀλλὰ παρέλκουσαν ἔδειξε τὴν ἁφήν. Τί γὰρ ἔδει σέ, φησιν, ἅπτεσθαί μου καὶ μὴ ταῖς πολλαῖς μου περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐπαγγελίαις προστιθεῖσαν νῦν τὴν ἄλλην τῶν τῆς σαρκὸς γνωρισμάτων συνήθειαν ἀδιστάκτως προσκυνῆσαί μοι καὶ πρὶν κρατῆσαι τοὺς πόδας; εἰ δὲ καὶ ἥψω, μὴ διὰ τῆν ἁφὴν μόνον πίστευε, μηδ' ὡς ἁψαμένη λοιπὸν ἔχε, τουτὶ γὰρ τὸν τῆς πίστεως ἀμβλυνεῖ σοι καρπόν. Ὅτι δ' οὐ κωλύοντος τὴν ἁφήν, ἦ γὰρ ἂν ἐκώλυε πρότερον, ἀλλὰ δεικνύοντος μόνον παρέλκουσαν, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἁφῆς πεῖραν τῆς ἀληθείας ἦν τὸ Μή μου ἅπτου, τὸ ἐπαγόμενον δείκνυσιν **Οὔπω** γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου. Ὁ γὰρ τὰ πάθη τῶν ἀνθρωπίνων διανοιῶν εἰδὼς Ἰησοῦς, ὡς ὑπό τινος εὐλόγου δοκοῦντος αὐτῇ λογισμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἁφῆς βεβαίωσιν κινηθείσης, ἀνέπτυξέ τε τὸν λογισμὸν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποτροπὴν εἰς μείζω βεβαίωσιν τῆς ἐν αὐτῇ πίστεως καὶ μετὰ πολλῆς ἔλυσεν αὐτὸν εὐμενείας, ὡς ἀκριβείας ὄντα μᾶλλον, οὐκ ἀπιστίας καρπόν. Ἐδίσταζες γάρ, φησιν, οὐ περὶ τῆς ἐμῆς ἀναστάσεως, ἣν πολλάκις ἤκουες ἐμοῦ τοῖς μαθηταῖς προλέγοντος διαρρήδην, ἀλλ' ὅτι τῇ γῇ προσκαρτεροῦντα καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἶδες· ὁ γὰρ πρὸς τῇ γῇ βίος (ὁ) ἐμὸς κατὰ τὸν πρόσθεν χρόνον ἦν ἀναγκαῖος, ἵνα τὸ τῆς οἰκονομίας πληρωθείη μυστήριον, ἀναστάντι δὲ νῦν ὁ οὐράνιος χῶρος μόνος πρέπων ἐστίν. Ἴοθι τοίνυν, ὦ γύναι, καλῶς ὅτι τὸ μὲν ἀναβῆναί με πρὸς τὸν πατέρα μου, τοῦτο τέλος ἐστὶ καὶ καρπὸς τῆς ἐμῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς πρὸς τῇ γῇ διατριβῆς οὐκέτι χρείαν ἔξω λοιπόν· προσεδρεύω δ' ἔτι τῇ γῇ καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν οὔπω ἀναβέβηκα πατέρα, τινῶν ἀναγκαίων ἕνεκα, ὧν γενομένων, εὐθὺς ἀναβήσομαι. Σὺ μὲν οὖν καὶ πρὸ τῆς ἐμῆς ἐξηγήσεως ἔλυσας τὸν δισταγμὸν σεαυτῇ τῷ κρατῆσαί με τοὺς πόδας· ἐγὼ δέ σοι καὶ τὸν λογισμὸν ἐφανέρωσα τοῦ σοῦ δισταγμοῦ καὶ τὴν τούτων δέδωκα λύσιν, ὅτι οὐχ ὡς μηδ' ὅλως ἀναβησόμενος, ἀλλ' ὡς μήπω ἀναβεβηκὼς σοί τε φαίνομαι καὶ ἄλλοις φανοῦμαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἐμοὶ διστάζειν μέλλουσι μαθηταί, τοῦτ' οἶδα καλῶς, ὡς καὶ τὸν σὸν ἔγνωκα λογισμόν, καὶ ἰδόντες με δόξουσι πνεῦμα θεωρεῖν, τῇ τοῦ πράγματος ὑπερβολῇ μήπω προσέχειν δεδυνημένοι, καλόν ἐστιν ἀπαγγεῖλαί σε καὶ ἐκείνοις ὡς ἀνέστην μὲν καὶ ὡς ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου· οὐκέτι γὰρ ἡ γῆ τόπος ἐμός, ἵνα μὴ κἀκεῖνοι τῷ σῷ λογισμῷ κεκινημένοι πλέον διστάσωσιν· ἀλλὰ δεῖ με πρῶτον αὐτοῖς ἐντυχεῖν καὶ διαταξάμενον ὧν χρεία πρὸς τὴν δι' αὐτῶν γενησομένην ὑπουργίαν τῆς θείας οἰκονομίας πρὸς τὴν παγκόσμιον σωτηρίαν, οὕτως εὐθὺς ἀναβαίνειν πρὸς τὸν πατέρα. Ἀπελθέτωσαν οὖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται, παρασκευασθήτωσαν δὲ καὶ τῇ σῇ ἀγγελίᾳ. Αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνία κἀνταῦθα, ἧς οὐδὲν ἀκριβέστερον. Δεῖ δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσιν εἰδέναι ὅτι καθάπερ πρότερον ὁ Δεσπότης ἡμῶν συνεχώρησε τὴν δειλίαν τῷ Πέτρῳ καὶ τὴν δι' αὐτὴν ἄρνησιν ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς τε γνώμης τοῦ Πέτρου καὶ τῶν δι' αὐτῆς ὠφεληθησομένων, ἐπιεικοῦς γινομένης τοῖς ἁμαρτάνουσι τῇ μνήμῃ τοῦ οἰκείου πτώματος, οὐδὲ συνεχώρησε μόνον, κωλῦσαι δυνάμενος, ἀλλὰ καὶ προεῖπε σαφῶς, οὕτω καὶ τῇ Μαγδαληνῇ τὸν δισταγμὸν συνεχώρησε καὶ τοῖς μαθηταῖς τὴν ἀπιστίαν καὶ πλέον τῶν ἄλλων Θωμᾷ, εἰς μείζω βεβαίωσιν τῆς αὐτῶν πίστεως καὶ τῶν δι' αὐτῶν μελλόντων πιστεύειν. Ὅθεν οὐδ' ἐκόλασε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, ἀλλ' ὠνείδισε μόνον, καὶ τῷ Θωμᾷ τὴν ἁφὴν ἐπιτρέψας καὶ πρὸ τῆς ἁφῆς ἑαυτὸν ταῖς ὄψεσιν ἐκείνου γενομέναις ἐγγὺς ἐφανέρωσεν, (ὥστε) ἰδόντα τὴν ζητουμένην ὑπ' αὐτοῦ διάθεσιν τῶν σημείων ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ Χριστοῦ μηκέτι λοιπὸν ἀμφιβάλλειν. Καὶ τὴν Μαγδαληνὴν οὐκ ἐκώλυσε τῶν ποδῶν ἅψασθαι, ἀλλὰ μόνον ἐμέμψατο κρατησάσῃ, ὡσεὶ μὴ ποιησαμένῃ ταύτην τὴν πεῖραν, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ δισταγμοῦ πρὸς μείζω ταύτης εὐεργεσίαν καὶ πληροφορίαν διέλυσεν. Οὕτως ἤδει μὲν τότε τοὺς ἀποστόλους οὐ προσέξοντας (τῇ) τῆς Μαγδαληνῆς εὐθὺς ἀγγελίᾳ, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων, οἵτινες ἔλεγον αὐτοῖς ἰδεῖν ἀναστάντα καὶ ἀκοῦσαί σφισιν ὡμιληκότα, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σκληροκαρδία τῷ δοκεῖν ὀνειδιζομένη πρὸς ἄλλην αὐτῶν συστολὴν συνεχωρεῖτό τε αὐτοῖς, ὡς δυναμένου λύειν, εἴπερ ἐβούλετο, καὶ ᾠκονομεῖτο παρ' αὐτοῦ, πάντα δυναμένου καλῶς, πολλοὺς μὲν εἰ-

ναι τοὺς ἀγγέλλοντας, αὐτοὺς δὲ μὴ προσέχειν εὐθὺς αὐτοῖς, ἄχρι τῆς ἀμέσου καὶ φανερωτάτης αὐτοῦ θεωρίας τε καὶ ἁφῆς καὶ ὁμιλίας καὶ συνεστιάσεως καὶ θαυμάτων καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων διαθηκῶν καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς, ὁρώντων, ἀνόδου πρὸς οὐρανόν. Ὡκονόμει δὲ ὁ Δεσπότης ἡμῶν ταῦτα εἰς μείζω τῆς κατ' αὐτὸν ἀληθείας βεβαίωσιν οὐ τοῖς κηρύττειν μέλλουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν αὐτῷ προσάγεσθαι μέλλουσιν ἐν τῷ κόσμῳ, ὧν εἵνεκα τῆς σωτηρίας τῆς παραδοξοτάτης ἠνέσχετο ταπεινώσεως. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Theodore and Wilfrith by the Right Rev. G. F. Browne, D. D., D. G. L., *ἤτοι Θεόδωρος καὶ Οὐιλφριδ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου* G. F. Browne, *διδάκτορος τῆς Θεολογίας καὶ τοῦ Δικαίου, ἐν Λονδίνῳ 1897, σελ, 303 εἰς 8ον.*

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον δημοσιεύονται ἐν κομψῷ τομιδίῳ, ἐσχάτως περιελθόντι εἰς χεῖρας ἡμῶν, ὀκτὼ ἀναγνώσματα τοῦ σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Βριστόλης κ. G. F. Browne πραγματευόμενα περὶ τῆς κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἐν ᾗ ἐπιφανῆ κατέχουσι θέσιν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας Θεόδωρος καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ὑόρκης Οὐιλφριδ.

Ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων χειρογράφων γινομένης λεπτομεροῦς ἀφηγήσεως τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ συγγραφεὺς συνάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας πάντοτε ὑπῆρξεν ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς Δυτικῆς, τοῦθ' ὅπερ κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται τῷ ἕλληνι Θεοδώρῳ, καὶ ὅτι συνεπῶς αἱ ἐπ' αὐτῆς κυριαρχικαὶ ἀξιώσεις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας τυγχάνουσι πάντη ἀβάσιμοι.

Σύντομος περίληψις τοῦ ἔργου τούτου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κ. Browne, ὅστις καὶ ἄλλα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἔργα ἐδημοσίευσε, παρατίθεμεν ἐνταῦθα φρονοῦντες ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου ἀρκούντως ἐνδιαφέρει τοὺς ὀρθοδόξους ἐν γένει κληρικοὺς καὶ ἰδίᾳ τοὺς ἡμετέρους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Deusdedit διάδοχος αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ ἱερεὺς Wighard, ὅστις, μὴ οὔτης δυνατῆς τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἕνεκα πολιτικῶν λόγων, ἐστάλη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς Ρώμην, ἔνθα ὅμως ἀπεβίωσε πρὶν ἢ χειροτονηθῇ. Ὁ πάπας τότε καθ' ἣν εἶχεν ἐξ Ἀγγλίας ἐντολὴν ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέξατο Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας τὸν Ἀφρικανὸν Ἀδριανὸν καὶ τούτου μὴ δεχθέντος τὸν ἕλληνα Θεόδωρον, μοναχὸν ἐκ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, σπουδάσαντα τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν ἐν Ἀθήναις καὶ ἄγοντα τὸ 66 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, παρεπιδημοῦντα δ' ἐν Ρώμῃ.

Ὁ Θεόδωρος χειροτονηθεὶς τῇ 26 Μαρτίου 668 διετέλεσεν ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐπὶ 21 ἔτη, 9 μῆνας καὶ 22 ἡμέρας, ἀνεκτιμήτους προσενεγκὼν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας, ἧς ὑπῆρξεν ὁ σπουδαιότερος διοργανωτὴς καὶ θεμελιωτής.

Πρώτιστον μέλημα αὐτοῦ ἀφικομένου εἰς Ἀγγλίαν τῇ 27 Μαΐου 669 ὑπῆρξεν ἡ διάδοσις τῆς παιδείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, βοηθὸν ἔχων καὶ τὸν συνοδεύσαντα αὐτὸν εἰς Ἀγγλίαν Ἀδριανὸν τὸν Ἀφρικανόν, συνέστησε διαφόρους σχολάς, ἐξ ὧν περιώνυμος κατέστη ἡ τῆς Καντουρίας. Εἶτα διωργάνωσε τὰ τῆς λατρείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, συγκαλέσας ἐν ἔτει 673 σύνοδον ἐν Hertford, ἥτις ἐξέδωκε 10 κανόνας κανονίζοντας τὴν διοίκησιν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐντελῶς ἀνεξαρτήτου Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τῆς συνόδου ταύτης συνεκάλεσεν ἐν ἔτει 680 καὶ ἑτέραν κατὰ τοῦ μονοθελητισμοῦ, παραδεξαμένην τὴν διδασκαλίαν τῶν 5 Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῆς ἐν Ρώμῃ ὑπὸ τοῦ πάπα Μαρτίνου συγκληθείσης. Παραδόξως ἡ σύνοδος αὕτη τῶν ἄγγλων ἐπισκόπων παρεδέξατο τὴν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Εἰς Ἀγγλίαν ἀφικόμενος ὁ Θεόδωρος εὗρεν 7 μὲν ἐπισκοπάς, ἀλλὰ τρεῖς μόνον ἐπισκόπους, χάριν δὲ τῆς καλῆς τῆς Ἐκκλησίας διοικήσεως ἐρρύθμισεν ἄλλως τὰ τῶν ἐπισκοπικῶν περιφερειῶν, ἱδρύσας 17 ὅλας ἐπισκοπὰς καὶ διορίσας ἐπισκόπους εἰς πάσας.

Πρὸ τοῦ Θεοδώρου, θανόντος τῇ 19 Σεπτεμβρίου 690, ἐν ἡλικίᾳ 88 ἐτῶν, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλίας ἐθεωροῦντο ὡς ἐπίσκοποι ρωμαῖοι, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ μετεβλήθησαν εἰς ἄγγλους ἐπισκόπους, λαβόντες οὕτω ἐθνικὸν χαρακτηρισμὸν καὶ ἀποκτήσαντες χάρις τῷ Θεοδώρῳ τελείαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ.

Ὁ Wilfrith δὲν φαίνεται ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὡς ὁ Θεόδωρος ἀρχῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας. Οὗτος μεταβὰς ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ εἰς Ρώμην καὶ τυχὼν πολλῶν περιποιήσεων συμπαθῶς πάντοτε διέκειτο πρὸς τοὺς δυτικούς. Ἐκλεγεὶς ἐπίσκοπος Ὑόρκης ἐν ἔτει 664 ὁ Wilfrith ἐστάλη πρὸς χειροτονίαν εἰς Γαλλίαν, βραδύνας δ' ὑπερμέτρως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν ἀντικατέστη δι' ἄλλου. Ἀλλ' ἐν ἔτει 669 κατώρθωσε ν' ἀποκατασταθῇ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του, ἣν ἐπὶ 9 ἔτη συνεχῆ ἐποίμανε πολλὰ καὶ οὗτος μογήσας ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ πολλὰς σχολὰς ἱδρύσας, ἐν αἷς καὶ ἡ τῆς Ὑόρκης ἡ μέχρι σήμερον ἀκμάζουσα· διαστὰς δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Ecgfrith ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐν ᾗ ὁ Θεόδωρος ὡς πρῶτος τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπισκόπων διώρισε 3 ἐτέ-

ρους ἐπισκόπους. Κατὰ τῆς πράξεως ταύτης τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Θεοδώρου μεταβὰς εἰς Ρώμην ὁ wilfrith ὑπέβαλεν ἔφεσιν τῷ Πάπᾳ, ὅστις ἐξέδωκεν ἀπόφασιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην οὐδόλως ἐσεβάσθησαν οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ, οἵτινες τοὐναντίον ἕνεκεν τῆς ἐκκλήσεως τοῦ Wilfrith εἰς Ρώμην ἐφυλάκισαν αὐτὸν ἐπὶ μῆνας 9 καὶ ἐξεδίωκον αὐτὸν μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτοῦ πανταχόθεν. Ἐν τούτοις ὁ wilfrith καὶ καταδιωκόμενος δὲν ἔπαυσε νὰ ἐργάζηται ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ τοῖς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπάρχουσιν ἔτι μὴ χριστιανοῖς Ἄγγλοις.

Τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ταύτας ἐκτιμῶν καὶ ὁ Θεόδωρος προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐν ἔτει 686 πρὸς συμφιλίωσιν, συνέπεια τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ wilfrith εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ, ἣν ἐποίμανε μέχρι τοῦ ἔτους 691, ὅτε διαστὰς πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα Aldfrith ἐξεβλήθη ἐξ αὐτῆς. Πρὸς ἐξέτασιν τῆς νέας ταύτης ἔριδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Καντουρίας διαδόχου τοῦ Θεοδώρου σύνοδος, ἥτις ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀποβολῆς τοῦ wilfrith ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὑπέβαλε καὶ αὖθις οὗτος ἔφεσιν εἰς Ρώμην, ἥτις τὴν φορὰν ταύτην, ἀποφυγοῦσα νὰ ἐκδώσῃ ὁριστικὴν ἀπόφασιν ὡς πρότερον, ἀπεφήνατο ἵνα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουρίας μετὰ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπισκόπων ἀναθεωρήσωσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ διακανόνισις αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος ἐν Ἀγγλίᾳ ν' ἀποστείλωσιν αὐτὴν εἰς Ρώμην πρὸς ὁριστικὴν λύσιν.

Συνεπείᾳ τῆς ἀποφάσεως ταύτης συνῆλθεν ἐν Ἀγγλίᾳ σύνοδος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Aldfrith, ἐν ᾗ ὁ μὲν τότε βασιλεὺς Eadulf καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ ἀπεφήναντο ὑπὲρ τῆς συμβιβαστικῆς λύσεως, συμφώνως τῷ ὑποδεικνυομένῳ ὑπὸ τοῦ Πάπα συμβιβασμῷ, εἰς τὴν γνώμην ὅμως ταύτην ἀντέστησαν οἱ ἐπίσκοποι, ἐμμείναντες εἰς τὰ προαποφασισθέντα, οὐδόλως θεωρήσαντες ἑαυτοὺς δεδεσμευμένους ἐκ τῆς τοῦ Πάπα ἀποφάσεως καὶ ἐπιεικῶς δόντες εἰς τὸν wilfrith μικρόν τι μόνον μέρος τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ὅπερ ἐδέξατο οὗτος καὶ ἐν ᾧ ἀπεβίωσε.

Τὴν δρᾶσιν ταύτην ἀμφοτέρων τῶν ἀρχιερέων καὶ τὰ λαβόντα χώραν μεταξὺ αὐτῶν διὰ μακρῶν ἐκτίθησιν εἰς τὰ 7 πρῶτα κεφάλαια τοῦ προκειμένου ἔργου ὁ συγγραφεύς, ἀρυόμενος τὰς πληροφορίας αὐτοῦ ἐκ διαφόρων χειρογράφων, ἐξ ὧν ἐν τούτοις δὲν διαλευκαίνονται πολλὰ σπουδαῖα ἱστορικὰ ζητήματα. Ἐν τῷ 8ῳ δὲ κεφαλαίῳ πραγματεύεται περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἐν αὐτῇ διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὡς ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου ἐξάγεται σκοπὸς τοῦ συγγράφέως εἶναι ν' ἀποδείξῃ ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους τούτους αἰῶνας οὐδέποτε ὑπῆρξε σχέσις ἐξαρτήσεως μεταξὺ τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πλείστας εἶχον πρὸς ἀλλήλας διαφορὰς καὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικὰς καὶ διοικητικὰς καὶ ὅτι ἡ διατήρησις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν διοργανισμόν, δι' οὗ ἐπροίκισεν αὐτὴν ὁ ἕλλην Θεόδωρος, ὅστις, καίτοι ἐκ Ρώμης ἐστάλη εἰς Ἀγγλίαν, διεκυβέρνησεν ἐν τούτοις τὴν Ἀγγλικὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἐντελῶς ἀνεξάρτητον, οὐδέποτε ἐπιτρέψας ἀνάμιξιν τοῦ Πάπα εἰς τὰ τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει. Ἐν τῇ λατρείᾳ, τῇ πειθαρχίᾳ καὶ τῇ διοικήσει ἐν γένει ὁ Θεόδωρος ὡς ἕλλην ἐν πολλοῖς εἰσήγαγε τὴν τάξιν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, οὗ ἕνεκα κατὰ τὸν συγγραφέα σήμερον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, καίτοι διισταμένη πρός τε τὴν Δυτικὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, προσεγγίζει πλεῖον τῇ Ἀνατολικῇ ἢ τῇ Δυτικῇ.

Μ. Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ

δικηγόρος

Δήλωσις.

Παντὸς παραπλησίου πρὸς τὸ ἀνωτέρω πονήματος γίνεται ἡ προσήκουσα βιβλιοκρισία ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἀποστελλομένου ἀντιτύπου τῇ Συντάξει.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Μιχ. Παπᾶ Γεωργίου κτίστης, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν Καρπάθου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν τῆς 7ης ἡμέρας τουρκιστί, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου του ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φραγκουλιᾶς Πολυγρονίου Διάκο Μιχάλη ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν ἐπὶ διαζεύξει καὶ ἀποτίσεως διατροφῆς. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης Ἐφημερίδος « Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια. » 3

Ἐν Καρπάθῳ, τῇ 16. Δεκεμβρίου 1899.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γενικὸς τοῦ Μητροπολίτου Ἐπίτροπος.

Παπᾶ Ἰωάννης Γ. Μυκονιάτης.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 16

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ . . . . . (πρόεδρος)
† **Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† **Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† **Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **5**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Χριστιανικὴ ἀπολογία· Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἀπολογούμενος ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον Διαλόγῳ — Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δέ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου — Δικονομικά — Βιβλιολογία—Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔτους παρ' Ὀθωμανοῖς.* — Ἀγομένης τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ τῆς πρώτης τοῦ νέου ἔτους Ἐγίρας παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδίᾳ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου μεταβὰς εἰς τὰ ἐν Γιλδίζ ἀνάκτορα ὑπέβαλεν ἁρμοδίως τῇ Α. Α. Μ. τῷ σεπτῷ ἡμῶν Ἄνακτι τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

— *Νέοι συνοδικοί.* — Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος προϋπαντηθεὶς ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου. Ἡ Α. Σεβασμιότης κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π., μετέσχε δὲ καὶ τῆς αὐθημερὸν γενομένης τακτικῆς συνοδικῆς συνεδρίας.

Αὐθημερὸν ὡσαύτως ἐπανέκαμψεν ἐκ Σηλυβρίας καὶ ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας Κωνστάντιος ἀναλαβὼν τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

Τῇ Τετάρτῃ δὲ ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης προϋπαντηθεὶς κατ' ἐντολὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Δευτερεύοντος. Ἡ Α. Σ. κατευθυνθεῖσα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. καὶ τῇ μεθεπομένῃ Πέμπτῃ ἀνέλαβε τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

— *Μητροπολῖται Ρόδου, Βιζύης, Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης.* — Οἱ πανιερώτατοι μητροπολῖται Ρόδου Ἱερόθεος, Βιζύης Δωρόθεος, Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ Πολύκαρπος καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος ἤγγειλαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μὲν διὰ γραμμάτων ὁ δὲ τελευταῖος τηλεγραφικῶς, ὅτι αἰσίως ἀφίκοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν καὶ θερμῆς ἔτυχον ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν.

— *Ταμεῖον Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης.* — Ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει τοῦ τέως ταμίου τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἁγίου Χαλδείας Γερβασίου, ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης διωρίσθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Κορυτσᾶς Γερβασίου καὶ Γρεβενῶν Δωροθέου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογαριασμῶν Ν. Νικολαΐδου πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν λογαριασμῶν τῆς ταμιείας αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Κασσανδρείας.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κασσανδρείας Προκόπιος ἠτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ὅπως μεταβῇ εἰς Ἅγιον Ὄρος πρὸς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ παρεχώρησε τῇ Α. Πανιερότητι τὴν ἄδειαν ταύτην.

— *Εἰσηγητικὴ Ἐπιτροπή.* — Μέλος τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἐνταῦθα σερβικῆς πρεσβείας ἐν συνοδίᾳ ἑνὸς τῶν διερμηνέων.

— *Ἔξαρχία εἰς Νευροκόπον.* — Ὁ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἁγίου Πάσχα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Νευροκόπον ἐξαρχικῶς ἀποσταλεὶς ἱερολογ. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ὑπογραμματεὺς τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπανέκαμψε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ, περατώ-

σας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν, καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

—*Θάνατος.*— Μετὰ θλίψεως ἀγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ **Ἰωσὴφ Οἰκιάδου ἐφέντη,** μέλους τοῦ Ἀρείου Πάγου, συμβάντα χθὲς ἐν Χαλκηδόνι, πατρὸς δὲ τοῦ ἄρχοντος Καπουκεχαγιὰ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων Ἀντωνίου ἐφέντη Οἰκιάδου.

Ἡ Α. Θ. Π. ἐκτιμῶτα τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς ἀπέστειλε τὸν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλον Χρυσόστομον ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὴν ἐν τῇ κηδείᾳ τελεσθείσῃ σήμερον ἐν Χαλκηδόνι ἐν συρροῇ πολλοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ*

Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα τὸν Ἰουδαῖον διαλόγῳ.

Ὁ ἱερὸς τοῦ προκειμένου Διαλόγου συγγραφεὺς μετὰ προεισαγωγικὴν ἔκθεσιν, ἀφηγουμένην τῷ Τρύφωνι τὰς μέχρι τῆς ἐκχριστιανίσεως αὐτοῦ ἐν τοῖς διαφόροις φιλοσοφικοῖς συστήμασι περιπλανήσεις, πρὶν ἢ εἰσβάλῃ εἰς τὸ κύριον τοῦ θέματος καὶ τῆς συζητήσεως αὐτοῦ μέρος, ἐξετάζει ἀκριβῶς τὴν Μωσαϊκὴν νομοθεσίαν, καθ' ἑαυτήν· αὐτῆς δὲ εἶτα ἀποχωριζόμενος εἰσέρχεται εἰς τὰς ἐπὶ μέρους προφητικὰς ῥήσεις, τὴν προφητολογίαν ὑποβάλλων αὐτὰς εἰς αὐστηρὰν μετὰ τοῦ Τρύφωνος ἀνάκρισιν καὶ μελέτην καὶ φροντίζων ἐπιμελῶς ἵνα συλλέξῃ καὶ ἀναμνήσῃ τὰς περὶ τοῦ ἐν αὐταῖς ἐπαγγελλομένου **καινοῦ** νόμου, τοῦ νόμου τῆς **χάριτος**, προφητείας, δι' ὧν ἀποδείκνυσιν ὁ ἱερὸς ἀπολογητὴς τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν τοῦ νόμου τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἰς ἣν κατέτεινε προπαρασκευαστικῶς πᾶσα ἡ Μωσαϊκὴ νομοθεσία.

Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, νόμος ἑνὸς μόνου λαοῦ, ἦν σκιὰ μέλλοντος νόμου **καινοῦ**· ἔμελλεν οὗτος νὰ συμπληρωθῇ καὶ τελειοποιηθῇ προοριζόμενος διὰ τὴν κλῆσιν πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Μεσσίου ἀποκαλυφθησομένην νέαν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν, τὸν χριστιανισμόν· ἔμελλεν ἵνα ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἡ εἰς σημεῖον καὶ πρὸς σκληροκαρδίαν μόνον δοθεῖσα («πρὸς τὸ παθεῖν μόνους, ἃ νῦν ἐν δίκῃ πάσχετε») ἀντικατασταθῇ διὰ περιτομῆς πνευματικῆς· ἔμελλεν ἵνα τὰ αἵματα τῶν τράγων καὶ τῶν προβάτων, τὴν σπονδὴν καὶ τὴν προσφορὰν τῆς σεμιδάλεως διαδεχθῶσιν ἡ πίστις μόνη καὶ μόνη ἡ ἀληθὴς πρὸς τὸν Θεὸν πνευματικὴ προσφορά· ἔμελλε τέλος ἐν χρόνῳ προφητικῶς ὁριζομένῳ, νὰ ἐξέλθῃ ἐκ Σιὼν τὸ πλήρωμα τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὁ **καινὸς** νόμος, ὁ νόμος τῆς **χάριτος**, οὗ τέκνα καὶ ὀπαδοί εἰσιν οἱ χριστιανοί, θρησκεία δὲ ἄσπιλος καὶ ἁγία, τελειοτάτη *ἔκφρασις τῆς σχέσεως* τοῦ Πλάστου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ **Χριστιανισμός**, καὶ οὐχὶ αἵρεσίς τις ἢ σύνηθες φιλοσοφικὸν σύστημα «ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν, ὡς κατηγοροῦντες ὑμεῖς λέγετε, αἵρεσίς τις ἄνομος καὶ ἄθεος» (Διαλ. σελ. 368), ἀλλὰ τὸν αὐτὸν καὶ ὑμεῖς λατρεύομεν Θεόν, τὸν Θεὸν ὃς ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐχὶ ὅμως τὸν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἀλλὰ τὸν ἐν τῇ τελευταίᾳ, τῇ νέᾳ Διαθήκῃ, «μεθ' ἣν οὐ νόμος, οὐ πρόσταγμα, οὐκ ἐντολή»· ἐν τῷ νόμῳ, ὃν Ἡσαΐας ὁ προφήτης προεκήρυξε λέγων «ἀκούσατέ μου, ἀκούσατέ μου λαός μου καὶ οἱ βασιλεῖς πρός με ἐνωτίσασθε ὅτι ὁ νόμος παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται καὶ ἡ κρίσις μου εἰς φῶς ἐθνῶν» (41.4) ἐν τῇ Διαθήκῃ, ἣν ὁ αὐτὸς Προφήτης περιέγραψε λέγων «ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινὴν οὐχ ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ ἐπελαβόμην τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου» (Κεφ. ΛΑ'. 1, 2, 3.) «διαθήσομαι ἡμῖν διαθήκην αἰώνιον τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά· ἰδοὺ μαρτύριον ἐν ἔθνεσιν ἔδωκα αὐτόν . . . . ἔθνη, ἃ οὐκ οἴδασί σε καὶ λαοὶ οἳ οὐκ ἐπίστανταί σε ἐπὶ σὲ καταφεύξονται ἕνεκεν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ, ὅτι ἐδόξασέ σε» (ΝΕ'. 3, 4)· αὕτη ἐστὶν ἡ Καινὴ Διαθήκη, ἣν ὁ αὐτὸς Ἡσαΐας ὁ μεγαλοφωνότατος ζωηρῶς ὑπογράφει λέγων «ἀποκαλύψει Κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ ὄψονται πάντα ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑμῶν . . . . . ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται σφόδρα ὃν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σὲ πολλοί, οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων· οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ καὶ συνέξουσι βασιλεῖς τὸ στόμα αὐτῶν· ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσιν»· ἐστὶν ἡ Διαθήκη, περὶ ἧς ἕτερος τῶν προφητῶν ὁ Μιχαίας ἐξαγγέλλει βοῶν «καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἕτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ μετεωρισθήσονται ὑπεράνω τῶν βουνῶν καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοὶ καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι «Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακὼβ καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ πορευτόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ· ὅτι *ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἰερουσαλὴμ* καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακράν». (Δ'.1). Καὶ τοιαῦται μὲν αἱ προφητικαὶ ῥήσεις αἱ τὴν Καινὴν Διαθήκην προεξαγγέλλουσαι καὶ τὸν νόμον τῆς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 118—119.

χάριτος προσημαίνουσαι, ἃς ὁ ἱερὸς Ἰουστῖνος μετ' ἄλλων ἐξ ὅλων τῶν προφητῶν ἐπιμελῶς παρατίθησιν ἐν τῷ διαλόγῳ, ἀλλὰ διατί παρὰ ταύτας πάσας σαφῶς μαρτυρούσας τὴν ὑπερασπιζομένην ἀλήθειαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐμμένουσιν ἐν τῇ πλάνῃ ἑαυτοὺς καὶ μόνους προνομιούχους τινὰς θεωροῦντες, ἀποκλείοντες δὲ τὰ λοιπὰ ἔθνη; διατί ὀστρέων δίκην ἐμμένουσι προσκεκολλημένοι ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου, ἑθελοκάκως πρὸ τῶν γεγονότων καμμύοντες; Μάτην ἄρα βροντῆς βαρυγδούπου δίκην αἱ τόσαι τῶν προφητῶν προρρήσεις περιηχοῦσι τὰ ὦτα αὐτῶν; ἀληθῶς ἄρα πεπλήρωται ἐν αὐτοῖς ἡ τοῦ Ἱερεμίου πρόρρησις «τὰ ὦτα αὐτῶν πέφρακται, οἱ ὀφθαλφοὶ πεπύρωνται· καὶ ἡ καρδία πεπάχυται» (Κεφ. Ε'. ι'). Ἀντὶ οὗτοι, τῆς προρρήσεσι ταύταις πειθόμενοι, νὰ συνέλθωσι καὶ τὰς Γραφὰς ἐρευνῶντες θεοσεβέστερον ἀποδεχθῶσιν ἐκεῖνον, ὃς ἦν ὁ «ἄμωμος καὶ δίκαιος», ὁ βασιλεὺς «ὁ δίκαιος καὶ σώζων», ἀντὶ πάντων τούτων ἐκεῖνοι πονηρὰν ἐβουλεύσαντο κατὰ τοῦ Δικαίου βουλὴν καὶ εἶπον ἑαυτοῖς «δήσωμεν τὸν δίκαιον ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι» (Ἡσ. Γ'. 9). Τίνα σημασίαν ἔχουσι καὶ πῶς ἑρμηνευτέαι ἄλλως αἱ προφητεῖαι, ἃς ἐν χορῷ, ὁ τῶν προφητῶν σύλλογος ἔψαλε τὸν ἐρχόμενον ὡς *Προφήτην*, *Ἀρχιερέα* καὶ *βασιλέα* Μεσσίαν περιγράφοντες (Ἀνάγν. Ἡσ. II 2—4, IX 6—7. XI 1—10. Ἰεζεκίας XXXIV 23. Δευτερ. XVIII 15—18. Ψαλμ. CIX); Οἱ Ἰουδαῖοι ἀντέχονται μόνον τοῦ γράμματος καὶ τῆς κατὰ γράμμα τῶν προφητῶν ἑρμηνείας, μὴ θέλοντες νὰ ἐξετάσωσι καὶ μάθωσι μήπως ὁ ἐν μέσῳ αὐτῶν παραγενόμενος καὶ τὸν ἐξαγγελθέντα νόμον κηρύξας, ὑπ' αὐτῶν δὲ παραγνωρισθεὶς καὶ σταυρωθεὶς Μεσσίας, ἔφερε τὰ γνωρισματα καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ἐν ταῖς προφητείαις περιγραφομένους· θερμοὶ τῆς περιτομῆς ὀπαδοί, δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἔσται αὐτοῖς δυνατὸν ἵνα περιληφθῶσιν εἰς τὴν τῶν ἀπεριτμήτων χριστιανῶν ἐκκλησίαν, μὴ εἰδότες ὅτι ἡ περιτομή, καθ' ἑαυτὴν ὡς θεσμὸς οὐδεμίαν ἔχει σωστικὴν δύναμιν ἄνευ τῆς ζωοποιοῦ ἀρετῆς καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν, ἃ βάσις ὑπόκειται ἀρραγὴς τοῖς τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φιλοῦσιν ἱεροῖς ἀνδράσιν ὡς ἦν ὁ δίκαιος Ἄβελ Ἐνώχ, Νῶε, Μελχισεδέκ, αὐτὸς ὁ γενάρχης Ἀδάμ, οἵτινες πάντες μὴ περιτμηθέντες, μηδὲ σαββατίσαντες εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ, μὴ εἰδότες τέλος ὅτι ἡ περιτομὴ διετάχθη ὡς σημεῖον καὶ εἶχεν ὡρισμένον καὶ προσωρινὸν σκοπὸν καὶ προορισμόν, μὴ οὖσα σκοπὸς ἀλλὰ μέσον (Εὐσεβ. Εὐαγγελ. προπαρ. Βιβλ. VII. 4)

Παραθέντες ἐν συνόψει τὰ κυριώτερα τῶν προφητικῶν χωρίων, ἅτινα ὁ ἱερὸς Ἰουστῖνος διὰ μακρῶν ἑρμηνευτικῶς παρενείρει ἐν τῷ διαλόγῳ ἐξ ὧν ἐμφανῶς ἀποδείκνυται τὸ προσωρινὸν καὶ προπαρασκευαστικὸν τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας, ἡ προσδοκία καινοῦ νόμου, Διαθήκης Καινῆς, ἴδωμεν κατωτέρω διὰ βραχέων ἐὰν ἀπεκαλύφθη πράγματι ὁ καινὸς οὗτος νόμος καὶ ἂν ὁ ταῦτα ἀποκαλύψας ἦν ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

III.

Ἀλήθειαν ἀναντίρρητον διετύπωσαν οἱ ἐκ τῶν ἀπολογητῶν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰπόντες ὅτι αἱ προφητεῖαι ἀποτελοῦσι τὴν λαμπροτέραν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπόδειξιν καὶ τὸ περιεργότερον θέαμα, ὅπερ ποτὲ παρουσιάσθη εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καὶ ὅτι ἐὰν αἱ λοιπαὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀποδείξεις ἀφαιροῦσι πάντα λόγον τῆς ἀπιστίας, αὗται ἀφαιροῦσι πᾶσαν πρόφασιν.(1) Τί θαυμασιώτερον ἀληθῶς καὶ καταπληκτικώτερον ἅμα διὰ τοὺς πολεμίους τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ἢ ἡ διὰ τῶν προφητειῶν ἀπόδειξις, ἐν αἷς πρὸ χιλιάδων ἐνιαυτῶν προλέγονται ὡς παρόντα τὰ τόσῳ μακρὰν ἀφεστῶτα μέλλοντα; Τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποδείξεως ταύτης κατενόησαν οἱ πολέμιοι τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ διὰ τοῦτο θέλοντες νὰ ἄρωσι ταύτην ἐκ τοῦ μέσου, ἀρχαῖοι τε καὶ νεώτεροι, δυνάμει πάσῃ ἐπειράθησαν νὰ προσβάλωσι τὴν γνησιότητα καὶ τὸ κῦρος τῶν προφητικῶν βιβλίων, διότι ἄλλως μένουσι ταῦτα διηνεκὴς τῆς ἀπιστίας αὐτῶν ἔλεγχος, φρούριον ὀχυρόν, οὗτινος ἡ ἐκπόρθησις καὶ μεθ' ὅλην τὴν ὁρμὴν τῆς ἐπιθέσεως ἀποβαίνει αὐτοῖς ἀδύνατος· καὶ μεθ' ὅλας οὐχ ἧττον τὰς προσπαθείας αὐτῶν ταύτας οὐδὲν εἰς πραγματικὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν κατώρθωσαν· διότι οἱ προφῆται, πρόσωπα ἱστορικὰ ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ ὡρισμένῳ γράψαντες, «ἐξεῖπον τὸ ἀληθὲς τοῖς ἀνθρώποις, μήτ' εὐλαβηθέντες μήτε δυσωπηθέντες τινά, μήτε ἡττημένοι δόξης, ἀλλὰ μόνα ταῦτα εἰπόντες ἃ ἤκουσαν καὶ ἃ εἶδον ἁγίῳ πληρωθέντες πνεύματι» (διαλγ. σελ. 151)· ὅτι δὲ πᾶν τὸ ὑπ' αὐτῶν λελεγμένον ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν οὐχὶ δὲ κενὸς λόγος, εἰς τοῦτο ἐξαναγκάζει ἡμᾶς αὐτὴ ἡ τῶν προφητευθέντων εἰς τὸ ἄρτιον ἐκπλήρωσις καὶ εἰσὶν ἄρα αἱ προφητεῖαι ἡ λαμπροτέρα, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἀπόδειξις.

Ἡ διὰ τῶν προφητειῶν ἀπόδειξις τοῦ χριστιανισμοῦ ὡς τοιαύτη ἦν ἐν χρήσει καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς τοῦ Χριστοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, ὡς τοῦτο φαίνεται ἀριδήλως ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ παρὰ τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελισταῖς καὶ ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων (κεφ. III) ἔνθα συνεχῶς ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἔκφρασις « τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου» ὁ δὲ Ἀπόστολος Πέτρος πικρῶς ἐξελέγχει ἐν τῇ δημηγορίᾳ αὐτοῦ τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ Ἰουδαίους, ὑπ' ὄψιν ἔχων τὰς περὶ τοῦ Δικαίου καὶ Ἁγίου τῶν θεοπρεπῶν καὶ μακαρίων

(1) Φιλοσοφ· Μελ. Τομ· III· σ. 140

ἱεροφατνῶν μαρτυρίας, δι' ὧν κατ' Εὐσέβιον τὰ «μακροῖς ὕστερον αἰῶσιν εἰς φῶς ἐλθόντα ἐπιδεικνύναι προῃρεῖτο». Τῇ ἀποδείξει ταύτῃ ἐχρήσαντο ὕστερον καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων, ὡς δὴ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ὁλόκληρον πρὸς τοῦτο ἐκπονήσας ἱερὰν συγγραφήν, τὴν εὐαγγελικὴν λεγομένην Ἀπόδειξιν, ἐν ᾗ πάσας περιέλαβε τὰς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναφερομένας προφητείας [1]. Διὰ τῶν ἀποδείξεων τούτων ἂς προσῆγον τοῖς Ἰουδαίοις οἱ ἀπολογηταὶ ἀφώπλιζον αὐτοὺς καὶ παρασκευάζοντες ἔπειθον εἰς ἀποδοχὴν τῶν ἀληθειῶν τῆς ἀποκεκαλυμμένης χριστιανικῆς διδασκαλίας, οὐχὶ σπανίως ὅμως καὶ οὐδενὸς κατορθουμένου· διότι τὸ φιλόνεικον καὶ ἐκ προθέσεως διάστροφον τῶν ἐναντίων πνεῦμα, μηδεμίαν ἔχον νὰ ἀντιτάξῃ ὑγιᾶ ἀντίρρησιν εἰς τὰς ἐναργεῖς τῶν προφητῶν μαρτυρίας καὶ ἀποδείξεις κατέφευγον ἢ εἰς γελοίας σοφιστείας, λέγοντες ὅτι οἱ χριστιανοὶ κατ' ἐκλογὴν ἐλάμβανον τὰς περὶ Χριστοῦ προφητείας [2] ἢ συλλαμβανόμενοι πολλάκις ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀναμφρίστου ἀληθείας προὔβάλοντο τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπιστίαν λέγοντες, ὅτι τὸ προσπαθεῖν ἀποδεῖξαι ὅτι ὁ Χριστός, Θεὸς ὢν πρὸ αἰώνων, ἐγένετο ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου οὗ μόνον παράδοξον ἦν, ἀλλὰ καὶ μωρόν, παραδόξου καὶ μωροῦ συλλογισμοῦ ἀποκύημα εὐφαντάστου καὶ πολιτικὸν εἰς ἀπιστίαν ἐπιχείρημα!

Ἀλλὰ φέρε νῦν ἴδωμεν τὸν ἱερὸν Ἰουστῖνον ἐφαρμόζοντα τὰς διαφόρους τῶν προσώπων ῥήσεις ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς νέου μεγάλου νομοθέτου σύμπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

† **Ἀρχιμανδρίτης ΙΑΚΩΒΟΣ**
Βατοπεδινὸς
Ἡγούμενος καὶ Διευθυντὴς
τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

1. Ἐν εὐαγγελικῇ προπαρασκευῇ (βιβλία 1. 13) λέγε «πρὸς δὲ τούτοις πᾶσιν οὐ μικρὰ τυγχάνει τῆς καθ' ἡμᾶς ἀληθείας ἀπόδειξις καὶ αἱ ἀπὸ τῶν Ἑβραϊκῶν μαρτυρίαι, ἐν αἷς πρὸ μυρίων ὅσων ἐτῶν οἱ παρ' Ἑβραίοις προφῆται τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ θνητῷ βίῳ κηρύξαντες ὀνομαστὶ τῆς τε Χριστοῦ προσηγορίας ἐμνήσθησαν καὶ τὴν ὑπ' ἀνθρώποις αὐτοῦ παρουσίαν προὐθέσπισαν τόν τε νέον τῆς εἰς πάντα τὰ ἔθνη διαδραμούσης διδασκαλίας αὐτοῦ τρόπον κατήγγειλαν, προειπόντες τὴν εἰς αὐτὸν ἐπομένην ἀπιστίαν καὶ ἀντιλογίαν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους τά τε κατ' αὐτοῦ ὀρασθέντα αὐτοῖς καὶ τὰ τοῖς τούτοις αὐτίκα καὶ οὐκ εἰς μακρὰν μετελθόντα αὐτοῖς σκυθρωπά . . .»

2. Διάλογ. σελ. 189.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ*

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕΗ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ

ΙΑ'

Ἐκ τῶν ναῶν τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου γινώσκομεν ἱκανὰ περὶ τῶν ἐν Κουσγουνδζουκίῳ καὶ Σκουταρίῳ, κατὰ πατριαρχικόν τι γράμμα, πάντως ἀπολυθὲν ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος, καὶ ὃ κεῖται ἐν Κώδικι Φωτίου Κυπρίου (σελ. 68—72) ἔχον οὕτω:

† *Οἱ κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἱερώτατοι μητροπολῖται, καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, εὐγενέστατοι καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες, καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά. Πολύτροπα μὲν ὑπάρχουσι καὶ πολυειδῆ ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὰ ἔργα τῆς κατὰ Θεὸν ἀρετῆς, καὶ πάντα ὁ Θεὸς εὐμενῶς ἀποδέχεται καὶ ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ τὰ ἐπάξια καλὰ καὶ τοῖς μισθοὺς, κρεῖττον δὲ καὶ ἐξαίρετον ὑπάρχει τῶν ἄλλων τὸ οἰκοδομεῖν θείους ναοὺς καὶ ἱερὰ καταγώγια εἰς δόξαν Θεοῦ, ἅπερ ὁ Θεὸς ἀποδεχόμενος ἐκ τῆς τῶν ἐργαζομένων ἀγαθῆς προαιρέσεως οἰκειοποιεῖται καὶ κτήματα αὐτοῦ ποιεῖται, καὶ ἐπαναπαύεται ἐν αὐτοῖς ὑμνούμενος καὶ δοξολογούμενος θεοπρεπῶς· ἀνθ' ὅτου καὶ συντρέχουσιν οἱ ὀρθόδοξοι ἐν ταῖς ἁπανταχοῦ ἁγίαις ἐκκλησίαις, ἐπὶ τῷ ἐντυχεῖν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς κατοικητηρίοις αὐτοῦ, ὅπου δείκνυσι (τὰς) ἐνεργείας αὐτοῦ, οἱονεὶ τοπικῶς. καὶ ἐνωθῆναι αὐτῷ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ ἱερᾶς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας, ὅπερ τρανὸν ποιεῖται ὁ Θεοπάτωρ ἐν τῷ ψάλλειν «Εἰσάκουσον, Κύριε, τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σὲ, ἐν τῷ αἴρειν με χεῖράς μου πρὸς ναὸν τὸν ἅγιον σου»· καὶ πάλιν «Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε, Κύριε»· καὶ «Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν»· καὶ «Ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ ἐξομολογήσομαί σοι·*

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 148—149.

καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε». Ὥνπερ ἐκκλησιῶν ἁγίων καὶ Θεοῦ κατοικητηρίων τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν μεγάλην χάριν κατανοῶν ὁ αὐτὸς προφήτης, ἀποφαινόμενός τε δι' ἀγάπης μακρᾶς εἶναι χρεὼν εὑρεῖν ταῦτα τοὺς εὐσεβεῖς, ἀνέκραξε σάλπιγγος δίκην «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων». Ταύτην δὲ τὴν ἱερὰν ὑποθήκην ἐνωτισθέντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τοῦ Θεοῦ ἠγωνίσθησαν ἁπανταχοῦ πληρῶσαι τὴν γῆν ἐκκλησιῶν, καὶ ἀγαπητῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων, δεικνύοντες δι' αὐτῶν τὴν καθαρὰν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν· ὅπερ ἔργον ἐκείνους οὐ μόνον ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὑπερεδόξασεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπαινετοὺς καὶ δεδοξασμένους ἀνέδειξεν· οὐ μόνον δὲ τοὺς ἄλλους χριστιανοὺς φημὶ, ὅσοι ἐκκλησίας ἁγίας ἔκτισαν, ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλευσάντων πολλοὺς οὐ τοσοῦτον ἡ σφῶν βασιλεία ἐτίμησεν, ὅσον ἐδόξασεν ἡ οἰκοδομὴ, ἣν ἐποίησαν τῶν ἱερῶν τοῦ Θεοῦ ναῶν καὶ ἐκκλησιῶν, καθάπου καὶ Σολομῶντα, φημὶ, ἐκεῖνον τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθὲν ἱερὸν πάντων τῶν ἄλλων αὐχημάτων ἐδόξασε· καὶ πολλῶν ποτὲ βασιλέων εὐσεβῶν ἡ μὲν ἐπίγειος βασιλεία, καὶ θησαυροὶ καὶ πλούτη καὶ πολυτελῆ κειμήλια, καὶ λαμπρὰ καὶ περιπόρφυρα παλάτια, καὶ βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια παρῆλθον, ὡσεὶ σκιὰ, καὶ ὡσεὶ κόνις ἐξηφανίσθησαν· τὰ δὲ ὑπ' ἐκείνων οἰκοδομηθέντα ἱερὰ μοναστήρια καὶ ναοὶ Θεοῦ μέχρι τῆς σήμερον διαμένουσι, καὶ τὸ μνημόσυνον ἐκείνων ἐν αὐτοῖς οὐ διέλιπε· καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ταύτην δόξαν οὐκ ἐστερήθησαν· εἰς δόξαν γὰρ Θεοῦ ἐκεῖνα ἐποίησαν, κἀκεῖνοι αἰωνίως ἀντεδοξάσθησαν· «τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με δοξάσω» ὁ δεδοξασμένος καταγγέλλει Κύριος. Τούτου χάριν καὶ νῦν ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας, ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μητριότητος κὺρ Γαβριὴλ, ὡς θεοσεβὴς ἀρχιερεὺς καὶ τὰ θεῖα καλῶς πεπαιδευμένος, ὁρῶν φθασάσας ἐγγύς που διαφθορᾶς τὰς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀρχαίας ἐκκλησίας, τήν τε τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Ἠλιοὺ τοῦ Θεσβίτου κατὰ τὴν Χρυσόπολιν, τὸ νῦν λεγόμενον Σκούταρι, εἰς τὸν Γενῆ μαχαλὲν διατελοῦσαν, καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ ἰαματικῶν ἀναργύρων Παντελεήμονος καὶ Ἑρμολάου τῶν θαυματουργῶν, κατὰ τὸ χωρίον τῶν Ἑρμολιανῶν ἤτοι τὸ Κουσγουντζοῦκι οὖσαν, ὅπου νῦν ἡ τῆς Χαλκηδόνος μητρόπολίς ἐστι, καθ' ἣν οἱ τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην ὡραῖοι πόδες ὡραίως ἔστησαν ἐν τῷ κλεινῷ ὄντος ἐκείνῳ ἐδάφει τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων, φημὶ, τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου, οἵτινες λαμπρῶς τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως διετράνωσαν θείῳ λόγῳ κατὰ καρδίαν βαλόμενος, «Οὐ δώσω», εἶπε, κατὰ τὸ γεγραμμένον, «ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν, καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου» ἕως οὗ ἀνασώσας εὕρω τὸν ἤδη ἀπολούμενον τόπον τοῦ Κυρίου· κόπῳ τε πολλῷ καὶ μόχθῳ καὶ δαπάνῃ, διὰ τῆς ἐξ ὕψους δυνάμεως, ἀνεκαίνισε τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς δύο ναοὺς πάνυ ὡραίους καὶ πολυτελεῖς, μεγέθει τε ὑπερέχοντας τῶν προτέρων· ὅμως εἰς τὰς ἐξόδους λίαν ἐστενοχωρήθη· ἔτρεξε γὰρ ἔξοδος ἐννέα χιλιάδες τῶν γροσίων, διὰ πολλὰ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν λοιπῶν περιστάσεων ἐμπόδια· οἱ δέ γε κατὰ τόπον χριστιανοὶ οἱ εὑρισκόμενοι πάνυ ὀλίγοι προσήνεγκαν μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ὁμοίως καὶ ἀπὸ ἐλεημοσύνης τῶν λοιπῶν χριστιανῶν κοινῆς μόλις ἐπληρώθησαν τὰ ἡμίσῃ τῶν ἐξόδων· τὸ δὲ λοιπὸν βάρος ἐπεφορτίσθη εἰς τὸν ἀρχιερέα καὶ πιέζεται δεινῶς, ὅτι καὶ ἡ ἐπαρχία αὐτοῦ εὑρίσκεται ὑπὸ χρέος ἀνυπόφορον ἐκ τῶν τοῦ καιροῦ περιστάσεων, οἷς κρίμασιν οἶδε μόνος ὁ Κύριος, καὶ οὐ δύναται φορτίον ἐπὶ φορτίῳ προσεπιθεῖναι· οὗ ἕνεκα ἐνέχεται καὶ ἐνοχλεῖται μεγάλως καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη αὐτοῦ καὶ αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἱ συναγωνισάμενοι ἐκεῖθεν εὐλαβεῖς χριστιανοὶ εὑρίσκονται ὑπόχρεοι, καὶ τόκους χρεῶν ἀπαιτοῦνται πολλοὺς, δι' ἣν αἰτίαν ἀνήγγειλαν ἡμῖν τοῦ ἀρχιερέως τὴν πολλὴν στενοχωρίαν· ἔγνωσται δὲ ἡμῖν εὔλογον καὶ ἀναγκαῖον καὶ διὰ τῆς τῶν αὐτόθι χριστιανῶν ἐλεημοσύνης κυβερνηθῆναι τὸ εἰρημένον χρέος, καὶ λυτρωθῆναι τὰς ἐκκλησίας τῆς ἐνοχῆς. Ὅθεν ἀποστέλλεται πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἐκ μέρους τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, χάριν ἐλεημοσύνης καὶ βοηθείας, ὁ τὸ παρὸν ἐπιφέρων ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ * φέρων καὶ κατάστιχον, ὅπως γράφοντες ἐν αὐτῷ τά τε κατὰ δύναμιν παρ' ἑκάστου διδόμενα, καὶ αἰτὰ τὰ ὀνόματα τῶν παρεχόντων τὴν βοήθειαν καὶ ἐλεημοσύνην χριστια-

* λείπει τὸ ὄνομα.

νῶν, ἐπὶ τῷ μνημονεύεσθαι αὐτοὺς ἀκαταπαύστως ἐν αὐτοῖς τοῖς πανσέπτοις ναοῖς, ὡς συνεργοὺς καὶ συγκτήτορας ἀναφανέντας, οἵτινες ἅμα καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Θεοῦ γραφόμενοι, κατὰ τὴν προσδοκωμένην ἡμέραν τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ κριτὴς προκαθεζόμενος λάμψῃ καὶ ἀνοιγήσονται βίβλοι, καὶ παρρησιασθῶσιν ἑκάστου τὰ ἔργα εἰς τὸ παγκόσμιον καὶ ὑπερκόσμιον ἐκεῖνο θέατρον, ὅπου μυριάδες ἀγγέλων, πρωτοτόκων πανηγύρεις, ἀποστόλων θρόνοι, προφητῶν προεδρίαι, σκῆπτρα πατριαρχῶν, μαρτύρων στέφανοι, δικαίων ἔπαινοι περικροτοῦνται, τότε καὶ αὐτοὶ ἀπολαύσουσι τοὺς μισθοὺς τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν ταύτης ἑκατονταπλασίονας, καὶ ἀξιωθῶσιν ἐκείνης τῆς ἀνεκφράστου τρυφῆς τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας. Καὶ δὴ γράφομεν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἵνα, ἀποδεξάμενοι αὐτὸν εὐμενῶς καὶ ἱλέῳ τῷ ὄμματι, ἐπιδείξητε εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μεγάλην προθυμίαν, καὶ ὁλοψύχως συνδράμητε πρὸς βοήθειαν τῶν ἱερῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ κατὰ δύναμιν καὶ προαίρεσιν ἀγαθὴν, ἐλεημοσύνην ἀξιόλογον ἐπίδοτε πλουσιοπαρόχως, ὁ μὲν πρόθεσιν, ὁ δὲ σαραντάριον, καὶ ἄλλος ἄλλο, ἐξ ὧν ἡμῖν ἀγαθῶν ἐδωρήσατο ὁ Κύριος, παρακινοῦντες ἀλλήλους εἰς τὸ θεοφιλὲς αὐτὸ καὶ ψυχοσωτήριον ἔργον, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη πασῶν τῶν εὐποιϊῶν ὑπερτέρα ἐστὶ καὶ θειοτέρα, ὡς περὶ θεῖα σκηνώματα, δι' ἀγάπην Θεοῦ, γινομένη, καὶ μεγάλας χάριτας καὶ ἀσυγκρίτους ἀντιδόσεις παρὰ Θεοῦ ὑμῖν ἀνταποστέλλει. Οὕτω ποιήσατε, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ, ὅπως αἱ μὲν ἐκκλησίαι αὗται ἐλευθερωθῶσι καὶ τοῦ λοιποῦ χρέους καὶ τῆς ἀνάγκης, διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλεημοσύνης, ὑμεῖς δὲ, ὡς συνάδελφοι καὶ συγκτήτηρες αὐτῶν, ἔξοιτε τὸ μνημόσυνον ὑμῶν ἀκατάπαυστον εἰς αἰῶνας, καὶ τοὺς μισθοὺς μυριοπλασίους παρὰ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τοῦ Θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

(ἕπεται τὸ τέλος).

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διὰ τῆς Δικονομίας κανονίζεται ὁ ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων, ἤτοι ἡ σύνταξις καὶ ἐνέργεια αὐτῶν καὶ ἀναγράφονται ἐν δυνατῇ λεπτομερείᾳ τὰ ἀφορῶντα τὴν τελείαν καὶ σκόπιμον λειτουργίαν αὐτῶν. Συνεπῶς ἡ χρῆσις καταλλήλου Δικονομίας ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις ἡμῶν ὑψίστης σημασίας καὶ σπουδαιότητος τυγχάνει· τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ γευσαμένῳ νομικῆς ἐπιστήμης, ἢ δικαστικῆς τινος πείρας, κατάδηλόν ἐστιν. Ἡ δικονομία τοσούτῳ ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος ὑπάρχει ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ὅσῳ τὸ πηδάλιον ἐν τῷ πλοίῳ.

Ταῦτα πρὸ ἐτῶν ἔγραφον (1). Διὰ τοῦτο δὲ ἤδη ἰδιάζουσαν καὶ ἐξαιρετικὴν χαρὰν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ δημοσίευσις τῶν «ὁδηγιῶν περὶ τοῦ πῶς δεῖ διεξάγεσθαι τὰς ἑκάστοτε ἐμπιπτούσας διαφορὰς ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς καὶ Μικτοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου», λαβουσῶν ἰσχὺν ἐκκλησιαστικοῦ νόμου, ἀφορῶντος τὴν ἐσωτερικὴν τῆς Ἐκκλησίας διοίκησιν, ἀπὸ τῆς 25 Μαρτίου 1900.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ὡς ἄνω εἰρημένων, συγχρόνως ἔγραφον καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἡ δικαιοδοσία τῶν δικαστηρίων ἐνασκεῖται ἐντὸς ὡρισμένων γεωγραφικῶν ὁρίων· κατὰ συνέπειαν πρὸς σκόπιμον καὶ τελεσφόρον λειτουργίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων μας, ἀπαραίτητος ἀνάγκη παρίσταται ἡ διαρρύθμισις τῶν ὁρίων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐπαρχιῶν, διότι ὡς ἤδη ἔχουσι τὰ ὅρια τούτων, ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἀποτελεσματικὴ λειτουργία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων μας καὶ συνεπῶς ἡ πλήρης ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης ὑπ' αὐτῶν, καθότι πλὴν τῶν ἀποστάσεων πολλῶν χωρίων καὶ κωμῶν μιᾶς ἐπαρχίας ἀπὸ τῆς ἕδρας τῆς μητροπόλεως αὐτῶν, ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς μητροπόλεώς των παρεμπίπτουσιν ἕτεραι ἐπαρχίαι (2).

Τὸ 2 ἄρθρον (τίτλ. Α' Κεφ. Α') τῶν εἰρημένων *Ὁδηγιῶν* ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς πᾶσαν ἕδραν μη-

(1) «Νεολόγος» ἔτος ΚΕ' 27 Φεβρουαρίου 1891 ἀριθ. 6483· «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτος ΙΕ' 22 Σεπτεμβρίου 3895 ἀριθ. 30.

(2) Ἴδε λεπτομερεῖς καὶ ἐκτεταμένας πραγματείας μου περὶ τοῦ λίαν περισπουδάστου θέματος τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐπαρχιῶν «Κωνσταντινούπολιν» 25 Ἀπριλίου 1895 ἀριθ. 54. «Νεολόγον» 26 Αὐγούστου 1888 ἀριθ. 5755, καὶ 5 Σεπτεμβρίου 1888 ἀριθ. 5763 καὶ 27 Φεβρουαρίου 1891 ἀριθ. 6498. «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» 22 Σεπτεμβρίου 1891 ἀριθ. 30 καὶ «Ἡ Θρᾴκη καὶ αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι» 1897 σελ. 83—107.

τροπόλεως, Ἐπισκοπῆς καὶ Ἐξαρχίας ὑπάρχει ἀνὰ ἓν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, ὅπερ δικάζει ὡς πρωτοδικεῖον, πλὴν τῶν κάτωθι ἐξαιρέσεων». Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ρητῶς καὶ σαφῶς καὶ ἄνευ οὐδενὸς ἐνδοιασμοῦ, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ ὁρίζεται ἓν Ἐκκλησιαστικὸν δικακτήριον, ἕδρα δὲ αὐτοῦ μία, ἡ ἕδρα τῆς μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας.

Τοιουτοτρόπως, ἐνῷ ἐν ἀσήμοις κώμαις, αἵτινες λόγῳ ἱστορικῆς μόνον σημασίας ἔτυχε νὰ ὦσιν ἕδραι μητροπόλεων ἢ ἐπισκοπῶν, ὑφίστανται Ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ μεγάλη ἀνάγκη, ἐν ἐπισήμοις πόλεσι καὶ σπουδαίοις κέντροις ἐλλείπουσι τοιαῦτα, ἐνῷ ὑπάρχει ἀνάγκη τούτων. Ἐπὶ παραδείγματι, ὑπάρχουσι μὲν Ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια ἐν Χώρᾳ, ἐν Βιζύῃ, ἐν Λιτίτσῃ, ἐν Μεσημβρίᾳ, Σωζουπόλει κτλ., δὲν ὑπάρχουσι δὲ ἐν Κυδωνίαις, Βρυούλοις, Δαρδανελίοις, Πανόρμῳ, Σαράντα Ἐκκλησίαις κτλ. Καταφανεστάτη ἡ ἔλλειψις. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, ἕνεκεν τῶν ἀκανονίστων, ἀνωμάλων καὶ συγκεχυμένων ὁρίων τῶν ἐπαρχιῶν, καθὰ εἴρηται, οἱονδήποτε μέτρον καὶ ἂν ληφθῇ, ὅπως ἐφικτὴ καταστῇ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεσμοῦ τῶν μητροπόλεων, τοὐλάχιστον μονομερῶς διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, ἀδύνατον νὰ τελεσφορήσῃ. Ἑπομένως χάριν τῆς ριζικῆς καὶ πλήρους βελτιώσεως πρωτίστως δέον ν' ἀπασχολήσῃ τὸ ζήτημα τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τῶν ἐπαρχιῶν. Ἄνευ δὲ ταύτης αὐτὰ τὰ πράγματα βοῶσιν, ὅτι ὅλως ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τῶν ἐν ταῖς «Ὁδηγίαις» δικονομικῶν διατάξεων καὶ ἡ παντελὴς κατάργησις τοῦ κρατοῦντος ἐν πολλοῖς συστήματος, καθ' ὃ ἡ λύσις τῶν οἰκογενειακῶν διαφορῶν καὶ τῶν συμπαρομαρτούντων ταύταις δικαίων περιουσίας, ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως κατὰ τὴν περιοδείαν αὐτοῦ.

Τοῦ ζητήματος δὲ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐπαρχιῶν, κατὰ τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας αὐτῶν, μὴ ὡριμάσαντος ἔτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος χάριν τῆς πληρεστέρας καὶ εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς τῶν ἐν ταῖς «Ὁδηγίαις» δικονομικῶν διατάξεων, ὡς μερικὴ ἄρσις τῆς παρουσιαζομένης ἐλλείψεως, δύναται ν' ἀποβῇ ἡ σύστασις καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἐν αἷς πόλεσιν ἢ κωμοπόλεσιν ὑπάρχει ἀνάγκη τοιούτων, πλὴν τῶν ὁριζομένων ἐν ταῖς ἕδραις τῶν μητροπόλεων, ἢ ἐπισκοπῶν.

Ταῦτα ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ κατὰ τὴν ταπεινὴν ἀντίληψιν καὶ κρίσιν μου, ἣν ἔχω ἐκ μικρᾶς μελέτης καὶ πείρας καὶ ἐκ διακαοῦς πόθου καὶ ζήλου, ὅπως συμβάλω κατά τι πρὸς κοινωφελῆ καὶ ἱερὸν σκοπόν.

Ἐν Ταταούλοις, 2 Ἀπριλίου 1900.

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Lord John Lubbock Bar

Μέλους τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας, μέλους τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀνάσσης, μέλους τοῦ Βρεττανικοῦ Κοινοβουλίου, Προέδρου τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ Προέδρου τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τοῦ Λονδίνου.

Ἡ χρῆσις τοῦ βίου

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς 44ης ἐκδόσεως καὶ ἐγκρίσει τοῦ συγγραφέως μεταγλωττισθεῖσα ὑπὸ Θεοδώρου Χ. Φλωρᾶ, ἀρχιάτρου τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἀνατολῆς.

Σπανίως τοιαύτης πρακτικῆς ὠφελείας πονήματα βλέπουσι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ σπανιώτερον οἱ παρ' ἡμῖν ἐγκρατεῖς εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν τοιαύτην εὔστοχον ἐκλογὴν ποιοῦνται περὶ τὴν μεταγλώττισιν αὐτῶν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. Μόνη ἡ ἀναγραφή, ὅτι τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἔργον ἐξεδόθη μέχρι τοῦδε 44ις διανεμηθὲν κατὰ χιλιάδας, ἀρκεῖ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀνυσιμότητος καὶ τῆς μεγάλης ὠφελιμότητος αὐτοῦ. Ὁ κ. Φλωρᾶς εἶνε ἄξιος ἐπαίνου πολλοῦ διὰ τὴν εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μετάφρασιν τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ ἐνθέρμως συνιστῶμεν εἰς πάντας, διότι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ σπουδαιότατα ἀρύονται ὠφελήματα διὰ τὸν καθ' ὅλου βίον πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Προσκαλεῖται ὁ Ἰωάννης Μιχ. Παπᾶ Γεωργίου κτίστης, ὑπήκοος Ὀθωμανός, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν Καρπάθου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς ὅπως τὴν πρώτην Παρασκευὴν καὶ ὥραν τῆς 7ης ἡμέρας τουρκιστί, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρπάθου αὐτοπροσώπως, ἢ δι' ἀντιπροσώπου του ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φραγκουλιᾶς Πολυγρονίου Διάκο Μιχάλη ἐκ τοῦ χωρίου Μενετῶν ἐπὶ διαζεύξει καὶ ἀποτίσει διατροφῆς. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένης Ἐφημερίδος « Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια. » 3

Ἐν Καρπάθῳ, τῇ 16. Δεκεμβρίου 1899.

Ὁ Πρόεδρος.

Ὁ Γενικὸς τοῦ Μητροπολίτου Ἐπίτροπος.

Παπᾶ Ἰωάννης Γ. Μυκονιάτης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκόλλου 319 καὶ ἡμερομηνίαν 11 Ἰανουαρίου 1900 περὶ διατροφῆς ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Εὐφροσύνης Δ. Τσυκαλᾶ, Θυγατρὸς Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Καταδικάζει τόν ἐναγόμενον Δημήτριον Τσυκαλᾶν, ἰατρόν, ἀγνώστου νῦν διαμονῆς, ἵνα κατὰ μῆνα παρέχῃ τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ λίρας τουρκίας ἓξ (ἀρ. 6) λόγῳ διατροφῆς, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς ἤτοι ἀπὸ τῆς 11 Ἰανουαρίου 1900 καὶ παρατεινομένης ἐπ' ἀόριστον,

Κηρύσσει τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ προσωρινῶς ἐκτελεστήν,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως ἐν τρισὶ κατὰ συνέχειαν ἀριθμοῖς,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων προθεσμίας ἤτοι τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἀνακοπὴν καὶ ἑτέρων ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἔφεσιν καὶ

Ἐπιτίθησιν ἓξ ἡμισείας ἀμφοτέροις τοῖς διαδίκοις τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια διακόσια ἑξήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 263), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Μαρτίου 1900

Ὁ Πρόεδρος 1

† Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ Ἱ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ
Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης Ἀναστασίας Δ. Κουτζούφη καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ δέχεται τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Μαρτίου 1900 καί Ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 47 ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Χαραλάμπους Ἡλ. Ἀσλάνογλου ὡς νόμιμον — Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐναγομένης ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς — Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» — Ὁρίζει προθεσμίαν ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τούτου πρὸς χρῆσιν τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων — καὶ ἐπιβάλλει τῇ ἐναγομένῃ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρόσια 250 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος. —

Ἐν Κίῳ, τῇ 18 Ἀπριλίου 1900. 1

Ὁ πρόεδρος Ὁ γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** **Κ. Ζῆκος**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

α) Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 3944 καὶ ἡμερομηνίαν 9 Ἰουλίου 1898 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀγριππίνης Δημητρίου Τζαδαλῆ ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

β) Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Σταύρου Γεωργίου Ροζάντη,

γ) Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως,

δ) Παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας προθεσμίας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μέσων, καὶ

ε) Ἐπιτίθησιν αὐτῷ ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων. ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑπτακόσια ὀγδοήκοντα τρία (ἀριθμ. 783) προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος,

Ἐν τοῖς Πατροαρχείοις, τῇ 31 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Προεδρεύων 1

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται καὶ αὖθις ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μ. Γεροντάρη, τὸ γένος Ραβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδουλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Μαρτίου 1900·

Ὁ Προεδρεύων 2

† **Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 17

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσια

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἀνακριβεῖς πληροφορίαι καὶ δημοσιεύσεις — Ἀνοικεία χρῆσις ἁγιαγραφικῶν ρητῶν — Ἐπιγράμματα — ὁ Παῦλος καὶ ὁ Φῆλιξ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Ἐπέτειος ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.* — Τελουμένης δοξολογίας ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας ἐπὶ τῇ ἀγομένῃ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐπετείῳ ἑορτῇ τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος, ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος καὶ μετὰ τὸ πέρας μεταβὰς οὗτος εἰς τὸ μέγαρον τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐξέφρασε τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτῳ τὰς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Τῆς σεπτῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρας Θεοδωρώνας ἀγούσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα ἐπιτετραμμένῳ τῆς Ρωσίας Στσερμπατεὺ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις εὐχὰς διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

— *Μητροπολίτης Σμύρνης.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀνεγνώσθησαν νέα γράμματα τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου καὶ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως δι' ὧν παρακαλεῖται ἡ Ἐκκλησία ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν Α. Σεβασμιότητα τῶν συνοδικῶν καθηκόντων. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ὅμως ἐδήλωσεν ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀπόφασιν, διότι οἱ Κανονισμοὶ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην ἐπιβάλλουσιν ἀνεξαιρέτως πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ἐκτὸς τῶν ἐκ γήρατος ἢ νόσου πασχόντων.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ ἐν Χάλκῃ ἐφησυχάζοντος Πατριάρχου πρώην Ἱεροσολύμων Νικοδήμου ἄγοντος τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη αὐτῷ τηλεγραφικῶς.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Βοδενῶν Νικοδήμῳ, τῷ δὲ ἐνταῦθα προσωρινῷ ἐπιτρόπῳ τοῦ Παναγίου Τάφου σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Διοκαισαρείας Νικοδήμῳ διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

Ὁμοίως τοῖς ἐκ τῶν ὁμογενῶν Γ. Φραγκιᾷ καὶ Γ. Κωνσταντινίδῃ, διερμηνεῖ τῆς ρουμανικῆς πρεσβείας, Γ. Λαμπίκῃ βέη, Γ. Λιάμπεῃ, Γ. Νούλῃ καὶ ἄλλοις ἄγουσι τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐηρεστήθη ἵνα διαβιβάσῃ πᾶσι τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχὰς διὰ τῶν πανοσιολογ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου, Δευτερεύοντος Παρθενίου καὶ Τριτεύοντος Βενιαμίν.

— *Ἀρτεπίσκεψις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνελθοῦσα εἰς Σταυροδρόμιον ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς σερβικῆς πρεσβείας Λάζαρον Πέτροβιτς.

— *Διορισμοί.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐγένοντο οἱ ἑπόμενοι διορισμοί: Πρόεδρος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν

σεβασμιώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἁγίου Πελαγονίας· πρόεδρος δὲ -ῆς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ ἁγίου Μύρου, ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἁγίου Προικοννήσου.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.*— Ἡ Α. Θ.-Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διατρανῶν καὶ αὖθις τὰς πρὸς τὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις «*Ἐκκλησιαστικὸν Μουσικὸν Σύλλογον*» συμπαθείας αὐτοῦ ἐνετείλατο ὅπως δοθῶσιν ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ταμείου δέκα ὀθωμανικαὶ λίραι χάριν τῆς ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὑρισκομένης ἐκτυπώσεως τοῦ Βου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ Συλλόγου.

Τὸ προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰς ἐπὶ τῇ δωρεᾷ ταύτῃ θερμὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ.

— *Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ρασκολνίκων.*—Ἐν τῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης διωρίσθη, εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ρασκολνίκων ὑφισταμένης Ἐπιτροπῆς, πρόεδρος μὲν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀνθιμος, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ἁγίου Κυζίκου, μέλος δὲ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης.

—*Μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως.* — Χθὲς ἐπανέκαμψεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος, ὃς καὶ αὐθημερὸν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

— *Ἐπίσκεψις.*—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ κατελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μέγας Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης.

— *Μητροπολίτης Χαλδείας.* — Ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημῶν μητροπολίτης Χαλδείας Γερβάσιος ᾐτήσατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ἵνα μεταβῇ εἰς ἅγιον Ὄρος πρὸς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν ταύτην.

— *Διάψευσις.* — Ἐγχωρία ἐφημερὶς ἐν τῷ φύλλῳ αὐτῆς τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀνέγραψεν ὅτι δῆθεν «ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐγκαινίζουσα περίοδον ἀληθοῦς παιδαγωγικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς καθ' ἡμᾶς πρώτης παιδεύσεως ἀπεφάσισε νὰ μετακαλέσῃ ἐξ Ἀθηνῶν τέσσαρας ἢ πέντε ἄριστα κατηρτισμένους παιδαγωγούς, παρὰ τοῖς ὁποίοις θὰ γυμνασθῶσι κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὴν πρακτικὴν διδασκαλίαν ἅπαντες οἱ διδάσκαλοι τῆς περιοχῆς Κωνσταντινουπόλεως.»

Ἐνετάλημεν νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡ εἴδησις αὕτη τυγχάνει πάντη ἀνυπόστατος. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει εὐτυχῶς διδασκάλους λίαν καλῶς κατηρτισμένους εἰς τὰς παιδαγωγικὰς μεθόδους καὶ οὐδεμία ἀνάγκη ξένων ὑπάρχει.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.*—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Προικοννήσου Παρθένιος προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων.

Χθὲς δὲ Α. Π. ὁ μητροπολίτης Κώου Ἰωακεὶμ προπεμφθεὶς ὁμοίως ὑπὸ πολλῶν φίλων.

—*Μουσικὸν πόνημα.*—Τοῦ ἐν Πανόρμῳ τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου μουσικολογιωτάτου Πέτρου Φιλανθίδου ὑποβαλόντος τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὸ δεύτερον ἤδη πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Σιὼν» μουσικὸν αὐτοῦ πόνημα, διεσκευασμένον κατὰ τὰς παρατηρήσεις καὶ ὑποδείξεις τῆς ἐξετασάσης αὐτὸ τὸ πρῶτον ἐπιτροπῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης διὰ πιττακίων ἀνέθηκε τὴν δευτέραν ταύτην ἐπιθεώρησιν τοῦ ἔργου τοῖς μουσικολογιωτάτοις Ἀριστείδῃ Νικολαΐδῃ, Λαμπαδαρίῳ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Νηλεῖ Καμαράδῳ καὶ Γεωργίῳ Ι. Παπαδοπούλῳ.

Ἰωσὴφ Οἰκιάδης. — Ἀγγείλαντες προηγουμένως τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Ἰωσὴφ Οἰκιάδου σημειοῦμεν σήμερον καὶ τὰ ἑξῆς: ὅτι ὁ μεταστὰς ἀνὴρ, εἷς τῶν λογάδων καὶ βαθμούχων τοῦ Γένους ἡμῶν γενόμενος, διετέλεσεν ἐπὶ ἱκανὰς περιόδους μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, μέλος τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τῶν Γενικῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν Ἐπιτροπῆς, καὶ διαφόρων ἄλλων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπῶν, διακριθεὶς ἰδίᾳ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐν ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος· ἐξεπροσώπησε δὲ τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσῃ Γενικῇ ἐκτάκτῳ Συνελεύσει τῆς Σ. αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἐν ᾗ προὔκειτο περὶ ὑψίστων συμφερόντων τοῦ Κράτους. Διὰ τοιαύτης αὐτοῦ δράσεως ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐθνικοῖς πράγμασιν ὁ ἀοίδιμος Ἰ. Οἰκιάδης ἀπέβη ἓν τῶν ἐντίμων καὶ φιλοστόργων τεκνων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ καὶ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Ἐν τῷ ἐν Παρισίοις ἐκδοθέντι Ἡμερολογίῳ Χασὲτ τοῦ ἔτους 1900 (Almanach Hachette) *ἐν μέσῳ πολυπληθῶν στατιστικῶν ἄρθρων καὶ ἐπιστημονικῶν εἰδήσεων δημοσιεύεται βραχεῖά τις ἐπισκόπησις τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησιῶν καὶ θρησκευτικῶν Κοινοτήτων ὑπὸ τὸν τίτλον*: Les Rites Orientaux, *ἀφιερουσα εἰς τὸ διοικητικὸν μέρος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὀλιγοστίχους τινὰς παραγράφους, ὧν*

ὁ συντάκτης κατάδηλος γίγνεται ὡς ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ διατελῶν τοῦ θέματος τούτου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὡς παραμορφῶν καὶ συγχέων θεσμοὺς καὶ πράγματα, περὶ ὧν ἔχει λαβὼν φαίνεται πληροφορίας ἐκ λίαν θολερῶν πηγῶν ἢ ἐκ προσώπων τὴν αὐτὴν πασχόντων παχυλὴν ἄγνοιαν. Δὲν εἶναι βεβαίως ἔργον ἡμῶν ἵνα διδάξωμεν τοὺς δημοσιολογοῦντας Εὐρωπαίους πόθεν καὶ πῶς ὀφείλουσι νὰ ἀρύωνται ἀκριβεῖς πληροφορίας προτιθέμενοι ἵνα διαφωτίσωσι τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν περὶ τῶν διοικητικῶν πραγμάτων Κράτους ἢ Ἐκκλησίας τινὸς καὶ μὴ ἐκθέτωσι τούτους εἰς πλάνας κολοσσαίων διαστάσεων, οἷαι αἱ περὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐκτιθέμεναι. Ἀλλ' ὅταν βλέπωμεν τὸν συντάκτην τῆς διατριβῆς ταύτης συγχέοντα Σύνοδον καὶ Συμβούλιον, χαρακτηρίζοντα τὰς ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν νενομοθετημένας πατριαρχικὰς τῶν Ἀρχιερέων ἐπιχορηγήσεις ὡς τίμημα πωλήσεως τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, ἰσχυριζόμενον ὅτι καὶ τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα ἀπαιτεῖ προκαταβολὴν τιμήματος ἑκατοντακισχιλίων φράγκων, καὶ ὅτι ἔν τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀρχιερέων ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῶν χειροτονιῶν τῶν ἱερέων εἴσπραξις δικαιωμάτων, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἀπορίαν πῶς τὸ πολλῆς φήμης ἀπολαῦον ἐν Γαλλίᾳ καὶ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην μέγα ἐκδοτικὸν κατάστημα τῶν κ. κ. Hachette et Cie ἐπέτρεψεν ἵνα καταλάβῃ χῶρον ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ αὐτοῦ διατριβὴ γεγραμμένη μετὰ τοσαύτης ἀκρισίας καὶ κακοβουλίας, μὴ περιποιοῦσα τιμὴν εἰς τὸ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις ἀξιόλογον τοῦτο Ἡμερολόγιον, ὅπερ ὡς τιτλοφορούμενον συνάμα **Μικρὰ Ἐγκυκλοπαιδεία τοῦ λαοῦ,** καὶ μεγίστην ἔχον κυκλοφορίαν, ἔδει βεβαίως ἵνα συντάσσηται ἀμέμπτως καὶ μετὰ πάσης τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς καὶ περισκέψεως.

ΑΝΟΙΚΕΙΑ ΧΡΗΣΙΣ ΑΓΙΑΓΡΑΦΙΚΩΝ ΡΗΤΩΝ

Οὐδένα λανθάνει ὅτι πολλοὶ ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ἀνοικείαν πάντη ποιοῦνται πολλάκις χρῆσιν ρητῶν ἁγιαγραφικῶν, εἴτε ἐγκαταμιγνῦντες ταῦτα ἀνευλαβῶς μετὰ φράσεων καὶ σκέψεων πόρρω λίαν τῆς θείας ἐννοίας καὶ ὑψηλῆς σημασίας, ἣν ἔχουσιν, ἀπεχουσῶν, εἴτε διαστρεβλοῦντες ταῦτα πρὸς ἣν ἐπιδιώκουσιν ἕκαστος ὑλόφρονα ἔννοιαν.

Ἡ ἀνοικεία αὕτη χρῆσις ἱερῶν ρητῶν προδίδωσιν ἀνευλαβῆ ἐκτίμησιν ἐκ μέρους τῶν χρωμένων, ἅμα δὲ βεβήλωσιν προκλητικὴν τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας τοῦ διασυρομένου ἱεροῦ λογίου· Εἰς τὴν τοιαύτην πρὸ πάντων χρῆσιν τῶν εἰρημένων ρητῶν ἐνασμενίζονται γελοῖοί τινες φιλοσκώμμονες, οἵτινες φρονοῦσιν ὅτι ἐξαίρουσι τὴν τοῦ καλάμου αὐτῶν ὀξύτητα ὅταν τὰς ἑώλους σκέψεις καὶ παρατηρήσεις αὐτῶν ἐπὶ κοινωνικῶν ζητημάτων ἐπιπάσσωσιν ἐνιαχοῦ διὰ ρητῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἀσυναρτήτως, ἴσως δὲ καὶ ἀσυναισθήτως, προσκολλῶντες ταῦτα εἰς τὰς τετριμμένας καὶ χαμαιζήλων ἰδεῶν φράσεις αὐτῶν· Φρονοῦμεν ὅτι οἱ εὐάριθμοι οὗτοι λογογράφοι ἐκ σεβασμοῦ ἐπιβαλλομένου καὶ καθήκοντος ἀπαραιτήτου ὀφείλουσι ν' ἀπόσχωσι τῆς τοιαύτης κακῆς ἕξεως περὶ τὸ λεκτικὸν αὐτῶν ὕφος καὶ προσέχωσιν ἵνα μὴ συρρυπαίνωσι τὸν κάλαμον ἀνόσια μεθ' ὁσίων ἀναμιγνῦντες καὶ ἱερὰ μετὰ ἀνιέρων συμπροτιθέντες. Ὡς φύσει ἀποδοκιμάζει ἡ κοινωνία ρακένδυτον καὶ γυμνόποδα, ἐν μέσῳ ὁμηγύρεως εὐπαρύφου καὶ ἀριστοκρατικῆς ἀναστρεφόμενον, οὕτως ἐπιβάλλεται νομίζομεν παντὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ ἀγαπῶντι καὶ σέβοντι καὶ τὰς θείας καὶ ὑψηλὰς αὐτῆς παραγγελίας περὶ πολλοῦ ποιουμένῳ ἵνα μὴ ἁρπάζῃ ἐνίοτε μαργαρίτας τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ προσκολλᾷ ἀσεβῶς καὶ ἀνερυθριάστως εἰς φράσεις καὶ ἐννοίας μὴ αἱρομένας ὕπερθεν τοῦ χθαμαλοῦ ἐδάφους, ἀφ' οὗ ἀρύεται αὐτάς.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πολλάκις οἱ ἀκραιφνεῖς ζηλωταὶ τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας σφοδρὰν ἀγανακτήσεως καὶ ἀποδοκιμασίας κραγὴν ἐκβάλλουσιν ὅταν τοιαύτην βέβηλον ἀνάμιξιν ἱερῶν μετ' ἀνιέρων βλέπωσι καὶ ἀκούωσιν, ἀλλ' οὐδαμοῦ οὐδέποτε ὑψώθη καὶ διὰ τοῦ τύπου φωνὴ κατὰ τῆς ἀσεβοῦς καὶ ἀνευλαβοῦς ταύτης φρασεολογικῆς συναναφύρσεως. Παρά τισι λαοῖς, ὡς γνωστόν, οὐ μόνον τοιαύτη φρασεολογικὴ συνανάρφυρσις δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἀπαγορεύεται καὶ αὐτὴ ἡ μεμονωμένη ἀναγραφὴ ἱεροῦ ρητοῦ ἐν τόπῳ μὴ ἱερῷ καὶ μὴ προσιδιάζοντι. Ἐὰν λοιπὸν ἡ τοιαύτη ἀπαγόρευσις, ἡ τὸν πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτῶν ἀπόλυτον σεβασμὸν ὑπεμφαίνουσα, μονονοὺ νόμου ἰσχὺν περιβεβλημένη ἐστὶν ὑπ' αὐτοῦ, παρ' ἡμῖν δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται

τοὐλάχιστον ὡς ἐπιβαλλόμενον ἁπλοῦν καθῆκον: Ἐὰν τοὺς ρύπους καὶ τὰς κηλῖδας μεριμνῶμεν ἵνα ἀποτρίβωμεν καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἡμῶν, δὲν ὀφείλομεν ἐγκαίρως ἵνα ἀποβάλωμεν τὴν ἀνόσιον ταύτην συνήθειαν τοῦ νὰ ποιώμεθα χρῆσιν ἀνοικείαν καὶ πάντη ἀνευλαβῆ ρητῶν τῆς ἁγίας ἡμῶν Γραφῆς; Καὶ πρὸς μείζονα λύπην ἡμῶν ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ τοιαύτη τάσις ἡμῶν δείκνυται οὐ μόνον ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προφορικῷ, ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς, ἐντεύξεσιν, αἰθούσαις κτλ. Τὸ δὲ λυπηρότερον εἶνε ὅτι καὶ ὁ λαὸς βλέπων καὶ ἀκούων ἐνίοτε ἱερὰ ρητὰ παρενειρόμενα ἐν μέσῳ σκέψεων ὑλιστικῶν καὶ φράσεων τῶν τριόδων, οὐ μόνον ἐξοικειοῦται πρὸς τὴν ἀνευλαβῆ ταύτην συνήθειαν καὶ μιμεῖται τοὺς λογίους, λέγοντας καὶ γράφοντας τοιαῦτα ρητὰ ὁπότε καὶ ὅπως ἂν ἑκάστῳ δόξῃ, ἀλλὰ προθυμοποιεῖται καὶ οὗτος ἵνα ποιῆται τούτων χρῆσιν καὶ παρεμβάλλῃ αὐτὰ κατ' ἀρέσκειαν ὁσάκις οὐχὶ ἡ ἔννοια, ἀλλὰ τὸ ὁμόηχον τῶν φράσεων φανῇ αὐτῷ προσιδιάζον. Τί δ' ἐκ τούτου δυνατὸν νὰ συμβῇ; Ὁ λαὸς ἀπαγγείλας ἅπαξ καὶ πολλάκις καὶ ἐπανειλημμένως τὰ ἱερὰ ρητὰ καὶ μηδόλως τὸ ὑψηλὸν τῆς ἐννοίας ἀπ' ἀρχῆς κατανοήσας, δὲν δύναται παντάπασι μετέπειτα νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν τοῦ ρητοῦ εἰς τὴν ἁρμόζουσαν θέσιν καὶ δὲν δύναται ἵνα ἐμβαθύνῃ ὡς ἐκ τῆς τετριμμένης ἤδη χρήσεως αὐτοῦ.

Τὸ «πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ» ὀφείλομεν νὰ ἐφαρμόζωμεν αὐστηρῶς ἐκ καθήκοντος καὶ περὶ τῆς χρήσεως φράσεων καὶ ρητῶν τῆς ἁγίας ἡμῶν Γραφῆς προκειμένου. Ὀφείλομεν νὰ μὴ ἀναμιγνύωμεν ἱερὰ ρητὰ τὴν εὐτραπελίαν καὶ τὴν φιλοσκωμμοσύνην ἐν τοῖς κοινωνικοῖς ἡμῶν σφάλμασιν ἐπιδιώκοντες, μήτε νὰ ἐπικαλώμεθα ἐν τῇ φορᾷ τῶν φιλοσκωμμόνων ἡμῶν παρατηρήσεων λόγια τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐπὶ ἐξουθενημένων ζητημάτων ἀνευλαβῶς ταῦτα πρὸς ἐμπέδωσιν δῆθεν τῶν σκέψεών μου παρεμβάλλοντες. Ἔχωμεν ὑπ' ὄψει πάντα ἀνεξαιρέτως τὸν σώφρονα εὐρωπαϊκὸν τύπον, οὗτος οὐδαμοῦ οὐδέποτε εἰς τοιοῦτον ἀσεβὲς λεκτικὸν ὕφος λόγου γραπτοῦ κατέρχεται καὶ τοιαύτην ἀτάσθαλον χρῆσιν τῶν ἁγιογραφικῶν ρητῶν ποιεῖταί ποτε.

Ὑπό τίνων ἄρα γε ἐλατηρίων ὠθούμενοι ἔνιοι τῶν παρ' ἡμῖν λογογραφούντων ἐνασμενίζουσιν εἰς τὸ τοιούτου εἴδους λεκτικὸν καὶ τίσι λόγοις πειθόμενοι φιλοῦσι τὴν τοιαύτην συνήθειαν; Φρονοῦσιν ἄραγε ὅτι οὕτω πράττοντες ἐξαίρουσιν, ὡς εἴπομεν, τὸν κάλαμον αὐτῶν, ἢ ἐζήλωσαν τὴν κούφην δόξαν ἐνίων ἀζηλώτων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐγένοντο αὐτοῖς γνωστὰ μόνον διὰ τῶν κατὰ τῆς θρησκείας ἐκτοξευθεισῶν ὕβρεων καὶ προπηλακισμῶν; Ἐὰν δόξης ὀρέγωνται καὶ διὰ τούτου ταύτην θηρεύωσι, σφάλλονται, διότι ἡ δόξα αὐτῶν εἶνε ψευδὴς καὶ ταχὺ ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς πείρας. Ὁ μέγας πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Βασίλειος δείκνυσι τὴν γνησίαν πρὸς δόξαν ὁδὸν καὶ ἑπομένως δύνανται οἱ ζηλωταὶ οὗτοι ν' ἀκολουθήσωσιν. «Εἰ δόξης ἐπιθυμεῖς καὶ βούλῃ τῶν πολλῶν ὑπερφαίνεσθαι καὶ εὐδόκικος ἐν τοῖς κοσμικοῖς πράγμασι γίνεσθαι, ἔσο δίκαιος, σώφρων, φρόνιμος, ἀνδρεῖος, ὑπομονητικὸς ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας παθήμασιν· οὕτω γὰρ καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ ἐπὶ μείζοσιν ἀγαθοῖς μείζονα ἕξεις τὴν περιφάνειαν.»

Μείζων ἄρα σεβασμὸς καὶ φιλόθρησκος προσοχὴ ἐπιβάλλεται παντὶ τῷ χρῆσιν τῶν εἰρημένων ρητῶν ποιεῖσθαι βουλομένῳ.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΛΑΗΣ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος ἔπεμψεν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα ἐπιγράμματα, ἅτινα καὶ ἀσμένως καταχωρίζομεν.

Α΄.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν.

Κόσμος κοσμήτωρ τοῦ κόσμου σῆς εἰκόνος
Σὺ δὲ βράβευσον τῷ κατ' εἰκόνα κόσμον
ἐκ Δημητρίου ποιμενάρχα βουλγάρων
δύσμορφον αἶσχος τῶν παθῶν μου καθάρας (α)

(α) Ἡ ἄνω ἐπιγραφὴ φαίνεται ὄπισθεν τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνος τοῦ χοροῦ τῆς ἐν Ἀχρίδι ἀρχιεπισκοπικῆς ποτε ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Νικηφόρου Ἀχριδινοῦ τῷ 1739 Ἰουνίου 6η. Ἀντεγράφη καθ' ἡμετέραν ἐντολὴν τῷ 1866ῳ σωτηρίῳ ἔτει ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ ποτε Μητροπολίτου Πρεσπῶν Μελετίου ὅτε ἐκεῖσε μετέβην ἐξαρχικῶς ἀνωτέρα ἐκκλησιαστικῇ ἐντολῇ τῶν σεβαστῶν Πατριαρχείων.

Ἂν κόσμος ἅπας οὐκ ἀνάθημα πρέπον
Σχολή τις εὕροι τῶν ἐν εἴδει καὶ μέρει
ἀλλ' ὧδε καὶ μάλλιστα τοὔλλειπον κόρη
ἄν τις παρ' αὐτῇ τὰς ἀπαρχὰς σοὶ φέρων
οἷς καὶ πεποιθὼς σοὶ τύπον σοὶ προσφέρω
δείξῃς σὺ κἀμὲ καὶ πολίτην ἐν πόλῳ
σοὶ καὶ λιταῖς σαῖς ἱλεούσαις Δεσπότην
ἀντάξιον δώρημα σαῖς εὐποιΐαις
θέσπισμα τοῦ σοῦ μὴ δεδοικέναι τέκνου
ἐκ τῶν ἐνάντων ἐξ ἀκραιφνοῦς τοῦ πόθου
εἶν' ἐκ μαγίου οἷς ψυχὴ χαίρει μόνη
ᾄδει μονήρης Θεοδόσιος τάδε: (α)

Β΄.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελεγράδων.

Οἱ ἑπόμενοι στίχοι ἀναγινώσκονται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλακὸς χειρογράφου χαρτόου νομίμου, ἀποκειμένου ἐν τῇ Μητροπόλει Βελεγράδων.

Νόμους ἔθηκας Δέσποτα παντοκράτορ
πρὸς διοίκησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους
ἵνα πρὸς τὸ σὸν θέλημα νεύσῃ μόνον
καὶ μὴ θήραμα τοῦ ἀλλοτρίου γένῃ
ὅσοι δὲ λοιπὸν ἐρασταὶ τοῦ Δεσπότου
καὶ μυσταγωγοὶ πίστεως μυστηρίου
τῶνδε τῶν λόγων ἱεροῦ τούτου νόμου
ὡς θείων ὄντων καὶ πατροπαραδότων,
ἀκηκοότες ἔσεσθε κατὰ πάντα
ὅπως τεύξητε οὐρανῶν βασιλείας
δι' ἐντεύξεως πιστοῦ νομοκρατοῦντος
Ἀρχηθύτου τε καὶ ἱεροῦ ποιμένος
Βελεγράδων πόλεως εὐκλεεστάτης
Νικηφόρου τοὔνομα ᾧ καὶ πείθεσθε.

Μετὰ ὁριζόντειον γραμμὴν ἕπεται αὐτόθι ἡ ἑξῆς σημείωσις.

« *Οἱ ἄνωθεν στίχοι συνετέθησάν ποτε δι' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Κοσμᾶ, Ἀρχιερέως τοῦ πληρώσαντος τὸν θρόνον τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων*». (β)

Ἐν Κων)πόλει, τῇ 26ῃ Ἀπριλίου 1900.

† Ὁ Ἀμασείας **ΑΝΘΙΜΟΣ**

(α) Τὸ παρὸν ἐπίγραμμα ἀναγινώσκεται ἐπὶ τῆς ἱερᾶς εἰκόνος «τῆς εὐαγγελιστρίας Κυρίας Θεοτόκου» ὡσαύτως τοῦ χοροῦ τῆς ἄνω ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενον ἔσωθεν, ἐκ τοῦ ἱεροῦ βήματος.

(β) Ὁ ἐνταῦθα σημειούμενος Κοσμᾶς, Κύπριος τὴν πατρίδα, χρηματίσας Μητροπολίτης Κιττιαίων, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, φαίνεται παραιτηθεὶς ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἀχρίδα, ἔνθα ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη διετέλεσεν ἐκλεγόμενος πολλάκις ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν τῆς Ἀχρίδος Ἀρχιεπιτκόπων Τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΦΗΛΙΞ

(Ἀποστόλων Πράξεις ΚΔ΄. 24—26).

Μέγα εἶχεν ἐπιτελέσῃ ἔργον ὁ μέγας ἀπόστολος διανύσας τρὶς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διαπλεύσας τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἱδρύων πανταχοῦ ἐκκλησίας, τὸν Χριστὸν κηρύττων καὶ τὴν ἀνάστασιν, εἰς πάντας, Ἰουδαίους τε καὶ ἐθνικούς, ἐξαγγέλλων τοῦ Θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν, τοῦ νόμου τοῦ Μωσαϊκοῦ τὴν κατάργησιν, τῆς χάριτος τὴν ἐπικράτησιν, τῆς πίστεως τὴν δικαιοῦσαν καὶ ἁγιάζουσαν δύναμιν. Πολλὰ συνήντησεν ἐμπόδια καὶ ζωηροτάτην ἀντίδρασιν. Οἱ Ἕλληνες ἐμπαίζοντες ὠνόμαζον τὸν σταυρὸν μωρίαν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐσκανδαλίζοντο. Πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἐξηγείροντο κατὰ τοῦ Παύλου ἀποκρούοντες τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τόλμην τῆς πίστεώς του. Ἔπρεπε νὰ καταργηθῇ ἢ νὰ ἐξακολουθῇ ἰσχύων καὶ ὁ Μωσαϊκός; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπησχόλει σπουδαίως καὶ ἐξήγειρε τοὺς πρώτους μαθητάς. Οἱ δώδεκα ἔλεγον ναί, ὄχι ὁ Παῦλος. Ὁ χριστιανισμὸς ἐκινδύνευε νὰ καταστῇ Ἰουδαϊκή τις αἵρεσις καὶ οὐδὲν πλέον, θρησκεία ἄνευ μέλλοντος. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσωσεν αὐτὸν ἡ σταθερότης τοῦ Παύλου.

Μεταβὰς τὸ τρίτον εἰς Ἱεροσύλυμα ἔμαθε τὰ καθ' ἑαυτοῦ σχέδια τῶν ἐχθρῶν του. Ἐν Ἐφέσῳ διατελῶν εἶχε θλιβερώτατα προαισθήματα, τὰ ὁποῖα ἐδήλωσεν εἰς τοὺς φίλους του. Ἀλλ' οὐδὲν φοβεῖται ὁ Παῦλος! Ἀντὶ πάσης θυσίας ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἔγινε δεκτὸς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ἰάκωβον, παρ' ᾧ ἦσαν ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας, διηγήθη τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐπετέλεσεν εἰς τοὺς ἐθνικούς. Μεγάλως ἐχάρησαν οἱ ἀδελφοί· ἀλλά, φοβούμενοι τοὺς ζηλωτὰς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ὑπεχρέωσαν τὸν Παῦλον νὰ συναναβῇ μετὰ τριῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν ἰουδαϊκὸν ναὸν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν μωσαϊκῶν διατάξεων, καθ' ἃς ἐτελεῖτο ἡ προσευχή. Ὑπακούει ὁ Παῦλος καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν ναόν. Ἀλλ' ἰδοὺ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀσίας τὸν περιστοιχίζουσι κατηγοροῦντες ὅτι ἀνατρέπει τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, εἰσάγων Ἕλληνας εἰς τὸν ναόν, καὶ μολύνει οὕτω τὸν τόπον τὸν ἅγιον. Τὰ πλήθη συνάγονται, συγκινεῖται ἡ πόλις ἅπασα καὶ ὁ βεβηλωτὴς ἀπάγεται τοῦ ναοῦ κινδυνεύων νὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ φθάσας ὁ διοικητὴς τοῦ Ρωμαϊκοῦ λόχου Λυσίας συλλαμβάνει τὸν Παῦλον, μάτην προσπαθοῦντα νὰ δικαιολογηθῇ πρὸς τὸν λαόν. Προσάγεται τῇ ἐπαύριον ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου ὁ ἀπόστολος καὶ ἐμβάλλει τοῦτο εἰς θόρυβον κηρύξας τὴν ἀνάστασιν, τὴν ὁποίαν παραδέχοντο μὲν οἱ Φαρισαῖοι, ἀπέκρουον οἱ Σαδουκαῖοι. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦσι τὸν θάνατον τοῦ παραβάτου τοῦ

Μωσαϊκοῦ νόμου· τεσσαράκοντα δὲ ἐκ τῶν φανατιτῶν τούτων συμφωνοῦσι, ἐπὶ ποινῇ ἀναθέματος, νὰ μὴ φάγωσι μήτε νὰ πίωσι, πρὶν ἢ φονεύσωσι τὸν Παῦλον.

Στέλλει ὁ Λυσίας τὸν Παῦλον μετὰ φρουρᾶς εἰς Καισάρειαν πρὸς τὸν διοικητὴν Φήλικα. Πέντε δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Παύλου εἰς Καισάρειαν ὁ ἀγὼν συνάπτεται μεταξὺ τοῦ Φήλικος καὶ τοῦ ἀποστόλου, παρόντων τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως Ἀνανίου, πρεσβυτέρων καὶ τοῦ δικηγόρου Τερτούλα. Οὐδὲν περιεργότερον καὶ διδακτικώτερον τῆς σκηνῆς ταύτης. Ὁ Παῦλος καλεῖται ὑπὸ τοῦ δικηγόρου *παρώλης*, βεβηλωτὴς τοῦ ναοῦ, ἀρχηγὸς τῆς αἱρέσεως τῶν Ναζηραίων, φίλος τῶν διχονοιῶν, τὰς ὁποίας σπείρει μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, ἄξιος ἄρα θανάτου ὡς ἀνατροπεὺς τῆς δημοσίας τάξεως. Τοιαύτη εἶνε πάντοτε ἡ γλῶσσα τῆς μισαλλοθρησκείας! Ἀξιοπρεπῶς ἀπολογεῖται ὁ Παῦλος ἀποκρούων τὴν κατηγορίαν. Συγκεχυμένος ὁ Φῆλιξ ἀναβάλλει τὴν ὑπόθεσιν.

Ἀλλὰ τίς εἶνε ὁ Φῆλιξ οὗτος, ὁ μέλλων νὰ δικάσῃ τὸν ἀπόστολον; Δοῦλος ἦτο ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου, πρὸς ὃν ἦτο ἀγαπητότατος, προαχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ εἰς διοικητὴν τῆς Ἰουδαίας μὲ ἰσχὺν ἀνωτέραν τῆς βασιλικῆς. Ἔσχε τρεῖς συζύγους βασιλίσσας κατὰ τὸν Σουετώνιον. Τὴν τελευταίαν δέ, τὴν Δρουσόλλην, θυγατέρα τοῦ Ἡρώδου Ἀγρίππα, εἶχεν ἁρπάσῃ παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἐμέσης. Εἶνε τύπος τῆς ἐποχῆς του, ἐποχῆς τῆς βίας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Μετὰ τῆς ἀκρασίας ὁ Φῆλιξ εἶχε καὶ τὴν φιλαργυρίαν. Ἦτο ἀκρατὴς ὅσον καὶ φιλάργυρος. Ἐνώπιον τοῦ ἰσχυροῦ τούτου, τοῦ ἀδίκου, τοῦ ἀσελγοῦς, τοῦ ἀκρατοῦς, τοῦ παραβάτου τῶν ἐθνικῶν νόμων, ἐμφανίζεται ὁ Παῦλος. Καὶ τίς εἶνε ὁ Παῦλος; Τεχνήτης, ὑφαντής, εὐτελοῦς ἐξωτερικοῦ, ἀσθενὴς καὶ ταπεινός, ἁπλοῦς τις Ἰουδαῖος, κατηγορούμενος ὅτι συνταράσσει τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του. Ὁποία δύναμις ἐκεῖ, ὁποία ἐδῶ ἀδυναμία. Μία τοῦ Φήλικος λέξις δύναται νὰ φονεύσῃ τὸν Παῦλον. Καὶ ὅμως ὁ Παῦλος μεγαλήτερος εἶνε τοῦ Φήλικος διὰ τῆς καθαρᾶς του συνειδήσεως. «Ἀγωνίζομαι, ἔλεγε, συνοψίζων τὸν βίον του, ἀγωνίζομαι ἵνα ἔχω ἀγνὴν καὶ ἀκηλίδωτον πάντοτε τὴν συνείδησίν μου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων». Ἀδιαφορεῖ ὅλως ὁ Φῆλιξ καὶ περὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν δύναμιν καὶ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν μόνον πιστεύει καὶ ἀρκεῖται ἱκανοποιῶν τὴν ἀσέλγειαν, τὴν ἀκρασίαν, τὴν ἀπληστίαν, τὴν πλεονεξίαν του.

Ἰδοὺ οἱ δύο ἄνδρες, τοὺς ὁποίους τὰ γεγονότα συμπροσήγγισαν καί, πρᾶγμα παράδοξον, ὁ ἄδικος, ὁ ἐρρυπωμένος θ' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἁγίου.

Πόση εἶνε ἡ δύναμις τῆς εὐθείας ψυχῆς! Ὁ ταπενὸς ἐργάτης διὰ τοῦ σταθεροῦ καὶ ὑψηλοῦ λόγου του, τοῦ ἐκφράζοντος τὴν βαθεῖαν πίστιν του, προξενεῖ ζωηροτάτην αἴσθησιν εἰς τὸν Φῆλικα, ὅστις ἐτήρησε μὲν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, ἀλλὰ μετά τινος ἐλευθερίας καὶ ἀδείας τοῦ ἐπικοινωνεῖν μετὰ τῶν ἀδελφῶν του ἐν τῇ πίστει. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας, παρούσης τῆς συζύγου του Δρουσίλλης, ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ τὸν Παῦλον, θέλων νὰ τὸν ἀκούσῃ ἀποκαλύπτοντα αὐτῷ τὴν πίστιν καὶ τὰς πεποιθήσεις του. Συνεκινήθη λοιπὸν ὁ Φῆλιξ; Τὸ θέαμα τοῦ πάσχοντος καὶ μὴ γογγύζοντος ἐκείνου δικαίου ἐξήγειρε τὴν συνείδησίν του; Ὁμιλεῖ ὁ Παῦλος περὶ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας, περὶ τοῦ Εὐαγγελίου, περὶ τοῦ Ἰησοῦ, περὶ τοῦ ἔργου του καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως. Καὶ ὁ Φῆλιξ ἀκούει. Ὁποῖον θαῦμα τὸ λεγόμενον! Καὶ ἠκούσθη ποτὲ τόσον παράδοξος διήγησις; Θεὸς ἀγαπῶν καὶ συγχωρῶν! Διδασκαλία καὶ βίος τοῦ Χριστοῦ ἀπαράμιλλος! σταυρικὸς θάνατος! θαύματα διὰ τῆς πίστεως ἐπιτελούμενα! Ἀκούει ὁ Φῆλιξ. Ὁ Παῦλος ἐξακολουθεῖ. Λαλήσας περὶ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως, λαλεῖ ἤδη περὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, περὶ τῶν ἔργων τῆς πίστεως. Ὁ γνωρίζων, λέγει, τὸν Θεὸν καὶ πεποιθὼς ἐπὶ τὸν Χριστόν, οὗτος ἀδύνατον νὰ εἶνε δοῦλος τῶν παθῶν. Ὁ τοῦ Χριστοῦ ὀπαδὸς εἶνε νέος ἄνθρωπος, μεταβὰς ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, φεύγων τὸ κακόν, καθαρίζων καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμά του ἀπὸ πάσης κακίας. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιδιώκει, ὦ Φῆλιξ, τὴν δικαιοσύνην, λέγει ὁ Παῦλος, εἶνε ἐγκρατής, σώφρων, μέτριος· διότι γνωρίζει ὅτι θὰ κριθῇ κατὰ τὰ ἔργα του ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Πάντες θὰ παραστῶσιν ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου Κριτοῦ. Καὶ σύ, Φῆλιξ, θὰ δώσῃς καὶ σὺ λόγων τῶν πράξεών σου. Ὑπάρχει δικαιοσύνη ὑπερτέρα τῆς ἀνθρωπίνης, ὑπάρχει ἀδέκαστον δικαστήριον, ὑπάρχει μέλλουσα κρίσις. Καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Παῦλος λαλεῖ, ὁ Φῆλιξ θορυβεῖται καὶ ἀνησυχεῖ. Ἐκεῖ πλησίον ἡ Δρουσίλλη εἶνε ἡ ζῶσα ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς του. Καὶ πάλιν συνταράσσεται παραδόξως καὶ φῶς βλέπει νέον, τοῦ ὁποίου ἡ λάμψις του θαμβόνει. Ὁ λόγος ἐπέτυχε τὸ σκοπούμενον. Ἡ ἐπὶ τοσοῦτον κοιμωμένη καὶ ἄφωνος ἐκείνη συνείδησις ἀνέστη ἀκούσασα περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἀπειλητικὴ καὶ τρομερὰ λαλεῖ τώρα. Συνταράσσεται, φοβεῖται ὁ Φῆλιξ καὶ «ὕπαγε, λέγει πρὸς τὸν ἀπόστολον, ὕπαγε, ἄλλοτε θά σε καλέσω πάλιν, τώρα ὕπαγε»! Ἀλλὰ τί ἆρά γε φοβεῖται ὁ Φῆλιξ; τὸν Παῦλον φυλακισμένον; Ἀλλὰ κρατεῖ εἰς χεῖράς του ὅλην τὴν ἐξουσίαν, εἶνε ὁ εὐνοούμενος τοῦ αὐτοκράτορος. Μήπως φοβεῖται τοῦ ἀποστόλου τὴν γλῶσσαν; τοὺς λόγους του ἐκείνους περὶ δικαιοσύνης, ἐγκρατείας, μελλούσης κρίσεως; Εἶνε λοιπὸν ὁ

Φῆλιξ πνεῦμα ἀσθενὲς καὶ προκατειλημμένον; Ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος του φαίνεται ἄθλιος.

Ὢ δύναμις τῆς ἀληθείας, μεγαλεῖον τῆς συνειδήσεως! Πῶς ὁ ὑφαντής, ὁ φυλακισμένος Παῦλος ὑψηλῶς δεσπόζει νῦν τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ, τοῦ εὐνοουμένου τοῦ αὐτοκράτορος! Ἀπὸ τῆς εὐθείας συνειδήσεώς του καὶ ἀπὸ τῆς σταθερᾶς του πίστεως πηγάζουσιν ἡ γαλήνη, τὸ θάρρος ἡ τόλμη, διὰ τῶν ὁποίων δεσπόζει τοῦ Φήλικος. Ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Παύλου λαλοῦσαν περὶ δικαιοσύνης, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μελλούσης κρίσεως ὁ Φῆλιξ ἐταράχθη καὶ ἐφρικίασε, διότι εἶδε τὰ ἀδικήματα, τὰς βιαιότητας, τὰ αἴσχη τοῦ ἀτάκτου καὶ ἀκολάστου βίου του ὀρθούμενα ἐν τῇ συνειδήσει του. Φρικτὸν θέαμα, ὅραμα τρομερόν! «Παρατήρησον τὸν βίον σου, Φῆλιξ, τὸ θέαμα εἶνε σωτήριον. Μὴ ἀποπέμπῃς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον. Ἄφες αὐτὸν νὰ λαλήσῃ ἀκόμη. Ἀποσπᾷ τὸ προσωπεῖον τοῦ ψεύδους· σὲ ἀναγκάζει νὰ ἴδῃς σεαυτὸν οἷος πράγματι εἶσαι καὶ ἡ συνείδησίς σου, ἐξεγερθεῖσα τέλος, ἀπαντᾷ εἰς τὴν φωνήν του. Ὄχι, μὴ τὸν ἀποπέμπῃς. Εἶνε θεῖος ἀπεσταλμένος ἄκουσον αὐτόν. Εἶνε φῶς ἀνατέλλον· μὴ τὸ σβέσῃς. Σὲ καλεῖ ὁ Θεός; ἀποκρίθητι. Ἰσχυρός, πλούσιος εἶσαι· ἀλλ' εἶσαι ἄνθρωπος; Ὄχι· ἀλλὰ δύνασαι νὰ γίνῃς. Ἀνωφελὴς εἶνε, κακὴ ἡ ζωή σου, δύναται ὠφέλιμος καὶ ὑπέροχος νὰ γίνῃ. Πάσχεις τῇ στιγμῇ ταύτῃ θεωρῶν τὰ ἀδικήματά σου· ἀλλὰ δύνασαι νὰ λάβῃς τὴν συγγνώμην. Ἐρυθριᾷς ἀναλογιζόμενος τὴν ἀκρασίαν σου· ἀλλὰ δύνασαι τοῦ ἁγιασμοῦ νὰ τύχῃς. Φρίσσεις καὶ τρέμεις ἀναλογιζόμενος τὴν μέλλουσαν κρίσιν· ἀλλὰ κριτής σου θὰ εἶνε ὁ πανάγαθος καὶ δίκαιος Πατήρ. Μὴ ἀποπέμπῃς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον! Ἄκουσον, ἄκουσον ἀκόμη!»

Ἀγωνίας στιγμὴ διὰ τὸν Φήλικα· εὐμενὴς καὶ εὐλογητὴ στιγμή. Καὶ ὁ Παῦλος, ὁ προσευχόμενος καὶ κλαίων ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ Παῦλος θὰ χαρῇ εὐτυχὴς ὅτι ἐκακοποιήθη καὶ ἔπαθε, διότι ὁ Φῆλιξ, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενος, μέλλει βεβαίως νὰ μεταβάλῃ τὰ συναισθήματα καὶ τὴν διαγωγήν του, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τῆς μετανοίας τὸν δρόμον, καὶ χαρὰ θὰ γίνῃ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἁμαρτωλοῦ τούτου. «Ἀρκεῖ! Ὕπαγε! Ἄλλοτε θά σε καλέσω. Ὕπαγε τώρα!»

Καὶ ὁ Παῦλος ἀποχωρεῖ. Ἔκτοτε δὲ πολλάκις ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Φῆλιξ καὶ συνωμίλησεν· ἀλλὰ πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς τόλμης ἐλάλει ὁ Παῦλος κηρύττων τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν μέλλουσαν κρίσιν, καὶ ὁ Φῆλιξ ἐσυνείθισε ν' ἀκούῃ ἀδιάφορος τὸ κήρυγμα τοῦτο, δοῦλος γενόμενος τῶν παθῶν του, τῆς φιλαργυρίας του, τοῦ σκώληκος τούτου τοῦ καταστρέφοντος πᾶν εὐγενὲς συναίσθημα. Ἤλπιζεν ὁ Φῆλιξ ὅτι ὁ Παῦλος, στενοχωρούμενος ἐν τῇ φυλακῇ, ἤθελε ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του πληρώνων εἰς αὐτὸν χρήματα. Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἠθέλησε διὰ χρημάτων νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ὁ Φῆλιξ, ὁ ἁμαρτωλὸς διοικητής, ὅστις ἐπὶ στιγμὴν συνεκινήθη διὰ τὰς ἁμαρτίας του, ἔγινε πάλιν σκληρὸς ὡς πρότερον. Ὁ λόγος τῆς ἀληθείας, εἰσδύσας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φιλαργύρου καὶ φιληδόνου τούτου, ἐξήγειρεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν συνείδησίν του, ἀλλὰ καὶ πάλιν αὕτη ἐβυθίσθη εἰς τὸν ζοφερὸν τῆς κακίας ὕπνον βαθύτερον.

Ἂς λησμονήσωμεν ἐπὶ στιγμὴν τοὺς τίτλους, τὰ ἀξιώματα, τὴν δύναμιν, τὴν ἐπισημότητα τῆς θέσεως τοῦ Φήλικος καὶ ἂς ἐρωτήσωμεν: Ἦτο ἄνθρωπος ὁ Φῆλιξ; Ὄχι ἦτο ὅλος πάθη, ὅλος ἁμαρτία, ὅλος ἐν τῇ ἀδικίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ. Ἐὰν ἐπείθετο εἰς τὸν Παῦλον, ἤθελε μὲν αἰσθανθῇ βαθὺν καὶ ἀδυσώπητον τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, ἀλλ' ἤθελεν οὕτω σωθῆ. «Ὢ Θεέ, ἤθελε τότε εἴπει, συγχώρησόν με!» Ἤθελε κλαύσῃ καὶ ἤθελε καὶ περὶ αὐτοῦ ρηθῇ Τὸ «Μακάριοι οἱ κλαίοντες!»

Ὁ Φῆλιξ δὲν ἤκουσε τοῦ Θεοῦ τὴν φωνήν, καλοῦντος αὐτὸν διὰ τοῦ Παύλου καὶ τῆς συνειδήσεως εἰς μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν. Καὶ ἡμᾶς, ἀναγνῶστα, καλεῖ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν. Ταραττόμεθα, φοβούμεθα, διστάζομεν τότε καὶ: Ἄλλοτε, ἀπαντῶμεν, ἄλλοτε, βραδύτερον θὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ψυχῆς μας, περὶ δικαιοσύνης, περὶ ἁγιότητος. Βραδύτερον; Ἄλλοτε; Ἀλλ' ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτωμεν οὕτω τὸ μέλλον; Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ εὕρωμεν πάλιν κατάλληλον περίστασιν; Ἂς μὴ ἀναβάλλωμεν, ὅταν ἡ συνείδησις ἀνίσταται· ἂς μὴ ἀποκρούωμεν τὴν περίστασιν ταύτην. Τίς οἶδεν ἐὰν ἄλλοτε, βραδύτερον θὰ μᾶς συγκινήσῃ πλέον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Τίς οἶδεν ἐὰν βραδύτερον θὰ ἔχωμεν τὴν ζωήν, τὴν δύναμιν, τὴν ὑγείαν; Ἢ αὔριον εἶνε τὸ ἄγνωστον, τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς γνωρίζει μόνος. Αὔριον ὁ θάνατος ἔρχεται ἀναρπάζων ἡμᾶς καὶ τὰς ἡδονάς μας, τὰ σχέδια, τὰς ὀνειροπολίας καὶ τὰς ὀλεθρίας ἀναβολάς μας. Ἂς μὴ ἀναβάλλωμεν. Διὰ τῆς ἀναβολῆς δὲν ἀποφεύγομεν τὴν εὐθύνην, ἀλλὰ βαρύνομεν αὐτήν. Ἂς μὴ προφασιζώμεθα ὅτι καιρὸν δὲν ἔχομεν ἕνεκα τῶν ἀσχολιῶν μας. Αὔριον δυνατὸν αἱ ἀσχολίαι μας νὰ εἶνε περισσότεραι καὶ ἡ ἐπιστροφή μας εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸν Θεὸν πολὺ δυσκολωτέρα ἐκ τούτου. Πολλάκις ὁ Φῆλιξ ἤκουσε τὸν Παῦλον· ἀλλ' ἔμεινεν οἷος ἦτο, συνειθίσας ν' ἀκούῃ τὴν αὐστηρὰν φωνὴν ἐκείνην. Μετ' ἐνδιαφέροντος ἤκουεν, ἀλλ' ἡ συγκίνησις τῆς συνειδήσεως ἅπαξ μόνον παρουσιάσθη, κατὰ τὴν πρώτην συνομιλίαν, ἔπειτα δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Ἂς μὴ ἀφήνωμεν νὰ παρέρχηται οὕτω ἡ συγκίνησις τῆς συνειδήσεως

καθ' ἣν στιγμὴν ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ λόγος τῆς ἀληθείας εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀκοῆς ἢ διὰ τῆς μελέτης εἰς τὴν ψυχήν μας, διδάσκων ἡμᾶς ὅτι ἀνωφελὴς εἶνε ἡ πίστις, ἥτις δὲν ἔχει βάσιν τὴν μετάνοιαν καὶ ἀποτέλεσμα τὴν ἁγιότητα τοῦ βίου, τὴν ἑνότητα ἡμῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῷ καταλλήλῳ χρόνῳ μᾶς καλεῖ, μᾶς ἕλκει, μᾶς πλήττει ὁ Θεός. Δυστυχὴς ὁ παρακούων καὶ ἀνθιστάμενος! Δυστυχὴς ὁ ἀρνούμενος ν' ἀποδεχθῇ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν ἡ συνείδησις καλῇ αὐτὸν εἰς μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν!

Κατὰ μετάφρασιν

Π. Κ. Γκορογιάννη.

διακόνου τῆς ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκόλλου 319 καὶ ἡμερομηνίαν 11 Ἰανουαρίου 1900 περὶ διατροφῆς ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Εὐφροσύνης Δ. Τσυκαλᾶ, Θυγατρὸς Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον Δημήτριον Τσυκαλᾶν, ἰατρόν, ἀγνώστου νῦν διαμονῆς, ἵνα κατὰ μῆνα παρέχῃ τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ λίρας τουρκίας ἓξ (ἀρ. 6) λόγῳ διατροφῆς, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς ἤτοι ἀπὸ τῆς 11 Ἰανουαρίου 1900 καὶ παρατεινομένης ἐπ' ἀόριστον,

Κηρύσσει τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ προσωρινῶς ἐκτελεστήν,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως ἐν τρισὶ κατὰ συνέχειαν ἀριθμοῖς,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων προθεσμίας ἤτοι τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἀνακοπὴν καὶ ἑτέρων ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἔφεσιν καὶ

Ἐπιτίθησιν ἐξ ἡμισείας ἀμφοτέροις τοῖς διαδίκοις τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια διακόσια ἑξήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 263), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Μαρτίου 1900

Ὁ Πρόεδρος 2

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

α) Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 3944 καὶ ἡμερομηνίαν 9 Ἰουλίου 1898 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀγριππίνης Δημητρίου Τζαδαλῆ ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

β) Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Σταύρου Γεωργίου Ροζάντη,

γ) Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως,

δ) Παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας προθεσμίας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μέσων, καὶ

ε) Ἐπιτίθησιν αὐτῷ ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑπτακόσια ὀγδοήκοντα τρία (ἀριθμ. 783) προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος,

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Προεδρεύων 2

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ γραμματεύς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται καὶ αὖθις ὁ Μιχαὴλ Γεροντάρης, ἐργατικός, ὑπήκοος Ἕλλην, ἐκ τῆς νήσου Σερίφου, τέως μὲν κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας Μ. Γεροντάρη, τὸ γένος Ραβιόλου, ὑπηρετρίας, ὑπηκόου Ἑλληνίδος καὶ κατοίκου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Γαλατᾷ κατὰ τὴν ἐνορίαν Χριστοῦ. Προσεπιδουλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Μαρτίου 1900·

Ὁ Προεδρεύων 3

† **Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 5 ΜΑΪΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 18

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ **Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ **Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ **Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Φωτίου, ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου—Ἡ ψευδοποιήτρια Εἰρήνη—Ἐκκλησίαι Βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου—Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου—Διάλεξις περὶ πρακτικῆς Θεολογίας—Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Συνεδρία δύο Σωμάτων.* — Σήμερον συνεκλήθησαν εἰς κοινὴν συνεδρίαν τὰ δύο Σώματα, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ ἔντιμον Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Κατὰ ταύτην ληφθεισῶν ὑπ' ὄψιν καὶ δεκτῶν ἤδη γενομένων τῶν παραιτήσεων τῆς Α. Ε. τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Ν. Σγουρίδου ἐφέντη, καὶ τῶν κατὰ τὴν Γενικὴν Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν ὡς τοιούτων ἐκλεγέντων ἀξιοτίμων Μ. Ι. Σταύρου καὶ Ι. Σκραφίδου, τὰ δύο Σώματα ἐξελέξαντο εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ πρώτου μὲν τὸν Γ. Μελαχρινὸν ἐφέντην, τῶν δύο ἄλλων δὲ τοὺς κ.κ. Μηνᾶν Μαράσογλουν καὶ Ἱπποκράτη Ζαγανιάρην ἐφέντην.

Ὡσαύτως μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαππείου ἐκπροσωποῦν ἐν αὐτῷ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐξελέγη ὁ Ἀντώνιος Σούρλας τέως ἁπλοῦν μέλος διατελῶν, εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τούτου ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ ὡς καὶ τοῦ παραιτηθέντος Κ. Βλαστάρη ἐξελέγησαν ἡ Α. Ε. ὁ Παυλάκης πασᾶς Φενερλῆς καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ἰωάννης Ἠλιάσκος.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν ἀξιοτίμου Ζ. Ζήτη, ἐνεκρίθη ὅπως παρακληθῇ ἀρμοδίως ὁ κ. Ζήτης ἵνα ἀποσύρῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ μὴ στερῶν τὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα τῆς πολυτίμου καὶ τελεσφόρου ἠθικῆς συνδρομῆς καὶ τῆς ἐνδεδειγμένης ζηλωτῆς πρὸς αὐτὰ ἀφοσιώσεως αὐτοῦ.

— *Γάμοι τῆς πριγκηπίσσης Μαρίας μετὰ τοῦ Μ. Δουκὸς Γεωργίου Μιχαήλοβιτς.* — Ἐπὶ τοῖς ἐν Κερκύρᾳ τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τελεσθεῖσι γάμοις τῆς Α. Β. Υ. πριγκηπίσσης Μαρίας, θυγατρὸς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν ἑλλήνων Γεωργίου μετὰ τῆς Α. Α. Υ. τοῦ Μεγάλου δουκὸς Γεωργίου Μιχαήλοβιτς, ἐψάλη αὐθημερὸν ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας δοξολογία παρισταμένων τῶν Α. Α. Ε. Ε. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Νικολάου Μαυροκορδάτου, τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας Τσερπάτσιεφ, τοῦ ἐπὶ τῆς συνάψεως συμβάσεων πληρεξουσίου τῆς Ἑλλάδος Δ. Στεφάνου, τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τῶν δύο πρεσβειῶν, ἁπάντων ἐν μεγάλῃ στολῇ, πολλῶν ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ὡς καὶ πολλῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν καὶ λογάδων ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς λαοῦ. Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη κατὰ τὴν δοξολογίαν ταύτην ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Α. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Τανταλίδου. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πατριάρχου μεταβάντες μετὰ τὴν δοξολογίαν εἰς τὸ μέγαρον τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ὡς καὶ εἰς τὸ τῆς Ρωσικῆς διεβίβασαν τῇ Α. Ε. τῷ πρεσβευτῇ ὡς καὶ τῷ ἐπιτετραμμένῳ τῆς ρωσσικῆς πρεσβείας τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τῷ αἰσίῳ τούτῳ γεγονότι.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*— Τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀπῆσαν οἱ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Δέρκων Καλλίνικος καὶ Σηλυβρίας Κωνστάντιος ἀσθενοῦντες.

—*Ἐκλογὴ μητροπολίτου Σισανίου.*—Τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Σισανίου χηρευούσης ἀπό τινος ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς Ἀθανασίου, ἡ ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς χθὲς ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως αὐτῆς. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀβύδου Νικοδήμου καὶ τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Σεραφεὶμ Σκαρούλη καὶ Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Σισανίου ὁ ἀρχιμ. Σεραφείμ.

— *Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.*— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλίνικος ἀποχαιρετίσας τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικοὺς ἀρχιερεῖς ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ τῷ παρελθόντι σαββάτῳ, προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Προικοννήσου Παρθένιος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ, ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ ἐγκαρδίου ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

— *Πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων.*—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀποστείλας τῇ Τρίτῃ εἰς Νεοχώριον τοῦ Βοσπόρου τὸν πανοσιολογιώτατον Μ. Ἀρχιδιάκονον Ἀκυρέντιον διηρώτησε τὰ περὶ τῆς ὑγείας τῆς Α. Μ. τοῦ πατριάρχου πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδωνος, περὶ οὗ διεδόθη ὅτι ἠσθένει σοβαρῶς· ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ Α. Μ. εἶχεν ἤδη καλῶς τὴν ὑγείαν.

—*Ἐπισκέψεις.*— Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τὸν ἐκ τῶν νέων ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννην.

Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ Ἀλέξανδρος Παντζίρης βέης.

Χθὲς δὲ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ὁλλανδίας Βέρκελιν μετὰ τοῦ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν παρεπιδημοῦντος G. Royaards, γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ὁλλανδίας.

—*Ἐκκλησιαστικὸν μέτρον.*— Κατ' ἀπόφασιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπηγορεύθη τοῦ λοιποῦ ἡ τέλεσις τοῦ γάμου ἐν Ξενοδοχείοις, ὡς ἀπό τινος ἤρξατο κακῶς ὑπεισερχομένη καὶ παρ' ἡμῖν ἡ συνήθεια αὕτη.

—*Ἀναχώρησις.*— Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀπῆλθεν ἐπ' ἀδείᾳ εἰς Βιέννην πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως Ἀρσένιος προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων φίλων καὶ συνοδευθεὶς μέχρις Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου Διοκαισαρείας Νικοδήμου.

— *Δωρεὰ Γρ. Μαρασλῆ.* — Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Πρόποσι Ταταούλων ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας παρεκάλεσεν ὅπως διερμηνεύσωμεν τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας αὐτῆς τε καὶ τῆς κοινότητος ἁπάσης πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ἐν Ὀδησσῷ φιλογενέστατον ἐθνικὸν εὐεργέτην Γρηγόριον Μαρασλῆν ἐπὶ τῇ ἱερᾷ δωρεᾷ, ἣν ἡ Α. Ε. ἐποιήσατο ἐσχάτως εἰς τὸν εἰρημένων ναὸν ἀποστείλας ἐπιτάφιον χρυσοκέντητον.

— *Προϊστάμενος ἐν Ἀμβέρσῃ.*—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχειροθέτησε τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι εἰς ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τὸν ἔναγχος εἰς πρεσβύτερον χειροτονηθέντα Γεννάδιον Θέμελιν, μεταβαίνοντα δὲ νῦν εἰς Ἀμβέρσην ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενον τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος.

† ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΟΛΟΤΩΦ.

Μετὰ βραχεῖαν ἀλλ' ὀξεῖαν νόσον ἐτελεύτησε τῇ 5ῃ Ἀπριλίου ἐν Πετρουπόλει ἐν τῇ ἀκμῇ ἔτι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων συγχρόνων ῥώσσων θεολόγων Βασίλειος Βασιλιεβιτς Βόλοτωφ, καθηγητὴς τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν τῇ Πνευματικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Πετρουπόλεως. Πνεῦμα σπάνιον, συνενοῦν ἐν ἀπαραμίλλῳ ἁρμονίᾳ ἀπέραντον μνήμην μετὰ θαυμασίας ἐμβριθείας καὶ κρίσεως, ὁ ἀποθανὼν προώρως καθηγητὴς ἦτο ὄντως τὸ ἀγλάϊσμα τῆς Πνευματικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρουπόλεως. Γνώστης εἴκοσι σχεδὸν γλωσσῶν, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐν ἐντελείᾳ κάτοχος, ἐπιστήμων βαθὺς καὶ καλλιεπέστατος ἀγορητής, συνήρπαζε διὰ τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ ἀναγνωσμάτων τοὺς πολυπληθεῖς πάντοτε ἀκροατὰς αὐτοῦ, ἀδιακόπως δὲ ἐπλούτιζε τὴν ῥωσσικὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν διὰ σοφωτάτων πραγματειῶν, δημοσιευομένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ τῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ τελευταία προθανάτιος πραγματεία αὐτοῦ ἦτο «Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Συρο Περσικῆς Ἐκκλησίας. Τί γινώσκει ἡ ἱστορία περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Περσίᾳ». Ὁ μακαρίτης καθηγητὴς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ συντάξει τῶν γνωστῶν ἀπαντήσεων τῆς Ῥωσσικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν παλαιοκαθολικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ῥοττερδάμης, αἱ βαθεῖαι δὲ ἱστορικαὶ αὐτοῦ γνώσεις οὐκ ὀλίγον ἐχρησίμευσαν καὶ κατὰ τὴν πρὸ διετίας προσέλευσιν τῶν Συροχαλδαίων εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ καθορισθῇ ὁ τρόπος τῆς προσδοχῆς αὐτῶν. Ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἀξίας τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶνε ἀπώλεια διὰ τὴν καθόλου ὀρθόδοξον θεολογικὴν ἐπιστήμην.

Ο ΤΣΑΡΟΣ ΕΝ ΜΟΣΧΑι

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Οἰκογένεια τῆς Ρωσσίας ἑώρτασε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Πάσχα ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ρωσσίας, τῇ χρυσοκορύφῳ καὶ λευκολίθῳ Μόσχᾳ. Ὁ προκληθεὶς ἐκ τῆς ἀμέσου συγχρωτίσεως τοῦ Αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν οὕτως ἱεραῖς ἡμέραις καὶ οὕτως ἱερῷ διὰ τὴν Ρωσσίαν τόπῳ ἐνθουσιασμὸς ἦτο ἀπερίγραπτος. Ὁ Αὐτοκράτωρ μετ' εὐλαβείας παραστὰς ἐν ἁπάσαις ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τῆς Μ. Ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως ἐξέφρασε διὰ διαγγέλματος πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν τὸν Μέγαν Δοῦκα Σέργιον καὶ τὸν Μητροπολίτην Μόσχας Βλαδήμιρον τὴν Αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ χαρὰν καὶ εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ τούτῳ συμπανηγυρισμῷ τοῦ Πάσχα μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τὰ διαγγέλματα ταῦτα ἔχουσιν ὧδε.

Ὑψηλὸν Διάγγελμα
δοθὲν
ἐπ' ὀνόματι τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος
τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μόσχας
Μεγάλου Δουκὸς Σεργίου Ἀλεξάνδροβιτς.

Αὐτοκρατορικὴ Ὑψηλότης,

Ὁ διάπυρος πόθος Ἐμοῦ καὶ τῆς Δεσποίνης Αὐτοκρατείρας Ἀλεξάνδρας Θεοδωρόβνας ὅπως διέλθωμεν μετὰ τῶν τέκνων Ἡμῶν τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν ἀξιωθῶμεν τῆς κοινωνίας τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ὑπαντήσωμεν τὴν Ἑορτὴν τῶν Ἑορτῶν ἐν Μόσχᾳ, ἐν μέσῳ τῶν μεγίστων ἐθνικῶν ἱερῶν κειμηλίων καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ μακραίωνος Κρεμλίνου, χάριτι Θείᾳ ἐπραγματοποιήθη.

Ἐνταῦθα, ἔνθα ἀδιαφθόρως ἐπαναπαύονται οἱ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ Ἱεράρχαι, ἐν μέσῳ τῶν τάφων τῶν στεφηφόρων περισυλλογέων καὶ διοργανωτῶν τῆς Ρωσσικῆς Γῆς, ἐν τῇ κοιτίδι τῆς Μοναρχίας, ἀκαμάτως ἀναπέμπονται πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων προσευχαί, ἤρεμος δὲ χαρὰ πληροῖ τὴν ψυχὴν ἐν τῇ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ναοὺς συντρεχόντων πιστῶν τέκνων τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας κοινωνίᾳ.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εἰσακούσῃ τῶν προσευχῶν τούτων, νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς πιστεύοντας, νὰ συγκρατήσῃ τοὺς ταλαντευομένους, νὰ ἀνασυνενώσῃ τοὺς ἀποσπασθέντας καὶ νὰ εὐλογήσῃ τὸ Ρωσσικὸν Κράτος, ἀσφαλῶς ἀναπαυόμενον ἐπὶ τῆς ἀδιασαλεύτου ἀληθείας τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς ἱερῶς διαφυλαττούσης τὴν οἰκουμενικὴν ἀλήθειαν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐκ τῆς ἐν τῇ προσευχῇ συνενώσεως μετὰ τοῦ λαοῦ Μου ἀντλῶ νέας δυνάμεις πρὸς ὑπηρεσίαν τῇ Ρωσσίᾳ ὑπὲρ τῆς ὠφελείας καὶ τῆς δόξης αὐτῆς, καὶ Μοὶ εἶνε εὐχάριστον σήμερον ἀκριβῶς νὰ ἐκφράσω τῇ Ὑμετέρᾳ Αὐτοκρατορικῇ Ὑψηλότητι καὶ δι' Ὑμῶν τῇ τιμιωτάτῃ μοι Μόσχᾳ τὰ πληροῦντα τὴν ψυχήν Μου αἰσθήματα.

Χριστὸς Ἀνέστη.

Ἐν Μόσχᾳ, 9 Ἀπριλίου 1900.

Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἰδιοχείρως ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ἐγράφη·

«ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μόσχας
καὶ Κολομένης Βλαδημίρῳ.

Πανιερώτατε Μητροπολῖτα Μόσχας Βλαδήμιρε.

Ἡ εὐπρέπεια τῆς ἀκολουθίας κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων ἐν τῷ πρωτοθρόνῳ ναῷ πάσης Ρωσσίας, τῷ μεγάλῳ τῆς Μόσχας, καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀρχαίων μελῶν ἐν τῇ συγκινητικῇ ἐκτελέσει αὐτῶν ὑπὸ τοῦ συνοδικοῦ, τοῦ ποτὲ πατριαρχικοῦ, χοροῦ, καὶ αἱ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν, ἃς διήλθομεν ἐν τῷ Κρεμλίνῳ τῆς Μόσχας, θὰ καταλίπωσιν ἐν Ἡμῖν ἀνεξάλειπτον περὶ αὐτῶν μνήμην. Νῦν, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀρχιερατικοὺς κόπους ὑμῶν, λογίζομαι δίκαιον νὰ τιμήσω ὑμᾶς δι' ἰδιαιτέρου δείγματος τῆς Μοναρχικῆς Μου εὐδοκίας, ἀπονέμων Πανευμενῶς ὑμῖν τὸν συναποστελλόμενον ἐπισυνημμένως τῷ παρόντι ἀδαμαντοποίκιλτον σταυρόν, ὅπως φέρητε αὐτὸν ἐπὶ τῆς μίτρας.

Ἀνατιθεὶς Ἐμαυτὸν εἰς τὰς εὐχὰς ὑμῶν, διατελῶ εὔνους ὑμῖν.

Ἐν Μόσχᾳ, 9 Ἀπριλίου 1900.

Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἰδιοχείρως ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ἐγράφη·

«ΝΙΚΟΛΑΟΣ»

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩ ΝΑΩ

ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φωτίου, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Αἶνος καὶ δόξα τῷ Παναγάθῳ Θεῷ, ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος καὶ πάλιν συνήγαγεν ἡμᾶς κατὰ τὴν σεπτὴν ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν αἴροντες τοὺς κλάδους τῶν βαΐων βοῶμεν τῷ υἱῷ Δαυΐδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. Καὶ πάλιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ γλυκύτατος ἡμῶν Ἰησοῦς, ἐκπληρῶν τὴν τοῦ Προφήτου Ζαχαρίου προφητείαν θριαμβευτικῶς εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν ἀποκτείνουσαν τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσαν τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν καὶ σείει τὴν πόλιν καὶ τίθησιν εἰς κίνησιν ὅλον τὸν λαόν, ἐκπεπληγμένον καὶ συγκεκινημένον ἔκ τε τῶν προηγουμένων αὐτῷ θαυμάτων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ προσφάτως γενομένου θαύματος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ φίλου αὐτοῦ, τοῦ τετραημέρου Λαζάρου. Καὶ πάλιν ὁ Κύριος ἡμῶν ἔρχεται ἐπὶ τὸ ἑκούσιον πάθος, καίτοι γινώσκων καλῶς ἐκ τῶν προτέρων τὰ ἀναμένοντα αὐτὸν δεινά. Ἀλλ' ἔφθασε πλέον ὁ καιρός, ὁ ὑπὸ τῶν ἀνεξιχνιάστων βουλῶν τοῦ Θεοῦ ὁρισθείς, ἵνα τυθῇ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποφασίσας νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἄνοδον, ἀπεφάσισεν αὐτὸ ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως. «Ἐγένετο, λέγει ὁ θεηγόρος Λουκᾶς, ἐγένετο, ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ» (Λουκ. 9, 51) δηλαδὴ ὅτε συνεπληροῦντο πλέον αἱ ἡμέραι τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ προσήγγιζον αἱ ἡμέραι τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν ἀμεταθέτως νὰ πορευθῇ εἰς Ἱερουσαλήμ. Τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ καθ' ὁδὸν ἀνακοινοῦται ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ προλέγει καὶ τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ἤτοι τοὺς ἐμπτυσμούς, τοὺς ἐμπαιγμούς, τὰ ραπίσματα, τὰς μαστιγώσεις, τὸν θάνατον. Οἱ μαθηταὶ μετὰ θάμβους καὶ φόβου ἀκούουσι ταῦτα καὶ λυποῦνται· ὁ δὲ Πέτρος τολμᾷ καὶ ἐπιτιμᾷ τὸν Κύριον λέγων αὐτῷ· ἵλεώς σοι Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο· ἀλλ' εἰς ἀπάντησιν ἀκούει τὴν αὐστηρὰν ἐκείνην ἐπιτίμησιν· «ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. 16, 22), θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον, ὅπερ μέλλω ἵνα τελέσω. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ πρὸ οὐδενὸς κωλύματος ἐννοεῖ νὰ ἐγκαταλίπῃ. Καὶ ταῦτα μὲν ἀποβλέπουσι τὰς τελευταίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας· Ἀλλὰ καὶ ἅπας ὁ λοιπὸς ἐπὶ τῆς γῆς βίος αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σταθερὰ καὶ διαρκὴς ἐκτέλεσις τοῦ θελήματος τοῦ οὐρανίου αὐτοῦ Πατρός, δι' ὃ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς δὲ οὗτος βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀγαπητοί, εἶνε, ὡς γνωστόν, τύπος καὶ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ νὰ μιμώμεθα «ὑπόδειγμα ἔδωκα ὑμῖν» εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ δι' αὐτῶν πᾶσιν ἡμῖν, ἵνα, «καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε» (Ἰωάν. 13, 15). Ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος λέγει «Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως» (1. Πέτρ. 2, 21), καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὡσαύτως λέγει «μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ» (1. Κορ. 11, 1). Ὁ ἐπὶ τῆς γῆς λοιπὸν βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶνε τύπος καὶ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν πάντοτε νὰ ἔχωμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν πρὸς μίμησιν. Ἐκ τοῦ ὑποδείγματος τούτου ἐν τῷ σημερινῷ πρὸς ὑμᾶς λόγῳ, ἀγαπητοί, θὰ λάβω ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν σταθερότητα καὶ τὸ ἀκλόνητον, μεθ' ὧν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξετέλεσε τὸ ἔργον, δι' ὃ ὁ οὐράνιος αὐτοῦ πατὴρ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ θὰ μελετήσω μεθ' ὑμῶν πῶς δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς μετὰ σταθερότητος νὰ βαδίζωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀγαπητοί, εἷς ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων ὅρων τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς προόδου εἶνε ἡ συνεχὴς καὶ σταθερὰ ἐκτέλεσις πάντων

ἐκείνων, ὅσα ὁ νοῦς καὶ ἡ πεῖρα τοῦ ἀνθρώπου ἀπέδειξαν ὡς συντελοῦντα πρὸς τὸν σκοπόν. Λάβωμεν ὑπ' ὄψιν οἱονδήποτε ἔργον καὶ θὰ ἴδωμεν, ὅτι πάντα ἀπαιτοῦσι τὴν ἀδιάκοπον καὶ ἐνδελεχῆ ἐνέργειαν. Εἴτε ἐπιστήμων θέλει νὰ γείνῃ τις, εἴτε ἔμπορος, εἴτε βιομήχανος, εἴτε τεχνίτης, εἴτε οἱονδήποτε ἄλλο ἔργον ν' ἀναλάβῃ, ἂν θέλῃ νὰ εὐδοκιμήσῃ, ἀνάγκη ἵνα μὴ παραλίπῃ τι τῶν δεόντων γενέσθαι, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἐνδελεχείας νὰ ἐκτελῇ πάντα ὅσα τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν, ἀπαιτεῖ. Τοῦτο βεβαίως εἶνε ἀλήθεια, ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ. Τοῦτ' αὐτὸ κατὰ μείζονα λόγον ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ ἡ σωτηρία λοιπὸν δὲν ἐπιτυγχάνεται ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς αὐτὴν ἐργασία καὶ ἐργασία σταθερὰ καὶ διαρκής. Οὕτως ᾠκονόμησεν ὁ Θεὸς τὰ καθ' ἡμᾶς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Παραδείσου καὶ ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ μακαρίας ζωῆς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πτῶσιν ἡμῶν. Τούτων οὕτως ἐχόντων δεῦτε ἐξετάσωμεν τὰ μέσα τὰ ὁποῖα πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ὁρίζει ὡς τοιαῦτα ἀπαραίτητα μέσα καὶ ἐφόδια τὴν πίστιν καὶ τὰ ἔργα. «Χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι» λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ἑβρ. 11, 6) καὶ «ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι» λέγει ὁ ἀποστολος Ἰάκωβος (Ἰάκ. 2. 20). Πίστις λοιπόν, ἀγαπητοί, ἄλλαις λέξεσι, πεποίθησις ἐσωτερικὴ καὶ ἐγκάρδιος ἀποδοχὴ πασῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεισῶν ἡμῖν θείων ἀληθειῶν εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ ἀπαιτεῖται ἵνα σταθερῶς ἐμμείνωμεν καὶ βαδίσωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Καὶ τῷ ὄντι, ἀγαπητοί, ὅταν ἀδιστάκτως πιστεύωμεν ὅτι ξένοι, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅτι οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν προορισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐστὶν ἵνα παρασκευασθῶμεν διὰ τὴν μέλλουσαν αἰώνιον μετὰ τοῦ Θεοῦ ζωὴν καὶ μακαριότητα καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἐγένετο ἡ μεγάλη ἐκείνη θυσία τοῦ Γολγοθᾶ, τότε οὐδὲν τῶν τοῦ κόσμου τούτου πραγμάτων δύναται νὰ ἀποπλανήσῃ ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου θεωροῦντες ταῦτα πάντα σκύβαλα, μόνον σκοπὸν ἡμῶν θὰ θεωρῶμεν πῶς νὰ κερδήσωμεν τὸν Χριστὸν (Φιλ. 3, 8). Δεύτερον δέ, ὅπερ σὺν τῇ πίστει προσαπαιτεῖται, εἶνε τὰ πρὸς αὐτὴν σύμφωνα ἔργα. Πράγματι, ἀγαπητοί, ὅταν, ἀποδεχόμενοι διὰ τῆς πίστεως ὅτι βαπτισθέντες εἰς Χριστόν, ἐνεδύθημεν αὐτόν, ἀποφεύγωμεν πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ κηλιδώσῃ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας, τὸ ὁποῖον ἐνέδυσεν ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ὅταν τηρῶμεν πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ τὸ πλήρωμα αὐτῶν τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης καὶ ἀποδείξωμεν οὕτως ἐμπράκτως τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἀγάπην, διότι αὐτὸς εἶπεν «ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με» (Ἰωάν. 14, 21), τότε βεβαίως σταθερῷ τῷ ποδὶ πορευόμεθα τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ ὁμοιούμεθα πρὸς τὸν φρόνιμον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις «ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι· καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν» (Ματθ. 7, 24). Ἐὰν δὲ εἶνε «στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν» (Ματθ. 7, 14), καὶ «ἐὰν διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14,22) ἡμεῖς θὰ ἐνθυμώμεθα τὰ τοῦ Προφητάνακτος «οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι· πορευόμενοι ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν· ἐρχόμενοι δὲ ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει αἴροντες τὰ δράγματα αὐτῶν» (Ψαλμ. 125)· ἔτι δὲ θὰ ἐνθυμώμεθα καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. 8, 18). Ἀναλαβόντες δὲ τὰ ἐφόδια τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων καὶ ἀποφασίσαντες, ἵνα στρατευσώμεθα τὴν καλὴν ταύτην στρατείαν, μὴ λησμονῶμεν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ, ὅτι ἠρξάμεθα τοῦ ἔργου, μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀπαιτεῖται διαρκὴς καὶ σύντονος ἐγρήγορσις καὶ προσοχή· μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ τρεῖς κυριώτεροι ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὁ ἐν τῷ πονηρῷ κείμενος κόσμος, ἡ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ρέπουσα σὰρξ καὶ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος διάβολος, καιροφυλακτοῦσι καὶ τὴν μικροτέραν ἡμῶν ἀπροσεξίαν καὶ τὴν μικροτέραν ἡμῶν ῥαθυμίαν, ἵνα συλήσωσι τὸν θησαυρὸν ἡμῶν καὶ ἀπομακρύνωσι τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας. Ἀκριβῶς πρὸς τοῦτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει ἡμῖν, λέγων «ὁ δοκῶν ἑστάναι βλε-

πέτω μὴ πέσῃ» (1. Κορ. 10, 12) καὶ «μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε» (Φιλ. 2, 12)· ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος «ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ» (1. Πέτρ. 1, 17). Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς σωτηρίας εἴτε ἐκ ραθυμίας καὶ ἀμελείας εἴτε ἐκ πλάνης, εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια ἡμῶν ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἡμῶν, ἐάν, λέγω, ἐκ τούτων ἢ ἡ πίστις ἡμῶν σαλευθῇ, ἢ περιπέσωμεν εἰς πράξεις ἀναξίας τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ οὕτως ἀποστῶμεν ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος καὶ παρεκκλίνωμεν τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας, μὴ μένωμεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἀμέσως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ ὦμεν πεπεισμένοι, ὅτι, ὡς καὶ ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν «οὐ μόνον οὐκ ἀποστρέφεται ἡμᾶς ἐπανιόντας, ἀλλὰ καὶ τῶν κατωρθωκότων οὐκ ἔλαττον δέχεται· ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀπαιτεῖ δίκην, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπιζήτησιν τῶν πεπλανημένων ἔρχεται καὶ τῶν διασεσωσμένων μᾶλλον ἐπὶ τῇ τούτων εὑρέσει χαίρει». Προσέχωμεν δὲ μὴ καὶ μετὰ τὴν μετάνοιαν ἐπιστρέψωμεν καὶ αὖθις εἰς τὴν ἁμαρτίαν, «ὡς ὁ κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα» (2. Πέτρ. 2, 22). Φοβηθῶμεν, ἀγαπητοί, τὰς συχνὰς πτώσεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν! Εἰς χριστιανὸν ζῶντα τοιοῦτον ἁμαρτωλὸν βίον δὲν εἶνε δυνατὸν ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρηθῇ καὶ ἡ πίστις. Καὶ εἶνε μὲν ἡ πίστις ὁ θυρεὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου σβέννυνται πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ πίστιν παρακολουθοῦσι καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὡς ἡ σκιὰ τὰ σώματα, καὶ στενῶς εἶνε ἀμφότερα συνδεδεμένα, ὅπερ ὁ ἀπόστολος Παῦλος θέλων νὰ δείξῃ ὀνομάζει τὴν πίστιν καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ἁπλῶς «πίστιν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην»· οὕτως ὥστε ὅπως ἡ πίστις ἀφ' ἑνὸς ἐνδυναμοῖ εἰς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἀγαθῶν, οὕτω καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ἀφ' ἑτέρου θερμαίνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ αὐξάνουσι τὴν πίστιν· ἡ δὲ ἔλλειψις τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀθέτησις ψυχραίνει μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν πίστιν καὶ ἐπὶ τέλους καὶ διὰ παντὸς σβεννύει αὐτὴν καὶ φέρει τὴν ψυχὴν εἰς κατάστασιν πωρώσεως τοιαύτην, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη δυσκολώτατον ἢ καὶ ἀδύνατον νὰ σωθῇ. Τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῆς πωρώσεως ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα «Ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύματος ἁγίου καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας· γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτὴν πολλάκις ἐρχόμενον ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν» (Ἑβρ. 6, 4). Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, ἀγαπητοί, εἰς μηδένα ἐξ ἡμῶν ἵνα φθάσῃ εἰς τοιοῦτον σημεῖον! Ἐπὶ τούτοις, τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας τρέχοντες ἐξετάζωμεν ἅμα συνεχῶς ἑαυτούς, ἂν μένωμεν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραδοθείσῃ ἡμῖν πίστει· «ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε» (2. Κορ. 13, 5). Διότι ὑπάρχουσι μεταξὺ ἡμῶν πολλοί, οἵτινες, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα «λογισμοὶ πάντες θνητῶν δειλοὶ καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν», τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῆς ἐξηγοῦμεν κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ οὕτω, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος δολοῦμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (2. Κορ. 4, 2). Μὴ σχηματίζωμεν λοιπὸν πίστιν καὶ ἐντολὰς κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀντίληψιν καὶ φαντασίαν, ἀλλὰ προσέλθωμεν εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῶν πηγὴν τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀρυσώμεθα παρ' αὐτῆς νάματα καθαρά.

Ἐκ τῶν λεχθέντων εἴδομεν, ἀγαπητοί, ἐν ὀλίγοις πῶς δυνάμεθα ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σταθερῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως νὰ βαδίζωμεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Εἴδομεν, ὅτι πίστις καὶ ἔργα, ἢ ὅπερ ταὐτὸ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῶν πρὸς τοῦτο. Ἤδη ἐὰν ἐξετάσωμεν ἕκαστος ἡμῶν τὸν βίον ἑαυτοῦ, ῥίψωμεν δ' ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἑταστικὸν βλέμμα καὶ ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἡμῶν ὀρθοδόξου χριστιανικῆς κοινωνίας, εὔκαιρον θὰ θεωρήσωμεν, ἵνα κατακλείσωμεν τὸν λόγον διὰ τῆς ἓν τινι λόγῳ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εὐ-

χῆς· «Ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, ὅτι ἐπελαθόμεθα τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ὀπίσω τῆς διανοίας ἡμῶν τῆς πονηρᾶς ἐπορεύθημεν· ὅτι ἀναξίως τῆς κλήσεως καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ σου πεπολιτεύμεθα καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ παθημάτων καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν κενώσεως· ὅτι ἐγενήθημεν ὄνειδος τῷ ἀγαπητῷ σου· ἱερεὺς καὶ λαὸς ἐξέστημεν ἐπὶ τὸ αὐτό· πάντες ἐξεκλίναμεν, ἅμα ἠχρειώθημεν· οὐκ ἔστι ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός· ἀπεκλείσαμεν τοὺς οἰκτιρμούς σου καὶ τὴν φιλανθρωπίαν σου, καὶ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν καὶ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡμῶν, μεθ' ἧς ἀνεστράφημεν· σὺ χρηστός, ἀλλ' ἡμεῖς ἠνομήσαμεν· σὺ μακρόθυμος, ἀλλ' ἡμεῖς πλημμῶν ἄξιοι· γινώσκομέν σου τὴν ἀγαθότητα, καίπερ ἀσυνετοῦντες· ὀλίγα ὧν ἡμάρτομεν μεμαστιγώμεθα· σὺ φοβερὸς καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι· τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη· καὶ μεγέθει βραχίονός σου τίς ἀντερίσει; ἐὰν κλείσῃς τὸν οὐρανὸν τίς ἀνοίξει; καὶ ἐὰν λύσῃς τοὺς καταρράκτας σου τίς συνέξει; κοῦφον ἐνώφθαλμοῖς σου πτωχίσαι καὶ πλουτῆσαι, ζωῶσαι καὶ θανατῶσαι, πατάξαι καὶ ἰάσασθαι· καὶ τὸ θελῆσαί σου πρᾶξίς ἐστι συντετελεσμένη· σὺ ὠργίσθης καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν, λέγει τις τῶν πάλαι ἀνθομολογούμενος· ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον καιρὸς εἰπεῖν· ἡμεῖς ἡμάρτομεν καὶ σὺ ὠργίσθης· διὰ τοῦτο ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν· ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου καὶ ἀτιμίας ἐπλήσθημεν· ἀλλ' ἄνες, Κύριε, ἱλάσθητι, Κύριε· μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· ἡμεῖς λαός σου, Κύριε, καὶ ῥάβδος τῆς κληρονομίας σου· διὰ τοῦτο παίδευσον ἡμᾶς πλὴν ἐν χρηστότητι, καὶ μὴ ἐν τῷ θυμῷ σου, ἵνα μὴ ὀλιγοστοὺς ἡμᾶς ποιήσῃς καὶ παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ἐξουδένωμα». Γένοιτο !

Η ΨΕΥΔΟΠΟΙΗΤΡΙΑ ΕΙΡΗΝΗ

Ἡ σύζυγος Ἀνδρονίκου τοῦ σεβαστοκράτορος Εἰρήνη παρίσταται ἐν τῇ Gesch. der byz. Litteratur τοῦ κ. Κρουμβάχερ (σελ. 249) ὡς αὐτὸ τοῦτο συντάκτις ἑνὸς ἐμμέτρου ποιήματος, ὅπερ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ὁ λόγιμος κύριος Μανουὴλ Ἰωάννου Γεδεὼν εἶχεν ὡς «ἀνέκδοτον» ἐκτυπώσῃ Ἀθήνησιν ἔτει 1879ῳ κατά τι «χειρόγραφον τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης». Τὸ ποίημα τοῦτο ἐν τῷ χειρογράφῳ τῆς Πάτμου εἶναι γεγραμμένον παντελῶς ἀνώνυμον, ἔτι δὲ παντελῶς ἀνεπίγραφον, ἀπέδωκε δὲ αὐτὸ τῇ Εἰρήνῃ αὐτὸς ὁ κ. Γεδεών, διότι εἶδεν ἐν αὐτῷ, ὅτι τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὸ στίχους, ἀφιερωμένους πρὸς τὸν σεβαστοκράτορα Ἀνδρόνικον, ἐκφέρει ὡς ἐκ προσώπου αὐτῆς ἡ σύζυγος Εἰρήνη. Ὁ τῆς Geschichte συγγραφεὺς λέγει ῥητῶς, ὅτι δὲν εἶδε τὴν γεδεώνειον τῶν στίχων τούτων ἔκδοσιν, ὡς δὲ φαίνεται, τὸν τίτλον αὐτῆς ἐγνώρισε μόνον ἐκ τοῦ πίνακος τῶν γεδεωνείων συγγραφῶν.[1] Ἄλλως ἂν αὐτὸς ἤθελε τύχῃ νὰ ἴδῃ τὴν ἔκδοσιν ταύτην, θ' ἀνεγνώριζεν ἀναμφιβόλως ἀμέσως, ὅτι ἐγένετο θῦμα παραδόξου τοῦ κ. Γεδεὼν πλάνης, ἣν οὗτος ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἤδη ἔτη διαδίδει μετὰ πεισμονῆς, δοὺς εἰς αὐτὴν ἐξ ἀνειλικρινείας ἀνεξηγήτου βασιλείας ἐπικράτειαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας.

Τὸ δῆθεν Εἰρήνης ἀνέκδοτον ποίημα ἀποτελεῖ βιβλιάριον 8ου σχήματος ἐκ 40 σελίδων, ἐπιγεγραμμένον οὕτως· «Εἰρήνης σεβαστοκρατορίσσης ἀνέκδοτον ποίημα (1143) ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης, ἐκδιδόντος Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Ἐξετυπώθη Ἀθήνησι τῇ 10 Δεκεμβρίου ,αωοθ'». Περιέχει λοιπὸν ἐν ἑαυτῷ τὸ βιβλιάριον τοῦτο ἓν ὅλως «ἀνέκδοτον ποίημα». Πρὶν ἢ ὅμως περατωθῇ ἡ τύπωσις τοῦ ἀνεκδό-

1. Τὸν πίνακα τοῦτον συνέταξεν αὐτὸς ὁ κ. Γεδεών, ἐπιγράψας αὐτὸν οὕτω· «Μανουὴλ Ἰω. Γεδεὼν Ἀναγραφὴ συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων εἰκοσιπενταετίας 1871—17)29 ἰουνίου 1896. Ἐν Κων)πόλει 1896». Τὸ τῆς Εἰρήνης ποίημα εἶναι σημειωμένον ἐν τῇ 8ῃ σελίδι οὐχὶ κατὰ τὸν ἀληθῆ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ τίτλον. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἀπέφυγεν ὁ κ. Γεδεὼν νὰ σημειώσῃ πάσας τὰς γενομένας αὐστηρὰς ἐπικρίσεις εἰς τὰ δημοσιεύματα σὐτοῦ, ἀρκεσθεὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἐπαινετικὰς καί πως ἐν πολλοῖς ἀνωφελεῖς· περιέλαβε δὲ ἐν αὐτῷ καί τινα ψεύδη σκόπιμα, οἷον τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ 13ου πονήματος· ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἑτέρου εἴδους εἶναι σημειώσεως ἄξιον ἐν τῇ 15ῃ σελίδι (ἀριθ. 109), ἔνθα ὁ κ. Γεδεὼν ἐν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔχει ἐπιγεγραμμένον οὕτως· «Ἐπισημείωσις βραχεῖα εἰς τὰς Συμβολὰς τοῦ ἡμιμαθοῦς Ἀθ. τοῦ Παπαδ. Κεραμέως, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας». Ὁ πομπώδης οὗτος τίτλος δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ βραχείᾳ ἐπισημειώσει τοῦ κ. Γεδεών· μετεβαπτίσθη ἄρα ὕστερον, ἁπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐγὼ χαρακτηρισθῶ ὑπὸ τοῦ χρηστοῦ καὶ πολυμαθεστάτου Γεδεὼν ὡς *ἡμιμαθής*· ἐξ οὗ φαίνεται ἀναγνωρίζων ὅτι κάτι καὶ ἐγὼ ἔμαθον, ἐνῷ αὐτὸς πιστεύω ὅτι γηράσκω ἀεὶ διδασκόμενος, θεωρῶν οὕτως ἐμαυτὸν τὸν πάντων ἐλάχιστον μετοξὺ τῶν μεμαθημένων, ὧν πρώτιστος, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν Γεδεών, εἶναι αὐτὸς ὁ Γεδεών, ὁ δυνάμενος οὕτω νὰ διακρίνῃ τοὺς ἡμιμαθεῖς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ βραχεῖα ἐκείνη ἐπισημείωσις εἰς τὰς ἐμὰς Συμβολὰς οὐδὲν ἔχει τὸ σχετικὸν πρὸς αὐτάς, ἀλλ' εἶναι ἁπλῶς μία οὕτως εἰπεῖν λογοδιάρροια, ἐν ᾗ ὁ κ. Γεδεὼν κάμνει προφανῆ ἐπίδειξιν ἐν οὐ δέοντι τῆς ἰδίας πολυμαθείας, ἵνα μηδὲν εἴπῃ δι' αὐτῆς ὀρθόν, κατορθώσῃ δὲ μόνον νὰ ἐπιδείξῃ ἑαυτὸν πολυμαθέστατον ἐν τύφῳ, πάνσοφον ἐν οἰήσει.

του τούτου ποιήματος ὁ κ. Γεδεών ἔσπευσε νὰ σημειώσῃ ἐν ἐσχάτῃ σελίδι ταῦτα· «Ἐπ' ἐσχάτων **ἔμαθον** ὅτι τὸ ποίημα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Boissonade **ἐν** τοῖς Anecdota Graeca αὐτοῦ. Ἡ σπανιότης τοῦ βιβλίου τούτου καὶ **τὸ τῆς γραφῆς διάφορον ἔν τισι μέρεσι** τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδομένου, μοὶ συγχωρεῖ τὴν νέαν ἔκδοσιν, καὶ ἐὰν πρώτην ὀνομάσω αὐτήν, δὲν βλάπτει» κτλ. Ἡ σημείωσις αὕτη μαρτυρεῖ ἀφ' ἑαυτῆς, ὅτι τὸ βιβλιάριον ἐκεῖνο περιέχει ἁπλῶς ἐν ἑαυτῷ ἓν ποίημα ἤδη γνωστόν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἠμπόδισε τὸν κ. Γεδεὼν νὰ ὀνομάζῃ αὐτὸ μέχρι σήμερον ἀνέκδοτον, μετὰ πανούργων ὅμως τινῶν προφυλάξεων, ὧν ὁ σκοπὸς τυγχάνει προφανής. Ὁσάκις δηλαδὴ τυπώνει τὸν πίνακα τῶν πολυαρίθμων αὐτοῦ συγγραφῶν, ὁ κ. Γεδεὼν δίδει εἰς τὸ βιβλιάριον ἐκεῖνο οὐχὶ ἣν ἔχει πράγματι ἐπιγραφήν, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἀνύπαρκτον ἐν τῷ τίτλῳ αὐτοῦ, οἷον «Εἰρήνης σεβαστοκρατορίσσης ἀνέκδοτον ἐν Ἑλλάδι ποίημα», ἢ «Εἰρήνης σεβαστοκρατορίσσης (ἀνέκδοτον ἐν Ἑλλάδι) ποίημα».[2]

Σκοτεινὸν ἔμενε μέχρι τοῦδε πῶς ἔμαθεν ὁ κ. Γεδεών, ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο ἦτο προδεδημοσιευμένον, καὶ διατί, ἀφοῦ καὶ τὴν ἔκδοσιν ἐγνώρισε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτοῦ, δὲν ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰλικρινῶς τὴν πλάνην αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ὅμως γνώμην καὶ τὸ σκότος τοῦτο δύναται εὐχερῶς νὰ διαλυθῇ. Τὸ βιβλιάριόν του ἔχει ἀφιερωμένον ὁ κ. Γεδεὼν «Ἐμμανουὴλ Μίλλερ τῷ σοφῷ φιλέλληνι καὶ μεσαιωνολόγῳ, φίλῳ σεβαστῷ καὶ πολυτιμοτάτῳ». Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ σεβαστὸς οὗτος καὶ πολυτιμότατος φίλος ἤγειλε πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τῷ κ. Γεδεὼν τὴν προτέραν τοῦ Boissonade ἔκδοσιν, ἐξ οὗ καὶ διὰ λόγους εὐγνωμοσύνης προῆλθεν ἡ πρὸς τὸν Miller ἀφιέρωσις, ἥτις καὶ ἐδέσμευσε καὶ παρεκώλυσε τοῦτον ἀτυχῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπικρίνῃ δημοσίᾳ, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῇ, τὸ ἀφιερωμένον αὐτῷ βιβλιάριον, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης. Διότι ἂν τοιαύτη ὑπὸ τοῦ Miller ἐγίνετο ἐπίκρισις, οὔτε ὁ Krumbacher θὰ κατέγραφε τὴν Εἰρήνην ὡς ποιήτριαν, οὔτε ὁ κ. Γεδεὼν θὰ ἠρέσκετο μέχρι τοῦδε νὰ πλανᾷ τοὺς λογίους, ὅτι κατέστησε γνωστὴν μίαν Βυζαντινὴν ποιήτριαν. Ὅτι δὲ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο συνδέεται μεγάλως ἡ δημοσία τοῦ μακαρίτου Miller σιωπή, συμπεραίνομεν τοῦτο ἀσφαλῶς ἐξ ἑνὸς τεμαχίου ἐπιστολῆς τοῦ Miller πρὸς τὸν Γεδεών, γραφείσης 4 περίπου μῆνας μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δῆθεν Εἰρήνης ποιήματος. Τὸ τεμάχιον τοῦτο, περικόψας πρότερον ἐπιμελῶς τὴν ὅλην ἐπιστολήν, κατεχώρισεν ὁ κ. Γεδεὼν ἐν τῇ Ἀναγραφῇ τῶν ἑαυτοῦ συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων (σελ. 33). Κατ' αὐτὸ ἄρχεται λέγων ὁ Miller εὐγενῶς τῷ κ. Γεδεών, ὅτι διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ποιήματος ἐκείνου vous avez neanmoins rendu un service en le publiant d' après le manuscrit de Patmos, parce que l' édition de Boissonade est pleine de desordre. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὁ Miller ἐφανέρωσεν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τὸν ἀληθῆ τοῦ ποιήματος ποιητήν· ὁ κ. Γεδεὼν ὅμως ἀπεσιώπησε τοῦτο, καὶ μέχρι δὲ σήμερον σιωπῶν εὐχαριστεῖται νὰ βεβαιοῖ, ὅτι κατέστησε γνωστὴν μίαν Βυζαντινὴν ποιήτριαν. Οὕτω τῇ 15ῃ δεκ. 1899 ἔγραψε δημοσίᾳ ταῦτα· «περὶ τὰ μέσα τῆς ιϐ' ἑκατ. ἤκμαζεν Εἰρήνη ἡ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ σύζυγος, ἧς ἅπας ὁ βίος λόγος ἐγένετο . . ., διότι ἦν τροφίμη λόγου, ἅμα δὲ μεγάλαις δωρεαῖς εὐηργέτει τοὺς τότε πεπαιδευμένους, ἢ τοὐλάχιστον τὸν Μανασσῆν. Βλ. τὰ προλεγόμενα εἰς τὸ ποίημα Εἰρήνης τῆς σεβαστοκρατορίσσης, ἐκδοθὲν ἐν Ἀθήναις ὑπ' ἐμοῦ τῷ 1897».* Καὶ πάλιν ἔγραψε τῇ 30ῇ σεπτ. 1899 ταῦτα· «Ἐγὼ προχείρως ἀπηρίθμησα λογίους Ἕλληνας ἀνθήσαντας μικρῷ πρὸ τῶν μέσων καὶ μετὰ τὰ μέσα τῆς ιϐ' ἑκατ. τριάκοντα καὶ δύο, προσθεὶς τριακοστὴν τρίτην Εἰρήνην τὴν σεβαστοκρατόρισσαν».[3] Ταῦτα λέγων καὶ διαδίδων ὁ κ. Γεδεών, ἐφρόντισεν ἅμα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ καταστήσῃ παντελῶς ἀδιάκριτον τὴν γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Miller ἀποκάλυψιν, διότι ἀντὶ τοῦ νὰ σημειώσῃ ἀκριβῶς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ βιβλίου, ἐν ᾧ εἶχε καταχωρισθῇ τὸ δῆθεν τῆς Εἰρήνης ποίημα ὑπὸ τοῦ Boissonade, προυτίμησε νὰ σημειώσῃ ἄλλο τι βιβλίον, ἐν ᾧ οὐδόλως ὑπάρχει ἐκεῖνο. Ἀπὸ τοῦ 1879ου δηλαδὴ ἔτους ὁ κ. Γεδεὼν ἐγνωστοποίησεν, ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο περιέχεται ἐν τοῖς Anecdota Graeca τοῦ Boissonade. Τὸ βιβλίον τοῦτο ὅμως ἡμεῖς ἐπὶ εἴκοσιν ἤδη ἔτη ματαίως ἐφυλλομετρήσαμεν ἐπανειλημμένως, χωρὶς νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸ ποίημα τῆς Εἰρήνης ἐν αὐτῷ. Μόλις δὲ ἐσχάτως ἠδυνήθημεν τυχαίως νὰ εὕρωμεν αὐτὸ οὐχὶ ἐν τοῖς Anecdota Graeca, ἀλλ' ἐν τοῖς Anecdota Nova τοῦ Boissonade (Parisiis 1844, σελ. 371—387). Ἐνταῦθα τὸ δῆθεν Εἰρήνης ποίημα εἶναι κατακεχωρισμένον ἐκ τοῦ 2075ου κώδικος τῆς ἐν Παρισίοις βιβλιοθήκης, αὐτὸ ἐκεῖνο ὅν, ὅπερ ἐμνημονεύθη ὑπὸ τοῦ Krumbachre ἐν τῇ σημειώσει τοῦ 10ου κεφαλαίου τοῦ περὶ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου τμήματος τῆς Geschichte d. byz. Litteratur (σελ. 755). Τοῦ κ. Γεδεὼν ἡ ἔκδοσις ἐπήγασεν ἐκ τοῦ 668ου τῆς Πάτμου κώδικος, ὃν αὐτὸς μὲν θέλει γεγραμμένον «περὶ τὰς αὐγὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος», ὅμως δὲ πραγματικῶς ἐγράφη «κατὰ τὴν ιε' ἑκατονταετηρίδα».[4] Ἐν τούτῳ λοιπὸν τῷ κώδικι τὸ ποίημα ἐκεῖνο οὐ μόνον ἀνεπίγραφον εἶναι, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀνώνυμον· μόνος δὲ ὁ κ. Γε-

---

2. Μ. Γεδεών, Χρονικὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1883, σελ. 254, ἀριθ. 22 Μ. Γεδεών Ἀναγραφὴ συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων εἰκοσιπεντατετίας, σελ. 8, ἀριθ. 24.

* «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τ. 19. σελ. 396.

3. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τ. 19, σελ. 378.

4. Ἰ. Σακκελίωνος Πατμιακὴ βιβλιοθήκη. Ἀθήνησιν 1890, σελ. 262—263.

δεὼν ἀπέδωκεν, ὡς εἴπομεν, αὐτὸ εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην. Ἀλλ' ἡ τοῦ Boissonade ἔκδοσις καὶ τὸ ἐξ οὗ προῆλθεν αὕτη παρισιακὸν ἀντίγραφον ἐφανέρωσε πρὸ πολλοῦ τὸν ἀληθῆ τοῦ ποιήματος συνθέτην, ἐπιγραφόμενον οὕτω· «Τοῦ σοφωτάτου Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου στίχοι ἰαμβοι μονῳδικοὶ ἐκ προσώπου τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐπὶ τῷ ταύτης ὁμοζύγῳ». Καὶ οὕτως αἴρεται διὰ παντὸς ἡ ποιητικὴ δόξα τῆς σεβαστοκρατορίσσης Εἰρήνης, ἣν ὁ κ. Γεδεὼν ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο ἀκόπως καὶ προχείρως νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων.

Τὸ πατμιακὸν ἀντίγραφον, συμπαραβαλλόμενον τῇ ἐκδόσει τοῦ Boissonade, παρουσιάζει διαφορότητας οὐχὶ «ἔν τισι μέρεσι» μόνον, ὡς ὁ κ. Γεδεὼν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ σπουδαίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ μονῳδικοὶ τοῦ Προδρόμου στίχοι χρήζουσι τρίτης ἐκδόσεως, ὅπως οὕτως ἐν πλήρει τῶν ἀντιγράφων γνώσει καταστῶσιν οὗτοι σαφεῖς μὲν τὸν νοῦν, τέλειοι δὲ τὴν τέχνην. Καὶ εἰς μαρτυρίαν τοῦ μεγέθους τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐν τῷ πατμιακῷ χειρογράφῳ διαφορῶν, ἀρκοῦσι πρὸς τὸ παρὸν τὰ ἑπόμενα παρατηρήματα, ἐν οἷς τὸ μὲν Α σημαίνει τὸ παρισιακὸν ἀντίγραφον, τὸ δὲ Β αὐτὸ τὸ πατμιακόν. Τὸ Α λοιπὸν συνίσταται ἐκ στίχων 400, τὸ δὲ Β ἐκ στίχων 393· ἀλλ' ἀμφοτέρων τὸ πέρας εἶναι διάφορον· ὅμως δὲ τὰ τέλη αὐτῶν συνενούμενα δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὸν πρωτότυπον τοῦ ποιητοῦ ἐπίλογον. Ἐντεῦθεν εὔλογον εἶναι νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι οἱ μονῳδικοὶ τοῦ Προδρόμου ἰαμβοι περιῆλθον ἄχρις ἡμῶν ἀτελεῖς· ὁπόσοι δὲ συνετέθησαν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, παντελῶς ἀγνοοῦμεν. Τὸ Α μέχρι τοῦ 202ου στίχου συγγενεύει τακτικώτατα μετὰ τοῦ Β· ἀλλ' ὁ στίχος 202 ἀριθμεῖται ἐν τῷ Β 206ος· καὶ ἀπὸ τοῦ Β πάλιν ἐξέπεσεν ὁ 52ος στίχος, ὅστις ἔδει νὰ λογίζηται 53ος· ὁ δὲ πρῶτος ἐλλείπων τῷ Α στίχος εἶναι ὁ τοῦ Β 19ος, ὅστις πρέπει νὰ προστεθῇ τῷ Α μετὰ τὸν 18ον στίχον· ἔχει δὲ οὕτως· «οὔ φημι πεπλανημένη, | οὐδ' ὡς τεκοῦσα τῇ σχέσει νικωμένη». Δύο πάλιν συνεχεῖς ἐν τῷ Β στίχοι (55, 56) ἐλλείπουσι τῷ Α μετὰ τὸν 54ον αὐτοῦ στίχον, οἱ ἑξῆς· «φέρεις ὁρᾶν με κατὰ γῆς ἐρριμμένην | καὶ νυκτερινὸν πέπλον ἐνδεδυμένην». Δύο ἕτεροι στίχοι τοῦ Β (78, 79) εἶναι συνηνωμένοι εἰς ἕνα ἐν τῷ Α (76), ἔνθα ἔχει οὕτω· «τόνος σφυρὰ (Boissonade = ὀσφῦς) ζώσαιντο ταύτην τὴν σπάθην»· ἀλλ' ἐν τῷ Β τὸ κείμενον ἔχει οὕτω· «τίνος σφυρὰ ζώσαιντο τὴν χρυσῆν μίτραν | καὶ συμπεριζώσαιντο ταύτην τὴν σπάθην»; Τῷ Α πάλιν ἐλλείπει ὁ τοῦ Β 181ος στίχος, ὅστις πρέπει νὰ προστεθῇ ἐν ἐκείνῳ μετὰ τὸν 177ον στίχον· ἔχει δὲ καὶ οὗτος οὕτω· «μηδ' ἄλλο μηδὲν τῶν σπαρακτῶν ὀρνέων». Οὕτως ὁ κῶδιξ Α μέχρι τοῦ 202ου στίχου εἶναι ἐλλιπὴς πέντε στίχων· ἐκεῖθεν ὅμως ἄχρι τοῦ 395ου στίχου ὁ κῶδιξ Α εἶναι πληρέστερος τοῦ Β, διότι οἱ στίχοι αὐτοῦ 237-240, 242-244, 253, 262, 271, 277, 342 καὶ 345 ἐλλείπουσι τῷ Β· αὐτῷ δὲ πάλιν τῷ Α ἐλλείπει ὁ τοῦ Β 343ος στίχος, ἔχων κατὰ λέξιν οὕτως· «[ὃ]κρουσθὲν εἰς προβλῆτα ρηγμῖνος πάγον»· οὗτος δὲ ὁ στίχος ὤφειλε νὰ εὑρίσκηται εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸν 346ον τοῦ Α. Οὕτως ἐλλείπουσι μέχρι τοῦδε τῷ Α ἓξ ὅλοι στίχοι· αὐτοῦ δὲ τοῦ Α οἱ πέντε ἑξηκοστοὶ στίχοι (396—400) μὴ ὑπάρχοντες ἐν τῷ Β καθίστανται κάπως προβληματικοί, ἂν τις ἀποβλέψῃ εἰς τοῦτο, ὅτι οἱ στίχοι ἐκεῖνοι ἀποτελοῦντες τοῦ ὅλου ποιήματος τὸν ἐπίλογον εἶναι κάπως δυσκόλλητοι μετὰ τοῦ ἐπιλόγου τοῦ Β· νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη δυσκολία θεραπεύεται, ἂν θελήσωμεν αὐτοὺς μὲν τούτους τοὺς στίχους νὰ ὑπολάβωμεν ὡς πρώτην περίοδον τοῦ ἐν τῷ Β ἐπιλόγου, αὐτοῦ δὲ τοῦ Β τὸν νῦν ἐπίλογον ὡς κατακλεῖδα τοῦ ὅλου ποιήματος· ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἐν τῷ Α στίχων 395 καὶ 396 ὑπάρχει κατὰ τὸ Β ἔλλειμμα τῶν ἑξῆς τριῶν στίχων· «τὸν γὰρ τύπον βλέπουσα τῆς σῆς ἰδέα | τὸ πρωτότυπον κατὰ νοῦν σὲ λαμβάνω | καὶ φράσσομαι τὰς ἄκρας φραγμὸν ὡς μέγαν».

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ρηθέντων εὐνόητον, ὅτι τὸ ἐκ πρωσώπου τῆς Εἰρήνης συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Προδρόμου ποίημα εἶναι ἐλλιπὲς ἐν τοῖς Anecdota Nova κατὰ 19 ὅλους στοίχους, οἵτινες προστιθέμενοι τοῖς οἰκείοις τόποις ἀναβιβάζουσιν ἐκείνου τοὺς στίχους εἰς 419.

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ταύτης καὶ σπουδαίας ἀληθῶς διαφορᾶς, ἥτις παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ἀντιγράφων Α καὶ Β, ὑπάρχει καὶ ἑτέρα μεγάλη ὡσαύτως καὶ σπουδαία διαφορὰ ἐν τῇ διατάξει τῶν ἐν τῷ Α στίχων 233—395. Οὗτοι δηλαδὴ ἔχουσιν ἐν τῷ Α πάνυ κακῶς, ὡς δείκνυσιν ἡ ἀντιπαραβολὴ τῆς τάξεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν τῷ Β τῶν αὐτῶν στίχων τάξιν. Ἐν τῷ Β ἡ τάξις αὐτῶν ἔχει φυσικὴν καὶ λογικὴν ἀλληλουχίαν, ἐνῷ ἡ ἐν τῷ Α καθιστᾷ τὸ ποίημα ὅλως ἀκατανόητον. Ἐντεῦθεν ἔπεται νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι τὸ πατμιακὸν ἀντίγραφον Β σῴζει τὴν πρωτότυπον τῶν στίχων ἐκείνων διάταξιν. Ὁ Boissonade εἶχε διακρίνῃ ὀξέως τὴν ἐν τῷ παρισιανῷ ἀντιγράφῳ Α σύγχυσιν, καὶ ἐν τῇ σημειώσει τοῦ 395ου στίχου προσεπάθησεν εἰκαστικῶς, τὸ δὲ πλεῖστον ἐπιτυχῶς, νὰ συναρμόσῃ πολλοὺς συγκεχυμένους στίχους· καὶ φαίνεται λοιπὸν βέβαιον, ὅτι ὁ γράψας τὸν κώδικα Α εἶχεν ὑπ' ὄψει ἢ συγκεχυμένον ἐξ ἀρχῆς ἀντίγραφον, ἢ αὐτὸς ἐξ ἀπροσεξίας ἀντίγραφόν τι ἐν διστήλῳ γεγραμμένον ἐξέγραψεν ἐσφαλμένως, ἀρξάμενος δηλαδὴ τὴν ἀντιγραφὴν καθέτως καὶ οὐχὶ ὁριζοντίως. Οἱ ἐν τῷ Α συγκεχυμένοι στίχοι 203—395 ἀποκαθίστανται βοηθείᾳ τοῦ ἀντιγράφου Β κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

A	B
233	207
203	208
234	209
204	210
235	211
205	212
236	213
206	214
241	215
207	216
245	217
208	218
246	219
209	220
247	221
210	222
248	223
211	224
249	225
212	226
250	227
213	228
251	229
214	230
252	231
215	232
254	233
216	234
255	235
217	236
256	237
218	238
257	239
219	240
258	241
220	242

A	B
260	243
259	244
261	245
221	246
262	247
222	248
263	249
223	250
264	251
224	252
265	253
225	254
266	255
267	256
268	—
301	257
269	258
302	259
270	260
271	—
363	261
272	262
304	263
273	264
305	265
274	266
306	267
275	268
307	269
276	270
308	271
277	—
278	272
309	273
279	274
310	275

A	B
280	276
311	277
281	278
312	279
282	280
313	281
283	282
314	283
284	284
315	285
285	286
316	287
286	288
317	289
287	290
318	291
288	292
319	293
289	294
320	295
290	296
321	297
291	298
323	299
292	300
322	301
293	302
324	303
294	304
325	305
295	306
326	307
296	308
327	309
297	310
328	311

A	B
298	312
329	313
299	314
330	315
300	316
331	317
332	318
365	319
333	320
366	321
334	322
367	323
335	324
368	325
336	326
369	327
337	328
370	329
338	330
371	331
339	332
372	333
340	334
373	335
341	336
342	—
374	337
343	338
375	339
344	340
345	—
376	341
346	342
—	343
347	344
377	345

A	B
348	346
378	347
349	348
379	349
350	350
380	351
351	352
381	353
352	354
382	355
353	356
383	357
354	358
384	359
355	360
385	361
356	362
386	363
357	364
387	365
358	366
388	367
359	368
389	369
360	370
390	371
361	372
391	373
362	374
392	375
363	376
393	377
364	278
394	379
395	380

Ἔξω τῆς τοιαύτης συγχύσεως τὸ Α ἔχει καί τινα μικρὰ χάσματα ἐν τοῖς στίχοις 326, 328, 340, 385 καὶ 387, ἅτινα ἀναπληροῦνται διὰ τοῦ Β, τούτου δὲ πάλιν τοῦ Β τὰ ἐλάχιστα χάσματα ἐν τοῖς στίχοις 8, 10, 13, 15, 192, 203, 222, 231 καὶ ἐ. ἀναπληροῦνται διὰ τοῦ Α. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κείμενον τοῦ ποιήματος εἶναι πολλαχοῦ ὀρθότερον τοῦ Α, ἔχον ἐν ἑαυτῷ γραφὰς σαφεστάτας, ἐξ ὧν ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ δηλώσωμεν οὐκ ὀλίγας· ἀλλ' ἐπειδὴ τούτων ἡ ἀπαρίθμησις καὶ ὁ ἔλεγχος εἶναι ἔργον ἐκδότου τοῦ ποιήματος τοῦ Προδρόμου, ἡμεῖς παύομεν ἤδη τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον. Σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα κύριος ἦτο ἐκ μὲν τῆς Geschichte d. byz. Litteratur ν' ἀπαλειφθῇ τὸ ὄνομα τῆς δῆθεν ποιητρίας Εἰρήνης, αὐτοῦ δὲ τοῦ Προδρόμου ἓν οἰκτρῶς δεδημοσιευμένον ποίημα νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸ τὴν προσοχὴν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν προδρομείων συγγραφῶν.

Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ*

ΕΞΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕΗ ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ

Ἐγράφη πρό τινος[1] ὅτι ὅ τε τῆς κώμης Κουσγουντζουκίου καὶ ὁ τῆς Χρυσοπόλεως ναὸς βυζαντινὴν ἔχουσι τὴν καταγωγήν, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. Ἡ πρώτη ἐκαλεῖτο Ἑρμολιανὸν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙϚ' αἰῶνος, ἐκ ναοῦ βεβαίως τῶν ἁγίων Ἑρμολάου καὶ Παντελεήμονος, ὧν τὴν μνήμην ἄγομεν ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἡμέρας· ἡ δὲ Χρυσόπολις ὠνομάζετο ἤδη ἀπὸ τοῦ 1200 Σκουτάριον[2], καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους αὐτῆς ὑπῆρχε μονὴ τῷ 950, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, ἀκριβῶς ὡς ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοῦ προφήτου τιμᾶται σήμερον ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σκουταρίου ναὸς τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου παροικίας. Τῆς ἀρχαίας ταύτης μονῆς ἦν μοναχὸς ὁ τῇ 3 ἀπριλίου 956 χειροτονηθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Πολύευκτος[3]. Τοῦ ναοῦ τούτου λοιπὸν ἐπεμελήθη μικρῷ πρὸ τοῦ 1700 ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Χαλκηδόνος Γαβριὴλ, ὡς ἀποδεικνύει τὸ παρατεθὲν ἄνω ἔγγραφον.

Ἀλλ' ὁ Γαβριὴλ ἐπεμελήθη καὶ τοῦ **ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας** τοῦ ἐν Χαλκηδόνι, περὶ οὗ ἐπαρκῆ μαρτυρίαν ἔχομεν τὰ παρὰ Καισαρίῳ Δαπόντε διασωθέντα δύο γράμματα τοῦ τε ρώσσου πατριάρχου Μοσχοβίας καὶ τῶν τσάρων Ἰωάννου καὶ Πέτρου Ἀλεξίοβιτς πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Διονύσιον Δ' τὸν Μουσελίμην[4], ἀπὸ μαΐου καὶ ἰουλίου τοῦ 1691. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ὑπεβλήθη εἰς χρέη ὁ Γαβριὴλ, καὶ πρὸς ἐξόφλησιν αὐτῶν ἀπέστειλεν εἰς Ρωσσίαν, ἐπὶ ἐξαιτήσει ἐλεῶν, τὸν ἀρχιδιάκονον αὐτοῦ Παρθένιον, κομίζοντα ἅγιά τινα λείψανα καὶ συστατικὰς ἐπιστολὰς τοῦ πατριάρχου. Καὶ τὰ μὲν ἅγια ταῦτα λείψανα κακοῦργοι καθ' ὁδὸν ἐλήστευσαν· αἱ δὲ ἐπιστολαὶ οἷς προωρίσθησαν ἐπιδοθεῖσαι συνετέλεσαν εἰς ἔκδοσιν οὐκαζίου «δι' οὗ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐλεύσονται εἰς τὸ βασίλειον ἡμῶν ἐλεημοσύνης χάριν», ὡς ἔγραφον οἱ τσάροι, οἱ ἐποιήσαντο καὶ μικράν τινα δωρεὰν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ «πρὸς τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Χαλκηδόνος σαμούρια τιμῆς ἑκατὸν πεντήκοντα ρουμπλίων, πρὸς τούτοις καὶ πεντήκοντα χρυσᾶ φλωρία»· προσήνεγκε δὲ καὶ ὁ ρῶσσος πατριάρχης πεντήκοντα ρούβλια.

Τὸ χρέος, εἰς ὃ ὑπεβλήθη ὁ Γαβριὴλ ὑπὲρ οἰκοδομῆς τῶν ναῶν τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ καὶ τῶν ἁγίων Παντελεήμονος καὶ Ἑρμολάου συνεποσοῦτο εἰς εἰκοσακισχίλια σχεδὸν φράγκα· μαρτυρεῖ δὲ τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὅτι οἱ νέοι ἀνηγέρθησαν μείζονες τῶν προτέρων.

ΙΒ'

Περὶ δύο ἔτι βυζαντινῶν ναῶν καλόν ἐστιν ἵνα γένηται λόγος βραχύς, τὸ μὲν πρὸς ἀκρίβωσιν ἱστορίας, τὸ δὲ πρὸς γνῶσιν τοποθεσίας. Τῶν ναῶν τούτων λείψανα τῆς προτέρας ἀγλαΐας καὶ ἀκμῆς περισώζονται, τοῦ μὲν εἰκών τις θαυματουργός, τοῦ δὲ Ἁγίασμα. Ἀμφότεροι κεῖνται ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς μητροπόλεως Δέρκων· εἰσὶ δὲ ἡ **Θεοτόκος ἡ Μαυρομολίτισσα,** ἧς τὴν μνήμην διασώζει ἡ εἰκὼν ἡ θησαυριζομένη νῦν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, καὶ ἡ **Ἁγία Τριὰς τοῦ Περδικάρη,** τέσσαρας καὶ πλέον αἰῶνας ζήσασα ἐν τῷ φερωνύμῳ Ἁγιάσματι τῷ ἔξω τῆς Μελανδησίας πύλης (Μεβλεβὶ-χανὲ-καπουσοὺ), προσηρτημένῳ εἰς τὸ νῦν τῇ μητροπόλει Δέρκων ὑποκείμενον χωρίον Λίτρας.

ῌ

Ἡ **Θεοτόκος τοῦ Μαύρου Μόλου** ἔκειτο κάτωθεν τοῦ χωρίου Φαναρακίου, ἤ τοι γνωριζομένη ὑφ' ἕτερον ὄνομα καὶ λαβοῦσα τὸ τουρκικὸν ἀπὸ τῆς τοῦ τόπου κατασκευῆς καὶ τοῦ σχηματισμοῦ (Καρὰ-τὰς), ἤ τοι τοῦτο σχοῦσα ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, ὅπερ μετεφράσθη τουρκικώτερον. Ὅτι ἦν ἡ μονὴ βυζαντινὴ, τοῦτο δεικνύουσι τὰ περιλειπόμενα παλαιᾶς οἰκοδομῆς[1], καὶ ἡ παράδοσις ὅτι κατὰ τοὺς κάτω χρόνους σύστασις μοναστηρίων ἐν τοῖς πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦν ἀδύνατος. Ὁ μακαρίτης Σκαρλᾶτος Βυζάντιος[2] εἶπεν ὅτι ἐν τῷ Καρὰ-τὰς ἔχομεν τὴν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Εὐδοκίας τῆς τοῦ Ρωμανοῦ Δ' συστηθεῖσαν μονὴν Πιπεροῦδι, κατὰ τὸ Στενόν· ἐπειδὴ ὅμως Στενὸν λέγεται κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἀνατολικὸς πορθμὸς, εἰκάζω ὅτι οὐδαμῶς ὑπόκειται λόγος περὶ

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 172 καὶ τέλος.

1. Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον· σελ. 139 στήλη β'.

2. Νικήτας Χωνιάτης σελ. 717.

3. Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη· κατάλογος ἑλλην. κωδίκων κλπ. Ἀθ. Π. Κεραμέως· Πετρούπολις· 1891, τόμ. Α', σελ. 92.

4. βλ. Κ. Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη· τόμ. Γ', σελ. 79—81, καὶ τὸν Α' τόμον τῶν Cronicarii Greci τοῦ ἑλληνιστοῦ καθηγητοῦ Κωνστ. Ἐρβιτσεάνου.

1. Δ. Καλέμη διατριβὴ περὶ Ἁγιασμάτων ἐν «Ἑβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει Νεολόγου», τόμου Β', σελ. 602.

2. «Κωνσταντινούπολις»· τόμου Β' σελ. 176—177.

τοποθεσίας μεταξὺ Ρούμελι-καβάκ καὶ Φαναρακίου· κάλλιον ἠδύνατο εἰπεῖν ὅτι ἐν τῇ Μαυρομολιτίσσῃ ἔχομεν τὴν κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος «περί που τὸ τοῦ Πόντου στόμα δεδομημένην»[3] γυναικείαν μονὴν τῆς Νηματαρέας.

§

Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἡ μονὴ τοῦ Μαύρου Μόλου κατεστράφη τῷ 1713, διασωθείσης μόνης τῆς θεομητορικῆς εἰκόνος καὶ κομισθείσης εἰς τὸ Μιχαήλιον, ἢ χωρίον Ἀσωμάτου, καθὼς ὠνομάζετο κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα τὸ Μέγα Ρεῦμα[4]· ἀλλ' ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ἐκδοθέντος τῷ 1672 ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη[5], γίνεται δῆλον ὅτι τεσσαρακονταετίαν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἡ δυστυχὴς τοῦ Μαύρου Μόλου μονὴ ἦδε τὸ κύκνειον· ἰδοὺ τὸ γράμμα:

Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος *κτλ.*

Ἡ τῶν προϊσταμένων μετὰ Θεὸν περὶ τὰ πράγματα πρόνοια καὶ ἐπίσκεψις ἀναγκαία πάντως ἐστὶν, ὡς συνεκτική τε τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ ποριστικὴ τῶν μὴ προσόντων· τὰ γὰρ ἀνεπιμέλητα πολλαχῶς ἐγκινδυνεύεται. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τὸ κατὰ τὸν Μαῦρον Μόλον κείμενον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον, ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, προμηθείας δεῖται τινος ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἥτις οὐκ ἄλλως ἢ ἐμμέσως χορηγηθῆναι δεῖ παρ' ἡμῶν δι' ἐπισκέψεως ἐπιτρόπων χρησιμευόντων περὶ τὴν ἐπιστασίαν αὐτοῦ, τούτου χάριν ἐκλεξάμενοι χριστιανοὺς εὐλαβεῖς δυναμένους ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀδόλῳ τρόπῳ φροντίζειν ὑπὲρ αὐτοῦ, τόν τε κὺρ Κωνσταντῆ ρεὶς καὶ κὺρ Νικόλα ρεὶς καὶ κὺρ Γεωργάκη ρεὶς καὶ κὺρ Ἐλευθέριον ρεὶς καὶ χατζῆ κὺρ Ἰωάννην καὶ κὺρ Γεώργιον Ντέτη καὶ χατζῆ κὺρ Ἀγᾶλον, κατεστήσαμεν αὐτοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους καὶ ἐπιστάτας καὶ ἐπιτηρητὰς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἐπὶ τῷ φροντίζειν τῆς συστάσεως αὐτοῦ δι' ἐπισκέψεως καὶ ἐπιμελείας καὶ προμηθείας αὐτῶν, καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, ἵνα οἱ διαληφθέντες ἐπίτροποι ἔχωσιν ἄδειαν παρ' ἡμῶν ἐπισκέπτεσθαι προθύμως καὶ ἐπιμελῶς τὸ αὐτὸ μοναστήριον, καὶ ἐπιστατεῖν καὶ διοικεῖν αὐτὸ καὶ τὰ κατ' αὐτὸ πάντα, κτήματα καὶ ἀφιερώματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα, καὶ διερευνᾶν τὰς προσόδους καὶ ἐξόδους αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ διαφθείρεσθαι ἢ ἐλαττοῦσθαι, καὶ φυλάττειν· αὐτὸ, ὡς ἔνεστι, παντὸς ἐναντίου συμπτώματος καὶ κατὰ πάντα τρόπον ὑπεραγωνίζεσθαι τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ. Τὰς δὲ κεφαλαιώδεις ὑποθέσεις αὐτοῦ, ὡς τὸ καθιστᾶν καὶ μεθιστᾶν ἡγούμενον καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς ἀναγγέλλειν πατριάρχην ἐπὶ τῷ διεξάγεσθαι κανονικῶς διὰ τῆς πατριαρχικῆς εἰδήσεως καὶ ἐξουσίας, ὀφειλόντων τῶν ἐν αὐτῷ συνασκουμένων πατέρων μετὰ τοῦ καθηγουμένου αὐτῶν γινώσκειν αὐτοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους τοῦ μοναστηρίου αὐτῶν καὶ τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ δέχεσθαι τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν εἰρηνικῶς καὶ εὐαρέστως, μηδενὸς ἐναντιουμένου ἢ ἀντιπράττοντος, ἐν βάρει ἀργίας καὶ ἀφορισμοῦ· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καὶ ἐνεχειρίσθη αὐτοῖς.

ᾳχοβ', ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ΙΑ'.

§

Τὰ περὶ **τῆς Ἁγίας Τριάδος** γραφόμενα τόπον εἰκασιῶν ἐπέχουσι πρὸς ὥραν, ἀλλ' εἰκασιῶν, αἵτινες, δυσχερῶς ἀνατρεπόμεναι, κατακτῶσι κῦρος μαρτυρίας. Ὁ τὰ παρόντα γράφων εὐχαρίστως ἤθελεν ἰδεῖ τὰ πορίσματα τῶν αὐτοῦ μελετῶν ἀνατρεπόμενα διὰ βασίμων μαρτυριῶν, ἐπιχαίρων τῇ τούτων ἐφευρέσει.

Πρὸ ὀκταετίας ἠγγέλθη ἡ ἐξ Ἁγίου Ὄρους ὑπὸ τοῦ φίλου μοναχοῦ τῆς μεγίστης Λαύρας Ἀλεξάνδρου Π. Γ. Εὐμορφοπούλου ἀνεύρεσις ἀνεκδότου διαθήκης τοῦ βυζαντινοῦ μοναχοῦ Ματθαίου Περδικάρη, κληροδοτοῦντος τὴν μονὴν αὐτοῦ τὴν οἰκογενειακὴν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Τῆς διαθήκης ταύτης ἀντίγραφον ἀπεστάλη πρὸς μελέτην εἰς τὴν παρ' ἡμῖν εὐδοκίμως τότε λειτουργοῦσαν Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρίαν, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως, διὸ, δυστυχῶς, ἐνταῦθα ἡ ἔκδοσις ἀδύνατος· καὶ μνεία μὲν ἐγκαίρως ἐγένετο[6]· τῶν δὲ

3. Νικήτας Χωνιάτης· σελ. 646.

4. Γεώργιος Φραντζῆς· σελ. 223.

5. μετεγράφη ἐκ τῆς τοῦ Δοσιθέου «Νομικῆς Συναγωγῆς» κείμενον ἐν φύλλῳ 220α.

6. «Ἐβδομ. Ἐτιθεώρησις Νεολόγου»· τόμου Β', σελ. 129.

τότε μελῶν τῆς Ἑταιρίας οὐδὲν ὡρισμένον ἀποφηναμένων περὶ τῆς μονῆς, ἐνεκρίθη 'να διαβιβασθῇ τούτοις ἐπιτομή τις τοῦ βυζαντινοῦ γράμματος, σημειοῦσα ὅτι 1) τοῦτο κατὰ ἰούλιον ἀπελύθη τοῦ 1240 καὶ ὅτι ἡ μονὴ νέα μᾶλλον ἢ παλαιὰ γράφεται, διότι κτίτωρ ἐστὶν ὁ Ματθαῖος Περδικάρης, ἀλλ' ἡ μονὴ λέγεται «γονική»· ἄρα ὁ κτίτωρ ἀνεκαίνισεν, ἢ μικρὰν οὖσαν ἤγειρεν εὐρυχωροτέραν· 2) ὅτι ἔκειτο «ἀνατολικῶς τῆς ἐνταῦθα ἑβραΐδος»· ὅτι κατεῖχεν ὡς ἰδιοκτησίαν οἰκημά τι «πρὸς δύσιν τῆς πόλεως ἐν ἐδάφει τοῦ Σαρωμᾶ» καὶ ἀμπέλιον «πλησίον τῶν παντοκρατορινῶν δικαίων» καὶ γῆν «πλησίον τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ, καὶ πλησίον τῶν δικαίων ἐκείνου τοῦ Μαγγάνη.»

Δόξα τῷ Θεῷ! Οὐδεὶς εἶπέ τι μέχρι τῆς σήμερον· εὔχομαι δ' ἵνα τοὐντεῦθέν τινες εἴπωσι, καίτοι εἶχον ὑπ' ὄψιν καὶ ὅσα —βραχύτατα— τῷ 1895 ἔγραψα[7]. Γινώσκομεν λοιπὸν ὅτι τῷ 1240 ὑπῆρχε μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἤ τοι ἐντὸς ἢ τοι ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐντὸς μὲν ἐσώζετο τοιαύτη μέχρι τοῦ 1354, ὅτε, κατὰ μάρτιον, ὁ πατριάρχης Κάλλιστος Κωνσταντινουπόλεως, μανθάνων ὅτι, κατ' αὐτοκρατορικὴν διαταγήν, ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Μάκρης ἡ μονὴ αὕτη, σενεπεκύρωσε τὴν παραχώρησιν, ὁρίζων ὅπως ὁ μὲν ἡγούμενος ἐκλέγηται καὶ σφραγίζηται παρὰ τοῦ πατριάρχου· «ὁ δὲ μητροπολίτης Μάκρης, ἐπιδημῶν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, κρατῇ καὶ ἐφορεύῃ τὴν μονὴν . . . . . ὅτε δὲ εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν εὑρίσκεται, ἵνα μήτε αὐτὸς οὗτος ἐφορεύῃ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τὴν αὐτῆς ἐφορείαν καταλίπῃ»[8]. Εἰ δ' ἡ μονὴ τοῦ Περδικάρη ἔκειτο ἐκτὸς, ἄγνωστον. Γνωστὸν ὅμως ὅτι κατὰ τὸ 1400 ἀναφέρεται κτῆμά τι τοῦ Περδικάρη, κείμενον κατὰ τὴν Χαρισίου πύλην, τὴν κατὰ A. Mordtmann Ἐδίρνε-καπού[9]. Κτήματά τινα τοῦ Ματθαίου Περδικάρη, καὶ συνεπῶς τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀναφέρονται κείμενα *πλησίον τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ καὶ τῶν δικαίων ἐκείνου τοῦ Μαγγάνη*, δῆλα δὴ κτημάτων ὁμορούντων τοῖς κτήμασι τοῦ Περδικάρη. Κτήματα Μαγγάνη ἀναφέρονται κατὰ τὸ 1180 ἢ μικρῷ πρὸ τούτου τοῦ ἔτους «κατὰ τὸ ἐντὸς Φιλοπάτιον»· εἰ δὲ οἱ ὁρισμοὶ «ἐντὸς» καὶ «ἐκτὸς» οὐ καθορίζουσι τὸ ἔσω κεῖσθαι τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τὸ ἔσω ἢ ἔξω ἑτέρου τινὸς ὁρίου, ἐπειδὴ καὶ Φιλοπάτιον ἔκειτο ἔξω τῶν τειχῶν καὶ πάντως οὐ μακρὰν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἄγομαι 'να πιστεύσω ὅτι τὸ σημερινὸν **Ἁγίασμα τῆς Ἁγίας Τριάδος** ἂν μὴ ἐπέχῃ τὸν τόπον τῆς μονῆς τοῦ Περδικάρη, κεῖται ὅμως ἐν ᾧ τόπῳ ἦσαν τὰ κτήματα αὐτοῦ, τὰ πλησίον τῶν δικαίων τοῦ Μαγγάνη. Σημειούσθω μοι δ' ὅτι αἱ μὲν οἰκοδομαὶ τούτου « κατὰ τὸ ἐντὸς Φιλοπάτιον» ἦσαν ἐγηγερμέναι, ἀλλ' ἡ διαθήκη γράφει περὶ δικαίων, ἤτοι κτημάτων.

ΙΔ΄

Καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος **περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου,** ὃς καὶ κύριον ἀντικείμενον ἐτέθη τῆς μετὰ χεῖρας διατριβῆς, ἵνα κυρίως ὁ τόπος ὁρισθῇ, ἐν ᾧ ὁ ναὸς ἔκειτο.

Βάσις τοῦ μέρους τούτου τῆς διατριβῆς μου τίθεται τὸ σπουδαιότατον ὑπόμνημα, τίτλον μὲν φέρον «*Λόγος Διηγηματικὸς περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ παραγωγῆς καὶ οἰκοδομῆς τοῦ παντσέπτου ναοῦ τῆς παναγίας Θεοτόκου τῶν Κύρου*» σωζόμενον δ' ἐν χειρογράφῳ μεμβρανίνῳ τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος, κτήματι τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τῶν Ἰβήρων· ὁ «Λόγος» ἐκτείνεται ἀπὸ φύλλου 175α—182β, καίτοι φαίνεται χάσμα τι μεταξὺ τοῦ 176β καὶ 177α, καὶ ἄρχεται μὲν «Τιμᾶσθαι διὰ παντὸς τὴν ὑπερένδοξον καὶ ἀειπάρθενον Θεοτόκον ἄξιόν τε ὁμοῦ καὶ πάσης εὐσεβείας ἐναργέστατον γνώρισμα»· διακόπτεται δ' ἄνευ κατακλεῖδος τῆς εἰθισμένης ἐν τοῖς τοιούτοις ὑπομνήμασιν. Ὁ πρόλογος καὶ ὁ ἐπίλογος, οὓς παραλείπω, εἰσὶν ἐγκώμια τῆς Θεοτόκου· μετέγραψα δὲ τὸ ἱστορικὸν μέρος.

§

Ἡ ἀρχαιοτέρα ἱστορικὴ μαρτυρία περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου, ἢ τῶν Κύρου, σημειοῖ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ 602, ἐνῷ Κῦρος ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως ἤκμαζε κατὰ τὰ 440—445, ἡ δὲ νεωτέρα μαρτυρία ἀνήκει εἰς τὰ τέλη τῆς ΙΒ΄ ἑκατονταετηρίδος. Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, ἐν ἑρμηνείᾳ τοῦ ΛΓ΄ κανόνος τῆς Πενθέκτης Συνόδου, γράφει ὅτι λαϊκοὶ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ ναῷ τούτῳ εἶχον τὸ δικαίωμα 'να φέρωσιν ὀφφίκια κληρικά[1], ἡ μνήμη δὲ τῆς τοποθεσίας τῶν Κύρου, ἡ τελευταία κατ' ἐμὲ, γίνεται τῷ 1034, ὅτε ἀναφέρεται[2]

7. Ἀνατολικὸν Ἡμερολόγιον Κ. Βκκαλοπούλου, διὰ τὸ ἔτος 1896, σελ. 116.

8. Miklosich καὶ Mueller Acta, τόμ. Α', σελ. 335.

9. A. Mordtmann, Esquisse Topographique de Constantinople, Lille, 1892, σελ. 22, στήλη β'.

1. βλ. Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιόν μου ἐν δυσὶ τόποις· σελ. 106, στήλη β' καὶ 184, β'.

2. Κεδρηνός· τόμ. Β', σελ. 508.

καθήμενος ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνός.

§

Ἡ συνοικία τῶν Κύρου, κατὰ συνθήκην, ἐνομίζετο—καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἁμαρτίας ἐξωμολογημένης—*ἐπιστεύετο* μέχρι τῆς σήμερον κειμένη κατὰ τὸ Ἐγρὶ-καπού, ἤ, κατά τινας ἐνδοιασμούς, ἐν τῷ Τεκὺρ-σεραγίῳ. Πρῶτος ὁ διδάκτωρ ἰατρὸς A. Mordtmann[3] ἔγραψεν ὅτι δέον 'ν' ἀποδεξώμεθα ταύτην μᾶλλον ἐν Βλάγκᾳ κειμένην, οὕτω δὲ προσήγγισεν εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ὁ νῦν ἐκδιδόμενος ὑπ' ἐμοῦ «Λόγος», συγγραφεὶς πάντως μετὰ τὸν Προκόπιον καὶ μετὰ τὴν ἐπὶ Ἡρακλείου πολιορκίαν τῆς πρωτευούσης[4] τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἀκριβέστερον εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου ἔκειτο. Τὴν εὐσεβῆ προθυμίαν Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἀφηγούμενος περὶ τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θεόθεν κωλύσεως μαρτυρεῖ ὅτι τοῦτον μὲν οὐκ ἀνῳκοδόμησαν, ἤγειραν δὲ τὸν παρ' αὐτῷ ναὸν τῆς ἁγίας Ἄννης· ἀλλά, κατὰ μάρτυρα τὸν Προκόπιον[5], ὁ ναὸς οὗτος ἔκειτο ἐν τῷ Δευτέρῳ· καὶ συνεπῶς ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου ἔκειτο κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν πυλῶν Μεβλεβὶ-χανὲ-καπού καὶ Τὸπ-καπού καὶ Ἐξ-μαρμάρων διάστημα, οὐχὶ δὲ ὅπου μέχρι σήμερον ἐπιστεύομεν—κατὰ συνθήκην. Θαυμασίως ἡ μαρτυρία τοῦ χειρογράφου τῆς τῶν Ἰβήρων μονῆς εὐοδοῦται διά τινος χειρογράφου Τυπικοῦ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου, πολυτιμήτου διὰ τὰς μνείας ἐκκλησιῶν τινων, αἵτινες σημειοῦνται κείμεναι κατὰ τὸν Θ' καὶ τὸν Ι' αἰῶνα ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καθ' ὃν καιρὸν ἐξέδωκα τὸ «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον» ἄγνωστον ἦν μοι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἁγιοταφιτικοῦ χειρογράφου καὶ πολλοὶ ναοὶ παρελείφθησαν ἀκουσίως· ἀφ' ἑτέρου μνῆμαι συνάξεων ἔμειναν ἔξω τοῦ βιβλίου, ὅπερ συμπληρωθήσεται, σὺν Θεῷ, ἡμέραν τινά. Ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ ἀναφέρεται τῇ *20 νοεμβρίου σύναξις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς* **Κύρου,** *πλησίον τοῦ* **Ἁγίου μάρτυρος Μωκίου.** Τίς ἀγνοεῖ δ' ὅτι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Μωκίου ἔκειτο ἐν Ἐξ-μαρμάροις, ἐν Ἔξω-κιονίῳ δῆλον οὖν, κείμενος πλησίον τῆς (ἀπὸ τούτου κληθείσης) Μωκησίας κινστέρνης, ὅπου σήμερον εὑρίσκεωαι τὸ Τσικοὺρ-μποστάν ;

§

Θαῦμά τι γενόμενον εἰς χριστιανόν τινα, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνιάτως πάσχοντα, ἀφορμὴν ἔδωκεν εἰς τὸν περιώνυμον ἔπαρχον Κῦρον, ἄνδρα δημοφιλῆ, πρὸς οἰκοδομὴν ναοῦ ἐπ' ὀνόμτι τῆς Θεομήτορος, ἐν ᾧ τὸ θαῦμα γέγονε διά τινος κρίνου, ὁπότε ἤρξαντο συρρέοντα τὰ πλήθη τῶν πιστῶν. Ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ κρῖνον ἐξέφυ, ἀπετέλει κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα μέρος κήπου εἰς οἰκίαν βασιλικὴν ἀνήκοντος, ἐν ᾧ τὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος ὁ Κῦρος ἤγειρεν, ἐπινεύσει τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β', βεβαίως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 440—445· διότι μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ὁ Κῦρος ἐχειροτονήθη, ραδιουργίᾳ τῶν πολεμίως αὐτῷ διακειμένων, κληρικὸς, προαχθεὶς ἀκουσίως αὐτοῦ εἰς βαθμὸν ἐπισκοπικὸν καὶ γενόμενος Κοτυαίου μητροπολίτης. Ἐπειδὴ ἀγνοοῦμεν ἀκριβῶς τὸ ἐν Ἔξω-κιονίῳ βασιλικὸν ἀνάκτορον, οὐδὲν ἔχομεν εἰπεῖν περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ὁ ναός.

Ἡ Θεοτόκος τοῦ Κύρου ἐτέλει κατ' ἔτος ἑορτὰς τρεῖς ἴσως, ἀληθῶς δὲ δύο· μίαν μὲν κατὰ τὴν ἀνάμνησιν τῆς συμπληρώσεως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, δῆλά γε δὴ τὰ ἐγκαίνια τῇ 5 μαΐου, κατὰ Δουγάγγιον[6], κατὰ δὲ τὸ ἐμὸν «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον» τῇ 4 νοεμβρίου· καὶ μίαν τῇ 19 μαΐου, κατὰ τὴν μνήμην Πατρικίου ἐπισκόπου Προύσης, οὗ ἡ σύναξις ἐτελεῖτο ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ περιώνυμος Ρωμανὸς ὁ μελῳδὸς παρέμενεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τούτῳ, κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος, καίτοι τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸν Ε' δῆλα δὴ δέον 'ν' ἀναφέρωμεν πάντοτε μετὰ δισταγμοῦ τινός. Φαίνεται ὅτι, μοναχῶν εὐθὺς μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ συναθροισθέντων, ἐγνωρίζετο καὶ ἦν μονή, ταύτης δ' ὁ ἡγούμενος Γεώργιος ὑπέγραψεν ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπειδὴ τελευταία μνεία τοῦ ναοῦ τούτου γίνεται παρὰ Βαλσαμῶνι, δῆλον οὖν ἐν τέλει τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, εἰκάζει τις ὅτι ὁ περιώνυμος ναὸς ἤ τοι κατεστράφη,

3. Esquisse Topographique· σελ. 63, στήλη 6'.

4. ἀνάγνωθι τὰ ἐν § Ϛ' «ἐκ τῶν πολλάκις κατ' αὐτῆς ἐφορμησάντων ἐθνῶν εἰς χεῖρας αὐτὴν κατέχειν οἰομένων . . . . . ὡς ἀορασίᾳ περιβληθῆναι» κτλ. καὶ τὰ ἐν § η' «διεβάλλετο τὰ τῆς βασιλίδος καὶ συζύγου, καθά που περὶ αὐτῆς βίβλοι σοφῶν ἀνατέτακται». Καὶ ἐν γένει ὁ «Λόγος ὁ διηγηματικός ἐστι μελέτης πολλῆς ἄξιος.

5. Περὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων· σελ. 185.

6. Constantinopolis Christiana· ἔκδοσις Βενετίας, τοῦ 1729, σελ. 58 Α' στήλη β', μέρους,

ἤ τοι, νέον κτίτορα σχὼν, ἐτιμήθη ἐφ' ἑτέρῳ ὀνόματι ἢ ἐπωνυμίῳ.

Κατὰ σύμπτωσιν εὐοίωνον, ἐν τῇ περιοχῇ, ἐν ᾗ ἐπὶ βυζαντινῶν ἠγείρετο ἡ **Θεοτόκος τῶν Κύρου,** σήμερον ἐγείρεται ἡ ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἀναφερομένη **Θεοτόκος ἡ Γοργοεπήκοος,** ἡ Παναγία τῶν Ἐξ-μαρμάρων δῆλα δή.

§

Οὕτως ὁ «Λόγος» ὁ διηγηματικὸς καθίστησι δῆλον ἡμῖν πρῶτον καὶ σπουδαιότατον ὅτι ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου ἔκειτο κατὰ τὸ Ἑξω-κιόνιον· δεύτερον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἔσχε κτίτορα Κῦρον τὸν ἔπαρχον τὸν κατόπι Κοτυαίου μητροπολίτην·

ἀλλὰ καί τινα γνώμην εἰσάγει καινοφανῆ πως.

Ἡ ἱστορία παραδίδωσιν ἡμῖν ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Πουλχερία τρεῖς ἀνήγειρεν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναούς· τὸν ναὸν τῶν Ὁδηγῶν ἢ τῆς Ὁδηγητρίας Θεοτόκου τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις καὶ τὸν τῶν Βλαχερνῶν, ἐν οἷς καὶ ἡ ἁγία σορός· εἰ καὶ περὶ μὲν τοῦ δευτέρου κατὰ τὸν ς' αἰῶνα παράδοσις ὑπῆρχεν ὅτι ἦν κτίσμα Βηρίνης τῆς συζύγου Λέοντος τοῦ θρακός· εἰ δ' ὁ Μ. Ἰουστινιανός ἐστιν ὁ μαρτυρῶν τοῦτο, τὴν δὲ περὶ κτίσεως τῶν ἑτέρων δύο παράδοσιν ὀφείλομεν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱστοριογράφον Θεόδωρον Ἀναγνώστην καὶ τὸν μεταγράφοντα ἀκρίτως ἑτέρους Νικηφόρον Κάλλιστον τὸν Ξανθόπουλον, τίς οἶδεν ἂν μὴ τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἀποδειχθῇ ἔχουσα καὶ περὶ τῶν ἑτέρων δύο ναῶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀναγνώστου καὶ τοῦ Καλλίστου; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δ' ὅτι ἀληθῆ καὶ δόκιμα τὰ παρὰ τοῖς δύο συγγραφεῦσι τούτοις φερόμενα, ἐπειδὴ τὴν ἀνέγερσιν τῶν τριῶν τούτων ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναῶν ἀναγράφομεν εἰς τὰ ἔτη 451—453, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ « διηγηματικοῦ λόγου» ὅτι ὁ **ναὸς** ὁ ἐν Τοῖς Κύρου ἦν ὁ **πρῶτος** ἐν Κωνσταντινουπόλει « τειχῶν ἐντὸς» ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος οἰκοδομηθείς, ἐστιν οὐκ ἀπορριπτέα. Ἀλλ' ἡ ἐν § ε' μαρτυρία προστίθησι καὶ τοῦτο· ὅτι πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Λέοντος τοῦ θρακὸς οὐδεὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ναὸς ἀνηγέρθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τοῦτο πόρισμα γενήσεται μακρᾶς ἱστορικῆς μελέτης. Ἴσως δ' ἀποδειχθήσεται καὶ κατόπιν, ὅτι μέχρι Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὶ ἠγέρθησαν ὑπό τινων εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων ἢ μεγιστάνων ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεότητος, ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ἐπ' ὀνόματι προφητῶν· ἐπ' ὀνόματι μαρτύρων ἴσως ἀμέσως οὐκ ἠγέρθησαν διότι οὔτε πολλοὶ διεκρίθησαν ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἐπισφραγίσει τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως.

§

Ταῦτα ἐν συνόλῳ τὰ πορίσματα τῆς μακρᾶς μου ταύτης διατριβῆς, τὸ πλεῖστον ἐπὶ γραμμάτων ἐπισήμων βασιζόμενα.

Εὔχομαι ἵνα ἄνδρες εἰδικότητα κεκτημένοι καὶ χρόνον ἐπαρκῆ διατιθέντες καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἁγίας εἰς Χριστὸν πίστεως πλουτοῦντες, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ μελετήσαντες ἀκριβώσωσιν ἐν γένει τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς τοῦ Κωνσταντίνου πόλεως, εἶτα δὲ καὶ συμπάσης τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς.

Ὁ Μέγας Χαρτοφύλαξ **Μ. Ι. Γεδεών.**

Λόγος διηγηματικὸς περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ παραγωγῆς καὶ οἰκοδομῆς τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου τῶν Κύρου.

§ α'. (177α) «Τῆς ἰάσεως ἀπελπίσας καὶ μακρὰν τοὺς σωματικοὺς ἀπωσάμενος ἰατροὺς πρὸς τὸν τοῦ ἐμοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἀτενίζεις ἔλεον· θάρσει καὶ εὔελπις ἔσο, ὡς ταχείας τευξόμενος βοηθείας· γενόμενος γὰρ πρὸς τὸν παράδεισον, ἐν ᾧ τὸ θαυματουργὸν ἐξήνθησε κρίνον, καὶ μικρὸν λέπος τῆς αἰγείρου ἀποτεμὼν καὶ διάβροχον ὕδατι πεποιηκὼς, ἐξ αὐτοῦ τε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιχρίσας, ἔσῃ παραυτίκα ὑγιαίνων καὶ εὐρωστῶν». Καὶ τοσαῦτα μὲν τὰ τῆς νυκτερινῆς ὄψεως. Ὁ δὲ τοῦ ὕπνου διαναστὰς τοῖς λογισμοῖς διεμερίζετο καὶ ἀμφιβολίαις διεσαλεύετο, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀληθῆ τὴν ὄψιν ὑπετόπαζεν, ἕως δὶς καὶ τρὶς τούτῳ ἐπιφανεῖσα καὶ τοῖς ὁμοίοις χρησαμένη ῥήμασι, καὶ ὡς οὐδεμιᾶς τεύξοιτο θεραπείας εἰ παρακοῇ τὸ ἐκείνης ἀμαυρώσειε πρόσταγμα, ἔπεισε τῷ ταύτης ἀκολουθῆσαι κελεύσματι· καὶ δὴ τάχιστα πρὸς τὸν παράδεισον ἀπιὼν, καὶ ἀπὸ τοῦ θαυματουργοῦ ἐκείνου δένδρου λέπος ἀποτεμών, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν τῆς ὀφθείσης διάταξιν ὕδατι ἐμβαλὼν καὶ τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς οὐκ ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις προσεπιθεὶς, σύντομον ἀπελάμβανε τὴν ὑγιείαν καὶ τῆς ὁράσεως ἀπταίστως ἀπήλαυεν· καὶ, ἵνα μὴ ἀχα-

ριστίας ἁλῶ ἐγκλήματι, μηδὲ μιμητὴς τῶν ἐν Εὐαγγελίοις λεπρῶν ἀναδειχθείη δι' οὗ τὴν ἀχαριστίαν ἐνεκλήθησαν, ἀναθήμασι καί τισιν ἄλλοις πολυτελέσι δωρήμασι τὴν βοηθὸν ἠμείβετο· καὶ ἦν τὸ θαῦμα παρὰ (177β) πάντων ᾀδόμενον καὶ θρυλούμενον· ὡς μὴ μόνον τοῖς* ἀνὰ τὴν βασιλίδα πόλιν ποταμηδὸν τῷ ἱερῷ παραδείσῳ ἐπιφοιτᾶν καὶ τῶν ἐκ τούτου θαυμάτων ἐπαπολαύειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔξω που κατ' ἀγροὺς διαιτωμένους πανδημεὶ πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον συνελαύνεσθαι χῶρον καὶ, τῶν τῆς θεομήτορος θαυμάτων καταπολαύοντας, κοινῇ τὴν ταύτης ἀνυμνεῖν μεγαλειότητα.

§ β'. Ταῦτα τὸν σοφώτατον Κῦρον θεώμενον, καὶ ὄψεσι τὸ πιστὸν τῶν τελουμένων βεβαιούμενον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαρθῆναι πρὸς τὰ παραδόξως θαυματουργούμενα, ὡς διηνεκῆ ποιεῖσθαι τὴν ἐν τῷ ἱερῷ παραδείσῳ ἄφιξιν καὶ πρὸς γῆν καταπίπτοντα τὸ θαυματουργὸν ἐκεῖνο προσκυνεῖν ἔδαφος, νοητῶς τὴν προσκύνησιν πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ μητέρα διαβιβάζοντα· ἐξ οὗ τὸ πρὸς ταύτην πιστὸν ἐπὶ πλέον ἐν τῇ τούτου ψυχῇ ἀναφλεγόμενον καὶ ἀναρριπιζόμενον εἰς ἀστενοχώρητον ἀνῆπτεν αὐτὸν ἀοριστίαν πίστεως. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα· καὶ πλείοσι θαυματουργίαις τὰ χριστιανῶν πλήθη τῷ παραδείσῳ συνέρρεον, καὶ ὕπαιθρος ναὸς ὁ τοιόσδε παράδεισος ἐχρημάτιζε, πάσης ἐν αὐτῷ τελεσιουργουμένης, κρυφιομύστα** τελετῆς καὶ μυσταγωγίας.

§ γ'. Ταῦτ' ὁ πιστότατος Κῦρος ἐνεργούμενα βλέπων καὶ ἀλλεπαλλήλαις ἐπιδημίαις δίκην θαλασσίων κυμάτων τὸν τόπον ὑπὸ τοῦ πλήθους στενοχωρούμενον σκέπτεται τὸν τοιόνδε παράδεισον εἰς ναὸν (178α) ἀνεγεῖραι τῇ θεομήτορι· καὶ τὸ σκέμμα παραυτίκα πρὸς ἔργον ἐξέβαινεν· ἀνόσιον γὰρ ἐνόμιζε τὸν τηλικούτοις θαύμασι τῆς πανάγνου μητρὸς καταγλαϊζόμενον χῶρον μὴ καὶ οἰκοδομαῖς πολυτελέσι περιλαβεῖν καὶ εἰς θυσιαστήριον ἄχραντον ἀφορίσαι τοῦτον τῇ θεομήτορι. Καὶ δὴ, ὡς εἶχε τάχους, ἅπεισι πρὸς βασιλέα, τὰ τῶν θαυμάτων τῆς ἀειπαρθένου ἐκδιηγούμενος, τήν τε τοῦ θεραπευομένου πλήθους ἀνελλιπῆ ἐπιφοίτησιν, καὶ τὴν ἐξ ἀρρωστίας τῶν ὀμμάτων τοῦ ἰαθέντος ἀνάβλεψιν.

§ δ'. Τί παρακαλέσων καὶ τί ἐξαιτησόμενος; δωρηθῆναί οἱ ἐκλιπαρῶν τὸν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ διαφέροντα κῆπον, ὥστε τῇ θεομήτορι ναὸν ἐπάξιον τῶν ταύτης ἐπισκιάσεων ἐξεργάσασθαι. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς αὐτίκα τῇ τοῦ Κύρου αἰτήσει ἐπένευσε, καὶ τὸν κῆπον ὅτι τάχιστα ἐδωρεῖτο· ὁ δὲ τῷ τῆς ἐφέσεως πέρατι ἐφησθεὶς εἶχετο ἔργου καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν παντοίαις ἐκέχρητο σπουδαῖς, αὐτὸν μὲν τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ θαυματουργὸν ἐξέφυ κρῖνον, οἰκίσκῳ περιτειχίσας σμικρῷ καὶ ὥσπερ τι θεῖον κειμήλιον ἐν αὐτῷ ἀποθέμενος, ἄψαυστον τοῖς προσπελάζουσιν ἀποδεδειχώς· αὐτὸν δὲ τὸν κῆπον εἰς τὸ τοῦ νῦν περιόντος καὶ ὁρωμένου ναοῦ κάλλος καὶ μέγεθος μεταμείψας καὶ τῇ θεομήτορι ἐπάξιον τεκτηνάμενος ἐνδιαίτημα, τὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀφωσιώσατο (178β) πίστεως, ναὸν τὸν ἐκ λίθων μὲν συναρμολογούμενον λαξευτῶν, ἐκ δὲ θαυμάτων ἀχειροτεύκτων καταγλαϊζόμενον καὶ τιμώμενον, τὸν πρῶτον καὶ μόνον κατὰ τήνδε τὴν βασιλεύουσαν δομηθέντα τῇ θεομήτορι, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς χαρίτων ἀπαρχὴν καὶ πηγὴν χρηματίσαντα· ἀφ' οὗ τῶν τοῦ Πνεύματος ἐνεργειῶν τε καὶ δωρεῶν οἱ ποταμοὶ προερχόμενοι τὸ τῆς γῆς ἅπαν καταρδεύουσι πρόσωπον· οὗ τὸ ὑπερφυὲς κάλλος καὶ τὸ σύμμετρον μέγεθος καὶ τὸ τῆς ὕλης τερπνὸν καὶ διάφορον εἰ βούλοιτό τις ἐπὶ λεπτῷ διεξιέναι, πολλῶν ἂν δέοιτο γλωσσῶν καὶ λόγων ὁμοίων νιφάσι χειμεριναῖς, τοῦ παραστῆσαι τοῖς οὐκ εἰδόσι τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ εὐπρεπὲς φιλοτέχνημα.

§ ε'. Οὐδὲ γὰρ ἔγνω τις πρὸ τούτου τῇ θεομήτορι τέμενος οἰκοδομηθὲν τειχέων ἐντός· ὅτι μηδ' ἄλλου τοιούτου τετύχηκε τοῦ δομήτορος ἢ τόπου σεμνοῦ τε καὶ ἱεροῦ καὶ μόνῳ τῷ τῆς Θεοτόκου τεμένει κυρίως ἁρμόζοντος· ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς τοῦ μεγάλου καὶ πιστοτάτου Λέοντος βασιλείας ὀφθήσεται οἶκος τῇ τοῦ Θεοῦ πανάγνῳ μητρὶ κατὰ τήνδε τὴν βασιλεύουσαν διαλαξευθείς τε καὶ δομηθείς· ὅσα γὰρ τεμένη τῷ παναγίῳ ταύτης ὀνόματι τετίμηνται ἀπ' ἐκείνου παρήχθη τε καὶ ἀνῳκοδομήθη καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς τῶν θαυμάτων κατεπλούτησε δύναμιν.

§ ς'. Καὶ τοῦτο δέ τις οὐκ ἀπεικὸς διανοήσοιτο· ὡς τῇ μὲν μητρὶ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν [αὐτοῦ] μεγάλην . . . . .* καὶ θείαν (179α) βουλήν τε καὶ πρόγνωσιν ἡ πόλις αὕτη πρὸ τῆς τοῦ παντὸς παραγωγῆς καὶ ὑπάρξεως ἀποκεκλήρωτό τε καὶ

---

* γραπτ. τοὺς.

** κρυφιομύστως ἆρά γε;

* δυσύλλαβος λέξις ἐφθαρμένη: ἰσχύν;

προαφώριστο καὶ νε.....α ταύτης ἀγαπητὴ προδιέγνωστο· ἐφ' ἧν ἔμελλε καιροῖς ἐν ἐσχάτοις τῶν θαυμασίων αὐτῆς ἐκκαλύψαι τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν· ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν οἶμαι σεβασμιώτερόν τε καὶ καθαρώτερον χῶρον πρρκατοπτεῦσαι καὶ οἰκειώσασθαι πρὸς ἀνάπαυσιν, ἢ τοῦτον· ὅπερ οὐκ ἄν τις προσείποι ἀθεεὶ καὶ κατά τινα σύμβασιν διαπεπράχθαι, ἀλλὰ κατὰ θείαν τινὰ καὶ ἀπόρρητον οἰκονομίαν τὸ τῆς πανυμνήτου τέμενος εἰς τὴν παροῦσαν ἀπαρτισθῆναι κατάστασιν, καὶ τοῦτο τῇ κληρωθείσῃ πόλει γέρας ἐπάξιον δωρήσασθαι, τὸ καὶ καιροὺς καὶ τόπους καὶ πράξεις ἀφορισθῆναι τῷ ἱερῷ τούτῳ τεμένει, καθ' οὓς τὴν εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴν ἐκληρώσατο, τὸ πρὸς τὴν μεγαλόπολιν ταύτην φιλόστοργον καὶ συμπαθὲς ἐντεῦθεν καθυποφαίνουσαν· ὡς πάντως μερὶς καὶ κλῆρος αὐτῆς κεχρημάτικε καὶ τῇ ταύτης δυνάμει βασιλεύει καὶ κεκραταίωται καὶ φοβερὰ τοῖς ὑπεναντίοις καθέστηκε· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν πολλάκις κατ' αὐτῆς ἐφορμησάντων ἐθνῶν εἰς χεῖρας αὐτὴν κατέχειν οἰομένων.....ὰ καταλελειμμένα ἑλεῖν, τοσαύτῃς** πειραθέντων τῆς ἀνικήτου καὶ ἀοράτου ταύτης δυνάμεως, ὡς ἀορασίᾳ περιβληθῆναι καὶ ὑφ' ἑαυτῆς συντριβῆναί τε καὶ διωλολέναι καὶ γῇ καὶ (179β) θαλάσσῃ καταστρωθέντα παρὰ πόδας εὑρεῖν τῆς ἑαυτῶν θρασύσητος τὰ ἐπίχειρα. Ἀλλὰ ταῦτα θαυμάζων καὶ ἐκθαμβούμενος πρὸς τὸν τῆς παραγωγῆς αἴτιον τῷ λόγῳ μέτειμι Κῦρον, τὸ πρὸς τὴν Παρθένον τοῦ πόθου διακαὲς αὐτοῦ ἐκπληττόμενος καὶ τὸ τῆς ψυχῆς καθαρὸν καὶ ἀνεπιθόλωτον ἐννοούμενος καὶ ὁπόσος αὐτῷ θεοσεβείας πλοῦτος τεθησαύριστο· οὐδὲ γὰρ ἄν τις πείσειέ με λόγος μὴ καὶ αὐτὸν βίῳ πανάγνῳ καὶ ἀμωμήτῳ διαπρέποντα καὶ Θεῷ ἐκ βρέφους προσανακείμενον, ἐμφανείας τινὸς κατηξιῶσθαι, καὶ πρὸς τῆς πανάγνου μητρὸς ἐπιτετράφθαι τουτονὶ τὸν ναὸν ἐξεργάσασθαι· πιστωθεῖεν δ' ἂν οἱ παρόντες τὸ λεγόμενον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθοῦς μητρὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀρκούσης μόνης εἰς βεβαίωσιν τοῦ προβλήματος.

§ ζ'. Ἰουστινιανῷ γὰρ τῷ πάλαι θεοσεβῶς βασιλεύσαντι, ἀνδρὶ τὰ πρὸς Θεὸν καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα πιστῷ καὶ φιλευσεβεῖ, σύζυγος ἦν εὐσεβής τε καὶ πιστοτάτη, καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ἄλλων διασκοπουμένη, ὅπως ἂν τὸ θεῖον δι' αὐτῆς ἐξιλάσκοιτό τε καὶ θεραπεύοιτο· αὕτη, νόσῳ περισχεθεῖσα καὶ ποικίλως ὑπὸ ταύτης διενοχληθεῖσα, τοὺς ἱεροὺς περιῄει τῆς θεομήτορος οἴκους ἀπαλλαγὴν εὑρέσθαι ζητοῦσα τοῦ ἀρρωστήματος· ὡς δὲ καὶ πρὸς τουτονὶ τὸν ναὸν εἰσεφοίτησε καὶ τῆς ὑγείας αὐτίκα ἤσθετο, καὶ πρὸς τὴν προ(180α)τέραν ῥῶσιν μετεβιβάζετο, βουλεύεταί τι θεοπρεπὲς καὶ θεόπνευστον καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πίστεως ἐπάξιον· τῷ γὰρ βασιλεῖ καὶ ἀνδρὶ τὰ τῆς θεραπείας ἀναθεμένη, πείθει τοῦτον, ἅτε φιλευσεβῆ καὶ φιλόθεον ὄντα, πρὸς μείζονα κατασκευὴν τὴν παροῦσαν οἰκοδομὴν τοῦ ἱεροῦ τεμένους ἐξᾶραι καὶ κάλλεσι παντοίοις καταπικίλλαι* καὶ ὡραΐσμασι. Τοῦτο δόξαν αὐτοῖς δι' ὄψεως νυκτερινῆς ἀπείργοντο τοῦ ἐγχειρήματος. Τίνα τρόπον· αὐτῆς τῆς τοῦ Κυρίου μητρὸς τῇ βασιλίσσῃ ἐπιφανείσης καὶ τοιάδε λεξάσης· «Τῆς μὲν προθέσεως ὑμῶν καὶ πίστεως τὸ ζέον τε καὶ διάπυρον ἀντ' ἄλλου τινὸς περιφανοῦς προσηκάμην οἰκοδομήματος, τῇ διὰ τῶν ἔργων τελειότητι τὸ τῆς γνώμης ὑμῶν ἰσόρροπον ἀντιταλαντεύσασα. Ἐμοὶ δὲ τοῦτο καὶ ἡδὺ καὶ φίλον· τοῖς Κύρου ἀρκεῖσθαι φιλοτεχνήμασι, καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ ἀνατεθέν μοι τέμενος ἀμεταποήτως αἰωνίζον διαμένειν καὶ ἀκατάλυτον». Ἐκ τούτου τῆς ὁρμῆς ἐπισχεθέντες περαιτέρω προβαίνειν οὐκ ἔκριναν· ἀλλ' ἀναθήμασι πολυτελέσι τὴν Θεοτόκον ἀντιτιμήσαντες, τὸν ἐγγύθεν ναὸν τῇ τοῦ Θεοῦ προμήτορι Ἄννῃ ἀνατιθέασι.

§ η'. Πῶς οὖν ἐκ τούτων πάντων οὐ δῆλόν τε καὶ σαφὲς ὡς νεύμασί τε καὶ διατάξεσι τῆς ἀειπαρθένου μητρὸς Κῦρος τὸ τέμενος ἀνεγείρας οἰκητήριον τῆς δόξης αὐτῆς ἀπειργάσατο. Ἐπα(180β)πορήσει δ' ἄν τις εἰκότως ἐνταῦθα ὅτου χάριν τὴν τοῦ μείζονος τεμένους οἰκοδομὴν ἡ πάναγνος οὐ προσήκατο· ἴδοι γὰρ ἄν τις καί τινας ἄλλους αὐτῆς ναοὺς παρ' εὐσεβῶν, καθ' ὃ δυνάμεως εἶχον, ἀνεγηγερμένους, οὐδαμοῦ δὲ παρ' αὐτῆς κεκωλυμένους τῆς ἐγχειρίσεως· ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ὅτι τοῦ βασιλέως ἀπληστότερον τοῖς οἰκοδομήμασιν ἐγκειμένου καὶ πέρα τοῦ συμμέτρου καὶ πρέποντος πρὸς ταῦτα ἐπεκτεινομένου, τὸ τούτου ἀκρατὲς ἀναστέλλουσα καὶ τὸ τῶν πονούντων καὶ ἐνεργούντων ἐπίπονον κουφίζουσα, τῆς οἰκοδομῆς ἀπεῖρξαι τὸν βασιλεύοντα· ἢ ὅτι χρῆναι μᾶλλον ἕκαστον ἡμῶν ἑαυτὸν ναὸν

** οὕτω : τοσαύ|τῆς.

* γραπτ. ἐνὶ λ.

ἅγιον κατασκευάζειν Θεῷ ἔμψυχόν τε καὶ λογικὸν, τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τοῦ Πνεύματος συναρμολογούμενον, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ λίθοις ἀψύχοις πεποιθέναι καὶ ἠλπικέναι· οἳ, τῶν μὲν προτέρων ἀπόντων, οὐ μεμπτέοι, ἂν δ' ἐκεῖνα μὴ παρῇ, δεκτέα μὲν καὶ ἡ τῶν δευτέρων προσαγωγὴ, πάμπολυ δὲ τῆς προτέρας διϊσταμένη· καὶ οὐδὲ προσαγωγὴν ἄν τις καλέσειε. Καὶ ἄλλως· διεβάλλετο τὰ τῆς βασιλίδος καὶ συζύγου, καθά που περὶ αὐτῆς βίβλοι σοφῶν ἀνατέτακται. Καὶ εἰ μὲν ἀληθῆ, λέγειν οὐκ ἔχω· διεβάλλετο δ' οὖν. Ἐπεὶ οὖν οὐκ ἦν πρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς μὴ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς θεραπεῦσαι τραύματα καθὰ καὶ τοῦ σώματος, (181α) τῇ διὰ τῆς* οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἀποβολῇ πρὸς ἔννοιαν αὐτὴν τῆς τοῦ πάθους ἀποχῆς μετηγάγετο, δι' οὗ ὡς ἀναξία τοῦ ἔργου κεκώλυτο.

§ θ'. Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνο παροπτέον· ὅτι τὰ βάθη τῶν καρδιῶν καὶ ἐννοιῶν ἡ πάναγνος ἐμβατεύουσα, καὶ τούτοιν ἀμφοῖν τὰς πρὸς αὐτὴν πίστεις καὶ διαθέσεις ἀντιτιθεῖσα, ἐπείπερ κατὰ πολὺ νικῶσαν ᾔδει καὶ ὑπερελαύνουσαν τὴν τοῦ Κύρου φιλόθεον πίστιν, διὰ τοῦτο μένειν ἀνέπαφον καὶ ἀσάλευτον τὸ παρ' αὐτοῦ ἔργον κέκρικε, ταῖς καθαραῖς προαιρέσεσι μᾶλλον τῶν ταπεινοτέρων ἢ τοῖς βασιλικοῖς ὄγκοις θεραπευομένη καὶ ἀναπαυομένη· ἐπεὶ καὶ διὰ τὸ περιὸν αὐτῷ τοῦ βίου καθαρόν τε καὶ ἄμωμον, ἀρχιερατικῶν βαθμῶν ἐπιβαίνειν προκέκριτο, καὶ μιᾶς τῶν ἐν Φρυγίᾳ ἐπισκοπῶν* πρόεδρος ἀνηγορεύετο, ὥς που περὶ τούτου παλαιὰ παράδοσις διαμαρτύρεται τὸ πανάληθες. Τοιαῦτα τὰ τῆς πανάγνου Παρθένου τερατουργήματα. Τοιαῦτα τὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς τεμένους διηγήματα. Τηλικαύτη ἡ ἐξ αὐτῆς ἐκπεμπομένη δύναμις, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν τὰς τῶν πραγμάτων μετατρέπουσα φύσεις· ἐκ μικρῶν μὲν καὶ ταπεινῶν ἀπαρχόμενα, εἰς κάλλος δὲ προϊόντα καὶ μέγεθος, καὶ τῷ μακρῷ αἰῶνι συμπαρεκτεινόμενα».

* πλεονάζει ἴσως ἡ διά· = τῇ ἀποβολῇ.

* ὁ Κώδηξ ἐπισκόπων.

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΥ

ἐκδιδόντος

ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου δ. φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθμ. 5.

Συστατικὸν φροντιστηρίου κοινῶν μαθημάτων γεγονὸς ἐν τῇ κατὰ τὴν Πελοπόννησον χώρᾳ τῶν Τρικκάλων τῆς ἐπαρχίας Κορίνθου διὰ τῆς δόσεως τῶν πεντακοσίων γροσίων τοῦ Νικολάου Καραγιάννη, βεβαιωθὲν διὰ γράμματος τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου.

Ὅτα κατὰ θεῖον σκοπὸν ἐν διαφόροις καιροῖς ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων μετὰ πάσης προθυμίας καὶ διεγηγερμένης ψυχῆς καὶ ζήλου ἐνθέου διενεργοῦνται καὶ πράττονται καὶ μάλιστα πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ἡμετέρου γένους ἀφορῶντα καὶ συντείνοντα καὶ ἐξ ἐμφύτου καλοκαγαθίας προερχόμενα καὶ διὰ καλὸν τέλος γινόμενα, ἀναμφιβόλως εἶναι τὰ τοιαῦτα καλὰ καὶ ἐπαινετὰ καὶ τίμια, καὶ θεόθεν τὴν ἀντιμισθίαν εἰς τοὺς ἐργαζομένους προξενοῦσι καὶ φέρουσι· διὰ τοῦτο καὶ χρέος ἔχομεν ἀπαραίτητον νὰ τὰ προκρίνωμεν αὐτὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ὡς πρὸς θεὸν ἀναφερόμενα, καὶ νὰ τὰ ἐκθειάζωμεν καὶ νὰ τὰ μεγαλύνωμεν ἐπαξίως καὶ ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ συνιστῶμεν καὶ νὰ τὰ κρατύνωμεν καὶ εἰς μείζονα καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν νὰ τὰ ἐγχαράττωμεν καὶ γράμμασιν ἀποδεικτικοῖς καὶ συστατικοῖς διὰ νὰ μένωσιν εἰς αἰῶνας ἀμετάθετα καὶ ἀμετακίνητα· ἐπειδὴ καὶ τὰ γράμματα παραστατικά εἰσι τῶν πραγμάτων κατὰ πάντα καιρὸν καὶ δὲν ἀφήνουσι νὰ ἐκπέσωσι τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου νὰ φθαρθῶσι τὰ τοιαῦτα ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν τὰ σπουδάσματα, ὅσα εἰς δόξαν Θεοῦ ἐπράχθησαν, ἀλλὰ συνεργοῦσιν εἰς τὸ νὰ σώζωνται αὐτὰ διηνεκῶς ἀνθοῦντα καὶ ἀκμάζοντα καὶ νὰ ἐπαινῆται ἡ μετὰ σπουδῆς εὐλάβεια τῶν ὀρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι ὡς ἀπαρχάς τινας προσέφερον τῷ Θεῷ ἐκ τῶν ἐπιχορηγηθέντων αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν, Θεῷ τὰ ἐκ Θεοῦ μετ' εὐχαριστίας ἀποδιδόντες καὶ διὰ τῶν προσκαίρων καὶ ρευστῶν τὰ ἄφθαρτα καὶ ἀεὶ διαμένοντα ποριζόμενοι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ χρησι-

μώτατος ἐν ἄρχουσι κὺρ Νικόλαος Καραγιάννης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος σκοπὸν ἔνθεον καὶ φιλελεήμονα ἔχων προαίρεσιν, καὶ ὑπό τε τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ καλοκαγαθίας κεκινημένος, ναὶ μὴν καὶ ἀπὸ ἐδικῆς μας πατρικῆς νουθεσίας καὶ πνευματικῆς προτροπῆς καταπεισθεὶς ἀφιέρωσε καὶ ἐπαφῆκεν ἐξ ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων πεντακόσια γρόσια εἰς τὴν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἡμετέραν πατρίδα τοῦ χωρίου ὀνομαζομένου Τρίκκαλα, κειμένου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορίνθου, διὰ νὰ συγκροτηθῇ καὶ νὰ καταστα θῇ σχολεῖον καὶ φροντιστήριον κοινῶν καὶ ἁπλῶν μαθημάτων διὰ προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἐκεῖσε νέων καὶ παιδίων τῶν χριστιανῶν. ἀλλὰ φροντίζων ὁ αὐτὸς ἄρχων, ὡς ἔμφρων καὶ προνοητικὸς νὰ ἔχῃ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον τοῦ σχολείου τὴν σύστασιν καὶ διαμονὴν ἀνέκλειτον, καὶ ἀμετακίνητον καὶ νὰ διορισθῇ ἡ κυβέρνησις καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία μὲ τρόπους προνοητικοὺς καὶ ἀσφαλεῖς καὶ συντηρητικούς, ἀποκατέστησεν ἐπιτρόπους τὴν ἡμῶν μετριότητα εἰς τὴν διάταξιν καὶ τὸν διορισμὸν τὸν προσήκοντα τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ μετριότης ἡμῶν πρῶτον μὲν ἐφρόντισε καὶ ἐπεμελήθη καὶ ἐδόθησαν τὰ ρηθέντα πεντακόσια γρόσια εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερὰν καὶ σεβασμίαν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Ἁγίας μετὰ τόκου συμπεφωνημένου τὰ δέκα πρὸς ἕνδεκα τὸν χρόνον, ὡς φανεροῖ καὶ ἡ κοινὴ καὶ χρεωστικὴ ὁμολογία τῶν ἐπιτρόπων καὶ λοιπῶν συνενοριτῶν ἀρχόντων χριστιανῶν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ναὶ μὴν καὶ τῶν χρησίμων γουναράδων χριστιανῶν· ἔπειτα διὰ μεσιτείας πάλιν ἡμετέρας κατεστάθησαν καὶ διωρίσθησαν ἐπίτροποι νὰ λαμβάνωσι τὸ διάφορον τῶν εἰρημένων ἄσπρων κατ' ἔτος, ἤτοι τὰ πεντήκοντα γρόσια, οἱ κατὰ καιροὺς τιμιώτατοι ἐπίτροποι τοῦ κουτίου τοῦ φιλοχρίστου ρουφετίου τῶν γουναράδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ μὲν τεσσαράκοντα γρόσια νὰ τὰ δίδωσιν εἰς χεῖρας ἐκείνων ὁποῦ θέλουν γράφει καὶ διορίζει οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίτροποι τοῦ ἀποκατασταθησομένου εἰς τὰ Τρίκκαλα σχολείου ἄσπρα μετρητά, διὰ νὰ πληρώνηται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου τοῦ αὐτοῦ σχολείου· μὲ τὰ λοιπὰ δὲ δέκα γρόσια εἰς μὲν τοὺς ἑφεξῆς τέσσαρας χρόνους νὰ ἀγοράζωσιν οἱ αὐτοὶ ἐπίτροποι τῶν γουναράδων ὀκτωήχους καὶ ψαλτήρια, εἰς κάθε δὲ πέμπτον ἔτος ἀποστόλους καὶ εὐχολόγια, τὰ ὁποῖα νὰ τὰ ἐγχειρίζωσιν ὁμοῦ μὲ τὰ τεσσαράκοντα γρόσια εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἤθελον διορισθῇ ἐκ μέρους τῶν ἐν τοῖς Τρικκάλοις ἐπιτρόπων τοῦ σχολείου λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν ἀποδείξεις καὶ γράμματα τῶν τοῦ σχολείου ἐπιτρόπων πῶς τὰ ἐνεχειρίσθησαν, βεβαιωμενα καὶ μεμαρτυρημένα παρὰ τῶν δύο ἱερωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων καὶ μητροπολιτῶν, τοῦ τε Κορίνθου καὶ τοῦ Ναυπλίου, ἢ τῶν Παλαιῶν Πατρῶν· οἱ δὲ λαμβάνοντες τὰ τεσσαράκοντα γρόσια ἐπίτροποι, τὰ μὲν ἡμίση ἐξ αὐτῶν, ἤτοι τὰ εἴκοσι γρόσια, νὰ τὰ δίδωσι τῷ διδασκάλῳ τῆς ἐκεῖσε σχολῆς ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ἔτους, τὰ δὲ λοιπὰ ἡμίση ἐν τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ ἔτους· καὶ τὰς μὲν ὀκτωήχους καὶ τὰ ψαλτήρια νὰ τὰ μοιράζουσιν οἱ τοῦ σχολείου ἐπίτροποι δωρεὰν εἰς τοὺς ἐνδεεῖς τῶν μαθητῶν, οἱ δὲ ἀπόστολοι καὶ τὰ εὐχολόγια νὰ μένωσιν εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ οἱ μὲν ἀπόστολοι νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν ὅλων τῶν μαθητῶν, τὰ δὲ εὐχολόγια εἰς χρῆσιν τῶν μελλόντων ἱερωθῆναι· πρὸς δὲ τούτοις, ἂν ἔλθῃ ποτὲ καιρὸς ὁποῦ οἱ ἐπίτροποι τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου δὲν ἤθελαν στέργῃ νὰ δίδουσι τὸ συμπεφωνημένον διάφορον, ἤτοι τὰ πεντήκοντα γρόσια, τότε οἱ ἐπίτροποι τοῦ ρηθέντος ρουφετίου τῶν γουναράδων, νὰ ἔχωσιν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν νὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν τὸ κεφάλαιον, ἤτοι τὰ πεντακόσια γρόσια, ὡς χρέος γνήσιον τῆς ἐκκλησίας των καὶ νὰ τὸ δίδουσιν εἰς ἄλλο μέρος μὲ τὸ αὐτὸ διάφορον διὰ νὰ σώζηται καὶ νὰ μένῃ πάντοτε τὸ ρηθὲν σχολεῖον, καὶ τέλος πάντων, ἂν καθ' ὑπόθεσιν δὲν εὑρεθῇ ἄλλος σίγουρος καὶ ἀσφαλὴς τόπος, νὰ δίδωνται τὰ πεντακόσια αὐτὰ γρόσια τῷ Παναγίῳ Τάφῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ λαμβάνωνται τὰ πεντήκοντα γρόσια διὰ νὰ γίνηται ἡ διορισθεῖσα κυβέρνησις τοῦ αὐτοῦ σχολείου. Καὶ οὗτος μὲν ἔστω ὁ διορισμὸς τῆς κυβερνήσεως περὶ τῶν εἰρημένων ἄσπρων καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπων τῶν γουναράδων.

Περὶ δὲ τῆς ἐκεῖσε ἐν τοῖς Τρικκάλοις κυβερνήσεως καὶ ἐπιτροπῆς τοῦ σχολείου ταῦτα διοριστέον: Α'. οἱ κατὰ καιροὺς ἐκεῖσε ἐπίτροποι τοῦ σχολείου νὰ εἶναι τρεῖς, ὁ μὲν πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἐκ τοῦ γένους τῶν νοταράδων, ὁ δὲ τρίτος ἐξ ἄλλου τοῦ τιμιωτέρου γένους τοῦ χωρίου, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποκαθίστανται καὶ θὰ διορίζωνται μὲ ἐκλογὴν τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἱερωτάτου μητροπολίτου Κορίνθου καὶ τῶν προεστώτων καὶ γερόντων τοῦ αὐτοῦ χωρίου. Β'. ὁ διδάσκαλος πάντοτε νὰ εἶναι ἐκκλησιαστικός, ἢ ἱερεὺς δηλονότι, ἢ μοναχὸς ἢ ἑτέρου ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ. Γ'. ἂν εὑρίσκηται τοιοῦτος ἐκ τοῦ γένους τῶν Νοταράδων νὰ προτιμᾶται αὐτὸς τῶν λοιπῶν· ὅταν ὅμως δὲν εἶναι τοιοῦτος ἐξ αὐτοῦ, νὰ ἀποκαθιστῶσιν ἄλλον οἱ ἐπίτροποι μὲ ἐκλογὴν καὶ κρίσιν ὀρθὴν καὶ χωρὶς φιλοπροσωπίαν, καὶ ἐκ τῶν τιμιωτέρων. Δ'. νὰ διδάσκῃ μὲ ἐπιμέλειαν καὶ κατὰ συνέχειαν τοὺς μαθητάς του χωρὶς καμμίαν διακοπήν, ἔξω μόνον ἀπὸ τὰς ἁγίας Κυριακὰς καὶ δεσποτικὰς ἑορτὰς καὶ τινας ἄλλας ἐπισήμων ἁγίων, ὁποῦ παρρησιαστικῶς ἑορτάζουσι καὶ κανονικῶς ἐξ ἔθους πανηγυρίζουσιν. Ε'. νὰ μὴν ἔχῃ ἄδειαν ὁ διδάσκαλος νὰ ζητῇ τίποτε ἐκ τῶν μαθητῶν μήτε πολύ, μήτε ὀλίγον, ἢ ἄσπρα δηλαδὴ λεγόμενα δευτεριάτικα, ἢ μανδύλια, ἢ ἄλλο τι δῶρον, ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας, ἢ ὅταν μεταβαίνουσιν ἐκ τῶν λεγομένων πινακιδίων εἰς τὴν ὀκ-

τώηχον, καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ ψαλτήριον καὶ ἐφεξῆς εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα, ἀλλὰ νὰ ἀρκῆται εἰς τὸν ρηθέντα μισθόν, ἤτοι τὰ τεσσαράκοντα γρόσια, ἔξω μόνον ἂν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν τοῦ προσφέρουσιν εἴτι προαιροῦνται οἰκειοθελῶς, ὡς ἄρτους δηλαδή, οἰνάριον, ὀπώρας καὶ ἄλλο τούτοις ὅμοιον ἐκ τῶν προχείρων καὶ ἄνευ ἀγορᾶς παρ' αὐτοῖς εὑρισκομένων. ΣΤ'. καὶ τελευταῖον νὰ ἔχῃ χρέος ὁ διδάσκαλος μὲ τάξιν καὶ ἀκολουθίαν νὰ διδάσκῃ τὰ μαθήματα· καὶ Α'. μὲν νὰ ἀρχίζῃ τοὺς μαθητὰς ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων, ἤτοι τοῦ λεγομένου ἀλφαβήτου (ὅσοι δηλαδὴ εἶνε ἀμέτοχοι τούτου) καὶ καθ' ἑξῆς νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὰ λοιπὰ κατὰ ἀκολουθίαν βιβλία· Β'. νὰ τοὺς γυμνάζῃ καὶ νὰ τοὺς διδάσκῃ καὶ καλλιγραφίαν· γον τοὺς μέλλοντας ἱερωθῆναι νὰ τοὺς διδάσκῃ ἀναγκαίως μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰς ἀκολουθίας τῶν ἑπτᾶ ἱερῶν μυστηρίων καὶ τὰς λοιπὰς ἐν τῷ εὐχολογίῳ ἀναγκαίας τῷ ἱερῷ καὶ συνήθεις ἀκολουθίας καὶ εὐχαριστίας. Δ'. ἁπαξάπαντας νὰ διδάσκῃ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν· Ε'. πρὸ τοῦ ἄρξασθαι τοὺς μαθητὰς τῆς τῶν μαθημάτων ἀναγνώσεως νὰ φροντίζῃ ἀπαραιτήτως καὶ νὰ τοὺς γυμνάζῃ καὶ νὰ τοὺς παιδεύῃ ἅπαντας νὰ λέγωσιν ἱερὰν προσευχὴν σύντομα τὸ πρωΐ, ἤτοι τὸν ἑξάψαλμον μετὰ τῆς Α'. ὥρας καὶ μετὰ τὴν ἑσπερινὴν ἀπόλυσιν νὰ διαβάζωσι τὸ ἀπόδειπνον, ἔπειτα νὰ ἀπέρχηται ὁ καθ' εἷς εἰς τὰ ἴδια· ΣΤ'. κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ἐν ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἁγίαις ἑορταῖς νὰ λαμβάνῃ ὁ διδάσκαλος ὅλους τοὺς μαθητάς του καὶ νὰ ἀπέρχηται εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐπ' ἀκροάσει τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας καὶ τῆς λοιπῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ προσευχῆς φροντίζων καὶ προνοούμενος πρὸς τούτοις καὶ τῆς καλῆς παιδαγωγίας καὶ εὐτάκτου καὶ σεμνῆς πολιτείας καὶ χρηστότητος τῶν ἠθῶν τῶν διδασκομένων καὶ παιδευομένων ὑπ' αὐτοῦ μαθητῶν, καὶ μάλιστα τῶν μικρῶν καὶ ἀτελῶν ἔτι τὴν ἡλικίαν παιδίων, τὰ ὁποῖα προηγουμένως νὰ τὰ παιδεύῃ καὶ νὰ τὰ διδάσκῃ εὐσέβειαν, εὐλάβειαν εἰς τὰ θεῖα, σωφροσύνην καὶ σεμνότητα καὶ κάθε ἄλλην ἀρετὴν προσήκουσαν χριστιανικῇ καταστάσει καὶ ἐπάνω εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ εὐπαιδευσίαν τῶν νέων, προϋποτεθεῖσαν ὡσὰν θεμέλιον εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν, νὰ ἐποικοδομῇ καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὁδηγίαν τῶν μαθημάτων κατὰ τὸν διορισθέντα ἀνωτέρω τρόπον καὶ τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν· ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ ρηθέντος σχολείου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας νὰ γένῃ ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳψλ'. κατὰ τὴν πρώτην τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καὶ καιροῦ νὰ λογαριάζηται καὶ νὰ μετρᾶται καὶ ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου.

Λοιπὸν τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπιστασίας τοῦ ρηθέντος σχολείου διορισθείσης καὶ διαταχθείσης ὑπὸ τῆς ἡμῶν μητριότητος κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον καὶ τοὺς ἐκτεθέντας ἀνωτέρω διορισμοὺς καὶ τὰ κεφάλαια, πρῶτον μὲν δεόμεθα τοῦ ὑπεραγάθου Θεοῦ νὰ συντηρῇ καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον τῆς διδασκαλίας εἰς αἰῶνας ἀνέκλειπτον καὶ νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ συνετελῇ καὶ νὰ ὁδηγῇ τῇ ἐξ ὕψους αὐτοῦ προνοίᾳ καὶ χάριτι καὶ τοὺς διδάσκοντας καὶ τοὺς διδασκομένους, καὶ τοὺς ἐπιστάτας καὶ διοικητὰς εἰς ἐπίδοσιν καὶ αὔξησιν τῆς προκοπῆς καὶ ὠφελείας τοῦ ἡμετέρου γένους· ἔπειτα εὐχόμενοι καὶ εὐλογοῦντες πατρικῶς παρακαλοῦμεν καὶ προτρέπομεν ἐν ἁγίῳ πνεύματι τοὺς κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπους τοῦ εὐλογημένου ρουφετίου τῶν γουναράδων ὡς τέκνα πνευματικὰ ἡμῶν ἀγαπητὰ καὶ περιποίθητα νὰ ἐπιστατῶσι καὶ νὰ ἐπιμελοῦνται ἀόκνως καὶ προθύμως τὴν διορισθεῖσαν εἰς αὐτοὺς κυβέρνησιν ταύτην καὶ ἐπιστασίαν τοῦ ρηθέντος σχολείου καὶ νὰ φροντίζουσιν ἀπαραιτήτως τὴν λῆψιν τῶν εἰρημένων ἄσπρων τοῦ τόκου καὶ τὴν δόσιν τοῦ μισθοῦ κατὰ τὸν ἐκτεθέντα ἀνωτέρω διορισμὸν διὰ νὰ σώζηται τὸ θεῖῳ ἐλέει συγκροτηθὲν αὐτὸ σχολεῖον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία διηνεκῶς ἀνέκλειπτος καὶ ἀπαράτρεπτον, καὶ νὰ μὴν ὑστερηθῇ τὸ ἡμέτερον γένος τὴν ἐξ ἐκείνου ψυχικὴν ὠφέλειαν διὰ νὰ ἔχωσι καὶ τὸν μισθὸν τῆς καλῆς αὐτῶν ἐπιστασίας ταύτης ἐκ Θεοῦ πολλαπλάσιον.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ παράστασιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ κατασταθέντος τούτου σχολείου, καὶ τοῦ γενομένου περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ διδασκαλίας αὐτοῦ διορισμοῦ, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συστατικὸν βεβαιωτήριον γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς ρηθεῖσι χρησίμοις ἐπιτρόποις τοῦ ρουφετίου τῶν γουναράδων. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψκθ'.

ΣΗΜ. ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 114. Εὔδηλον ὅτι ὁ τὰ ἀνωτέρω διατάσσων πατριάρχης ἐστὶν ὁ Ἱεροσολύμων Χρύσανθος ὁ Νοταρᾶς. Περὶ δὲ τοῖς ἐν Τρικκάλοις Σχολῆς μνεία μόνον γίνεται αὐτῆς ἐν τῷ πολυτίμῳ Σχεδιάσματι τοῦ κ. Μ. Παρανίκα, σελ. 200 ἐν οἷς λέγει ὁ Γεώργιος Κωνσταντίνου ἐν τοῖς Προλεγομένοις τοῦ Λεξικοῦ (1757), ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν σελ. 176 τοῦ Β': τόμου τῆς ἐν Βιέννῃ τῷ 1760 ἐκδοθείσης τριτόμου Γραμματικῆς τοῦ Γεωργίου Φατζέα, ὡς ὑποσημειοῖ ὁ κ. Γεδεὼν ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 244.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ*

ΠΕΡΙ

ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

καὶ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγυρις!

I.

Ὁ αἰών, εἰς οὗ τὰ τέλη χάριτι θείᾳ κατηντήσαμεν καὶ ἐπὶ τοῦ μεταιχμίου τοῦ ὁποίου ἱστάμεθα, δυνατὸν ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς κατ'ἐξοχὴν πρακτικὸς αἰών. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, «οὗ κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲν δεινότερον πέλει» (Ἀντιγ. Σοφοκλ. 334) καταγοητευθὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων περὶ τὴν ὁρωμένην κτίσιν καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς ἀνακαλύψεων, τῶν τε ἐπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀμέσως ποὸ αὐτοῦ γενομένων, ἐπεδόθη μετ' ἰδιαζούσης ἐντάσεως εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφόρων βιολογικῶν ζητημάτων, ἐπιδιῶκον πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν ποθητὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις, ὡς γνωστόν, εἶνε ὁ κυριώτατος μοχλὸς καὶ τὸ ἀκρώτατον τέλος πάσης, δυνατὸν εἰπεῖν, ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Κατ' αὐτὸν τὸ γένος τῶν βροτῶν εἴπέρ ποτε καὶ ἄλλοτε κατενόησε τὴν ἀλήθειαν «τὸ γινώσκειν ἐστὶ δύναμις» (Wissen ist Macht) καὶ μετὰ θαυμασίας ἐπιτυχίας προσεπάθησε νὰ ἐπωφεληθῇ χάριν πρακτικῶν σκοπῶν πασῶν ἐκείνων τῶν νέων δυνάμεων καὶ στοιχείων, ἅτινα ἡ πλουσίως ὑπὸ πανσόφου Δημιουργοῦ προικισθεῖσα καὶ πλουτοδότις φύσις, ὡς ἄλλη τις μυθώδης Ἶσις, ἐτήρει τέως κεκαλυμμένα ὑπὸ τὸν μυστηριώδη πέπλον αὐτῆς. Οὕτω φέρ'εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ XIX αἰῶνος ἔγνω πρακτικώτατα νὰ ἐπωφεληθῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ δύο ἀγνώστων τέως δυνάμεων τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ,αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κατ'ἐξοχὴν θαῦμα τοῦ αἰῶνος καὶ δι' ὧν κατώρθωσεν ὁ πρακτικὸς αὐτοῦ νοῦς νὰ συντομεύσῃ μέχρις ἀπιστεύτου τὰς ἀποστάσεις, νὰ διέρχηται θριαμβευτικῶς διὰ τῶν σπλάγχνων ἀπροσίτων τέως ὀρέων, νὰ ἐρευνήσῃ τὰ ἔγκατα καὶ ἄγνωστα τῆς γῆς καὶ τῶν ὠκεανῶν, καὶ τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος, καὶ τὸ περιεργότερον, νὰ ἐποπτεύῃ νοερῶς διὰ τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων καὶ τοῦ πτερόεντος τύπου τὴν πορείαν συμπάσης τῆς ὑφηλίου, ὡσεὶ πανταχοῦ παρών.

Ἐπὶ τοῦ τοσοῦτον λοιπὸν πρακτικοῦ καὶ δραστηρίου αἰῶνος, οἷος ὁ παρών, δὲν εἶναι βεβαίως τυχαία σύμπτωσις τὸ ὅτι ἐξαιρετικὴν ὅλως ἔλαβεν ἐπίδοσιν ὁ κλάδος ἢ τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ὅπερ μάλιστα πάντων τῶν λοιπῶν συνέχεται πρὸς τὸν πρακτικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον, τ. ἔ. ὁ πρακτικὸς κλάδος τῆς θεολογίας, ἢ ἡ ἄλλως πρακτικὴ λεγομένη θεολογία. Ἡ χριστιανικὴ ἀποκάλυψις, ἡ τὸ ἀντικείμενον τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἀποτελοῦσα, οὖσα κατὰ τοὺς ἐρευνῶντας τὰ πράγματα ἐμβριθῶς καὶ σπουδαίως, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς—ὁ κηδεμὼν καὶ προστάτης πάσης ἀληθοῦς τοῦ ἀνθρώπου γνώσεως καὶ ἀνακαλύψεως καὶ παντὸς εὐγενοῦς συναισθήματος, ἔχει καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικόν, ὅτι εἰς τὰς ἑκάστοτε μεταλλαστομένας γενεὰς νέα παρουσιάζει θέλγητρα καὶ νέας ἀποδείξεις τῆς θειότητος καὶ τοῦ ἀκαταλύτου αὐτῆς, ὁμοία κατὰ τοῦτο πρὸς ἀνεξάντλητον μεταλλεῖον, ὅπερ ὅσῳ βαθύτερον ἐξορύσσεται τοσούτῳ καὶ πλουτιωτέρους ἀποκαλύπτει θησαυρούς. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνέβη: Ἐπὶ τοῦ κατ' ἐξοχήν, ὡς εἴρηται, πρακτικοῦ XIX αἰῶνος ἡ χριστιανικὴ ἀποκάλυψις ἀπό τε τῶν ἄλλων ἀπόψεων καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἐρευνηθεῖσα, μέγα καὶ ζωηρὸν ἐπέχεε φῶς ἐπὶ τῶν διαφόρων βιολογικῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ζητημάτων, ἐθνολογικῶν, κοινωνικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν, ἡ δὲ πρακτικὴ θεολογία διττῶς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον προήχθη· α'] κατὰ τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν εὔρυνσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, καὶ β'] κατὰ τὸν τρόπον τῆς συστηματοποιήσεως καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἰδίας ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν διαφόρων διακλαδώσεων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Περὶ τῆς πρακτικῆς δὲ θεολογίας ὡς ἑνὸς τῶν τεσσάρων γνωστῶν τῆς θεολογίας κλάδων, προέκρινα νὰ ὁμιλήσω ὑμῖν σήμερον, ταχθεὶς ἐπὶ τούτῳ κατὰ τὰ νενομισμένα, ἀφορμῆς δοθείσης ἐξ αὐτῆς τῆς πορείας τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἥτις αἰσίως κατὰ τὸ σὺν Θεῷ ἐναρχόμενον σχολικὸν ἔτος συμπληροῦσα τὸν κύκλον τῶν θεολογικῶν αὐτῆς σπουδῶν, ὡς χρυσοῦν στέφανον καὶ ἐπιστέγασμα, ἐπιτίθησιν ἐπ' αὐτῶν τὰς περὶ πρακτικῆς θεολογίας μελέτας.

II.

ΙΙ. Ὁ ὕπατος τῶν διαμαρτυρομένων θεολόγων,ὁ θεόλογος καὶ φιλόσοφος Schleiermacher ὁ καὶ πρῶτος ἐπιχειρήσας νὰ καταδείξῃ τὴν θέσιν καὶ τὴν σημασίαν τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ θεολογικῷ συστήματι, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκείνης παραστάσεως, καθ' ἣν τὸ ὅλον τῆς θεολο-

* Ἐγένετο ἐπὶ τῇ τελετῇ τῶν ἐνάρξεων τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1899 — 1900, ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, προεξαρχούσης τῆς Α Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανοῦ τοῦ Α'.

γίας σύστημα παρίσταται ὥς τι ὀργανικὸν σύμπλεγμα, καὶ δὴ ὥστι ἀμφιλαφὲς καὶ καρποφορώτατον δένδρον, ὀρθῶς περὶ τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἀποφαίνεται λέγων, ὅτι αὕτη κατέχει ἐν τῷ θεοφυτεύτῳ τῆς θεολογίας δένδρῳ τὴν θέσιν τῆς κορωνίδος (Krone), ἐν ᾗ τὸ ἄνθος καὶ ὁ καρπός, τῶν λοιπῶν τῆς θεολογίας μερῶν ἀντιστοιχούντων πρὸς ἕτερα τοῦ αὐτοῦ δένδρου μέρη τῆς *Ἐξηγητικῆς* Θεολογίας πρὸς τὴν ρίζαν, τῆς *Ἱστορικῆς* καὶ *Δογματικῆς* πρὸς τὸν κορμὸν καὶ τοὺς κλάδους[1]. Ἡ παρομοίωσίς ἐστιν ἀκριβὴς καὶ ἀξία τῆς βαθυνοίας τοῦ ποιησαμένου αὐτήν. Τὸ ἄνθος ἢ ὁ καρπὸς δένδρου τινὸς ἀφ' ἑνὸς μὲν παρίσταται ὡς τὸ γενικὸν συμπέρασμα, ὡς τὸ πρεῖον ὅλης τῆς τέως ἐν τῷ δένδρῳ ἐκείνῳ γενομένης ὀργανικῆς κινήσεως καὶ ἐργασίας,—ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμπεριεκλείει ἐν ἑαυτῷ πάντα ἐκεῖνα τὰ ζωτικὰ στοιχεῖα. ἅτινα κέκτηνται τὴν δύναμιν τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ ἀναδιπλώσεως τοῦ εἴδους τοῦ δένδρου ὑπὸ ὡρισμένας τινὰς συνθήκας[2]. Οὕτω λόγου χάριν, ὁ καρπὸς τῆς μηλέας ἔνθεν μὲν εἶνε τὸ κορύφωμα καὶ τὸ προϊὸν ὅλης ἐκείνης τῆς ὀργανικῆς ἐξελέξεως, ἥτις ἐγένετο βαθμηδὸν ἐν τῷ δένδρῳ, ἀρχὴν λαβοῦσα ἀπὸ μικροσκοπικοῦ τινος σπέρματος, ἑτέρωθεν δὲ περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναδιπλώσεως, ἢ ὡς συνήθως λέγουσι, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους τῆς μηλέας. Τοιοῦτόν τι ἀκριβῶς παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας: Αὕτη δηλονότι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τρεῖς προηγουμένους τῆς Θεολογίας κλάδους, τ. ἔ, τὸν Ἐξηγητικόν, τὸν Δογματικόν, καὶ τὸν Ἱστορικόν, ἐξεταζομένη παρίσταται πρῶτον μὲν ὡς τὸ συμπέρασμα τῶν μελετῶν ἑκάστου αὐτῶν, δεύτερον δὲ ὥς τις ἀναδίπλωσις καὶ ἀναπαραγωγὴ ἑκάστου τῶν κλάδων ἐκείνων ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, ἐν τῇ μορφῇ τ. ἔ. τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ. Ἴσως τὰ εἰρημένα διά τινας εἰσὶν ἀσαφῆ. Ἵνα λοιπὸν καταστήσωμεν ταῦτα σαφέστερα, ἀνάγκη νὰ κατέλθωμεν εἰς μερικωτέραν τῶν πραγμάτων ἀνάλυσιν, καὶ ἀφέντες πρὸς ὥραν κατὰ μέρος τὴν εἰκονικὴν παράστασιν τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως τῶν διαφόρων τῆς Θεολογίας κλάδων, νὰ ἐξετάσωμεν ἀμεσώτερον τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σχέσιν. Καὶ πρὸς τοῦτο δέον πρωτίστως νὰ λεχθῶσι βραχέα τινὰ περὶ Χριστιανικῆς Θεολογίας καθόλου, ὡς ἐπιστήμης, καὶ δὴ περὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ὅπως οὕτω πρόδηλος ἐντεῦθεν γένηται ἥ τε θέσις καὶ ἡ σημασία τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ Θεολογικῷ συστήματι, οὗ αὕτη μέρος μόνον ἀποτελεῖ.

Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες χριστιανικὴν θεολογίαν; Ὁποῖον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης ταύτης; Τίς δὲ ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ τίς ἡ ἐντεῦθεν χρησιμότης καὶ σημασία διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον; Ἔχει πράγματι αὕτη νὰ παρουσιάσῃ τι χρήσιμον τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ καθόλου καὶ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἰδίᾳ, ἢ μήπως ὥς τινες κακῶς ἐνόμισαν, εἶναι ἁπλοῦν λείψανον παρεληλυθότων χρόνων, ἐπιστήμη, ὡς ἐκφράζονται, ἐκπληρώσασα τὸν προορισμὸν αὐτῆς, τοῦτ' αὐτὸ ἀναχρονισμός»; ἄλλαις λέξεσιν, ἔχει τι ἐν ἑαυτῇ τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας, τῆς τε ἐν τῷδε καὶ τῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ τάφου βίῳ, προσόν, ὅπερ, ὡς γνωστόν, εἶναι ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν καθόλου ἐπιστήμην καὶ τέχνην, ἀξιοῦσαν νὰ κατέχῃ ἔντιμον καὶ διαρκῆ θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν;

Δύο χιλιετηρίδες δὲν παρῆλθον εἰσέτι ἀπὸ τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐν τῇ ἱστορικῇ τῆς ἀνθρωπότητος σταδιοδρομίᾳ ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀπὸ τῶν θεοβαδίστων ὀρέων τῆς Ἰουδαίας φῶς μέγα ἐπέλαμψεν εἰς τὴν ἐν τῷ σκότει τῆς θείας ἀγνωσίας καὶ τῇ σκιᾷ τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας θανάτου καθημένην τέως ἀνθρωπότητα. Ἀπαξάπαντες ὁμοῦ οἱ λαοί, οἵτινες μιᾷ φωνῇ τέως καὶ μιᾷ προσδοκίᾳ ἀνέμενον βοήθειαν σωτήριον ἐκ τῶν ἄνω, εἶδον τέλος τὴν βοήθειαν ταύτην πλουσίως πεμφθεῖσαν. Τὰ ἀπειλητικὰ τοῦ δαιμονίου Σωκράτους λόγια: «καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ Θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειε, κηδόμενος ὑμῶν», (Ἀπολογ. XVIII, 31, E.) εἶχον πλέον ἀπολέσῃ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. Προσωπικότης μοναδικὴ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ, Ὃν ὑπεράνθρωπον, ἐπεφοίτησεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Ἦν ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὅστις ἦλθεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν πλανωμένων τέκνων του! Ἦν ὁ Θεὸς—Λόγος τοῦ μαθητοῦ τῆς ἀγάπης, ὅστις «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός)—πλήρης χάριτος καὶ

---

1. Ἴδε «Die praktische Theologie nachden grundsaetzen der evangel· Kirche in Zusammenhang dargestellt» 1842. Αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπὸ τῶν πλείστων ἄλλως τὴν σήμερον εὐλόγως ἐγκαταλειφθεῖσα περιώνυμος τοῦ Schleiermacher Τυριλογία, ἥτις προσσημειωτέον νοουμένη, ὡς νοεῖται, παρὰ τῷ Εἰσηγητῇ αὐτῆς δὲν εἶνε ὅλως ἄσχετος πρὸς ἃς ἐκεῖνος ἔχει ὀρθολογιστικὰς περὶ Χριστιανικῆς Ἀποκαλύψεως θεωρίας.

2. Πρβλ. Hagenbach «Encyclopædie und Methodologie», § 96, p. 355.

ἀληθείας». (Ἰωάν. 1, 14). Περιπατῶν ἐπὶ τῶν χωρῶν, ἐφ' ὧν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα ἔχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ περιπατῶμεν, εὐηγγελίζετο συνεχῶς εὐαγγέλια ξένα καὶ πρωτάκουστα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀρξάμενος τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ διὰ τῶν λέξεων!

«Πεπλήρωται ὁ καιρός, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ». (Μάρκ. 1, 14,—15). Ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξεκρέμαντο οἱ ὄχλοι, ἀναβοῶντες ἐν βαθυτάτῃ κατανύξει ἑκάστοτε: «Οὐδέποτε ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος». Πρὸ τοῦ θείου αὐτοῦ βλέμματος ἔφευγον ἐν τρόμῳ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, ἀνομολογοῦντα τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἐν δὲ ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐκράτει τὰ νήματα τῶν πολυπλόκων τῆς φύσεως νόμων, οὓς ἑκάστοτε μετεκίνει κατὰ βούλησιν ὡς ἔμπειρος μηχανικὸς τὰ ἴδια κατασκευάσματα, πρὸς ὄφελος πάντοτε καὶ ἰατρείαν τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. «Διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας» (Πράξ. 10, 38), ἐπὶ ἑκάστης δὲ τῶν σελίδων τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπιγέγραπται: *Ἀγάπη, ἁγιότης*. Τὸ ὕψος καὶ τὴν θεότητα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ οὐδείς ποτε τὸν νοῦν ἐχόντων διημφισβήτησεν, εἷς δὲ τῶν νεωτέρων ὀρθολογιστῶν γράφει που ἐπὶ λέξει τάδε! «Ὁ Ἰησοῦς δημιουργεῖ μίαν νέαν ἀτμόσφαιραν, ἐπιλάμπουσαν, ὡς ἡ ἡμέρα, εὐρεῖαν, ὡς ὁ οὐρανός, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν θνητῶν ὑπερυψουμένην!» Τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελεσθέντα θαυμάσια, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐκ τῶν νεκρῶν Ἀνάστασις αὐτοῦ, ἡ εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος, καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Παρακλήτου, εἰς τὸν κόσμον ἀποστολὴ — διὰ τοὺς μὴ ἐπιπολαίως καὶ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν παθῶν καὶ τῆς προκαταλήψεως ἐρευνῶντας αὐτά εἰσι βεβαιωμένα διὰ πάντων τῶν δυνατῶν μέσων, κατὰ παντὸς δὲ ἀπιστοῦντος στεντορία διὰ τῶν αἰώνων βοᾷ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσάντων» αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδίαν μαρτυρίαν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος κυρωσάντων, τρανοφθόγγως κηρύττουσα: «Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν... Καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες, ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Ἰωάν. 1—1=4 καὶ 2. Πετρ. 1, 16).

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, φιλόμουσος ὁμήγυρις, ὁ ἐν ἀρχῇ λόγος, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεός, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ γενομένη θεία ἀποκάλυψις—ἰδοὺ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἥτις χριστιανικὴ θεολογία καλεῖται. Λέγομεν τὸ *κύριον*—διότι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ μέγα καὶ ὑπερφυσικὸν γεγονὸς τῆς τοῦ Θεοῦ—Λόγου ἐνανθρωπήσεως, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν, τὸ κέντρον τῆς ὅλης χριστιανικῆς θεολογίας, τὴν φωτεινὴν ἑστίαν πάσης καθόλου ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις — τῆς τε φυσικῆς καὶ ὑπερφυτικῆς, τῆς τε πρὸ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐν Χριστῷ. Τὸ θεανδρικὸν πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ ἀφετηρίαν τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, καθ' ὅλους τοὺς κλάδους αὐτῆς, καὶ δὴ πρῶτον: Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστι τὸ κέντρον ἐν ᾧ συνέρχονται ὁμοῦ Παλαιά τε καὶ Καινὴ Διαθήκη, διότι αὐτός ἐστιν ἡ προσδοκία τῶν Προφητῶν, καὶ ἡ πλήρωσις τῶν Ἀποστόλων, αὐτός ἐστιν ἑπομένως ὁ διανοίγων τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ πολικὸς ἀστήρ, πρὸς ὃν ὀφείλει νὰ ἀτενίζῃ ὁ τὸ πέλαγος τῶν γραφικῶν μελετῶν διανύων *ἐξηγητὴς θεολόγος*. Τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνσαρκωθέντος Θεοῦ Σωτῆρος ἀποτελεῖ ἐφεξῆς τὸ κέντρον καὶ τὴν βάσιν τῆς χριστιανικῆς Δογματικῆς καὶ Ἠθικῆς, ἐνὶ λόγῳ τοῦ συστηματικοῦ τῆς θεολογίας κλάδου. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον τοῦ Λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ ἀφετηρία, ἐξ ἧς ὁρμᾶται, καὶ ἡ φωτεινὴ στήλη, ἀφ' ἧς φωτίζεται ἡ λεγομένη ἱστορικὴ θεολογία, ἥτις κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἡ μετὰ φιλοσοφικῆς σκέψεως ἐπισκόπησις τῆς βαθμιαίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις προαγωγῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κηρυχθείσης βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς βαθμιαίας ἐν τῷ κόσμῳ ἐπεκτάσεως τοῦ θείου ἐκείνου πυρός, ὅπερ ὁ Κύριος ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ὅπερ, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγεν, «ἤδη ἐπ' αὐτοῦ ἀνήφθη. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τέλος, ὁ ἀκρώτατος Προφήτης, Ἀρχιερεὺς καὶ Βασιλεύς, ἐστι τὸ ὕψιστον πρότυπον καὶ ἡ ἔμπνευσις τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου τῆς θεολογίας κλάδου, τοῦ πρακτικοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν λεχθέντων δῆλον καθίσταται ποῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας. Ἀντικείμενον αὐτῆς ἐστιν ἡ Θεία Ἀποκάλυψις· καὶ δὴ ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ γενομένη, ὅστις εἶνε τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν. Ἐπειδὴ δὲ περιεχόμενον τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐστι κυρίως ἡ ἐπίλυσις τῶν ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος προβλημάτων, οἷα τὰ περὶ Θεοῦ,

Κόσμου, καὶ ἀνθρώπου, καὶ δὴ τὰ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ τελευταίου τούτου, εὔδηλον, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Θεολογία ἐστιν ὁ διερμηνεὺς τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὑψίστων τούτων προβλημάτων, ἅτινα εἰς μάτην διὰ τῶν αἰώνων ἀπεπειράθη καὶ πειρᾶται νὰ λύσῃ τὸ φιλοσοφοῦν τῆς ἀνθρωπότητος πνεῦμα, εἰς τὰς ἰδίας ἀσθενεῖς δυνάμεις ἀφιέμενον. Ἐξ ὅλων τῶν ἐπιστημῶν μόναι ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία, ὡς γνωστόν, ἔχουσιν ὡς ἴδιον καὶ κύριον ἀντικείμενον τὴν ἐπίλυσιν τῶν αἰωνίων τούτων προβλημάτων, καθ' ὅτι ἑκάστη τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν περιορίζεται εἰς ὡρισμένον κύκλον γνώσεων καὶ ἐρευνῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μερικωτέρου καὶ οὐχὶ γενικοῦ χαρακτῆρος. Μόναι ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία σκοποῦσι τὴν μόρφωσιν γενικῆς καὶ συστηματικῆς τοῦ σύμπαντος ἀπόψεως, καθ' ἣν νὰ ὁρίζηται ἥ τε ἀρχή, ἡ ἀξία, καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα σχέσις τῶν καθέκαστα ἐν τῇ κτίσει καθόλου, καὶ νὰ ἐξάγωνται τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν βίον πρακτικὰ συμπεράσματα. Ὑπάρχει ὅμως οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας ὡς πρὸς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ῥηθέντων ὑψίστων προβλημάτων καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἐξ αὐτῶν πρακτικῶν συμπερασμάτων. Καὶ δὴ πρῶτον—ἡ μὲν Φιλοσοφία ζητεῖ τὴν ἐπίλυσιν τῶν αἰωνίων προβλημάτων, στηριζομένη ἐπὶ μόνης τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ πείρας, ἥτις, ὡς κάλλιστα γινώσκουσιν οἱ περὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας διατρίψαντες, ὑπῆρξεν ἀείποτε ἐπισφαλής, ἐνῶ τοὐναντίον ἡ Θεολογία, χωρὶς ποσῶς νὰ ἀποκλείῃ τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου ἔρευναν, βασίζεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν δεδομένων τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Ἄλλαις λέξεσιν, ἡ μὲν πρώτη ἀναχωρεῖ ἐκ βάσεως ἀνθρωποκεντρικῆς, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ βάσεως Θεοκεντρικῆς. Ὁ χριστιανὸς θεολόγος, ὡς γνώμονα ἑαυτοῦ ἔχει πάντοτε τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου:

«Πάντα ὑμῶν ἐστι, ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ»! (Κορ.3,23.). Δεύτερον—ἡ μὲν Φιλοσοφία, καθὸ ἐπιστήμη καθαρῶς θεωρητικὴ στηρίζει τὸ ἴδιον σύστημα ἐπὶ ἁπλῶν θεωριῶν, ἐνῶ ἡ Θεολογία βασίζεται ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν θετικῶς δεδομένου, ὁποῖόν ἐστιν ἡ Θεία Ἀποκάλυψις, καὶ εἶναι ἑπομένως ἐπιστήμη θετική. Ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ πρὸς ἄλληλα ἀντιφάσεις τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων, ὧν ὡς τὰ πολλὰ τὸ δεύτερον ἐστήρικται ἐπὶ τῆς ἀνασκευῆς τοῦ πρώτου, τὸ τρίτον ἐπὶ τῆς τοῦ δευτέρου καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. «Καὶ δῆλον ἄρα, ὅτι ἡ ῥήτρα.» «Phiosophia veritatem quaerit, Theologia invenit» τόσον σαφῶς, ὅσον καὶ συντόμως παρίστησι τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων, λίαν συγγενῶν ἄλλως ἀλλήλαις, ἐπιστημῶν οὐσιώδη διαφοράν.

(ἔπεται συνέχεια).

ἱεροδ. **Ἀθανάσιος Πιπέρας,**
Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Μερόπη Γεωργίου Κοκκινάκη, θυγάτηρ Γρηγορίου Μηλιάδου, ὑπήκοος Ἑλληνίς, τέως μὲν κάτοικος Ὀδησσοῦ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Γεωργίου Παντελῆ Κοκκινάκη, Χίου τὴν πατρίδα, ὑπηκόου Ἕλληνος, ἐμπόρου τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἐν Ὀδησσῷ διαμένοντος, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ, καὶ ἐπὶ ἀναστροφῇ μετὰ ξένου ἀνδρός. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας » καὶ « Ταχυδρόμου. »

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Ἀπριλίου 1900

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερόν.

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.**

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος, 7 Μαΐου, τελεσθήσεται ἐν τῇ ἱερᾷ νοσοκομειακῇ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλίου, ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ἐπέτειος Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδήμων κτιτόρων, εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ συνδρομητῶν τῶν Ἐθν. Φιλ. Καταστημάτων καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς διαληφθεῖσι καταστήμασι κεκοιμημένων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 2 Μαΐου 1900.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου
τῶν Ἐθνικῶν Φιλ. Καταστημάτων
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 12 ΜΑΪΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 19

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Τὸ κανονικὸν κῦρος τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ ἀντιρρήσεις τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας—Γενεαλογικὸν ὑπόμνημα περὶ τῆς Παναγίας Θεοτόκου Μαρίας— Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι [κυρίως δὲ ἡ Θεοτόκος τῶν Κύρου —Φιλόπατρις σύμπραξις ἐν τῷ ἔργῳ τῆς προόδου—Κοινοποιήτεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Πατριαρχικὴ λειτουργία ἐν Βαλουκλίῳ.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος μετὰ πολλῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας καὶ τάξεως καὶ ἐν μέσῳ συρροῆς πολυπληθοῦς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθη ἐν Βαλουκλίῳ ἡ ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων προστατῶν, εὐεργετῶν, ἐφόρων καὶ παντὸς φιλοτίμως τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν αὐτοῦ συνδρομὴν τοῖς εὐαγέσι Καθιδρύμασι συνεισφέροντος καθιερωμένη πατριαρχικὴ λειτουργία. Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνελλειτούργησαν οἱ σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοὶ Δέρκων Καλλίνικος, ὁ καὶ πρόεδρος τῆς ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπ. Καταστημάτων, Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος, Ἀμασείας Ἄνθιμος, Βερροίας Κωνστάντιος, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Σηλυβρίας Κωνστάντιος, Κορυτσᾶς Γερβάσιος, Γρεβενῶν Δωρόθεος, Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος ὡς καὶ ὁ παρεπιδημῶν μητροπολίτης Χαλδείας Γερβάσιος, ἀπόντος τοῦ σεβασμ. ἁγίου Λέρου καὶ Καλύμνου ἕνεκα ἀσθενείας.

Ἐν τῷ ναῷ παρέστησαν μέλη τινὰ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὡς καί τινες τῶν ἐφόρων τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐξελθοῦσα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἔψαλε τὸ εἰθισμένον Τρισάγιον ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν.

Ἡ Α. Θ. Π. ἀναπαυθεῖσα μετέπειτα ἐπὶ μικρὸν μετὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐντίμων ὁμογενῶν ἐν τῷ Ἐπιτροπείῳ μετέβη εἰς τὰ παρακείμενα Ἐθν. Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα ἔνθα καὶ παρατέθη πάσῃ τῇ συνοδίᾳ γεῦμα.

Ἡ Α. Θ. Π. ἐπιθεωρήσασα μετὰ τὸ γεῦμα πάσας τὰς αἰθούσας τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Νοσοκομείου ἐν συνοδίᾳ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ τῶν παραστάντων ὁμογενῶν μετέβη εἰς τὸ παρακείμενον Ὀρφανοτροφεῖον, ἔνθα μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ ἐγένετο δεκτή, τῶν ὀρφανῶν πρὸ τῶν θυρῶν ψαλλόντων ὕμνους ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ Ἄνακτος καὶ τῆς Α. Θ. Π., ἑνὸς δ' αὐτῶν μετ' ἄκρας συγκινήσεως ἀπαγγείλαντος προσφώνησιν πρὸς Αὐτήν. Ἡ Α. Θ. Π. εὐδοκήσασα νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ μικροῦ ὀρφανοῦ ἐπεῖπεν ὅτι δέον νὰ θαρρῶσι πάντοτε, διότι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν φιλοστοργίαν τῆς Μητρὸς ἐκκλησίας καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Γένους ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τοῦ τμήματος τούτου τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων ἡ Α. Θ. Π. ἐπανέκαμψεν εἰς Φανάριον.

— *Ἐπίσκεψις εἰς τὰ ἀνάκτορα.* —Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδίᾳ τῆς Α. Ε. τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου μεταβὰς χθὲς εἰς τὰ ἐν Γιλδίζ ἀνάκτορα ἔσχε συνέντευξιν μετὰ τῆς Α. Ε. τοῦ ἀρχιγραμματέως τῶν ἀνακτόρων Ταχσὶν βέη περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

— *Ἐπετηρὶς γενεθλίων ἀράσσης Βικτωρίας.*—Τῆς Α. Α. Μ. τῆς σεπτῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ αὐτοκρατείρας πασῶν τῶν Ἰνδιῶν Βικτωρίας ἀγούσης χθὲς τὴν 81ην ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Ε. τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Ἀγγλίας σὶρ Ν. Ὄκονορ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις καὶ εὐχὰς διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλ-

λου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Δ. Ταντσλίδου.

—*Ἐπισκέψεις.*—Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ.Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἐν συνοδίᾳ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Ταντσλίδου ἀντεπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὰς ΑΑ. ΕΕ. τὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημοῦντα G. Royaards, γενικὸν γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας τῆς Ὁλλανδίας καὶ τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν Βέκερλιν.

Αὐθημερὸν ἡ Α. Πανοσιολογιότης μεταβᾶσα εἰς Χαλκηδόνα διηρμήνευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῇ Α. Υ. τῷ ἡγεμόνι τῆς Σάμου Κωστάκῃ Βαγιάννῃ ἐπὶ τῇ ἔναγχος αἰσίᾳ αὐτοῦ εἰς βασιλεύουσαν ἀφίξει.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Υ. ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος· ταύτης ὅμως ἀπούσης ὑπεδέξατο τὴν Α. Υ. ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος.

— *Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου.* — Τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀπῆν ἀσθενῶν ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννης, πρὸς ὃν ἡ Α. Θ. Π. διηρώτησε τὰ περὶ τῆς ὑγείας διὰ τοῦ πανοσιολ. Δευτερεύοντος Παρθενίου.

—*Εὐχαριστία Σισανίου.*— Εἰς τὸν θεοφιλέστατον ἐψηφισμένον Σισανίου Σεραφεὶμ ἐγένετο τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ, παραστάντα ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου συνεδριαζούσης, τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας ἡ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ.

— *Πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ κατελθὼν ἐκ τῆς νήσου Ἀντιγόνης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ αὐτόθι ἐφησυχάζων Πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ Ζ'.

— *Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν Καλλίνικος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε χθὲς τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ θερμῆς ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

—*Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας.* — Αἰτιάσεων διατυπωθεισῶν κατὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νεοκαισαρείας Ἀλεξάνδρου ὑπό τινων κατοίκων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ὅπως αἱ κατηγορητήριοι αὗται ἀναφοραὶ ἀποσταλῶσι τῇ Α. Πανιερότητι πρὸς ἀπολογίαν.

—*Μητροπολίτης Βάρνης.* — Ὁ ἐσχάτως ἐκ σοβαρᾶς ἀσθενείας ἀναρρώσας πανιερώτατος μητροπολίτης Βάρνης Πολύκαρπος ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ὅπως ἐλθὼν εἰς βασιλεύουσαν περιθάλψῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐχορήγησε τῇ Α. Πανιερότητι τὴν ἄδειαν ταύτην.

— *Δημογεροντία Σιατίστης.* — Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Σιατίστης ὡς καὶ ὁ αὐτόθι ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου Σισανίου.

— *Χαλδείας Γερβάσιος.* — Ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημῶν μητροπολίτης Χαλδείας Γερβάσιος ἀπῆλθε χθὲς ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἅγιον Ὄρος χάριν προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων.

— *Μ. Πρωτοσύγκελλος.* — Ὁ πανοσιολ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἀπῆλθε σήμερον χάριν λουτρῶν εἰς Προῦσαν ὁπόθεν ἐπανακάμψει μετά τινας ἡμέρας.

— *Δήλωσις.* — Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « Ἡ Ψευδοποιήτρια Εἰρήνη» ἐπιστημονικῷ ἄρθρῳ τῷ καταχωρισθέντι ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» παρωράθησαν ἀτυχῶς φράσεις τινὲς κατὰ προσώπων δριμύτερον τοῦ δέοντος ἐξενηνεγμέναι, οὗ ἕνεκα ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀναγκαῖον νομίζει νὰ δηλώσῃ ὅτι χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἐπισήμου Πατριαρχικοῦ φύλλου εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἀναγκάζηται μετὰ λύπης νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὴν δημοσίευσιν ἐν αὐτῷ πραγματειῶν περιεχουσῶν παρομοίας ἐκφράσεις.

— *Περιουσία Σισανίου.* — Ὁ γραμματεὺς τῆς Κ· Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἱερολ. Γρηγόριος Παπαδόπουλος, ὃς ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἔξαρχος πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου Σισανίου περάνας τὴν ἀποστολήν αὐτοῦ ἐπανέκαμψε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ εἰς βασιλεύουσαν.

— *Ἔκδοσις πονήματος.* — Ὁ ἐν Βάρνῃ ἐλλόγιμος Δημήτριος Χ'' Δανιὴλ ὁ ἐκδότης καὶ συντάκτης τῆς «Πανδαισίας» ἐξέδωκεν ἐσχάτως εἰς φῶς «Ἑρμηνείαν τοῦ εὐαγγελίου τῶν Κυριακῶν τῆς νηστείας πρὸ τῶν Χριστουγέννων» ἔργον ψυχωφελές, συγκείμενον ἐξ Τ τυπογρ. φύλλων.

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΚΥΡΟΣ
ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΥ ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ
ΑΥΤΙΚΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Νῦν ὅτε συχνότερος παρ' ἡμῖν ὁ λόγος περὶ τῶν μεταξὺ Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας σχέσεων καὶ ὅτε θερμόταται ἑκατέρωθεν ἐκφράζονται εὐχαὶ ὑπὲρ τῆς τόσον ποθητῆς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν προσεγγίσεως καὶ ἑνώσεως, ἐπίκαιρον ἐ-

θεωρήθη νὰ σημειωθῶσιν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ κανονικοῦ κύρους τῶν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ τελουμένων χειροτονιῶν ἐπὶ σκοπῷ, ὅπως καταδειχθῇ τὸ ἀνίσχυρον τῶν κατὰ τοῦ κύρους τῶν χειροτονιῶν τούτων ἐνστάσεων καὶ ἀντιρρήσεων τῆς Δυτ. Ρ. Ἐκκλησίας, καθ' ὧν ἄλλως ἐνστάσεων οὐ διαλείπει ἑκάστοτε γενναῖα καὶ ἀδρὰ ἀντιτάττουσα ἐπιχειρήματα αὐτὴ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία. [1]

Ἡ τελευταία ἐν τῷ δικαίῳ αὐτῆς ὑποστηρίζει, ὅτι ὁ κλῆρος αὐτῆς, ἐν ᾧ αὐστηρῶς πάντοτε ἐτηρήθησαν οἱ τρεῖς κυριώτατοι βαθμοὶ τῆς ἱερωσύνης (ὁ τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ ὁ τοῦ Διακόνου) ἔχει ἀποστολικὴν τὴν ἀρχὴν καὶ διαδοχήν, καὶ ἑπομένως πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῇ τελούμεναι χειροτονίαι εἰσὶν ἔγκυροι. Ἡ Δ. Ρ. Ἐκκλησία τοὐναντίον διημφισβήτησεν, ὡς γνωστόν, καὶ διαμφισβητεῖ εἰσέτι τὴν ἀποστολικότητα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας καὶ τὸ κανονικὸν κῦρος τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τελουμένων χειροτονιῶν. Ἡ δὲ ἡμετέρα Ὀρθόδοξος δὲν ἔλαβε μὲν εἰσέτι ἀφορμὴν εἰδικῶς καὶ ἐπισήμως ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς στάσεως, ἣν ἀρχῆθεν ἐτήρησε καὶ τηρεῖ ἀπέναντι τῆς ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας ἐμπράκτως δηλοῖ, ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν ἀποστολικότητα καὶ τὸ κανονικὸν κῦρος τῆς ἱεραρχίας ταύτης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρθόδοξος θεολογία, ἐπισταμένως μελετῶσα καὶ ἐκ πασῶν τῶν δυνατῶν ἀπόψεων τὸ περὶ τῆς κανονικότητος καὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν ζήτημα, [2] δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ ἐπικροτήσῃ εἰς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπως ἐξ ἐναντίας δὲν δύναται, ἀλλ' ἢ νὰ κηρύξῃ πάντη ἀνισχύρους τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντιρρήσεις τῆς Δ. Ρ. Ἐκκλησίας, εἰς ὧν τὴν ὑπόδειξιν καὶ ἀναίρεσιν περιορίζομεν τὴν παροῦσαν βραχεῖαν μελέτην ἡμῶν.

Δύο διαφόρων κατηγοριῶν εἰσιν αἱ ἐκ μέρους τῶν Λατίνων ἐπιφερόμεναι ἀντιρρήσεις κατὰ τοῦ κύρους τῶν Ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν : α'. Ἀντιρρήσεις ἱστορικαὶ καὶ β' ἀντιρρήσεις δογματικαί. Καὶ αἱ μὲν πρῶται ἀναφέρονται εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ γενομένης ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως, καθ' οὓς δῆθεν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἀπώλεσε τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ, ἢ ὡς ἐκφράζονται οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ παρομοίων περιπτώσεων «οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθίαν» (Ἰδ. Βασιλ. Μ. πρὸς Ἀμφιλόχ. Α'.) Αἱ δὲ τοῦ δευτέρου εἴδους ἀντιρρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης καθόλου παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς, ἤτοι εἰς τὸν τρόπον τῶν χειροτονιῶν, οὗ ἐπίσης κατηγοροῦσιν οἱ Λατῖνοι, ὡς δῆθεν ἀτελοῦς.

Αἱ ἱστορικαὶ ἀντιρρήσεις συγκεντροῦνται κυρίως περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγγλικανοῦ ἀρχιεπισκόπου Πάρκερ, ὅστις ἐγένετο ὁ πρῶτος χειροτονητὴς πάντων τῶν ἐφεξῆς ἐπισκόπων τῆς μετερρυθμισμένης ἀγγλικανικῆς ἢ ἐπισκοπικῆς λεγομένης Ἐκκλησίας. Ἅμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσει τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἐκκλησίας, πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου, ἀρνηθέντες ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν παπικὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξωρίσθησαν, τότε δὲ παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη τῆς πληρώσεως τῶν κενωθεισῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν, καὶ ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ ἤρξατο τὸ ἔργον ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Καντουαρίας ἧς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καρδινάλιος Πόλ εἶχεν ἀποθάνῃ ὀλίγας ὥρας μετὰ τὸν θάνατον τῆς Καθολικῆς βασιλίσσης Μαρίας. Συνεπείᾳ βασιλικοῦ διατάγματος ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ Γυμνασίου τοῦ Χριστοῦ καλουμένου καὶ ἄλλοτε παιδαγωγὸς τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ καὶ ἐφημέριος τῆς μητρὸς αὐτῆς χρηματίσας Πάρκερ ἐχειροτονήθη τῇ 17 Δεκεμβρίου 1559 ἐν Λαμβηθῷ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου Στ'. ἐπικρατήσαντα τύπον χειροτονίας ὑπὸ τεσσάρων ἐπισκόπων. Τούτων οἱ μὲν δύο (Γουλιέλμος Βαρλὼ) καὶ Ἰωάννης Χόδγσκινς εἶχον χειροτονηθῇ κατὰ τὸν ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ Εὐχολογίῳ τύπον, ὅστις ἴσχυεν ἔτι ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἑρρίκου τοῦ Η'., οἱ δὲ ἕτεροι δύο (Ἰωάννης Σκόρι, καὶ Μίλες Κοβερδέϊλ) κατὰ τὸν ἐπὶ Ἐδουάρδου δεκτὸν γενόμενον τύπον. Τῆς χειροτονίας δὲ ταύτης τοῦ Πάρκερ σώζεται τὸ σχετικὸν πρακτικόν, ὡς περὶ τούτου διαβεβαιοῦσι πρόσωπα ἀξιόπιστα (Ἴδε τὸ «Περὶ τοῦ Κύρους τῶν χειροτονιῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας» φυλλάδιον τοῦ αἰδεσιμ. Ἰωσὴφ Ὀλδανώ, Κων)πολις 1875. Τὴν οὕτωσὶ λοιπὸν γενομένην χειροτονίαν τοῦ ἀρχιεπ. Πάρκερ οἱ Καθολικοὶ ἐκήρυξαν ἄκυρον, προβάλλοντες πρῶτον μὲν τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἐπικυρώσεως ἐκ μέρους τοῦ Πάπα, δεύτερον δὲ τὸ ὅτι ὁ Πάρκερ ἐπανειλημμένως εἶχεν ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωνίαν πρὸ τῆς εἰς ἐπίσκοπον προαγωγῆς αὐτοῦ, καὶ τρίτον ἀδέσποτον διήγησιν περὶ τοῦ ὅτι δῆθεν ἡ χειροτονία τοῦ Πάρκερ ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ἐκλεγέντων ἐπισκόπων ἐγένετο οὐχὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς καθιερωμένους τύπους, ἀλλ' ἐν κρυφῷ καὶ παραβύστῳ, ἔν τινι καπηλείῳ! Ἀλλ' ἡ μὲν ἀδέσποτος

---

1. Ἴδε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν κατὰ τὸ 1896 γενομένην ἀπάντησιν τῶν Ἀγγλικανικῶν Ἐπισκόπων πρὸς τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα Λέοντος XIII.

2. Τοιαύτης ὁλομεροῦς ἐπιστημονικῆς μελέτης ἀντικείμενον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα ἐγένετο ἐν τῇ συγχρόνῳ ρωσσικῇ Φιλολογίᾳ, ἀξία δὲ ἰδιαιτέρας συστάσεως ἐστιν ἡ εἰδικὴ «Περὶ Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας» πραγματεία, ἣν ὁ ἐκ τῶν ρώσσων Θεολόγων Lokolow ἐξέδοτο πρό τινων ἐτῶν εἰς φῶς.

αὕτη διήγησις, ὡς σαφῶς ἀποδείκνυσιν ἐν τῷ ἰδίῳ φυλλαδίῳ ὁ προμημονευθεὶς Ἄγγλος ἱερεὺς Ἰωσήφ (ἕπεται τὸ σχετικὸν μέρος τοῦ φυλλαδίου), ἐξελέγχεται οὖσα ἁπλοῦς μῦθος, σκοπίμως πλασθεὶς διὰ λόγους εὐνοήτους ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, οἷς ποσῶς δὲν συνέφερεν ἡ πλήρης ἀπὸ τοῦ Πάπα ἀνεξαρτησία τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ δὲ ἄλλοι δύο λόγοι οὐδεμίαν βεβαίως ἀκυρωτικὴν τῆς χειροτονίας ἰσχὺν δύνανται νὰ ἐνέχωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου διὰ τοὺς ἀπροκαταλήπτους κριτάς. Καὶ δικαιούμεθα ἑπομένως νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἐκ τῆς ἀπόψεως δηλονότι τῆς διακοπῆς ἢ μὴ τῆς *ἀκολουθίας* καὶ *διαδοχῆς* ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ, ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία οὐδόλως δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους ὑστερεῖ τῆς Δ. Ρωμ. Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ συμπέρασμα ἄγει ἡμᾶς ἡ ἐξέτασις καὶ τῶν τοῦ ἑτέρου εἴδους ἀντιρρήσεων, τ. ἔ. τῶν δογματικῶν, τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας.

(ἕπεται συνέχεια).

Ὀρθόδοξος Θεολόγος.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Ἱππολύτου τοῦ Θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συγγράμματος.

Ἰάκωβος ὁ γεγονὼς Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ἐλογίζετο εἶναι κατὰ σάρκα, υἱὸς δὲ τοῦ τέκτονος Ἰωσὴφ ἐκ τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ γυναικός, ἀδελφὸς Σίμωνος καὶ Ἰωσῆ. Τέσσαρας γὰρ υἱοὺς ἔσχεν Ἰωσὴφ καὶ θυγατέρας δύο Ἐσθὴρ καὶ τὴν Θάμαρ ἐκ τῆς γυναικός του Σαλώμης, θυγατρὸς Ἀγγαίου, ἀδελφοῦ Ζαχαρίου, πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, υἱοῦ Βαραχίου τοῦ υἱοῦ Ἀβιὰ τοῦ Ἱερέως· καὶ τότε ἐχήρευσεν Ἰωσήφ· ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὴν Σαλώμην καὶ τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην ἀδελφῶν τέκνα ἀρρενικῶν· Ὁ γὰρ Ἀγγαῖος ὁ υἱὸς Βαραχίου θεῖος Ἰωάννου ἦν· ὁμοίως δὲ καὶ Ζαχαρίας ὁ ἀδελφὸς Ἀγγαίου θεῖος ἦν Σαλώμης τῆς γυναικὸς Ἰωσήφ. Ἡ μαῖα ἦν ἀπὸ Βηθλεὲμ ἀνεψιὰ καὶ αὐτὴ τῆς Ἐλισάβετ τυγχάνουσα καὶ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας. Τρεῖς γὰρ ἦσαν ἀδελφαὶ ἀπὸ Βηθλεέμ, θυγατέρες οὖσαι Ματθὰν τοῦ Ἱερέως καὶ Μαρίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας Κλεοπάτρας [1] πρὸ τῆς βασιλείας Ἡρώδου υἱοῦ τοῦ Ἀντιπάτρου· ὄνομα τῇ πρώτῃ Μαρία καὶ τῇ δευτέρᾳ Σοβῆ καὶ τῇ τρίτῃ Ἄννα· Τούτων αἱ μὲν δύο συνεζεύχθησαν ἀνδράσιν ἐν Βηθλεέμ, ἡ δὲ τρίτη ἐν τῇ γῇ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἔτεκον αἱ δύο ἐν Βηθλεέμ, ἡ μὲν πρώτη τὴν Σαλώμην τὴν μαῖαν, ἡ δὲ δευτέρα τὴν Ἐλισάβετ, ἡ δὲ τρίτη ἐν τῇ γῇ τῆς Γαλιλαίας ἀνδρὶ συζευχθεῖσα ἔτεκε καὶ αὐτὴ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν ἐν Βηθλεέμ· ὥστε εἶναι τὴν Σαλώμην τὴν μαῖαν καὶ τὴν Ἐλισάβετ καὶ τὴν ἁγίαν Θεοτόκον θυγατέρας τριῶν ἀδελφῶν γνησίων θηλειῶν· τὸν δὲ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἀληθῆ τῆς σαρκὸς συγγένειαν δυσεξάδελφον τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ὅσον ἐκ τῆς Ἐλισάβετ· κατὰ δὲ τὸ λέγεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰωσὴφ ἀδελφοθέους τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἀνεψιὸν ὡς οὔσης τῆς Σαλώμης τῆς γυναικὸς Ἰωσὴφ ἐξαδέλφου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Εὑρίσκομεν δὲ παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ ἐν τῷ ἓξ καὶ δεκάτῳ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἡ Παναγία Δέσποινα Θεοτόκος τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγέννησεν· Ἐβαπτίσθη δὲ παρὰ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀποστόλων· αὐτοὺς δὲ τούτους ἐβάπτισεν ὁ Χριστός· Ἔζησε δὲ μετὰ τὸ Σωτήριον πάθος ἡ Θεοτόκος ἔτη ἕνδεκα· ὁ δὲ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἅπας χρόνος εἷς καὶ ἑξήκοντα [2]. Ἐβίωσε

---

1 Ἡ Κλεοπάτρα ἦν θυγάτηρ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Αὐλητοῦ, τελευταία βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Πτολεμαίων βασιλευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ διαδοχικῶς ἐπὶ διακόσια ἐννενήκοντα ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 307 μέχρι τοῦ 29 πρὸ Χριστοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Πτολεμαῖοι Λαγίδαι, ἀπὸ τοῦ γενάρχου αὐτῶν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, τοῦ ἐκ τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀρσινόης γεννηθέντος καὶ καταγομένου ἐκ τῆς Ἐορδῆς (κατὰ τὸν Διονύσιον Πύρρον ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος σελ. 72. ἐν Ἀθήναις. 1846, ὅστις φρονεῖ τὴν Ἐορδὴν οὖσαν τὸ ταυῦν Βεράτιον τῆς Νέας Ἠπείρου (Βελέγραδα)· ἀπ' ἐναντίας τῆς γνώμης Μελετίου τοῦ Γεωγράφου (ἐν τῷ περὶ Ἀλβανίας τμήματι ΙΗῳ), θέλοντος τόν Πτολεμαῖον Λάγου καταγόμενον ἐκ τῆς πόλεως Σκαμπῶν, ἥτις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ νῦν Ἐλβασάνιον «Θεοδώρητος Ἐπίσκοπος Λυχνιδοῦ ἀνὴρ σεβάσμιος, ὅστις τοῖς ἐκ τῆς Σκαμπηνῆς ἀποπλανηθεῖσι καὶ εἰς Λυχνιδὸν ἐλέω Θεοῦ ἐλθοῦσι πρεσβευταῖς τοῦ Πάπα Ὁρσμίσδου (+519) βιβλίον ἀναγνοὺς ἔδωκεν αὐτοῖς» ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Α΄. Ἰουστινιανῆς πονήματι ὑπὸ τοῦ Κ. Μ. Γ. Δήμιτζα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Sequien or, christ. t. 2 p. 282.

2 Κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον Μοναχὸν καὶ πρεσβύτερον Κωνσταντινουπόλεως ἀκμάσαντα κατά τινας μὲν περὶ

δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μέχρι Δομετιανοῦ βασιλέως Ρωμαίων· ὡς ἐκ τούτου εἶναι τοὺς ἅπαντας τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνους δέκα καὶ ἑκατόν·

Ἔγραφον ἐν Κων)πόλει τῷ 1900 ἐν μηνὶ Μαΐῳ

† Ὁ Ἀμαδείας ΑΝΘΙΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ*

ΕΞ ΑΚΡΙΒΟΥΜΕΝΑΙ

ΚΥΡΙΩΣ ΔΕ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΟΥ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἀνακεφαλαιῶν ἐν ὀλίγοις ὅσα μέχρι τοῦδε εἶπον, ἐπιθυμῶ ἵνα μείνωσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀναγνώστου τὰ ἑξῆς συμπεράσματα, προϊόντα μελέτης γινομένης· κυρίως ἐπ' ἐγγράφων, μελέτης, ἧς τὸ θεμέλιον ἐστὶν ὅτι *δέον* **τὰς τοποθεσίας ἐξακριβοῦν διὰ τῶν ἐπισήμων γραμμάτων,** *οὐχὶ βεβαίως ἄνευ τῆς ἐπὶ τῶν διαφωτιζομένων τόπων αὐτοψεὶ παρατηρήσεως·*

οὕτω δ' ὁ ἀναγνώστης θέλει ἔχει κατὰ νοῦν τὴν πρὸ τοῦ 1453 ἱστορίαν καὶ τὴν ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ 1700 τῶν ἑξῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς πέριξ ναῶν, οἵτινές εἰσι σήμερον καὶ ἔκτοτε εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ὀρθοδόξων, γινώσκων ὅτι *τινὲς μὲν ἦσαν ἄχρι τοῦδε οὐχὶ τόσον ἀκριβῶς γνωστοὶ, τινῶν δὲ σήμερον προτείνω τὸν καθορισμὸν τῆς τοποθεσίας.*

α'

1) ὁ *πατριαρχικὸς ναὸς* ἀναφέρεται, κατὰ παράδοσιν, ὑπάρχων πρὸ τοῦ 1600. Ἡ σημερινὴ περιοχὴ ἐδόθη τῷ 1720 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου[1] Ἱερεμίου Γ'. Τὸ σημερινὸν ὕψος ἐδόθη τῷ 1837, πρότερον φθάνον μόλις ἕως τοῦ ἄμβωνος·

σημ.—ἐκτὸς τῶν ἁγίων λειψάνων, ἃ κατέχει σήμερον, ἐκτὸς τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ὁ κατεῖχε μέχρι τοῦ 1641, ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου καὶ λειψάνου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἃ κατεῖχεν ὁ τῆς Παμμακαρίστου ναὸς τῷ 1564, ὁ *ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικὸς ναὸς ἐκέκτητο τῷ 1741 τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου,* ἀγορασθὲν ἀντὶ φλωρίων ἑκατὸν, ἢ 275 γροσίων τοῦ τότε καιροῦ (ὑπὲρ τὰ χίλια φράγκα τῆς σήμερον)·

2) ὁ *ναὸς τοῦ τιμίου Προδρόμου,* τοῦ Σιναϊτικοῦ δῆλα δὴ μετοχίου, ἐκτίσθη κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος τὸ πρῶτον·

3) ὁ *ναὸς ἁγίου Δημητρίου Καράβη,* Ξυλοπόρτης, ἔστιν ἀρχαιότερος τοῦ ἔτους 1334, ἄγνωστον δὲ πότε τὸ πρῶτον ἐκτίσθη·

4) ὁ *ναὸς τῆς Θεοτόκου* (τοῦ Μουχλίου) *Παναγιωτίσσης,* προϋπάρχων (τοὐλάχιστον κατὰ τὰ 960—970) ὡς μοναστήριον μικρὸν, ἐκτίσθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος·

5) ὁ *ναὸς ἁγίου Γεωργίου* (Ἐδίρνε-καπού) ἐκτίσθη τῷ 1568, ἀντικαταστήσας ἕτερον τῷ 1565 θανόντα·

6) ὁ *ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐλπίδος* (Κοντοσκαλίου), κατὰ A. Mordtmann, ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ 1401·

7) ὁ *ναὸς τῆς ἁγίας Κυριακῆς* (αὐτόθι) ἀναφέρεται τῷ 1648 (περὶ τούτου ἄλλοτε)·

8) ὁ *ναὸς ἁγίου Κωνσταντίνου* (Ὑψωμαθείων) ὑφίσταται ἀπὸ τοῦ 1453, τίς οἶδε καὶ πόσῳ πρὸ τούτου τοῦ ἔτους·

9) ὁ *τῆς Ἀναλήψεως,* πρότερον Θεοτόκου Χρυσαληθινῆς, ἐν Ὑψωμαθείοις, ἀναφέρεται κατὰ τὸ ἔτος 1566·

10) ὁ *τῆς ἁγίας Παρασκευῆς* (Χάσκιοϊ) βυζαντινὴν ἔχει τὴν ἀρχήν·

11) οἱ *ναοὶ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τῶν Ταταούλων,* ὅσοι εἰσὶ νῦν, ἀναφέρονται πρὸ τοῦ 1648, καὶ πρὸ τοῦ 1600. Εἰρήσθω δ' ὅτι ὁ φίλος διδάκτωρ Β.Α. Μυστακίδης[2] ἀριθμεῖ, ἐκτὸς τῶν τῆς Ἐλεούσης, Καστελλιωτίσσης καὶ Χρυσοπηγῆς, καὶ τετάρτην ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου, σωζομένην κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ις' αἰῶνος·

12) ὁ *ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν* (ἐν Μεγάλῳ-Ρεύματι) ἔστιν ἀρχαιότερος τοῦ 1600·

13) ὁ *τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους* (ἐν Βεβεκίῳ)

τὰ τέλη τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος (Εὐαγγελ. Κῆρυξ ἔτος Α'. 1857 σελ. 346.) κατ' ἄλλους δὲ τῷ 1015 (Κλεὶς τῆς Πατρολογίας ὑπὸ Δωροθέου Σχολαρίου) ἡ πάναγνος Μαρία τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας της γεννήσασα τὸν ἑαυτῆς υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ ἔζησε μετ' αὐτοῦ ἔτη τριάκοντα τρία καὶ μετὰ τὴν τούτου ἀνάληψιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ζήσασα ἐν Γεθσημανῇ μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἔτη εἴκοσι τέσσαρα ἐτελεύτησεν ἔχουσαν ἡλικίαν ἐτῶν ἑβδομήκοντα δύο.

* ἴδε σελ. 172.

1. ἔνθα βλέπει τὸ ὄνομα ὁ ἀναγνώστης *πατριάρχης,* ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ, δέον νοῆσαι τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

2. Μυστακίδου, Ὁ ἱερὸς κλῆρος κατὰ τὸν Ις' αἰῶνα· Μάξιμος Μαργούνιος· Ἀθῆναι, 1891, σελ. 17.

λέγεται ἀρχαῖος, ἀλλὰ *μικρὸν εὐκτήριον, ἐν ᾧ ἡ θεία λειτουργία οὐκ ἐτελεῖτο*·

14) *ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος* (ἐν Κουσγουντζουκίῳ) λέγεται βυζαντινός·

15) *ὁ ναὸς τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ* (ἐν Χρυσοπόλει) ἀναφέρεται τῷ 956·

16) *ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Εὐφημίας* (ἐν Χαλκηδόνι) ἀνῳκοδομήθη τῷ 1694·

πρὸς συμπλήρωσιν ἀνάγκη ἵνα γινώσκωμεν ἔτι ὅτι

17) *οἱ ναοὶ*, ὡς ναοὶ ἔχοντες ἐνορίαν, *Βεβεκίου Βογιατζικιοΐου* καὶ *Σθένης* οὐκ ἀναφέρονται εἰς ἔγγραφα πρὸ τοῦ 1800·

18) *οἱ ναοὶ τοῦ Πέραν ἢ Σταυροδρομίου, ὁ τοῦ Φερικιοῖ* καὶ *ὁ τῶν προπόδων Ταταούλων* ὡς καὶ *ὁ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου* εἰσὶ νεώτεροι τοῦ 1800. Τοὺς ὀλίγους ὀρθοδόξους τοῦ Σταυροδρομίου ἐπεσκέπτοντο οἱ ἱερεῖς τῆς ἐν Γαλατᾷ Καφατιανῆς μέχρι τοῦ 1804·

19) *ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου Βλὰχ-σεραγίου* βλέπω τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας, ὅπου τῷ 1586 ἀπὸ τῆς Παμμακαρίστου κατήλθομεν, καὶ ὡς ἐχρημάτισεν ἐπὶ ἑνδεκαετίαν ναὸς πατριαρχικός·

20) περὶ τοῦ *ναοῦ ἁγίου Γεωργίου Ποτηρᾶ*, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν γινώσκω μαρτυρίαν ἀρχαιοτέραν τοῦ 1586, λέγω ὅτι, μετὰ τοῦτο τὸ ἔτος, ἐπὶ τῇ ἐγκαταλείψει τῆς Παμμακαρίστου, μετεβάλομεν εἰς ἐνοριακὸν τὸν ναὸν τὸν ἀνήκοντα πρότερον εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ λογοθέτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γεωργίου Ποτηρᾶ.

σημ.—*Ἀποτυρᾶς* ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ἐν τέλει τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος· ἔστιν ἄρα βυζαντινὴ οἰκογένεια· *Ἀποτυρᾶς Ἀλέξανδρος* ἦν μέγας χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῷ 1555. *Ποτηρᾶς* δὲ *Γεώργιος* λογοθέτης (μέγας;) ἐν τέλει τοῦ ΙϚ΄ ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος[3]. Οὕτως ἐξηγῶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1648 ὄνομα τοῦ ναοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν λέξιν Ποτηρᾶς·

21) *ὁ ναὸς ἁγίου Γεωργίου* (ἐν Φαναρίῳ) *τῶν ἁγιοταφιτῶν* περιείχετο ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Κατακουζηνῶν, παλαιᾶς βυζαντινῆς οἰκογενείας, ἀγορασθεὶς ὑπὸ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων[4] πρὸ τοῦ 1645.

3. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν ἱερῶν κανόνων· τόμ. Ε΄, σελ. 396. Χειρόγραφον 11 βιβλιοθήκης Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου. Ἡμερολόγιον Ἀνατολῆς τοῦ 1883, σελ. 249.

4. Δοσιθέου, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, κτλ. σελ. 1174—1175 καὶ 1190.

6'

22) *ὁ σήμερον ναὸς τῆς ὀρθοδόξου παροικίας Ἐγρὶ-καποῦ* οὐδαμῶς ἦν ὁ τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου, μᾶλλον δ' ἦν ὁ τοῦ ἁγίου Νικήτα, ἀρχαιότερος τοῦ ἔτους 1200·

23) *ὁ σήμερον Ἅγιος Μηνᾶς* (Ὑψωμαθείων) ἐστὶν ὁ ναὸς τῶν ἁγίων Παπύλου καὶ Κάρπου, μεταβληθεὶς (καὶ ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν ὀνομάτων = *Παπυλοκάρπου*=**Πυλοκάρπου** καὶ διὰ τὸ εὐχρηστότερον τοῦ ὀνόματος Πολυκάρπου) εἰς *Ἅγιον* **Πολύκαρπον,** ὡς ἐγνωρίζετο μέχρι τέλους τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος· ἔστι δ' ἀρχαιότερος ἴσως τοῦ Ι΄αἰῶνος·

24) *ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Κύρου* ἔκειτο *ἐν Ἐξ-Μαρμάροις*, καὶ ἴσως ὁ σημερινὸς τῆς Θεοτόκου ναὸς αὐτὸν ὑποκατέστησεν·

25) *τὸ Ἁγίασμα τῆς Ἁγίας Τριάδος* ἔξω τοῦ Μεβλεβὶ-χανέ-καποὺ κεῖται ἐν μετοχίῳ τῆς μονῆς τοῦ Περδικάρη·

26) *ὁ ναὸς ἁγίου Νικολάου τοῦ Μπογδὰν-σεραγίου* ἄγνωστον ἀκριβῶς, ἐμοὶ δὲ καὶ ἀπίστευτον, ἂν ᾖ ὁ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας, οἷον ἐδεχόμεθα κατὰ συνθήκην·

σημ.—νεώτερόν τι περὶ τοῦ δυστυχοῦς τούτου ναοῦ ἔχω εἰπεῖν ὅτι, πρὸ μηνὸς (ἐν ἀπριλίῳ 1900) κάτωθεν τῆς ἐρειπιουμένης παρ' ἡμέραν οἰκοδομῆς αὐτοῦ, εὑρέθη σαρκοφάγος, ἧς ἐπὶ κεφαλῆς ἀναγινώσκονται δύο λέξεις †ΘΕΟΥ ΚΕΛΕΥCIC† ἐντὸς σταυρῶν· καὶ τὰ μὲν γράμματα οὐ φαίνονται τῶν πρώτων μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως αἰώνων, ἀλλὰ τὸ ἀπέριττον τῆς ἐπιγραφῆς δείκνυσι τὴν λάρνακα παλαιάν, ἐγκλείουσαν ὕπαρξιν, πολύτιμον γενομένην τοῖς κηδεύσασι καὶ ἐπιγράψασι. Τίς οἶδεν ἔτι τί προχωρούσης τῆς ἀνασκαφῆς, ἀνευρεθήσεται.

Ὁ Μέγας Χαρτοφύλαξ **Μ. Ι. Γεδεών.**

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΙΣ ΕΝ ΤΩ ΕΡΓΩ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Ὡς ὁ ἰδιωτικὸς ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν οἶκος ἀπαιτεῖ πρὸς πρόοδον καὶ εὐημερίαν αὐτοῦ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ὁμόθυμον σύμπραξιν παντὸς μέλους τῆς οἰκογενείας, οὕτω καὶ ὁ μείζων οἶκος μετὰ τῶν πολυπληθῶν αὐτοῦ μελῶν, ὁ οἶκος ἐκεῖνος ὃν ἀποκαλοῦμεν *κοινωνίαν*, ἀπαιτεῖ πρὸς πρόοδον καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ τὴν κοινὴν καὶ εἰλικρινῆ πάντων ἡμῶν συναρωγὴν καὶ συναντίληψιν. Ὅπως οἰκία, ἐν ᾗ δὲν ὑφίσταται καὶ δὲν ἐπικρατεῖ πλήρης συνεννόησις μεταξὺ

τῶν μελῶν οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ ἐδραιωθῇ καὶ ἀκμάσῃ, ἀλλ' ἄρδην ἀνατρέπεται καὶ καταρρέει, οὕτω καὶ κοινωνία μὴ κεκτημένη τὴν φιλοπάτριδα σύμπραξιν παντὸς μέλους αὐτῆς ἐν τῷ ἔργῳ τῆς προόδου ἀποσυντίθεται καὶ φθείρεται.

Ἓν ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας εἶνε ὑπόχρεων ἵνα συνεργασθῇ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ κυβερνήσει τοῦ οἴκου λαμβάνον τὰς πρὸς τοῦτο ὁδηγίας ἐκ τῆς διεπούσης τὰ τοῦ οἴκου ἀρχῆς, ἐκ τῆς μητρός, ἢ τοῦ πατρός· ἡ ὑφ ἑνὸς ἑκάστου δὲ πιστὴ καὶ ἀνελλιπὴς ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος ἀποτελεῖ τὴν ἀγαθὴν διακυβέρνησιν τοῦ οἴκου, ὅστις διὰ τῆς τοιαύτης κοινῆς συμπράξεως προκόπτει καὶ αὔξει ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ.

Εἷς ἕκαστος ἡμῶν ἀποτελῶν μέλος τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκογενείας ἀποτελεῖ ἅμα καὶ τοιοῦτον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ζῇ. Ἀλλ' ὡς ὁ ἰδιωτικὸς οὕτω καὶ ὁ κοινὸς οὗτος οἶκος ἡμῶν, ἡ κοινωνία, ἀπαιτεῖ, χάριν τῆς ἀπροσκόπτου αὐτοῦ λειτουργίας καὶ διακυβερνήσεως, τὴν ἠθικὴν συνδρομὴν καὶ τὴν εἰλικρινῆ κοινοπραγίαν πάντων ἡμῶν. Καλούμεθα ὑπὸ τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας ὅπως συμπράξωμεν καὶ συμβάλωμεν εἰς τὸ ἔργον τῆς διευθετήσεως καὶ προαγωγῆς τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων περιβαλλόμενοι τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐφόρου καὶ ἐπιτρόπου ; Ὀφείλομεν νὰ παρασκευάσωμεν ἑαυτοὺς οὕτως, ὥστε πλήρη ἔχοντες συναίσθησιν τῶν καθηκόντων ἡμῶν, νὰ ἀναλογιζώμεθα ὅτι ὑπέχομεν εὐθύνας σοβαρὰς ἀπέναντι τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ σώματος καὶ ἀπέναντι τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν μέλλοντος. Δὲν καλούμεθα ἵνα δοξασθῶμεν καὶ τιμηθῶμεν. ἀλλὰ νὰ δοξάσωμεν καὶ τιμήτωμεν τὸ ἀνατιθὲν ἡμῖν ἔργον καταδεικνύντες τὰς καταβληθείσας ὑφ' ἡμῶν προσπαθείας καὶ τὴν συντελεσθεῖσαν πραγματικὴν πρόοδον καὶ προκοπήν. Καλούμεθα ἵνα διὰ τῆς ὀρθοφροσύνης, δραστηριότητος καὶ φιλοπατρίας ἡμῶν συντελέσωμεν εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς ὑπὸ προκατόχων παραδιδομένης ἡμῖν ἠθικῆς ἢ ὑλικῆς περιουσίας, οὐχὶ δὲ ἵνα κατατρίβωμεν τὸν χρόνον ἡμῖν διυλίζοντες τὰ πεπραγμένα αὐτοῖς, ἐλέγχοντες τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναστηλωθέντα, καταμεμφόμενοι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ ἀποδοκιμάζοντες ταύτην. Δὲν καλούμεθα ἐλεγκταὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν προκατόχων, ἀλλ' ἐργάται προθυμότεροι καὶ ἀκμαιότεροι διὰ τὴν ἐξακολούθησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἀρξαμένου ἔργου. Δυστυχῶς δὲ ἡ ἱστορία τῶν κοινοτικῶν ἡμῶν πραγμάτων μαρτυρεῖ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης μεμπτικῆς ἡμῶν πολιτείας οὐ μόνον παραίτιοι τῆς ὀπισθοδρομήσεως καὶ παρακμῆς αὐτῶν πολλάκις κατέστημεν, ἀλλὰ καὶ προὐκαλέσαμεν κομματικὰς διαμάχας καὶ ἔριδας καὶ λογομαχικὰς συζητήσεις σπουδαίως ζημιωτάσας τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν αὐτῶν· αἱ ἔριδες δὲ αὗται, διαδοχικῶς οὕτως εἰπεῖν μεταδιδόμεναι καὶ παρατεινόμεναι, ἐμάρκαναν τὴν καθόλου ἀκμὴν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ ἐλύμηναν τὸ γόνιμον ἐκπαιδευτικὸν καὶ θρησκευτικὸν ἔδαφος ἡμῶν, ἀφ' οὗ καὶ μόνου ἀπορρέει ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν προκοπὴ καὶ αἱ χρηστὰι περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδες. Ἡ τοιαύτη πολιτεία ἡμῶν ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν συμφερόντων καὶ ὡς ἐπιζημιώτατα ἐπιδρῶσα ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν δέον τοῦ λοιποῦ νὰ παύσῃ ! Ὀφείλουσι τοῦ λοιποῦ οἱ διέποντες τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα νὰ ἀκολουθῶσι τὴν σοφὴν πράγματι καὶ σωτηριώδη νουθεσίαν ἑνὸς τῶν νεωτέρων σοφῶν εἰπόντος «ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐπιπλήττωμεν καὶ ψέγωμεν τοὺς ἄλλους μόνον κατ' ἰδίαν, νὰ ἐπαινῶμεν δὲ πάντοτε καὶ ἐξαίρωμεν αὐτοὺς δημοσίᾳ». Ἐπιβάλλεται πᾶσι, καλουμένοις εἰς ἀρχάς, ἵνα πρέχωμεν διὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς σώφρονος γλώσσης τὴν φιλοπάτριδα ἡμῶν σύμπραξιν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν προκοπῆς καὶ ἐπιδόσεως καὶ οὐχὶ δι' ἀγόνων καὶ ἀκάρπων μέμψεων νὰ ἐνσπείρωμεν ἐν αὐτῷ σπόρους ἀντεγκλήσεων καὶ ἀντιλοιδοριῶν. Ὀφείλουμεν, ἐὰν θέλωμεν ἵνα φανῶμεν φέρτεροι τῶν ἄλλων, ἵνα διακριθῶμεν ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐνεπιστεύσατο ἡμῖν ἡ κοινότης καὶ ἡ πατρὶς καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς οὕτως ἢ ἄλλως διαπραχθεῖσι σφάλμασι τῶν ἄλλων. Τὰ γενόμενα σφάλματα ἐνέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν κατάκρισιν καὶ δὲν ὀφείλει ὁ φιλοπατρίδων αἰσθημάτων ἐμφορούμενος νὰ ἐπωάζῃ οὕτω ταῦτα πρὸς παραγωγὴν μειζόνων. Καλύπτωμεν πάντοτε τὰ διεπεπραγμένα τῶν ἄλλων συμπολιτῶν ἡμῶν παραπτώματα διὰ τῶν λυσιτελεστέρων, κοινωφελεστέρων καὶ χρηστοτέρων ἐνεργειῶν ἡμῶν καὶ πράξεων. Φαινώμεθα ἐκείνων κάρρονες ἐν τῇ ἐνδελεχεῖ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω διαρρυθμίσεως τοῦ ἔργου μερίμνῃ καὶ συμπράξει ἡμῶν, διότι οὕτω καὶ τὰς γενομένας τυχὸν ζημίας θὰ ἀναπληρώσωμεν καὶ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ κυρίου σκοποῦ ἡμῶν εὐστοχώτερον θὰ συνεργήσωμεν. Μεμφόμενοι καὶ λοιδοροῦντες, ἔστω καὶ δικαίως, οὔτε ἑαυτοὺς ἐξαίρομεν, οὔτε τὰ κοινὰ προάγομεν, οὔτε βελτίονα κατάστασιν προπαρασκευάζομεν, ἀλλ' ὅλως τἀνάπαλιν κατερημοῦμεν τὴν πατρίδα, ζοφοῦμεν τὸ μέλλον ἡμῶν καὶ δημιουργοῦμεν βάραθρον φοβερόν. Ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι πολλάκις οἱ μὴ δίκαιοι ἔπαινοι πρὸς ἄλλους εὐηργέτησαν καὶ ὠφέλησαν πολὺ περισσότερον τῶν δικαίων ψόγων καὶ μομφῶν.

Παρ' ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς καθ' ἡμᾶς κοινότησι τῶν ἐπαρχιῶν, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, δεσπόζει δυστυχῶς τὸ ἐπιμεμπτικὸν τοῦτο ρεῦμα καὶ ἀπὸ πολλοῦ μαστίζει αὐτὰς προξενοῦν οὐ μικρὰ τραύματα εἰς τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν σῶμα. Διὸ ὀφείλομεν ὅπως χάριν τῆς τιμαλφοῦς καλλιεργίας τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, χάριν τοῦ ἱεροῦ ζωπύρου, ὅπερ μετεδόθη ἡμῖν ἐκ τῆς ἱερᾶς ἑστίας, καὶ πρὸς ἀποσόβησιν παντὸς κινδύνου ἀπειλοῦντος τὰ ὕψιστα συμφέροντα ἡμῶν, ἵνα

ἀποσκορακίσωμεν πλέον τοῦτο ἀφ' ἡμῶν καὶ σωφρόνως, συνετῶς καὶ βεβουλευμένως ἐνεργοῦντες καὶ πράττοντες ἐξακολουθήσωμεν ἔργον τῆς προόδου ἡμῶν διὰ τῆς φιλοπάτριδος συμπράξεως πάντων καὶ οὐχὶ διὰ τῆς τοῦ φιλεπιτιμητοῦ καὶ φιλοψόγου.

Ἰάκ. Βασιάδης.

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ Ἱ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης Ἀναστασίας Δ. Κουτζούφη καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ δέχεται τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Μαρτίου 1900 καὶ Ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 47 ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Χαραλάμπους Ἱλ. Ἀσλάνογλου ὡς νόμιμον — Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐναγομένης ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς — Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» — Ὁριζει προθεσμίαν ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τούτου πρὸς χρῆσιν τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων — καὶ ἐπιβάλλει τῇ ἐναγομένῃ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρόσια 250 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.—

Ἐν Κίῳ, τῇ 18 Ἀπριλίου 1900. 2

Ὁ πρόεδρος — Ὁ γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** — **Κ. Ζῆκος**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Μερόπη Γεωργίου Κοκκινάκη, θυγάτηρ Γρηγορίου Μηλιάδου, ὑπήκοος Ἑλληνίς, τέως μὲν κάτοικος Ὀδησσοῦ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Γεωργίου Παντελῆ Κοκκινάκη, Χίου τὴν πατρίδα, ὑπηκόου Ἕλληνος, ἐμπόρου τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἐν Ὀδησσῷ διαμένοντος, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ, καὶ ἐπὶ ἀναστροφῇ μετὰ ξένου ἀνδρός. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατά τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας » καὶ « Ταχυδρόμου. »

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Ἀπριλίου 1900

Ὁ Πρόεδρος 2

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερόν.

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

α) Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 3944 καὶ ἡμερομηνίαν 9 Ἰουλίου 1898 περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Ἀγριππίνης Δημητρίου Τζαδαλῆ ὡς νόμιμο καὶ ἀποδεδειγμένην;

β) Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλυτέον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Σταύρου Γεωργίου Ροζάντη,

γ) Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως,

δ) Παρέχει αὐτῷ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας προθεσμίας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μέσων, καὶ

ε) Ἐπιτίθησιν αὐτῷ ὡς ὑπαιτίῳ τῆς διαζεύξεως τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, ἔτι δὲ καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑπτακόσια ὀγδοήκοντα τρία (ἀριθμ. 783) προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος,

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Ἰανουαρίου 1900.

Ὁ Προεδρεύων 3

† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
Πνευματικὸν Δικαστήριον

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτοκόλλου 319 καὶ ἡμερομηνίαν 11 Ἰανουαρίου 1900 περὶ διατροφῆς ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Εὐφροσύνης Δ. Τσυκαλᾶ, Θυγατρὸς Ἀντωνίου Σπάρταλη, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον Δημήτριον Τσυκαλᾶν, ἰατρόν, ἀγνώστου νῦν διαμονῆς, ἵνα κατὰ μῆνα παρέχῃ τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ λίρας τουρκίας ἓξ (ἀρ. 6) λόγῳ διατροφῆς, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς ἤτοι ἀπὸ τῆς 11 Ἰανουαρίου 1900 καὶ παρατεινομένης ἐπ' ἀόριστον,

Κηρύσσει τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ προσωρινῶς ἐκτελεστήν,

Διατάσσει τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως ἐν τρισὶ κατὰ συνέχειαν ἀριθμοῖς,

Παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐνδίκων μέσων προθεσμίας ἤτοι τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἀνακοπὴν καὶ ἑτέρων ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν διὰ τὴν ἔφεσιν καὶ

Ἐπιτίθησιν ἐξ ἡμισείας ἀμφοτέροις τοῖς διαδίκοις τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς τε παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων, συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια διακόσια ἑξήκοντα καὶ τρία (ἀρ. 263), προκαταβαλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ὁ πρόεδρος 3

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἄνθιμος Π Ὀρφανίδης.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 19 ΜΑΪΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 20

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Τὸ κανονικὸν κῦρος τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ ἀντιρρήσεις τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας—Λύτις περὶ κωλύματος γάμου ἕνεκεν συγχύσεως τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ ἀγχιστείᾳ—Ἱππολύτου τοῦ Θηβαίου ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον—Κοινοποιήτεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκδρομὴ Πατριάρχου εἰς Πριγκηπορνήσους. — Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπογραμματέως τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Γενναδίου Ἀλεξιάδου ἐξέδραμε τῷ παρελθόντι Σκβ. βάτῳ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνοδικῆς συνεδρίας εἰς τὰς Πριγκηποννήσους· ἀποβὰς δὲ εἰς Χάλκην ἀντεπεσκέψατο κατὰ πρῶτον τὴν Α. Μ. τὸν αὐτόθι ἐφησυχάζοντα πατριάρχην πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημον καὶ εἶτα ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ πανοσιολογιωτάτου σχολάρχου ἀρχιμανδρίτου Ἀποστόλου Χριστοδούλου καὶ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν. Τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος, τῷ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Σχολῆς, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἐν τῇ Σχολῇ ἴδιον διαμέρισμα, ἔνθα ἐδέξατο τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ πατριάρχου πρώην Ἱεροσολύμων, ὅστις καὶ συνεγευμάτισεν αὐτόθι. Μετὰ μεσημβρίαν ἡ Α. Θ. Π. διαπεραιωθεῖσα εἰς Ἀντιγόνην ἐν συνοδίᾳ τοῦ πανοσιολ. σχολάρχου ἀρχιμ. Ἀποστόλου ἐπεσκέψατο τοὺς αὐτόθι ἐφησυχάζοντας πατριάρχας πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτον τὸν Η'. καὶ Ἄνθιμον τὸν Ζ'. ὡς καὶ τὸν ὁμογενῆ καθηγητὴν Ἀβραὰμ Μαλιάκαν αὐτόθι παραθερίζοντα· ἐπιστρέψασα δὲ εἰς Χάλκην ἐπεσκέψατο τὸν ἐλλόγιμον διευθυντὴν τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Γεώργιον Δηκόπουλον καὶ εἶτα ἀνῆλθε τῇ ἑσπέρᾳ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν.

Τῇ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ἐν συνοδίᾳ τοῦ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς ἐλθόντος σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ ἠκροάσατο παραδόσεις τινὰς τῆς Σχολῆς καὶ τῇ μεσημβρίᾳ μετέβη καὶ αὖθις μετὰ τῆς Α. Σεβασμιότητος παρὰ τῇ Α. Μακαριότητι τῷ πρώην Ἱεροσολύμων, ἔνθα καὶ παρετέθη Αὐτῇ γεῦμα. Κατόπιν ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τὸν ἐκ τῶν νέων μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου Γεώργιον ἐφένδην Μελαχρινὸν παραθερίζοντα αὐτόθι. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ἡ Α. Θ. Π. ηὐδόκησε διὰ τοῦ ὑπογραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἵνα διαβιβάσῃ τὰς ὑπὲρ πλήρους ἀναρρώσεως εὐχὰς αὐτῆς τῷ τε πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτῃ Χρυσάνθῳ Βατοπεδινῷ καὶ τῷ ἀσθενοῦντι καθηγητῇ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χριστοφόρῳ Σαμαρτσίδῃ· τῇ ἑσπέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἁγίου Μαρωνείας ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τῇ Δευτέρᾳ ἐπεσκέψατο ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τὴν Α. Θ. Π. καὶ ὁ καϊμακάμης τῶν Πριγκηποννήσων.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ προσρήσεις τῇ Α. Ε. τῷ Μιχαλάκῃ ἐφέντῃ Γρηγοριάδῃ ἐπὶ τῇ ἐσχάτως γενομένῃ προαγωγῇ αὐτοῦ ὡς μέλους τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου ἐκπροσωποῦντος τὸν ἀπόντα Μ. Πρωτοσύγκελλον Χρυσόστομον.

— *Χειροτονία Σισανίου.* — Ἐν μέσῳ συρροῆς πολλοῦ ἐκκλησιάσματος ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰς ἀρχιερέα

χειροτονίαι τοῦ θεοφιλεστάτου ἐψηφισμένου Σισανίου Σεραφείμ, λειτουργούντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἀμασείας, Σηλυβρίας, Κορυτσᾶς, Γρεβενῶν, Λέρου καὶ Καλύμνου καὶ Ἐλευθερουπόλεως.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας ὁ νεοχειροτονηθεὶς φέρων τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολὴν διένειμεν εἰς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα τὸ ἀντίδωρον, μεθ' ὃ ἀνελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐδέξατο τὰ συγχαρητήρια τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, πλείστων ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων, καὶ παμπόλλων ἐνταῦθα παρεπιδημούντων ἐπαρχιωτῶν παραστάντων κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπάτσευ. Τῆς Α. Θ. Π. δὲ ἀπούσης εἰς Πριγκηποννήσους, ἡ Α. Ε. ἀφῆκε τὸ ἐπισκεπτήριον αὐτῆς.

Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημῶν ρῶσος ἐν Βιτωλίοις πρόξενος.

Χθὲς δὲ ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν Ἰω. Χρουστσώφ, μέλος τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐν Ρωσίᾳ, ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἀξιοτίμου Γεωργίου Βεγλερῆ.

— *Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς Τρίτης, ᾐτήσατο ἄδειαν ὅπως μεταβῇ εἰς τὰ λουτρὰ τῆς Λαγκαδᾶς. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησε τῇ Α. Πανιερότητι τὴν ἄδειαν ταύτην.

— *Μητροπολίτης Βελεγράδων.* — Τῷ Σαββάτῳ ἀποχαιρετίσας τὴν Α. Θ. Π., τοὺς ἁγίους συνοδικοὺς καὶ πλείστους ἄλλους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς φίλους αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων Βασίλειος προπεμφθεὶς ὑπὸ πολλῶν φίλων.

— *Ἔξαρχία Νευροκόπου.* — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἀνεγνώσθη μετὰ τῶν συναφῶν ἐγγράφων ἡ ἔκθεσις τοῦ εἰς Νευροκόπον ἐξαρχικῶς μεταβάντος ἱερολογιωτάτου ὑπογραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Γενναδίου Ἀλεξιάδου.

— *Κοινοτικὰ Θεσσαλονίκης.* — Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος διὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἤγγειλε πρὸ μηνῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ἐκεῖ ὀρθοδόξου Κοινότητος συνελθοῦσα τὴν 23 Φεβρουαρίου εἰς συνεδρίαν ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ τὰ κοινοτικὰ πράγματα τῆς πόλεως διέποντος Κανονισμοῦ, ἅτε ἐν πολλοῖς πλημμελοῦς ἤδη ἀποδειχθέντος καὶ περιπλέον λυγούσης τῆς προθεσμίας τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προτεινομένη ἀναθεώρησις ἀπαιτεῖ χρόνον ἱκανὸν πρὸς μελέτην, τῶν δὲ νομίμως ὑρισταμένων ἤδη κοινοτικῶν ἀρχῶν ἡ περίοδος ἔληξεν, ἡ ἀντιπροσωπεία συνυπέδειξε καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ διορισμοῦ νέων κοινοτικῶν ἀρχῶν ἐξ ὀρφικίου, μελλουσῶν ἵνα διέπωσι τὰ κοινοτικὰ πράγματα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ εἰρημένου κανονισμοῦ.

Τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῆς ἀντιπροσωπείας μετὰ σχετικοῦ καταλόγου ὑποψηφίων διαβιβασθείσης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐγκαίρως ὑπὸ τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἐγκρίνασα τὰ ὑποβαλλόμενα μέτρα, ἐνετείλατο τῇ Α. Σεβασμιότητι ὅπως προβῇ Αὕτη, συμφώνως ταῖς ὑποδείξεσι καὶ τῷ ἐγκριθέντι καταλόγῳ τῶν ὑποψηφίων, εἰς τὸν ἐξ ὀρφικίου διορισμὸν τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν, ὧν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργείας ὡρίσθη εἰς ἓν ἔτος, καθ' ὃ θέλει ἀναθεωρηθῇ ὁ κανονισμὸς τῆς κοινότητος.

— *Ἐπέτειος στέψεως Τσάρου.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τελεσθείσης δοξολογίας ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ ναΐδριῳ τῆς αὐτοκρατορικῆς ρωσικῆς πρεσβείας ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς στέψεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Νικολάου τοῦ Β', παρέστη κατ' αὐτὴν ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολογ. ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου Φώτιος μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Ἰωάννου Δ. Ταντσλίδου μετὰ τὸ πέρας δὲ ταύτης διηρμήνευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Θ. Π. τῇ Α. Ε. τῷ ἐπιτετραμμένῳ τῆς πρεσβείας Στσερμπάτσευ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ταύτῃ.

— *Ἐγκαίνια ἁγίας Κυριακῆς Κορτοσκαλίου.* — Μετ' ἐπιβλλούσης ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας καὶ ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐτελέσθησαν τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Κορτοσκαλίῳ νεοδμήτου ναοῦ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Κυριακῆς. Τῆς τελετῆς προέστη ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν μητροπολίτης Βεροίας Κωνστάντιος συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων πρώην Μυριοφύτου Κωνσταντίνου καὶ Ἀβύδου Νικοδήμου, τοῦ Μ. Συγκέλλου τῶν Πατριαρχείων Νικοδήμου καὶ πολλοῦ πρεσβυτερίου.

† ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

Μετὰ θλίψεως ἐγνώσθη τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ὁ θάνατος τοῦ γηραιοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρονίου· ἐπὶ τῷ ἀκούσματι δὲ τούτῳ ἐγκρίσει τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου διεβιβάσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τηλεγράφημα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου, δι' οὗ τὸ μὲν ἐξεφράσθη ἡ θλῖψις τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀοιδίμου διαπρεποῦς ἱεράρχου καὶ δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐ-

τοῦ, τὸ δὲ αἱ εὐχαὶ ὑπὲρ ἀναδείξεως διαδόχου ἀξίου κατὰ πάντα καὶ ποιμένος ἔμφρονος.

Ὁ ἀοίδιμος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἐπὶ μακρὰ ἔτη θεοφίλως καὶ δεξιῶς ἐπηβαλιούχησε τὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου ἐπισπασάμενος τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην σύμπαντος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου.

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΚΥΡΟΣ
ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΥ ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ
ΑΥΤΙΚΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὰς τοῦ ἑτέρου εἴδους ἀντιρρήσεις τῆς Δ. Ρ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἃς καὶ δογματικὰς ἀπεκαλέσαμεν, καθὸ ἀναφερομένας εἰς τὸν τρόπον τῆς τελέσεως τοῦ τῆς Ἱερωσύνης μυστηρίου παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς, ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν βραχέα τινὰ περὶ τῶν τύπων τῶν χειροτονιῶν, οἵτινες ἀπὸ Ἐδουάρδου ΣΤ'. (1547 - 1553) ἐπεκράτησαν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ καθ' οὓς, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἐγένετο ἡ χειροτονία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάρκερ. Καὶ δὴ κατ' αὐτοὺς 1) Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου τελεῖται ἐν συντόμῳ ὡς ἑξῆς: Ὁ ὑποψήφιος, συνῳδὰ ἰσχύοντι διατάγματι Καρόλου τοῦ Β', ὀφείλει ἐπ' Ἐκκλησίας νὰ ὁμολογήσῃ καὶ ἐπισήμως ν' ἀνακηρύξῃ τὴν συμφωνίαν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἐπισήμῳ Εὐχολογίῳ (The Book of common prayer) περιεχομένην καθόλου διδασκαλίαν. Μετὰ δὲ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελίου κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένην Λιτανείαν γίνεται ἡ ἑξῆς εὐχή: Παντοδύναμε Θεέ, ὁ δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν, Σύ, ὅστις διὰ τοῦ ἁγίου Σου Πνεύματος ὥρισας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφόρους ὑπηρεσίας βαθμούς, εὐσπλάγχνως ἔπιδε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, τὸν κληθέντα νῦν εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν διακονίαν τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κατακόσμησον αὐτὸν τῇ ἀληθείᾳ τῆς Σῆς διδασκαλίας καὶ ἁγιότητι βίου οὕτως, ὥστε νὰ δύναται λόγῳ τε καὶ ἔργῳ νὰ ὑπηρετήσῃ Σοι ἐν τῇ κλήσει ταύτῃ εἰς δόξαν τοῦ Σοῦ ὀνόματος καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν πιστῶν Σου, δυνάμει τῆς ἀξιομισθίας (τῶν ἔργων) τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ζῇ καὶ συμβασιλεύει μετὰ Σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν»! Ἐφεξῆς οἱ χειροτονοῦντες Ἐπίσκοποι ἐπιτιθέασι πάντες τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου, ὁ δὲ πρωτεύων ἐν αὐτοῖς ἐπιλέγει αὐτῷ ταῦτα: «Λάβε Πνεῦμα ἅγιον χάριν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἔργου, ὃ νῦν Σοι ἀνατίθεται διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμήν»! Καὶ μέμνησο ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ τὸ δοθέν Σοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης τῶν χειρῶν. «Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ» (2 Τιμ. 1, 7).

2) Κατὰ δὲ τὴν χειροτονίαν **ἱερέως** παρομοία μὲν πρὸς τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν εὐχὴν ἀναγινώσκεται πρὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, κατὰ δὲ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν ὁ χειροτονῶν Ἐπίσκοπος λέγει πρὸς τὸν χειροτονούμενον: «Λάβε Πνεῦμα ἅγιον πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ πρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ὅπερ νῦν Σοι ἀνατίθεται τῇ ἐπιθέσει τῶν χειρῶν μου. Ἂν τινων ἀφῇς τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῇς, κεκράτηνται. Καὶ ἴσθι πιστὸς οἰκονόμος τῶν ἁγίων Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Λόγου αὐτοῦ. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, κλπ.» Ἐγχειρίζων δὲ αὐτῷ τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἐπιλέγει: «Λάβε τὴν ἐξουσίαν τὸν κηρύττειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τελεῖν τὰ ἅγια Μυστήρια ἐν ταύτῃ τῇ Παροικίᾳ, ἐν ᾗ ἔσει τεταγμένος» (Ἔνθ' ἀνωτ., p. 453).

3) Ἐν δὲ τῇ χειροτονίᾳ τέλος τοῦ Διακόνου ὁ Ἐπίσκοπος πρὸ μὲν τοῦ σχετικοῦ Ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος ἀναγινώσκει κατάλληλον εὐχήν, ὁμοίαν ταῖς ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων χειροτονιῶν, ἐν ᾗ ἐπικαλεῖται τὴν χάριν καὶ εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον· ἐπιτιθεὶς δ' ἐφεξῆς τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου, λέγει: «Λάβε τὴν ἀνατιθεμένην σοι ἐξουσίαν τοῦ τελεῖν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Διακόνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς κτλ.» Καὶ ἐπιδιδοὺς τὴν ἁγίαν Γραφὴν προστίθησι: «Λάβε τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ κηρύττειν αὐτό, ἐὰν ἔχῃς τὴν πρὸς τοῦτο κανονικὴν ἄδειαν».

Τοὺς τύπους τούτους τῶν χειροτονιῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας οἱ Καθολικοὶ θεωροῦσιν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐλλιπεῖς, διότι, λέγουσιν, ἐν αὐτοῖς πρῶτον μὲν δὲν δείκνυται σαφῶς ὁ βαθμὸς καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ χειροτονουμένου, δεύτερον δὲ δὲν παρέχονται εἰς τὸν χειροτονούμενον τὰ ἱερὰ σκεύη ἢ ὄργανα, ἅτινα κατ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσιν, ὡς γνωστόν, τὴν ὕλην τοῦ Μυστηρίου (εἰσὶ δὲ τὸ ἱερὸν Ποτήριον μετ' οἴνου καὶ ὕδατος καὶ τὰ ἄζυμα) — καὶ τρίτον δὲν ἐκδηλοῦται σαφῶς ἡ πρόθεσις τοῦ χειροτονοῦντος. Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα περὶ τῶν τύπων τῶν ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν, τίς δὲν ἐννοεῖ τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀνίσχυρον τῶν τοιούτων ἐνστάσεων; Καὶ καθ' ὅλου μὲν σημειωτέον, ὅτι αἱ ἐν χρήσει παρὰ τῇ ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαὶ χειροτονιῶν ἀντιβαλλόμεναι πρὸς τὰς ἀνέκαθεν ἐν τῇ ἀληθῶς Ἀποστολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὑπαρχούσας, ἐξελέγχονται περιλαμβάνουσαι πᾶν ὅ,τι κύριον καὶ οὐσιῶδες ἐν ἐκείναις, καὶ δὴ τὰ ἑξῆς τέσσαρα: 1) εὐχὴν καὶ ἀποστροφὴν τοῦ χειροτονοῦν-

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 86—88.

τος πρὸς τὸν Θεὸν 2) σαφῆ ὑπόδειξιν τοῦ προσώπου τοῦ χειροτονουμένου 3) τὸν βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης, εἰς ὃν οὗτος προάγεται καὶ 4) δέησιν ὑπὲρ μεταδόσεως τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Μερικώτερον δὲ καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατυπωθείσης τρεῖς κυριωτάτας ἐνστάσεις κατὰ τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν ἀντιπαρατηροῦμεν— **πρῶτον** ὅτι κατὰ τὸν ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ Εὐχολογίῳ τύπον οὐδαμῶς σαφέστερον δηλοῦται ὁ βαθμὸς τοῦ χειροτονουμένου. Οὕτω π. χ. κατὰ τὸν τύπον τοῦτον ὁ Ἐπίσκοπος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν χειροτονούμενον Διάκονον, λέγει: «Λάβε Πνεῦμα ἅγιον εἰς ἰσχὺν καὶ ἀντίστασιν κατὰ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν πειρασμῶν αὐτοῦ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου»., τῷ δὲ χειροτονουμένῳ Ἐπισκόπῳ λέγεται ἁπλῶς: Λάβε Πνεῦμα ἅγιον.» — **δεύτερον,** ὅτι ἡ ἐγχείρισις τῶν ἱερῶν σκευῶν ἢ ὀργάνων δὲν ἦτο ἀνέκαθεν ἐν χρήσει οὐδὲ παρ' αὐτῇ τῇ Δυτικῇ Ρωμ. Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' εἰσήχθη εἰς αὐτὴν μόλις περὶ τὸν XI αἰῶνα, ὡς περὶ τούτου διαβεβαιοῦσιν ἄνδρες εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχοληθέντες, ἀνυψωθεῖσα διὰ τῆς σχολαστικῆς τοῦ μεσαίωνος Θεολογίας εἰς ὕλην ἀπαραίτητον τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, ἐν ᾧ ὡς τοιαύτη ἀνέκαθεν ἐθεωρεῖτο ἡ τῶν χειρῶν ἐπίθεσις (Παρβλ. 1 Τιμ. 4, 14.—5, 22 καὶ ἄλλ.) καὶ **τρίτον** τέλος, ὅτι, ὡς παντί που δῆλον, ἥ τε καθ' ὅλου διάταξις καὶ αἱ ἀναγινωσκόμεναι εὐχαὶ ἐν ταῖς ἀγγλικανικαῖς χειροτονίαις δηλοῦσι τὴν πρόθεσιν τοῦ χειροτονοῦντος οὐχ ἧττον ἢ ὁ ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ Εὐχολογίῳ τύπος. Ὥστε, συμπεραίνομεν, μεθ' ὅλας τὰς ἐκ μέρους τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας ἀντιρρήσεις, καὶ ἐκ δογματικῆς, ὡς καὶ ἐξ ἱστορικῆς ἀπόψεως αἱ ἀγγλικανικαὶ χειροτονίαι, εἰ μή τι πλεῖον, ἀλλὰ γοῦν οὐδαμῶς ὑπολείπονται ὡς πρὸς τὸ κανονικὸν κῦρος τῶν ἐν τῇ Δ. Ρωμ. Ἐκκλησίᾳ χειροτονιῶν, καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπομένως ὀρθῶς πάνυ ποιοῦσα ἀποδίδει ἰσχὺν καὶ σημασίαν εἰς τὰς πρώτας οὐχ ἧσσονα ἐκείνης, ἣν ἀποδίδει εἰς τὰς τελευταίας.

Ὀρθόδοξος Θεολόγος.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΤΟΥ ΘΗΒΑΙΟΥ [1]

Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον

Ἰστέον ὅτι τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον Ἑβραΐδι διαλέκτῳ γραφὲν ὑπὸ αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξεδόθη, ἡρμηνεύθη δὲ ὑπὸ Ἰωάννου [2]. *Ἐξηγεῖται δὲ τὴν κατὰ ἄνθρωπον τοῦ Χριστοῦ γέννησιν καὶ ἔστιν ἀνθρωπόμορφον τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον. Τέσσαρά δέ ἐστιν τὰ Εὐαγγέλια καὶ οὐ πλείονα οὐδὲ ἐλάττονα· ἐπείπερ τέσσαρα τὰ Εὐαγγέλια πανταχόθεν πνέοντα τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀναζωπυροῦντα τοὺς ἀνθρώπους, ἐξ ὧν φανερὸν ὅτι ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ φανερωθεὶς τοῖς ἀνθρώποις, ἔδωκεν ἡμῖν τετράμορφον τὸ Εὐαγγέλιον, καθὼς ὁ Δαβὶδ αἰτούμενος τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φησὶν «ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι» καὶ γὰρ τὰ Χερουβὶμ τετραπρόσωπα· καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰκόνες τῆς πραγματείας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ γὰρ ὅμοιον λέοντι τὸ ἔμπρακτον καὶ βασιλικὸν καὶ ἡγεμονικὸν χαρακτηρίζει· τὸ δὲ ὅμοιον μόσχῳ τὴν ἱερουργικὴν καὶ ἱερατικὴν ἐμφαίνει· τὸ δὲ ἀνθρωποειδὲς τὴν σάρκωσιν διαγράφει· τὸ δὲ ὅμοιον ἀετῷ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμφανίζει.*

Ἐξεγράφη ἐκ μεμβρανίου κώδηκος χειρογράφου ἀρχαίου τοῦ ΙΑ΄. αἰῶνος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 18 Μαΐου 1900.

† Ὁ Ἀμασείας **Ἄνθιμος**

1) Ὁ Ἱππόλυτος ἤκμασε περὶ τὸ 990 ἔτος μετὰ Χριστὸν καὶ κατήγετο ἐκ Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου (ἣν ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει διὰ τὸ μέγεθός της, οὖσαν 80 σταδίων περιφερείας, ἑκατόμπυλον) πόλεως πρωτευούσης τῆς Θηβαΐδος οὔσης καὶ ὅλης κατ' ἀρχὰς τῆς Αἰγύπτου· εἰς τὰ ἐρείπιά της εἶναι συνῳκισμένα δύω χωρία Ἀράβων Λουξὸρ καὶ Καρνὰκ καλούμενα.

2) Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐγράφη ὑπ' αὐτοῦ, κατά τινας μὲν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων τῷ 40—45 καὶ 60—70 μετὰ Χριστὸν ἑβραϊστὶ καὶ ἑλληνιστί, κατ' ἄλλους δὲ ὅτι ὁ μὲν Ματθαῖος ἔγραψεν αὐτὸ ἑβραϊστί, ἡρμήνευσε δ' αὐτὸ ὡς ἠδύνατο ἕκαστος· οἱ πλεῖστοι δὲ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ μεταγενέστεροι θεωροῦσι τὸ ἑλληνικὸν κείμενον πρωτότυπον.

ΛΥΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΚΩΛΥΜΑΤΟΣ ΓΑΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ ΣΥΓΧΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΑΓΧΙΣΤΕΙΑ

Ἐρώτησις.

«Ὁ *Πέτρος* δύναται νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν *Ἄννα*ν, δισεξαδέλφην τῆς Μαρίας, συζύγου τοῦ πατρός του Ἰακώβου;» [1]

1. Ἐκ τινος ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὑποβληθείσης αἰτήσεως τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπως ἐπιτραπῇ τὸ ἄνω συνοικέσιον, ἁρμοδίως διωρίσθη διμελὴς ἐπιτροπὴ ἐξ ἐμοῦ καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Κ. Βοντζαλίδου, νομικοῦ συμβούλου τῶν Πατριαρχείων, πρὸς μελέτην καὶ ὑποβολὴν ἐκθέσεως περὶ τούτου, ὡς καὶ περὶ τοῦ θέματος εἰ ἐπιτρέπεται γάμος τινὸς *μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς τοῦ πάππου του*, περὶ οὗ ὑπέβαλεν αἴτησιν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱεράρχης ἐξ ἄλλης ἐπαρχίας.

Ἀμφότεροι δὲ ὁμοφώνως ἀπεφάνθημεν, ὅτι ἀκώλυτος ὁ

Ἀπάντησις.

Κατὰ τοὺς κανόνας, οὓς ὀφείλομεν νὰ φυλάττωμεν, πρὸς εὐκολωτέραν λύσιν τῶν περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου ζητημάτων ὁρίζομεν τὴν σχέσιν τῆς συγγενείας μεταξὺ τοῦ *Πέτρου* καὶ τῆς *Ἄννης*. Πρὸς τοῦτο πρῶτον ἀρθμοῦμεν τὰ μεταξὺ αὐτῶν γένη. Ἰάκωβος καὶ Πέτρος, ἤτοι πατὴρ καὶ υἱός = ἓν γένος. — Ἄννα καὶ Μαρία, δυσεξάδελφοι = ἓν γένος· ὅθεν δύο γένη. Συνεπῶς ἡ μεταξὺ αὐτῶν συγγενικὴ σχέσις ἐστὶ σχέσις διγενείας ἢ ἀγχιστείας. Δεύτερον εὑρίσκομεν τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως ταύτης· Ἰάκωβος καὶ Πέτρος, ἤτοι πατὴρ καὶ υἱός = βαθμὸς 1— Ἄννα καὶ Μαρία, ἤτοι δισεξάδελφοι = βαθμὸς 6.— 6+1=7· ὅθεν ἔχομεν ἕβδομον βαθμὸν ἐκ διγενείας ἢ ἀγχιστείας· καθ' ὃν, ὡς γνωστὸν οὐκ ἀπείργεται ὁ γάμος. Ἀλλὰ ταῦτα, κατὰ τοὺς συνήθεις κανόνας. Ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ὅμως ἡμᾶς θέματος, εὑρισκόμεθα ἀπέναντι τῆς ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν παρίσταται ζήτημα, ἀφορῶν κώλυμα γάμου ἕνεκεν συγχύσεως τῶν ὀνομάτων ἐν διγενείᾳ ἢ ἀγχιστείᾳ. Ἑπομένως ἐξεταστέον, ἂν ὁ λόγος τῆς παρατηρουμένης συγχύσεως, ἰδίᾳ μάλιστα ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως, δύναται ν' ἀποτελέσῃ κώλυμα γάμου.

Διατάξεις συνηγοροῦσαι ὑπὲρ ἀποδοχῆς κωλύματος, ἕνεκα συγχύσεως τῶν ὀνομάτων, παρίστανται αἱ ἑξῆς:

1) Ὁ συνοδικὸς τόμος τοῦ Πατριάρχου Σισιννίου, (997), ἐν ᾧ λόγοι ἀπαγορεύσεως, τοῦ γάμου κυρίως δύο ἀδελφῶν μετ' ἐξαδέλφων, ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς: «Πῶς οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος γάμου τὰς προσηγορίας ἁρμόσοι τις; Οἱ μὲν γὰρ ἀδελφοί, κατὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ ἀδελφοὶ καὶ σύγγαμβροι προσαγορευθήσονται, ὥσπερ αὖ αἱ συναφθεῖσαι τούτοις εἰς γάμον ἐξάδελφαί τε ἅμα καὶ σύννυμφοι, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων τικτόμενα ἔκγονα, εἰς ποίας συγγενείας οἱ τεκόντες προσαγορεύσουσιν; Ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν, ἡ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τούτοις ἁρμόσει προσηγορία, ἐξαδέλφους προσαγορεύεσθαι· ἀπὸ δὲ τῶν μητέρων, ἡ τοῦ τρίτου μᾶλλον ἔσται κατάλληλος· δισεξαδέλφους γὰρ ἦν εἰπεῖν δικαιότερον· καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ἀκατάλληλος *σύγχυσις*, τὴν τοῦ ἀθεμίτου γάμου παρανομίαν, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα Βασίλειον, καταφανέστερον ἀποδείκνυσιν». Εἰς ὑποστήριξιν δὲ τῆς τοιαύτης περὶ τὰ ὀνόματα θαυμαστῆς λεπτολογίας καὶ δεινῆς ἀκριβολογίας πρὸς τοῖς πολλοῖς ἄλλοις, πολλαπλοῖς καὶ ποικίλοις ἐν τῷ τόμῳ τοῦ Σισιννίου ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς, ὧν ἡ ἔκθεσις ἐνταῦθα ἀναγκαία ἀποβαίνει, πρὸς μείζονα κατανόησιν καὶ ἀνήκουσαν ἐκτίμησιν τῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητος τῆς τοιαύτης περὶ τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων λεπτολογίας καὶ ἀκριβολογίας. «Οἱ τοίνυν δύο ἐξαδέλφας ἀγαγόμενοι ἀδελφοί, ἅπαξ τῷ ἀγκίστρῳ περιπαρέντες, καὶ ὁδοῦ ἀπαγούσης πρὸς ὄλεθρον ἐπιβάντες, τάχα που καὶ πρὸς τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων ἑτοίμως χωρήσουσι· τῆς δὲ τοῦ ἐλάττονος ἁμαρτίας ἐκκοπτομένης, φειδώ τις πρὸς τὰ μείζονα ἔσται . . . . Διὰ ταῦτα ἔρχεται, φησίν, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· διὰ ταῦτα πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί· διὰ ταῦτα δείματα φοβερά· σεισμοὶ κλονοῦντες θεμέλια γῆς, καὶ πόλεων ἀνασπῶντες οἰκοδομάς· αὐχμοὶ φρικώδεις, νόσων κατὰ σωμάτων ἐπιδρομαί· πολεμίων ἐπαναστάσεις, καὶ τὸ τελευταῖον λιμοὶ καὶ λοιμοί, ἡλικίαν πᾶσαν ἀπάγοντες καὶ μηδαμόθεν παραμυθίαν λαμβάνοντες. Τοίνυν τὴν ἐν ἀνθρώποις ἐπὶ ὀλέθρῳ φοράν, ἡ μετριότης ἡμῶν . . . . στῆσαι περὶ πολλοῦ ποιουμένη . . . . διωρίσατο, μηκέτι τοὺς τοιούτους γάμους χώραν ἐν τοῖς χριστιανοῖς τοῦ λοιποῦ ἔχειν . . . . »[1]. Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, Δημήτριος ὁ Σύγκελλος καὶ Δημήτριος ὁ Χωματηνὸς ἀκολουθοῦντες τὸν Σισίννιον, οὕτινος καὶ μνημονεύουσι, τὰ αὐτὰ περὶ συγχύσεως τῶν ὀνομάτων ἀναφέρουσι[2]. Οὕτως Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς καὶ ὁ Μανουήλ.

2) Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις (1340), ὅστις ἐπίσης ἀναφέρει καὶ τὸν Σισίννιον, λέγων «τὰ δὲ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, εἰ μὲν αὐτὰ οὐκ ἔχει σύγχυσιν περὶ τὰ τοῦ γένους ὀνόματα, οὐ κωλύεται· εἰ δέ τις ὁρᾶται σύγχυσις, εἴργεται». Ῥητῶς δὲ ἀναφέρει καὶ τὴν ὡς ἄνω περίπτωσιν λέγων «οὐ γὰρ οἷόν τε πατέρα καὶ υἱὸν δισεξαδέλφαις συναφθῆναι δυσί· γίνονται γὰρ ἀντὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ, σύγγαμβροι»[3].

γάμος ἐστὶν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς θέμασιν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα λίαν περισπούδαστα τυγχάνουσι, συνεπῶς ἄξιά εἰσιν ἰδιαζούσης μελέτης, ἡ δὲ δημοσίᾳ ἐνδιατριβὴ ἐπὶ τούτων κοινῆς ὠφελείας ἐστί, διὰ ταῦτα συνῳδὰ καὶ τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» (Ἔτος ΙΙΙ' Ἀριθ. 12 καὶ Ἔτος ΙΘ' Ἀριθ. 39 καὶ 45), προβαίνω δημοσίᾳ εἰς τὴν πλατυτέραν καὶ εὐρυτέραν μελέτην τοῦ ἄνω θέματος, ἐπιφυλαττόμενος ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἀναλόγως νὰ πραγματευθῶ καὶ τὸ ἕτερον θέμα, τὸ ἀφορῶν τὴν πνευματικὴν ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγένειαν.

1. Ρ. καὶ Π. Συντ. Θ. καὶ Ι. Καν. Τόμ. *Ε'*, σελ. 11—19.

Ὁ Ζωναρᾶς ἑρμηνεύων τὸν Συνοδικὸν Τόμον τοῦ Σισιννίου, τὸν κατέχοντα ἐννέα ὅλας σελίδας, περιορίζεται εἰς τὰ ἑξῆς: «Ὁ Συνοδικὸς οὗτος τόμος εἰ καὶ πολλαῖς παρεκβάσεσι κέχρηται, ἀλλὰ τὸ ὅλον ἐκ τούτου συνάγει, κωλύει γὰρ δύο ἀδελφοὺς, δύο ἐξαδέλφας λαβεῖν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν, δύο ἐξαδέλφους, δύο ἀδελφάς· καὶ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν, ἀδελφὰς δύο· καὶ αὖθις ἀδελφοὺς δύο, θείαν καὶ ἀνεψιὰν καὶ πλέον οὐδέν». Αὐτόθι σελ. 19.

2. Ρ. καὶ Π. Συντ. τῶν Θ. καὶ Ι. Καν. Τόμ. Ε', σελ. 40—45. 354 - 366. 421—427 καὶ Α' σελ. 288.

3. Αὐτόθι Τόμ. ΣΤ', σελ. 130—132.

3) Ὁ δὲ Ἀρμενόπουλος λέγει « Τοὺς δὲ ἐξ ἀγχιστείας γαμικῆς συναπτέον, ἐὰν μήτε τοῦ ἕκτου βαθμοῦ ἐλλείπωσι, μήτε τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα συγχέωσι »[1].

Καὶ αὗται μέν εἰσιν αἱ κυριώτεραι διατάξεις, ὑπὲρ ἀποδοχῆς κωλύματος, ἕνεκεν συγχύσεως τῶν ὀνομάτων.

Ἴδωμεν ἤδη τὰς διατάξεις καὶ τοὺς λόγους, καθ' οὓς εἰς οὐδὲν λογίζεται ἡ σύγχυσις, ἀκώλυτος δὲ παρίσταται ὁ γάμος πέραν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας, ἀνενδοιάστως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διαστίξεως.

1) Ἐν τῇ Παλαιᾷ γραφῇ, ἕνεκεν ἀγχιστείας, κωλύεται ὁ γάμος μέχρι τρίτου βαθμοῦ [2].

2) Ὁ Ρωμαϊκὸς νόμος ἀπαγορεύει τὸν γάμον ἐν τῇ ἀγχιστείᾳ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἐπ' ἄπειρον, ἄνευ διακρίσεως καὶ παραδοχῆς βαθμοῦ ἐν αὐτῷ· μεταξὺ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου ἀγχιστέων μόνον μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ θανόντος ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς θανούσης γυναικός [3].

3) Κατὰ τὸν 19 κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, «Ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγαγόμενος, ἢ ἀδελφιδῆν (ἀνεψιάν), οὐ δύναται εἶναι κληρικός». Ὁμοφώνως δὲ οἱ ἑρμηνευταὶ Ζωναρᾶς, Βαλσαμὼν καὶ Ἀριστηνός, ἑρμηνεύοντες τὸν κανόνα τοῦτον, ἀποφαίνονται «τὸν τοιοῦτον, οὐ παραχωρεῖ ὁ κανὼν κληρωθῆναι, διασπωμένου πάντως καὶ τοῦ γάμου, ὡς *ἀθέσμου*»[4].

Ὥστε κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς κανόνας, καὶ κατὰ τὴν πλατυτέραν καὶ αὐστηροτέραν ἑρμηνείαν αὐτῶν, τὸ ἐξ ἀγχιστείας κώλυμα δὲν ἐπεκτείνεται πέραν τοῦ τρίτου βαθμοῦ.

4) Βασίλειος ὁ Μέγας ἐν τῷ 87 κανόνι αὐτοῦ, πρὸς τοῖς ἄλλοις (Λευϊτ.ΙΗ΄) κωλύει τὸν γάμον μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς θανούσης συζύγου, λέγων «εἰς ποίας γὰρ συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύσουσιν; Ἀδελφοὺς αὐτοὺς ἀλλήλων, ἢ ἀνεψιοὺς προσεροῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν»[5].

5) Ἡ ἐν Τρούλλῳ ς΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τὴν ἀγχιστείαν ὡς κώλυμα γάμου, ἐν τῷ 54 κανόνι αὐτοῦ ὁρίζει « ...Ἐπειδὴ δὲ τῇ σιωπῇ (τοῦ Μ. Βασιλείου ἐν τῷ 78 κανόνι αὐτοῦ) καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως, ἑαυτὴν ἡ φύσις *συνέχεε*, συνείδομεν *γυμνότερον* τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν « τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱόν, μητρὶ καὶ θυγατρὶ (1+1=2ος), ἢ δυσὶ κόραις ἀδελφαῖς, πατέρα καὶ υἱόν (2+1=2ος), ἢ ἀδελφοῖς δυσί, μητέρα καὶ θυγατέρα (2+1=3ος), ἢ ἀδελφοὺς δύο, δυσὶν ἀδελφαῖς (2+2=4ος), ὑπὸ τὸν τῆς ἐπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου».[1]

6) Νεόφυτος ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (1611) συνοδικῶς ἀκώλυτον ἐκήρυξε τὸν γάμον δύο ἀδελφῶν μετ' ἐξαδέλφων (2+4=6ος βαθμός[2]. Ἐπίσης καὶ διάταξις ἀδήλου Πατριάρχου (1707—1740)[3] καὶ Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς (1764—1768), ἐν τῷ Τόμῳ τοῦ ὁποίου συνυπέγραψαν καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, παρεπιδημοῦντες τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν[4].

7) Θεόφιλος ὁ Καμπανίας, σχολιάζων τὸ τοῦ Βλαστάρεως (στοιχ. Β) «οὐ γὰρ δινατὸν *δύο αὐταδέλφους* δυσὶ συναφθῆναι *πρωτεξαδέλφαις* ἢ τὸ ἀνάπαλιν· γίνονται γὰρ ἀντὶ αὐταδέλφων σύγγαμβροι καὶ **συγχέονται** ἐνταῦθα τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα», λέγει «ἀλλ' ὑπερισχύει ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ ἱερομονάχου Βλαστάρεως, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε τοῦτο τὸ συνοικέσιον ἀκωλύτως νὰ γίνηται· καὶ ἂν ἀκριβῶς στοχασθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἀληθῶς λέγονται σύγγαμβροι δύο ξένοι, ὅταν λάβωσι δύο ἀδελφάς· ἀλλ' ἂν *ἀδελφοὶ* λάβωσι δύο *πρωτεξαδέλφας* δὲν ἔπεται ἐκ τούτου νὰ λέγωνται, οὔτε πρωτεξάδελφοι, ἀλλὰ πάλιν *ἀδελφοὶ* τὸ πλησιέστερον καὶ κυριώτερον ὄνομα τῆς ἀδελφότητος»[5].

8) Ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι Συνοδικῷ Τόμῳ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου, ἐπιτρεπομένου τοῦ γάμου θείου καὶ ἀνεψιοῦ μετ' ἀνεψιᾶς καὶ θείας ἀδιακρίτως

---

1 Βιβλ. Δ΄ Τιτλ. η΄· 3.

2 Λευϊτ. κεφ. ιη΄ ἐδαφ. Ϛ΄ καὶ ἑξῆς. καὶ κεφ· κ΄, 14. 17. 19. 20. 21.

3 Ε. (1.10) §. 6.— Β. (ΚΗ΄. 5) 1·—

4 Ρ. καὶ Π· Σ. Β΄ σελ· 26. 27.

5 Ρ. καὶ Π· Συντ. Δ΄ σελ. 260—268. Πρὸς μείζονα διασάφησιν καὶ διευκρίνισιν τῆς ἐννοίας τῆς συγχύσεως ἐνταῦθα, ἥτις ἐχρησίμευτε μετὰ ταῦτα ὡς βάσις πρὸς εὕρεσιν λόγων, διὰ τὴν ὅσον ἔνεστιν εὐρυτέραν ἐπέκτασιν τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, σημειῶ τὸ ἑξῆς. Ὑποτεθείσθω ὅτι ὁ Ἀπόστολος μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του Ἑλένης, μεθ' ἧς ἀπέκτησε υἱόν, τὸν Πέτρον, ἔλαβεν εἰς γάμον δεύτερον τὴν ἀδελφὴν τῆς Ἑλένης, Μαρίαν, μεθ' ἧς ἀπέκτησεν υἱὸν τὸν Παῦλον. Οὗτος ὁ (Παῦλος) μετὰ τοῦ Πέτρου εἶναι ἀδελφοὶ μὲν ἐκ πατρός, ἐξάδελφοι δὲ ἐκ μητρός. Ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τούτῳ περιορίζει τὴν *σύγχυσιν*, ἧς εὐρυτάτη καὶ ἀφειδὴς χρῆσις ἀκολούθως ἐγένετο, ὡς καὶ προείρηται.

1 Ρ. καὶ Π. Συντ. Δ΄ σελ. 432. Κατὰ τὴν εὐρυτέραν δὲ ἑρμηνείαν τοῦ κανόνος τούτου, δέον νὰ παραδεχθῶμεν ἀδιαστάκτως κωλυόμενον τὸν γάμον ἕνεκεν ἀγχιστείας ἐνταῦθα μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ εἰς πάντα οἱονδήτινα συνδυασμόν. Ἴδε καὶ Οἰκογεν. Α. Κρασᾶ σελ. 31—32·

2. Ρ. καὶ Π. Συντ. Ε΄, σελ. 156. 158.

3 Μ. Ι. Γεδεὼν Κανονικαὶ διατάξεις Α΄, σελ. 153—157.

4. Αὐτόθι σελ. 261.

5. Προχ. Νομ. σελ. 233—234.

ἐν οἱῳδήτινι συνδυασμῷ σημειοῦται ἡ φράσις «εἰς οὐδὲν μετρεῖσθαι τὴν *σύγχυσιν*»[1].

9) Διάταξις ἀδήλου Πατριάρχου (1707—1740) ρητῶς ἀποφαίνεται περὶ περιπτώσεως ὁμοίας πρὸς τὴν ἀπασχολοῦσαν ἡμᾶς, ἤτοι περὶ γάμου *πατρὸς* καὶ *υἱοῦ* μετὰ *δισεξαδέλφων* (1+6=7ος βαθμός), ἣν ἀκώλυτον δέχεται. Ἐν τῇ διατάξει δὲ ταύτῃ ἀναφέρεται «τοῦτο δὲ ὅτι τὸ συνοικέσιον τοῦτο, *οὐ διὰ τὸν βαθμόν ἐστι κεκωλυμένον, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν σύγχυσιν τῶν τῆς συγγενείας ὀνομάτων*, ἥτις οὐκ ἀνεπίδεκτος θεραπείας . . .»[2].

10) Ἐν τῷ διατακτικῷ τοῦ τόμου Γρηγορίου τοῦ ς', ἕνεκεν ἀγχιστείας κωλύεται ὁ γάμος μέχρι τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, ἀδιστάκτως[3].

Ταῦτα ἐν συντομίᾳ περὶ τῶν ὑπέρ καὶ κατὰ τῆς ἀποδοχῆς κωλύματος γάμου πέραν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ τῆς ἀγχιστείας, ἕνεκεν συγχύσεως τῶν ὀνομάτων. Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς δὲ τούτων καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν.

α') Ὅτι τὰ γενικῶς κρατοῦντα σήμερον ἤθη καὶ ἔθιμα, πολὺ διάφορά εἰσιν ἐκείνων, ἅτινα ἐκράτουν ἐν προγενεστέραις ἐποχαῖς, μάλιστα ἐν ἐκείναις, καθ' ἃς θεάρεστον ἔργον ἐθεωρεῖτο ἡ εὕρεσις ὅσον ἔνεστι πλειόνων λόγων πρὸς ἀπέκτασιν τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου εἰς πλείονας βαθμούς· πρὸς δὲ ὁ πρὸς τὴν ἀγαμίαν ζῆλος, πολλαπλῶς ἐνεθαρρύνετο καὶ ἐβραβεύετο.

β') Ὅτι ἀσύμφωνα θεωροῦνται τὰ περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου κρατοῦντα πρὸς τὰ σημερινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, καθ' ἃ ἡ σχέσις τῶν ἀγχιστέων παρίσταται μᾶλλον περιωρισμένη καὶ ἐν πολὺ στενωτέρῳ κύκλῳ, ἢ τὸ πάλαι· πανθομολογουμένως δὲ τὰ ἤθη ταῦτα ἐπιβάλλουσι τὴν ἀνάλογον καὶ σύμφωνον πρὸς ταῦτα μεταβολὴν τῆς κρατούσης περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου νομοθεσίας, ἐν πολλοῖς ἐλαστικότητα παρουσιαζούσης, πολλὴν δὲ τὴν δυσχέρειαν δημιουργούσης τοῖς ἐπιζητοῦσι τὴν λύσιν σχετικῶν ζητημάτων[4].

γ') Ὅτι συνεπείᾳ τῆς τοιαύτης νομοθεσίας ἡ ἐκτίμησις τῶν περιστατικῶν ἐν ἑκάστῃ σχετικῇ περιπτώσει καὶ ὁ κανὼν *ὅπως δόξῃ τῷ προεστῶτι* εὐρυτάτην τὴν ἐφαρμογὴν ἔχει.

δ') Ὅτι ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ συγκατάβασις ὅπου χωρεῖ ἐν παντὶ οἰκογενειακῷ ζητήματι, κανών ἐστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ε') Ὅτι κατὰ τὰ κρατοῦντα ἔθιμα καὶ δὴ καὶ κατὰ κρατοῦσαν νομοθεσίαν, ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις, ἐπίσης ὀρθοδόξοις, τὰ κωλύματα τοῦ γάμου εἰς πολὺ ὀλιγωτέρους βαθμοὺς περιορίζονται, ἢ παρ' ἡμῖν.

ς') Ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ σήμερον κρατοῦν ἔθος, ἐν τοῖς πολλοῖς, ἀνενδοιάστως καὶ ἀδιαστάκτως νὰ ἐπιτρέπηται ἐν τῇ ἀγχιστείᾳ ὁ γάμος πέραν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ. Πρόκεινται δὲ παραδείγματα, ἀποδεικνύοντα ὅτι ἐν τῇ σχέσει τῆς ἐξ ἀγχιστείας συγγενείας, ἡ ἐπιείκεια, ἡ συγκατάβασις, καὶ ἡ οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ μείζονα λόγον ἐκτείνεται καὶ πέραν, ἢ ἐν τοῖς ἄλλαις τῆς συγγενείας σχέσεσι.

ζ') Ὅτι «ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλάνθρωπον κρατεῖ», ἑπομένως καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ἐπιβάλλει τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπιεικεστέρας, συγκαταβατικωτέρας καὶ φιλανθρωποτέρας λύσεως. Φρονοῦμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, ἀδιστάκτως καὶ ἀνενδοιάστως ἀκώλυτος εἶναι ὁ γάμος· ἤτοι νομίμως λαμβάνει εἰς γάμον ὁ **Πέτρος** τὴν **Ἄνναν** δισεξαδέλφην τῆς Μαρίας, συζύγου τοῦ πατρός του Ἰακώβου. Ὁ συνδυασμὸς δὲ οὗτος ἐν διαγράμματι ἔχει ὡς ἑξῆς:

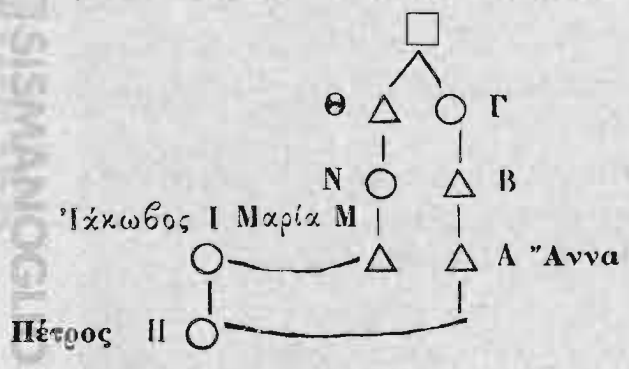

Θάλεια Ἀδελφ. Γεώργιος

Νικόλαος Ἐξάδελφ. Βασίλειος

Ἰάκωβος Σύζυγος Μαρία Διτεξαδέλφ. **Ἄννα**

Πέτρος ——————————— σύζυγος

Ὁ **Πέτρος** λαμβάνει σύζυγον τὴν **Ἄνναν**, διτεξαδέλφην τῆς Μαρίας συζύγου τοῦ πατρός του Ἰακώβου.— Βαθμὸς ἕβδομος.

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ.

---

1 Ρ. καὶ Π. Σ. Ε', σελ. 158.

2 Κανονικαὶ διατάξεις Μ. Γεδεὼν σελ· 157—159.

3 Ρ καὶ Π. Συντ. Ε. σελ. 175.

4 Ἴδε ἐν ἐμῷ Προχείρῳ Νομικῷ Βιβλ. Β' σελ. 123—124 καὶ Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν ὑπὸ ἡμερ. 18 Σεπτεμβρίου 1895, ἐν ᾗ σὺν ἄλλοις ἀναφέρεται « Τοῦ λόγου δὲ περὶ τούτου ὄντος, δὲν ἀποκρύπτομεν, ὅτι εἷς ἐκ τῶν παλαιῶν ἡμῶν πόθων ἦν ἡ ἁπλοποίησις καὶ περιορισμός τις τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν νομολογίας. . . .» καὶ Σημ. αὐτόθι, Πρβλ. καὶ Βιβλ. Α' σελ. 70 σημ. 1. α. Σελ· 139 σημ· 1 α', καὶ σελ· 202—205. §. 45, 46.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς καὶ ἱεροψάλτας.

Ὁ ἡμέτερος Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος τίθησι τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέτου θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου κ. Μελισσηνοῦ προταθὲν Διαγώ-

νισμα «Περὶ καθορισμοῦ τοῦ ρυθμοῦ τῶν ὀκτὼ Ἀναστασίμων Ἀπολυτικίων τῆς Ὀκτωήχου καὶ τῶν ἐν τῷ Εἱρμολογίῳ τῶν Καταβασιῶν δώδεκα αὐτομέλων Ἑξαποστειλαρίων, μετὰ διακρίσεως τῶν ρυθμικῶν ποδῶν διὰ διαστολῶν καὶ ἐκθέσεως τῶν λόγων καὶ κανόνων τοῦ προτιμωμένου ρυθμοῦ», διατρέφων τὴν πεποίθησιν ὅτι πάντες οἱ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἁγιατικὴν ἐπιστήμην ἔμπειροι θέλουσι προθυμοποιηθῆ νὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοὺς ὧδε ἐκτιθεμένους ὅρους ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου.

Ἰδοὺ οἱ ὅροι τοῦ διαγωνίσματος :

1) Πάντες οἱ δυνάμενοι εἶναι δεκτοὶ εἰς τὸν διαγωνισμόν.

2) Εἰς τὸν διαγωνισθησόμενον παρέχεται ἐλευθερία, ἂν νομίζῃ ὅτι τὸ κείμενον Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος (Α' ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ ἰδίου) ἐλαττοῦται περί τι ρυθμικῶς, ν' ἀποκαταστήσῃ, χρησιμοποιῶν καὶ ἄλλας γραφὰς καὶ ἰδίας του θεωρίας, τηρουμένης ἀθίκτου τῆς μέχρι σήμερον ἐν χρήσει μελῳδίας.

3) Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι νὰ πέμψωσιν εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τὰ χειρόγραφα αὐτῶν μέχρι τῆς 1 νοεμβρίου 1900, καλῶς ἐσφραγισμένα· οὐδεμία δὲ οὐδαμοῦ ὑπογραφὴ ἢ ἄλλη τις δήλωσις θὰ ὑποδεικνύῃ τίς ἐστιν ὁ διαγωνιζόμενος, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ χειρογράφου ἐν φακέλλῳ καλῶς ἐσφραγισμένῳ ἐγκλείων οὗτος τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐπιγράφει ἔξωθεν τοῦ φακέλλου ρητόν τι, καὶ τὸ αὐτὸ προσγράφει καὶ ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ χειρογράφου διὰ τὴν ταυτότητα.

4) Τὸ ἆθλον ἔσται ἑκατοντάφραγκον.

5) Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιτρέφονται εἰς τοὺς διαγωνισθησομένους, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου.

6) Τὸ βραβευθησόμενον ἔργον ἐκδοθήσεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, καὶ ἐκ τοῦ καθαροῦ κέρδους τὸ ἥμισυ χορηγεῖται εἰς τὸν διαγωνισθησόμενον.

7) Ἡ κρίσις γενήσεται τῇ τελευταίᾳ κυριακῇ τοῦ νοεμβρίου 1900.

Διατελοῦμεν μεθ' ὑπολήψεως

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 12 Μαΐου 1900.

Ὁ πρόεδρος

† **Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ**

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Γ. Ι. Παπαδόπουλος

Ἡ ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Ἐπιτροπή.

Γ. Ι. Παπαδόπουλος, πρόεδρος

Γ. Βιολάκης, Πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας

Ε. Ἀμαξόπουλος

Ἀνδρέας Σπαθάρης

Νηλεὺς Καμαράδος

Εὐστράτιος Γ. Παπαδόπουλος

Γ. Π. Βινάκης

ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ Ἱ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Διὰ ταῦτα

. . . . . .

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης Ἀναστασίας Δ. Κουτζούφη καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ δέχεται τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Μαρτίου 1900 καὶ Ἀριθμ. Πρωτοκόλλου 47 ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Χαραλάμπους Ἡλ. Ἀσλάνογλου ὡς νόμιμον — Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐναγομένης ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς — Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τρὶς κατὰ συνέχειαν τοῦ παρόντος διατακτικοῦ διὰ τῆς ἐν Κων)πόλει «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» — Ὁρίζει προθεσμίαν ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τούτου πρὸς χρῆσιν τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων — καὶ ἐπιβάλλει τῇ ἐναγομένῃ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων ἀνερχόμενα εἰς γρόσια 250 προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος. —

Ἐν Κίῳ, τῇ 18 Ἀπριλίου 1900. 3

Ὁ πρόεδρος Ὁ γραμματεὺς

† Ὁ Νικαίας **Σωφρόνιος** **Κ. Ζῆκος**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ἡ Μερόπη Γεωργίου Κοκκινάκη, θυγάτηρ Γρηγορίου Μηλιάδου, ὑπήκοος Ἑλληνίς, τέως μὲν κάτοικος Ὀδησσοῦ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Γεωργίου Παντελῆ Κοκκινάκη, Χίου τὴν πατρίδα, ὑπηκόου Ἕλληνος, ἐμπόρου τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἐν Ὀδησσῷ διαμένοντος, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ, καὶ ἐπὶ ἀναστροφῇ μετὰ ξένου ἀνδρός. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας » καὶ « Ταχυδρόμου· »

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Ἀπριλίου 1900

Ὁ Πρόεδρος 3

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερόν.

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 26 ΜΑΪΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 21**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **5**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **3**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **25**

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Τοπικὰ ἀρχεῖα — Λύτις περὶ κωλύματος γάμου ἕνεκα πνευματικῆς συγγενείας — Κοινοποιήτεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Ἐπέτειος ὀνοματικὴ ἑορτὴ τῆς Α. Θ. Π.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ πανσέβαστος ἡμῖν αὐθέντης καὶ Δεσπότης, ἐν μέσῳ γενικῆς ἀγαλλιάσεως σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἑώρτασε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ, μνήμῃ τῶν ἁγίων καὶ θεοστέπτων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, τὴν ἐπέτειον τοῦ σεπτοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἑορτήν.

Κατά τε τὸν Ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάστησεν ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, συγχοροστατησάντων αὐτῷ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν καὶ τοῦ παρεπιδημοῦντος Σισανίου Σεραφείμ. Μετὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐγένετο ἡ εἰθισμένη ἀρτοκλασία, καὶ εἶτα ἡ διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Α. Θ. Π. ἐξελθούσης τοῦ ναοῦ καὶ ἀνερχομένης τὴν κλίμακα τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, οἱ μαθηταὶ τῆς πατριαρχικῆς ἀστικῆς Σχολῆς παρατεταγμένοι κατὰ στίχους ἑκατέρωθεν ἔψαλαν ἐμμελῶς τὸν πολυχρονισμὸν τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Α'. Δομεστίκου τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τῆς Α. Θ. Π. εἰσελθούσης εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μ. Συνοδικοῦ, ἔνθα προσῆλθον καὶ πάντες οἱ συνοδικοί, ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Δέρκων Καλλίνικος προσεφώνησε τὴν Α.Θ.Π. ἐκ μέρους τῆς τε ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ὡς πρῶτος τῇ τάξει, καὶ τοῦ Δ· Ε. Μ. Συμβουλίου, ὡς Πρόεδρος, εὐξάμενος τῷ πρωθιεράρχῃ ὑγείαν καὶ βίον μακραίωνα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ἀπήντησε προσηκόντως ἡ Α. Θ. Π. καὶ εἶτα ἐδέξατο τὰ συγχαρητήρια πάντων τῶν ἁγίων συνοδικῶν, τῶν παρεπιδημούντων ἀρχιερέων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἐν διαθεσιμότητι.

Αὐθημερὸν ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ὁ ἐν Νεοχωρίῳ ἐφησυχάζων πατριάρχης πρώην Ἀντιοχείας Σπυρίδων, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἁγίων Τόπων, ὁ τοῦ παναγίου Τάφου ὁ σεβασμ. ἀρχιεπίσκοπος Διοκαισαρείας Νικόδημος, τοῦ ἁγίου Ὄρους Χαραλάμπης καὶ ὁ τοῦ Σινᾶ ἀρχιμ. Γαβριήλ, οἱ παρεπιδημοῦντες ἀρχιερεῖς τοῦ κλίματος τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου Ἀμίδης καὶ Χαλεπίου, τὰ μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου καὶ πᾶσα ἡ πατριαρχικὴ ὑπαλληλία.

Ἔτι δὲ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτος, ὁ Δ. Στεφάνου, ὁ πρόξενος Ε. Φίλων, ὁ προσωρινὸς α' γραμματεὺς τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας Λεβίδης καὶ ὁ κ. Καρατζᾶς· ἡ Α. Ε ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπάτσιεν, ἡ Α. Ε. ὁ νέος πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας Μογιάτοβιτς· οἱ ἔγκριτοι ὁμογενεῖς βαθμοῦχοι καὶ λογάδες αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ Ἀλέξανδρος Καραθεοδωρῆ πασᾶς, ὁ Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης, Ἀριστάρχης ὁ Παυλάκης πασᾶς Φενερλῆς, Ἐλευθεράκη πασᾶς, Βεγκλίδη πασᾶς, Κωστάκης Καραθεοδωρῆ ἐφέντης, Ἀνδρέας Κοπάση ἐφέντης Στεφανάκη βέης Μουσοῦρος καὶ Ἰωάννης Χότζης, μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, ὁ Β. Σαρακιώτης βέης ὁ Ἀλέκος Παντζίρης βέης βοηθὸς διευθυντὴς τῆς Ὀθωμ. Τραπέζης· ὁ Σ. Μαυρογένης ἐφέντης καὶ Θεοδωράκη ἐφέντης Παπαδόπουλος, ὁ διερμηνεὺς τῆς ρουμανικῆς πρεσβείας Κωνσταντινίδης, ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου τῶν ἀνατολι-

κῶν ἀρμενίων, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σύρων οἱ τραπεζῖται, Κ. Βλαστάρης, Χασιώτης, Ζήσης Ζήση, οἱ διευθυνταὶ καὶ αἱ διευθύντριαι τῶν ἀνωτέρων Παιδευτηρίων ἡμῶν μετὰ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν, τὰ προεδρεῖα τῶν διαφόρων σωματείων καὶ ἐφορειῶν, πλεῖστοι ἔγκριτοι λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες, ὧν τὰ ὀνόματα συντομίας χάριν παραλείπομεν.

Τηλεγραφικῶς δὲ συνεχάρησαν τῇ Α. Θ. Π. οἱ ἐν Ἀντιγόνῃ ἐφησυχάζοντες πατριάρχαι πρώην Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτος ὁ Η'. καὶ Ἄνθιμος ὁ Ζ'. ἡ Α. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ἡ Α. Μ. ὁ ἐν Χάλκῃ πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος· ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Κ. Ἀνθόπουλος πασᾶς, ὁ ἐν Βρυξέλλαις πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Στέφανος Καραθεοδωρῆ ἐφέντης, οἱ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἀθηνῶν Προκόπιος καὶ πάμπολλοι ἄλλοι λογάδες ὁμογενεῖς ἔκ τε τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Πρὸς τούτοις δι' ἰδιαιτέρων ἀπεσταλμένων ἀπέστειλαν τῇ Α. Θ. Π. τὰ ἐπισκεπτήρια αὐτῶν ἡ Α. Υ ὁ πρωθυπουργός, αἱ ΑΑ. ΕΕ. οἱ ὑπουργοὶ τῆς Δικαιοσύνης, τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἄλλοι μεγιστᾶνες τοῦ Κράτους· ἔτι δὲ οἱ βοηθοὶ διοικηταὶ ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις τοῦ κράτους Σ Χρυσίδης βέης, Γ. Κρέστοβιτς, Μ. Χαμουδόπουλος καὶ Α. Κωνσταντινίδης.

Περὶ τὴν ἑσπέραν δὲ ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τὰς ΑΑ. ΣΣ. τοὺς ἐκ τῶν συνοδικῶν μητροπολίτας Βερροίας καὶ Σηλυβρίας ἄγοντας ὡσαύτως τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτήν.

Τηλεγραφικῶς δὲ ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τοῖς μητροπολίταις Κυζίκου, Τραπεζοῦντος, Χίου, Σωζοαγαθουπόλεως καὶ Βελλᾶς-Κονίτσης· τῇ Α. Ε. τῷ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτῇ τῆς Τουρκίας Κ. Ἀνθοπούλῳ πασᾷ καὶ τοῖς ἐγκρίτοις ὁμογενέσι Κ. Πετρίδῃ, Κ. Μακρίδῃ πασᾷ, Κ. Κυπραίῳ, Κ. Ψωμιάδῃ, Κ. Ἡλιάσκῳ· διὰ δὲ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Φωτίου τῇ Α. Υ. τῷ παρεπιδημήσαντι ἡγεμόνι τῆς Σάμου Κ. Βαγιάννῃ ἐφέντῃ, καὶ διὰ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου τοῖς Κ. Καραθεοδωρῇ ἐφέντῃ, Κ. Κωνσταντινίδῃ μέλει τοῦ Συμβουλίου, χήρᾳ Ἑλένῃ Γ. Ζαρίφῃ, Κ. Βλαστάρῃ καὶ Κ. Σιώτῃ καὶ διὰ τοῦ Δευτερεύοντος καὶ τοῦ ὑπογραμματέως Γενναδίου τῇ Α. Θ. τῷ ἐπισκόπῳ πρώην Μυριοφύτου Κωνσταντίνῳ, τῷ ἀρχιμανδ. Κ. Βοντζαλίδῃ, νομικῷ Συμβούλῳ τῶν Πατριαρχείων, καὶ πλείστοις ἄλλοις ἐγκρίτοις ὁμογενέσι.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου.*— Δοξολογίας τελεσθείσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ ναϊδρίῳ τῆς ἐνταῦθα ἑλληνικῆς βασιλικῆς πρεσβείας ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ὀνοματικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Β. Υ τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου Κωνσταντίνου, παρέστησαν κατ' αὐτὴν ἐκ μέρους μὲν τῆς Α. Θ. Π. ὁ πανοσιολ. ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Φώτιος, ἐκ μέρους δὲ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος τοῦ Π. Τάφου σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Διοκαισαρείας Νικόδημος καὶ ἐκ μέρους τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ Χαραλάμπης, οἵτινες καὶ μετὰ τὸ πέρας διηρμήνευσαν τῇ Α. Ε. τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτῳ τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ προσρήσεις.

— *Ἐκλογὴ Σωζοαγαθουπόλεως.* — Τῆς ἐπαρχίας Σωζοαγαθουπόλεως χηρευσάσης ἕνεκα τῆς μεταθέσεως τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Προικοννήσου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως αὐτῆς. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τῶν πανιερωτάτων μητροπολιτῶν Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντίνου καὶ πρώην Δισκάτης Ἰωαννικίου καὶ τοῦ θεοφ. ἐπισκόπου Περιστερᾶς Μελετίου, καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας, ἐξελέγη μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως ὁ Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντῖνος.

—*Ἐπισκέψεις.* —Προχθὲς ἡ Α.Θ. Παναγιότης μεταβᾶσα εἰς Χαλκηδόνα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Υ. τὸν ἡγεμόνα τῆς Σάμου Κωνσταντῖνον Βαγιάννην ἐφέντην. συγχαρεῖσα ἅμα τῇ Α. Ὑψηλότητι ἐπὶ τῇ ἔναγχος ὑπὸ τῆς Σ. αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως γενομένῃ αὐτῷ τιμητικῇ διακρίσει διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ παρασήμου μετζητιὲ πρώτης τάξεως.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Υ. κατελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἀπεχαιρέτισε τὴν Α.Θ.Π.ἀπερχομένη εἰς Σάμον.

Προχθὲς ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. Φώτιος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ρωσομαθοῦς Χρήστου Παπαϊωάννου, Β'. γραμματέως τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου, διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ προσρήσεις ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τῇ Α. Ε. τῷ Ἰωάννῃ Χρούστσωφ, μυστικοσυμβούλῳ τοῦ Τσάρου καὶ μέλει τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Ρωσίᾳ ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἀναχωρήσει αὐτοῦ.

Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπὶ μικρὸν παρεπιδημήσας ἐπιφανὴς βουλευτὴς Ἀττικῆς Θεόδωρος Φλογαΐτης, ἄλλοτε καθηγητὴς τῆς νομικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου καὶ εἶτα ὑπουργός, ἐκ διαφόρων σοφῶν πονημάτων αὐτοῦ τῷ λογίῳ κόσμῳ ἀπὸ πολλοῦ γνωστός.

Ὡσαύτως ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. καὶ ὁ ἀδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ ἀφικόμενος εἰς βασιλεύουσαν πανιερώτατος μητροπολίτης Βάρνης Πολύκαρπος.

— *Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.* — Τοῦ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου ἐπιστάντος, αἰτήσει τοῦ Διοικητικοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου ὡρίσθη, συνωδὰ τῷ Κανονισμῷ, ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων τριμελὴς ἐξεταστικὴ

Ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτου Γρεβενῶν Δωροθέου καὶ τῶν ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν Μ. Κεφάλα, Διευθυντοῦ τοῦ Ζωγραφείου, καὶ Π. Παπακωνσταντίνου καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὅπως παρίσταται αὕτη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξετάσεων τῶν τελειοδιδάκτων μαθητριῶν καὶ ὑποβάλῃ εἶτα τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

— *Μητροπολῖται Βελεγράδων καὶ Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.* — Οἱ πανιερώτατοι μητροπολῖται Βελεγράδων Βασίλειος καὶ Παραμυθίας—Φιλιατῶν Καλλίνικος ὁ μὲν διὰ γράμματος, ὁ δὲ τηλεγραφικῶς ἤγγειλαν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν αἰσίαν αὐτῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἕκαστος ἄφιξιν καὶ τὴν γενομένην αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ποιμνίων αὐτῶν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν καὶ δεξίωσιν.

— *Ἐκκλησιαστικὴ ἄδεια.* — Τοῖς πανιερωτάτοις μητροπολίταις Τραπεζοῦντος Κωνσταντίῳ, Μελενίκου Λεοντίῳ καὶ προέδρῳ Ἱερισσοῦ καὶ ἁγίου Ὄρους Ἰωακείμ ἐξαιτησκμένοις παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἵνα ὁ μὲν πρῶτος ἀπέλθῃ εἰς Κρώμνην, πολίχνην ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλδείας κειμένην, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν καὶ ὁ τρίτος μεταβῇ εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐπέτρεψε τοῦτο τοῖς εἰρημένοις ἀρχιερεῦσι.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου διεδίβασε τῇ Κυριακῇ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ προσρήσεις τῷ ἐγκρίτῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ Λεωνίδᾳ Ζαρίφῃ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπανόδῳ αὐτοῦ.

—*Ἀναχώρησις.*— Ἀποχαιρετίσας τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀπέρχεται αὔριον εἰς Ἀμβέρσην ὁ αὐτόθι διορισθεὶς προϊστάμενος τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης Γενν. Θέμελις.

— *Σύστασις Ἀδελφότητος.* — Φιλοτίμῳ πρωτοβουλίᾳ ἐνίων λογίων καὶ ἐγκρίτων πολιτῶν τῶν πέριξ τοῦ Σαρμασικίου συνοικιῶν, ζήλῳ δὲ ἀξιεπαίνῳ χρηστῶν ἐνοριτῶν κατοίκων τοῦ Σαρμασικίου, συνέστη ἐσχάτως αὐτόθι «Φιλεκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης Πρόνοια» σκοπὸν πρώτιστον προτιθεμένη τὴν ὑποστήριξιν καὶ βαθμιαίαν προαγωγὴν τῆς αὐτόθι δημοτικῆς Σχολῆς. Τὸν κανονισμὸν τοῦ ἀρτισυστάτου τούτου σωματείου ὑποβληθέντα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐνέκρινε καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή. Εὐχόμεθα τοῖς φιλομούσοις ἱδρυτῆς προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν ἐν τῷ εὐνωφελεῖ ἔργῳ.

ΤΟΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ*

Πρὸ τῶν ἐμῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν τοπικῶν ἀρχείων, ἐπειδὴ κυρίως ἐνταῦθα περὶ τῶν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ὑπόκειται λόγος, ἀνάγκη πρῶτον ἵνα συμπληρώσω, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν ἀναγραφήν, ἰδίᾳ τῶν ἑλληνιστὶ συντεταγμένων γραμμάτων, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν χρυσοβούλλων.

Χρυσόβουλλα ἀριθμοῦνται ἐν τῇ παλαιᾷ σημειώσει δέκα καὶ τρία, προστίθενται δὲ νῦν ἑπτά:

1) ἀπὸ τοῦ 1777, τοῦ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ὑπὲρ τοῦ ναοῦ·

2) ἀπὸ τοῦ 1794, τοῦ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, περὶ χορηγίας ἐτησίως 200 γροσίων τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ·

3) ἀπὸ 19 φεβρουαρίου τοῦ 1803, τοῦ τῆς Βλαχίας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου, περὶ χορηγίας 200 γροσίων κατ' ἔτος εἰς τὸν ναόν·

4) ἀπὸ δεκεμβρίου τοῦ 1803, τοῦ αὐτοῦ, ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς·

5) ἀπὸ 19 δεκεμβρίου τοῦ 1816, τοῦ τῆς Βλαχίας Γεωργίου Καρατζᾶ, περὶ χορηγίας 200 γροσίων κατ' ἔτος εἰς τὴν σχολὴν «ἀπὸ τὸν καρβασαρᾶν τοῦ βάματος» (=ταμεῖον τελωνείου)·

6) ἀπὸ 25 ἀπριλίου τοῦ 1817, τοῦ τῆς Μολδαυΐας ἡγεμόνος Σκαρλάτου Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη, περὶ χορηγίας ἐτησίως εἰς τὸν ναὸν 200 γροσίων «ἀπὸ τὸ βάμα» (=τελωνεῖον) καὶ 200 «ἀπὸ τὰς ὄκνας» (=ἁλατωρυχεῖα)·

7) ἀπὸ 29 αὐγούστου τοῦ 1819, τοῦ τῆς Βλαχίας Ἀλεξάνδρου Νικολάου Σούτζου, χορηγοῦντος γρόσια 200 κατ' ἔτος εἰς τὸν ναόν[1].

§

Ἑλληνιστὶ συντεταγμένα ἐπίσημα γράμματα, εἴτε τῆς κοινότητος, ἐφοριῶν, ἐπιτροπῶν, καὶ συντεχνιῶν, εἴτε τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρχουσιν ὅσα πλεῖστα· τούτων δὲ σημειῶ τὰ κυριώτερα μὲν ἐκ τῶν ἐπιχωρίων, πάντα δὲ τὰ μέχρι τοῦ 1825 πατριαρχικά·

1) ἀπὸ 1 μαρτίου 1768, πρακτικὸν τῆς κοινότητος, ὑποκεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ, ἐξελέγχον τὴν δεκαεξαετῆ διαχείρισιν τῶν προχρηματισάντων ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ. Σπουδαιότατον

* βλέπε σελ. 143 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1. ἴσως ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα, ἃ διέλαθον τὴν προσοχήν μου.

τὸ παρὸν ἔγγραφον, διότι δείκνυσιν ὅτι ἡ ἐξέλεγξις ἐγένετο ἐν αὐτῇ τῇ κωμοπόλει Μεγάλου Ρεύματος, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐμπόρου Δημητρίου Σκαναβῆ, προεδρεύοντος τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ, παρόντων δὲ τῶν ἐνοριτῶν τῆς κωμοπόλεως: τοῦ μεγάλου λογοθέτου Νικολάου Σούτζου, τῶν ποστελνίκων Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, Κωνσταντίνου Μουρούζη, Γεωργίου Μάνου, καὶ Δημητρίου Σούτζου, τοῦ χατμάνου «Γιαννακάκη Σούτζου» καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Δημητρίου καὶ Μιχαὴλ, τοῦ σπαθάρη Στεφάνου Μίσογλου, τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ, καί τινων «ἀρχόντων καὶ συνεγχωρίων χριστιανῶν»·

2) ἀπὸ 1 μαρτίου 1768, σημείωσις τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ δηλοῦσα ὅτι ὀφείλει ὁ ναὸς τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ 1500 γρόσια, κληροδότημα τοῦ ἐκ Χίου Νικολάου Σπάρταλη·

3) ἀπὸ 18 ἰουλίου 1786, γράμμα τοῦ πατριάρχου Προκοπίου πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἄρχοντας καὶ ἐπιτρόπους τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, ὅπως μή τις ἀμφισβητήσῃ τὸ χωράφιον τοῦ Παριανοῦ τὸ εἰς τὸν ναὸν ἀνῆκον «ὡς ὠφέλιμον εἰς ὅλους τοὺς ἐγκατοίκους χριστιανοὺς καὶ ἀναγκαιότατον καὶ ἐν καιρῷ ὑγιείας καὶ ἐν καιρῷ θανατικοῦ, ὡσὰν ὁποῦ ὑγιαίνοντες ἐξέρχονται μικροὶ καὶ μεγάλοι εἰς περίπατον καὶ περιδιάβασιν, *ἐν καιρῷ δὲ θανατικοῦ καταφεύγουσιν ἐκεῖσε . . . . . καὶ προφυλάσσονται ἀπὸ τὸ κακὸν ποιοῦντες καλύβας*, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὸς καὶ ἀρκετὸς τόπος»·

4) ἀπὸ ἰουνίου 1789, γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ΄, συνοδικὸν, ἐπικυροῦν, ὑπὸ τρομεραῖς ἀραῖς, τὸ τοῦ Σωφρονίου (1777) καὶ τὸ τοῦ Γαβριὴλ (1783), περὶ τοῦ ἑνὸς τετάρτου μεριδίου τοῦ ναοῦ ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ·

5) ἀπὸ 5 μαρτίου 1790, γράμμα αὐλικὸν, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ΄, περί τινος ἐν τῷ γυναικίτῃ στασειδίου. Τὸ γράμμα ἀναφέρει πυρκαϊὰν ἐν Μεγάλῳ Ῥεύματι τῷ 1788, ὑποκυροῦται δ' ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν (ὀφφικιάλων) τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς: Φωτίου (Κυπρίου) λογοθέτου, Βασιλείου πρώτου ὀστιαρίου, Σπάνδονῆ πρωταποστολαρίου, Ἰακωβάκη πρωτοψάλτου, καὶ τῶν νοταρίων Ἀποστόλου καὶ Γεωργίου·

6) ἀπὸ 5 ἰουλίου 1797, γράμμα συνοδικὸν, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ καὶ τῶν προεστώτων τῆς κοινότητος, πρὸς οἰκοδομὴν ἐν τῷ κοινῷ νεκροταφείῳ στερεωτέρας καλύβης, ἐν ᾗ διέμενεν ἐν καιρῷ πανώλης ἱερεὺς ἐπὶ τούτῳ. Οἱ ἐπίτροποι καὶ προεστῶτες εἰσὶν: οἱ Μαυροκορδάτοι Σκαρλάτος καὶ Νικόλαος, οἱ Σοῦτζοι Δημήτριος, Ἀλέξανδρος, οἱ Κωνσταντῖνος, ὁ ἅγας Δημήτριος, ὁ κόμισος Ἀλέξανδρος καὶ Κωνσταντῖνος Χαντζερῆς, Ἀλέξανδρος Μοσχονᾶς, Λεωνῆς Τζιτζίνιας, Νικόλαος Πασπάτης, καί τινες ἕτεροι.

7) ἀπὸ ἰουλίου 1798, γράμμα τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄ πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου Σαμουὴλ καὶ τοὺς προκρίτους τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, ὅπως σκεψάμενοι περὶ εὑρέσεως πόρων πρὸς κουφισμὸν τῶν ἐπὶ τῇ ἀνοικοδομῇ τοῦ ναοῦ χρεῶν, πρό τινος πυρποληθέντος, ἀνενέγκωσι τὰς ἀποφάσεις τῷ πατριάρχῃ «ἵνα γένηται παρ' ἡμῶν ἡ ἐπικύρωσις διὰ πατριαρχικῆς ἀποδείξεως, *κατὰ τοὺς ἀρχαίους ὅρους καὶ κανόνας καὶ θεσμοὺς τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας οἰκουμενικῶν Συνόδων*»[2]·

8) ἀπὸ ὀκτωβρίου 1798, γράμμα τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου πρὸς τοὺς χριστιανοὺς, ἀφορῶν εἰς τὴν ἐκ νέου πώλησιν τῶν ἐν τῷ γυναικίτῃ στασειδίων, ἅτε τοῦ ναοῦ ἄρτι ἀνοικοδομηθέντος, καὶ χρήζοντος χρημάτων πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἐπὶ τούτῳ συναφθέντων δανείων·

9) ἀπὸ μαΐου 1800, γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ΄, συνοδικὸν, ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς καὶ τῆς ὑποκειμένης αὐτῇ σχολῆς τῶν ἱερῶν γραμμάτων, περὶ τῶν ὀφειλομένων αὐταῖς ὑπὸ τοῦ ταμείου τοῦ ναοῦ. Ἐκ τούτου τοῦ γράμματος μανθάνομεν ὅτι τρεῖς πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἠσφάλισαν τὰς προσόδους τῶν ἐν λόγῳ σχολείων διὰ τεσσάρων γραμμάτων, ὧν δύο μὲν ἀπέλυσεν ὁ Γαβριὴλ Δ΄, ἀνὰ ἓν δ' ὁ Προκόπιος καὶ ὁ Γρηγόριος Ε΄.

10) ἀπὸ μαΐου 1801, γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Ζ΄ περὶ τῶν χάριν ἀσφαλείας διορισθέντων νυκτοφυλάκων ὅπως τὸν μηνιαῖον αὐτῶν μισθὸν καταβάλλωσιν οἱ κάτοικοι κατ' ἀναλογίαν, οὐχὶ δὲ τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ·

11) ἀπὸ 15 φεβρουαρίου 1803, γράμμα τῶν ἐπιτρόπων, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου, δηλούντων ὅτι παρεχώρησαν ἓν ἐν τῷ ναῷ στασείδιον εἰς τὸν ἄρχοντα σερδάρην Διαμαντάκην Καζαναζμάζην «ἄνευ τινὸς δόσεως, διὰ τὰς ἀπείρους ἐκδουλεύσεις, κόπους καὶ ἀγῶνας, ὁποῦ κατέβαλεν εἰς διάστημα ἓξ χρόνων τῆς ἐπιστασίας του εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον ναόν»·

12) ἀπὸ 22 ἰουλίου 1803, γράμμα Νεοφύτου ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου καὶ κατησφαλισμένον ταῖς ὑπογραφαῖς εἴκοσι καὶ πέντε προκρίτων, δηλοῦν

2. πῶς ἡ μέριμνα περὶ τῆς τῶν πόρων εὑρέσεως σχετίζεται πρὸς τοὺς ὅρους καὶ κανόνας τῶν ἁγίων Συνόδων;

ὅτι τὸ αὐτῷ ἀνῆκον τέταρτον μερίδιον «ἐκ τῆς προεστείας τῆς ἐκκλησίας τῶν θείων Ἀσωμάτων» ἐπώλησεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τῆς κοινότητος σχολήν·

13) ἀπὸ αὐγούστου 1803, γράμμα τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε′, διατάττοντος τοῖς ἱερεῦσι προϊσταμένοις τοῦ ναοῦ μὴ λαμβάνειν «τὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, κύριά τε καὶ τυχηρὰ» τοῦ τε ταμείου τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ δουλευόντων: ἐφημερίου, διακόνου, ψαλτῶν, νεωκόρου καὶ τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἵνα μὴ παρεισφρῇ νοσφισμοῦ ὑπόνοια·

14) ἀπὸ αὐγούστου 1803, γράμμα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, ἐπιτάττοντος, ὑπὸ ταῖς συνήθεσιν ἀραῖς, τὴν τακτικὴν κατὰ μῆνα καταβολὴν τοῦ μισθοῦ τῶν νυκτοφυλάκων ὑφ' ἑκάστης οἰκίας καὶ καταστήματος·

15) σύγχρονον γράμμα τοῦ αὐτοῦ Καλλινίκου πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ ἐν Βεβεκίῳ ναοῦ, συνιστῶντος ἵνα περιφέρηται ἀκωλύτως ἐν τῷ ναῷ κιβώτιον προαιρετικῶν προσφορῶν, εἰς κουφισμὸν τῶν χρεῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος[3]·

16) ἀπὸ σεπτεμβρίου 1803, γράμμα τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε′, συνοδικὸν, ὑπὸ φρικταῖς ἀραῖς ἀσφαλίζον τὰ κεφάλαια τῶν δύο σχολείων καὶ τὰς προσόδους, ἃς δέον διαχειρίζεσθαι τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους ἐφόρους·

17) ἀπὸ 1 ἰουλίου 1804, γράμμα τῶν προκρίτων, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε′, δηλοῦν ὅτι τὸ τρίτον «μερίδιον» τοῦ ταμείου τοῦ ναοῦ, ἀνῆκον τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ, ἐχορηγήθη τῷ ἀρχιμανδρίτῃ Νεοφύτῳ· ὁρίζεται τοῦτο εἰς 511 γρόσια· συνυποκυροῦσι δ' εἴκοσιν ὀκτὼ πρόκριτοι, ὧν εἰσι γνωριμώτεροι οἱ ἑξῆς: Σκαρλάτος καὶ Νικόλαος οἱ Μαυροκαρδάτοι, Δημήτριος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Σοῦτζοι, Γεώργιος Νέγρης, Εὐστάθιος Λαπάτης, Ματθαῖος Ρωσσέτος, Ἀλέξανδρος Μοσχονᾶς, ὁ σερδάρης Παναγιώτης, ὁ σουλουτζάρης Θωμᾶς, καὶ ὁ πολλὰ μοχθήσας ὑπὲρ τοῦ ναοῦ Διαμαντάκης Καζαναζμάζης·

18) ἀπὸ αὐγούστου 1805, γράμμα τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε′ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ προκρίτους, ἀσφαλίζον τὰς χρηματικὰς χορηγίας τὰς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν προαιρετικῶς πρὸς τὸν ἐφημέριον διδομένας καὶ τὰς πρὸς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ χορηγουμένας ὑπ' αὐτοῦ·

19) ἀπὸ ὀκτωβρίου 1816, γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου ς′ περὶ τοῦ ἑνὸς τετάρτου ἐκ τοῦ μεριδίου τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀσωμάτων, ὁ πρὸ καιροῦ κατέχων Μιχαὴλ ἱερεὺς ὁ καὶ νομοφύλαξ, χορηγηθὲν αὐτῷ διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος, ἐπώλησεν εἰς τὸν ναόν·

20) ἀπὸ τοῦ 1817, γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου, συνοδικὸν, ἀσφαλίζον, ὑπὸ φρικταῖς ἀραῖς, τὰ χρηματικὰ κεφάλαια τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν δύο σχολείων·

21) ἀπὸ 6 σεπτεμβρίου 1825, γράμμα τῶν κατοίκων Μεγάλου Ῥεύματος, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου, κατασφαλίζον τὴν γινομένην καὶ προηγουμένως συμφωνίαν περὶ παροχῆς τακτῆς τινος μηνιαίας χρηματικῆς χορηγίας παρ' ἑκάστου τῶν ἐγχωρίων, πρὸς συντήρησιν τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς κουφισμὸν τῶν χρεῶν αὐτοῦ.

§

Ταῦτα τὰ ἐπίσημα 28 γράμματα προστίθημι, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν κωδήκων τοῦ ναοῦ· προστίθημι δ' ὅτι ἡ παλαιὰ σημείωσις ἀναγράφει τουρκικὰ μὲν ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα, ἑλληνιστὶ δὲ συντεταγμένα, ἐκτὸς τῶν χρυσοβούλλων, ἑξήκοντα, τὰ πλεῖστα ὑποθέσεις σχεδὸν ἰδιωτικὰς ἀναφέροντα· τούτων ἀριθμῷ τὰ κυριώτερα, μάλιστα δὲ τὰ πατριαρχικά, τὰ μὴ περιεχόμενα ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδηξιν, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, ἀριθμούμενα τριάκοντα καὶ ἕξ· ἀπὸ τῶν κωδήκων τοῦ ναοῦ μανθάνομεν ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 18 γράμμα ἀπελύθη κατὰ δεκέμβριον, τὸ δὲ 19 κατὰ ἰανουάριον.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν ἐγγράφοις τισὶ λεγομένων δέον εἰπεῖν (περὶ τῶν ἀριθμῶν 12 καὶ 13) ὅτι ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ, ἐκτὸς τοῦ ἡγεμόνος Ματθαίου Γκίκα, ἐτάφη καὶ ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Μουρούζης, ὁ λογοθέτης Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος (1791), οἱ δὲ κώδηκες τῶν λογαριασμῶν ἀναφέρουσι πολλοὺς ἐκεῖ ταφέντας ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἐπὶ φιλοπατρίᾳ καὶ κοινωνικῇ περιωπῇ διακριθέντων, καὶ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου Σαμουήλ.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων μανθάνομεν ὅτι τῷ 1786 ἡ ἰσραηλιτικὴ κοινότης (προδήλως Ὀρτάκιοϊ καὶ Κουρούτζεμε) ἀπεφάσιτε 'να οἰκοδομήσῃ νοσοκομεῖον πλησίον τοῦ Μ. Ῥεύματος, ἀλλ' ἡ οἰκοδομὴ ἐκωλύθη· διότι ἡ ὀρθόδοξος κοινότης συνέταττε τὰ κατ' αὐτὴν ὡς ἤθελεν, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτῆς ἐκυροῦντο ὑπό τε τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς· ἀλλὰ καὶ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἥ τε ἀστικὴ καὶ πολλαπλῆ

3. ἰστέον ὅτι, τριετίαν μὲν πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου γράμματος, τὸ κιβώτιον ἢ δίσκος ἀπήνεγκεν 94 γρόσια (σχεδὸν 160 φράγκα)· κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1813—1814 ἀπήνεγκεν 116 γρόσια· *δῆλον οὖν ὀλιγώτερα!!*

ἐν γένει δικαιοδοσία καταφαίνεται λαμπρῶς, ὡς ἀντιβολή τις τούτων τε καὶ ποικίλων ἑτέρων γραμμάτων καὶ τῶν μαρτυριῶν τῆς ἱστορίας δείκνυσιν.

(τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς)

Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΛΥΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΚΩΛΥΜΑΤΟΣ ΓΑΜΟΥ
ΕΝΕΚΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ

Ἐρώτησις.

«Ὁ **Ἰάκωβος** *δύναται νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν* **Μαρίαν,** *ἀναδεκτὴν τοῦ πάππου του Πέτρου*»;

Ἀπάντησις.[1]

Κατὰ τοὺς κανόνας, οὓς ἀκολουθοῦμεν πρὸς λύσιν ζητήματος, ἀρορῶντος κώλυμα γάμου, ἕνεκα συγγενείας ἐξ αἵματος, ἢ ἀγχιστείας, ἢ τριγενείας, μετὰ τὸν καθορισμὸν τῆς συγγενικῆς σχέσεως, τῶν εἰς γάμου κοινωνίαν συναφθησομένων, ἐξετάζεται ὁ βαθμὸς τῆς σχέσεως ταύτης, ὅστις ὁρίζεται ἐκ τῆς ἀριθμήσεως καὶ ἀθροίσεως τῶν μεταξὺ αὐτῶν βαθμῶν, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁποίων καθορίζεται ἡ ὕπαρξις ἢ μὴ γαμικοῦ κωλύματος. Καὶ περὶ τούτου μέν, οὕτως ὁριστικῶς ἀποφαινόμεθα. Ἀλλ' ἐπὶ ζητήματος, περὶ κωλύματος γάμου, ἕνεκα πνευματικῆς ἢ ἐξ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας, αἱ σχετικαὶ διατάξεις, κωλύουσιν ἡμᾶς ἀνενδιαστόως ν' ἀκολουθήσωμεν τοὺς κανόνας τούτους καὶ διὰ βαθμολογήτεως ν' ἀποφανθῶμεν περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ κωλύματος.

Καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἐν ἄλλοις, ἰδίᾳ δ' ἕνεκα συγχύσεως τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ ἀγχιστείᾳ, ὡς προεξετέθη ἐν λεπτομερείᾳ[2], ἔχομεν διατάξεις, διαφωνούσας ἀλλήλαις, καθόσον ἄλλαι μὲν ὁρίζουσι βαθμολογίαν καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ συγγενείᾳ, καὶ ἐπέκτασιν τοῦ γαμικοῦ κωλύματος ἕνεκεν αὐτῆς, μέχρι τῶν βαθμῶν, καθ' οὓς κωλύεται ὁ γάμος ἐν τῇ ἐξ αἵματος συγγενείᾳ, ἄλλαι δὲ περιορίζουσι τὸ κώλυμα ἐν αὐτῇ, μόνον μεταξὺ ὡρισμένων προσώπων· ἑπομένως ἀποκλείουσι πάντα περὶ βαθμολογίας λόγον.

Πρὸς μείζονα σαφήνειαν, ἐκθέσωμεν συνοπτικῶς τὰς κυριωτέρας τῶν διατάξεων τούτων. Καὶ

α'). Περὶ τῶν διατάξεων, τῶν περιοριζουσῶν τὸ κώλυμα μεταξὺ ὡρισμένων προσώπων.

1). Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν ἔτει 530 ἀπηγόρευσε τὸν γάμον τοῦ *ἀναδόχου μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς.*[3]

2). Ἡ ἐν Τρούλλῳ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, θεσπίσασα ὅτι «μείζων ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας», ὥρισε κώλυμα γάμου καὶ *μεταξὺ τοῦ ἀναδόχου καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἀναδεκτῆς, ἢ τοῦ ἀναδεκτοῦ*[4].

3). Τὴν ἀπαγόρευσιν ἐξέτειναν οἱ αὐτοκράτορες Βασίλειος, Κωνσταντῖνος καὶ Λέων ἐν τῷ Προχείρῳ Νόμῳ, ἀπαγορεύσαντες τὸν γάμον *τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, τὰ δὲ Βασιλικὰ προσέθεσαν καὶ τὴν θυγατέρα τῆς ἀναδεκτῆς*[5].

4). Ὁ Φώτιος[6] καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις[7] περιορίζονται εἰς τὰς ἓξ κωλύματα, ἅτινα ἀναφέρονται ἐν τοῖς Βασιλικοῖς[4] ἐγκατέστρωσε δὲ καὶὁ Ἁρμενόπουλος[8].

5). Διάταξις πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος θεσπίζει «ἐπὶ τῆς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας, μόνος ὁ *ἀνάδοχος* κωλύεται *ἐκ τῆς βαπτισθείσης θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀναδόχου· τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα* αὐτῶν οὐ κωλύονται καὶ οὔτε ἀδελφός, οὔτε ἐξάδελφος, οὔτε ἄλλος τις τούτων»[9].

6). Γαβριὴλ Γ' ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος πατριάρχης ἀναφέρων τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ κωλύματα λέγει «. . . . περαιτέρω μηδὲν προστιθεμένου. Κἀντεῦθεν *καὶ τοῖς πλείστοις ἔδοξεν* ἐν τούτοις καὶ μόνοις τοῖς προσώποις παρατηρεῖν τοὺς κεκωλυμένους βαθμούς, ἐν τοῖς συνδεδεμένοις τῇ σχέσει τοῦ βαπτίσματος, ὡς ἐν Η' κεφαλαίῳ τοῦ Β. στοιχείου παρὰ Ματθαίῳ τῷ Βλαστάρει σαφῶς καθορᾶται»[10].

Καὶ αὗται μέν εἰσιν αἱ κυριώτεραι διατάξεις, καθ' ἃς κώλυμα γάμου, ἕνεκεν πνευματικῆς συγγενείας ὁρίζεται μόνον μεταξὺ ὡρισμένων προσώπων, ῥητῶς ὀνομαζομένων. Καὶ ἄλλαι μέν, ὡς δῆλον, ἀναφέρουσιν ὀλιγώτερα πρόσωπα, ἄλλαι δὲ πλείονα, ὁ ἀνώτερος ὅμως ἀριθμὸς τούτων περιλαμβάνεται ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ.

Ἴδωμεν ἤδη τὰς διατάξεις, καθ' ἃς κωλύεται ὁ γάμος ἐν τῇ πνευματικῇ συγγενείᾳ καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα, πλὴν τῶν ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ, ἐπεκτεινομένου τοῦ κωλύματος ἔν τισι, λόγῳ τῆς κατὰ πνεῦμα οἰ-

---

1. Ἴδε προηγούμενον φύλλον «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἀριθ. 20, ἡμερ. 19 Μαΐου 1900 σελ. 220 σημ. 1 β'. στήλης.

2. Ἴδε προηγούμενον φύλλον «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἀριθ. 20.

3. Κωδ. (5· 4) 26.

4. ΚΗ' ε' 14 Ματθ. Βλασταρ. στοιχ. Β. καὶ Ρ.Π Συντ. ς'. σελ. 138.

5. Κανν. ΝΓ', Ρ. καὶ Π. Συντ. Β'. σελ. 423—429.

6. Νομοκαν. ΙΓ'. Συντ. Ε'. σελ. 425 - 426.

7. Στοιχ. Β. Αὐτόθ. ς'. σελ. 138.

8. ΚΗ'. ε'. 14.

9. Δ'. ζ'. 35.

10. Ρ. καὶ Π. Συντ. Ε'· 139.

κειότητος ἐν αὐτῇ καὶ μέχρι τῶν βαθμῶν, καθ' οὓς κωλύεται ὁ γάμος ἕνεκεν συγγενείας ἐξ αἵματος.

1). Ὁ Πατριάρχης Νικόλαος καὶ Δημήτριος ὁ Χωματηνός, ἐπεξέτειναν τὰ λόγῳ πνευματικῆς συγγενείας κωλύματα μέχρι τῶν βαθμῶν, καθ' οὓς κωλύεται ὁ γάμος ἐν τῇ ἐξ αἵματος συγγενείᾳ[11].

2). Ἰωάσαφ Β' ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως (1061), ἀπαγορεύει τὸν γάμον καὶ μεταξὺ προσώπων, μὴ ἀναφερομένων ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ.[12]

3). Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος τῶν Πατριαρχῶν (1611), ἀναφέρουσα «φησὶ γὰρ ρητῶς ὁ κανών· οὐ δύναμαι λαβεῖν, ἣν ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀνεδεξάμην, οὔτε τὴν ταύτης μητέρα ἢ θυγατέρα» καὶ παρακάτω «ταῦτα μόνα παραφυλακτέα» εἰς τὰ ἀνωτέρω προρρηθέντα καὶ μόνον φυλάττηται προστίθησιν, τὰ δὲ περαιτέρω ὡς πλάγια γίνωνται ἀκωλύτως, καὶ δίχα τῆς οἰκοῦν ἀμφιβολίας καὶ ὑποψίας, ἐξηρημένων τῶν κατιόντων ἐξ αὐτῶν τῶν δύο πνευματικῶν ἀδελφῶν, ἤτοι τοῦ σαρκικοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ ἀναδεχθέντος ὑπ' αὐτοῦ, ὧν ἡ πνευματικὴ συγγένεια τηρεῖται ἄχρι τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ καὶ λύεται εἰς τὸν ὄγδοον, ὥσπερ καὶ ἡ ἐξ αἵματος[13].

4). Διατάξεις Ἀδήλων Πατριαρχῶν (1704—1740), ποῦ μὲν κωλύουσι τὸν γάμον παρὰ τὸν πολικὸν νόμον, ποῦ δὲ ἐπιτρέπουσι συμφώνως τούτῳ[14].

5). Θεόφιλος ὁ Καμπανίας (1747), ἀναφέρει τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ κωλύματα ἕνεκεν πνευματικῆς συγγενείας, προστίθησιν ὅμως καὶ μίαν περίπτωσιν, μὴ περιεχομένην ἐν αὐτῷ[15].

6). Ὁ Τόμος τοῦ Γρηγορίου (1839), θεσπίζει «ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὁρίζεται (κώλυμα γάμου), κατὰ βάθος ὁ ὄγδοος κατὰ τὴν ἐξ αἵματος βαθμολογίαν»[16].

Αὗται συνοπτικῶς εἰσιν αἱ κυριώτεραι διατάξεις περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου, ἕνεκεν πνευματικῆς συγγενείας, κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον καὶ παρὰ τοῦτον.

Ὑποβαλλομένων δὲ τούτων εἰς ἐπισταμένην μελέτην καὶ ἀντιπαραβαλλομένων πρὸς ἀλλήλας, πρὸς δὲ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν.

1). Ὅτι ἐν τῷ 53 κανόνι τῆς ἐν Τρούλλῳ ς' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σαφῶς καὶ ῥητῶς ὁρίζεται ἡ ἔκτασις τῆς ἐννοίας τῆς ῥήσεως «μείζων ἡ κατὰ τὸ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας» κωλυομένων ῥητῶς ὡρισμένων προσώπων, συνελθεῖν εἰς γάμου κοινωνίαν, λόγῳ πνευματικῆς συγγενείας. Ἑπομένως ἡ διὰ τῆς ἐξ ἀναλογίας ἑρμηνείας τῆς *κατὰ πνεῦμα οἰκειότητος* ἐφαρμογὴ τοῦ κωλύματος καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα, ἐκτὸς τῶν ὀνομαζομένων, οὐχὶ ἀκίνδυνος παρίσταται· πολὺ δὲ περισσότερον ἀβάσιμος καὶ ἀστήρικτός ἐστιν ἡ διὰ τοιαύτης ἑρμηνείας ἐπέκτασις τοῦ κωλύματος καὶ εἰς τοὺς βαθμούς, καθ' οὓς κωλύεται εἰς τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν.

2). Ὅτι Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις ἀναφέρων τὸν ἰσχυρισμόν τινων ὑπὲρ ἐπεκτάσεως τῶν κωλυμάτων ἕνεκεν πνευματικῆς συγγενείας ἄχρι τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν καθ' αἷμα συγγένειαν, λέγει «τοῖς δὲ πλείοσι τοῦτο οὕτω ἔδοξεν, ἀλλὰ μόνα τὰ τῷ ρηθέντι τόμῳ (τῷ πολιτικῷ) περιεχόμενα κωλύεσθαι πρόσωπα».

3). Ὅτι πολλαὶ κανονικαὶ διατάξεις, σαφῶς καὶ ῥητῶς περιορίζουσι τὸ κώλυμα γάμου ἕνεκα πνευματικῆς συγγενείας μόνον μεταξὺ τῶν ἐν τῷ Πολιτικῷ νόμῳ περιεχομένων προσώπων.

4). Ὅτι πλεῖσται τῶν διατάξεων, αἵτινες ἐπεκτείνουσι τὸ κώλυμα γάμου, λόγῳ πνευματικῆς συγγενείας καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα, πλὴν τῶν ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ περιεχομένων μνημονεύουσι καὶ τούτου, ὡς ἐγκύρου νόμου, οὕτω δὲ τὸ συμπέρασμα αὐτῶν, ἥκιστα σύμφωνόν ἐστι πρὸς τὸ περιεχόμενόν των· δυσκόλως δὲ δύναται νὰ εὑρῇ τις ἐν αὐτοῖς τὴν ἀνήκουσαν σχέσιν μεταξὺ αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ.

5). Ὅτι τὸ *πλαγιάζεσθαι* τὸν νόμον, ἐξ ἐπιεικείας, κατ' ἐπιβαλλομένην οἰκονομίαν ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσι καὶ ποιεῖσθαι συγκατάβασιν, ἤτοι παρορᾶν, ἢ μετριάζειν τὴν αὐστηρότητα αὐτοῦ καὶ ἐφαρμόζειν αὐτὸν οὐχὶ αὐστηρῶς καὶ κατὰ γράμμα, ἀλλὰ μετ' ἐλαφρυντικῶν περιορισμῶν, οὐ λογίζεται ἄτοπον ἀλλ' οὔτε τι ἀσύνηθές ἐστι. Τὸ ἑρμηνεύειν ὅμως καὶ ἐφαρμόζειν αὐτόν, ὄχι μόνον αὐστηρῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτείνειν ἐπιβαρυντικώτατα, καθ' ὑπέρβασιν τῶν ὁρίων αὐτοῦ, εἰς οὐδένα κανόνα δύναται νὰ ὑπαχθῇ, οὔτε δὲ καὶ νὰ κριθῇ ὡς ἔχων κῦρος ἢ σημασίαν τινά. Καὶ τοιοῦτόν τι παρουσιάζουσιν ἀτυχῶς, πλεῖσται διατάξεις ὡς εἴρηται.

6). Ὅτι πλὴν τῶν εἰρημένων, ἁπάντων συνηγορούντων ὑπὲρ ἐπικρατήσεως τοῦ πολιτικοῦ νόμου, καὶ περιορισμοῦ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, ἕνεκεν πνευματικῆς συγγενείας μεταξὺ τὴν ἐν αὐτῷ περιεχομένων προσώπων καὶ ἔθιμα ὑποστηρίζουσι τοῦτο· πρὸς δὲ ἡ Ἐκκλησία διὰ θετικοῦ τρόπου ὁριστικῶς καὶ ἐπὶ Διονυσίου τοῦ Ε' ἐπισήμως ἀπεφάνθη 1887, ὅτι ἕνεκα πνευματικῆς ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας κωλύεται ὁ γάμος, συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τοῦ πολιτικοῦ νόμου[17] καθ' ἃς τὸ κώλυμα ὑπάρχει

11. Μ. Ι. Γεδεών Κανον. Διατάξεις σελ. 109—110.

12. Ρ. καὶ Συντ. Β'. σελ. 430—431.—Δ'. σελ. 482.—Ε'. σελ. 402, καὶ σελ. 425—426.

13. Μ. Ι. Γεδεών Κανον. Διατάξεις Α. σελ. 31—32.

14. Ρ. καὶ Π. Συντ. Τομ. Ε' σελ. 157—150.

15. Μ. Ι. Γεδεών Καν. Διατάξεις Α. σελ. 109—169.

16. Προχ. Νομ. σελ. 269—271.

17. Ρ. καὶ Π. Συντ. Ε' σελ. 175.

α'.] Μεταξὺ *ἀναδόχου*, καὶ *ἀναδεκτῆς*.
β'.] » *ἀναδόχου* (γυναικός), καὶ *ἀναδεκτοῦ*.
γ'.] » *ἀναδόχου*, καὶ *τῆς μητρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς*.
δ'.] » *ἀναδόχου* (γυναικός), καὶ *πατρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς*.
ε'.] » *ἀναδόχου*, καὶ *θυγατρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς*.
ς'.] » *ἀναδόχου* (γυναικός), καὶ *υἱοῦ* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς*.
ζ'.] » *υἱοῦ*, καὶ *ἀναδεκτῆς* τοῦ *πατρὸς* ἢ *τῆς μητρός*.
η'.] » *θυγατρὸς* καὶ *ἀναδεκτοῦ*, τοῦ *πατρὸς* ἢ *τῆς μητρός*.
θ'.] » *υἱοῦ*, καὶ *μητρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς* τοῦ *πατρός*, ἢ *τῆς μητρός*.
ι'.] » *θυγατρός*, καὶ *πατρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς* τοῦ *πατρὸς* ἢ *τῆς μητρός*.
ια'.] » *υἱοῦ*, καὶ *θυγατρὸς* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς* τοῦ *πατρὸς* ἢ *τῆς μητρός*.
ιβ'.] » *θυγατρός*, καὶ *υἱοῦ* τοῦ *ἀναδεκτοῦ* ἢ *τῆς ἀναδεκτῆς* τοῦ *πατρὸς* ἢ *τῆς μητρός*[18].

Αἱ δώδεκα δὲ αὗται περιπτώσεις, αἵτινες ἐπὶ τὸ ἀναλυτικώτερον ἐκτίθενται ἐνταῦθα, πρὸς μείζονα σαφήνειαν καὶ κατάληψιν, εἰσὶ τὰ λόγῳ πνευματικῆς συγγενείας κωλύματα, τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ, ὁρίζοντι.

Οὐ δύναταί τις λαβεῖν τὴν ἣν ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀνεδέξατο, οὔτε τὴν ταύτης μητέρα ἢ θυγατέρα, οὔτε ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Διὰ ταῦτα

Καὶ δι' ὅσα ἐξετέθησαν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας[20]» καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἕνεκα πνευματικῆς ἢ ἐξ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας, ἀδιαστίκτως καὶ ἀνενδοιάστως κωλύεται ὁ γάμος μόνον μεταξὺ τῶν προσώπων, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ, ἅτινα ἐξετέθησαν ἀνωτέρω (ἀπὸ α'—ιβ'). Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν, ἤτοι συνδυασμόν, μὴ ἀναφερόμενον ἐν τῷ Πολιτικῷ νόμῳ, ἀνεμπόδιστος εἶναι ὁ γάμος, ἀδιαστίκτως καὶ ἀνενδοιάστως.

Ἑπομένως ὁ *Ἰάκωβος* λαμβάνει νομίμως εἰς γάμον τὴν *Μαρίαν*, ἀναδεκτὴν τοῦ πάππου του Πέτρου.

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ.

---

18. Ἴδε ἡμῶν Προχ. Νομ. Βιβλ. Α' σελ. 202—205 μετὰ σημ. 2 αὐτόθι.

19. Ἀριθ. 20 ἡμερ. 19 Μαΐου 1900 ἐν σελίδι 223 α'. 6'. γ'. δ'. ε'. καὶ ζ'.

Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.

Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, 28 μαΐου, ὥρᾳ 3—6 μ. μ., ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τελουμένων τῶν ἐξετάσεων τῆς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συντηρουμένης Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, παρακαλεῖσθε ὅπως τιμήσητε αὐτὰς διὰ τῆς παρουσίας ὑμῶν.

Τὰς ἐξετάσεις τῆς Μ. Σχολῆς τιμήσει αὐτοπροσώπως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ὁ Ε', ἐπίτιμος πρόεδρος καὶ ἀνώτατος προστάτης τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, καὶ ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος, κ. Ν. Μαυροκορδάτος, ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συλλόγου.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν μετ' ἄκρας τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Ἀμασείας ΑΝΘΙΜΟΣ**
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Νικόλαος Γραμμενόπουλος, ὑπήκοος Ἑλλήνων, τέως μὲν κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἀγνώστου δὲ νῦν διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τῆς ἐκυτοῦ γυναικὸς Εἰρήνης Ν. Γραμμενοπούλου, θυγατρὸς Δημ. Πατσαροῦ, ὑπηκόου Ἑλληνίδος, ἐργάτιδος καὶ κατοίκου Πέραν Κων)πόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ δεκαετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Μαΐου 1900

Ὁ Πρόεδρος 1
† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς
Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῇ 22 Μαΐου 1900
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκονος Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΜΑΪΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 22**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 1
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 23

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διάλεξις περὶ πρακτικῆς Θεολογίας—Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου—Λύσις ἀπορίας περὶ κωλύματος γάμου, ἕνεκεν τριγενείας—Πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον—Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα—Ὁδηγίαι πρὸς σύνταξιν τῆς πρὸς τὴν ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ὑποβαλλομένης ἐτησίας ἐκθέσεως παρὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν Σχολῶν—Ἀνάλεκτα ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων—Τοπικὰ ἀρχεῖα – Δύο παλαιὰ κείμενα περὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου – Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

ΠΕΡΙ

ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ*

Ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ Θεολογία, οὕτω κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἐπιστήμη θετική, εἶναι συγχρόνως, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἐπιστήμη πρακτική, καὶ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας, καθὸ ἀμεσώτερον συνεχομένου μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἐνταῦθα θέματος, ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν ἰδιάζουσαν προσοχήν. Καὶ πράγματι! Ποῖος εἶναι ὁ τελικός, ὁ ὕψιστος σκοπός, πρὸς ὃν, ὡς πρὸς ἔσχατον, τέρμα, τείνει πᾶσα Θεολογικὴ μελέτη; Εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἧς ἐρευνητὴς καὶ διερμηνεύς, καθὰ προείρηται, ἐστὶν ἡ χριστιανικὴ Θεολογία. Ποῖος δὲ ὁ τελικὸς σκοπὸς πάσης ὄντως θείαν ἐχούσης τὴν ἀρχὴν Ἀποκαλύψεως; Ἡ ἐπίλυσις, ὡς ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη, τῶν ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος προβλημάτων, ὁ φωτισμὸς ἑπομένως τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις ἄγει πρὸς τὴν ὄντως ἀληθηνὴν εὐδαιμονίαν, πρὸς τὴν μακαριότητα. «Ὁ ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς τοῦ Θεολόγου, παρατηρεῖ εἷς τῶν συγχρόνων γερμανῶν θεολόγων, εἶνε νὰ καθωρίσῃ τὴν σχέσιν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καὶ ἐπιστημονικῶς ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἐν Χριστῷ γενομένην ἀποκάλυψιν τοῦ θείου (ἐνανθρώπησιν) καὶ τὴν βαθμιαίαν ἐξέλεξιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα ἀπό τε θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως. (Γνῶσις θεωρητικὴ καὶ βίος πρακτικός), ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀσφαλοῦς ἐπιτεύξεως τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ μακαριότητος.» (1) Ὁ τελικὸς λοιπὸν σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας ἐστὶ πρακτικός, ἀφορῶν εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, τὸν βίον τόν τε πρόσκαιρον καὶ τὸν αἰώνιον. Καὶ ἂν ἡ χριστιανικὴ Θεολογία ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς, ὅπερ ἐστί τι θετικῶς διδόμενον ἔξωθεν (ἡ θεία ἀποκάλυψις, ἡ δοθεῖσα ἐν ὡρισμένοις χρόνοις καὶ τόποις καὶ δι' ὡρισμένων προσώπων), εἶνε ἐπιστήμη θετικὴ καὶ καθὸ τοιαύτη πλείονα ὁμοιότητα ἔχει πρὸς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ δὴ τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Νομικήν, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ τελικοῦ αὐτῆς σκοποῦ ἐστιν ἐπιστήμη πρακτική, καὶ καθὸ τοιαύτη παρουσιάζει μερικήν τινα ὁμοιότητα πρὸς τὴν Ἰατρικήν. Ὅπως κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς φιλανθρώπου Ἰατρικῆς ἐπιστήμης ἐστὶν ἡ περιθαλψις τῆς σωματικῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὡς ἀτόμου, εἴτε ὡς κοινωνίας θεωρουμένου, τοιου-

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 205—208 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1. Ἴδε: Otto Zœckler «Handbuch der theolog. Wissensch.». Band I, p. 17 καὶ ἑξῆς.

τοτρόπως καὶ ἡ χριστιανικὴ Θεολογία τελικὸν σκοπὸν ἔχει τὴν περίθαλψιν ἀμέσως μὲν τῆς ψυχικῆς, ἐμμέσως δὲ καὶ τῆς σωματικῆς (διὰ τὴν στενὴν μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος σχέσιν) ὑγείας τοῦ ἀτόμου, τῆς κοινωνίας, τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου. Παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς συναντῶνται συχνάκις ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ ἱερεύς, οὕτως ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐν γενικαῖς τῶν πόλεων ἐπιδημίαις συναντῶνται ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ σκοπῷ ἡ ἐπιστήμη μετὰ τῆς θρησκείας, ἡ ἀνθρωπίνη σοφία μετὰ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας. (2)

Καὶ ναὶ μὲν πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς Θεολόγος ὀφείλει πάσῃ δυνάμει ν' ἀποκρούσῃ τὴν σφαλερὰν γνώμην ἐκείνων ἐκ τῶν συγχρόνων Διαμαρτυρομένων Θεολόγων (οἷοι οἱ περὶ τὸν Ritschl), οἵτινες φρονοῦσιν, ὅτι ἡ χριστιανικὴ Θεολογία ἀνάγκη νὰ καταστῇ καθαρῶς πρακτικὴ ἐπιστήμη, μηδόλως ἀσχολουμένη περὶ μεταφυσικὰς μελέτας, εὖ εἰδώς, ὅτι ἡ τοιαύτη δοξασία ἐστὶν ἁπλῆ ἀπόρροια τοῦ γενικοῦ ἐκείνου πλὴν ἀλόγου φόβου πρὸ πάσης δογματικῆς καὶ μεταφυσικῆς ἐρεύνης τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅστις φόβος, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ τις, εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτατον γνώρισμα τῶν ἡμετέρων χρόνων. 'Αλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶνε πρόδηλον ὅτι παντελῆ τοῦ πνεύματος τῆς Γραφῆς καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ καθόλου ἄγνοιαν ὀφλισκάνει, καὶ εἰς πλεῖστα ἄτοπα κατ' ἀνάγκην περιπίπτει ἐκεῖνος τῶν θεολόγων ἢ τῶν ἐπιστημόνων καθόλου, ὅστις δὲν κατενόησεν εἰσέτι, ὅτι πρακτικὸς εἶναι ὁ ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς πάσης τέως γενομένης τοῖς ἀνθρώποις θείας ἀποκαλύψεως,—ἡ ἰατρεία τ.ἔ. καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅσα γὰρ προεγράφει λέγει καὶ ὁ θεόπνευστος Παῦλος, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν Γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.» (Ρωμ. 15,4.) Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ αὐτός, δεικνὺς τίς ὁ τελικὸς σκοπὸς τῶν ἱερῶν γραμμάτων, γράφει: « τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν » (2 τομ. 3,15). Ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν εἶναι νὰ μᾶς καταστήσῃ πανσόφους καὶ παντεπιστήμονας, ἀλλ' *ἁγίους*. Τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου μέσα, ἰδοὺ ἡ ἀναφαίρετος εἰδικότης τῆς ἁγίας Γραφῆς!

III.

Τὰ περὶ τοῦ ὑψίστου καὶ τελικοῦ τῆς χριστιανικῆς θεολογίας σκοποῦ ἀνωτέρω λεχθέντα ἰσχύουσι, νομίζομεν, ἐπαρκῶς νὰ διασαφηνίσωσι τήν τε θέσιν καὶ τὴν σημασίαν τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ θεολογικῷ συστήματι. Ἂν ὁ ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἐστὶ πρακτικός, εὐνόητον, ὅτι ἡ πρακτικὴ θεολογία, ἅτε δὴ ὑπάρχουσα θεωρία τῶν πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ τελικοῦ ἐκείνου σκοποῦ μέσων, δικαιοῦται νὰ ἀποτελῇ καὶ ἀποτελεῖ ὄντως τὴν κορωνίδα τοῦ θεολογικοῦ συστήματος. Αὕτη παρουσιάζει τὸ λαμπρὸν ἐπιστέγασμα τοῦ ὅλου μεγαλοπρεποῦς τῆς θεολογίας μεγάρου. Ὅθεν καὶ ἐν παντὶ θεολογικῷ συστήματι ὁ πρακτικὸς τῆς θεολογίας κλάδος ἔρχεται τελευταῖος, κείμενος μετὰ τοὺς λοιποὺς τρεῖς (ἐξηγητικόν, συστηματικὸν καὶ ἱστορικόν,) ὥς τις κατακλεὶς πασῶν τῶν θεολογικῶν σπουδῶν· Ἡ ἐξηγητικὴ θεολογία μετὰ τῶν βοηθητικῶν ἐπιστημῶν (Ἁγιογραφικῆς ἀρχαιολογίας, εἰσαγωγῆς εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς, ἱερᾶς κριτικῆς, καὶ ἱερᾶς ἑρμηνευτικῆς) διαπιστοῦσα τὸ ἀκέραιον καὶ γνήσιον τῶν διαφόρων τῆς ἁγίας Γραφῆς βιβλίων, ἐξακριβοῦσα τὸ ἔγκυρον τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων ὑπερφυσικῶν γεγονότων, καὶ διευκρινίζουσα τὰς περιεχομένας ἐν τῇ Γραφῇ καθόλου δογματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας, τίθησι τὰ στερρὰ καὶ ἀκράδαντα θεμέλια τοῦ ὅλου θεολογικοῦ οἰκοδομήματος. Ἐπὶ τῶν ἀδιασείστων τούτων θεμιλίων ἐποικοδομοῦσιν ἐφεξῆς οἱ λοιποὶ δύο κλάδοι τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, ἥ τε ὑψήγορος Δογματικὴ ἡ συστηματικὴ Θεολογία, καὶ ἡ ἱστορικὴ Θεολογία. Καὶ ἡ μὲν συστηματικὴ ἢ Δογματικὴ Θεολογία φιλοσοφικῶς ἀναλύουσα τὰ ἤδη ὑπὸ τῆς ἐξηγητικῆς θεολογίας βεβαιωθέντα ὑπερφυσικὰ τοῦ χριστιανισμοῦ γεγονότα, ἀνέρχεται δι' αὐτῶν, ὡς διὰ στερρῶν βάθρων, εἰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ ἐμβατεύσεις, ἐν συστήματι αὐστηρῷ διαγράφουσα τὸν ὅλον μεταφυσικὸν τοῦ χριστιανισμοῦ ὁρίζοντα. Ἡ δὲ ἱστορικὴ Θεολογία ζωηρῶς, ὡς ἐν ἀνελισσομένῃ εἰκόνι, ἀναπαρίστησι διὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς μαθημάτων. (ἱερᾶς ἢ βιβλικῆς ἱστορίας, χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, Πατρολογίας ἢ ἐκκλησιαστικῆς Φιλολογίας, Ἱστορίας τῶν Δογμάτων, Συμβολικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Στατιστικῆς) τὴν βαθμιαίαν ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπερφυοῦς τῆς προαιωνίου βουλῆς προγράμματος περὶ σωτηρίας σύμπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἄλλαις λέξεσι, τὴν βαθμιαίαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξάγει ἐντεῦθεν τὰ ἀναγκαῖα ἱστορικὰ διδάγματα. Τῶν μελετῶν δὲ καὶ δογμάτων τῶν τριῶν

2. Πρβ. Hagenbach, ἐνθ. ἀνωτ. §. 23.

πρώτων κλάδων Ἐξηγητικοῦ, Δογματικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ, δεόντως ἐπωφελουμένη ἡ πρακτικὴ Θεολογία, ὁρίζει ὁποία τις ὀφείλει νὰ ᾖ ἡ πορεία καὶ ἡ δράσις τῆς ἐκκλησίας ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ὑπὸ ὡρισμένας συνθήκας, τὰς συνθήκας τοῦ παρόντος. Ὥστε ἡ πρακτικὴ Θεολογία παρίσταται κατὰ ταῦτα ὡς τὸ γενικὸν πόρισμα τῶν τριῶν προηγουμένων κλάδων. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν τὴν πρακτικὴν Θεολογίαν κορύφωμα τοῦ ὅλου θεολογικοῦ μεγάρου ἀνωτέρω ἀπεκαλέσαμεν. Καὶ ἤδη βεβαίως μετὰ τὰ εἰρημένα σαφὴς κατέστη καὶ ἡ ἑτέρα εἰκών, ἡ τοῦ «ἄνθους» καὶ τοῦ «καρποῦ» ἣν παρέσχεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ βαθυνούστοτος Schleiermacher. Διότι ἂν ἐξομοιώσωμεν τὸ ὅλον τῆς θεολογίας σύστημα πρὸς καρποφόρον δένδρον, τότε ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐν αὐτῷ ῥίζης μὲν τόπον ἐπέχει ἡ τὰς βάσεις τοῦ ὅλου θεολογικοῦ συστήματος τιθεῖσα ἐξηγητικὴ θεολογία, κορμοῦ δὲ κλάδων καὶ φυλλώματος, αἱ περί τε τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν διακλάδωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως ἀσχολούμεναι Συστηματικὴ καὶ Ἱστορικὴ θεολογία, ἄνθους δὲ τέλος καὶ καρποῦ, ἡ τὸ συμπέρασμα καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογήν, ἐνὶ λόγῳ τὰ ἀποτελέσματα ὅλων τῶν προηγουμένων θεολογικῶν μελετῶν παριστῶσα πρακτικὴ θεολογία. Ἀλλ' ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκὼν θέλει καταστῇ ἔτι σαφεστέρα ἐξ ὅσων συντόμως ἐφεξῆς μέλλομεν νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ χαρακτῆρος, τοῦ ἀντικειμένου, τοῦ σκοποῦ, τῶν μαθημάτων καὶ τῆς σημασίας τῆς πρακτικῆς θεολογίας διὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ τὸν ἀνθρώπινον καθόλου βίον.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος (μέχρι τοῦ 1811) οἱ θεολογοῦντες δὲν εἶχον εἰσέτι σαφῆ παράστασιν τῆς θέσεως ἣν, ὡς ἐπιστήμη, ἡ Πρακτικὴ θεολογία δικαιοῦται νὰ κατέχῃ ἐν τῷ συστήματι τῆς ὅλης θεολογίας. Ἡ Πρακτικὴ θεολογία ἐθεωρεῖτο τέως ὡς ἁπλοῦν παράρτημα τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν, οὐδ' ἐξελαμβάνετο κἂν ὑπὸ τῶν πλείστων, ὡς ἐπιστήμη ἀλλ' ὡς τεχνίτις· Οὕτως ὡρίζετο αὕτη συνήθως ὡς habitus practicus (ἕξις πρακτική), ὁ δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος (1793—1795) «Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς θεολογικὰς ἐπιστήμας» (Einleitung in die Theolog, Wissensch.) γράψας γερμανὸς θεολόγος Plank ἰσχυρίζετο, ὅτι εἶνε ἀδύνατον ἡ Πρακτικὴ θεολογία νὰ ταξιθετηθῇ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν ἐν αὐστηρᾷ λογικῇ τάξει καὶ ἐσωτερικῇ ἀλληλουχίᾳ. Εἶνε δὲ γνωστὸν ἐξ ἄλλου, ὅτι οἱ τὰς βάσεις καὶ τὰ πρῶτα σπέρματα πάσης καθόλου θεολογικῆς ἐπιστήμης θέμενοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις θεολογικαῖς ἐπιστήμαις (Ἠθικῇ, Πολεμικῇ, Ἀπολογητικῇ, Εἰσαγωγῇ εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς, Χριστιανικῇ Ἀρχαιολογίᾳ,) οὕτω καὶ ἐν τῇ Πρακτικῇ θεολογίᾳ δὲν προέφθασαν νὰ μορφώσωσιν ἐπιστημονικήν τινα συστηματοποίησιν, καίτοι πανθομολογουμένως οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες εἰσὶν οἱ καὶ ἐνταῦθα τὰς πρώτας ἀναγκαίας συμβολὰς συνεισενεγκόντες καὶ τὰ θεμέλια τῶν κυριωτάτων μαθημάτων στερρῶς καταβαλόντες. Ἔργα, οἷα οἱ περὶ ἱερωσύνης λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, αἱ Κατηχήσεις—Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, «De Officiis ministrorum» τοῦ ἱεροῦ Ἀμβροσίου, καὶ «De Doctrina Christiana» τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου—προώρισται νὰ ἔχωσιν αἰώνιον διὰ τὴν Πρακτικὴν θεολογίαν σημασίαν, ἥτις θέλει πάντοτε ἀρύεσθαι ἐμπνεύσεις ἐξ αὐτῶν, ὅπως ἡ νεωτέρα ποίησις καὶ ἡ φιλοσοφία ἐκ τῶν ἐποποιῶν τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος. Ἀλλ', ὡς γνωστόν, τὸ ἔργον τῆς αὐστηρᾶς συστηματοποιήσεως τῶν διαφόρων θεολογικῶν ἐπιστημῶν εἶνε ἔργον τῶν νεωτέρων χρόνων, τῶν χρόνων τῆς ἀταράχου καὶ ἀπερισπάστου ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Καὶ ἄν, ὡς εἶνε παρατηρημένον, ἐν τῇ ἀναπτύξει πάσης καθόλου θεολογικῆς ἐπιστήμης καὶ δὴ θεολογικῆς—ἡ πρᾶξις προηγήθη τῆς θεωρίας· καὶ ἡ ὕλη τῆς συστηματοποιήσεως, πολὺ περισσότερον ἔδει τὸ τοιοῦτον φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ συμβῇ ἐν τῇ Πρακτικῇ θεολογίᾳ. Ἀπέκειτο λοιπὸν εἰς τὸ ῥηξικέλευθον τοῦ Schleiermacher πνεῦμα, εἰς ὃ καὶ ἡ καθόλου συστηματοποίησις τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν τοσαῦτα ὀφείλει, νὰ διανοίξῃ καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ νέαν ὁδόν. Οὗτος πρῶτος ἀπήλλαξε τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν τοῦ παχυλοῦ καὶ ἀξέστου ἐμπειρισμοῦ καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν ἐν τῷ συστήματι τῆς ὅλης θεολογίας. Τῷ διασήμῳ τούτῳ θεολόγῳ καὶ πάστορι, ὑφ' οὗ τὴν ἐπιρροὴν εὑρίσκεται καὶ σήμερον ἔτι σύμπασα, δυνατὸν εἰπεῖν, ἡ σύγχρονος Προτεσταντικὴ Θεολογία, ἠκολούθησε λαμπρὰ πλειὰς ἐπιφανῶν πρακτικῶν θεολόγων τοῦ παρόντος αἰῶνος, οἷοι οἱ Marheineke (1837) Rosenkranz, Liebner, Nitzsch, Zezschwitz, Harnack, ὁ διαμαρτυρόμενος Γάλλος Vinet καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἀπὸ τῆς νέας ταύτης ἐποχῆς ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀναπτύξει τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας, ἡ τελευταία ἐπαύσατο τοῦ λοιποῦ θεωρουμένη ὡς ἁπλοῦν

habitus practicus ὡς τέχνη τις, καὶ ὡς ἀσυνάρτητον παράρτημα ἐν τῷ θεολογικῷ συστήματι. Καθὰ εὑρισκομένη ἐν στενῇ ἐσωτερικῇ σχέσει καὶ ἀλληλουχίᾳ μεταξὺ τῶν τριῶν πρώτων τῆς θεολογίας κλάδων, ἡ Πρακτικὴ θεολογία φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως τοῦ λοιποῦ ἐκλαμβάνεται ὡς μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ ὅλου θεολογικοῦ συστήματος, ὡς καὶ ὀστοῦν, ἐκ τῶν ὀστέων τῆς ὅλης χριστιανικῆς θεολογίας. Καθὸ δὲ μὴ οὖσα αὐτὴ ἡ πρᾶξις, ἀλλ' ἡ θεωρία τῆς πράξεως, δικαίως ἀποκλεῖται τοῦ λοιποῦ οὐχὶ τέχνη, ἀλλ' ἐπιστήμη. Ἀντικείμενον κατὰ ταῦτα τῆς Πρακτικῆς θεολογίας δὲν εἶνε τὸ νὰ δώσῃ ξηρούς τινας κανόνας καὶ ἐμπειρικὰς ὁδηγίας, ἀφορώσας εἰς τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ποιμένος τῆς ἐκκλησίας, ὡς τοιουτοτρόπως τέως ἐξελάμβανον. Ἐν τῷ ἀντικειμένῳ τῆς πρακτικῆς θεολογίας περιέχεταί τι πλεῖον τούτου: Καθὸ θεωρία περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις (ἐξωτερικάς τε καὶ ἐσωτερικάς), ἡ Πρακτικὴ θεολογία ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐρευνήσῃ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ταύτης τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας θεωροῦσα τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν οὐ μόνον ἀπὸ κανονικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δογματικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως· Ἀπὸ δὲ τῆς ὁλομεροῦς ταύτης περὶ ἐκκλησίας ἐννοίας ἀναχωροῦσα ἡ Πρακτικὴ Θεολογία ὀφείλει ἐφεξῆς νὰ καθαρίσῃ τὴν ποικίλιν δρᾶσιν αὐτῆς, τήν τε ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικήν, πρὸς δὲ καὶ τὰ μέσα τῆς τοιαύτης δράσεως.

Ὡς τὰ πολλὰ ἡ περὶ Ἐκκλησίας ἔννοια σχηματίζεται ἐκ μόνης τῆς κανονικῆς ἀπόψεως, καὶ αὕτη ὁρίζεται συνήθως ὡς «ἄθροισμα ἀνθρώπων» ἡνωμένων πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς μυστηρίοις». Ἀλλ' ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ παρέχεται ἡμῖν καὶ μυστικωτέρα τις περὶ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἔννοια, καὶ ἡ γραφικὴ αὕτη ἔννοιά ἐστιν ἡ κυρίως δογματικὴ ἔννοια, ἡ ἀμέσως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀναφερομένη. Οὕτως, ὁ μὲν οὐρανοβάμων Παῦλος, καλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν «σῶμα Χριστοῦ» τ. ἔ. ἓν σῶμα, οὗ κεφαλή ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος» (Ἐφεσ. 5, 23, καὶ ἑξ. 1 Κορ. 12, 12—30), καὶ μετὰ τῆς τοιαύτης περὶ ἐκκλησίας ἐννοίας, ὡς σώματος μυστικοῦ τοῦ Χριστοῦ, συνδέονται στενότατα παρὰ τῷ θεοπνεύστῳ ἀποστόλῳ, ὡς ἴσασιν οἱ ἐπαΐοντες, ἅπασαι αἱ περὶ Σωτηριολογίας καὶ ἐσχατολογίας ὑψηλαὶ δογματικαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀλήθειαι (ἴδε 1 Κορινθ. 12, 12 καὶ ἑξ. Αὐτόθι, 15, 20 καὶ ἑξ. καὶ ἀλλαχ.).

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ταῖς θαυμασιωτάταις αὐτοῦ περὶ βασιλείας τῶν οὐρανῶν παραβολαῖς παρέχει ἡμῖν πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ζύμης, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον (Ματθ. 13, 33). Ἐν ἑκατέρᾳ τῶν δύο τούτων γραφικῶν περὶ Ἐκκλησίας εἰκόνων ἐμπεριέχονται ὑψηλαὶ καὶ βαθύταται περὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ αὐτῆς ἔννοιαι, ὧν ὁ πρακτικὸς θεολόγος ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τό τε βάθος καὶ πλάτος ἐξάγων ἐντεῦθεν τὰ ἀναγκαῖα περὶ ζωῆς καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας πρακτικὰ συμπεράσματα. Ἐνταῦθα ἔχομεν πρὸ παντὸς τὴν ἰδέαν περὶ χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἑνὸς ὀργανικοῦ καὶ ἀδιασπάστου ὄντος—ἑνὸς ὀργανικοῦ σώματος. Ὅπως δὲ πᾶν ὀργανικὸν σῶμα ἔχει τὰ χάριν ἑνὸς κοινοῦ σκοποῦ συλλειτουργοῦντα μέλη, μέλη ἀνώτερα καὶ μέλη κατώτερα, μέλη εὐγενῆ καὶ μέλη ἀγενέστερα, μέλη ὑγιᾶ καὶ μέλη ἀσθενέστερα, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία. (Προβλ. 1 Κορ. 12, 12, καὶ ἑξ.). Καὶ ὅπως οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν παντὸς ὀργανικοῦ σώματός ἐστιν ἡ ἀφομοίωσις πρὸς ἑαυτὸ ἔξωθεν εἰσερχομένων νέων στοιχείων χάριν τῆς ἰδίας αὐξήσεως καὶ προαγωγῆς, χάριν τῆς πραγματώσεως τῆς ἐν αὐτῷ ἀρχῆθεν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἐντεθείσας ἰδέας, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν ὁ Κύριος, ὡς εἴδομεν, παραβάλλει πρὸς ζύμην ζυμοῦσαν βαθμηδὸν τὸ ὅλον, παρατηρεῖται τοιαύτη τις ἐξέλιξις. Καὶ ὅπως, τέλος, ἐν παντὶ ὀργανικῷ σώματι δικρίνομεν δύο διαφόρων εἰδῶν ἐνεργείας, ἤτοι ἔνθεν μὲν ἐνεργείας ἐσωτερικάς, ἀναφερομένας ἀμέσως εἰς τὴν θρέψιν καὶ ὑγείαν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἑτέρωθεν δὲ ἐνεργείας ἐξωτερικὰς σκοπούσας τὴν διακανόνισιν τῶν σχέσεων τοῦ σώματος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸ ἄλλα σώματα καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ, οὕτως ἀκριβῶς καὶ ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας διακριτέα διττὴ δρᾶσις δρᾶσις—ἐσωτερικὴ ἀφορῶσα τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διακανόνισιν, καὶ δρᾶσις ἐξωτερική, σκοποῦσα τὴν ὁλονὲν πλείονα αὐτῆς περιῤῥούρησιν καὶ ἐπέκτασιν. Ταύτας καὶ τὰς συγγενεῖς ταύταις θεμελιώδεις ἀληθείας περὶ τῆς οὐσίας καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει ἡ Πρακτικὴ Θεολογία νὰ λάβῃ ὡς ἀφετηρίαν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὁρμωμένη νὰ καθορίσῃ τὸν ἀριθμόν, τὴν τάξιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν μαθημάτων αὐτῆς. Διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ τις τῶν νεωτέρων, «ἡ Πρακτικὴ Θεολογία εἶνε ἡ θεωρία τῆς προϊούσης αὐτοεξελίξεως τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῷ προτύπῳ τῆς Ἱστορίας, καὶ ἐπὶ σκοπῷ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς

ἰδέας τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἡ ἰδέα καὶ ἡ ἱστορία, λέγει ἕτερος, συνέρχονται εἰς ἓν ἐν τῇ Πρακτικῇ Θεολογίᾳ!

Κατὰ ταῦτα ὁ πρακτικὸς θεολόγος ὀφείλει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἰδεῶδες, πρὸς ὃ τείνει ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία, τ. ἔ. τὴν πλήρη ἐμφάνισιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἱστορικὴν ἀνέλιξιν τοῦ ἰδεώδους τούτου, ὅπως αὕτη μάλιστα ἐγένετο κατὰ τὴν ἀποστολικὴν λεγομένην ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς πρώτους καθόλου τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας, καὶ μετὰ τῆς δεούσης περινοίας καὶ νηφαλιότητος νὰ προσδιορίζῃ τὴν πορείαν καὶ δρᾶσιν τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας.

Τιθέντες ὡς βάσιν τἀνωτέρω προσδιορίζομεν τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ὡς ἑξῆς: Ιον Μαθήματα ἀφορῶντα εἰς αὐτὸν τὸν ὀργανισμὸν τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος, ὁποῖόν ἐστι τὸ Κανονικὸν ἢ Ἐκκλησιαστικὸν λεγόμενον Δίκαιον, ἐν ᾧ ἀνάγκη νὰ γίνηται λόγος, πρῶτον μὲν περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς διαργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, δεύτερον δὲ περὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς καὶ τῆς διακυβερνήσεως (Κλῆρος Συνδ. Θεσμοὶ κλπ.) Ιον Μαθήματα ἀφορῶντα τὴν δράσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ Αον τὴν *ἐσωτερικὴν* ὡς πρὸς τοὺς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, οἷα: ἡ Ὁμιλητικὴ (θεωρία τοῦ κηρύγματος) ἡ Ποιμαντικὴ (θεωρία τῆς τοῦ Πνευματικοῦ ποιμένος ζωῆς καὶ ἐνεργείας), ἡ Λειτουργική, (θεωρία τῆς θείας λατρείας), καὶ ἡ Διακονική, (θεωρία τοῦ διακονεῖν ταῖς ὑλικαῖς τῶν πιστῶν χρείαις), καὶ Βον τὴν *ἐξωτερικήν*, οἷα: ἡ Ἁλιευτικὴ, ἢ Εὐαγγελικὴ (θεωρία τοῦ Ἱεραποστολικοῦ ἔργου), ἡ Κατηχητική, (θεωρία περὶ τοῦ τρόπου τῆς Κατηχήσεως), καὶ ἡ Πολεμικὴ ἢ Εἰρηνική, (θεωρία τῶν πρὸς τὰς ἀλλοδόξους Ἐκκλησίας σχέσεων). Μεταξὺ τῶν μαθημάτων τούτων καταλεκτέα καὶ τὰ κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίᾳ χρόνους μορφωθέντα, ἤτοι ἡ *Ποιμενικὴ Ἰατρικὴ* (Medicina clerica) Ποιμενικὴ Οἰκονομικὴ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχιτεκτονική! Καὶ μόνη ἡ ἁπλῆ ἀπαρίθμησις τῶν διαφόρων μαθημάτων τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἀρκεῖ, νομίζομεν, ὅπως παράσχῃ εἰς τὸ πεφωτισμένον ἀκροατήριον ἔννοιάν τινα περὶ τῆς εὐρύτητος τοῦ κύκλου καὶ τῆς μεγάλης διὰ τὸν ἡμέτερον βίον σπουδαιότητος, ἣν κέκτηται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος θεολογικὸς κλάδος. Ἄξιον δὲ ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως ἐν τοῖς μαθήμασι τούτοις εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι δηλ. ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶμεν τὰ κυριώτατα μαθήματα τῶν τριῶν πρώτων τῆς Θεολογίας κλάδων Ἐξηγητικοῦ, Δογματικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ, οἵτινες κλάδοι, δυνατὸν εἰπεῖν, ἐπαναλαμβάνονται ἐνταῦθα, εἰ καὶ ἐν ἑτέρᾳ, ὡς ἤδη εἴρηται, μορφῇ, ἐν τῇ μορφῇ τ. ἔ. τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν σύγχρονον τῆς Ἐκκλησίας βίον· Οὕτως ἀπαντῶμεν αον) τὸν ἐξηγητικὸν κλάδον ἐν τῇ ἱερᾷ ὁμιλητικῇ, ἧς σπουδαιότατον, ὡς γνωστόν, μέρος ἀποτελεῖ ἡ θεωρία περὶ τῆς καταλλήλου μεταδόσεως εἰς τὸ ἐκκλησίασμα τοῦ θεοπνεύστου περιεχομένου τῶν ἁγίων Γραφῶν βον) τὸν Δογματικὸν ἢ Συστηματικὸν καὶ ἐν ἄλλοις μὲν μαθήμασιν, οἷα τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, ἡ ὁμιλητική, ἡ Ποιμαντική, καὶ ἡ Πολεμική, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ Κατηχητικῇ, ἥτις ἀσχολεῖται περὶ τὴν δημωδεστέραν ἔκθεσιν τῶν οὐσιωδῶν τῆς ἡμετέρας πίστεως δογμάτων· Καὶ γον) τέλος, τὸν Ἱστορικὸν, ὃν βλέπομεν, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας, (οἷον ἐν τῇ Ἁλιευτικῇ, τῇ Πολεμικῇ, καὶ Διακονικῇ), μάλιστα δὲ ἐν τῇ Διοικητικῇ καὶ Λειτουργικῇ τοῦ Ποιμένος ὑπηρεσίᾳ (Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, καὶ ἱερατικὴ Λειτουργική). Τὸ φαινόμενον τῆς οὕτωσὶ γινομένης ἐπαναλήψεως τῶν τριῶν πρώτων κλάδων ἐν τῇ Πρακτικῇ Θεολογίᾳ παρέχει ἡμῖν σαφεστέραν καὶ βαθυτέραν ἔννοιαν τῆς εἰκόνος τοῦ ἄνθους καὶ τοῦ καρποῦ, πρὸς ἃ, ὡς ἐνθυμεῖσθε, παρεβάλομεν τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν. Καθ' ὅτι ἡ τελευταία αὕτη παρουσιάζεται νῦν, οὐ μόνον ὥς τι γενικὸν πόρισμα τῶν τριῶν πρώτων τῆς Θεολογίας κλάδων, ἀλλὰ καὶ ὥς τις ἀναπαραγωγὴ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας.

Καὶ εἶνε ὄντως ἡ Πρακτικὴ Θεολογία, φιλόμουσος ὁμήγυρις, τὸ ἄνθος καὶ ὁ καρπός, τῶν ὅλων θεολογικῶν μελετῶν! Διότι διὰ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας κυρίως γίνονται γνωστὰ ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἐκκλησίᾳ τὰ πορίσματα τῶν διαφόρων Θεολογικῶν σπουδῶν, καὶ διὰ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας κυρίως γεύεται τῶν γλυκέων καὶ εὐχύμων τοῦ τῆς θεολογίας δένδρου καρπῶν ἥ τε χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἀνθρωπότης καθόλου. Πλούσιαι καὶ ἀμφιλαφεῖς ἐξηγητικαί, δογματικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικοϊστορικαὶ μελέται, μὴ ἐπιστεφόμεναι ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων περὶ τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν μελετῶν, ἤθελον ὁμοιάζῃ πρὸς εὐσκιόφυλλον μὲν καὶ ἀμφιλαφὲς δένδρον, ἀλλ' ἀνανθὲς καὶ ἄκαρπον· Καὶ ἐπὶ τῆς Θεολογίας δ' ἑπομένως δυνάμεθα προσφυῶς νὰ ἐφαρμόσωμεν τοὺς γνωστοὺς περὶ καρποφόρων καὶ ἀκάρπων δένδρων εἰκονικοὺς τοῦ Κυρίου ἡμῶν λόγους: «ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπι-

γνώσεσθε αὐτούς.» (Ματθ. 7,15,20,.) Ἀκμάζουσα πρακτικὴ Θεολογία εἶνε σημεῖον ἀκμαζούσης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ δράσεως, καὶ τἀνάπαλιν. Ὅθεν καὶ βλέπομεν ἐν τῇ μακραίωνι τῆς Ἐκκλησίας σταδιοδρομίᾳ, ὅτι ἡ ἀκμὴ ἢ ἡ παρακμὴ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας βαίνει, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκμὴν ἢ παρακμὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως. Ὁποία πράγματι διαφορὰ καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ μεταξὺ τῶν πλουσίων, ἀφ' ἑνὸς εἰς ἔργα πρακτικῆς Θεολογίας, πρώτων τῆς Ἐκκλησίας αἰώνων – καὶ τοῦ πενεστέρου μεσαίωνος ἀφ' ἑτέρου, ἐν ᾧ, ὡς γνωστόν, ἀνεπτύχθη ἡ Σχολαστικὴ λεγομένη Θεολογία!

Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας ἐξήρτηται παρ' ἡμῖν ἡ λύσις πλείστων ζωτικωτάτων, καὶ οὕτως εἰπεῖν, φλεγόντων ζητημάτων τοῦ συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου, ὧν ἢ ἀλύτων μενόντων ἢ κακῶς λυομένων, ἡ πρὸς τὰ πρόσω πορεία δι' ἡμᾶς, ὡς Ἐκκλησίαν καὶ Ἔθνος, καθίσταται λίαν δυσχερής, δὸς δ' εἰπεῖν, καὶ προβληματική. Οὕτως ἵνα ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ζητημάτων ἅτινα αἱ νεώτεραι συνθῆκαι τοῦ ἀεννάως ῥέοντος καὶ μεταβαλλομένου ἀνθρωπίνου βίου παρουσιάζουσι: Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας ἀπεκδέχονται τὴν λύσιν αὐτῶν τὰ εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν κυρίως Δίκαιον ἀναφερόμενα ζητήματα. Περὶ σχέσεως τῶν ἐθνικοτήτων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τἀνάπαλιν, περὶ ἀποστολῆς τοῦ συγχρόνου ἡμῖν μοναχικοῦ βίου καὶ σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν κλῆρον, περὶ γάμου καὶ ἀγαμίας τοῦ τελευταίου τούτου, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως καὶ τῆς μορφώσεως αὐτοῦ, κλπ. Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Ποιμαντικῆς, Ὁμιλητικῆς, καὶ Κατηχητικῆς ἀπεκδέχονται ἐφεξῆς τὴν λύσιν αὐτῶν ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν σύγχρονον τοῦ πνευματικοῦ Ποιμένος δρᾶσιν, οἷα ὁ τρόπος τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν διαφόρων παρ' ἡμῖν Σχολῶν, καὶ δὴ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὁ τρόπος τῆς πλείονος συστηματοποιήσεως τοῦ ἱεροῦ καὶ σωτηρίου ἔργου τῆς γενικῆς Κατηχήσεως τοῦ ἀκαταχήτου οἴμοι! λαοῦ ἡμῶν, ὡς καὶ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, ἔτι δὲ καὶ ὁ τρόπος τοῦ νὰ ἐθισθῇ ὁ ἡμέτερος λαὸς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τοσοῦτον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν εὐώνου καταστάσης ἁγίας Γραφῆς, τῆς μόνης δυναμένης σοφίσαι εἰς σωτηρίαν, καὶ πλεῖστα ἄλλα τοιαῦτα. Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς τέλος Θεολογίας, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Πολεμικῆς ἢ Εἰρηνικῆς ἀπεκδεχόμεθα τὴν διαφώτισιν τῶν σχέσεων ἡμῶν πρὸς τὰς περὶ ἡμᾶς ἀλλοδόξους Ἐκκλησίας, καὶ δὴ τὰς ἐξ αὐτῶν εὐμενέστερον πρὸς ἡμᾶς διακειμένας. Ἐπίσης ἐκ τῆς αὐτῆς Πολεμικῆς ἀπεκδεχόμεθα καὶ σωστικὰς ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων τῆς ἀντιδράσεως, ἣν ἀμυνόμενοι ὀφείλομεν νὰ ἀντιτάξωμεν κατὰ τῶν ὡς ἄλλα πολύπλοκα δίκτυα, πάντοθεν περιβαλλουσῶν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐσχάτοις μάλιστα τούτοις χρόνοις ποικιλοχρόων προπαγανδῶν, αἵτινες ἀπειλοῦσι προφανῶς οὐ μόνον τὴν ἐκκλησιαστικήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν αὐθυπαρξίαν! Οἱ βαθύτερον ἐγκύψαντες εἰς τὴν μακραίωνα Ἱστορίαν τοῦ μεγαλουργοῦ πλὴν πολυπαθοῦς ἔθνους ἡμῶν ὁμολογοῦσιν, ὅτι τοῦτο ἐπεδείξατο ἐν αὐτῇ περίσσειαν μὲν καὶ ἀφθονίαν μεγαλοφυΐας, ἔλλειψιν δὲ πρακτικοῦ Πνεύματος. Ἀλλ' εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε αἱ νῦν περικυκλοῦσαι ἡμᾶς ὡς Ἐκκλησίαν καὶ Γένος περιστάσεις ἀπαιτοῦσι τὸν πρακτικὸν νοῦν. Νῦν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀνάγκη περινοίας, ἀνάγκη ἐγρηγόρσεως περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα. Διότι νῦν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἐπαληθεύει δυστυχῶς περὶ ἡμῶν λεγόμενον τὸ περίπυστον ἐκεῖνο Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγιον. «Ὁ πλοῦς ἐν νυκτί! Πυρσοὺς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει.»

«Καὶ ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι! Δεηθῶμεν λοιπὸν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ἵνα τὸ πνευματικὸν τοῦτο φυτώριον, τὴν Ἱερὰν ταύτην Θεολογικὴν Σχολήν, μὴ παύηται ὁ καλὸς Ἀρχιποίμην ἐπευλογῶν ἀεὶ ἄνωθεν. Ὅπως αὕτη τῇ αὐτοῦ χάριτι ὁλονὲν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν προαγομένη καὶ ἀπὸ δυνάμεις εἰς δύναμιν, προσφερῃ πάντοτε ἀπὸ τῶν ἱερῶν καὶ ἀναμνηστικωτάτων τούτων τόπων τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου ἀξίας τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, βαθέως ἀντιλαμβανομένους τῶν παρόντων καὶ ὀξέως καταστοχαζομένους τῶν μελλόντων, ἔχοντας πλήρη αὐτοσυνείδησιν καὶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντας φωστῆρας ἐν κόσμῳ, ἀστέρας ἐωθινοὺς ἐν μέσῳ νεφέλης, ἀγγέλους φύλακας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἅλας τῆς γῆς! Γένοιτο!

Ἱεροδ. **Ἀθανάσιος Πιπέρας**
Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

ἐκδιδόντος

ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φροροπούλου δ. φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθμ. 6.

Συστατικὸν φροντιστηρίου εἰς Σκόπελον κατασταθέντος παρὰ τοῦ Ἄρτης Νεοφύτου.

Πάντα μέν τὰ παρὰ ἀνθρώποις πραττόμενα καὶ ἐν τῷ μετὰ σώματος ἐνεργούμενα βίῳ προνοίας δέονται καὶ ἐπιμελείας ὅ,τι πλείστης πρὸς σύστασιν ἑαυτῶν καὶ συντήρησιν, πάντων δὲ μάλιστα καὶ καθ' ὑπέρτερον λόγον σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τυγχάνουσιν ἐπάξια ὅσα θεοφιλῆ τυγχάνουσιν ἔργα καὶ πράγματα πρὸς ἀγαθὸν ἀφορῶντα σκοπὸν καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ψυχωφελῆ καὶ ψυχοσωτήρια τυγχάνοντα· τῶν δὲ ὁμολογουμένως ὄντων καλῶν τὴν παιδείαν καὶ σοφίαν Κυρίου τὸ κάλλιστον ὑπάρχειν καὶ ἐξαίρετον, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει· Μακάριος γὰρ ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν καὶ θνητὸς ὢς εἶδε φρόνησιν, τὸ ἱερὸν φησι λόγιον, διὸ καὶ περισπούδαστον ἔργον τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἡ τῆς σοφίας μελέτη καὶ λίαν ἀναγκαῖον τοῖς ἀνθρώποις, ὡς συμπληρωτικὸν τῆς κατὰ λόγον καὶ γνῶσιν ἐνεργείας· διὸ καὶ συστάσεως πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων τυγχάνει ἐπάξιον. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τάνῦν παραγενόμενος εἰς τὰ ὧδε ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης πρώην Ἄρτης, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κὺρ Νεόφυτος, ἀνήγγειλε καὶ ἐδηλοποίησε τῇ ἡμῶν μετριότητι καὶ τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ τῶν ἀρχιερέων συνόδῳ ὅτι σκοπὸν θέμενος ἀγαθὸν καὶ θεοφιλῆ συστῆσαι καὶ ἀπαρτίσαι ἐκ νέου σχολὴν καὶ φροντιστήριον τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ χώρᾳ καὶ πολιτείᾳ τῶν χριστιανῶν τῆς νήσου Σκοπέλου ἐπὶ τῷ διδάσκεσθαι καὶ μανθάνειν τοὺς ἐν αὐτῇ νέους καὶ παιδεύεσθαι εὐφυῶς πρὸς πᾶσαν παιδείαν καὶ διδασκαλίαν τῶν τε ἐγκυκλίων καὶ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, δέδωκε καὶ ἐνεχείρισεν ἐξ ἰδίων τῇ κοινότητι τῶν ἐκεῖσε χριστιανῶν προκρίτων τε καὶ γερόντων μετὰ καὶ εἰδήσεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σκιάθου καὶ Σκοπέλου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Κλήμεντος, χίλια γρόσια ἐπὶ διορισμῷ καὶ συμφωνίᾳ τοιαύτῃ, ὅπως οἱ τῆς πολιτείας ταύτης χριστιανοὶ ἔχωσι πληρόνειν καὶ διδόναι ἀπαραιτήτως κατ' ἔτος ἑκατὸν πεντήκοντα γρόσια ἀντὶ τοῦ συμπεφωνημένου διαφόρου τῶν χιλίων γροσίων διὰ μισθὸν καὶ πληρωμὴν τοῦ ἀποκατασταθέντος διδασκάλου ἐν τῇ ἐκεῖσε σχολῇ, ἅτινα ἑκατὸν πεντήκοντα γρόσια, ἐν ὅσῳ μέν ζῇ ἡ αὐτοῦ ἱερότης ἔχωσι δίδοσθαι καὶ στέλλεσθαι εἰς χεῖρας αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ἔχωσι δίδοσθαι εἰς τὸ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον τῶν Ἰβήρων καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ Πατράσι, διὰ τὸ τὴν αὐτοῦ ἱερότητα μετὰ καὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ προσηλωθῆναι καθάπαξ τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ καὶ ἔχειν τὴν μετάνοιαν καὶ ἄσκησιν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, κακεῖθεν ὀφείλει λαμβάνειν ταῦτα ἀσφαλῶς ὁ τὴν ἐπιστασίαν ἔχων τῆς σχολῆς ταύτης διδάσκαλος, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ διασώζεσθαι καὶ συντηρεῖσθαι εἰς αἰῶνας τὴν θείῳ ἐλέει ἀποκατασταθεῖσαν ταύτην σχολὴν ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ, καθὼς παρίστησι καὶ δηλοποιεῖ καὶ τὸ γεγονὸς συμφωνητικὸν καὶ ὑποσχετικὸν γράμμα παρὰ τῆς κοινότητος τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ χριστιανῶν, ἔχον καὶ τὴν ὑπογραφὴν καὶ βεβαίωσιν τοῦ ρηθέντος κατὰ τόπον ἀρχιερέως καὶ τὴν σφραγῖδα τῆς πολιτείας αὐτῶν, κατησφαλισμένον καὶ ταῖς ἰδίαις ὑπογραφαῖς τῶν αὐτῶν χριστιανῶν, ὅπερ καὶ ἐνεφανίσθη ἤδη ἡμῖν περιέχον καὶ τινας ἄλλας συνθήκας καὶ συμφωνίας γενομένας μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος περὶ τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου, οὗ ἕνεκα κοινῶς καὶ συνοδικῶς διασκεψάμενοι καὶ τὴν σύστασιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ φροντιστηρίου τούτου περὶ πολλοῦ ποιούμενοι, ὡς εἰς κοινὴν ἀφορῶντος ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν βελτίωσιν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ γένους ἡμῶν, δεῖν ἔγνωμεν κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, οὐ μόνον συστῆσαι καὶ βεβαιῶσαι αὐτὸ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον ὡς οἷόν τε μεθαρμόσασθαι καὶ μεταρρυθμῖσαι τὴν κυβέρνησιν καὶ διεξαγωγὴν αὐτοῦ καὶ προσθεῖναι διορισμούς τινας ἐν αὐτῷ καὶ ὑπὸ κρείττονα καὶ μείζονα καὶ ἀσφαλεστέραν διαφένδευσιν καὶ ἐπίσκεψιν αὐτὸ ὑποθέσθαι ἐπὶ τῷ μένειν εἰς τὸ ἑξῆς ἀμετάπτωτον καὶ ἀμετακίνητον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· κἀντεῦθεν συνοδικῶς ἐκρίθη καὶ ἀπεφάνθη εὔλογον ἀποκατασταθῆναι ἐπιτρόπους, ἐπιστάτας τε καὶ διοικητὰς τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου ἐκ τῶν ἐνδημούντων ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει συναδελφῶν ἡμῶν ἀρχιερέων τούς τε ἤδη ἱερωτάτους μητροπολίτας, τὸν Ἡρακλείας κὺρ Γεράσιμον καὶ τὸν Χαλκηδόνος κὺρ Νικόδημον, καὶ τοὺς μετὰ τὴν αὐτῶν ἱερότητα κατὰ καιροὺς διαδεξομένους τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, καὶ τούτους ἔχειν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν παντελῆ ἐπισκέπτεσθαι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ εἰρημένου φροντιστηρίου καὶ φροντίζειν τῆς συστάσεως καὶ συντηρήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ

ρηθέντος ἱερωτάτου μητροπολίτου πρώην Ἄρτης κὺρ Νεοφύτου ὀφείλουσιν ἐπιστατεῖν καὶ λαμβάνειν παρὰ τῶν ἐγχωρίων χριστιανῶν τῆς νήσου Σκοπέλου τὰ διαληφθέντα ἑκατὸν πεντήκοντα γρόσια καὶ ἐξ αὐτῶν πληροῦν τὸν ἐτήσιον μισθὸν τοῦ ἐν τῷ ρηθέντι φροντιστηρίῳ διδασκάλου ἀπαραιτήτως καὶ ἀμετακινήτως ἐξετάζειν τε καὶ ἐρευνᾶν καὶ ἀνακρίνειν τὸν κατὰ καιροὺς ἔχοντα τὴν ἐπιστασίαν τῆς διδασκαλίας ὅπως εἴη ἱκανὸς καὶ ἄξιος καὶ ἁρμόδιος εἰς διδασκαλίαν καὶ διδάσκειν τοῖς μαθηταῖς τὰ μαθήματα κατὰ τὸν διορισθέντα τύπον ἐν τῷ προρρηθέντι κοινῷ τῆς πολιτείας ταύτης γράμματι, ἐκλέγειν τε καὶ διορίζειν ἐν καιρῷ χρείας καὶ ἀποκαθιστᾶν τὸν εἰς διδασκαλίαν ἄξιον, ἐπὶ τοιούτῳ μέντοι διορισμῷ καὶ συνθήκῃ, ὅπως ὁ ἤδη ἔχων τὴν ἐπιστασίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ἱερόθεος καὶ ὁ ἐσόμενος διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ φροντιστηρίῳ κὺρ (ὁ δείνας), φροντίζοντες καὶ ἐπιμελούμενοι τῆς προκοπῆς τῶν μαθητευομένων καὶ φιλοπόνως τῆς διδασκαλίας ἀντεχόμενοι καὶ ὡς δεῖ διδάσκοντες, μένωσιν ἀμετακίνητοι καὶ ἀνεπηρέαστοι καθὼς ἐν τῷ προρρηθέντι γράμματι ἐδιωρίσθησαν· μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν ὀφείλει ἐκλέγεσθαι ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων καὶ ἀποκαθίστασθαι διδάσκαλος ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ προηγουμένως μὲν ἀπὸ τοῦ ρηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου τῶν Ἰβήρων, ἐὰν τυχὸν εὑρεθῇ ἐν αὐτῇ ὑποκείμενον ἄξιον καὶ ἄμεμπτον εἰς διδασκαλίαν, εἰ δὲ μὴ, ἐκλέγεσθαι καὶ διορίζεσθαι ἀλλαχόθεν τὸν εἰς διδασκαλίαν ἄξιον, ὅστις ὀφείλει εἶναι μὴ μόνον τῇ θύραθεν παιδείᾳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς τρόποις καὶ τῷ βίῳ καὶ χρηστοῖς ἤθεσι κεκοσμημένος καὶ δυνάμενος ἅμα καὶ πρὸς λόγους καὶ πρὸς εὐσέβειαν καταρτίζειν καὶ χειραγωγεῖν τοὺς νέους· καὶ μοναστηριακοῦ μὲν ὄντος τοῦ ἐκλεγέντος διδασκάλου, πέμπεσθαι τὰ ἄσπρα καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ εἰς τὸ μοναστήριον καὶ διὰ μέσου τῶν προηγουμένων λαμβάνειν αὐτὸν ἐκεῖνα, ἀλλαχόθεν δὲ γεγονότος τοῦ διδασκάλου, ἀμέσως πέμπεσθαι καὶ ἐγχειρίζεσθαι αὐτῷ τὸν μισθὸν διὰ τῆς ἐπιστασίας τῶν ρηθέντων ἐπιτρόπων· ἀλλὰ καὶ ὀψέποτε συμβὰν ἔκτινος περιστάσεως κατὰ τὸ ἀντίξουν τοῦ καιροῦ ἐμποδισθῆναι καὶ ἀπρακτῆσαι τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν μαθημάτων ἐν τῇ ρηθείσῃ νήσῳ καὶ πολιτείᾳ Σκοπέλου καὶ ἀναιρεθῆναι δι' ὅλου τὴν ἀποκατασταθεῖσαν ἐν αὐτοῖς σχολήν, ἔχειν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν τοὺς εἰρημένους ἐπιτρόπους ἀρχιερεῖς λαμβάνειν ὀπίσω παρὰ τῶν ἐγχωρίων χριστιανῶν τὰ εἰρημένα χίλια γρόσια καὶ διδόναι καὶ βάλλειν ταῦτα ἐν ἑτέρᾳ πολιτείᾳ καὶ χώρᾳ χριστιανῶν εἰς σύστασιν καὶ ἀποκατάστασιν ἑτέρου φροντιστηρίου, ἐφ ᾧ μὴ ζημιοῦσθαι τὸ γένος ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν τὴν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ταύτης προσγινομένην ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν ἐπίδοσιν, καὶ ἑνὶ λόγῳ ἅπασαν τὴν ἐπιστασίαν καὶ διοίκησιν τοῦ τοιούτου φροντιστηρίου ἔχειν τοὺς ρηθέντας ἐπιτρόπους ἱερωτάτους ἀρχιερεῖς, τόν τε Ἡρακλείας καὶ Χαλκηδόνος, περί τε ἐκλογῆς δηλονότι ἀξίου διδασκάλου καὶ περὶ τῆς ὡς δεῖ διδασκαλίας καὶ παραδόσεως τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ ἔνθα δεῖ συγκροτεῖσθαι τὸ φροντιστήριον καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων ὁπότε δέῃ ἐπαναλήψεως, οἵτινες καὶ ὀφείλουσιν ἑκάστοτε ἀνακρίνειν καὶ ἐξετάζειν τὸν ἔχοντα κατὰ καιροὺς τὴν διδασκαλίαν ὁποῖος ποτ' ἂν εἴη, καὶ ἄξιον μὲν ὄντα καὶ κόσμιον καὶ φιλόπονον καὶ ἐπιμελούμενον τῆς ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν συνιστᾶν καὶ περιθάλπειν, ἀδόκιμον δὲ ὄντα καὶ ἀνωφελῆ ἀποβάλλειν καὶ ἀντικαθιστᾶν ἕτερον ὃν ἂν κρίνωσιν εὔλογον· καὶ ἐν ὅσῳ μὲν ἔχει τὸ ζῆν παρὰ Θεοῦ ὁ ρηθεὶς συνάδελφος ἡμῶν ἱερώτατος μητροπολίτης πρώην Ἄρτης κὺρ Νεόφυτος, αὐτὸς ἔχῃ τὴν φροντίδα καὶ διοίκησιν τῆς ρηθείσης σχολῆς καὶ τῆς κατ' αὐτὴν διδασκαλίας, καὶ διεξάγειν αὐτὴν κατ' ἰδίαν θέλησιν καὶ ἀρέσκειαν· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν καὶ πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἔχωσιν ἀναλαμβάνειν τὴν ἐπιστασίαν καὶ διοίκησιν ταύτην τῆς ρηθείσης σχολῆς οἱ διαληφθέντες ἐπίτροποι ἀρχιερεῖς κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τύπον. Τούτων οὖν συνοδικῶς γνωμοδοτηθέντων καὶ ἀποφανθέντων παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς (καὶ τὰ ἑξῆς) ἵνα κατὰ τὸν γεγονότα ἤδη διορισμὸν καὶ τὴν κοινὴν καὶ συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφασιν ὀφείλουσαν ἔχειν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμετάθετον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἡ θείῳ ἐλέει συγκροτηθεῖσα σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ ὑπὸ τοῦ ρηθέντος συναδελφοῦ ἡμῶν ἱερωτάτου μητροπολίτου πρώην Ἄρτης κὺρ Νεοφύτου διὰ τῆς δόσεως τῶν χιλίων γροσίων ἔχῃ τὴν σύστασιν καὶ διαμονὴν καὶ συντήρησιν κατὰ τὰ διορισθέντα ἐν τῷ παρόντι· καὶ ἐφ' ὅρου μὲν ζωῆς τῆς αὐτοῦ ἱερότητος διοικῆται καὶ κυβερνᾶται ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν καὶ ἀρέσκειαν· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ὑπάρχωσι τοῦ λοιποῦ ἐπίτροποι καὶ διοικηταὶ αὐτῆς οἱ κατὰ καιροὺς εὑρισκόμενοι ἱερώτατοι μητροπολῖται, ὅ τε Ἡρακλείας καὶ ὁ Χαλκηδόνος, οἵτινες καὶ ὀφείλουσι κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ἐπιμελεῖσθαι τῆς συστάσεως καὶ συντηρήσεως τῆς ρηθείσης σχολῆς καὶ προνοεῖν τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτῆς καὶ φροντίζειν περὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίου διδασκάλου καὶ τῆς προκοπῆς τῶν μαθητευομένων καὶ περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ διωρισμένου μισθοῦ τῷ διδασκάλῳ, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ὅσα ἀνωτέρω διείληπται· ὡσαύτως καὶ ἂν ἐκλελείψῃ κατά τινα περίστασιν καὶ παύσῃ ἡ ἐν τῇ ρηθείσῃ πολιτείᾳ διδασκαλία, φροντίζωσι λαμβάνειν παρὰ τῶν ἐγχωρίων αὐτῆς τὰ εἰρημένα χίλια γρόσια καὶ δι' αὐτῶν καθιστᾶν ἐν ἑτέρᾳ πολιτείᾳ χριστιανῶν ὀρθοδόξων, ὅπου ἂν αὐτοῖς φανῇ εὔλογον

ἄλλο φροντιστήριον ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ἡμετέρου γένους, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πατέρας τοῦ ρηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου τῶν Ἰβήρων ἐπιστατεῖν καὶ φροντίζειν τῆς λήψεως τοῦ κατ' ἔτος διαφόρου τῶν εἰρημένων ἅσπρων ὡς ἀφιερωθέντων τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ μονῇ καὶ διδόναι αὐτὰ τῷ κατὰ καιροὺς διδασκάλῳ τῆς ρηθείσης σχολῆς μετὰ γνώμης καὶ εἰδήσεως τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων ἱερωτάτων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Χαλκηδόνος· ὃς δ' ἂν τις ὀψέποτε βουληθῇ διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι τὴν σύστασιν καὶ ἐνέργειαν τῆς ρηθείσης σχολῆς, ἢ τὴν πληρωμὴν τῶν εἰρημένων χιλίων γροσίων καὶ τοῦ κατ' ἔτος συμπεφωνημένου διαφόρου αὐτῶν ἐπὶ τὸ δίδοσθαι εἰς μισθὸν τοῦ ρηθέντος διδασκάλου βουληθῇ κατακρατῆσαι καὶ νοσφίσασθαι καὶ γένηται αἴτιος ἀνατραπῆναι δι' ὅλου καὶ ἀπρακτῆσαι τὸ θεάρεστον καὶ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον τῆς συγκροτηθείσης ἤδη σχολῆς τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ προξενήσῃ τηλικαύτην ζημίαν καὶ βλάβην ψυχικὴν τῷ ἡμετέρῳ γένει τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὁ τοιοῦτος ὁποῖος ποτ' ἂν ᾖ, ἱερωμένος ἢ λαϊκός, μικρὸς ἢ μέγας πάσης καὶ παντοίας στάσεώς τε καὶ καταστάσεως ἀφωρισμένος κτλ.

ΣΗΜ. ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 117. Τὸ ἔγγραφον, εἰ καὶ δὲν φέρει χρονολογίαν, ἔστιν ἐκδεδομένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Γ' (1716—26) ὅτε ἱδρύθη καὶ ἡ Σχολή, ὡς τυγχάνει ἀλλαχόθεν γνωστόν.

Ἀριθμ. 7.

Συστατικὸν τῆς παιδείας καὶ σπουδῆς καὶ μάλιστα διὰ τοὺς ἱερωθησομένους νὰ μὴ χειροτονῶνται ἀγράμματοι.

Φανερὸν καὶ ὁμολογούμενον εἶναι ὅτι ἡ παιδεία καὶ σπουδὴ καὶ διδασκαλία καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων εἶναι τὸ πλέον τιμιώτερον καὶ καλλίτερον πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ἂν εὑρίσκωνται εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, διότι εἶναι στολισμὸς τῆς ψυχῆς καὶ τελειότης τοῦ νοός, καὶ κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ καὶ τοῦ χαρίζει τὴν γνῶσιν τῶν πραμάτων καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὸν κάμνει κατὰ τοῦτο ὅμοιον κατὰ τὸ δυνατὸν μὲ τὸν Θεόν, διότι καὶ τοῦ Θεοῦ τὸ ἐξαίρετον προσὸν εἶναι ἡ σοφία τὴν ὁποίαν καὶ ὁ προφήτης Σολομὼν μὲ πολλὴν ἐπιθυμίαν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν λέγων, Χάρισαί μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, καὶ ἐπαινεῖ ἐκείνους ὁποῦ τὴν ἀπέκτησαν λέγων, Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν καὶ θνητός, ὃς οἶδε φρόνησιν· καὶ ἀγκαλὰ εἰς ὅλους ἁπλῶς τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ εἶναι λόγῳ τετιμημένοι ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι, ὡς εἴπομεν, ἡ σπουδὴ καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων, κατ' ἐξαίρετον τρόπον ὅμως ἀναγκαιοτάτη καὶ χρειώδης εἶναι εἰς ἐκείνους ὁποῦ λαμβάνουσι τὸ θεῖον τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ γίνονται λειτουργοὶ καὶ ὑπηρέται τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι χρέος ἀπαραίτητον νὰ παρίστανται καθ' ἑκάστην τῷ φοβερῷ καὶ Ὑψίστῳ Θεῷ καὶ νὰ προσφέρωσι τὰς καθημερινὰς δεήσεις καὶ ἱκεσίας εἰς αὐτόν, γινόμενοι μεσῖται καὶ πρεσβευταὶ διὰ ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ λαοῦ· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι καὶ διδαγμένοι καλῶς τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας μαθήματα· νὰ γνωρίζουν τίνος εἶναι ὑπηρέται, τί φορτίον ἀνεδέξαντο, καὶ τί χρέος ἔχουσι καὶ ποταποὶ πρέπει νὰ εἶναι διὰ νὰ ὑπηρετοῦσιν ἀξίως καὶ μὲ τί τρόπον ἠμποροῦν νὰ ὠφελήσουν τὸ Χριστώνυμον πλήρωμα, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα πρέπει νὰ εἶναι παιδευτικοὶ καὶ σωφρονιστικοί, καὶ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς καλῆς αὐτῶν πολιτείας, διὰ νὰ ὠφελοῦν καὶ τοὺς λαϊκοὺς μὲ τὴν διδασκαλίαν τους. Ὁ γὰρ ποιήσας καὶ διδάξας, λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ δὲν ἠμπορεῖ μὲ ἄλλον τρόπον νὰ κατορθώσῃ πάρεξ μὲ τὴν σπουδὴν καὶ μάθησιν τῶν γραμμάτων μὲ τῆς ὁποίας τὴν ὁδηγίαν ἠμπορεῖ πρῶτον καὶ τὸν ἑαυτόν του νὰ στολίσῃ καὶ νὰ ρυθμίσῃ μανθάνοντας καὶ διδασκόμενος μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τὰς ὅσας ἀρετὰς καὶ προτερήματα εἶναι χρεία νὰ ἔχῃ αὐτὸς διὰ νὰ μετέρχηται ἀξίως τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἱερωσύνης, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφοῦ αὐτὸς διδαχθῇ, νὰ ἠμπορῇ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ παιδεύσῃ καὶ ἄλλους εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὸν χριστιανικὸν βίον, καὶ τότε νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸ φῶς, καθὼς ὁ Χριστὸς λέγει, Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ μὲ τὸν λύχνον ὁποῦ βάλλεται ἐπάνω εἰς τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· εἰδὲ καὶ ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἱερεὺς ἀπαίδευτος καὶ ἀδίδακτος καὶ εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθίας, τί ὠφέλειαν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἢ εἰς τὸν ἑαυτόν του ἢ εἰς ἄλλους; τότε βέβαια ὁμοιάζει μὲ τὸν τυφλὸν ὁδηγόν, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ κοινὸς παροιμιώδης λόγος λέγει, Τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖ, καὶ οἱ δύο ἔπεσον εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἀκολούθως κοντὰ ὁποῦ αὐτὸς κολάζεται καὶ ἀφανίζεται, γίνεται αἴτιος νὰ ἀφανισθοῦν καὶ νὰ κολασθοῦν καὶ ἄλλοι, ὅσοι εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσιν ὡσὰν εἰς παράδειγμα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ β' κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Ζ'. Συνόδου ρητῶς διορίζεται τοὺς ἱερωσύνῃ τετιμημένους πῶς πρέπει νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι.

Ὄντας λοιπὸν τόσον ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος ἡ σπουδὴ καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων εἰς τὸ τάγμα τῶν ἱερέων, δὲν ἠξεύρομεν πῶς κρίμασιν οἷς μόνος οἶδε Θεός, ἔφθασεν εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς, διὰ τὴν χαλεπὴν τοῦ γένους ἡμῶν δυστυχίαν καὶ δουλείαν, εἰς

παντελῆ στέρησιν καὶ ὀλιγότητα καὶ κατήντησε τὸ θεῖον τοῦτο ἀξίωμα εἰς ὑποκείμενα ἐστερημένα μὲν ἀπὸ τὸ θεοχαρίτωτον τοῦτο καὶ ἐπαινετὸν τῆς παιδείας πρᾶγμα, γεμάτα δὲ ἀπὸ ἀμάθειαν ἐσχάτην καὶ βαρβαρότητα καὶ ἀπαιδευσίαν παντελῆ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν τῶν τοιούτων πόσα καλὰ ὑστερεῖται τὸ γένος ἡμῶν καὶ πόσα κακὰ ψυχοβλαβῆ καὶ ψυχώλεθρα δοκιμάζει δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ περιγράψωμεν καὶ νὰ τὰ φανερώσωμεν· τὸ δὲ αἴτιον τοῦ τοσούτου κακοῦ καὶ τῆς τηλικαύτης βλάβης καὶ ζημίας τοῦ ἡμετέρου γένους δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ἀχρειότης καὶ ἡ κακία ἐκείνων ὁποῦ ἀνεξετάστως καὶ χωρὶς ἀκριβοῦς δοκιμασίας διὰ μίαν καὶ μόνην πλεονεξίαν τοὺς ἐχειροτόνησαν καὶ τοὺς ἔφεραν παρ' ἀξίαν καὶ παρὰ τὸ πρέπον εἰς αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, ὥστε νὰ εἶνε κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ ὁ Σκοὺλ ἀνὰ μεταξὺ εἰς τοὺς προφήτας καὶ οἱ χυδαῖοι λοιπὸν καὶ βάρβαροι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱερέων, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει νὰ μὴ γίνωνται αἱ χειροτονίαι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, λέγοντας Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις· καὶ ἔγιναν αἴτιοι νὰ εἴμεθα παίγνιον καὶ χλευασμὸς καὶ μυκτηρισμὸς εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ καθὼς ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει «νῦν δὲ κινδυνεύει τὸ πάντων ἁγιώτατον πρᾶγμα παρ' ἡμῖν νὰ εἶναι πάντων καταγέλαστον».

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ἐπειδὴ θεῖῳ ἐλέει ἐκληρώθημεν τὸν ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον καὶ ἐνεπιστεύθημεν παρὰ Θεοῦ τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν τῶν ἁπανταχοῦ χριστιανῶν, καὶ θέλοντες κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὰ ὅσια νὰ γίνωνται καὶ ὁσίως, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν νὰ διορθωθῇ εἰς τὸ ἑξῆς ἡ τοιαύτη ἀταξία καὶ χειροτονία τῶν ἀναθῶν καὶ ἀπαιδεύτων εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ ἱερατικὸς κλῆρος τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ μικρὸν κινδυνεύει νὰ φθάσῃ εἰς στέρησιν παντελῆ ἀξίων ἀνδρῶν λόγῳ καὶ συνέσει καὶ εὐπαιδευσίᾳ καὶ βίου καὶ λόγου λαμπρότητι κεκοσμημένων . . . Ὅθεν καὶ σκέψεως κοινῆς καὶ συνοδικῆς περὶ τούτου γενομένης, γνώμῃ καὶ συναινέσει καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ πάσης τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν συναδελφῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρεως ἀπεφάνθη καὶ ἐγνωμοδοτήθη κοινῶς παρὰ πάντων, ὅπως ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μὴ χειροτονηθῇ πλέον, οὔτε νὰ προβιβασθῇ εἰς ἱερωσύνην κανένας ἀπαίδευτος καὶ ἀγράμματος καὶ ἀμέτοχος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ ὅποιος ἐφίεται καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἱερωθῇ νὰ ἔρχηται πρῶτον εἰς τὸ ἐνταῦθα πατριαρχικὸν ἡμῶν σχολεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ σπουδάζῃ φιλοπόνως τὸ ὀλιγώτερον τέσσαρας καὶ πέντε χρόνους εἰς τὴν ἑλλην κὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἀκούῃ ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα ὁποῦ διδάσκονται ἐκεῖ, καὶ ἀφ' οὗ παιδευθῇ καὶ λάβῃ δύναμιν ἱκανὴν ὁποῦ νὰ ἠμπορῇ νὰ ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ διαβάζῃ καλῶς καὶ ὀρθῶς τὰ βιβλία τῆς ἁγίας γραφῆς καὶ μάλιστα τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὸ ψαλτήριον καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας βιβλία καὶ νὰ καταλαμβάνῃ καὶ τὰ νοήματα αὐτῶν καὶ εἰς ὅσον καιρὸν κατάγίνεται εἰς τὴν σπουδὴν, νὰ παιδεύσῃ καὶ νὰ στολίσῃ καὶ τὰ ἤθη του μὲ εὐταξίαν καὶ μὲ σεμνότητα καὶ κάθε ἄλλην ἐνάρετον ἀγωγὴν καὶ νὰ φανερωθῇ καὶ ἡ πολιτεία του καὶ ἡ διαγωγή του πῶς εἶναι ἐπαινετὴ καὶ χριστιανικὴ καὶ ἀξία διὰ τὴν ἱερωσύνην, καὶ τότε νὰ χειροτονῆται κανονικῶς καὶ νομίμως, διὰ νὰ ἠμπορῇ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀρχιερέων καὶ παραγγέλλομεν καὶ δηλοποιοῦμεν εἰς ὅλους, ὅπως ἠξεύροντες καὶ γινώσκοντες καλῶς τὴν γενομένην συνοδικὴν ἡμῶν ταύτην ἀπόφασιν περὶ τῆς χειροτονίας τῶν ἱερέων, ὅσοι χριστιανοὶ κάθε ἐνορίας ἢ αὐτοὶ θέλουν νὰ χειροτονηθοῦν, ἢ τὰ παιδιά τους ἔχουν γνώμην νὰ φέρουν εἰς αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἡμῶν σχολεῖον καὶ ἐκεῖ νὰ σπουδάζουν ἀνεξόδως καὶ χωρὶς πληρωμὴν, καὶ νὰ παιδεύωνται μερικοὺς χρόνους, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς κατάληψιν τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ νὰ ἠμποροῦν νὰ διαβάζουν καὶ νὰ καταλαμβάνουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἱερὰ ἡμῶν βιβλία· καὶ ἀφ' οὗ φανῶσιν ἄξιοι καὶ προκομμένοι καὶ βίῳ καὶ λόγῳ, τότε νὰ λαμβάνωσι καὶ τὸ θεῖον τοῦτο τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ νὰ ἠξεύρητε καλῶς ὅτι πλέον ἀμαθὴς καὶ ἀπαίδευτος δὲν χειροτονεῖται· ὅστις δὲ τολμήσῃ ἀμαθὴς ὄντας ἢ αὐτὸς διὰ λόγου του, ἢ διὰ τὸ ἀμαθές του παιδίον νὰ ζητήσῃ τὴν ἱερωσύνην καὶ νὰ προβάλλῃ εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ μᾶς βιάσῃ ἢ μὲ μεσιτείαν ἀξιωματικῶν προσώπων ἢ μὲ κανένα ἄλλον τρόπον καὶ θελήσῃ νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ χαλάσῃ τὴν συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφασιν ταύτην, ἀφωρισμένος, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 123, ἄνευ χρονολογίας· ἀλλ' ἡ ἐν τῷ κώδικι θέσις τοῦ διδακτικωτάτου τούτου πατριαρχικοῦ Ὅρου καθίστησι πιθανὸν ὅτι περὶ τὸ 1720 ἐξέδωκεν αὐτὸν τὸ σέμνωμα τῆς Ὀρθοδοξίας Ἱερεμίας ὁ Γ'. (1716 -26). Ἡ πατριαρχικὴ τοῦ Γένους Σχολὴ λαμβάνει διὰ τούτου καὶ τύπον Ἱερατικῆς Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΛΥΣΙΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΚΩΛΥΜΑΤΟΣ ΓΑΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ ΤΡΙΓΕΝΕΙΑΣ

Ἐρώτησις

«Ὁ ἐν χηρείᾳ διατελῶν **Πέτρος**, *δύναται νὰ λάβῃ εἰς νόμιμον γάμον τὴν* **Ἑλένην**, *προγονὴν τῆς Εἰρήνης, πρωτεξαδέλφης τῆς θανούσης πρώτης συζύγου του Ἄννης*»;

Ἀπάντησις

Πρὸς λύσιν τῆς προτεινομένης ἀπορίας, πρῶτον ὁρίζομεν τὸ εἶδος τῆς μεταξὺ τοῦ *Πέτρου* καὶ τῆς *Ἑλένης* συγγενείας. Πρὸς τοῦτο ἀριθμοῦμεν τὰ μεταξὺ αὐτῶν γένη. Ἓν γένος ὁ Πέτρος· ἕτερον γένος ἡ Ἄννα καὶ ἡ Εἰρήνη, ὡς πρωτεξάδελφαι· καὶ ἄλλο γένος ἡ Ἑλένη (ἧς ὁ πατὴρ Θωμᾶς, θανούσης τῆς πρώτης συζύγου του Μαρίας, μεθ' ἧς ἀπέκτησεν αὐτὴν (τὴν Ἑλένην), συνεζεύχθη τὴν Εἰρήνην).

Ὅθεν μεταξὺ τοῦ *Πέτρου* καὶ τῆς *Ἑλένης* ὑπάρχουσι τρία γένη· ἑπομένως ἡ μεταξὺ αὐτῶν συγγενικὴ σχέσις, ἐστὶ σχέσις τριγενείας. Δεύτερον· εὑρίσκομεν τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως ταύτης. Ὁ *Πέτρος* καὶ ἡ *Ἑλένη*, «ὡς ἀνὴρ καὶ γυνὴ βαθμὸν οὐκ εἰσάγουσιν, ἀλλ' ὡς ἓν εἰσι πρόσωπον»(1). Ἄννα καὶ Εἰρήνη, πρωτεξάδελφαι = βαθμοὶ 4.—Εἰρήνη καὶ Ἑλένη = βαθμός 1 (2). Ὅθεν 4+1 = 5 βαθμοί. Ὥστε μεταξὺ τοῦ *Πέτρου* καὶ τῆς *Ἑλένης* ὑπάρχει σχέσις τριγενείας εἰς πέμπτον βαθμόν. Τῆς τριγενείας δέ, ὡς γνωστόν, ἀποτελούσης νόμιμον κώλυμα γάμου μέχρι τρίτου βαθμοῦ, συμπεριλαμβανομένου, πλὴν τῶν ἐν τῷ Ματθαίῳ Βλαστάρει δύο περιπτώσεων (3), καθ' ἃς ἐπιτρέπεται γάμος καὶ εἰς τρίτον βαθμὸν τριγενείας, ἀκωλύτως δύναται ὁ *Πέτρος* νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν *Ἑλένην*.

Τὸ δὲ διάγραμμα τῆς περιπτώσεως ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς.

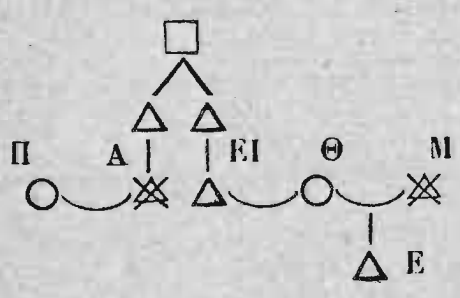

(1) Ἀρμεν. Δ' η' 1. καὶ ζ' 17.—Ματθ. Βλάσταρ. Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. Θ. καὶ Ι. Καν. τόμ. ς' σελ. 132.

(2) «Ὁ προγονὸς καὶ ἡ προγονὴ υἱοῦ ἢ θυγατρὸς λόγον ἔχουσι πρὸς τὸν πατρῳὸν ἢ τὴν μητρυιὰν» Ματθ. Βλάσταρ. Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. Τόμ. ς' σελ. 134.

(3) Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. ς' σελ. 135.

Π	Α	ΕΙ	Θ	Μ
Πέτρος	Ἄννα θανοῦσα σύζυγος τοῦ Πέτρου	Ἐξάδ. Εἰρήνη πρωτεξαδέλφη τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Θωμᾶ σύζυγος τοῦ Θωμᾶ	Θωμᾶς *Ἑλένη* θυγάτηρ καὶ τῆς Μαρίας	Μαρία θανοῦσα σύζυγος Θωμᾶ

προγονὴ δὲ τῆς Εἰρήνης

Ταῦτα ἀπαντητικῶς, συνῳδὰ τοῖς προταχθεῖσιν ἐν τῇ λύσει ἀποριῶν, περὶ ἑτέρων κωλυμάτων τοῦ γάμου, ἐν προηγουμένοις φύλλοις τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» (ἔτος ΙΗ' ἀριθ. 12 καὶ ἔτος ΙΘ' ἀριθ. 39 καὶ 45).

Ἐπανόρθωσις. Πρὸς ἀπάντησιν εἰς ἐρώτησιν σεβαστοῦ φίλου, καὶ χάριν τῶν ἀσχολουμένων καὶ παρακολουθούντων τὰ περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου θέματα, ἅτινα ὡς λίαν περίπλοκα (σκοτίζοντα πολλάκις τὴν διάνοιαν καὶ αὐτῶν τῶν εἰδικῶς ἐξησκημένων περὶ ταῦτα, μάλιστα ὁσάκις πρόκεινται συνδυασμοί, περιλαμβάνοντες πολλὰ ὀνόματα), χρήζουσιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἰδιαζούσης προσοχῆς· συνῳδὰ δὲ καὶ προηγουμέναις δηλώσεσί μου, σημειῶ ἐνταῦθα, ὅτι ἕνεκεν ἀβλεψίας καὶ ἀπροσεξίας παρεισέφρησαν λάθη ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, τοῖς ἐν ταῖς σημειώσεσι τῶν σελίδων 152 καὶ 153 τοῦ Πρώτου Βιβλίου μου τοῦ «Προχείρου Νομικοῦ», ὧν ἡ ἐπανόρθωσις ἐπιτυγχάνεται ὡς ἑξῆς.

Ἐν σελίδι 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 2 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνάγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 155, 157, 160, 162, 164, 167, 168, 201.

Ἐν σελίδι ἐπίσης 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 3 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνάγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 158, 161, 163, 165, 166, 169.

Ἐν σελίδι ἐπίσης 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 4 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνάγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 156, 172, 173, 177, 178, 183, 189, 190, 195, 196, 200, 202, 205, 206, 209.

Ἐν σελίδι 153 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 1 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνάγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 159, 174, 179, 180, 184, 187, 188, 193, 194, 199, 207, 208.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις, ὅτι ἐν τῇ διατριβῇ «Λύσις κωλύματος γάμου, ἕνεκα πνευματικῆς συγγενείας», τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 21, ἡμερ. 26 Μαΐου 1900 φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκ παραδρομῆς αἱ παραπομπαὶ προθυστέρως ἐξετέθησαν.

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙΟΝ

Κατάστιχον τῶν Ἱερῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μ. Λαύρας σώζεται « κατάστιχον τῶν Ἱερῶν Ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» γεγενημένον ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Κυπριανοῦ καὶ ἐπιβεβαιωμένον ὑπ' αὐτοῦ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1714.

Ἐν τῷ καταστίχῳ τούτῳ κατεγράφησαν ὅσα ἀρχιερατικὰ ἄμφια εὑρίσκοντο ἐν τῷ Ἱερῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὅσα ἔλαβεν ὁ Πατριάρχης πρὸς χρῆσιν του, καὶ ὅσα εἶχεν ὁ Πορτάρης διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς· καθόσον ἐν τέλει προστίθεται « ἐκτὸς γοῦν τούτων, καὶ τῶν ὧν ἔλαβεν ὁ διαληφθεὶς Δεσπότης εἰς χρῆσιν αὐτοῦ, τὰ λοιπὰ πάντα ἐπετέθησαν εἰς δύο σεντούκια καὶ εἰς ἓν σεπέτιον, καὶ ἐβάλθησαν εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κὺρ Παρθενίου διὰ φύλαξιν.»

Ἐν ὑστερογράφῳ τοῦ καταστίχου ἐσημειώθη ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυπριανοῦ ληφθέντων Ἀμφίων, ἡ ἀφιέρωσις νέων ὑπὸ τοῦ Παχωμίου Ἐλασσῶνος, καὶ ὅσα ἔλαβε πρὸς χρῆσιν του ὁ τὸν Κυπριανὸν διαδεχθεὶς Πατριάρχης Κοσμᾶς.

Ἐν τῷ καταστίχῳ τούτῳ παρατηροῦνται δύο ἄξια σημειώσεως· α') ἡ χρῆσις μανδηλίων διὰ τὴν πατερίτζαν, ἥτις σήμερον παρημελήθη, διατηρεῖται ὅμως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσσίας· καὶ β') ἡ εἰς τὸν Πορτάρην παράδοσις ἀρχιερατικῶν ἀμφίων διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς.

Θεωρήσας ἀνύσιμον διὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, πέμπω ἀντίγραφον τοῦ ἐν λόγῳ καταστίχου πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ « Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ. »

Ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἄθω. 1900. Ἀπριλλιος.

Α.

---

† **Ὁ Πατριάρχης Κ)πόλεως Κυπριανὸς βεβαιοῖ**[1].

Κατάστιχον τῶν Ἱερῶν Ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας,

τῷ ,αψιδω' ἔτει, Μηνὶ Ἰαννουαρίῳ.

† Εἷς Σάκκος ἄσπρος ἀφιέρωμα τοῦ Σερβάνου Καντακουζηνοῦ.

Εἷς Σάκκος χρυσὸς μόρικος τοῦ κὺρ Καλλινίκου.[2]

2 Ἐπατριάρχευσε τρίς· 1688 – 1689 – 1694

Ἕτερος Σάκκος χρυσὸς κίτρινος βαρὺς τοῦ αὐτοῦ.

Ἕτερος Σάκκος χρυσὸς κόκκινος τοῦ αὐτοῦ.

Ὡμοφόριον τοῦ Βαρθολομαίου Ἡρακλείας.[3]

3 1658—1687.

Ἐπιτραχήλιον τοῦ αὐτοῦ ἔχον κεντημένους Ἱεράρχας.

Ἐπιγονάτιον διὰ μαργάρων τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Ἐπιγονάτιον πράσινον τοῦ κὺρ Διονυσίου.[4]

Μπόγος σιρματένιος εἰς κόκκινον ἀτλάζι τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Ὡμοφόριον τοῦ Φιλιππουπόλεως Νεοφύτου.[5]

5 1683—1689.

Στιχάριον πράσινον ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Γαβριήλ.[6]

6 1702—1707.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶς τοῦ αὐτοῦ.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Στιχάριον ἀγραβανὶ ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Στιχάριον ἄσπρον ντιμπᾶς τοῦ αὐτοῦ.

Περιζώνια τρία.

Σάκκος χρυσὸς κίτρινος μὲ πλατιὰ πιτζίλια.

Πατερίτζα διαμαντένια τοῦ κὺρ Καλλινίκου, ἐξ' ἧς λείπει ἓν διαμάντιον.

Ὡμοφόριον χρυσοῦν· μπόγοι πέντε.

Σάκκος ἄσπρος χρυσοῦς τοῦ κὺρ Γαβριὴλ πολυσταύριον.

Ἕτερος σάκκος τοῦ αὐτοῦ ἄσπρος χρυσός.

Ἕτερος σάκκος τοῦ αὐτοῦ κόκκινος χρυσός.

Ἕτερος σάκκος τοῦ αὐτοῦ κίτρινος χρυσός.

Ἐπιτραχήλιον τοῦ αὐτοῦ ἄσπρον χρυσόν.

Ἐπιτραχήλιον ἀφιερωθὲν παρὰ τοῦ ῥηθέντος Σερβάνου Καντακουζηνοῦ.

Δύο ἐγκόλπια διαμαντένια.

Εἷς σταυρὸς σμαραγδένιος μέγας.

Ἕτερος μικρὸς σμαραγδένιος.

Ἕτερος μικρὸς ἁγιορείτικος ἐγκεκοσμημένος.

Δικήριον καὶ τρικήριον τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Δικήριον καὶ τρικήριον τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Εὐαγγέλιον Σλοβάνικον καὶ τὰ ἐπιτεθησόμενα (οὕτω) κεχρυσωμένα ἀσήμια.

Πατερίτζα ἀσημοτζεβαρένια τοῦ Ἰκονίου Ἀνθίμου. (1712)

Πατερίτζαι δύο σεντευκιαρένιαι.

Λειτουργίαι δύο.

Μανδήλια δύο διὰ τὴν πατερίτζαν.

Μανδήλια ἕτερα ὀκτώ.

Μία κορῶνα τοῦ κὺρ Διονυσίου μὲ τὸν σταυρόν της.

Ἑτέρα κορῶνα τοῦ κὺρ Καλλινίκου μὲ τὸν σταυρόν της.

Εἷς σταυρὸς ἀσημένιος.

Ἓν ἀντιμήνσιον καλὸν καινούριον.

Ἐπιτραχήλιον κόκκινος ντιμπᾶς.

Πατερίτζα σεντευκιαρένια χαλασμένη.

---

1 Πατριαρχεύσας δὶς ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἱ. Μ. Βατοπεδίου.

4 ὁ Μουσελίμης· ἐπατριάρχευσε πεντάκις, κληροδοτήσας κατὰ τὸν Κ· Δαπόντην εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν Ἱερὰ ἄμφια πολλὰ καὶ σκεύη πολυτίμητα (Μεσ. Βιβλ. Σάθα τόμ. Γ.)

Ὠμοφόριον χρυσοῦν ἐπιγραφόμενον τοῦ Δανιὴλ Ἀγχιάλου, καὶ ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ Πατριάρχου κὺρ Γαβριήλ.

Μία ζυγὴ Ἐπιμάνικα. Ἓν περιζώνιον.

Ἑτέρα κορῶνα τοῦ κὺρ Ἰακώβου.

Μανδύον ἕν.

Μία Εἰκὼν τῆς Παναγίας ἀσημομένη τοῦ κὺρ Διονυσίου.

Μία Πατερίτζα τοῦ αὐτοῦ σεντευκιαρένια σμαλταρισμένη μετὰ πετραδίων.

Ἑτέρα Πατερίτζα τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Ἐκ τούτων ἔλαβεν εἰς χρῆσιν ὁ Δεσπότης Παναγιώτατος κύριος Κυπριανός·

Ἓν Ἐπιτραχήλιον τοῦ Βαρθολομαίου Ἡρακλείας.

Ἓν Περιζώνιον. Ἓν Μανδύον.

Ἓν ὠμοφόριον τοῦ Νεοφύτου Φιλιππουπόλεως.

Ἕνα μπόγον κεντητὸν χρυσαφένιον.

Δύο Πατερίτζας· ἡ μία τοῦ κὺρ Διονυσίου σεντευκιαρένια σμαλταρισμένη μετὰ τῶν πετραδίων, καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ κὺρ Γαβριὴλ σεντευκιαρένια,

καὶ τὴν εἰρημένην Εἰκόνα τῆς Παναγίας.

ἔτι τὰ ἐπιμάνικα τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Τὰ ὄντα εἰς χεῖρας τοῦ πορτάρη ἀρχιερατικὰ διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς·

Εἷς Σάκκος. Ὠμοφόριον παλαιόν.

Ἐπιτραχήλιον· περιζώνιον· μανδύον.

Ἐπιγονάτιον. Στιχάριον· τρικήριον.

Πατερίτζα σεντευκιαρένια.

Ἐκτὸς γοῦν τούτων, καὶ τῶν ὧν ἔλαβεν ὁ διαληφθεὶς Δεσπότης εἰς χρῆσιν αὐτοῦ, τὰ λοιπὰ πάντα ἐπετέθησαν εἰς δύο σεντούκια καὶ εἰς ἓν σεπέτιον καὶ ἐβάλθησαν εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κὺρ Παρθενίου διὰ φύλαξιν.

Υ. Γ. Τὰ ἅπερ ἔλαβεν ὁ κὺρ Κυπριανὸς εἰς χρῆσιν αὐτοῦ ἐκ τῶν Ἱερῶν ἀμφίων καὶ ἐσημειώθησαν ἀνωτέρω τὰ ἐπέστρεψεν· ἔμεινε δὲ μόνον ἡ τῆς Παναγίας Εἰκὼν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κελλείῳ· τὰ δὲ λοιπὰ ἐπετέθησαν σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας.

,αφιδ. μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἐστάλθησαν ἀπὸ Βλαχίας ἓν μανδύον, καὶ μία πατερίτζα σεντευκιαρένια, καὶ ἓν τρικήριον, ἀφιερωθέντα τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ παρὰ τοῦ μακαρίτου Παχωμίου Ἐλασσῶνος, καὶ ἐτέθησαν καὶ ταῦτα εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας.

Τὰ ὅσα ἔχει παρμένα ὁ Πατριάρχης κὺρ Κοσμᾶς[1].

Ὠμοφόριον καλὸν τοῦ Ἡρακλείας κὺρ Ἀθανασίου, (1712—1714).

Ἐπιμάνικα διὰ μαργάρων τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπιγονάτιον διὰ μαργάρων τοῦ αὐτοῦ.

Εἷς Σάκκος χρυσοῦς βαρὺς τοῦ αὐτοῦ.

Ἓν Φελώνιον ντιμπᾶς ἄσπρος τοῦ αὐτοῦ.

Ἓν μανδύον καλὸν τοῦ αὐτοῦ.

Μία Πατερίτζα ἐγκεκοσμημένη τοῦ αὐτοῦ.

Ἓν μανδήλιον τῆς Παναγίας σιρματένιον, τὸ καλήτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα ὅπου σώζονται.

Ἕτερον ὠμοφόριον τοῦ Ἡρακλείας Βαρθολομαίου.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶν τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Τρικήριον καὶ δικήριον, καὶ σταυρὸν ἀσημένιον τοῦ Τουρνόβου Διονυσίου. (1708—1714).

Στιχάρια δύο· ἓν ἐπιτραχήλιον· ἓν περιζώνιον.

Α.

Ἐπισημείωσις. Ἄξιον παρατηρήσεως φαίνεταί μοι τὸ ὅτι ἐν τοῖς παρὰ τῷ Πορτάρῃ ἱεροῖς ἀμφίοις πρὸς χρῆσιν τῶν λειτουργούντων Ἀρχιερέων ἀναφέρεται *μόνον τρικήριον*· ὡσαύτως *ἓν τρικήριον μόνον* ἀφιεροῦται ἐκ Βλαχίας ὑπὸ τοῦ Ἐλασσῶνος Παχωμίου· ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀμφίοις, ἃ ἔλαβε πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ὁ πατριάρχης Κοσμᾶς ὁ Γ΄, ἀναγράφεται *Τρικήριον καὶ Δικήριον*, καὶ οἱ πατριάρχαι Γαβριὴλ Γ΄ καὶ Καλλίνικος ὁ Β΄ ἔχουσι καὶ ἀφιεροῦσι τῷ πατριαρχικῷ Σκευοφυλακίῳ *Δικήριον καὶ Τρικήριον*. Μὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦν ἀποκλειστικὸν τῶν Πατριαρχῶν προνόμιον τὸ *καὶ διὰ δικηρίου* εὐλογεῖν, ὡς ἦν πάλαι τὸ σάκκον καὶ μίτραν φέρειν, νῦν δὲ τὸ διβαμπούλῳ καὶ δυσὶν ἐγκολπίοις (ἐκτὸς τοῦ ἐπιστηθίου Σταυροῦ) χρῆσθαι; τὸ πρᾶγμα χρήζει μελέτης πρὸς ἐξακρίβωσιν.

† **Α. Ι. Φ.**

1. Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Πατριάρχην Κυπριανόν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Τιμιώτατοι Ἔφοροι, ἐλλόγιμοι Διευθυνταὶ καὶ Διευθύντριαι τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπικειμένης τῆς περιόδου τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τῶν Σχολῶν, ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή, πρὸς τὴν ὅσον ἔνεστι σκοπιμωτέραν διεξαγωγὴν τούτων ἀφορῶσα, ἔγνω ἵνα παράσχῃ διὰ τῆσδε τῆς ἐγκυκλίου, ἐπινεύσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῶν Δεσπότου, ταῖς κατὰ τόπους σχολικαῖς ἀρχαῖς τὰς ἑπομένας ὁδηγίας, ἔνθεν μὲν ὑπομιμνησκούσας, ἔνθεν δὲ συμπληρούσας τὰς ἐν προηγουμένοις ἔτεσι διαβιβασθείσας ὑπ' αὐτῆς τοιαύτας.

Α΄. Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις ἁπασῶν τῶν κοινοτικῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, συνῳδὰ τῷ 57ῳ ἄρθρῳ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Γενικοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς,

διεξαχθήσονται έντὸς τοῦ ἀπὸ τῆς τετάρτης 21 Ἰουνίου μέχρι τῆς Κυριακῆς 16 Ἰουλίου, κατ' ἀνώτατον ὅριον, χρονικοῦ διαστήματος. Ἐν αἷς δὲ Σχολαῖς γίνονται καὶ γραπταὶ ἐξετάσεις, κατὰ τὰς διακελεύσεις τοῦ Β'. ἄρθρου τῆς παρούσης ἐγκυκλίου, αὗται προηγηθήσονται τῶν προφορικῶν κατὰ μίαν ἑβδομάδα.

Β'. Αἱ ἐξετάσεις τελοῦνται ἐφ' ἁπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν μαθημάτων, γραπτῶς μὲν καὶ προφορικῶς ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ Σχολαρχείου καὶ Γυμνασίου, μόνον δὲ προφορικῶς εἰς τὰς τέσσαρας τοῦ Δημοτικοῦ τάξεις, ἀλλ' ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπὶ τοῦ πίνακος ὑπαγορεύσεως τεμαχίου τινὸς πρὸς ἐξέτασιν ἐν τῷ γλωσσικῷ μαθήματι.

Γ'. Αἱ ἐξετάσεις γραπταί τε καὶ προφορικαί, ὡς προωρισμέναι νὰ παράσχωσι πιστὴν καὶ ἀπέριττον εἰκόνα τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπιτελεσθείσης πνευματικῆς ἐργασίας, γενήσονται ἐφ' ἁπάσης τῆς ὁριζομένης ὑπὸ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος δι' ἕκαστον μάθημα ἐτησίας ὕλης. Τὴν θέσιν δὲ τοῦ ἀναλυτικοῦ σημειώματος τῆς διδαχθείσης ὕλης τοῦ καταρτισθέντος, ἐντολῇ τῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τῶν Διευθύνσεων καὶ ἀποσταλέντος αὐτῇ κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος, θέλει ἐπέχει τοὐντεῦθεν τὸ ἐπίσημον **Βιβλίον τῆς διδαχθείσης ὕλης**, τὸ εἰσαχθὲν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος εἰς ἁπάσας τὰς Σχολάς, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ διεξαχθήσονται αἱ τεγραπταὶ καὶ αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις.

Δ'. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, συνταχθὲν κοινῇ ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως καὶ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ ἑκάστης Σχολῆς καὶ ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἐφορίας, ἀποσταλήσεται ὑπὸ ταύτης δύο ἑβδομάδας προ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων, τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ διὰ γράμματος ἀπευθυνομένου πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, συνῳδὰ τῷ 57ῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ε'. Αἱ λογοδοσίαι τῶν Διευθύνσεων περιορισθήσονται εἰς σύντομον ἔκθεσιν περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ λήγοντος σχολικοῦ ἔτους καταστάσεως τῆς Σχολῆς αὐτῶν, κατὰ τὰς διαγορεύσεις τοῦ 39ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τῶν εἰς γενικωτέρας θεωρίας παρεκβάσεων. Ἐπίσης καὶ αἱ τῶν Ἐφοριῶν λογοδοσίαι περιστραφήσονται ἀποκλειστικῶς ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ 31ου ἄρθρου διαγραφομένων ὁρίων, ἤτοι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου κατὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος (1 Σεπτεμβρίου—31 Αὐγούστου) ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς πᾶσα παρ' οἱουδήτινος ἄλλου προσώπου ἀγόρευσις.

ΣΤ'. Ἐν αἷς Κοινότησιν εἴθισται νὰ ἐπισφραγίζωνται αἱ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις διὰ τελετῆς εἴτε ἰδίας δι' ἑκάστην Σχολὴν εἴτε κοινῆς δι' ἁπάσας, ἡ ἔναρξις τῶν ἐξετάσεων ἐγκαινίζεται δι' ἁπλῆς ἱεροτελεστίας, τῶν λογοδοσιῶν καὶ ᾀσμάτων μετατιθεμένων εἰς τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς. Ἡ δὲ διάταξις ταύτης καθὼς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ψαλησομένων ᾀσμάτων ἔσται ἡ ἑξῆς.

α'.) Ἱεροτελεστία.
β'.) Ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν.
γ'.) Ἔκθεσις τῆς Διευθύνσεως (ἢ τῶν Διευθύνσεων ἂν ἡ τελετὴ εἶναι κοινή).
δ'.) Ὕμνος πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον.
ε'.) Ἔκθεσις τῆς Ἐφορείας.
στ'.) Ὕμνος πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.
ζ'.) Δύο ἢ τρία **τὸ πολὺ** ἕτερα σχολειακῆς φύσεως καὶ μέλους ᾄσματα, μεταξὺ δὲ τούτων διανομὴ τῶν ἀπολυτηρίων, ἐνδεικτικῶν καὶ βραβείων.
η'.) Προσφώνησις ἐπισφραγιστήριος τῆς τελετῆς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀντιπροσώπου.

Εἰς ἐκείνας δὲ τῶν Σχολῶν, ἐν αἷς ἡ τελετὴ γίνεται κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐξετάσεων, ἡ τῶν μαθημάτων ἐξέτασις ἄρχεται μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μέχρι τοῦ ἑδαφίου ζ'. ἤτοι τοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὕμνου, μέρους τοῦ προγράμματος.

Ζ'. Προσφωνήσεις καὶ λογίδρια ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν δὲν ἐπιτρέ-

πονται. Ἐπίσης διάλογοι, παίγνια, μῦθοι καὶ ποιήματα μόνον ἐν τοῖς νηπιαγωγικοῖς τμήμασι καὶ ἐν περιωρισμένῳ ἀριθμῷ εἰσὶν ἀνεκτά, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀποκλειομένων ἐπιμελῶς τῶν μὴ συναδόντων κατὰ τὸ περιεχόμενον πρὸς τὸν μορφωτικὸν καὶ θρησκευτικὸν σκοπὸν τῆς διδασκαλίας, καθὼς καὶ πρὸς τὴν εὐπρέπειαν τῶν σεμνῶν τελετῶν τῶν ἐξετάσεων.

Η'. Αἱ Διευθύνσεις τῶν Σχολῶν ἐντὸς τοῦ τεταγμένου χρόνου, ὀφείλουσι νὰ ἀποστείλωσι πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς αὐτῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἔκθεσιν, τὴν ὁριζομένην ὑπὸ τοῦ 41ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, συντεταγμένην κατὰ τὰς ὁδηγίας τὰς δοθείσας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2547 καὶ ἡμερομ. 3 Ἰουνίου 1897 ἐγκυκλίου, ἧς τὸ σχετικὸν μέρος, εὐκολίας ἕνεκεν, ἐπισυνάπτεται ἐν ἰδιαιτέρῳ σημειώματι τῇ παρούσῃ. Συνιστᾶται δὲ καὶ αὖθις ἑκάστῃ Διευθύνσει ἡ κατ' ἰδίαν σύνταξις τῆς οἰκείας ἐκθέσεως καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῆς μετ' ἐπουσιωδῶν παραλλαγῶν ὑποβολῆς ταυτοσήμου σχεδὸν ἐκθέσεως διὰ τὰς δύο ἢ πλείονας Σχολὰς τῆς αὐτῆς Κοινότητος καθὼς καὶ ἡ ἀποστολή, αὐτουσίου καὶ ἀμεταβλήτου, τῆς κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀπαγγελθείσης λογοδοσίας.

Θ'. Τέλος ὑπομιμνήσκεται εἰς τὰς Ἐφορίας ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπήν, ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους 1900—1901, ἅμα δὲ ἐφιστᾶται συντόνως ἡ προσοχὴ αὐτῶν, σχετικῶς πρὸς τὰ συναφθησόμενα μετὰ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ νέα συμβόλαια, ἐπὶ τῆς πιστῆς τηρήσεως τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 22ου καὶ 23ου τοῦ Κανονισμοῦ καθὼς καὶ τῶν συμπληρωματικῶν ὁδηγιῶν τῶν περιεχομένων ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2651 καὶ ἡμερομ. 18 Μαΐου 1898 ἐγκυκλίῳ.

Τὰς ὁδηγίας ταύτας τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐντολῇ ἀνωτέρᾳ, ἀνακοινούμενοι ὑμῖν τοῖς τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ τοῖς ἐλλογίμοις Διευθυνταῖς καὶ Διευθυντρίαις τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πεποίθαμεν ὅτι θέλετε καταβάλῃ πᾶσαν φροντίδα πρὸς πιστὴν καὶ ἀνελλιπῆ ἐκτέλεσιν [αὐτῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Σχολῶν ὑμῶν, ἀναλογιζόμενοι ὅτι πᾶσα παράβασις θέλει ἐπιβαρύνῃ διὰ σοβαρᾶς εὐθύνης τοὺς ὑπαιτίους. Εἴητε δὲ ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 Μαΐου 1900.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος

κ. ἀ. α.

Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

ΟΔΗΓΙΑΙ

πρὸς σύνταξιν τῆς πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ὑποβαλλομένης ἐτησίας ἐκθέσεως παρὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν Σχολῶν.

[*ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. πρωτοκ. 2547 καὶ ἡμερομ. 3 Ἰουνίου 1897 ἐγκυκλίου*]

Α'. Στατιστικὴ τῶν ἐγγραφέντων ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς Σχολῆς καθ' ὅλον τὸ ἔτος μαθητῶν ἐν συνόλῳ τε καὶ κατὰ τάξεις, καθὼς καὶ τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διὰ διαφόρους αἰτίας ἀποχωρησάντων.

Β'. Μέχρι τίνος ἐποχῆς παρατείνονται αἱ ἐγγραφαὶ καὶ ἐπὶ τίνι βάσει γίνονται δεκτοὶ καὶ κατατάσσονται οἱ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους παρουσιαζόμενοι.

Γ'. Πότε ἤρξατο ἡ τακτικὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων, ἂν ἐχώρησεν ὁμαλῶς αὕτη μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ἢ ἄν, ἕνεκα λόγων ἀποχρώντων ἐδέησε νὰ διακοπῇ αὕτη ἐπί τινα χρόνον καὶ τίνες οἱ προκαλέσαντες τὴν διακοπὴν ταύτην λόγοι.

Δ'. Περὶ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

Ε'. Περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν καὶ πόσοι ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐξ ἑκάστης τάξεως μένουσι στάσιμοι, πόσοι δὲ ἀριστεύουσι.

ΣΤ'. Περὶ τῶν ἀπουσιῶν διδασκόντων τε καὶ μαθητῶν.

Ζ'. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν.

Η'. Περὶ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεξάγονται αὗται, καθὼς καὶ

περὶ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα λαμβάνονται διὰ τοὺς μὴ προσερχομένους εἰς αὐτὰς παῖδας.

Θ΄. Περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἐλλείψεων τῆς Σχολῆς, τοῦ δυνατοῦ τῆς ὁλοσχεροῦς ἢ ἐν μέρει διορθώσεως αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον φρονεῖ ἡ Διεύθυνσις ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευ. Ἐπιτροπῆς.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ
ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἐκδιδόντος

Ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου Δ. Φ.

ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἴσον συμφωνητικοῦ γράμματος τοῦ κὺρ Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τῆς Τυπογραφίας.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται ὅτι, ἐπειδὴ καὶ κοινῇ γνώμῃ τοῦ τε παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου, τῆς ἱερᾶς τῶν σεβασμίων ἁγίων γερόντων ὁμηγύρεως καὶ τῆς χορείας τῶν εὐγενεστάτων ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ ἡ πατριαρχικὴ Τυπογραφία μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τυπογραφικῶν ἐργαλείων καὶ πάσης ἄλλης ὕλης τυπογραφικῆς ἐνεχειρίσθη εἰς τὴν ἐπιστασίαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου κατὰ τὸ γενόμενον κατάστιχον· ὁ ρηθεὶς Ἀλέξανδρος Ἀργυράμος ὑποχρεοῦται κατὰ τὰς ἐν τῷ ρηθέντι καταστίχῳ συνθήκας νὰ τὴν καλλιεργήσῃ, νὰ τὴν τελειοποιήσῃ καὶ νὰ αὐξήσῃ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ τυπογραφικὰ ἐργαλεῖα καὶ νὰ τὴν ρυθμίσῃ κατὰ πάντα τυπογραφικὸν τρόπον ὡς εἰδήμων τυπογραφίας. Ὑπόσχεται προσέτι ὅτι δὲν θέλει ἀπαιτήσῃ ποτὲ ἀπὸ τὸ Κοινὸν οὐδὲ ὀβολόν, οὔτε δι' ἔξοδα τυπογραφίας, οὔτε διὰ ζημίας, οὔτε δι' ἄλλην καμμίαν αἰτίαν, οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ κληρονόμοι του· καὶ ἂν ποτε παραιτηθῇ ζῶν, ἢ ἂν (ὃ μὴ γένοιτο) τῷ συμβῇ θάνατος, ἡ τυπογραφία θέλει μένῃ ἐλευθέρα ἐκτὸς χρέους, καὶ τὸ Κοινὸν ἀκαταζήτητον διὰ χρέος ὁποιονδήποτε τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου, ὡς μὴ ἔχοντος ἄδειαν νὰ δανεισθῇ ἐν ὀνόματι τῆς τυπογραφίας οὐδὲ ὀβολόν. Ὀφείλει ὁ ρηθεὶς Ἀλέξανδρος νὰ τυπόνῃ ἀμίσθι ὅλας τὰς ἐμπιπτούσας ἐγκυκλίους ἐπιστολὰς καὶ ἀποδείξεις καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα τῆς Συνόδου. Καὶ ὅταν ρυθμίσῃ τὴν τυπογραφίαν καὶ τὴν φέρῃ εἰς κατάστασιν τοῦ νὰ ἐκδίδωνται ἐξ αὐτῆς βιβλία καὶ νὰ ὠφελῆται καὶ αὐτός, ὀφείλει νὰ πληρώνῃ εἰς τὸ Κοινὸν καθ' ἕκαστον μῆνα ἐνοίκιον διά τε τὰ οἰκήματα τῆς τυπογραφίας καὶ τὰ τυπογραφικὰ ἐργαλεῖα, ὅσον ἤθελεν ἐγκριθῇ συνοδικῶς, καὶ νὰ δίδῃ τότε εἰς τὴν κάσσαν τοῦ Κοινοῦ ἰδιαίτερον συμφωνητικὸν γράμμα περὶ τοῦ ἐνοικίου. Προσομολογεῖ δὲ καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος μετὰ τῆς χορείας τῶν ἐπιτρόπων ὅτι ἐν ὅσῳ ὁ ρηθεὶς κύριος Ἀλέξανδρος Ἀργυράμος καλλιεργεῖ τὴν τυπογραφίαν καὶ τὴν προάγει μετὰ τῆς ἀνηκούσης ἐπιμελείας καὶ ἀγρύπνου προσοχῆς καὶ ἐκτελεῖ ἀόκνως καὶ ἀνελλιπῶς τὰς γενόμενας συνθήκας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, θέλει μένῃ ἐπιστάτης καὶ ἐνεργὸς πάσης κανονικῆς καὶ ἀδιαβλήτου τυπογραφικῆς ἐργασίας, μηδενὸς ἄλλου προτιμωμένου. Καὶ δι' ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν εἰρημένων ἐγένοντο δύω ἀποδεικτικὰ γράμματα, καὶ τὸ μὲν ἐδόθη τῷ κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Ἀργυράμῳ, τὸ δὲ ἐναπετέθη εἰς τὴν κάσσαν τοῦ Κοινοῦ.

,αωλα΄ κατὰ Μάρτιον μῆνα.

βεβαιοῖ.

† *Ὁ Καισαρείας Γεράσιμος.* — † *Ὁ Ἐφέσου Χρύσανθος.* — † *Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.* — † *Ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας.* — † *Ὁ Δέρκων Νικηφόρος.*

Σφραγὶς
(τοῦ Κοινοῦ)

ΣΗΜ. Προσεχῶς ἐκδοθήσεται καὶ τέταρτον ἔγγραφον τοῦ 1856.

ΤΟΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ*

Ἐκ τῆς ἁπλῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος δηλοῦται ἡ μεγάλη σημασία, ἣν ἐκέκτητο μεταξὺ τοσούτων ἑτέρων κοινοτήτων εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ προεδρεύειν αὐτὸν τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἐν γενικαῖς συνελεύσεσι τῶν κατοίκων πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν βιβλίων τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν τοῦ ναοῦ. Καὶ ἐγὼ μὲν ἅπαξ εἶδον τὴν μνείαν τῆς ἐν τοιαύτῃ γενικῇ συνελεύσει παρουσίας τοῦ πατριάρχου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καθῆκον αὐτοῦ θεωροῦντος τὸ προεδρεύειν ἐνοριακῆς συνελεύσεως, ἐν ᾗ παρεκάθηντο μέγας τε λογοθέτης τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀνώτεροι ὑπάληλλοι καὶ ἀξιωματικοὶ τῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας, ἴσως δὲ καὶ ἕτεραι συνελεύσεις συ-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 227 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

νεκλήθησαν οὕτως· ἀλλ' ἐθεωρεῖτο προνομιοῦχος[4] ἡ κωμόπολις Μεγάλου Ῥεύματος, ὡς ἡ παράδοσις φρονεῖ τοιαύτην καὶ τὴν ἑλληνικὴν εἰς Τὰ Ταῦλα[5] κοινότητα. Προνόμια δὲ τῆς κοινότητος τοῦ Μ. Ῥεύματος ὑπῆρχον ἄσειστα καὶ βεβαιότατα καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἡ παρ' αὐτῆς ἐπιβολὴ νόμων καὶ διατάξεων εἰς πάντας τοὺς αὐτόθι κατοικοῦντας, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος καὶ θρησκεύματος, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἔξωθεν ἐρχομένους χάριν ἐμπορίας, ἐξ ἑτέρων δηλάγε δὴ τοῦ Βοσπόρου χωρίων, οἵτινες ὑπέκυπτον εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὴν διάταξιν, διότι ταύτην ἐπεκύρου ὁ διοικητὴς τοῦ Γαλατᾶ, ὅστις εἶχε δικαιοδοσίαν ἐκτεταμένην, εἰς βαθμὸν μάλιστα, ὃν ἀκριβῶς ἀγνοοῦμεν [6].

Μελετήσατε τὰς ὀλίγας λέξεις, δι' ὧν τὸ φιρμάνιον τοῦ 1198 καθίσταται γνωστὸν ἡμῖν, ἵνα μάθωμεν ὅτι τῆς κωμοπόλεως οἱ κάτοικοι κατώρθωσαν 'ν' ἀπαλλαγῶσι πάσης χρηματικῆς ὑποχρεώσεως, εἰς ἣν αὐτή τε καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ παραθαλάσσιαι ὑπεβάλλοντο δι' ἀπροσδόκητον πνιγμὸν ἀνθρώπου τινος ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ τοῦτο μὲν ἐγένετο τῷ 1784—1785. Ἀλλὰ περὶ τὰ 1653—1654 ἐπεβλήθη τοῖς ἰουδαίοις τοῖς παροικοῦσι τῷ Μεγάλῳ Ῥεύματι τὸ καταβάλλειν τὰς αὐτὰς χρηματικὰς ὀφειλὰς ἃς καὶ οἱ ἕλληνες ὀρθόδοξοι, κατὰ τὰ μετὰ χεῖρας αὐτῶν ἐπίσημα σουλτανικὰ γράμματα. Περὶ τὰ 1725—1726 ἐπεκύρωσιν ἡ κοινότης τὸ παλαιὸν αὐτῆς δικαίωμα τοῦ μὴ καταβάλλειν φόρον ὑπὲρ τῶν διὰ ξηρᾶς προερχομένων ἀπὸ Ῥούμελ-ι-Ἰσὰρ καὶ Σωσθενείου σταφυλῶν, ἅτε τῶν διὰ θαλάσσης στελλομένων ὑποβαλλομένων εἰς μετριωτάτην τινα φορολογίαν, ἑνὸς παρὰ τὸ φόρτωμα, δηλαδὴ ἑνὸς ἀργυροῦ γροσίου τῆς σήμερον. Τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 17—20 ἰλάμια, κατὰ ζήτησιν τῶν ἑλλήνων ὀρθοδόξων κατοίκων τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος ἐκδοθέντα, ἐπιβάλλουσιν ἀποφάσεις καὶ νόμους οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐκείνου κατοίκους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τοῦ Ὀρτάκιοϊ, Κουρούτζεσμε καὶ Βεσικτασίου ἰουδαίους τε καὶ ἀρμενίους, εἰς τοὺς ἀχθοφόρους αὐτοὺς καὶ τοὺς δι' ἀκατίων εἰς τὴν κυρίως Πόλιν διαπορθμεύοντας ἐκ τοῦ Μ. Ῥεύματος. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ τὰς μεταξὺ κατοίκων καὶ πωλητῶν τῶν τροφίμων γινομένας συμφωνίας ἐπεκύρου ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπεία τοῦ ναοῦ, διότι οὐδ' ἐξηγεῖται ἄλλως ἡ σύμπτωσις παρομοίας περιπτώσεως καὶ τὸ δίκαιον τῆς κοινότητος ταύτης καὶ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῆς τοῦ συνεχῶς ζητεῖν τὴν δι' ἰλαμίου καὶ φιρμανίου κύρωσιν προγεγονυίας ἀποφάσεως: οὗ ἕνεκα καὶ τὰ σχετικὰ τουρκικὰ διατάγματα ἔμενον, ὡς ἔοικε, πεφυλαγμένα ἐν τῷ ταμείῳ τῆς κοινότητος, ὡς ἡ ἐν τῷ κώδηκι λέγει σημείωσις.

§

Καὶ ἡ μὲν μελέτη τῶν τοιούτων ἐγγράφων, ἐὰν μάλιστα καὶ εὑρεθῶσι μὲν πολλὰ καὶ μελετηθῶσι δ' ἀντιβαλλόμενα πρὸς ἄλληλα, δείξει οὐ μόνον ὕπαρξιν δικαιωμάτων τῶν κατὰ τόπους ἐν Ἀνατολῇ κοινοτήτων, προβιβαζουσῶν εἶδός τι συστήματος ἀποκεντρωτικοῦ, κεκυρωμένου μὲν ὑπὸ τοῦ κράτους, τὴν δὲ πρώτην αὐτοῦ σύστασιν ἀνάγοντος εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἐμπορίας εἴδη, ἣν ἑκάστη κωμόπολις διεξῆγεν· οὕτως ἡ περιοχὴ πᾶσα Σωσθενείου καὶ Ῥούμελ-ι-Ἰσὰρ παρῆγε σταφυλὰς, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Νεοχωρίου διεκρίνονται ὡς ναυτικοί.

§

Ἱκανὰ τῶν τουρκιστὶ γεγραμμένων ἰλαμίων ἀναφέρονται εἰς ἔξωσιν ἀνθρώπων κακῆς διαγωγῆς ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως· τὸ τοιοῦτο φαίνεται βεβαίως εἰς ἡμᾶς σήμερον παράδοξον· ἀλλ' οἱ τότε χρόνοι καὶ αἱ τότε κυβερνήσεις, οἱ μὲν ἐπέβαλλον, αἱ δὲ ἀνεγνώριζον τὸ τοιοῦτο δικαίωμα τοῖς κοινότησι, τῆς ἀπομακρύνσεως δῆλον οὖν ἀνθρώπων οὐ χρηστὴν ἐχόντων πολιτείαν (ἔνθα ἡ λέξις «πολιτεία» τίθεται καλῶς ἀντὶ τῆς κακῶς σήμερον λεγομένης «συμπεριφορᾶς»). Ἀλλ' ἐν τοῖς τότε χρόνοις αἱ κοινότητες ἐκέκτηντο τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξελέγχειν τὴν «πολιτείαν» ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ τῆς διαίτης ἄχρι τῶν σχέσεων ἑκάστου καὶ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς· διότι ἡ ξενικὴ ἐνδυμασία, δεικνύουσα ἄνθρωπον ὑπηκοότητα ξένην κεκτημένον, ἣν ἀπηγορευμένη τοῖς ὑπηκόοις τοῦ κράτους, ἐγένετο δ' ἐξέτασις ἀείποτε τῆς ἐνδυμασίας, ἣν ἔφερον οἱ ἔξωθεν εἰς τὸ κράτος τὸ τουρκικὸν εἰσερχόμενοι· ἔνθεν καὶ ἄρθρα ἀναγινώσκομέν ποτ' ἔν τισι συμβάσεσι καὶ συνθήκαις περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ μὴ πε-

4. βλέπε τὸ φιρμάνιον ὑπ' ἀριθμὸν 7.

5. τὸν λόγον, δι' ὃν προτιμῶ τοιαύτην γραφὴν τοῦ ὀνόματος ἴδε ἐν «Ἐγγράφοις Λίθοις καὶ Κεραμίοις» μου, σελ.

6. μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος (ΙΗ΄) αἰῶνος, ἐπὶ παραδείγματι, διοικητικῶς ὑπήγετο τῷ βοεβόδα τοῦ Γαλατᾶ ἡ Προικόννησος· βλ. Μ. Ι. Γεδεών «Προικόννησος», σελ. 219.

ριεργάζεσθαι τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους ὑπαλλήλους τὰς ξενικὰς ἐνδυμασίας· ἐπὶ παραδείγματι, τῷ 1393 ὁ σουλτάνος Βαγιαζὶδ Α΄ ὁ Κεραυνὸς (Ἰλδιρὶμ), ἐκδοὺς χάτι-χουμαγιοὺν ὑπὲρ τῆς Βλαχίας, ἐπὶ Μίρτζα βοεβόδα, καθορίζει σαφῶς[7] ὅτι «ὅσοι τῶν Βλάχων ἀπεράσουν ὑπὸ τὴν τοῦ κράτους ἡμῶν ἐπικράτειαν, δι' ἰδίας ὑπηρεσίας, νὰ εἶναι διὰ τὴν ἐνδυμασίαν των ἀνεξέταστοι»· ἀλλὰ καὶ νεώτερα αὐτοκρατορικὰ ἔγγραφα κατόπιν ἐκείνου κυροῦσι τὸν ὅρον τοῦτον τῆς συμβάσεως, καὶ τελευταῖον τὸ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Βλαχίας Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην ἐκδοθὲν τῷ 1803 χάτι-χουμαγιοὺν τοῦ σουλτάνου Σελὶμ Γ΄ διακελευόμενον «οἱ κάτοικοι Βλαχίας νὰ μὴν ἐπηρεάζωνται παρ' οὐδενὸς εἰς τὸ περὶ ἐνδυμάτων καὶ κιαφετίων (λαμπρῶν φορεμάτων)». Οὔτ' ἠδύνατό τις τότε ξενικὴν φέρων ἐνδυμασίαν καὶ κράτους εὐρωπαϊκοῦ ὑπήκοος ἵνα συνάψῃ γάμον μεθ' ὑπηκόου τοῦ τουρκικοῦ κράτους χριστιανῆς, ἢ προηγουμένως ἀποβάλλων τὴν ὑπηκοότητα αὐτοῦ διὰ πράξεως, ἥτις παρὰ ταῖς ἐνοριακαῖς ἐπιτροπαῖς (τοὐλάχιστον διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν) γινομένη ὑπεβάλλετο κατόπιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἔν τινι δῆθεν κώδηκι τοῦ πατριαρχικοῦ γραμματοφυλακείου περιέχονται σημειώματα εὐτελῆ τῶν «ἀδειῶν γάμου» τῶν ἐκδεδομένων, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1813—1831 ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχιδιακόνου[8], καὶ ἐκ τῶν σημειωμάτων τούτνω δύναταί τις ἴσως ἀνευρεῖν τοιαῦτα συνοικέσια, ἐφ' ὅροις γινόμενα, ὧν ἐστι δεῖγμά τι καὶ μαρτύριον τὸ παρασυναπτόμενον ὑποσχετικὸν χριστιανοῦ τινος ὀρθοδόξου, ὑποχρεουμένου 'ν' ἀποβάλῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν καὶ 'να ζῇ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει «μὲ σχῆμα ραγιαδικόν». Ταῦτα συμβαίνουσι τῇ 20 ὀκτωβρίου 1827: ἐξ οὗ τεκμαιρόμεθα λοιπὸν οἷα συνέβαινον ἐν καιροῖς προγενεστέροις.

τὸ ὑποσχετικόν ἐστι τοῦτο:

Διὰ τοῦ παρόντος μου ὑποσχετικοῦ γράμματος δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος Χατζῆ Χρῆστος, υἱὸς τοῦ Ἠλία, ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Βελισσοῦ, ὅτι εὑρεθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀποφασίσας εἰς τὸ νὰ περάσω τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου ἐνταῦθα εἰς Βασιλεύουσαν μὲ σχῆμα ραγιαδικὸν, ἀπέβαλον τὴν φράγκικην ἐνδυμασίαν, καὶ ἀποκατέστην οἰκείᾳ μου βουλῇ καὶ προαιρέσει καθολικὸς ραγιᾶς τῆς κραταιᾶς ὀθωμανικῆς βασιλείας, διὸ καὶ ὑπόσχομαι καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπόκειμαι κατὰ μὲν τὸ πνευματικὸν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν κατὰ καιρὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, κατὰ δὲ τὸ πολίτευμα νὰ εἶμαι καὶ νὰ λογίζωμαι γνήσιος ραγιᾶς ὑποτελὴς, καὶ ὑπόφορος τῆς κραταιᾶς ταύτης ὀθωμανικῆς βασιλείας, χωρὶς νὰ γνωρίζω ποτὲ ἄλλην τινὰ ξένην ἐξουσίαν· ταῦτα ὑπόσχομαι νὰ φυλάξω μέχρι τέλους ζωῆς μου, καὶ νὰ διάγω τιμίως καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου ταύτας παριστῶ καὶ τὸν κεφίλην μου Στραστὴν Νικολάου, κάτοικον ὄντα εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἐδρανεκαπίου. Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον ὑποσχετικὸν γράμμα καὶ ἐδόθη τῇ Ἐκκλησίᾳ—αωκζ΄ ὀκτωβρίου κ΄.

(ὑπογραφὴ σλαβωνιστὶ καὶ ἡ μετάφρασις)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ γούναρις καὶ ἐξάδελφος τοῦ Χ" Χρήστου μένω ἐγγυητὴς ὑπὲρ αὐτοῦ, ἰδοὺ καὶ τὸ δάκτυλόν μου.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ἐγγυοῦμαι ὑπὲρ τοῦ Εὐστρατίου

§

Ἡ τῶν ἑλληνικῶν δὲ γραμμάτων, κοινοτικῶν καὶ πατριαρχικῶν, ἐξέτασις εἰς συμπεράσματα ἄγει περίεργα. Τὸ ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀποφάσεις κοινοτικὰς ἀφορώσας εἰς ἔργα κοινωφελῆ, σύστασιν δῆλα δὴ νοσοκομείων καὶ σχολείων, οὐδὲν

---

7. Φωτεινοῦ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας· τομ. Γ΄, σελ. 369, καθὼς καὶ 373 καὶ 385.

8. ὁδοῦ πάρεργον ἀνακινήσας τὰς σελίδας τοῦ κώδηκος, ἐπὶ ποδὸς, ἔλαβον ἁπλῶς σημείωσιν τῶν ἀρχιδιακόνων τοῦ Πατριαρχείου, οἵτινες ἦσαν οὗτοι τότε· 1813—1818 *Γρηγόριος*, ὁ τῇ 11 αὐγούστου 1818 σημειούμενος μητροπολίτης Τιβεριοπόλεως (ὁ κατόπιν Ἀδριανουπόλεως)—1819 *Μακάριος*, ὁ τῇ 14 φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου σημειούμενος μητροπολίτης Σηλυβρίας—1820; *Διονύσιος*—τῇ 27 μαρτίου 1820 *Μελέτιος*—τῇ 28 φεβρουαρίου 1821 *Νικηφόρος*—τῇ 10 ἀπριλίου 1821 *Ἡσαΐας*—τὸν μάϊον τοῦ 1821 (ἕτερος;) *Νικηφόρος*—τῇ 1 αὐγούστου 1822 *Διονύσιος*—8 ἰουλίου 1824 *Νικηφόρος*, τὸ δεύτερον; διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν καὶ τῇ 4 σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου γενόμενος πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου—τῷ 1824 *Ἄνθιμος*—τῇ 9 ἰουνίου 1827 *Ἰγνάτιος* ὁ ἐκ Λέρου,, ψηφισθεὶς τῇ 17 ἰουνίου 1829 μητροπολίτης Σαμακοβίου (ὁ κατόπι Βόσνης;)—μετ' αὐτὸν *Κωνστάντιος*, ὁ τῇ 16 μαΐου 1830 μητροπολίτης Στρωμνίτζης (Τιβεριοπόλεως;) ψηφισθεὶς (ὁ καὶ κατόπι Προύσης) —6 ἰουλίου 1830 *Γαβριὴλ*—31 ἰανουαρίου 1830 ἀναφέρεταί τις Ἰωαννίκιος ἢ Ἰωακεὶμ. Ὁ κώδηξ ἔφερεν ἀριθμὸν 120 νομίζω, ἦν δ' ὀλίγῳ πιναρός.

ἄπορον· ἐπίσης δὲ σύνηθες ἦν τὸ καὶ ὁροθετεῖν περὶ τῶν ἐν ναοῖς συμβανόντων, οἷον δίσκων καὶ κιβωτίων πρὸς ἄθροισιν ἐλεημοσυνῶν καὶ πωλήσεως κτημάτων ἢ καὶ στασειδίων τῶν τοῦ γυναικίτου κυρίως· ὑπὲρ ὧν καὶ γράμμα ὁροθετήριον τέμνον τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὰς διαφορὰς (τόμον) ἐξέδωκε κατὰ μάϊον τοῦ 1825 ὁ πατριάρχης Χρύσανθος. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἄλλοτε. Παράδοξος ὅμως ἡ ἀνάμιξις τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν ἐκ νέου καὶ στερεωτέραν οἰκοδομὴν τῆς καλύβης, ἐν ᾗ διέμενεν, ἐν καιρῷ πανώλους, ὁ ἐπὶ τούτῳ ἱερεύς, ὡς καὶ ἡ ἀνάμιξις εἰς τοὺς διορισμοὺς τῶν νυκτοφυλάκων. Ἐάν τις ἐθέλῃ δικαιολογίαν τῆς ἀναμίξεως ταύτης, εὑρίσκει πρόχειρον ταύτην ἐν τῇ διὰ συνήθων ἀρῶν κατασφαλίσει τῶν κοινῶς ἀποφασισθέντων, περί τε τοιούτων ὑποθέσεων, ἃς ἀναφέρω νῦν, καὶ περί τινων ἀστυνομικὸν ἢ καί πως ἀγορανομικὸν χαρακτῆρα φερουσῶν. Ἀλλ' ἡ ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἀνάμιξις δίδει τὸ δικαίωμα καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἀναμίξεως ἐν ὑποθέσεσι παρομοίαις, ὧν ἡ φύσις οὔτε πρότερον οὔτε σήμερον δικαιολογεῖ ἀνάμιξιν οἱανδήποτε. Πρὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν προσεκτικῶς ἐξητάζομεν μετὰ τοῦ διδάκτορος καὶ νῦν εἰσαγγελέως πρωτοδικῶν Ἰω. Κηπουρίδου τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἢ μᾶλλον ληγούσης ταύτης ἑκατονταετηρίδος βιβλία τῆς διαχειρίσεως τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου Σεβαστοπούλου [9], οὗ καὶ ἵδρυσις ἢ σύμπηξις καὶ διάλυσις ἐγένετο διὰ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον: ἀρχιερεῖς τῆς συνόδου καὶ πατριάρχης οἰκουμενικὸς ἐδίκαζον ὑποθέσεις ἐμπορικῆς καὶ τραπεζιτικῆς φύσεως, ἐξελέγχοντες δὲ τοὺς ἀπολογισμοὺς τῆς διαχειρίσεως ἐπεκύρουν αὐτούς, εὐλογοῦντες τοὺς οὕτως ἐπίσης σπείροντας καὶ ἐπ' εὐλογίαις θερίζοντας. Οὐχὶ σπανίως ἀποφάσεις τινὲς ἐπέβαλλον ἢ οὕτως ἢ ἄλλως τὴν ἀνάμιξιν ἐν αὐταῖς τοῦ Πατριαρχείου συνοπτικώτερόν πως, εἴπερ ἡ ὑπόθεσις προέκειτο, διεξαγομένη πρότερον ἐνώπιον δικαστηρίου, ἵνα λυθῇ δι' ὅρκου· βεβαίως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ διαφερόμενοι προσέφευγον εὐθὺς πρὸς τὸ συμπέρασμα μὴ διερχόμενοι πρότερον τοὺς εἰθισμένους ὅρους· ἐν τῇ «Νομικῇ Συναγωγῇ» τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, ἐν φύλλῳ 129β, φέρεται γράμμα συνοδικὸν καὶ τῆς αὐλῆς, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν (ὀφφικιάλων) τοῦ Πατριαρχείου, ἑρμηνεῦον καὶ μαρτυροῦν τὰ λεγόμενά μου ταῦτα· ἐξεδόθη κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1645 καὶ ἔχει ᾧδε.

Παρθένιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τοῖς ἐντευξομένοις τῷ παρόντι ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς, υἱοῖς ἀγαπητοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχὴ δὲ καὶ εὐλογία καὶ συγχώρησις παρ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐλθόντες ὅ τε Θωμᾶς ἀπὸ Καστορίας ἐκ χώρας Περλεπὲ, υἱὸς Νικολάου τοῦ Ντογαντζῆ, ὁ Ἰωαννάκης Κωνσταντινουπολίτης, υἱὸς Νικολάου Τσακωνίτου καὶ ὁ Χρυσόσκουλος Γεωργίου ἀπὸ Γαλατᾶ τοῦ Σταυροδρομίου καὶ παραστάντες ἐπὶ συνόδου εἶπον καὶ ἀνήνεγκον τὴν οὖσαν πραγματείαν αὐτῶν ἐν τῷ καραβίῳ τῆς σάϊκας Λαμπρινοῦ τοῦ καραβοκυρίου τοῦ ἀπὸ Λέρου ἣν ἔθεντο ἐν αὐτῷ ἀπὸ Μισιρίου, καὶ ὁ μὲν Θωμᾶς καὶ Ἰωαννάκης εἶχον ρύζιον πραγματείαν ἑρτέπια μεγάλα τεσσαράκοντα πέντε, πρὸς ἑξήκοντα γρόσια ἕκαστον ἑρτέπιον, καφὲ τέγκια δύο, καντάρια ἕνδεκα, ἀνὰ εἴκοσι δύο γρόσια τὸ καθ' ἓν, σπαθία λάμια εἴκοσι τέσσαρα, τιμῆς γροσίων ἑκατὸν τὰ πάντα, καὶ οὐρὰς σαμουρίων διακοσίας, γροσίων ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ Χρυσόσκουλος λίβανον καντάρια πέντε καὶ ἥμισυ, οὗ τιμὴ γρόσια ἑκατὸν δέκα, σεντζατέδων τὸν ἀριθμὸν ἐννενήκοντα ὀκτὼ, τιμῆς γροσίων τετρακοσίων, καὶ ζωνάρια καὶ πεστεμάλια καὶ μόσχον γροσίων ὀγδοήκοντα, καὶ πάλιν οἱ τρεῖς ὁμοῦ συντροφικὸν λινάρι τζουβάλια ἓξ, καντάρια πεντήκοντα δύο καὶ ἥμισυ, πρὸς τέσσαρα γρόσια ἕκαστον καντάρι, καὶ ἐρχόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν συνελήφθησαν ὑπό τινος πλοίου μεγίστου, ὡς φασὶν, ἀπὸ τῶν μερῶν τῆς Ἐγκλιτέρας καὶ ἀφῃρέθησαν πάντων καὶ ὑστερήθησαν, αἰχμάλωτοι γεγονότες, περὶ τῆς

9· ἀπωλέθησαν κατὰ τὴν ἐν Φαναρίῳ πυρκαϊὰν, ἐν ἀπριλίου τοῦ 1877·

συμβάσης οὖν αὐτοῖς ταύτης τῆς ἀπροσδοκήτου συμφορᾶς ἐζητήθησαν παρ' ἡμῶν συνοδικῶς βεβαιῶσαι διὰ πίστεως αὐτῶν καὶ πληροφορίας, εἴγε ἀληθῆ εἰσι τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα· καὶ δὴ τοῦ ἱεροῦ καὶ θείου Εὐαγγελίου προτεθέντος εἰς μέσον, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἐδέξαντο οἱ τρεῖς αὐτοὶ χριστιανοὶ, Θωμᾶς, Ἰωαννάκης καὶ Χρυσόσκουλος τὸν ὅρκον μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ εὐλαβείας. καὶ πρὸς πάντας ἑαυτοὺς ἔδειξαν ἀληθεύειν ἐπὶ πᾶσι καὶ μὴ ψευσθῆναι αὐτοὺς κατά τι ἐφ' οἷς ἀπώλεσαν, ἐκτὸς τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ἀσημικῶν εἰδῶν καὶ τῶν χρημάτων τῶν παρ' αὐτοῖς ὄντων καὶ ἐξόδων τῆς ὁδοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων, ἅπερ ἦσαν ἔνδον τοῦ πλοίου αὐτῶν, καὶ ἡρπάγησαν καὶ αὐτὰ σὺν τῇ πραγματείᾳ ἐκείνῃ, μὴ ἀριθμηθέντα ὅλως εἰς τὴν τῆς πραγματείας ἐκείνης ποσότητα. Τούτου χάριν, εἰς ἔνδειξιν πάντων καὶ ἀσφάλειαν τοῦ εὐαγγελικοῦ αὐτῶν ὅρκου καὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, γράφομεν τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν γράμμα καὶ παρέχομεν τοῖς εἰρημένοις τοῖς ζημιωθεῖσι καὶ ἀδικηθεῖσι, καὶ κατασφαλίζομεν αὐτὸ ταῖς κάτωθεν ὑπογραφαῖς ἀρχιερέων τε καὶ κληρικῶν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αχμε' σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιδ'.

καὶ τοιαῦτα μὲν ἔγγραφα πατριαρχικὰ συμπαρεξεταζόμενα χρήσιμά ποτε γενήσονται καὶ τῷ μελετῶντι τὴν ἱστορίαν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐμπορίου, εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα, οὐ μόνον εἰς κληρονομικὰ δίκαια ἀφορῶντα, ἀλλὰ καὶ εἰς δόσεις καὶ λήψεις ἐμπορικὰς ὅλως, καὶ εἰς διαίτησιν κτημάτων· ἐξέδωκεν ὁ πολὺς Lingenthal τέσσαρα τοιαῦτα [10], εἰς ἃ παραπέμπω τοὺς φιλομαθεῖς τῶν ἀναγνωστῶν. Ἐκ πάντων τῶν ὁμοίας φύσεως ἐγγράφων δείκνυται λαμπρῶς οἵα τις ἦν ἡ δικαιοδοσία καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἤτοι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεωςκαὶ εἰς ὅσον ἠδύνατο 'ν' ἀρθῇ δυνάμεως ὑπὸ δεξιοὺς νόας σκιαζόμενον καὶ διεξαγόμενον οὕτως εἰπεῖν· λέγεται δ' ὅτι ποτ' ἤρθη, κατὰ τὴν πρώτην ἱερατείαν τοῦ Σαμουὴλ Χαντζερῆ, ἐπὶ μάρτυρι τῷ Σεργίῳ Μακραίῳ [11], οὕτω γράφοντι· « τῇ δὲ ἀκριβεῖ διαδικασίᾳ ἀπαραλόγιστον τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀποδείξας δικαστήριον καὶ καταστήσας δραστικωτάτην καὶ ἄφυκτον αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν ἐν τοῖς βιωτικοῖς καὶ τὸ δίκαιον πάντοθεν ἐνεργὸν, οὐ βίᾳ, οὐ χάριτι, οὐ δυσωπίᾳ οἱουδηποτοῦν προσώπου, οὐ χρήμασι καὶ εἰκαίοις παραλογισμοῖς ἀθετούμενον, οὐδένα τῶν διαφερομένων πρὸς ἀλλήλους χριστιανῶν ἀφῆκεν εἰς τὰ ἔξω ἀφορᾶν δικαστήρια· ἀλλὰ καὶ διαφορὰν εἴ ποτέ τις ἔσχε μετ' ἀπίστου, αἱροῖτο ἐκεῖνος τὴν ἐπὶ τοῦ τοιούτου κριτηρίου διαδικασίαν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἔστεργε· πολλάκις δὲ καὶ δι' ὁρισμοῦ βασιλικοῦ προσετάγησαν οἱ διαφερόμενοι περὶ μεγάλων τῇ τούτου εὐθύνῃ».

§

Ταῦτα ἐν εἴδει ἑρμηνείας ἐπιτάττονται τῇ σημειώσει τοῦ κώδηκος τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος περὶ τῶν τοπικῶν ἀρχείων τῶν αὐτόθι, ἐνταῦθα γραφόμενα διὰ τὸ μὴ εὑρεθῆναι πιθανῶς εὐκαιρίαν ἑτέραν. Ἄριστον καὶ κοινῆς ὠφελείας ἔργον ἡ ἔκδοσις ἀναγραφῶν καὶ σημειώσεων τοιούτων.

ὁ μ. χ. **Μ. Ι. Γ.**

ΔΥΟ ΠΑΛΑΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἐκδοὺς ἐν τόμῳ Δ' τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» (σελ. 285 καὶ ἑξῆς) ἀρχαιότατον ἑλληνιστὶ γεγραμμένον μνημεῖον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ἤτοι τὴν «πολιτείαν τῶν ἁγίων πατέρων Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου», ἧς ἐκτενής τις περίληψις εὕρηται παρὰ Φωτίῳ ἐν τῇ λεγομένῃ Μυριοβίβλῳ, συνεχίζω σήμερον, μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ὅλων ἐκκαίδεκα, τὰς ἐνασχολήσεις ἐκείνας, διὰ τῆς ἐκδόσεως δύο παλαιῶν κειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ σχολίων ὀλιγίστων, ἅτε κρίνων ἐπαρκῆ τὰ γραφέντα ἐν ὑποσημειώσεσι τῆς «Πολιτείας», εἰς ἃ καὶ παραπέμπω.

Τὸ νῦν ἐκδιδόμενον κείμενον μετεγράφη ἀπὸ τοῦ 23 μεμβρανίνου χειρογράφου κώδηκος τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, ὅστις ἐστὶ δίστηλος, καλῶς γεγραμμένος, περὶ τὴν

---

10. Mémoires de l' Académie Inperiale de St Petersbourg tome XXVIII, ἀριθ. 7. Handbücher des Geiistlichen Rechts aus den zeiten des Untergehenden Byzantinischen Reiches κλπ. Petersbourg, σελ. 43 — 45.

11. « Ὑπομνήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας » παρὰ Κ. Ν. Σάθᾳ· Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης τόμ. Γ', σελ. 247·

ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα· τὸ περὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κείμενον ἐκτείνεται ἀπὸ φύλλου 286 B2--299 B2.

Μ. Ι. Γ.

(286B1,2) † Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μεγάλου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου ἐν χριστιανοῖς βασιλεύσαντος.

§ α' Τὰ κάλλιστα τῶν διηγημάτων οὐ μόνον ἡδονὴν ἐνίησι τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς μίμησιν διεγείρει τοὺς ἐντυγχάνοντας· φιλεῖ γάρ πως ἡ ἀκοὴ τούτοις ἐπεντρυφᾶν, ὥσπερ ἄρα καὶ ὀφθαλμὸς τοῖς λαμπροῖς σώμασι· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἀκοὴ καὶ ὀφθαλμός, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ διά(287A,1)νοια, δι' ἧς καὶ ἄνθρωποι εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι πιστευόμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, φέρε τι καὶ ἡμεῖς ἓν τῶν λίαν καλλίστων καὶ ὀνησιφόρων διηγημάτων εἰς μέσον προθήσομεν, καὶ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τῇ τῶν καλῶν διηγήσει εὐφράνωμεν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς νοητῶς ἑστιάσωμεν.

§ β' Τὰ κατὰ τὸν μέγαν ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντῖνον πολλοὶ πολλαχῶς ἱστορικοί τε καὶ λογογράφοι δι' ὑψηγορίας καὶ ἐπιτάσεως λόγου συγγεγραφότες οὐκ εὔλιπτα καὶ εὐκρινῆ, ἅτε λόγῳ πολλῷ ῥέοντα, τοῖς ἐντυγχάνουσι προὔθηκαν· ἀλλὰ τῇ (A,2) ἰδίᾳ χαριζόμενοι δόξῃ, τῆς τοῦ πέλας ὠφελείας οὐ πεφροντίκασιν. Ἡμεῖς δὲ, οἱ τῶν ἔξω μαθημάτων ποσῶς γ' οὖν μετειληχότες, τοῖς ἔνδον δὲ καὶ ἡμετέροις δαψιλῶς ἐμφορηθέντες, ἐπὶ χεῖρας πάντων τὰς βίβλους εἰληφότες, κατὰ τὸ τῆς σοφῆς μελίσσης ὑπόδειγμα, πάντων ἀπενθισάμενοι τὰ κρείττω καὶ λυσιτελέστερα, ἀκόμψῳ τινὶ καὶ ταπεινῷ λόγῳ, χάριν ὠφελείας, οὐδὲν οἴκοθεν περενείραντες, τοῖς βουλομένοις προτεθήκαμεν. Ἀρχὴν δὲ τοῦ λόγου ὧδέ πη ποιήσομαι.

§ γ' Ὁ μέγας οὗτος καὶ περιβόητος ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντῖνος ὅτι μὲν πᾶσαν παρά(287B,1)λληλον σύγκρισιν μὴ ὅτι τῶν κατ' αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ ὑπάτων νικᾷ, παντί που δῆλον· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἡμισείας αὐτῷ πρόσεστι τὸ τῆς δοξης, οὐδὲ γενναίους μέν τινας τοὺς γεγεννηκότας ἔχων, αὐτὸς δὲ κατὰ πολὺ τῆς τούτων ἀρετῆς ἀπολιμπανόμενος, ἢ πατράσι μὲν ἀδόξοις δή τισι καὶ ἀνωνύμοις χρησάμενος καὶ ἐκ τοιούτων εἰς φῶς προελθών, ἑτέρους ἐκβαλὼν τῆς βασιλείας ἐκράτησεν· ἀλλ' αὐτίκα πατὴρ μὲν αὐτῷ Κωνστάντιος ὁ Χλωρὸς καὶ βασιλέων ὁ ἐπιφανέστατός τε καὶ εὐσεβέστατος, καὶ οὐ μικροῦ μέρους (B,2) ἄρχων τῆς οἰκουμένης, οὐδ' ὀλίγης στρατιᾶς καὶ δυνάμεως, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος ὡς εἰπεῖν καὶ τῶν μυρίων καὶ ἀκατονομάστων ἐθνῶν· ὃς ἀπὸ τῆς Κλαυδίου θυγατρὸς ἔτυχε γεγονώς· μήτηρ δὲ ἡ θαυμασιωτάτη πασῶν γυναικῶν Ἑλένη, σεμνή τις οὖσα καὶ κοσμία. Τίκτεται δὲ αὐτοῖς οὗτος περί τινα τῆς Δακίας πόλιν, ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ αὐτοὺς τοὺς γεννησομένους αὐτὸν φῦναί τε καὶ τραφῆναι. Λόγος δέ τις ἀκαταγωνίστους τοὺς Δᾶκας διαθρυλεῖ, καὶ βίον σώφρονα ἔχειν διαβεβαιοῦνται. Διοκλητιανοῦ δὲ (288 A,1) τότε τὰ σκῆπτρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς διέποντος καὶ πρὸς πλείονα πίστιν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας τὸν Κωνστάντιον ἀγαγεῖν βουλομένου, ἄρτι τότε τὸ τοῦ καίσαρος περιθέντος αὐτῷ ἀξίωμα, ἣν μὲν εἶχε γαμετὴν, Ἑλένην δὲ τὴν μακαριωτάτην ὁ λόγος ἐδήλωσεν, ἀποβαλεῖν ἠναγκάσθη, Θεοδώραν δὲ τὴν τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ θυγατέρα καὶ ἄκων ἀγαγέσθαι γυναῖκα· τοῦτο τοῦ Διοκλητιανοῦ μηχανησαμένου, ἵν' ἄλυτα εἴη τὰ τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς αὐτὸν ὁμηρεύματα, ἐφ' ᾧ Γαλλίαν τε πᾶσαν καὶ Βρεττανίαν διέπειν καὶ μέχρις (A,2) αὐτοῦ ὠκεανοῦ δωρησάμενος· τὸν ἀοίδιμον δὲ καὶ μακάριον Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ κατασχὼν ἀπέστειλε τὰς πιστευθείσας ἀρχὰς διέπειν. Λόγος μὲν οὖν τὸν μακάριον καὶ θαυμαστὸν προφήτην Μωϋσέα κατέχει ἐν οἴκοις τραφῆναι τυραννικοῖς καὶ σοφίᾳ πάσῃ παιδευθῆναι τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τῇ τοῦ κρείττονος βουλῇ διακονησάμενον ἔργοις μὲν καὶ λόγοις αὐτῶν ἀλλοτριοῦσθαι, τῷ ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον λαῷ συγκακουχεῖσθαι ἑλόμενον, κατὰ τὸν ἀπόστολον, ἀρνήσασθαι λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ· καὶ ἔπειτα Θεὸν αὐτὸν καθηγεμόνα τοῦ παντὸς ἔθνους ἐ(288B,1)γεῖραι, Ἑβραίους μὲν τῆς δουλείας ἐλευθεροῦντα, Αἰγυπτίους δὲ θεηλάτοις μετιόντα κολαστηρίοις. Ταῦτα μὲν ἐλέγετο πρότερον· νυνὶ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἡμῖν Θεὸς τοιαῦτα τερατουργεῖ.

§ δ' Οἱ μὲν γὰρ περὶ Διοκλητιανὸν τύραννοι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ πολεμεῖν ὡρμημένοι τὰς πανταχόθεν ἐπολιόρκουν Ἐκκλησίας· μέσος δὲ τούτων Κωνσταντῖνος ὁ μετ' ὀλίγον τυραννοκτόνος, παῖς ἄρτι νέος, ἁπαλὸς, ὡραῖος ἰδεῖν ἀνθοῦσι τοῖς ἰούλοις, οἷά τις αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ταῖς τυρανικαῖς ἐφήδρευεν ἀξίαις, οὐ μὴν καὶ τρόπων τῶν ἴσων, καίπερ νέος ὤν, (B, 2) τοῖς ἀθέοις ἐκοινώνει· ζῆλος γὰρ αὐτὸν ἐνῆγε πατρικὸς ἐπ' ἀγαθῶν μίμησιν προκαλούμενος. Ἤδη δ' ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπὶ τὸν νεανίαν διαβὰς τιμῆς τῆς πρώτης παρ' αὐτῶν ἠξιοῦτο· σώματος μὲν γὰρ εἰς κάλλους ὥραν, μέγεθός τε ἡλικίας οὐδ' ἣν αὐτῷ παραβαλεῖν ἕτερον· ῥώμῃ δὲ ἰσχύος τοσοῦτον τῶν ἡλίκων ἐπλεονέκτει, ὡς καὶ φανερὸν αὐτοῖς εἶναι· ταῖς δὲ κατὰ ψυχὴν ἀρεταῖς μᾶλλον ἢ τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πλεονεκτήμασιν ἐνηβρύνετο, σωφροσύνῃ, παιδεύσει λόγων, φρονήσει τε ἐμφύτῳ καὶ τῇ θεοσδότῳ σοφίᾳ διαφερόντως (289 A,1) κοσμούμενος. Γαῦρον δὲ οὖν ἐπὶ τούτοις, ῥωμαλέον τε καὶ μέγαν, φρονήματός τε μεστὸν τὸν νεανίαν οἱ τηνικαῦτα κρατοῦντες θεώμενοι, φθόνῳ καὶ φόβῳ τὰς σὺν αὐτῷ διατριβὰς οὐκ ἀσφαλεῖς αὐτοῖς εἶναι διανοηθέντες, ἐπιβουλὰς κατ' αὐτοῦ λαθραίας ἐμηχανῶντο· ὃ δὴ συναισθόμενος ὁ νεανίας φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο, κἀν τούτῳ τοῦ μεγάλου

προφήτου Μωϋσέως τὸ μίμημα διασώζων· τὸ δὲ πᾶν αὐτῷ συνέπραττεν ὁ Θεός, τῇ τοῦ πατρὸς διαδοχῇ προμηθούμενος αὐτὸν παραδῦναι*. Ὡς δ' ἀπροσδόκητον εἶδεν ὁ Κων(A,2)στάντιος παρεστῶτα τὸν παῖδα, σπεύδων γὰρ ἀφίκετο πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁμοῦ μὲν αὐτὸς χρόνιος παρῆν· κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ τῷ πατρὶ τὰ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς ἐπὶ ξυροῦ ἵστατο, ἐξήλατό τε τῆς στρωμνῆς, καὶ περιβαλὼν αὐτὸν ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ λυπηρὸν τῆς ψυχῆς ἀποβεβληκέναι καὶ τὸν θάνατον ἀθανασίας κρείττω λογίζεσθαι φήσας, καὶ τὰ δοκοῦντα υἱοῖς τε ἅμα καὶ θυγατρᾶσι διαταξάμενος, καὶ τὸν κλῆρον τῆς βασιλείας τῷ μεγίλῳ παραδοὺς Κωνσταντίνῳ, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστήσας, διενεπαύσατο. Φασὶ δὲ τὸν Κωνστάντιον πρὸ πάντων τὴν εὐσέβειαν ἀσπά(289 B,1)ζεσθαι καὶ εἴδωλα μυσάττεσθαι, καὶ τοῖς χριστιανοῖς συμβούλοις τῶν πρακτέων χρῆσθαι, καὶ ἥπιον καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ δι' ὑπερβάλλουσαν τῶν ὑπηκόων φειδὼ μηδὲ θησαυρόν τινα χρημάτων [τ]εταμιευμένον ἔχειν· ὅθεν καὶ τὰ τῆς ἐκ Θεοῦ αὐτῷ παρηκουλούθει ἀμοιβῆς· ταῦτα δὲ ἦν· τὸ τῶν πρωτείων τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς μετασχεῖν καὶ πρῶτον ζύγουστον καὶ σεβαστὸν ἀναγορευθῆναι τῶν εἰς ὕστερον ἀναδειχθέντων τεσσάρων αὐτοκρατόρων, καὶ τὸ τοὺς λοιποὺς αὐτοκράτορας εὐτεκνίᾳ παρενεγκεῖν.

§ ε΄ Τί τὸ ἐντεῦθεν· ἀνδρικώτερον ὁ μέγας (B,2) ὑποζωσάμενος Κωνσταντῖνος τὴν ἀρχὴν, καὶ πάνθ' ὅσα πρότερον ἔθνη ὑπὸ τῇ τοῦ πατρὸς μοίρᾳ διακυβερνᾶτο, σὺν πολλῇ τῇ φιλανθρωπίᾳ, ἐπισκοπῶν, καὶ τὰς λοιπὰς τῆς οἰκουμένης λήξεις πρὸ ὀφθαλμῶν θέμενος, τέως μὲν τὰ τῶν Βρεττανῶν ἔθνη ὑπὸ χεῖρα ποιεῖται, ἐπ' αὐτῷ κείμενα ὠκεανῷ· ἔπειτα δὲ τὰς ἑτέρας τοῦ παντὸς μοίρας διασκοπήσας, ὡς εἶδε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τὴνβασιλεύουσαν πόλιν τυραννικῇ δουλείᾳ καθυπηγμένην, Θεὸν ἀνεζήτει βοηθὸν, εὖ εὐνοήσας ὡς κρείττονος ἢ κατὰ στρατιωτικὴν χεῖρα (290 A,1) δέοιτο αὐτῷ βοηθείας, διὰ τὰς κακοτέχνους καὶ γοητικὰς μαγγανείας τὰς παρὰ τοῦ τυράννου σπουδαζομένας· ἔνθεν τοι καὶ τὸν πατρῷον Θεὸν τιμᾶν μᾶλλον ἑλόμενος, ἀνεκαλεῖτο, τοῦτον ἀντιβαλὼν καὶ ποτνιώμενος φῆναι αὐτῷ ἑαυτὸν ὅστις ἦν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα δεξιὰν τοῖς προκειμένοις ἐπορέξαι. Εὐχομένῳ δὲ ταῦτα καὶ λιπαρῶς ἱκετεύοντι τῷ βασιλεῖ θεοσημεία τις ἐπιφαίνεται παραδοξοτάτη σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι περὶ τὰς μεσημβρινὰς τῆς ἡμέρας ὥρας· ἀκτινοβολία γάρ τις ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτουσα κατὰ τὸν ἀέρα (A,2) εἰς σταυροῦ τύπον διασχηματισθεῖσα, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς δι' ἀστέρων τυπωθεῖσι, ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ τῷ βασιλεῖ διηγόρευε. Διαποροῦντι οὖν ἐπὶ τῷ φάσματι καὶ διαλογιζομένῳ, νὺξ ἐπῆλθε καταλαβοῦσα· ἔνθα δὴ ὑπνοῦντι αὐτῷ ἐπιφαίνεται Χριστὸς σὺν τῷ φανέντι κατ' οὐρανὸν σημείῳ καὶ φησί· **μίμημα ποιησάμενος τοῦ κατ' οὐρανὸν ὀφθέντος σημείου σοι, τοῦτο τῆς στρατιᾶς τῆς σῆς προπορεύεσθαι θέσπισον· καὶ πάντας τοὺς ἀνθισταμένους ὑποχειρίους ἕξεις.** Ἅμα δὲ ἡμέρᾳ διαναστὰς τοῖς ἄλλοις ἐξηγόρευε τὸ ἀπόρρητον· ἔπειτα, χρυσοχόους συγκαλεσάμενος, τοῦ σημείου τὴν εἰ(290B,1)κόνα ἐκφράζει· ἀπομιμεῖσθαί τε αὐτὴν χρυσῷ καὶ λυσιτελέσι λίθοις διεκελεύετο· ἦν δὲ τοιῷδε σχήματι κατεσκευασμένον· Ὑψηλὸν δόρυ, χρυσῷ κατημφιεσμένον, κέρας εἶχεν ἐγκάρσιον σταυροῦ σχήματι πεποιημένον· ἄνω δὲ πρὸς ἄκρῳ τοῦ παντὸς στέφανος, μέσον συστέλλον τὸ Ῥῶ χιαζόμενον διὰ τῶν πρώτων στοιχείων παραδηλουμένου τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ· τοῦ δὲ πλαγίου κέρως τοῦ κατὰ τὸ δόρυ πεπαρμένου ὀθόνη τις ἐκκρεμὴς χρυσόπαστος ἀπῃώρητο, αὐτοῦ τε τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως εἰκόνα χρυσῆν μέχρι στέρνων τῶν τε αὐτοῦ παίδων ὁμοίως (B,2) φέρουσα. Τούτῳ μὲν οὖν τῷ σωτηρίῳ σημείῳ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως καὶ πολεμίας ἀμυντηρίῳ διὰ παντὸς ἐχρῆτο ὁ βασιλεύς, τῶν τε στρατοπέδων ἁπάντων ἡγεῖσθαι τὰ τούτου* ὁμοιώματα προσέταττεν· Ἄλλα ταῦτα σμικρὸν ὕστερον· Ἔπειδὴ δὲ τὸν ὀρθέντα Θεὸν δοκιμάσας σέβειν τοὺς τῶν αὐτοῦ λόγων μύστας ἀνεκαλεῖτο· ὧν εἷς ἦν Σίλβεστρος ὁ μακαριώτατος ἐπίσκοπος Ῥώμης, παρ' οὗ καὶ τὸ πρὸς σωτηρίαν εἴληφε βάπτισμα, καὶ τίς τε ἦν οὗτος ἠρώτα καὶ τῆς ὀρθείσης ὄψεως τοῦ σημείου τρόπος, καὶ ἀκριβῶς τὸν περὶ Σωτῆρος Χριστοῦ λόγον ἀνεδι(291 A,1)δάσκετο, καὶ Θεὸν μὲν αὐτὸν προαιώνιον εἶναι, τῆς ἡμετέρας δὲ σωτηρίας ἕνεκα σάρκα φορέσαντα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνεληλυθότα, κἀκεῖθεν αὖθις ἥξοντα ζῶντας καὶ νεκροὺς κρῖναι, τὸ δὲ φανὲν σημεῖον σύμβολον μὲν ἀθανασίας, τρόπαιον δὲ τῆς κατὰ τοῦ θανάτου νίκης, ἣν ἐποιήσατο ποτὲ παρελθὼν ἐπὶ γῆς, καὶ ἁπλῶς τὸν λόγον τῆς ἀληθοῦς* κατηχήθη, δῆλος ἦν, ἐκ τοῦ συμβαίνειν τὴν οὐράνιον ὄψιν τῇ τῶν λεγομένων ἑρμηνείᾳ, καταθέσθαι τοῖς λεγομένοις καὶ εἰς μηδὲν ἐνδοιάζειν. Καὶ δὴ (A,2) τοὺς τοῦ Θεοῦ ἱερέας παρέδρους ἑαυτῷ ποιησάμενος, τὸν ὀρθέντα Θεὸν πάσαις δεῖν ᾤετο θεραπείαις τιμᾶν· ἔπειτα, φραξάμενος ταῖς εἰς αὐτὸν ἀγαθαῖς ἐλπίσιν, ὥρμᾶτο λοιπὸν τοῦ τυραννικοῦ πυρὸς τὴν ἀπειλὴν κατασβέσαι.

[ἕπεται συνέχεια]

---

* παραμεῖναι ;

* τοῦ Λαβάρου ὁμοιώματα δηλ.

* πίστεως ; λείπει γὰρ ἐκ τοῦ κώδηκος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Ὑπὸ ἐγχωρίων ἐφημερίδων ἐδημοσιεύθη κατ' αὐτὰς ὅτι δῆθεν ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος Σκοπίων Φιρμιλιανός, ἀδεία τῆς Ἐκκλησίας, μεταβήσεται εἰς ἅγιον Ὄρος κατά τινα μὲν χάριν προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν αὐτόθι σκηνωμάτων, κατ' ἄλλην δὲ χάριν τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας αὐτοῦ.

Τὰς εἰδήσεις ταύτας ὡς πάντη ἀναλήθεις καὶ ἀνακριβεῖς διαψεύδομεν ἐπισήμως καὶ κατηγορηματικῶς.

— *Πανήγυρις ναῶν.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐπανηγύριζον οἱ φερώνυμοι ἱεροὶ Ναοί, ὁ ἐν Σταυροδρομίῳ, καὶ ὁ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν μέσῳ μεγάλης συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἥτις καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας διένειμε πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα τὸ ἀντίδωρον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, μεταβάντες ἀφ' ἑσπέρας, συνελειτούργησαν οἱ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Μαρωνείας Ἰωακεὶμ καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος, οἵτινες καὶ ἐχειροτόνησαν εἰς διάκονον τὸν ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Ζ'. τάξεως Χρυσόστομον.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, 3ῃ ὥρᾳ μ. μ. ἤρξαντο αἱ τὸ πρῶτον ἤδη γενόμεναι ἐξετάσεις τῆς ἀπὸ δεκαεξαμήνου λειτουργούσης καὶ ὑπερεκατὸν μαθητὰς ἀριθμούσης Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἱδρυθείσης καὶ συντηρουμένης, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Τῶν ἐξετάσεων προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, παραστάντων ἐν αὐταῖς καὶ τῶν ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἀμασείας Ἀνθίμου, τοῦ καὶ Προέδρου τοῦ Συλλόγου, Σηλυβρίας Κωνσταντίου, Κορυτσᾶς Γερβασίου καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου, τῶν πανιερωτάτων Διοκαισαρείας καὶ Ἀμίδης, τοῦ πρώην Ἐρσεκίου Ἰγνατίου, πρώην Δεβρῶν Ἀνθίμου, πρώην Δισκάτης Ἰωαννικίου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου Μελισσηνοῦ. Πρὸς τούτοις παρῆσαν ὁ τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπῶν α'. γραμματεὺς τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας Σπυρ. Λεβίδης ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν διερμηνέων Γ. Λαγουδάκη, ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχ. Φώτιος μετὰ τοῦ ὑπογραμματέως Γενναδίου, οἱ πανοσιολογιώτατοι ἀρχιμανδρῖται Μ. Κλεόβουλος, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, Γρηγόριος Κωνσταντινίδης, Ἱεροκήρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, καὶ Ἰωακεὶμ Φορόπουλος, ἀρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ διάκονος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Νικόλαος, ὁ μουσικολόγος καθολικὸς ἱερεὺς Jean Thibaut, ὁ τέως Ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Ὄρους Χαραλάμπης Διονυσιάτης, ἡ Α. Ε. ὁ Ἀβραὰμ Βαπορίδης ἐφέντης, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ Μ. Γεδεών, ὁ γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου Χατζηχρήστου, οἱ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Ε. Ἀμαξόπουλος Κ. Ζαχαριάδης καὶ Μ. Αὐθεντόπουλος, ἱκανοὶ ἄλλοι λόγιοι, ἐπιστήμονες, μουσικοὶ καὶ πλῆθος φιλομούσου ἀκροατηρίου.

Μετὰ τὴν νενομισμένην ἱεροτελεστίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς καὶ γενικὸς τοῦ Συλλόγου γραμματεὺς Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἀνέγνω τὴν λογοδοσίαν τῆς ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκθεῖς μετ' ἀκριβείας τὸ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἱστορικὸν αὐτῆς, μνημονεύσας δὲ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ λόγου καὶ τῶν πρὸ τῆς αἰσίως νῦν λειτουργούσης ὑπαρξασῶν ἐννέα ἄλλων μουσικῶν σχολῶν. Εἶτα ἐψάλη ἐμμελῶς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γ. Βιολάκη ὁ εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον ὕμνος, ὃν πάντες ὄρθιοι ἠκροάσαντο, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν τριῶν τάξεων τῆς Σχολῆς, κατ' ἄτομα καὶ ἐν χορῳδίᾳ, διεξαχθεῖσαι ἐπιτυχῶς καὶ δικαιώσασαι τοὺς κόπους τῶν διδασκάλων Ν. Καμαράδου, Ι. Ναυπλιώτου καὶ Κ. Κλάββα. Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Π. διὰ λόγων μεστῶν στοργῆς πρὸς τὸ ἐθνωφελὲς τῆς Σχολῆς ἔργον ηὔξατο τῷ Προεδρείῳ τοῦ Συλλόγου, τῇ Ἐφορευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τοῖς διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις τὰ δέοντα καὶ ἡ τελετὴ ἔληξεν ἐπισφραγισθεῖσα διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ πολυχρονισμοῦ, ψαλέντος ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ χοροῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Νεῶ.

— *Διορισμοί.* — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον προβὰν κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐν ταῖς Ἐφορείαις τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου καὶ τῶν ἐν Ἐπιβάταις Ἀρχιγενείων Καθιδρυμάτων ἐκπροσωπούντων τέως αὐτὸ ἀξιοτίμων Α. Κοπάση ἐφέντη καὶ Βασιλείου Δεσίρη, ἐξελέξατο τοιούτους διὰ μὲν τὸ Ἰωακείμειον τὴν Α. Ε. τὸν Ἰ. Βιθυνὸν ἐφέντην, διὰ δὲ τὰ Ἀρχιγένεια τὸν κ. Μηνᾶν Μαράσογλουν.

— *Ἱερὰ Σύνοδος.* — Τῆς χθεσινῆς συνοδικῆς συνεδρίας ἀπῆσαν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Δέρκων Καλλίνικος καὶ Σηλυβρίας Κωνστάντιος.

— *Μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως Κωνσταντῖνος διὰ τηλεγραφήματος, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἐξέφρασε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Κῴου.* — Ὁ πανιερώτατος μη-

τροπολίτης Κώου Ἰωακεὶμ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἠγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ θερμῆς ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἡ Α. Θ. Π. ἀντεπισκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν νέον ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Σερβίας Τσέδα Μοιγιάτοβιτς.

Προχθὲς ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα ἐπιτετραμμένος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας Στσερμπάτσεφ· καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπιδημῶν διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Κ. Χρυστομάνος ἐν συνοδίᾳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μαξιμιλιανοῦ, καὶ τῆς εὐγενεστάτης συζύγου τοῦ τραπεζίτου Δημοσθένους Εὐγενίδου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

— *Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ προσρήσεις τοῖς ἄρτι ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν πρωτεύουσαν αἰσίως ἐπανακάμψασιν ἐριτίμοις ὁμογενέσι Παύλῳ Στεράνοβικ Σκυλίτσῃ καὶ Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου.

— *Ἄφιξις.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπανέκαμψεν ἐκ τῶν λουτρῶν τῆς Προύσης ὁ πανοσιολογιώτατος Μέγας Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος.

Ὡσαύτως σήμερον προσῆλθε καὶ ἠσπάσατο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π. ὁ ἄρτι διορισθεὶς ὁριστικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἁγίου Ὄρους ἐνταῦθα πανοσιολ. Γεράσιμος Ἀκυριώτης ἐν συνοδίᾳ τοῦ τέως προσωρινοῦ τοιούτου πανοσ. Χαραλάμπους Διονυσιάτου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται ἡ Εὐγενία Νικολάου Μακρίδου βέη, θυγάτηρ Εὐτυχίου, ὑπήκοος Ὀλωμανίς, τέως μὲν διαμένουσα ἐν Κερτζίῳ τῆς Ρωσσίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἐκουσῆς ἀνδρὸς Νικολέου Μακρίδου βέη, ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ, κατοίκου Φαναρίου Κωνσταντινουπόλεως, τμηματάρχου τοῦ Γραφείου τῶν Προξενικῶν ὑποθέσεων ἐν τῷ ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ οἴκῳ. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου καὶ περὶ παραδόσεως τέκνου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Μαΐου 1900.

Ὁ Πρόεδρος 1

Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθημερόν
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Νικόλαος Γραμμενόπουλος, ὑπήκοος Ἕλλην, τέως μὲν κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἀγνώστου δὲ νῦν διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τῆς ἐκουσῆς γυναικὸς Εἰρήνης Ν. Γραμμενοπούλου, θυγατρὸς Δημ. Πατσαροῦ, ὑπηκόου Ἑλληνίδος, ἐργάτιδος καὶ κατοίκου Πέραν Κων)πόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ δεκαετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Μαΐου 1900

Ὁ Πρόεδρος 2

† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῇ 22 Μαΐου 1900

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙ- ΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1900 **ΑΡΙΘ. 23**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† **Ὁ Γρεβενῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† **Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος** ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† **Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου** ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† **Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος** ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. **1**
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. **5**
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ **23**

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησ. Χρονικά — Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογος — Βιβλιοκρισία — Δύο παλαιὰ κείμενα περὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου — Λύσις περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου ἕνεκα ἀγχιστείας — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Ἐκλογὴ Συνοδικῶν.*—Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης λαβοῦσα ὑπ' ὄψει καὶ ἀποχρῶντας θεωρήσασα τοὺς ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Σμύρνης Βασιλείου καὶ Ἴμβρου Παϊσίου διὰ νέων γραμμάτων αὐτῶν προβληθέντας λόγους ὑγιείας, ὧν ἕνεκα ἀδυνατοῦσιν ἵνα ἀποδεχθῶσι τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν ὡς συνοδικῶν, προέβη εἰς ἐκλογὴν ἀντικαταστατῶν προσκαλέσασα ὡς τοιούτους κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ Συνταγμάτιον τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας Μηθύμνης Στέφανον καὶ Χίου Κωνσταντῖνον, οἷς καὶ καταλλήλως ἠγγέλθη ἡ ἐκλογή.

—*Ἐκλογὴ Γάνου καὶ Χώρας.*—Τῆς ἐπαρχίας Γάνου καὶ Χώρας κενωθείσης ἕνεκα τῆς μεταθέσεως τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σωζοαγαθουπόλεως, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἐσκέψατο περὶ πληρώσεως ταύτης. Προταθέντων τοίνυν ὑποψηφίων τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων πρώην Μυριοφύτου Κωνσταντίνου, Παμφίλου Μελισσηνοῦ καὶ Περιστερᾶς Μελετίου καὶ ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας ὁ πρώην Μυριοφύτου Κωνσταντῖνος.

Τῇ Α. Πανιερότητι παραστάσῃ τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἐγένετο τὸ εἰθισμένον Μήνυμα καὶ εἶτα ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἦγε τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑορτὴν ὁ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος, πρόεδρος τῆς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τούτῳ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Σεβασμιότητα οἱ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοί, οἱ πατριαρχικοὶ ὑπάλληλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ καὶ πλῆθος ἄλλο ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πλεῖστα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα διεβιβάσθησαν τῇ Α. Σεβασμιότητι ἔκ τε τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς καὶ ἄλλων μερῶν.

Αὐθημερὸν δὲ ἐπεσκέψατο καὶ συνεχάρη τῇ Α. Σ. καὶ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Π. εὐηρεστήθη νὰ συγχαρῇ τηλεγραφικῶς καὶ τῷ ἑορτάζοντι μητροπολίτῃ Βιζύης Δωροθέῳ.

Τῇ 2 δὲ Ἰουνίου καὶ τῷ ἑορτάζοντι μητροπολίτῃ Λιτίτσης Νικηφόρῳ.

—*Πατριαρχικαὶ προσρήσεις.*—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβιβασε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ προσρήσεις τῇ Α. Ε. τῷ τὴν προτερκίαν αἰσίως ἐκ Ρωσίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἡμῶν ἐπανακάμψαντι πρεσβευτῇ τῆς Ρωσίας Ζηνόβιευ διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσοστόμου συνοδευομένου καὶ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου ἀξιοτίμου Ἰωάννου Τανταλίδου.

— *Μ. τοῦ Γ. Σχολή.*—Ἡ Α. Θ. Πανα. γιότης ἀνελθοῦσα τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Μ. τοῦ Γ. Σχολὴν παρέστη εἰς τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῆς Σχολῆς ἀποφοιτώντων.

—*Ἐπισκέψεις.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ὁλλανδίας Βέκερλιν.

Τῇ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο τὴν Α. Π. τὸν Μητροπολίτην Σισανίου καὶ Σιατίστης Σεραφεὶμ συγχαρεῖσα αὐτῷ ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ.

Τῇ Δευτέρᾳ ὡσαύτως ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πρωτευούσῃ ἐπὶ μικρὸν παρεπιδημήσας καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ἀθήνας μεταβὰς διακεκριμένος ρῶσος δημοσιογράφος Νικόλαος Τουρνοβῶ, ὅστις διὰ τῶν ἑκάστοτε περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν τῷ ρωσικῷ τύπῳ δημοσιευομένων ἐμβριθῶν καὶ σπουδαίων ἄρθρων τὰ μάλιστα συντελεῖ εἰς διαφώτισιν τοῦ δημοσίου τῆς ἀχανοῦς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Ὁ κ. Ν. Τουρνοβῶ μετὰ ζήλου τιμῶντος ἀληθῶς τὰς περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν γνώσεις αὐτοῦ, παρακολουθῶν τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα οὐ παύεται διὰ τοῦ ἐμβριθοῦς αὐτοῦ καλάμου τιμαλφεῖς ἐκδουλεύσεις παρεχόμενος ταῖς ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίαις καὶ τὰ κατ' αὐτῶν ἔστιν ὅτε ἀδίκως ἐκτοξευόμενα ὑπὸ μερίδος τινὸς τοῦ ρωσικοῦ τύπου ἄρδην ἀνασκευάζων καὶ ἐπανορθῶν.

Τῇ Τρίτῃ ὁμοίως συνοδία ρώσων προσκυνητῶν διερχομένη διὰ τῆς πόλεως ἡμῶν καὶ κατευθυνομένη εἰς ἅγιον Ὄρος καὶ Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως τῶν ἐκεῖ ἱερῶν σκηνωμάτων ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. Τῆς συνοδίας ταύτης ἡγεῖτο ὁ Πρύτανις τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογικῆς Ἀκαδημείας Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βολοκολάμης Ἀρσένιος μετὰ τῶν καθηγητῶν Κάπτερευ καὶ Μίστσιν, οἵ καὶ συνδιελέξαντο [ἐφ' ἱκανὸν μετὰ τῆς Α. Θ. Π. διερμηνεύοντος τοῦ γραμματέως τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Χρήστου Παπαϊωάννου.

Χθὲς δὲ ἡ Α. Μακαριότης ὁ ἐν Χάλκῃ ἐφησυχάζων πατριάρχης πρώην Ἱεροσολύμων Νικόδημος.

—*Μνημόσυνον.*—Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ ἐτέλεσε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἱερουργούντων τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἀμασείας Ἀνθίμου, Βερροίας Κωνσταντίου καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονυσίου, ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου Κωνσταντίνου καὶ Σισανίου Ἀθανασίου.

—*Ἐπαρχία Γάνου καὶ Χώρας.* — Αἱ δημογεροντίαι Γάνου καὶ Χώρας ὡς καὶ τινων ἄλλων χωρίων τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς αὐτῶν εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου αὐτῶν Κωνσταντίνου.

Ὡσαύτως αἱ εἰρημέναι δημογεροντίαι τηλεγραφικῶς συνεχάρησαν τῷ νέῳ αὐτῶν μητροπολίτῃ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Μετ' ἐπιβαλλούσης σεμνότητος ἐν μέσῳ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως λογίου κόσμου καὶ ἄλλου φιλομούσου πλήθους ἐτέλεσε τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτὴν τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ὁ ἐνταῦθα Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος, ἡ πνευματικὴ αὕτη ἑστία καὶ ἀφετηρία τῆς παιδευτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἡμῶν σταδιοδρομίας. Τῆς ἑορτῆς ταύτης τοῦ γεραροῦ σωματείου προέστη ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν συνοδίᾳ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν Ἀμασείας Ἀνθίμου, Βερροίας Κωνσταντίου, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Σιλυβρίας Κωνσταντίου, καὶ Γρεβενῶν Δωροθέου, ὡς καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων τόπων, τοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Διοκαισαρείας Νικοδήμου καὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου Γαβριὴλ Μαλαφούρη. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν ὡσαύτως ὁ Α'. Γραμματεὺς τῆς πρεσβείας κ. Λεβίδης ἐκπροσωπῶν τὸν κωλυθέντα ἵνα παραστῇ πρεσβευτὴν, ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Ἐπαμ. Φίλων, μέλη τινὰ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, διευθυνταὶ καὶ διευθύντριαι τῶν παρ' ἡμῖν ἀνωτέρων παιδευτηρίων καὶ ἄλλο πλῆθος ἐγκρίτων ἐπιστημόνων καὶ τραπεζιτῶν.

Μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδρίας ὁ τέως πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀξιότιμος Μ. Ψαλίδας ἰατρὸς ἀνέγνω μακρὰν καὶ λεπτομερεστάτην ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῷ Συλλόγῳ κατὰ τὸ λῆξαν συλλογικὸν ἔτος, ἐν ᾗ μνείαν ἰδιαιτέρως ἐποιήσατο καὶ τῆς ἀπὸ σκηνῆς εὐστόχου διδασκαλίας τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους, τῆς τοσοῦτον τὸ ἠθικὸν γόητρον τοῦ Συλλόγου ἀπέναντι τοῦ λογίου κόσμου ἐξυψωσάσης, χάριτ εἰς τὸν θερμουργὸν ζῆλον τοῦ ἀποχωρήσαντος προδρείου καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετὰ ζηλωτῆς φιλοτιμίας εἰς τοῦτο συμπραξάντων καλλιτεχνῶν. Τὸν Μ. Ψαλίδαν καταπαύσαντα τὸν λόγον ἐν μέσῳ ραγδαίων χειροκροτήσεων διεδέξατο ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ τῆς ἀρξαμένης ἤδη περιόδου πρόεδρος Γεώργιος Ἀποστολίδης ἀπαγγείλας τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας θέμα ἔχοντα τὸ «περὶ θεωρίας τῆς ποινῆς κατὰ Πλάτωνα». Ὁ νομομαθὴς πρόεδρος διεξήγαγε τὸ θέμα αὐτοῦ μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας καὶ χάριτος, ἐφ' ὃ καὶ τὸ ἀκροατήριον ζωηρῶς ἐχειροκρότησε κατερχόμενον.

Τὴν θυμήρη ταύτην τελετὴν ἐπεσφράγισεν εἶτα

Α. Π. Θ. Παναγιώτης διὰ τῆς ἑπομένης θερμῆς προσλαλιᾶς :

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ οἱ λοιποὶ φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσοι.

Τεταγμένοι ἵνα εὐλογῶμεν ἐν Χριστῷ καὶ παραθαῤῥύνωμεν πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ εὐγενὲς τελεσιουργεῖται ἐν τοῖς κόλποις τοῦ καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου πληρώματος, ἰδιάζουσαν ὅλως καὶ ἐξαιρετικὴν αἰσθανόμεθα πατρικὴν χαρὰν ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸ διαῤῥεῦσαν ἐτήσιον διάστημα ἐν τῷ πρεσβυγενεῖ τούτῳ φιλολογικῷ Συλλόγῳ τελεσθεῖσι καὶ νῦν παρ' ἡμῶν εὐλογουμένοις κατορθώμασιν.

Ὑπῆρξε καιρὸς (καὶ ἀναμιμνήσκονται τούτου πάντως ὅσοι γεραίτεροι ἐξ ἡμῶν·) καθ' ὃν πᾶσα πνευματικὴ καὶ φιλολογικὴ ζωὴ ἐνεσαρκοῦτο καὶ συνεκεντροῦτο ἐν τῷ Συλλόγῳ τούτῳ, καὶ ἐν αὐτῷ ἐβλάστανε καὶ ἐκαρποφόρει πᾶν κεδνὸν διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκπαίδευσιν βούλευμα, καὶ αὐτὸς ὁ Σύλλογος ἦτον ὁ πρωτοστατῶν εἰς πᾶσαν τιμῶσαν τὸ καθ' ἡμᾶς Γένος ἐπιστημονικὴν κίνησιν. Καὶ οἱ μὲν χρόνοι ἐκεῖνοι ἀτυχῶς πρὸς μεγίστην πάντων ἡμῶν λύπην παρῆλθον· ποιά δέ τις νάρκη κατέλαβεν ἐπί τινα χρόνον καὶ τὸν Σύλλογον τοῦτον, τῶν μελῶν αὐτοῦ σκεψαμένων ἄλλου ἄλλως καὶ τραπέντων ἄλλου πρὸς ἄλλα. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἰδοὺ ὅτι ἀπό τινος καιροῦ νέα ζωὴ ἐνεφυσήθη εἰς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, καὶ νέα ἤρξατο τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων συγκέντρωσις ἐν ταῖς αἰθούσαις αὐτοῦ, καὶ παρίσταται οὕτως ἅπασιν ἡμῖν τὸ τερπνὸν θέαμα τοῦ βλέπειν ὁσημέραι προσερχομένους καὶ συγκεντρουμένους ἐνταῦθα τοὺς φιλοτιμοτέρους τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων σκαπανεῖς καὶ ἄλλους ἐπιστήμονας, τοὺς τοῦ φιλανθρώπου Ἀσκληπιοῦ παῖδας, τοὺς τοῦ λογίου Ἑρμοῦ ὀτρηροὺς θεράποντας καὶ πολλοὺς τῶν τοῦ Κερδῴου ὀπαδῶν, τοὺς μύστας τῆς Θέμιδος καὶ ἄλλους πολλοὺς φιλομούσους ἡμετέρους τε καὶ ξένους.

Τῆς νέας ταύτης ζωῆς περιφανὴς ἐκδήλωσις δύναται λογισθῆναι ἐλλόγως καὶ ἡ ἀπὸ σκηνῆς παράστασις τοῦ ἐν τῇ δραματικῇ τέχνῃ ἀριστουργήματος τῶν αἰώνων, τῆς Σοφοκλείου, λέγομεν, Ἀντιγόνης, ἥτις ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ σεμνῇ καὶ ἀρχαιοπρεπεῖ ἐμφανίσει εἰς νέον ὅλως κόσμον μεγάλων καὶ ἐκπολιτιστικῶν ἰδεῶν μετήνεγκε τὰ πνεύματα τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, καὶ ἥτις διὰ τῆς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐκτελέσεως παρέσχε τὴν μᾶλλον ψηλαφητὴν καί πως ἔκλαμπρον ἀπόδειξιν ὅτι νέα ὤθησις καὶ ζωὴ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ ἐντίμου Προεδρείου τῷ Συλλόγῳ.

Συγχαίροντες ἐπευφημοῦμεν καὶ εὐλογοῦμεν τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ ἀποχωροῦν ἤδη Προεδρεῖον καὶ πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε συνεργασθέντας πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὡραίας, εὐγενοῦς καὶ ἐθνοπρεποῦς ἐπιχειρήσεως· εὐλογοῦμεν τοὺς τοῦ Προεδρείου καὶ δι' ἕνα περιπλέον λόγον, ὅτι τὴν κατὰ τὸ παρελθὸς ἔτος ἐκφρασθεῖσαν πατρικὴν ἡμῶν εὐχὴν καὶ τὸν ἐγκάρδιον πόθον περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ ἐνήργησε καὶ ἐκτελεῖται ἤδη· ἐν τέλει εὐχόμεθα ἐπευλογοῦντες ὅπως καὶ τὸ νέον Προεδρεῖον κοσμήσῃ δι' ἔργων ἐπίσης λαμπρῶν καὶ ἀνταξίων τοῦ ὀνόματος τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου τὴν ἑαυτοῦ χρονικὴν περίοδον, πρὸς χαρὰν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἥτις διὰ μεγάλης περιβάλλει στοργῆς τὸν γεραρὸν πατέρα τῶν Συλλόγων, καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμετέρου Γένους· ναί, καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμετέρου Γένους, εἰς ὃ ἄφθονος καὶ πλουσία ἐπιδαψιλεύεται ἡ τοῦ φιλολάου καὶ φιλομούσου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Χαμὴτ Χὰν εὔνοια, ὥστε ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν Αὐτοῦ σκιὰν νὰ ζῇ καὶ κινῆται καὶ δρᾷ τόσον εὐγενῶς καὶ τόσον καρποφόρως ὁ ἡμέτερος φιλολογικὸς Σύλλογος.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἐφάνη προπέρυσι βιβλιάριον φέρον τὴν ἐπιγραφήν· «Γνώσεις ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου ὄρους, ἐκδιδόντος Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1898, ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου». 8ον, σελίδες 44·

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου· ἴδωμεν δὲ ἡμεῖς κατὰ πόσον τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπιγραφὴν καὶ δικαιοῖ αὐτήν.

Ὁ κ. Γεδεὼν τὰς μὲν « γνώσεις ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου ὄρους» περιορίζει εἰς ὀλιγίστας τοῦ βιβλίου του σελίδας, καὶ ταύτας εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ, τὸ μεῖζον δὲ μέρος ἀφιεροῖ εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Λαζάρου τοῦ Γαλησιώτου καὶ εἴς τινας περὶ τοῦ ὄρους Γαλησίου εἰδήσεις. Καὶ οὕτως ὅμως ἔχον ὁ συγγραφεὺς

θεωρεῖ τὸ ὅλον βιβλιάριον ὅτι περιλαμβάνει γνώσεις αὐτῷ τέως ἀγνοουμένας, συμπληροῖ δ' ἅμα καὶ τὰς ἄλλῳ τινὶ ἐλλιπῶς γινωσκομένας. Καὶ δὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς βεβαιοῖ, ὅτι τοῦ Γαλησίου ὄρους αἱ μοναὶ ἐξ ὀνόματος ἐγένοντο γνωσταὶ «τοῖς ἄκροις, ὅ φασι, χείλεσιν ἁψαμένοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας» ἐκ τεσσάρων νεογραικικῶν βιβλίων καὶ δύο βυζαντινῶν χρονογράφων, τοῦ Ἐφραιμίου καὶ τοῦ Παχυμέρη· τοῦθ' ὅπερ δὲν εἶναι ἀληθές. Πάντα τὰ εἰρημένα καὶ γνωστὰ τῷ κ. Γεδεὼν βιβλία λέγουσιν ἀπὸ κοινοῦ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐκ μιᾶς καὶ μόνον μονῆς τοῦ Γαλησίου γενομένου Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου Ἰωσήφ· Ἀλλὰ τοῦτο λέγει καὶ ἕτερος βυζαντινὸς συγγραφεύς ὁ Γρηγορᾶς[1], ὃν ὁ κ. Γεδεὼν ἐλησμόνησε πιθανῶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει· ἔπειτα δὲ τὸ Γαλήσιον πολλάκις ἀναφέρεται καὶ ἐν ἄλλοις παλαιοῖς ὑπομνήμασι, καὶ ἑπομένως εἶναι παράδοξον ὅτι ὁ κ. Γεδεὼν ἀξιοῖ ὅτι τὸ βιβλιάριον αὐτοῦ πρόκειται νὰ σοφίσῃ τοὺς ἔχοντας ἐλλιπεῖς περὶ τοῦ Γαλησίου γνώσεις· Προφανῶς ὁ κ. Γεδεὼν ἀγνοεῖ τὸν Νικηφόρον Βλεμμύδην, ὅστις καὶ εἶχε φυλακισθῇ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Γαλησίου[2]· ἀγνοεῖ προσέτι τὸν Ἰωσὴφ Τραπεζοῦντος, ὅστις ἐμνημόνευσε τοῦ Γαλησίου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ σὺν τῷ ὁσίῳ Λαζάρῳ μονάσαντος Παύλου[3]· ἀγνοεῖ πάλιν τὰς περὶ τοῦ Γαλησίου πολλὰς εἰδήσεις τοῦ συντάξαντος τὸν βίον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου Ἀθανασίου[4]. Καὶ οἱ μὲν τρεῖς οὗτοι συγγραφεῖς ἠδύναντο πιθανῶς ν' ἀγνοηθῶσι, διότι τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ Γαλήσιον ἔργα αὐτῶν ἐτυπώθησαν ἓν ἢ δύο ἔτη πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ βιβλιαρίου τοῦ κ· Γεδεών[5], ἀλλὰ δὲν εἶναι παράδοξον ὁ περὶ Γαλησίου γράφων ν' ἀγνοῇ βιβλία κοινὰ καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκδεδομένα, ἐν οἷς περιέχεται «λόγος χρυσόβουλλος ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῆς ἐν τῷ Γαλησίῳ μονῆς καὶ τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως»[6]; Δὲν εἶναι ὡσαύτως παράδοξον ν' ἀγνοῇ καὶ τὸν πολὺ γνωστὸν ἱστορικὸν τοῦ Δαπόντε κατάλογον, ἐν ᾧ μακρὸς γίνεται περὶ τοῦ Γαλησίου λόγος;[7] Τέλος ἡ μονὴ τοῦ Γαλησίου εἶναι γνωστὴ καὶ ἐκ τῶν λειψάνων τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, ἧς δύο προχειροτάτους κώδικας ἔχει ἡ συνοδικὴ ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκη[8]· Ἔπειτα ὁ κ. Γεδεὼν οὔτε ποῦ κεῖται τὸ Γαλήσιον γινώσκει· Βυζαντινὸς συγγραφεύς, ὁ Δούκας, ἠδύνατο νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ ποῦ τὸ ὄρος ἐκεῖνο κεῖται[9]· ἂν δὲ καὶ περαιτέρω προέβαινε καὶ συνεβουλεύετο βιβλίον ἐν Σμύρνῃ τυπωθὲν πρὸ πολλοῦ[10], θὰ εὗρισκεν ἐν αὐτῷ καὶ τοῦ Γαλησίου πρόχειρόν τινα περιγραφήν, ἐξ ἧς διδασκόμενος ὅτι τοῦτο σήμερον Ἀλαμὰν ὀνομαζόμενον ἐγγύτατα κεῖται τῆς Ἐφέσου, θὰ ἠδύνατο οὕτω νὰ ἐπιτρέψῃ ὕστερον ἑαυτῷ νὰ φρονῇ δικαίως ὅτι πράγματι συνεπλήρωσε τὰς περὶ τοῦ Γαλησίου τῶν ἄλλων ἐλλιπεῖς γνώσεις·

Ἐντεῦθεν ἕκαστος βλέπει ὅτι αἱ περὶ τοῦ Γαλησίου ἔντυποι εἰδήσεις εἶναι ἀρκούντως ἄφθονοι, καὶ λυπηρὸν ὅτι ὁ περὶ τούτου γράψας ἴδιον βιβλίον ἠγνόει παντελῶς αὐτάς, νομίσας ἅμα καὶ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ὡσαύτως ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντας· Ἀλλ' εὐτυχῶς τὴν ἄγνοιαν αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ διαλύσῃ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν χειρογράφων· Καὶ λοιπὸν ἐκ δύο τοιούτων ἐγνώρισεν ἕνα Νικόλαον μοναχὸν Γαλησιώτην καὶ τὸν ποτὲ γνωστὸν ὅσιον Λάζαρον τὸν Γαλησιώτην. Ὅτι ὅμως καὶ τὰ ἔντυπα βιβλία περιέχουσιν ἄλλους τινὰς Γαλησιώτας, ἀπέφυγε νὰ σημειώσῃ ὁ κ· Γεδεών· Οὕτω π. χ. ἀφίνει ἀσημειώτους δύο Γεωργίους Γαλησιώτας[11].

---

1. Γρηγορᾶ τ. 1, σ. 107 Bonn.

2. Niceph. Blemmidæ curriculum vitæ, σ. 34.

3. A. P. Kerameus, Fontes historiæ imperii Trapezuntini, τ. 1. σ. 74.

4. Hipp. Delehaye ἐν τοῖς Mélanges d'archéologie et d'histoire. Rome 1897, τ. 17, σ. 51, 53, 54, 63.

5· Γινώσκει ὅμως ὁ κ· Γεδεὼν βιβλίον ῥωσικὸν τυπωθὲν ἓν σχεδὸν ἔτος πρὸ τοῦ βιβλιαρίου του· Ὅρα σ. 7 τῶν «Γνώσεων».

6. Boissonade, Anecdota græca. Parisiis 1830, τ. 2, σ. 77—84. Zachariæ, Jus græco-romanum, τ. 3, σ. 656. Acta et diplomata. τ. 5, σ. 264—266.

7. Κ. Σάθα Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη, τ· 3, σ. 125—126.

8. Ἀρχιμανδρίτου Βλαδιμίρου Συστηματικὴ περιγραφὴ τῶν κωδίκων τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης. Μέρος πρῶτον. Ἑλληνικοὶ κώδικες. Μόσχα 1894, σ. 117 καὶ 558.

9. Δούκας ἐν σελ. 87 καὶ 194 Bonn.

10. G. Weber, Étude sur la topographie d' Ephèse et de ses environs, avec un plan. Smyrne 1885, σ. 11 κ, ἑ Ὅρα ἰδίᾳ τὸν αὐτόθι τοπογραφικὸν χάρτην. Προβ. Μουσεῖον καὶ βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, περίοδος τετάρτη 1880—1883. Ἐν Σμύρνῃ 1884, σ. 11, 25, 26. W. M. Ramsay, The historical geography of Asia Minor. London 1890, σ. 110.

11. K. Krumbacher Geschichte der byzant, Litteratur, 2 σ. 448 M. Treu, Maximi Planudis epistolae, σ. 217. Acta et diplomata, τ. 3 σ. 223. Δοσιθέου Τόμος Χαρᾶς, σ. 617 κ, ἑ Theodori Pediasimi eiusque amicorum quae exstant; ed. Treu, σ. 51.

Τέλος τὸ μεῖζον μέρος τοῦ βιβλιαρίου του (σ· 7—24) καθιέρωσεν ὁ κ· Γεδεὼν εἰς τὸν ὅσιον Λάζαρον τὸν Γαλησιώτην, καταχωρίσας ἐν αὐτῷ ἐλάχιστά τινα τεμάχη τοῦ βίου τούτου τοῦ ὁσίου, οὗτινος ἀντίγραφον ὑπάρχει ἓν τινι κώδικι τῆς Λαύρας τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου· τοῖς δὲ τεμαχίοις τούτοις προσέθηκε καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα λόγια, συμπτύσσοντα ἕτερα τοῦ βίου ἐκείνου τεμάχια. Ἀλλ' ἀτυχῶς,πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γεδεὼν,Χρύσανθος ὁ Λόπαρεφ εἶχεν ἐκδώσῃ ἴδιον κεφάλαιον περὶ τοῦ ὁσίου Λαζάρου, ὅπερ ἀποτελεῖ 14 μεγάλας καὶ πυκνοτάτας σελίδας· ἐν τούτῳ περιέχεται λίαν ἐξηκριβωμένος ὁ τοῦ Λαζάρου βίος, ὃν ὁ Λόπαρεφ κατήρτισε μὲ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ κώδικος, ἐξ οὗ καὶ ὁ κ. Γεδεὼν εἶχεν ἀντιγράψῃ τὸν βίον τοῦ ὁσίου Λαζάρου· Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἔπρεπε, κατὰ τὸν κ. Γεδεών, νὰ μηδενισθῇ, καὶ λοιπόν ἀναποδείκτως ἐξευτελίζει αὐτὸ ἐν τῷ ἰδίῳ βιβλίῳ μὲ τὴν ἑξῆς ἁπλῶς παρατήρησιν· «οὗ (Λαζάρου) μνείατις, οὐχ οἵαν προσεδόκων, ἐγένετο τελευταῖον ὑπὸ Χρυσάνθου Λοπαρέφ!» Τοῦ κ· Γεδεὼν ἡ ἐργασία περιορίζεται ἁπλῶς εἰς τὸ ἑξῆς· Ἔγνω, φαίνεται, ὅτι προσεχῶς ἐν ἑνὶ τῶν τόμων τοῦ νοεμβρίου τῶν Acta Sanctorum θὰ περιλάβῃ τις τῶν Βολλανδιστῶν τὸν τέως ἀνέκδοτον ἑλληνιστὶ βίον τοῦ ὁσίου Λαζάρου, ὃν αὐτὸς εὗρεν ἔν τινι κώδικι τοῦ Βατικανοῦ[12]· Εὐγενὲς λοιπὸν ἐθεώρησεν ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔμαθεν ὅτι καὶ ἕτερον ὑπάρχει ἀντίγραφον ἐν τῇ Λαύρᾳ, νὰ προλάβῃ τοὺς Βολλανδιστὰς διὰ τῆς ἐκδόσεως τεμαχίων τινῶν τοῦ ἀντιγράφου τούτου, ἁπλῶς καὶ μόνον ὅπως γένηται καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μνεία ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Βολλανδιστοῦ. Ἄλλος τις ὅμως θὰ προὐτίμα νὰ στείλῃ τὸ ἴδιον ἐκ τοῦ Ἄθω ἀντίγραφον πρὸς τὸν σοφὸν Βολλανδιστήν, ὅπως ἡ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Λαζάρου ἐκδοσις γένηται ἐν πληρεστέρᾳ τῶν ἀντιγράφων αὐτοῦ γνώσει· Ὁπωσδήποτε ὅλον τὸ κείμενον τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Λαζάρου θὰ ἔχωμεν ἀνὰ χεῖρας ἐν τῷ ἤδη τυπουμένῳ τῶν Βολλανδιστῶν βιβλίῳ,καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ παρὰ τῷ Γεδεὼν τεμάχια δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν ἀξίαν.

Ταῦτα γράφοντες κινδυνεύομεν σχεδὸν νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι τὸ βιβλιάριον τοῦ κ· Γεδεὼν σκοπὸν ἴδιον ἔχει, κατὰ τὴν ἐπιγραφήν του, νὰ δώσῃ ἡμῖν «γνώσεις ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου ὄρους». Αἱ γνώσεις λοιπὸν αὗται περιλαμβάνουσι 16 μόνας σελίδας, εὗρε δ' αὐτὰς ὁ κ· Γεδεὼν ἐν τῷ κώδικι Λ—99 τῆς ἀθωνικῆς Λαύρας· ἀλλ' ἀτυχῶς περιέχονται αὗται οὐχὶ ἐντὸς τυπικοῦ τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου, ἀλλ' ἐν τῷ κοινοτάτῳ καὶ γνωστοτάτῳ διὰ τοῦ τύπου τυπικῷ, ὅπερ ὀνομάζεται κοινῇ τοῦ ἁγίου Σάβα, καὶ πᾶσαν ἑπομένως γνῶσιν τοῦ κ· Γεδεὼν εὑρίσκομεν ἐν τούτῳ τῷ πασιγνώστῳ τυπικῷ. Ὅθεν ἕπεται ὅτι ὁ κ· Γεδεὼν ἐκ πλάνης ὑπέπεσεν εἰς δύο κεφαλαιώδη σφάλματα, πρῶτον μὲν ὅτι λίαν γνωστὴν ὕλην τυπικοῦ παρουσίασεν ἡμῖν ὡς καινοφανῆ, εἶτα δ' ὅτι τὴν ὕλην ταύτην ἐξ ἀπειρίας ἐθέλει πηγάζουσαν ἐκ τυπικοῦ τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου. Ἡ πλάνη δὲ τοῦ κ. Γεδεὼν βασίζεται εἰς τοῦτο, ὅτι ἓν ἀντίτυπον τοῦ λεγομένου τυπικοῦ τοῦ ἁγίου Σάβα περιέχει τὸ ἑπόμενον σημείωμα· «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (=7 νοεμβρίου) τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Λαζάρου τοῦ νέου, τοῦ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος καὶ τὴν ἐν τούτῳ σὺν ταῖς λοιπαῖς συστησαμένου μεγίστην μονὴν τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἐν ᾗ καὶ σὺν Θεῷ τὸ παρὸν γέγραπται τυπικόν». Ἐντεῦθεν καὶ μόνον ἐνόμισεν ὁ κ· Γεδεών, ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ τυπικὸν τῶν μονῶν τοῦ Γαλησίου, ἐνῷ τὸ σημείωμα τοῦτο φανερώνει ἁπλῶς ὅτι τὸ ἀντίγραφον ἐκεῖνο τοῦ σαβαϊτικοῦ τυπικοῦ ἐγένετο ἐν μιᾷ μονῇ εἰς τὸ Γαλήσιον ἀνηκούσῃ· ὅτι δὲ πλανᾶται δεινῶς, ἀποδεικνύεται ἁπλούστατα ἐκ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι τοῦ σημειώματος ἐκείνου αἱ λέξεις ἄχρι τοῦ ὀνόματος «Ἀναστάσεως» ὑπάρχουσιν εἰς πολυάριθμα τοῦ σαβαϊτικοῦ τυπικοῦ ἀντίγραφα, ἐν οἷς ὁμοίως εὑρίσκονται αὐτολεξεὶ καὶ πάντα ὅσα ὁ κ· Γεδεὼν ἐξέδωκεν ὡς ἴδια τῷ Γαλησίῳ τυπικὰ σημειώματα. Τινὰ τῶν ἀντιγράφων τούτων ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς οὐχὶ μίαν τοῦ ὁσίου Λαζάρου μνείαν, ἀλλὰ τοὐναντίον τρεῖς μνήμας· καὶ ὅμως οὐδ' αὐτὰ δύναταί τις νὰ ὀνομάσῃ κώδικας τυπικῶν τοῦ Γαλησίου.

Λυπούμεθα ὅτι ὁ κ· Γεδεὼν ἠστόχησεν ἐν τῷ βιβλιαρίῳ τῶν ἑαυτοῦ Γνώσεων, οὗτος δυ-

---

12. Ὅτι οἱ Βολλανδισταὶ ἐκδίδουσι τὸν βίον τοῦ ὁσίου Λαζάρου, ἐμάθομεν ἡμεῖς ἐξ ὧν ἔγραψε περὶ τούτου ὁ Delehaye. Ὅρα Mélanges d' archéologie et d' histoire, τ. 17, σ. 51.

νάμεθα νὰ συστήσωμεν μόνον τέσσαρας σελίδας. ἐν αἷς περιέχονται οἱ δέκα τοῦ Νικολάου Γαληνσιώτου στίχοι καὶ μία περιγραφὴ τῶν ἀθωνικῶν κωδίκων Λ—99 καὶ Ι—127, ἥτις ἄχρι τῆς ἀποκτήσεως ἑτέρας ἀκριβεστέρας δύναται ὁπωσδήποτε νὰ χρησιμεύσῃ.

Ἐν Πετρουπόλει.

Ἀ. Π.-Κεραμεύς.

ΔΥΟ ΠΑΛΑΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

§ ς' Καὶ γὰρ δὴ πολὺς ἦν ὁ ταύτῃ προαρπάσας τὴν βασιλεύουσαν πόλιν* Μαξέντιος, δυσσεβείαις καὶ ἀνοσιουργίαις ἐγχειρῶν, ὡς μηδὲν τόλμῃ παρελθεῖν μιαρᾶς καὶ ἀκαθάρτου πράξεως ἔργον, μυρίαις γοῦν ἐλευθέραις γυναιξὶν ἐνυβρίζων αἰσχρῶς, ἀποζευγνύων αὐτὰς τῶν κατὰ νόμον ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ σμικρᾷ προφάσει πολλοὺς τοῖς (291B,1) περὶ αὐτὸν δορυφόροις ἐκδιδούς, κτείνει μυρία πλήθη τοῦ δήμου Ῥωμαίων ἐπ' αὐτοῦ μέσου τοῦ ἄστεος· καὶ ἄλλοτε ἄλλαις πεπλασμέναις αἰτίαις μυρίων ἀναιρουμένων, ἔνδοξοί τε καὶ ἄδοξοι δεινῇ κατετρύχοντο τυραννίδι· ἡ δὲ τῶν κακῶν τῷ τυράννῳ κορωνὶς: ἐπὶ γοητείαν ἤλαυνε μαγικαῖς ἐπινοίαις· ποτὲ μὲν γυναῖκας ἐγκύμονας ἀνασχίζοντι, ποτὲ δὲ νεογνῶν σπλάγχνα βρεφῶν διερευνωμένῳ καί τινας ἀῤῥητοποιίας ἐπὶ δαιμόνων προσκλήσει ποιουμένῳ, καὶ διὰ τούτων τῆς νίκης κρατήσειν ἐλπίζοντι. Εἰς τοσαύτην δὲ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων τροφῶν ἡ τῶν (B,2) Ῥωμαίων κατέστη, ὅτην οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἐπεὶ δὲ τούτων ἁπάντων οἶκτον λαβὼν Κωνσταντῖνος, πάσαις παρασκευαῖς κατὰ τῆς τυραννίδος ὡπλίσθη, καὶ τὸ νικητικὸν τρόπαιον, τὸν σωτήριον, φημί, τοῦ Κυρίου σταυρόν, τοῦ στρατοπέδου παντὸς προπορεύεσθαι ἐδικαίωσεν, ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν σύνταγμα, τὸ ὑπὸ Μαξεντίου ἐν ταῖς ἑαυτοῦ χώραις φυλάσσειν ταχθέν, ἐξ αὐτῆς ὡς εἰπεῖν τῆς πρώτης ὁρμῆς ἐχειρώσατο, καὶ τὸ ἀντικαθεστηκὸς καταγωνισάμενος, ἐπ' αὐτὴν ἐχώρει τὴν Ῥώμην· ἤδη δὲ αὐτῆς πλησίον γε(292A,1)νόμενος, ὡς μὴ τοῦ τυράννου χάριν Ῥωμαίοις πολεμεῖν ἐξαναγκάζοιτο, μηχανὴν ἐζήτει, δι' ἧς ὁ τύραννος ἔξω τειχῶν ἐπισπασθείη πρὸς πόλεμον. Θεὸς δὲ αὐτός, οἷς δεσμοῖς τισὶν ἐνδήσας τὸν ἀλιτήριον, πορρωτάτω πυλῶν ἐξέλκει· καὶ ἵνα μὴ ἄπιστα δόξω λέγειν τοῦ πολέμου τὸν τρόπον ἐκδιηγούμενος, ἀλλὰ βραχεῖ λόγῳ παραστήσω τὸ πᾶν, τρέπεται Μαξέντιος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁπλίταις καὶ δορυφόροις· καὶ ὢ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων! ἔδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος, ὁπηνίκα τὸν πρὸ τῆς πορείας διήεισαν ποταμὸν, ὃν αὐτὸς Μαξέντιος, σκάφεσι ζεύξας καὶ εὖ (A,2) μάλα γεφυρώσας, μηχανὴν ὀλέθρου καθ' ἑαυτοῦ συνεπήξατο, ᾧδέ πῃ ἑλεῖν Κωνσταντῖνον ἐλπίσας. Οὕτως οὖν, Θεοῦ νεύματι, τῶν ἐπὶ τοῦ ζεύγματος μηχανῶν παραδόξως διαρρυέντων* πρὸς αὐτῇ τῇ τοῦ τυράννου διαβάσει, αὖτανδρα κατὰ τοῦ βυθοῦ τὰ σκάφη χωρεῖ· καὶ αὐτός γε πρῶτος ὁ δείλαιος· εἶτα δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπασπισταί τε καὶ δορυφόροι· ἐφ' ᾧ καὶ ἦν εἰπεῖν « Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψε, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο». Ἐπὶ τούτοις τὸν Θεὸν Κωνσταντῖνος ὑμνήσας μετ' ἐπινικίων εἰς τὴν πόλιν εἰσήλαυνε· πάντες δὲ ἀθρόως αὐτὸν μετὰ πλείστης χαρᾶς ὑπο(292B,1)δεξάμενοι σωτῆρά τε καὶ εὐεργέτην βοαῖς ἀσχέτοις ἐπεφώνουν· ὁ δὲ, ἐπὶ μὲν ταῖς βοαῖς οὐ χαυνούμενος, οὐδ' ἐπαιρόμενος τοῖς ἐπαίνοις, τῆς ἐκ Θεοῦ δὲ συνηισθημένος βοηθείας, εὐχαριστήριον ἀπεδίδου παραχρῆμα εὐχὴν τὸ τῆς νίκης αἴτιῳ. Ἐντεῦθεν εὐφροσύναι πᾶσαι κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ἐπισκόπων τιμαί· ἐκκλησιῶν οἰκοδομαί· τῶν δεομένων εὐεργεσίαι ποικίλαι· παρουσίαι τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς τῶν ἐπισκόπων συνόδοις· νίκαι κατὰ βαρβάρων καὶ τρόπαια· Μαξιμίνου ἐπιβουλαὶ καὶ ἄλλων, ἃς ἐξ ἀποκαλύψεως εὗρισκεν. Οὕτω δ' ἔχοντι δεκαετὴς αὐτῷ* τῆς βασιλείας ἠνύ(B,2)ετο χρόνος· ἐφ' ᾧ πανδήμους ἐκτελῶν ἑορτὰς τῷ πάντων βασιλεῖ Θεῷ εὐχαρίστους εὐχὰς ἀνεπέμπετο. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τούτοις χαίρων διετέλει· οὐ μὴν καὶ ἐφ' οἷς ἀκοῇ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἑῴαν τρυχωμένων ἐθνῶν ἐπυνθάνετο.

§ ζ' Λικίνιος γὰρ ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς αὐτοῦ, κατὰ τῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόπων συσκευὰς ποιῶν καὶ κωλύων συνόδους γίνεσθαι, καὶ τοὺς χριστιανοὺς μυρίαις ὑποβάλλων κακώσεσι καὶ εἰς ἐκκλησίας τούτους μὴ συνάγεσθαι νομοθετῶν, ἀλλὰ πρὸ τῶν πυλῶν ἵστασθαι, καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς μὴ ἐπισκέπτεσθαι μεδὲ τροφὰς ὀρέγειν, ἐπισκό(293A,1)πους τε ἀναιρῶν, καὶ ἐκκλησίας καθαιρῶν, καὶ ὅλως διωγμὸν κατὰ χριστιανῶν ὑποκινῶν ἀπάνθρωπον, οὐκ εἴα χαίρειν αὐτὸν ἐφ' οἷς εὖ ἔπραττεν, ἀλλ' εἰς θυμὸν ἐπῆγε* δίκαιον· καὶ δὴ, τὸ στερρὸν τοῦ τρόπου τῇ συμφύτῳ φιλανθρωπίᾳ κερασάμενος, ἐπὶ τὴν ἄμυναν τῶν καταπονουμένων ἔσπευδεν· κρίνας δὲ εἶναι εὐσεβὲς καὶ ὅσιον ἐκ ποδῶν ἕνα ποιησάμενον τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων διασώσασθαι γένος, ταῦτ' ἐννοήσας ὁ βασιλεὺς, ἀνυπερθέτως δεξιὰν ὀρέγειν σωτήριον τοῖς εἰς ἔσχατα κακῶν ἐληλακόσιν ὡρμᾶτο. Καὶ δὴ, τῆς στρατιωτικῆς ἐξοπλίσεως (A,2) τὴν συνήθη παρασκευὴν

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 252—254 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

* νόει μοι τὴν παλαιὰν Ῥώμην.

*. . . ρυέντων !! δηλαδὴ ρωΕΙΣΩΝ.

* ὁ κώδηξ αὐτῶν.

* ὁ κώδηξ *ἐπήγει*.

ποιησάμενος, πεζοῦ τε καὶ ἱππικοῦ τάγματος φάλαγγας συναθροίσας, τῆς τοῦ πολέμου συμπλοκῆς ἥπτετο· ἔνθα δὴ Κωνσταντῖνος Θεὸν σωτῆρα τὸν ἐπὶ πάντων ἐπικαλεσάμενος τῶν νικητηρίων ἐτύγχανε, τοῦ σωτηρίου σταυροῦ προπομπεύοντος τῆς ὑπ' αὐτὸν φάλαγγος· τὴν γὰρ πρώτην ὁρμὴν οἱ τῆς ἐναντίας προκατάρχοντες τάξεως οὐχ ὑποστάντες, ῥίψαντες τὰ ὅπλα, προσεχώρουν τῷ τοῦ βασιλέως στρατῷ· ὁ δὲ τοὺς πάντας σώους ὑπεδέχετο, τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀσμενίζων σωτηρίᾳ. Λικίνιος δέ, τούτου γενομένου, δρασμὸν αἴσχιστον ποιησάμενος, (293B,1) εἴς τι φρούριον τῆς Θρᾴκης φεύγει· κἀκεῖθεν καταπολεμηθεὶς καὶ ἐκδιωχθείς, εἰς Φιλιππούπολιν ἔρχεται, ἔνθα δὲ λαμπρῶς ἡττηθεὶς ἡσύχασεν· εἶτα πάλιν ἐχθρὸς ἐλεγχθεὶς καὶ καταπολεμηθεὶς ἐν Ἀδριανουπόλει, εἰς τὸ Βυζάντιον ἔρχεται· καὶ ἐν Χρυσοπόλει διαπεράσας ἐν τῇ Νικομηδείᾳ καταφεύγει· ἔνθα κρατηθείς, καὶ ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην περιορισθείς, ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ στρατοῦ.

§ η' Καὶ δή, τῶν δυσσεβῶν ἀνδρῶν ἐκ ποδῶν, ὥσπερ εἴρηται, γενομένων, καθαρὰ λοιπὸν ἦν ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τυραννικῆς δυναστείας, συνήπτε (B,2)- τό τε τὰ ἑῷα τμήματα τοῖς ἑσπερίοις, καθάπερ κεφαλή τις ἀπερρωγυῖα τοῦ λοιποῦ σώματος καὶ αὖθις συναφθεῖσα. Ἐντεῦθεν εἰρήνη βαθεῖα ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Ἐντεῦθεν τὰ χριστιανῶν εἰς ὕψος αἴρεται· δαιμόνων βωμοὶ καθαιροῦνται· ἐκκλησίαι λαμπρῶς ἀνοικοδομοῦνται· νόμοι πάσης εὐσεβείας ἐκτίθενται, μὴ δεῖν, φησίν, ἕλληνα στρατεύεσθαι, σταυρῷ μὴ καταδικάζεσθαι ἄνθρωπον, τῇ τετράδι καὶ παρασκευῇ καὶ κυριακῇ τιμὴν παρὰ τὰς λοιπὰς ἀπονέμειν ἡμέρας, τὰς μὲν διὰ τὸ τοῦ Κυρίου πάθος καὶ τὸν σταυρόν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν, τοὺς κατὰ Χριστοῦ βλασφημεῖν ἐπιχειροῦντας (294A,1) κεφαλικὴν ὑφίστασθαι τιμωρίαν, χριστιανοὺς μόνους ἄρχειν τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐθνῶν, τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντας παντοίως τιμᾷν καὶ ναοῖς καὶ ἀναθήμασι κατακοσμεῖν. Διὰ ταῦτα, Κελτοί τε καὶ Γαλάται, Δᾶκες καὶ Ταῦροι, ἑσπέριοί τε καὶ ἑῷοι Ἴβηρες, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι καὶ Πέρσαι καὶ Ἰνδοὶ οἱ ἐνδότεροι, καὶ ἁπλῶς τὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἔθνη οἰκοῦντα τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἐδέχοντο, καὶ τοὺς ἑαυτῶν θεοὺς οἰκείαις χερσὶ συνέτριβον. Ἀλλ' οὐκ ἤνεγκεν ὁ πονηρὸς δαίμων τὴν τοιαύτην ἡμῶν ὁρῶν εὐδοκίμησιν, ἀλλ' αὖθις κακὰ καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιχειρεῖ.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΛΥΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΚΩΛΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΝΕΚΑ ΑΓΧΙΣΤΕΙΑΣ

Ἐρωτήσεις

α'.

«Ὁ **Πέτρος** *δύναται νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν* **Μαρίαν,** *μικρανεψιὰν τῆς Ἄννης, γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβου*»;

β'.

«Ὁ *ἐν χηρείᾳ διατελῶν* **Γεώργιος** *δύναται νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν* **Ἑλένην,** *δευτέραν ἐξάδελφην τῆς θανούσης πρώτης συζύγου του* **Εἰρήνης**»;

Ἀπαντήσεις

Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δημοσίᾳ ἀπαντῶ, τοῦτο μέν, διότι ἡ ἐνδιατριβὴ καὶ μελέτη περὶ οἱουδήτινος θέματος, ἀφορῶντος κώλυμα γάμου, τοῖς πολλοῖς δύναται νὰ χρησιεύσῃ ὡς διδασκαλία, γενικῶς θεωρουμένων πολυπλόκων τῶν περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου ζητημάτων, συνεπῶς δὲ δυσχέρειαν περὶ τὴν λύσιν παρουσιαζόντων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐλέχθη, τοῦτο δὲ ἵνα λεχθῇ καὶ σημειωθῇ, ὅτι ἡ εὔκολος καὶ ἀσφαλὴς λύσις καὶ τῶν ἁπλουστάτων περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου ζητημάτων, οἷς ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀνωτέρω, ἀπαιτεῖ ἐπισταμένην μελέτην καὶ ἐπίμονον προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ

α') Ἐπὶ τῆς πρώτης ἐρωτήσεως. Κατὰ τὴν γνωστὴν μέθοδον, πρῶτον ὁρίζομεν τὴν ὑφισταμένην σχέσιν τῆς μεταξὺ τοῦ *Πέτρου* καὶ τῆς *Μαρίας* συγγενείας. Πρὸς τοῦτο ἀριθμοῦμεν τὰ γένη· *Πέτρος* καὶ Ἰάκωβος, ἀδελφοί=ἓν γένος. *Μαρία* καὶ Ἄννα, μικρανεψιὰ καὶ μικρὰ θεία=ἓν γένος. Ὅθεν δύο γένη· συνεπῶς ἡ συγγενικὴ σχέσις αὐτῶν ἐστὶ διγένεια ἢ ἀγχιστεία. Δεύτερον εὑρίσκομεν τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως ταύτης. Πέτρος καὶ Ἰάκωβος=2 βαθμοί. Μαρία καὶ Ἄννα=5 βαθμοί. 2+5=7 βαθμοί. Ὅθεν ὁ *Πέτρος* πρὸς τὴν *Μαρίαν* εἶναι ἀγχιστεὺς ἑβδόμου βαθμοῦ, καθ' ὃν, ἄνευ οὐδενὸς ἐνδοιασμοῦ καὶ ἀδιστάκτως ἐπιτρέπεται ὁ γάμος, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι τὸ κώλυμα γάμου, ἕνεκα ἀγχιστείας ἐκτείνεται μέχρι τοῦ πέμπτου βαθμοῦ.

Ἐν διαγράμματι δὲ ἡ περίπτωσις αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς.

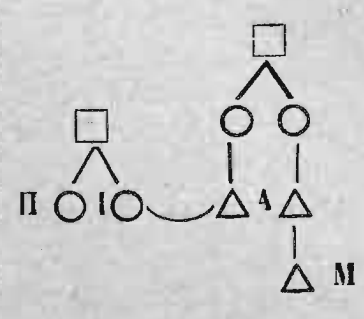

Ὁ *Πέτρος* (Π) λαμβάνει εἰς γάμον τὴν *Μαρίαν* (Μ), μικρανεψιὰν τῆς Ἄννης (Α), γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβου (Ι).

β'] Ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐρωτήσεως. Καὶ ἐνταῦθα πρόκειται σχέσις διγενείας, ἢ ἀγχιστείας, ἀλλ' εἰς *ἕκτον* βαθμόν. Αἱ δύο δεύτεραι ἐξάδελφαι Ἑλένη καὶ Εἰρήνη *ἓν* γένος· βαθμοὶ δὲ 6· ὁ Γεώργιος ἕτερον γένος· βαθμὸν δὲ οὐκ εἰσάγει οὗτος λογιζόμενος ἓν πρόσωπον μετὰ τῆς συζύγου του Εἰρήνης[1]. Ὥστε ὁ *Γεώργιος* πρὸς τὴν *Ἐλένην* εἶναι ἀγχιστεὺς εἰς *ἕκτον* βαθμόν, καθ' ὃν ὡς προείρηται, ἀκώλυτός ἐστιν ὁ γάμος. Ἀλλ' ἡ περίπτωσις αὕτη, ἀνήκει εἰς τὴν ἐξαίρεσιν, καθότι συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν πέντε περιπτώσεων, καθ' ἃς λόγῳ συγχύσεως τῶν ὀνομάτων ἐκτείνεται τὸ κώλυμα καὶ *πέραν* τοῦ πέμπτου βαθμοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως, κατὰ τὰ ἐν λεπτομερείᾳ καὶ ἐκτάσει ἐκτεθέντα ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας[2]», οὐ μόνον *εἰς οὐδὲν λογίζεται ἡ σύγχυσις*, καὶ δὲν ἐπεκτείνεται τὸ κώλυμα, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ μειοῦται καὶ συστέλλεται, καὶ *πλαγιάζεται* ὁ ἀριθμὸς τῶν βαθμῶν τοῦ κωλύματος ἐν τῇ σχέσει τῆς ἀγχιστείας, χωρούσης ἐν αὐτῇ τῆς ἐπιεικείας, τῆς συγκαταβάσεως καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐν μείζονι μέτρῳ, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις συγγενικαῖς σχέσεσι. Τοῦτο δέ, ὡς ἐν ἐκτάσει προελέχθη, καὶ διὰ παραδειγμάτων ὑποστηρίζεται ἀρχαίων τε, μεταγενεστέρων, καθ' ἃ ἐφαρμόζονται αἱ περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου διατάξεις τῆς ΣΤ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, αἱ περιορίζουσαι, ὡς γνωστόν, τὸ κώλυμα γάμου ἕνεκα ἀγχιστείας μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ[3].

---

1. Ἀρμεν. Δ'. η'. 1. καὶ ζ'. 17

2. Ἀριθ. 20 ἡμερ. 19 Μαΐου 1900.

3. Καν. 54 «. . . . συνείδομεν *γυμνότερον* τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ *δυσὶ κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱόν*, ἢ *ἀδελφοῖς δυσὶ μητέρα καὶ θυγατέρα*, ἢ *ἀδελφοὺς δύο δυσὶν ἀδελφαῖς*, ὑπὸ τὸν τῆς ἑπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου» Ρ.καὶ Π. Συντ. Τομ Β' σελ. 432. Ὅθεν κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον ἕνεκα ἀγχιστείας κωλύεται ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἑξῆς προσώπων

Πατρὸς καὶ υἱοῦ, μετὰ μητρὸς καὶ θυγατρὸς	Βαθμὸς	2ος
Πατρὸς καὶ θυγατρὸς, μετὰ μητρὸς καὶ υἱοῦ	»	2ος
Μητρὸς καὶ υἱοῦ, μετὰ υἱοῦ καὶ μητρὸς	»	2ος
Πατρὸς καὶ θυγατρός, μετὰ θυγατρὸς καὶ πατρὸς	»	2ος
Δύο ἀδελφῶν (κορῶν), μετὰ πατρὸς καὶ υἱοῦ	»	3ος
Δύο ἀδελφῶν, μετὰ μητρὸς καὶ θυγατρὸς	»	3ος.
Ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς, μετὰ μητρὸς καὶ υἱοῦ	»	3ος.
Ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς, μετὰ θυγατρὸς καὶ μητρὸς	»	3ος.
Δύο ἀδελφῶν (κορῶν) μετὰ δύο ἀδελφῶν	»	4ος.
Ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς, μητ' ἀδελφῆς καὶ ἀδελφοῦ	»	4ος.

Ἴδε καὶ Νομολογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ Μ. Θεοτοκᾶ σελ 163 «. . . . καὶ ἐνεργήσας κατ' ἐκκλησιαστικὴν συγκατάβατιν δὸς τὴν ἀρχιερατικήν σου ἄδειαν ἐπὶ τῷ κτελεσθῆναι τὸν μελετώμενον γάμον *δύο ἀδελφῶν*, μετὰ *θείας*, καὶ *ἀνεψιᾶς*» Γρηγ. Πατρ. 11 Δεκεμβρίου 1816.

Ἡ δὲ δευτέρα αὕτη περίπτωσις ἐν διαγράμματι ἔχει ὡς ἑξῆς :

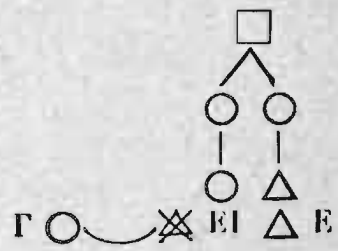

Ὁ *Γεώργιος* (Γ) λαμβάνει εἰς γάμον τὴν *Ἐλένην* (Ε), δευτέραν ἐξαδέλφην τῆς θανούσης συζύγου του Εἰρήνης (ΕΙ).

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται ἡ Εὐγενία Νικοκλέους Μακρίδου βέη, θυγάτηρ Εὐτυχίου, ὑπήκοος Ὀθωμανίς, τέως μὲν διαμένουσα ἐν Κερτζίῳ τῆς Ρωσσίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἐκυτῆς ἀνδρὸς Νικοκλέους Μακρίδου βέη, ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ, κατοίκου Φαναρίου Κωνσταντινουπόλεως, τμηματάρχου τοῦ Γραφείου τῶν Προξενικῶν ὑποθέτεων ἐν τῷ ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ οἴκῳ. Προσεπιλαμβάνεται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου καὶ περὶ παραδόσεως τέκνου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Μαΐου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθημερὸν
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 24

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 1
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 23
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Λογοδοσία περὶ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1899—1900 τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμ. Μ. Κλεοβούλου — Ἐκκλησία Ρωσίας — Ἐκκλησία Παλαιοκαθολικῶν — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Χοροστασία.*— Τῇ προπαρελθούσῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἐν Κοντοσκαλίῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς ἐν μέσῳ πολλῆς συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὃς καὶ ἀφορμηθεὶς ἐκ τῆς ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς περικοπῆς πολλὰς πατρικὰς νουθεσίας ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸ ἐπαινέσας τὸν ἱερὸν ζῆλον καὶ τοὺς πρὸς τὰ καλὰ μόχθους τῶν αὐτόθι ἐνοριτῶν, ἀνεγειράντων οὕτω περικαλλῆ τὸν ἐνοριακὸν αὐτῶν ναόν.

—*Θάνατος μητροπολίτου Κιέβου.*— Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μόσχας Βλαδίμηρος διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης, ἤγγειλε τῇ Α.Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὅτι ὁ γεραρὸς μητροπολίτης Κιέβου καὶ πρωτεῦον μέλος τῆς Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀοίδιμος Ἰωαννίκιος ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης τηλεγραφικῶς ἐξέφρασε τῷ τε μητροπολίτῃ Μόσχας καὶ τῇ Ἁγιωτάτῃ Διοικούσῃ Συνόδῳ τὰ βαθέα συλλυπητήρια αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου, καὶ τὰς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ γενομένας δεήσεις.

(Ἴδε βιογραφικὰς σημειώσεις ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι.)

—*Ἐπίσκεψις Ἀρχιραββίνου Καραίτου πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.* — Παρεπιδημῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἐν ἐπισήμῳ στολῇ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ ἐν Εὐπατορίᾳ τῆς Κριμαίας ἑδρεύων θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς πάντων τῶν ἐν Κριμαίᾳ, Ἱεροσολύμοις, Δαμασκῷ, Καΐρῳ, Πολωνίᾳ καὶ ἄλλοις μέρεσιν οἰκούντων Καραϊτῶν Ἰουδαίων λίαν φιλοφρόνως γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Τῇ ἐπαύριον ἡ Α. Π. ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος ἀντεπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τὸν θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν τῶν Καραϊτῶν*.

---

* *Σημ. Σ.* «*Ἐκκλ. Ἀληθ.*»— Γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι μετὰ τὴν ἐπὶ Ἀδριανοῦ τῷ 135 μ. Χ. διασποράν τῶν Ἰουδαίων οἱ διασημότεροι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διδάσκαλοι συγκροτήσαντες ἐν Τιβεριάδι μέγα συμβούλιον κληθὲν *Συναγώγιον* συνέταξαν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ταλμούθ σύγγραμμα, ἐν ᾧ καθωρίζετο ἡ διατήρησις τοῦ προφορικοῦ νόμου καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων. Τὴν συλλογὴν ὅμως ταύτην τῶν νόμων, συμπληρωθεῖσαν τῷ 500 μ. Χ. δὲν ἀπεδέξαντο πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐφ' ᾧ καὶ διῃρέθησαν εἰς δύο ἀντιπάλους αἱρέσεις, τῆς τῶν *Ταλμουθιστῶν ἢ Ραββινιστῶν* ἀποδεξαμένων δηλονότι τὸ Ταλμούθ, καὶ τῆς τῶν **Καραϊτῶν,** μὴ ἀποδεξαμένων αὐτὸ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ἑρμηνείας τῶν ραββίνων, ἀλλὰ προσκολληθέντων εἰς τὸ γράμμα τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἤτις ἑβραϊστὶ λέγεται **καρά,** ἐξ οὗ ἀπεκλήθησαν οἱ ἀποχωρισθέντες καὶ διαμαρτυρηθέντες **καραΐται.**

Τῆς ἰουδαϊκῆς ταύτης αἱρέσεως ἐγένετο αἱρεσιάρχης ὁ Ἀνὰν τῷ 750 μ.Χ. καὶ ἀπὸ τῆς ἑνάτης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐντεῦθεν διεδόθη αὕτη περισσότερον ὑπὸ τοῦ ραββίνου Σολομῶντος ἀνελθοῦσα εἰς ἱκανὰς ἑκα-

— *Σύνοδος Ἐκκλησίας Κύπρου.* — Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τῆς Κύπρου τηλεγραφικῶς ἐξέφρασε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ αὐτὴν ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰς εὐχαριστίας διὰ τὰ διαβιβασθέντα συλλυπητήρια ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ εἰς Κύριον ἄρτι ἐκδημήσαντος ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κυροῦ Σωφρονίου.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῷ παρελθόντι **Σαββάτῳ** ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα οἱ φιλογενέστατοι ὁμογενεῖς τραπεζῖται Παῦλος Στεφάνοβικ Σκυλίτσης καὶ Λεωνίδας Ζαρίφης.

Προχθὲς δὲ ἡ ρωσὶς κόμισσα Ἴννα Καπνίστ ἐν συνοδίᾳ τοῦ Ν. Δουρνοβὼ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν παραμείνασα παρὰ τῇ Α. Θ. Π. καὶ τὰ Πατριαρχεῖα περιεργασθεῖσα.

— *Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια.* — Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἡ Α. Θ. Π. διὰ γράμματος αὐτῆς συνελυπήθη τῷ ἐν Λονδίνῳ φιλογενεστάτῳ ὁμογενεῖ Στεφάνῳ Ράλλῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλεστάτου αὐτοῦ υἱοῦ Ἀντωνίου Ράλλη ἀντισυνταγματάρχου, θανόντος ἄρτι ἐν τῷ ἀγγλοτρανσβαλικῷ πολέμῳ.

— *Ἀντεπίσκεψις.* — Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος Λαυρέντιος ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου Χρήστου Παπαϊωάννου μεταβὰς τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ εἰς τὸ ἐν Γαλατᾷ ρωσικὸν Μετόχιον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος διεβίβασε τῷ θεοφιλεστάτῳ ρώσῳ ἐπισκόπῳ Βολοκαλάμης Ἀρσενίῳ καὶ τῇ ἐκ καθηγητῶν καὶ μαθητῶν συνοδίᾳ αὐτοῦ τὰς εὐχὰς τὰς Α. Θ. Π. ἐπὶ τῇ ἐντεῦθεν εἰς ἅγιον Ὄρος ἀναχωρήσει αὐτοῦ.

— *Ἄφιξις.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἀφίκετο εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης Γλυκέριος, δραγομᾶνος τοῦ Ἱεροσολυμητικοῦ θρόνου. Ἡ Α. Πανοσιολογιότης, προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐν συνοδίᾳ τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Διοκαισαρίας Νικοδήμου ἔσχε συνέντευξιν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

— *Χριστοφόρος Σαμαρτσίδης.* — Μετὰ λύπης ἀναγράφομεν τὸν θάνατον τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χριστοφόρου Σαμαρτσίδου ἀνδρὸς πολλαχῶς διά τε τοῦ καλάμου καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐπωφελοῦς καταστάντος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ, συμβάντα τῇ παρελθούσῃ Πρασκευῇ ἐν Χάλκῃ. Ὁ ἀείμνηστος Σαμαρτσίδης διατελέσας εἷς τῶν διακεκριμένων δημοσιογράφων, διωρίσθη μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σταδίου τούτου ἀποχώρησιν αὐτοῦ ἐπόπτης τῶν Σχολῶν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωακείμ τοῦ Γ. καὶ τελευταῖον καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἡ κηδεία τοῦ πολυτίμου τούτου τέκνου τῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο τῇ ἐπαύριον μεγαλοπρεπὴς ἐν μέσῳ συρροῆς λογίου κόσμου, τιμῶντος τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος, δαπάνῃ τῆς Θεολογ. Σχολῆς προεξάρχοντος τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Μαρωνείας Ἰωακείμ.

Λόγον ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Σχολῆς ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης. Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ Χριστοφόρου Σαμαρτσίδου.

ΣΧΟΛΩΝ ΤΕΛΕΤΑΙ

Α'.

Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Ἡ πρεσβυγενὴς Πατριαρχικὴ Μ. τοῦ Γένους Σχολὴ ἐποιήσατο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν μέσῳ πυκνοῦ φιλομούσου ἀκροατηρίου τὴν εἰθισμένην ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους τελετήν. Τῆς τελετῆς προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρόντων καὶ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Ἀμασείας Ἀνθίμου, τοῦ καὶ Προέδρου τῆς ἐφορείας τῆς Σχολῆς, Μαρωνείας Ἰωακείμ, Σηλυβρίας Κωνσταντίου, Κορυτσᾶς Γερβασίου καὶ Γρεβενῶν Δωροθέου, τοῦ παρεπιδημοῦντος μητροπολίτου Γάνου Χώρας Κωνσταντίνου, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων, τοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Διοκαισαρείας Νικοδήμου σὺν τῷ μητροπολίτῃ Ἀμίδης, καὶ τοῦ τοῦ Ὄρους Σινᾶ ἀρχιμ. Γαβριὴλ Μαλαφούρη, τοῦ ἀρχιγραμ. τῆς ἱερᾶς Συνόδου Φωτίου, τοῦ πρώην διευθυντοῦ τῆς Θεολογ. Σχολῆς ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, τοῦ Μ. Ἱεροκήρυκος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γρηγορίου Κωνσταντινίδου, τοῦ Ἀρχειοφύλακος Ἰωακείμ Φωροπούλου, τοῦ νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων Κ. Βοντζαλίδου, τῶν ἀξιοτίμων ἐφόρων καὶ πολλοῦ ἄλλου κόσμου.

Τῆς εἰθισμένης ἱεροτελεστίας γενομένης ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ πανοσιολ. Σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης Μ. Κλεόβουλος, ὃς πεπνυμένως ἀπὸ ἐτῶν διευθύνων τὸ σεμνὸν παιδευτήριον ἀείποτε τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω ρύθμισιν καὶ προκοπὴν αὐτοῦ ἐπιδιώκει, καὶ ἀπήγγειλε τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην ἔκθεσιν, ἐν ᾗ ἀπεικονίζεται ἀπερίττως ἡ πνευματικὴ κατάστασις κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ὁ πανοσιολ. Σχο-

---

τοντάδας χιλιάδων μέχρι τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος. Οἱ Καραῖται οὗτοι Ἰουδαῖοι εἶχον ὁμιλουμένην γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἔχουσι Γραφὴν ἐκτυπωθεῖσαν ἄλλοτε πρὸς χρῆσιν τῶν χριστιανῶν, τηροῦσι δὲ αὐστηρότερον τῶν ἄλλων Ἰουδαίων τὰς νενομισμένας ἑορτάς.

λάρχης ἐπεράτωσε διὰ προσφόρου προσφωνήσεως πρὸς τοὺς ἀποφοιτῶντας μεστῆς πατρικῶν ὑποθηκῶν.

Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Π. ἐπισφραγίζουσα τὴν τελετὴν ταύτην ἀνήγγειλε τὴν ἑπομένην γλαφυρὰν προσφώνησιν.

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

καὶ πάντες οἱ παριστάμενοι φιλόμουσοι.

Κοινὴ ἡμῖν ἅπασιν, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν περὶ τούτου, καὶ ἐξ ἴσου εἰλικρινὴς καὶ ἐγκάρδιος εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία, ὁσάκις παρέχεται ἡμῖν ἀφορμὴ ἵνα παρευρισκώμεθα ἐν τῇ μεγαλωνύμῳ ταύτῃ Σχολῇ· διότι αὕτη ἰδιαίτερον ὅλως σέμνωμα καὶ κόσμον τιμιώτατον ἀποτελεῖ διά τε τὸ Γένος ἡμῶν καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διότι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτῆς πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν καθ' ὅλου ἀνὰ τὸ καθ' ἡμᾶς κλῖμα παίδευσιν δικαίως ἐκτιμηθεῖσαι ἐπεσπάσαντο ἀνέκαθεν τὸν ἔπαινον καὶ τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἡμέτερον Γένος ἂν εἶχε καὶ ἔχῃ τι, διὰ τὸ ὁποῖον ἐξόχως νὰ σεμνύνηται, τοῦτο ἦτο καὶ εἶναι ὁ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὰ γράμματα διακαὴς ἔρως, ὁ ἀκοίμητον καὶ ἄσβεστον τὸ ἱερὸν τῶν γραμμάτων πῦρ διατηρήσας καὶ μεταλαμπαδεύσας αὐτὸ φλογερὸν καὶ ζωηρότατον εἰς ἁπάσας τὰς ἐπελθούσας γενεάς, καὶ οὕτω πως, χάριτι Θεοῦ, ἐξασφαλίσας εἰς τὸ ἡμέτερον Γένος θέσιν οὔτε ἀγενῆ οὔτε εὐτελῆ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν. Εἰς τὴν τοιαύτην δὲ τοῦ Γένους ἡμῶν βαθμολογικὴν κατάταξιν, ἀναμφηρίστως τὴν πρώτην καὶ κυριωτέραν συμβολὴν καὶ συναντίληψιν παρέσχε τὸ ἱστορικὸν τοῦτο παιδευτήριον, ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ἡ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πολλοὺς ἀπολύσασα καὶ ὀτρηροὺς τῶν γραμμάτων ὑπηρέτας. Τούτου δ' ἕνεκα ἀκριβῶς καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τιμῶσα καὶ περιέπουσα τὴν ἑστίαν ταύτην τῶν φώτων, ἐν ᾗ ὡς πυρσοὶ δᾳδουχοῦσι καὶ τὴν σήμερον καὶ φωτίζουσι τὰς διανοίας τῶν πανταχόθεν συρρεόντων φιλομαθῶν νέων πολυμαθεῖς καὶ φιλοπονώτατοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν Διευθυντοῦ φιλοῦντος τὴν Σχολὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο καὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν ἔτι, οὐδέποτε διέλιπε μετ' ἐξαιρετικοῦ διαφέροντος παρακολουθοῦσα τοῖς ἐνταῦθα ἐπιτελουμένοις καὶ εὐλογοῦσα τοὺς πόνους καὶ τοὺς ἀγῶνας διδασκάλων καὶ μαθητῶν. Μάρτυς τούτου παναληθέστατος τυγχάνει καὶ ἡ σήμερον ἐνταῦθα παρουσία ἁπάντων ἡμῶν ὅσοι συνήλθομεν, ὅπως στεφανώσωμεν τοὺς πόνους καὶ τοὺς ἱδρῶτας τῶν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν σχολικὸν ἔτος ἀγωνισαμένων ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐφορίας ζηλωτῆς καὶ φιλομούσου, καθηγητῶν καὶ μαθητῶν, καὶ ἐπιδαψιλεύσωμεν τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ πάντας μὲν τοὺς τρέχοντας τὸν καλὸν τοῦτον τῶν γραμμάτων ἀγῶνα, ἀλλ' ἰδίως ἐπὶ τοὺς ἀπολυομένους τελειοδιδάκτους τῆς Σχολῆς, οἵτινες εἰς νέον ταῖς εὐλογίαις τῆς Ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι βίον ὀφείλουσιν ἵνα καὶ διὰ τῶν ἔργων δεικνύωσιν ὁποίας Σχολῆς εἰσι τρόφιμοι καὶ πολιτεύωνται ἀξίως τῆς κλήσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν. Εἴθε ὁ ἀγαθοδότης Θεὸς κρατύνοι τὰ πνεύματα αὐτῶν καὶ καθοδηγοῖ τὰ βήματα αὐτῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τὸν δὲ φιλόλαον καὶ φιλόμουσον ἡμῶν Ἄνακτα, τὸν ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ παιδείας τοῦ ἡμετέρου Γένους ἐπιδεικνύοντα τοσαύτην πατρικὴν εὐμένειαν καὶ προστασίαν, εἴθε φρουροῖ καὶ κραταιοῖ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκρατορικοῦ αὐτοῦ Θρόνου ἐπὶ μήκιστον. Ἀμήν.

Β'.

Ἐμπορικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Αὐθημερὸν μ. μ. ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνοδευομένη ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἁγίων συνοδικῶν, τῶν παρεπιδημούντων μητροπολιτῶν καὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου μετέβη δι' ἰδιαιτέρας ἁτμακάτου εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴν Σχολὴν καὶ προέστη τῆς τελετῆς τῶν ἐξετάσεων τῶν τελειοφοίτων. Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην παρέστησαν καὶ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδᾶτος, ὁ διὰ τὰς συμβάσεις πληρεξούσιος αὐτῆς Δ. Στεφάνου, ὁ α' γραμματεὺς τῆς πρεσβείας Λεβίδης, ὁ β' διερμηνεὺς αὐτῆς Κ. Κυπραῖος καὶ πολὺ ἄλλο πλῆθος φιλομούσου κόσμου.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. γενομένην ἱεροτελεστίαν ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Γ. Λιανόπουλος, ὁ στιβαρᾷ τῇ χειρὶ ἀπὸ ἐτῶν ἰθύνων αὐτήν, ἀνέγνω τὴν περί τε τῆς πνευματικῆς συγκομιδῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἔκθεσιν, ἐξ ἧς λίαν εὐαρέστως ἐνωτίσθη τὸ ἀκροατήριον ὅτι τὸ ἵδρυμα ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις αὐτοῦ χωρεῖ καλῶς χάρις εἰς τοὺς ἀτρύτους μόχθους φερεπόνου καὶ φιλογενοῦς Ἐφορείας.

Μετὰ δὲ τὰς ἐπὶ διαφόρων μαθημάτων ἐξετάσεις

τῶν τελειοφοίτων, ἡ Α. Θ. Π. ἐπευλογοῦσα τοὺς πόνους τῶν ἐργασθέντων ἐν τῷ φυτωρίῳ τούτῳ ἀπήγγειλε τὴν παρὰ πόδας θερμὴν προσφώνησιν:

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ Ἐξοχώτατε Πρεσβευτὰ καὶ οἱ λοιποὶ φιλόμουσοι.

Παριστάμενοι καὶ εὐλογοῦντες τοὺς πόνους καὶ ἀγῶνας τῶν φιλοτίμως ἐν τῷ σεμνῷ τούτῳ παιδευτηρίῳ ἐναγωνισαμένων καθηγητῶν καὶ μαθητῶν καὶ κατὰ τὸ λῆξαν τοῦτο σχολικὸν ἔτος, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκρύψωμεν τὴν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, ἥτις ἀείποτε κατευφραίνει καὶ ἡμᾶς καὶ πᾶσαν τὴν Ἱεραρχίαν, βλέποντας τὸν καλὸν καὶ ἄφθονον θερισμόν, τὸν ἐκ τοῦ γεωργίου τούτου ἐνιαυσίως ἀποδιδόμενον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωνίαν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ πατρικὸν ἡμῶν ἐνδιαφέρον ἐπεκτείνεται καὶ ἐφαπλοῦται ἐφ' ὅλων τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, τοῦ κέντρου τούτου τῶν ἀνὰ σύμπαν τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὀρθοδόξων· ἀλλὰ διὰ τὴν μίαν καὶ μοναδικὴν Ἑλληνικὴν ἡμῶν Ἐμπορικὴν Σχολήν, διατηρουμένην τῇ γενναίᾳ καὶ μεγαθύμῳ ἀρωγῇ τῶν ἐκ τοῦ τραπεζιτικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ τῶν ὁμογενῶν κόσμου, ἰδιαιτέραν τινὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ αἰσθανώμεθα ἐν τῷ βάθει τῶν καρδιῶν ἡμῶν οἱ πάντες συμπάθειαν καὶ στοργήν, ἀφοῦ καθ' ἑκάστην παριστάμεθα μάρτυρες τοῦ δεινοῦ ἐμπορικοῦ ἀγῶνος, ὅστις ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν λαῶν διεξάγεται καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἧττων καὶ μὴ ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένος δουλεύει καὶ ὑποχωρεῖ τῷ κρείττονι, καὶ τὸ στάδιον ἐπὶ τέλους καταλείπεται ὡς εἰς νικητὴν εἰς τὸν φέροντα πλείω ἐπιστημονικὰ διὰ τὸν ἀγῶνα ἐφόδια·

Ἡμεῖς ἐκ ψυχῆς ποθοῦμεν καὶ εὐχόμεθα ὅπως ἡ Σχολὴ αὕτη ἀνεπηρέαστος διατελοῦσα ἀπὸ παντὸς ἐναντίου συναντήματος, ἐξακολουθῇ τελοῦσα ἐπὶ μήκιστον τὸν ὑψηλὸν καὶ ἔνδοξον αὐτῆς τοῦτον προορισμόν, οἱ δ' ἐξ αὐτῆς καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἀποφοιτῶντες προστιθέμενοι εἰς τὴν εὐγενῆ φάλαγγα τῶν ἐντεῦθεν μέχρι σήμερον ἀπολυθέντων, ἀποβῶσι καὶ αὐτοὶ πρότυπα χρηστῶν καὶ ἀνεπιλήπτων ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ ἀνδρῶν πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς ἐκθρεψάσης αὐτοὺς Σχολῆς καὶ πρὸς χαρὰν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἥτις διὰ τόσης στοργῆς ἀνέκαθεν ἅμα τῇ ἱδρύσει αὐτῆς μέχρι τοῦ νῦν περιέβαλε καὶ περιβάλλει καὶ θέλει περιβάλλῃ πάντοτε τὴν χρησιμωτάτην καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἡμετέρου Γένους Ἐμπορικὴν ταύτην Σχολήν· Ἐπιδαψιλεύοντες δὲ τοῖς τιμιωτάτοις Ἐφόροις τῆς Σχολῆς, τῷ ἐλλογίμῳ Διευθυντῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ ἐναγωνιζομένοις διδασκάλοις καὶ μαθηταῖς τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐχάς, μνημονεύομεν μετ' εὐγνωμοσύνης τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τοῦ φιλομούσου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν-Ἀβδοὺλ-Χαμὴτ-Χάν, Αὐθέντου ἡμῶν, διότι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ πᾶς ἐπιστημονικὸς παρ' ἡμῖν κλάδος πατρικῆς ἀπολαύων προστασίας προάγεται καὶ τελειοποιεῖται·

Προχθὲς ὁμοίως ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρέστη εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου ἐφ' ἱκανὸν παραμείνασα· χθὲς δὲ ἀπέστειλε τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Χρυσόστομον.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1899-1900 ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ

ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Ἀρχ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΒΟΥΛΟΥ

Τῇ 11ῃ Ἰουνίου 1900.

Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἔφοροι, καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγυρις,

Ἡ χάρις τοῦ Παναγάθου Θεοῦ διὰ τῶν θεοπειθῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης καὶ πανσεβάστου Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἤγαγεν ἡμᾶς καὶ ἐφέτος αἰσίως εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐνιαυσίου σχολικῆς σταδιοδρομίας, καὶ ἡ ἀπὸ τῆς 24ης τοῦ προλαβόντος μηνὸς διεξαγομένη δοκιμασία τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς θέλει καταδείξει τὸν βαθμὸν τῆς ἐν ταῖς σπουδαῖς εὐδοκιμήσεως καὶ προκοπῆς αὐτῶν. Πιστεύομεν δὲ ὅτι διδάξαντες καὶ διδαχθέντες δὲν ἐκοπίασαν εἰς μάτην καὶ κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος.

Ἐπειδὴ δὲ εἴθισται κατὰ τὴν δοκιμασίαν ταύτην νὰ ἐξαγγέλλωνται δημοσίᾳ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐν τῇ Σχολῇ γενόμενα, τῷ ἔθει τούτῳ ὑπείκων θέλω ἐκθέσει ὑμῖν νῦν ἐν συντομίᾳ τὴν ἐνιαύσιον σχολικὴν ἐργασίαν, τὴν καθόλου τοῦ καθιδρύματος κατάστασιν καὶ πᾶν εἴτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐν αὐτῷ συνέβη.

Α'. Τὸ πρῶτον καὶ τοῦ λήγοντος ἔτους ἔργον

τῆς Σχολῆς ὑπῆρξαν αἱ ἐγγραφαί, ἀρξάμεναι μὲν ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς 20ης Αὐγούστου τοῦ προλαβόντος ἔτους συμφώνως τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ τῆς Σχολῆς Κανονισμοῦ, παρατεθεῖσαι δὲ μέχρι μεσοῦντος Ὀκτωβρίου διά τινας ἐξ ἀποκέντρων μερῶν προσελθόντας. Ἐνεγράφησαν δὲ ἐν ὅλῳ τριακόσιοι τεσσαράκοντα καὶ δύο (342), ἐξ ὧν οἱ τέσσαρες, ὡς λίαν βραδύναντες νὰ προσέλθωσιν, ἐγένοντο δεκτοὶ ὡς ἀπροσταται.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι βεβαίως μικρὸς παραβαλλόμενος πρὸς τὴν ἄλλοτε μεγάλην τῶν μαθητῶν τοῦ παιδευτηρίου τούτου πληθύν, οἵτινες κατὰ τὸ 1889—1889 ἀνῆλθον εἰς 700 περίπου, ὅτε καὶ ἐπεβλήθη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἡ εἰς τμήματα διαίρεσις μιᾶς τῶν πολυπληθῶν αὐτοῦ τάξεων. Ἀλλὰ τῆς διαιρέσεως ταύτης μὴ ἐφαρμοσθείσης διὰ λόγους οἰκονομικούς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῆς Σχολῆς τάξεων, ἁπασῶν πολυπληθῶν τότε οὐσῶν, οὐχὶ μικρὰ παρεῖχε τὸ πλῆθος ἐκεῖνο κωλύματα οὐ μόνον εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας καρποφορίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς προσηκούσης ἐν τῇ Σχολῇ τάξεως, ἣν μετὰ τῶν μαθημάτων ἀνάγκη ἀπόλυτος νὰ συνδιδάσκωνται πάσης Σχολῆς μαθηταί. Καὶ ἐὰν διετηρεῖτο μέχρι σήμερον τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης θὰ ἐπεβάλλετο καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τάξεσιν ἡ διαίρεσις καὶ θὰ ἐξευρίσκοντο —δὲν ἀμφιβάλλομεν—τὰ πρὸς τοῦτο μέσα. Τὴν εἰρημένην ὅμως ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν δὲν προὐκάλεσεν ἡ ἔλλειψις τῆς εἰς τμήματα διαιρέσεως τῶν τάξεων, ἀλλὰ διάφοροι ἄλλοι λόγοι καὶ πρὸ πάντων οἰκονομικοί.

Ἐκ τοῦ εἰρημένου ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ λήγοντι ἔτει ἐγγραφέντων μαθητῶν, μικροῦ μέν, ὡς εἶπον, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, ὑπερβαίνοντος ὅμως τὸν τοῦ προλαβόντος ἔτους μαθητῶν, διακόσιοι τριάκοντα καὶ δύο (232) ἦσαν παλαιοὶ μαθηταί, οἱ δὲ λοιποὶ ἑκατὸν καὶ δέκα (110) νέοι, πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγγραφέντες καὶ καταταχθέντες τριάκοντα καὶ πέντε (35) μὲν εἰς τὴν πρώτην τῆς Σχολῆς τάξιν, τὴν κατωτάτην· τριάκοντα (30) εἰς τὴν δευτέραν· δέκα καὶ ἓξ (16) εἰς τὴν τρίτην· δέκα καὶ ἑνέα (19) εἰς τὴν τετάρτην· ὀκτὼ (8) εἰς τὴν πέμπτην· καὶ δύο (2) εἰς τὴν ἕκτην. Οὕτω δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν παλαιῶν μαθητῶν ἀπαρτισθεῖσαι αἱ ὀκτὼ τῆς Σχολῆς τάξεις περιελάμβανον ἡ μὲν πρώτη τριάκοντα καὶ πέντε (35) μαθητάς· ἡ δευτέρα τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ (48)· ἡ τρίτη τεσσαράκοντα καὶ πέντε (45)· ἡ τετάρτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ (57)· ἡ πέμπτη τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς (43)· ἡ ἕκτη τριάκοντα καὶ ἑπτὰ (37)· ἡ ἑβδόμη τεσσαράκοντα καὶ ἕνα (41)· καὶ ἡ ὀγδόη τριάκοντα καὶ ἓξ (36).

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ ἐγγραφαὶ τοῦ λήγοντος ἔτους καὶ οὕτως ἀπηρτίσθησαν ἐν αὐτῷ αἱ τῆς Σχολῆς τάξεις.

Β'. Δεύτερον μετὰ τὰς ἐγγραφὰς ἔργον τῆς Σχολῆς, τὸ καὶ κύριον ἔργον αὐτῆς, εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων, ἅτις ἐγένετο καὶ ἐφέτος ὑπὸ τῶν ἐλλογίμων τῆς Σχολῆς Καθηγητῶν, τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν ἀντικαταστησάντων τὸν ἀείμνηστον Ἰωάννην Ἀριστοκλῆν, κκ. Βασιλείου Μυστακίδου καὶ Μηνᾶ Αὐθεντοπούλου, μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτοὺς διδακτικῆς ἱκανότητος καὶ εὐμεθοδίας. Ἐδιδάχθησαν δὲ συμφώνως τῷ γενικῷ τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς προγράμματι ἐν μὲν **τῇ Α'. τάξει,** τῇ κατωτάτῃ:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ **ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης** μέχρι τῶν **βασιλέων.**

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία Αἰσωπείων μύθων· ἐκ τῆς Συλλογῆς ἀποφθεγμάτων βοσιλέων καὶ στρατηγῶν Πλουτάρχου· ἐκ τῶν βίων καὶ γνωμῶν τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων Διογένους Λαερτίου καὶ ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Ἀπολλοδώρου μετὰ τεχνολογίας καὶ ὀρθογραφικῶν ἀσκήσεων, καὶ γραμματικὴ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῶν εἰς «μι» ρημάτων.

3. Ἐκ τῆς **Ἀριθμητικῆς,** ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν συμμιγῶν.

4. Ἐκ τῆς **Γεωγραφίας,** γενικαὶ γνώσεις καὶ περὶ τῆς Εὐρώπης ἐν γένει.

5. Ἐκ τῆς **Ἰχνογραφίας, Γραμμικὴ Ἰχνογραφία** καὶ στοιχειώδης διδασκαλία περὶ **ρυθμῶν.** Ἀντιγραφὴ ἐξ ἁπλῶν εὐθυγράμμων καὶ καμπυλογράμμων ὑποδειγμάτων καὶ στοιχεῖα **ὑδροβαφικῆς.**

6. καὶ ἐκ τῆς **Καλλιγραφίας,** ἁπλῆ καὶ πλαγία γραφὴ μετὰ γυμνασμάτων.

Ἐν τῇ Β'. τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ **ἱερὰ ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης.**

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ α' βιβλίου τῆς Κύρου Ἀναβάσεως καὶ τοῦ β' τῆς Κύρου Παιδείας Ξενοφῶντος μετὰ τεχνολογίας· Γραμματικῆς ἀπὸ τοῦ «περὶ ῥήματος» μέχρι τέλους· ἐτυμολογικὸν καὶ ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις.

3. Ἐκ τῆς **Ἀριθμητικῆς,** περὶ **λόγων** καὶ **ἀναλογιῶν** μέχρι τέλους.

4. Ἐκ τῆς **Ἱστορίας,** ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

5. Ἐκ τῆς **Γεωγραφίας,** τὰ κράτη τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

6. Ἐκ τῆς **Ἰχνογραφίας, Γραμμικὴ Ἰχνογραφία** καὶ περὶ **ρυθμῶν· ὑδροβαφική·** ἀντιγραφὴ ἐξ ἐλαφρῶς ἐσκιασμένων προσώπων καὶ ζώων.

7. καὶ ἐκ τῆς **Καλλιγραφίας,** στρογγύλη καὶ γοτθικὴ γραφή, πρακτικαὶ ἀσκήσεις εἰς τὴν ταχυγραφίαν, καὶ γαλλικὴ καλλιγραφία.

Ἐν τῇ Γ' τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ ἱερὰ **Λειτουργική.**

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφῶντος, τοῦ κατὰ Ἐρατοσθένους λόγου τοῦ Λυσίου, τοῦ βίου τοῦ Θεμιστοκλέους ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου, καὶ τοῦ Ἀρεοπαγιτικοῦ τοῦ Ἰσοκράτους μετὰ συντάξεως καὶ τεχνολογικῶν παρατηρήσεων· συντακτικὸν μέχρι τῶν «συνδέσμων» καὶ ἐπανάληψις τῆς ὅλης γραμματικῆς μετὰ γραφικῶν ἀσκήσεων.

3. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἐπανάληψις τῆς **Πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς** μετὰ πρακτικῶν ἐφαρμογῶν καὶ στοιχειώδης **Ἐπιπεδομετρία.**

4. Ἐκ τῆς **Ἱστορίας,** ἡ ἑλληνικὴ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἁλώσεως, καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ μέχρι τῶν αὐτοκρατόρων.

5. Ἐκ τῆς **Μυθολογίας,** τὰ περὶ τῶν θεῶν τῶν ἀρχαίων.

6. Ἐκ τῆς **Γεωγραφίας,** τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης ἐκτὸς τῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

7. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἀνάγνωσις μετὰ γραφῆς, καὶ γραμματικὴ μέχρι τῶν μετοχῶν τοῦ τουρκικοῦ ῥήματος.

8. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** ἀνάγνωσις, μετάφρασις καὶ ἀποστήθισις τοῦ κειμένου· Θεματογραφία· καὶ ἐκ τῆς Γραμματικῆς τά: περὶ μερῶν τοῦ λόγου, περὶ ἄρθρου καὶ ὀνόματος, περὶ σχηματισμοῦ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων, καὶ τὰ δύο βοηθητικὰ ῥήματα.

9. καὶ ἐκ τῆς **Ἰχνογραφίας,** ἐπανάληψις τοῦ περὶ **ῥυθμῶν, προσωπογραφία,** καὶ ἀντιγραφὴ ἐξ ἐσκιασμένων παντοειδῶν ὑποδειγμάτων ἰδίᾳ δὲ προσώπων.

Ἐν τῇ Δ΄. τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ ἱερὰ Κατήχησις.

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ α΄ καὶ β΄ Ὀλυνθιακοῦ, τοῦ α΄ καὶ β΄ Φιλιππικοῦ τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ βίου τοῦ Ἀριστείδου ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου μετὰ συντάξεως καὶ συντακτικῶν καὶ τεχνολογικῶν παρατηρήσεων. Συντακτικὸν ἀπὸ τοῦ «περὶ τῶν συνδέσμων μέχρι τέλους»· Θεματογραφία καὶ ἐπιστολογραφία.

3. Ἐκ τῶν **Λατινικῶν,** Μετάφρασις συντόμων διηγημάτων· Γραμματικὴ μέχρι τοῦ ῥήματος καὶ Θεματογαφία.

4. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἡ **Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ** καὶ ἡ **Μαθηματικὴ Γεωγραφία.**

5. Ἐκ τῆς **Ἱστορίας,** ἡ Ρωμαϊκὴ καὶ Βυζαντινὴ ἀπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων μέχρι τοῦ 1453.

6. Ἐκ τῆς πολιτικῆς **Γεωγραφίας,** ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὠκεανία.

7. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἀνάγνωσις, ἑρμηνεία καὶ γραφὴ μετὰ τεχνολογικῶν ἀσκήσεων· Γραμματικὴ μέχρι τῶν ἐκ τῆς Περσικῆς ἐν τῇ Τουρκικῇ ἐν χρήσει λέξεων· καὶ Θεματογραφία.

8. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** ἀνάγνωσις, μετάφρασις καὶ διήγησις τοῦ κειμένου· Θεματογραφία καὶ Γραμματικὴ τά: περὶ ἐπιθέτου, περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους, περὶ ἀριθμητικῶν, περὶ ἀντωνυμιῶν, περὶ ῥημάτων τῆς α΄, β΄, γ΄, καὶ δ΄ συζυγίας, περὶ τῶν αὐτόπαθῶν ῥημάτων καὶ περὶ παραγωγῆς τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων.

Ἐν τῇ Ε΄ τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ α΄ Φιλιππικοῦ, τοῦ περὶ εἰρήνης, καὶ τοῦ περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ λόγων τοῦ Δημοσθένους, τοῦ α΄ βιβλίου τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ στοιχείου Ο τῆς Ὀδυσσείας Ὁμήρου μετὰ γραμματικῶν, συντακτικῶν καὶ θεματογραφικῶν ἀσκήσεων.

3. Ἐκ τῶν **Λατινικῶν,** ἑρμηνεία τῶν βίων τοῦ Θρασυβούλου, Φωκίωνος καὶ Τιμολέοντος ἐκ τῶν τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος μετὰ τεχνολογίας καὶ συντάξεως καὶ Γραμματικὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

4. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἡ ἐπιπεδομετρία ἐκ τῆς Γεωμετρίας καὶ ἐκ τῆς Ἀλγέβρας τὰ περὶ ἀλγεβρικοῦ λογισμοῦ.

5. Ἐκ τῆς **Χημείας,** τὸ περὶ τῶν μὴ μεταλλικῶν στοιχείων.

6. Ἐκ τῶν **Ἱστορικῶν,** ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν ἐθνῶν.

7. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία.

8. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἀνάγνωσις, ἑρμηνεία καὶ γραφὴ διαφόρων κειμένων μετὰ τεχνολογικῶν ἀσκήσεων· Θεματογραφία· καὶ ἐκ τῆς Γραμματικῆς τὰ ἐκ τῆς Περσικῆς καὶ Ἀραβικῆς ἐν τῇ ὀθωμανικῇ ἐν χρήσει.

9. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** μετάφρασις καὶ διήγησις ἐλευθέρα ἀποσπασμάτων ἔργων διαφόρων δοκίμων πεζογράφων· Θεματογραφία· καὶ ἐκ τῆς Γραμματικῆς τὰ περὶ συντάξεως τῶν ἄρθρων, τῶν ἐπιθέτων, τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἀνώμαλα ῥήματα.

Ἐν τῇ ΣΤ΄ τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ 700 μ. Χ.

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ Γοργίου τοῦ Πλάτωνος τοῦ ἱστορικοῦ μέρους τοῦ α΄ βιβλίου τοῦ Θουκυδίδου καὶ πέντε ἐκ τῶν δημηγοριῶν αὐτοῦ, τῶν στοιχείων Α, Β καὶ Η τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου ἐλεγειακῶν ποιητῶν καὶ Ἰαμβογράφων, καὶ Θεματογραφία.

3. Ἐκ τῶν **Λατινικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ α΄ βιβλίου τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου τοῦ Καίσαρος, καὶ τοῦ α΄

Κατιλιναϊκοῦ τοῦ Κικέρωνος μετὰ τεχνολογικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων.

4. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἡ Στερεομετρία ἐκ τῆς Γεωμετρίας, καὶ ὁ Λογαριθμικὸς λογισμὸς καὶ τὸ περὶ ἐξισώσεων ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

5. Ἐκ τῆς **Φυσικῆς ἱστορίας,** τὸ γενικὸν μέρος τῆς Ζωολογίας.

6. Ἐκ τῆς **Πολιτικῆς ἱστορίας,** ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ρωμαϊκή.

7. Ἐκ τῶν **Φιλοσοφικῶν,** Σύντομος Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ Ἐμπειρικὴ Ψυχολογία.

8. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** Μετάφρασις ἀποσπασμάτων ἔργων διαφόρων πεζογράφων καὶ ποιητῶν. Μετάφρασις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικήν, καὶ ἐκ τῆς Γραμματικῆς ἐπανάληψις τῶν δεδιδαγμένων καὶ συνέχεια μέχρι τῆς συντάξεως τοῦ ῥήματος γαλλιστί.

9. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία διαφόρων κειμένων μετὰ γραφικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἀσκήσεων τουρκιστί, γραμματικῆς συνέχεια μέχρι τῶν ἀνωμάλων λέξεων τῆς Ἀραβικῆς, καὶ Θεματογραφία.

(ἕπεται συνέχεια)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΙΕΒΟΥ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ

Ὁ ἀοίδιμος ἱεράρχης ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν ὑπηρετήσας τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας, θεοφιλῶς ποιμάνας δὲ τὰ ἐκάστοτε αὐτῷ ἐμπιστευθέντα λογικὰ ποίμνια, καὶ μετὰ ζηλωτῆς στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως ἐργασθεὶς ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, ἀπήλαυσεν ἀμειώτου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Κατήγετο ἐκ τοῦ κυβερνείου Τούλας. Ἀποπερατώσας τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τοῦ Κιέβου διετέλεσε διευθυντὴς τοῦ Σεμιναρίου Κιέβου καὶ εἶτα διαδοχικῶς πρύτανις καὶ καθηγητὴς τῶν ἀκαδημειῶν Κιέβου καὶ Πετρουπόλεως. Προαχθεὶς τῷ 1861 εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Βιμπόργου ἐπὶ διετίαν καὶ τῷ 1863 ἐπίσκοπος Σαρατόβου ἐπὶ δεκαετίαν, τῷ δὲ 1873 ἐπίσκοπος Νιζεγοράδου, ὁπόθεν μετὰ πενταετῆ δόκιμον ποιμαντορίαν διωρίσθη ἔξαρχος Ἰβηρίας καὶ τῷ 1882 ἐγένετο μητροπολίτης Μόσχας. Μετὰ θεοφιλεστάτην καὶ ἐνταῦθα ἑνδεκαετῆ ποιμαντορίαν μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Κιέβου, ἣν καὶ μέχρις ἐσχάτων διῴκει λίαν συνετῶς.

Ὁ μεταστὰς ἀρχιερεὺς ἐν ἁπάσαις ταῖς ποιμανθείσαις ἐπαρχίαις αὐτοῦ ἵδρυσεν οἰκήματα χάριν τῶν ὀρφανῶν, κηροποιεῖα πρὸς ὄφελος τῶν ἱερῶν ναῶν, παιδευτήρια θηλέων χάριν τῶν ὀρφανῶν τοῦ κλήρου αὐτοῦ καὶ πλεῖστα ἄλλα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα ἀφειδῶς δαπανῶν ἐκ τῶν ἰδίων καὶ πολλαχῶς ὑπὲρ τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας αὐτῶν μεριμνῶν.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ μητροπολίτου Κιέβου Ἰωαννικίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΡΟΪΣ

Σπουδαίαν ἀπώλειαν ὑπέστη ἐσχάτως πάλιν ὁ Παλαιοκαθολικισμὸς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ διασήμου Παλαιοκαθολικοῦ Θεολόγου καὶ ἱερέως Ρόϊς (Reusch) ἥτις ἀπώλεια, ἐρχομένη μετ' ἐκείνην τοῦ Δοίλιγγερ καὶ Ρέϊνκενς, καθίσταται φυσικῷ τῷ λόγῳ μᾶλλον ἐπαισθητή. Ὁ ἐν λόγῳ κληρικὸς θεολόγος ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν πρώτων καὶ κυριωτάτων στύλων τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ, μαθητὴς δὲ καὶ φίλος ὑπάρξας τοῦ Δοίλιγγερ συνειργάσθη μετὰ τοῦ διασήμου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἱστοριογράφου καὶ τῶν λοιπῶν πρωτοστατῶν τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐν τῷ κατὰ τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῶν ἀλλοκότων αὐτοῦ δογμάτων ἀγῶνι, συνυποστὰς ἰδίᾳ τὰς τύχας τῶν ἐν Βόννῃ καθηγητῶν καὶ συναδέλφων αὐτοῦ Χίλγερς, Ἀάγγεν καὶ Κνώτ. Ἰδοὺ ἐν συντόμῳ τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ περιφανοῦς ἀνδρός, οὗ δικαίως θρηνοῦσι τὴν ἀπώλειαν τὰ διάφορα Παλαιοκαθολικὰ φύλλα.

Γεννηθεὶς ἐν Βριλῶνι τῆς Βετσφαλίας τῷ 1825 ἐσπούδασε τὴν Θεολογίαν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις Βόννης, Τυβίγγης καὶ Μονάχου. Ἀναγορευθεὶς δὲ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας ἐν Βόννῃ διωρίσθη Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Καθολικῇ Πανεπιστημιακῇ Σχολῇ τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ᾗ ἀπὸ τοῦ 1854 διετέλει ἑρμηνεύων τὴν Π. Διαθήκην. Μὴ παραδεχθεὶς τὰ δόγματα τῆς ἐν Βατικανῷ Συνόδου τοῦ 1870 ἀφωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα καθὼς καὶ οἱ προαναφερθέντες συνάδελφοι αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐμμένων πιστὸς εἰς τὰς ἰδίας ἀρχὰς ἐξηκολούθησε τήν τε διδασκαλικὴν καὶ συγγραφικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν ἐν τῷ αὐτῷ ἀληθῶς χριστιανικῷ πνεύματι, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ μέρος λίαν ἐνεργὸν ἔλαβεν ἐν τοῖς διαφόροις περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Συνεδρίοις τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ μόρφωσις κρίνεται εὐρυτάτη, καθότι ὁ ἀνὴρ ἦν κάτοχος οὐ μόνον θεολογικῶν, ἀλλὰ καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν. Περιλάλητος ἦν ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ ἠδύ, καὶ πρᾷον τοῦ χαρακτῆρος, ἀμφότερα ἴδια χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀληθοῦς σοφοῦ. Ἡ παραγωγικότης τοῦ πνεύματός του θεωρεῖται ἔκτακτος, κατὰ δὲ τὴν ἔκφρασίν τινος τῶν βιογράφων αὐτοῦ, διὰ τῶν ὑπ-

αὐτοῦ γεγραμμένων, τῶν τε συγγραφῶν καὶ τῶν ἁπλῶν διατριβῶν, δύναται τις ν' ἀποτελέσῃ ὁλόκληρον βιβλιοθήκην. Ἰδοὺ οἱ τίτλοι τινῶν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ σοφοῦ ἀνδρός. «Ἐγχειρίδιον Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Δ.,» ἀριθμοῦν τέτταρας ἐκδόσεις. «Ἡ ἁγία Γραφὴ καὶ ἡ Φύτις» «Ἡ περὶ Δημιουργίας Ἱστορία τῆς ἁγίας Γραφῆς.» «Οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς μάρτυρες τῆς ἀληθείας;» «Οἱ Γερμανοὶ Ἐπίσκοποι καὶ ἡ δεισιδαιμονία.» «Ἡ δίκη τοῦ Γαλιλαίου καὶ οἱ Ἰησουῖται.» «Ὁ Πίναξ τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων.» «Αἱ νοθεύσεις ἐν τῷ κατὰ τῶν Ἑλλήνων (δηλ. τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας) συγγράμματι Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου» «Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν.» Τὰ τελευταῖα ἔργα, οἱονεὶ τὸ κύκνειον αὐτοῦ, ἀποτελοῦσιν αἱ ἐν τῇ «Revue Internationale de Théologie» δημοσιευθεῖσαι διατριβαί. «Περὶ τῶν ἑπτὰ μυστηρίων» καὶ «Περὶ τῆς Θεοπνευστίας τῶν ἁγίων Γραφῶν.» Ὁ αὐτὸς κατέλιπε καὶ ἐπιστολὰς περὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ Καρδιναλίων τῆς Ρώμης. Δόξα καὶ τιμὴ τῷ πεφωτισμένῳ ἀκαμάτῳ καὶ εὐσυνειδήτῳ θεολόγῳ καὶ κληρικῷ. Συμμεριζόμενοι τὴν ἐπὶ τῇ στερήσει αὐτοῦ θλῖψιν τῆς τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησίας, εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, ὅπως ἄνδρες τοιοῦτοι, μέλλοντες νὰ στήσωσιν ὑψηλὰ τὴν δᾷδα τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης πρὸς διασκέδασιν τοῦ ἀχλύεντος πέπλου, ὅστις ἐπὶ τόσους αἰῶνας διαχωρίζει τὴν Δυτικὴν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς χριστιανωσύνης, ἀναφαίνωνται ὡς πλεῖστοι ἐν τῷ τὸ μέγα ἔργον τῆς τοιαύτης διαφωτίσεως τῶν συνειδήσεων ἐπιδιώκοντι Παλαιοκαθολικισμῷ.

Α. Π.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Νικόλαος Γραμμενόπουλος, ὑπήκοος Ἕλλην, τέως μὲν κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἀγνώστου δὲ νῦν διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουσίου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Εἰρήνης Ν. Γραμμενοπούλου, θυγατρὸς Δημ. Πατσαροῦ, ὑπηκόου Ἑλληνίδος, ἐργάτιδος καὶ κατοίκου Πέραν Κων)πόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ δεκαετεῖ ἐγκαταλείψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Μαΐου 1900
Ὁ Πρόεδρος 3
† **Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ**
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**
Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῇ 22 Μαΐου 1900
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκονος **Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται ἡ Εὐγενία Νικοκλέους Μακρίδου βέη, θυγάτηρ Εὐτυχίου, ὑπήκοος Ὀθωμανίς, τέως μὲν διαμένουσα ἐν Κερτζίῳ τῆς Ρωσσίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς Νικοκλέους Μακρίδου βέη, ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ, κατοίκου Φαναρίου Κωνσταντινουπόλεως, τμηματάρχου τοῦ Γραφείου τῶν Προξενικῶν ὑποθέσεων ἐν τῷ ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, ἐναγομένη ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, καὶ διαμονῇ ἐν ἀλλοτρίῳ οἴκῳ Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου καὶ περὶ παραδόσεως τέκνου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτῆς. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Μαΐου 1900.
Ὁ Πρόεδρος 3
Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.
Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθημερὸν
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Κυριαζίδης, ὑπήκοος Ὀθωμανός, τέως μὲν κάτοικος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνορίας Χριστοῦ Γαλατᾶ, ὑποδηματοποιός, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαϊστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Σταματίας, θυγατρὸς Χ. Μητσοπούλου, ὑπηκόου Ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, καὶ κατοίκου Γαλατᾶ Κωνσταντινουπόλεως, ἐναγόμενος ἐπὶ τριετεῖ ἀποδημίᾳ εἰς ἄγνωστον τόπον καὶ παντελεῖ ἀμεριμνησίᾳ τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας,» καὶ «Νέας Ἐφημερίδος.»

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 9 Ἰουνίου 1900.
Ὁ Πρόεδρος
Ὁ Κορυτσᾶς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς 1
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.
Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῇ 9 Ἰουνίου 1900·
Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. Ἄνθιμος Π. Ὀρφανίδης.

Ὁ *ὑπεύθυνος* Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ Κ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γρεβενῶν **ΔΩΡΟΘΕΟΣ** (πρόεδρος)
† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Ἀρχιγρ. τῆς Ἱ. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ (γραμματεύς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 20
ἐξαμηνιαῖα τὰ ἡμίσυ
Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ἰανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Λογοδοσία περὶ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1899—1900 τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμ. Μ. Κλεοβούλου — Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεώρησις — Δύο παλαιὰ κείμενα περὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Συνεδρία Δύο Σωμάτων.* — Σήμερον συνῆλθον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὰ Δύο Σώματα, ἡ ἁγία καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ ἔντιμον Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον καὶ συνεζήτησαν ἄρθρα τινὰ τῆς ὑπὸ τῆς Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως καὶ διδασκαλίας ὑποβληθείσης ἐκθέσεως, ἧς ἡ συζήτησις συνεχισθήσεται ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, γενομένης δεκτῆς τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπ. Καταστημάτων ἀξιοτίμου Ζήση Ζήση, ἐξελέγη εἰς ἀντικατάστασιν ὁ ἀξιότιμος Η. Ἠλιάσκος. Πρὸς τούτοις μέλος τῆς Π. Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς, ἐκπροσωποῦν ἐν αὐτῇ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ἐξελέγη ὁ ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ Μελαχροινὸς ἐφέντης ἀντικαταστήσας τὸν τέως τοιοῦτον ἐλλόγιμον Ε. Ἀμαξόπουλον.

—*Μητροπολῖται Μηθύμνης καὶ Χίου.* — Οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολῖται Μηθύμνης Στέφανος καὶ Χίου Κωνσταντῖνος ἀπαντῶντες εἰς τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διαβιβασθέντα αὐτοῖς προσκλητήρια γράμματα, ἤγγειλαν ὅτι ὑπείκοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀποδέχονται ἀσμένως τὴν γενομένην πρόσκλησιν αὐτῶν ὡς συνοδικῶν, καὶ ὅτι διευθετήσαντες ἕκαστος τὰ κατ' αὐτὸν ἐλεύσονται εἰς βασιλεύουσαν προσεχῶς.

—*Μητροπολίτης Νευροκοπίου.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νευροκοπίου Νεόφυτος ὑπέβαλεν ἕνεκα γήρατος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ κανονικὴν καὶ οἰκειοθελῆ παραίτησιν, ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης καὶ δεκτὴν γενομένην.

—*Ἄφιξις.* — Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σωζοπόλεως Κωνσταντῖνος καὶ κατευθυνθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο καὶ ἠσπάσατο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Χθὲς δ' ἐγένετο τῇ Α. Πανιερότητι παράστασις ἐνώπιον τῆς ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου τὸ εἰθισμένον Μήνυμα, καὶ εἶτα ἡ ἐν τῷ ναῷ νενομισμένη τελετὴ τῆς εὐχαριστίας.

—*Μονὴ Κύκκου.* — Γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τετραετίαν διετέλεσε κεκλεισμένον τὸ ἐν Διπλοκιονίῳ Μετόχιον τῆς ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμένου Μελετίου. Ἤδη τοῦ νέου ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς πανοσιωτάτου Καλλινίκου ἀφικομένου, τὸ εἰρημένον Μετόχιον ἠνοίχθη καὶ παρεδόθη ἁρμοδίως τῷ ἡγουμένῳ.

Διάψευσις.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ προχθεσινῇ «Κωνσταντινουπόλει» ὅτι κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς προχθὲς Κυριακῆς ἐμνημονεύθη τὸ πρῶτον ὁ ἐκλελεγμένος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Φώτιος. Ἡ εἴδησις αὕτη ἐστὶν ὅλως ἀνυπόστατος, γνωστοῦ ὄντος ὅτι οὔπω ἀφίκοντο τὰ εἰρηνικὰ λεγόμενα γράμματα.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 20 Ἰουνίου 1900.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

ΣΧΟΛΩΝ ΤΕΛΕΤΑΙ

Α'.

Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν μέσῳ συρροῆς φιλομούσου ὁμηγύρεως ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων ταῖς τοῦ ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου ἀποφοιτησάσαις μαθητρίαις. Τῆς τελετῆς προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἀρχιερέων Ἀμασείας Ἀνθίμου, Βερροίας Κωνσταντίου, τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, Μαρωνείας Ἰωακεὶμ καὶ Κορυτσᾶς Γερβασίου, ἔτι δὲ τῶν μητροπολιτῶν Διοκαισαρείας Νικοδήμου καὶ Ἀμίδης Βενιαμίν, τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Φωτίου καὶ ἄλλων κληρικῶν. Εἰς τὴν τελετὴν παρῆν ὡσαύτως ἡ Α. Ε. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ν. Μαυροκορδάτος.

Τῆς εἰθισμένης ἱεροτελεστίας γενομένης ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων μὲν τοῦ ἱδρύματος ἐλλογίμου Εὐαγγέλου Ἀμαξοπούλου ἡ περὶ τῆς οἰκονομικῆς, ὑπὸ τῆς ἐλλογίμου δὲ ὑποδιευθυντρίας Ἰουστίνης Λαγουδάκη ἡ περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ φυτωρίου ἔκθεσις διασαφηνίσασαι ἀμφότεραι τὴν εὐχάριστον πορείαν αὐτοῦ κατὰ τὴν λήξασαν σχολικὴν περίοδον. Ἀφοῦ δὲ αἱ ἀπολυόμεναι, ἐννέα τὸν ἀριθμὸν ἀπόφοιτοι, ἔτυχον τοῦ οἰκείου πτυχίου, πᾶσαι μετὰ βαθμοῦ ἄριστα, ἡ Α. Θ. Π. ἐπισφραγίσασα τὴν τῶν γραμμάτων ταύτην τελετὴν ἀπήγγειλε τὴν ἑπομένην προσφώνησιν:

Ἀγαπητοί,

Παρακολουθήσαντες μετὰ πατρικοῦ διαφέροντος καθ' ἅπασαν τὴν διαρρεύσασαν ταύτην ἑβδομάδα, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ αὐτοπροσώπως καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντων ἡμετέρων ἀντιπροσώπων, τὰς γενομένας προφορικὰς ἐξετάσεις καὶ δοκιμασίας, παριστάμεθα καὶ αὖθις σήμερον ἵνα καταστέψωμεν τοὺς πόνους καὶ τοὺς μόχθους, οὓς ὅ.τε φιλόπονος τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκαλισσῶν σύλλογος καὶ ὅλος ὁ φιλομαθὴς τῶν σεμνῶν τοῦ καθιδρύματος τούτου κορασίδων χορὸς καθ' ἅπαν τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος κατεβαλον, καὶ ἀφθόνους ἐπιδαψιλεύσωμεν εἰς τοὺς καρποφόρως ἐναγωνισαμένους καὶ ἐναγωνισαμένας τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Οὐδένα ὑμῶν λανθάνει πάντως, ὅτι τὸ σεμνὸν τοῦτο τῶν γραμμάτων καθίδρυμα καὶ ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν περιστάσεων καθ' ἃς ᾠκοδομήθη, καὶ ὡς ἐκ τοῦ σεπτοῦ προσώπου τοῦ ἐν Πατριάρχαις ἀειμνήστου αὐτοῦ ἱδρυτοῦ Ἰωακεὶμ τοῦ Β', καὶ περιπλέον ὡς ἐκ τῆς μεγάλης διὰ τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς μεγαλοπόλεως ἡμῶν ἀξίας καὶ τοῦ προορισμοῦ οὗτινος καταστοχάζεται, ἀποβαίνει ἰδίᾳ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν προσφιλέστατον ἀντικείμενον στοργῆς καὶ ἀγάπης καὶ ἀπολαύει ἐξιδιασμένων ἀείποτε ἐκ μέρους αὐτῆς φροντίδων καὶ μεριμνῶν.

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς καθηκόντως, ἐφ' ὅσον βλέπομεν ἀπαρεγκλίτως ἐκπληρούμενον τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν τοῦ σεμνοῦ τούτου παιδευτηρίου σκοπόν, ἐφ' ὅσον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος παριστάμεθα θεαταὶ τῆς αὐξούσης ἐν αὐτῷ κατὰ πάντα προόδου καὶ τελειοποιήσεως, ἐφ' ὅσον αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἵδρυμα τοῦτο προλαμβάνον καὶ ἱκανοποιοῦν πάντα πόθον καὶ πᾶσαν κοινὴν τῶν περὶ αὐτὸ ἑπτὰ ἐνοριῶν ἀπαίτησιν, χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλογένειαν τῆς διεπούσης τὰ κατ' αὐτὸ Ἐφορείας καὶ εἰς τὴν ἀκάματον φιλοπονίαν καὶ προθυμίαν τῶν διδασκόντων ἐν αὐτῷ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὸν λογισμὸν καὶ τὴν καρδίαν ζωηρότερον στρέφομεν ἐπὶ τὸ παιδευτήριον τοῦτο, τὸ τοσούτους ἀγλαοὺς καρποὺς παρέχον κατ' ἔτος, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἔτι μᾶλλον διακαεῖς ἀναπέμπομεν εἰς τὸν Ὕψιστον εὐχάς, ἵνα ἀκλόνητον καὶ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀνώτερον παντὸς ἀνιαροῦ καὶ ἐναντίου διατηρῇ αὐτὸ ἡ θεία Πρόνοια πρὸς χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντων, ὅσοι δι' ἀγάπης καὶ στοργῆς δικαίως περιβάλλουσι τὸ ἐθνικὸν τοῦτο Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον. Κύριος δ' ὁ Θεὸς εἴθε φυλάττοι ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκρατορικοῦ αὐτοῦ Θρόνου τὸν φιλόμουσον ἡμῶν Ἄνακτα, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὁποίου ἡ παρ' ἡμῖν παίδευσις τοσαύτης ἀπολαύει ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς. Γένοιτο.

Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς τελετῆς ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεκάλεσεν εἰς τὸ πατριαρχικὸν γεῦμα τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἐφόρους τοῦ Παρθεναγωγείου καὶ τοὺς καθηγητὰς αὐτοῦ.

Β'.

Τοῦ ἐν Πέραν Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου.

Αὐθημερὸν ἐν τῇ εὐρείᾳ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου ἐγένετο ὡσαύτως ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τοῖς τελειοφοίτοις καὶ τῆς ἀπονομῆς βραβείων τοῖς ἀριστεύσασιν ἐν τῷ γαλλικῷ τμήματι τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου, τοῦ ὑπὸ τὴν πεπνυμένην διεύθυνσιν καὶ ἡγεσίαν τοῦ ἐλλογίμου Χρήστου Χατζηχρήστου διατελοῦντος. Τῆς τελετῆς ταύτης προΐστατο ἡ Α. Σ. ὁ ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, παρῆσαν δὲ ἡ Α. Ε. ὁ ἐπὶ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συμβάσεων πληρεξούσιος τῆς Ἑλλάδος Δ. Στεφάνου, ὁ Α'. γραμματεὺς τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας Λεβίδης ἐκπροσωπῶν τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος, ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς πρεσβείας ταγματάρχης Δουπών, ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Ε. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας Κωνστάνς, αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ Ἀνδρέας Κοπάστης ἐφέντης, μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους, ὁ Σκρακιώτης βέης, Ν. Σγουρίδης ἐφέντης, ἀντιπρόσωποι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἔγκριτοι τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς παροικίας γάλλοι, πλεῖστοι λόγιοι, ἐπιστήμονες ὁμογενεῖς καὶ ξένοι καὶ πολὺ ἄλλο φιλόμουσον καὶ ἐπίλεκτον πλῆθος. Μετὰ τὴν εἰθισμένην τελετὴν ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς καὶ ἱδρυτὴς τοῦ Λυκείου Χ. Χατζηχρήστου δι' ἐκθέσεως σαφοῦς καὶ γλαφυρᾶς ἐξέθηκε τὰ τῆς πορείας τοῦ ἱδρύματος κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, ἐξ ὧν κατάδηλος ἐγένετο ἡ ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτοῦ ἀποστολῇ σκοπιμωτάτη λειτουργία τοῦ καθιδρύματος, τοῦθ' ὅπερ πάνυ εὐαρέστως ἤκουεν ἡ πολυπληθὴς ὑμήγυρις. Τὸν κ. Χ. Χατζηχρήστου διεδέξατο ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ δι' ἐναμίλλου πρὸς τὸ ἵδρυμα στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως διακρινόμενος διευθυντὴς τοῦ γαλλικοῦ τμήματος εὐπαίδευτος Γαλάτης Regis Delbœf, ὃς καὶ διὰ λόγου ἐμβριθοῦς συνηγόρησε τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς σπουδῆς τῶν κλασικῶν σπουδῶν, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Εἶτα ὁ τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας ἐκπροσωπῶν ἀνέγνω προσλαλιὰν ἐξαίρουσαν τὰς ἐν τῷ Ἑλληνογαλλικῷ Λυκείῳ ἐπιτελουμένας προόδους καὶ ἐκφράζον τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν τῆς Α. Ἐξ. Ἐν τέλει ἡ Α. Σ. ὁ μητροπολίτης Γρεβενῶν Δωρόθεος δι' ἐξ ὑπογυίου καὶ λίαν προσφόρου προσλαλιᾶς ἐξάρας τὰς πολυτίμους πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωνίαν ὑπηρεσίας τῆς Σχολῆς ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

ΔΟΓΟΔΟΣΙΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1899-1900
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ

ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Ἀρχ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

Τῇ 11ῃ Ἰουνίου 1900.

Ἐν τῇ Ζ' τάξει:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** συνέχεια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μέχρι τοῦ 1453.

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία ἐκ τῶν παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ δημηγοριῶν τῆς τῶν Πλαταιέων, τῆς τῶν Θηβαίων καὶ τοῦ ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους, δέκα εἰδυλλίων τοῦ Θεοκρίτου καὶ τῶν ἐπιγραμμάτων αὐτοῦ, Ἐλεγειακῶν, Ἰαμβογράφων καὶ Μελικῶν ποιητῶν καὶ τῆς ἐν Αὐλίδι Ἰφιγενείας τοῦ Εὐριπίδου· Θεματογραφία καὶ Ρητορική.

3. Ἐκ τῶν **Λατινικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ Ἰουγουρθικοῦ πολέμου τοῦ Σαλουστίου (μέχρι τοῦ 36 κεφ.), τοῦ α' βιβλίου τῶν μεταμορφώσεων τοῦ Ὀβιδίου καὶ μερῶν τοῦ β' (στίχ. 1—330) μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων.

4. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἡ ἐπίπεδος Τριγωνομετρία.

5. Ἐκ τῆς **Πειραματικῆς Φυσικῆς,** τὰ Μηχανικά.

6. Ἐκ τῆς **Φυσικῆς ἱστορίας,** τὸ γενικὸν μέρος τῆς Βοτανικῆς.

7. Ἐκ τῆς **Πολιτικῆς ἱστορίας,** ἡ Βυζαντιακή.

8. Ἐκ τῶν **Φιλοσοφικῶν,** Λογικὴ καὶ τὸ Γενικὸν μέρος τῆς Ἠθικῆς.

9. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** ἀνάγνωσις καὶ φιλολογικὴ ἀνάλυσις κειμένων διαφόρων, ἀποστήθισις ἐκλεκτῶν τεμαχίων, μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Γαλλικὸν καὶ συνέχεια τῆς Γραμματικῆς μέχρι τέλους.

10. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἑρμηνεία ἐκ διαφόρων κειμένων καὶ ἐξ ἐφημερίδων τουρκικῶν μετὰ γραφικῶν, τεχνολογικῶν καὶ συντακτικῶν ἀσκήσεων τουρκιστί, ἐκ τῆς Γραμματικῆς τὰ περὶ ἀνωμάλων λέξεων καὶ ἀνωμάλων πληθυντικῶν τῆς Ἀραβικῆς, Θεματογραφία, καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ἐν χρήσει ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Ἀραβοπερσικῶν συντάξεων.

Ἐν δὲ τῇ Η' τάξει, τῇ τῶν τελειοφοίτων:

1. Ἐκ τῶν **Θρησκευτικῶν,** σύντομος Χριστιανικὴ Ἠθική.

2. Ἐκ τῶν **Ἑλληνικῶν,** ἑρμηνεία τῶν **Ὀλυμπίων** 3. 10. 11. 12. 13 καὶ τοῦ 3 **Πυθίου** ἐκ τοῦ Πινδάρου, τῶν **Χοηφόρων** τοῦ Αἰσχύλου, τῆς **Ἠλέ-**

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 268 - 271.

κτρας τοῦ Σοφοκλέους καὶ τῶν Ἱππέων τοῦ Ἀριστοφάνους μετὰ φιλολογικῶν παρατηρήσεων.

3. Ἐκ τῶν **Λατινικῶν,** ἑρμηνεία τοῦ 9 βιβλίου τῆς Αἰνειάδος τοῦ Βιργιλίου, ἑπτὰ Ὠδῶν τοῦ Ὁρατίου (2, 3, 12, 14 καὶ 37 τοῦ α' βιβλίου, τῆς 13 τοῦ β' καὶ τῆς 2 τοῦ δ') τοῦ Carmen Seculare καὶ ἐπιγραμματοποιία.

4. Ἐκ τῶν **Μαθηματικῶν,** ἡ Κοσμογραφία.

5. Ἐκ τῆς **Πειραματικῆς Φυσικῆς,** ἡ Ἀκουστικὴ καὶ ἡ Ὀπτική.

6. Ἐκ τῆς **Φυσικῆς ἱστορίας,** ἡ Ὀρυκτολογία.

7. Ἐκ τῆς **Πολιτικῆς ἱστορίας,** ἡ ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων.

8. Ἐκ τῶν **Φιλοσοφικῶν,** ἡ ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.

9. Ἐκ τῆς **Τουρκικῆς,** ἑρμηνεία ἐκ διαφόρων κειμένων καὶ ἐξ ἐφημερίδων μετὰ γραφικῶν, τεχνολογικῶν καὶ συντακτικῶν ἀσκήσεων τουρκιστί, ἐπανάληψις ὅλης τῆς Γραμματικῆς, Συντακτικὸν τουρκιστί, Θεματογραφία καὶ μετάφρασις διηγημάτων καὶ ἀσκήσεων διαφόρων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Τουρκικήν.

10. Ἐκ τῆς **Γαλλικῆς,** ἀνάγνωσις καὶ φιλολογικὴ ἀνάλυσις κειμένων διαφόρων, μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Γαλλικόν, ἐπανάληψις τῆς Γραμματικῆς καὶ ἱστορία τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος.

Αὕτη ἐστί, Πανιερώτατε Δέσποτα καὶ ἡ λοιπὴ σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, ἡ κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος διδακτικὴ τῆς Σχολῆς ἐργασία, ἥτις, δοκιμαζομένη νῦν ἀπὸ τῆς 24 τοῦ λήξαντος μηνὸς κατὰ τὸ προεκδεδομένον ὑπὸ τῆς Σχολῆς πρόγραμμα τῶν ἐτησίων αὐτῆς ἐξετάσεων, θέλει δικαιώσει, πιστεύομεν, τῆς τε σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὰς προσδοκίας καὶ τοὺς κόπους τῶν διδαξάντων.

Γ'. Ἡ διὰ τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν δοκιμασία αὕτη τῆς ἐργασίας τῆς Σχολῆς εἶναι καὶ ἐφέτος συμφωνοτάτη ταῖς σχετικαῖς διατάξεσι τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς. Αἱ ἑπτὰ κατώτεραι τάξεις ἐξητάσθησαν γραπτῶς μόνον ἐν ἅπασι τοῖς τοῦ ἔτους μαθήμασιν. Ἡ δὲ ὀγδόη, ἡ τῶν τελειοφοίτων, ὑποστᾶσα τὰς γραπτὰς αὐτῆς ἐξετάσεις ἐν τοῖς τοῦ ἔτους μαθήμασι μετὰ τῶν λοιπῶν τάξεων, ὑπεβλήθη καὶ εἰς προφορικὰς ἐν τοῖς ἑξῆς μαθήμασι: τῇ Χριστιανικῇ Ἠθικῇ, τοῖς Ἑλληνικοῖς, τοῖς Λατινικοῖς, τῇ Πολιτικῇ ἱστορίᾳ, τοῖς Τουρκικοῖς καὶ τοῖς Γαλλικοῖς. Ἡ τάξις αὕτη ὤφειλε νὰ ἐξετασθῇ προφορικῶς κατὰ τὰ νενομισμένα καὶ ἐν τῷ μαθήματι τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων ἀσθένεια τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀνδρέου Σπαθάρη ἐκώλυσε τὴν προφορικὴν τοῦ εἰρημένου μαθήματος ἐξέτασιν καὶ ἠνάγκασε τὴν Σχολὴν γραπτῶς νὰ ἐξετάσῃ αὐτό. Εὐτυχῶς ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τοῦ πολυτίμου καθηγητοῦ χωρεῖ ἐπὶ τὰ κρείττω, καὶ πέποιθεν ἡ Σχολή, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀνακτώμενος οὗτος τὴν προτέραν αὐτοῦ ὑγίειαν θέλει ἀναλάβει ἀρχομένου τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῷ νεανικοῦ σφρίγους.

Πλὴν τῶν εἰρημένων ἐτησίων ἐξετάσεων ὑπέστησαν ἡ μὲν τάξις τῶν τελειοφοίτων καὶ διαρκοῦντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἑτέρας γραπτὰς ἐξετάσεις ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκ τῶν κατὰ τὰ προλαβόντα ἔτη διδαχθέντων μαθημάτων: τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, τῇ Ψυχολογίᾳ, τῇ Λογικῇ, τῇ Φιλοσοφικῇ Ἠθικῇ, τῇ Ἑλληνικῇ, Ρωμαϊκῇ καὶ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ, καὶ τῇ Ἀλγέβρᾳ καὶ Γεωμετρίᾳ. Αἱ δὲ ἑπτὰ κατώτεραι τῆς Σχολῆς τάξεις ἐδοκιμάσθησαν ἐπίσης γραπτῶς ληγούσης τῆς πρώτης ἐξαμηνίας ἐπὶ τῆς ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι δεδιδαγμένης ὕλης.

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς δοκιμασίας τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς, μὴ ὑποβαλλούσης εἰς προφορικὰς ἐξετάσεις τὰς ἑπτὰ κατωτέρας αὐτῆς τάξεις, ἐπιβληθεὶς ἄλλοτε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, διὰ τὴν μεγάλην τῶν μαθητῶν αὐτῆς πληθύν, διατελεῖ ἔκτοτε τηρούμενος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Καὶ δὲν ἀριθμεῖ μὲν ἀπό τινων ἐτῶν ἡ Σχολὴ 700 ἢ 600 μαθητάς, ὡς ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις, ἀλλὰ καὶ 400 μαθητῶν προφορικὴ ἐξέτασις, ἐὰν πρόκηται νὰ ἐξελεγχθῇ δι' αὐτῆς ἡ ἀληθὴς τῶν ἐξεταζομένων ἀξία, δὲν εἶναι εὐχερές τι ἔργον, ἐκτὸς δὲ τῶν πολλῶν δυσχερειῶν, ἃς συνεπάγεται, ἀπαιτεῖ καὶ χρόνον πολλῷ περισσότερον τοῦ νῦν δαπανωμένου, τοὐλάχιστον τετραπλάσιον.

Περὶ τοῦ τρόπου δὲ τούτου τῆς διὰ τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων δοκιμασίας τῆς ἀξίας τῶν μαθητῶν, ὁπωσδήποτε γινομένης, εἴτε γραπτῶς μόνον, εἴτε γραπτῶς ἅμα καὶ προφορικῶς, φρονεῖ ἡ Σχολή, ὅτι ὅσῳ αὐστηρότερον καὶ ἂν διεξαχθῇ, δὲν δύναται ἀκριβῆ νὰ παράσχῃ ἔλεγχον τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀξίας τῶν μαθητῶν, τῆς ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας αὐτῶν ἐν ἑκατέρᾳ τῶν ἐξετάσεων ἐχούσης πρὸς τῷ βαθμῷ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἄλλους παράγοντας, τὴν ψυχολογικὴν τυχὸν τοῦ ἐξεταζομένου κατάστασιν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξετάσεως ἢ τὴν εὐμένειαν ἢ δυσμένειαν τῆς τύχης ἐν τῇ κληρώσει τῶν πρὸς ἐξέτασιν ζητημάτων. Ὁ μόνος ἀλάνθαστος κριτὴς τῆς ἀξίας τοῦ μαθητοῦ εἶναι—φρονοῦμεν—διὰ μὲν τοὺς καθηγητὰς αἱ καθημεριναὶ ἐξετάσεις, διὰ δὲ τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας τῶν μαθητῶν αἱ κατὰ καιροὺς ἐπισκέψεις τῶν παραδόσεων, καθ' ἃς δύνανται ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως οἱ ἁρμόδιοι τούτων νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν τῆς ἐπιδόσεως τῶν υἱῶν καὶ τῶν ὑπὸ τὴν κηδεμονείαν αὐτῶν διατελούντων. Τοιαῦται ἐπισκέψεις τῶν παραδόσεων διαρκοῦντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους δύνανται νὰ παράσχωσι καὶ εἰς πάντα ἐνδιαφερόμενον περὶ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ τελουμένης ἐργασίας ἀσφαλῆ περὶ αὐτῆς γνῶσιν.

Ταῦτα λέγοντες ὅμως δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι εἶναι ὅλως περιττᾶι καὶ ἀνωφελεῖς αἱ ἐτήσιαι ἐξετάσεις καὶ κατ' ἀκολουθίαν καταργητέαι. Τῆς ἐπισκέψεως τῶν παραδόσεων κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων, ὅσοι τούτων τυγχάνουσιν ἁρμόδιοι κριταί, καὶ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερομένου περὶ τῆς ἐργασίας τῆς Σχολῆς οὔσης δυσχεροῦς μὲν διά τινας, πάντῃ δὲ ἀδυνάτου δι' ἄλλους, οὐδεὶς αὖθις πλὴν τῶν καθιερωθεισῶν ἐτησίων ἐξετάσεων ὑπολείπεται τρόπος ἐξελέγξεώς τινος δημοσίας τῆς ἐργασίας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς Σχολῆς καθόλου, τὴν διατήρησιν αὐτῶν ἐπιβάλλει μάλιστα καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν πηγάζουσα ἀδιαφιλονείκητος πρακτικὴ ὠφέλεια τῶν μαθητῶν, τῶν μὲν ἐκ φιλοτιμίας τῶν δὲ ἐξ ἐπιγνώσεως τῆς ὠφελείας ἐπαναλαμβανόντων τὰ μεμαθημένα καὶ μᾶλλον οἰκειουμένων αὐτά.

Εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως ταύτην ὠφέλειαν ἀποβλέπουσα ἡ Σχολή, καίπερ ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν ἐκ τῶν καθημερινῶν ἐξετάσεων ἔχουσα, δὲν προέβη εἰς τὴν κατάργησιν τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων, ἀλλὰ διετήρησεν αὐτάς, τροποποιήσεις μόνον τινὰς ἐπ' αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἐπενεγκοῦσα, ἃς ἔκρινε μᾶλλον τὴν φιλοτιμίαν τῶν μαθητῶν διεγειρούσας. Οὕτω τὸν μὲν ἀρχαῖον τρόπον τῆς γενικῆς ἁπάντων τῶν μαθητῶν προφορικῆς ἐξετάσεως περιώρισε τὸ πρῶτον εἴς τινα μόνον μαθήματα τῆς τάξεως τῶν τελειοφοίτων, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν τῆς τάξεως ταύτης μαθημάτων καὶ ἐφ' ἁπάντων τῶν μαθημάτων τῶν ἄλλων κατωτέρων τάξεων εἰσήγαγε τὰς γραπτὰς ἐξετάσεις. Βραδύτερον ἐθεώρησε σκοπιμωτέραν τροποποίησίν τινα τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοφοίτων τάξεως, καθ' ἣν ἐξητάζοντο μέχρι τοῦ προλαβόντος ἔτους ἅπαντες μὲν οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς, τὸ τρίτον δὲ μόνον αὐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς προφορικῶς ἐξεταζομένοις μαθήμασιν, τὴν μείζονα δὲ πάντοτε ἐκ τῶν ἐξετάσεων ὠφέλειαν ἐπιδιώκουσα νέαν ἐπήνεγκεν ἐφέτος τροποποίησιν ἐν μόναις αὖθις ταῖς προφορικαῖς ἐξετάσεσι τῶν τελειοφοίτων, θεσπίσασα ὅπως ἐξετάζωνται ἅπαντες ἐν ἅπασι τοῖς πρὸς προφορικὴν ἐξέτασιν ὡρισμένοις μαθήμασιν· τὸ μέτρον ὅμως τοῦτο δὲν ἠδυνήθη δυστυχῶς νὰ ἐφαρμόσῃ ἐν ταῖς ἐφετειναῖς ἐξετάσεσιν ἐν ἀκριβείᾳ, τῆς ἀσθενείας τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Σπαθάρη, ἀναγκασάσης αὐτὴν τὸ προφορικῶς ἐξεταζόμενον μάθημα τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς γραπτῶς, ὡς εἶπον, νὰ ἐξετάσῃ.

Δ'. Περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως διακηρύττω, ὅτι ἀποχρώντως ἱκανοποίησαν ἑκάτεραι, ἐκτὸς ἐξαιρέσεών τινων, τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν κοπιάσαντας. Ὅλως νὰ ἐλλείπωσιν αἱ ἐξαιρέσεις ἦτο ἀδύνατον διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους. Ἠδύναντο ὅμως νὰ ἦναι ὀλιγώτεραι, καὶ θὰ ἦσαν, ἐὰν καὶ οἶκοι εἶχον ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τὰς δεούσας πρὸς ἐπιμέλειαν ἐν τοῖς μαθήμασι καὶ χρηστὴν διαγωγὴν προτροπὰς καὶ τὴν προσήκουσαν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἐπίβλεψιν ἐν πάσῃ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς ἀναστροφῇ αὐτῶν. Καὶ μαθηταὶ ἀξιούμενοι τούτων εἶναι καὶ ὑπῆρξαν πάντοτε πρότυπα ἐπιμελείας καὶ χρηστότητος, ἀληθῆ τῆς Σχολῆς ἐγκαλλωπίσματα. Εἶχε δὲ πολλοὺς τοιούτους αὕτη κατὰ τὸ λῆγον ἔτος καὶ χαίρει μεγάλως ἐπὶ τῇ πολυτίμῳ ταύτῃ εὐτεκνίᾳ· καὶ ἐπικαλεῖται θερμῶς τὰς εὐχὰς τῆς τε Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν χορείας τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων συνοδικῶν ἐπί τε αὐτοὺς ὅπως ἐπὶ τὸ τελειότερον χωρῶσιν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς ὅπως μιμηταὶ αὐτῶν γένωνται.

Ε'. Καὶ ἡ φοίτησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Σχολὴν ἐφέτος ὑπῆρξε τακτικωτέρα. Τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν ἀπουσιῶν, εἰς ὃ προσέκοπτεν ἄλλοτε ἡ τῶν μαθητῶν πρόοδος, ἐλαττούμενον ἀπό τινων ἐτῶν περιωρίσθη εὐσιωδῶς. Κατὰ δὲ τὸ λῆγον ἔτος ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξ ἀσθενείας ἀπουσιῶν οὐδεμία ἀδικαιολόγητος ὑπῆρξεν. Ἐκ δὲ τῶν δι' ἀπουσίας ἀποκλεισθέντων τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων κατὰ τὸν τῆς Σχολῆς νόμον 18 μαθητῶν οἱ 15 ἀπὸ τῶν μέσων ἤδη τῆς πρώτης ἐξαμηνίας ἔπαυσαν φοιτῶντες εἰς τὴν Σχολὴν ἐπὶ ἔργα βιοποριστικὰ τραπέντες.

ΣΤ'. Οὕτως εὐχάριστον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὑπῆρξε τὸ ἔτος τοῦτο καὶ δυνάμεθα μετὰ παρρησίας νὰ εἴπωμεν, ὅτι, χάριτι θείᾳ καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ βίου τῆς Σχολῆς καθόλου τὸ παροιμιῶδες «**κάθε πέρυσι καὶ καλλίτερον**»· καίτοι δὲν ἔφθασεν οὗτος—ὁμολογοῦμεν—εἰς τὸ ἀρίζηλον ἐκεῖνο ὕψος τῆς τελειότητος, νῦν ἀνέφικτον κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, διὰ τὴν καθόλου τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων κατάστασιν, ὅπερ ἄλλοι ἀρχαιότεροι ἐκ τῶν τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς ἐμπεπιστευμένων ἠξιώθησαν νὰ ἴδωσιν. Ηὐχαριστημένη δὲ ἡ Σχολὴ ἐπὶ τῇ παρούσῃ αὐτῆς καταστάσει οὐδαμῶς ἀμβλυωπεῖ πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἐλλείψεις, ἀλλὰ πληρεστάτην ἔχει αὐτῶν συνείδησιν καὶ πᾶσαν εἰς τὴν ἐλάττωσιν αὐτῶν προσπάθειαν καταβάλλει, ἐπιμελῶς τὴν ἐν ἄλλαις χώραις ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν παρακολουθοῦσα καὶ τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων καταδεικνυόμενα χρήσιμα καὶ ἐφαρμόσιμα κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἑαυτῆς δυνάμεων παραλαμβάνουσα καὶ οἰκειουμένη. Ἐὰν δὲ ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προσπαθείαις ἀδυνατῇ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας μὴ παρέχουσα εἰς τοὺς τροφίμους αὐτῆς ἁπάσας τὰς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ ἀπαιτουμένας γνώσεις, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἔλλειψις αὐτῆς. Ἔχουσα σκοπὸν ὡρισμένον· τὸ παρέχειν τοῖς τροφίμοις αὐτῆς τὴν προσήκουσαν μεμορφωμένῳ ἀνθρώπῳ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, δι' ἧς

νὰ δύνανται καὶ ἐπιστήμας οἱασδήποτε νὰ σπουδάσωσιν ἐπὶ χρηστοῖς ἐλπίσιν εὐδοκιμήσεως καὶ δι' ἰδίας μελέτης τὴν ὑπὸ τῆς Σχολῆς χορηγηθεῖσαν ἀνάπτυξιν ἐπαυξάνοντες ὡς λόγιοι νὰ διαπρέψωσι καὶ διακριθῶσιν, ἀκολουθεῖ ἀκριβῶς τῷ συμφώνῳ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς τοῦτον προγράμματι, ὡς ὤφειλε βεβαίως νὰ ποιήσῃ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλο τι ἔργον τοῦ καθ' ἡμᾶς πρακτικοῦ βίου βουλομένοις νὰ ἐπιδοθῶσιν οὐχ ἧττον ὠφέλιμος τυγχάνει ἡ τῆς Σχολῆς παίδευσις, παρέχουσα τὸ πολύτιμον ἐκεῖνο καὶ ἀναφαίρετον χρῆμα, τὸ ἐξευγενίζον καὶ ἀνυψοῦν ἠθικῶς τὸν ἄνθρωπον τελειοῦν δὲ καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελούμενα οἱαδήποτε ἔργα.

Ἐὰν δὲ διὰ τοὺς τελευταίους τούτους ἀπαιτῶνται καὶ εἰδικαί τινες γνώσεις, εὐχερέστατα δύνανται οἱ θέλοντες νὰ προπορισθῶσιν αὐτὰς καὶ ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν αὐτῶν δι' ἰδιαιτέρας διδασκαλίας ὡς οὐκ ὀλίγοι ἐποίησαν. Δὲν δικαιούμεθα δὲ καὶ τὴν παροχὴν τῶν γνώσεων τούτων νὰ ἀπαιτήσωμεν παρὰ τῆς Σχολῆς, ἄλλον προορισμὸν ἐχούσης, οὔτε τὴν εὐχερῆ χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων γλωσσῶν, τῆς Τουρκικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς, ἥτις μόνον διὰ τῆς ἀσκήσεως ἀποκτᾶται. Ἀμφότερα ταῦτα παρέχονται ὑπὸ ἄλλης Σχολῆς, πρακτικώτερον χαρακτῆρα ἐχούσης, ἐάν τινες θέλωσιν ἐν Σχολῇ ταῦτα νὰ ἀποκτήσωσιν.

(ἕπεται τὸ τέλος)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ·

Ἀγγλία.— Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἡ γνωστὴ θρησκευτικὴ διαπάλη μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μερίδων, καὶ δὴ μεταξὺ τῶν ἐχόντων φιλοκαθολικὰς ἢ μᾶλλον φιλορθοδόξους τάσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς λατρείας ἰδίᾳ, οἷοί εἰσιν οἱ Πουζεϊσταί, Puseistes ἢ καὶ Ritualistes λεγόμενοι, ὀπαδοὶ τοῦ περὶ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀκμάσαντος φιλορθοδόξου Ἄγγλου Θεολόγου καὶ Καθηγητοῦ Pusey, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων τάσεις καθαρῶς προτεσταντικάς. Ἡ ἐν λόγῳ διαπάλη ἐμόρφωσεν ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀληθῆ θρησκευτικὴν κρίσιν, γνωστὰ δ' εἰσὶ τὰ ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης συγκροτηθέντα πρὸ μηνῶν ἐν Λονδίνῳ πολυάριθμα καὶ θορυβώδη συλλαλητήρια. Αἱ καθ' ἑαυτὰς μικρολόγοι φαινόμεναι συζητήσεις περὶ θυμιάματος καὶ κηροῦ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἐνέχουσι προδήλως ταύτην τὴν σπουδαίαν σημασίαν, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ἢ μὴ τῶν τοιούτων κατέστη σύμβολον Καθολικισμοῦ διὰ τοὺς μὲν, καὶ Προτεσταντισμοῦ διὰ τοὺς ἄλλους. Τὸ βέβαιον συμπέρασμα ὅλης ταύτης τῆς διαπάλης, ἥτις βαίνει ὁλονὲν αὔξουσα, εἶνε τοῦτο, ὅτι ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ Ἐκκλησία, ἥτις, ὡς γνωστόν, οὐσιωδῶς διακρίνεται τῶν λοιπῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν καθὸ παρουσιάζουσα κρᾶμά τι Καθολικισμοῦ καὶ Προτεσταντισμοῦ καὶ κειμένη οἱονεὶ μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου, ἤρξατο βαθύτερον νὰ συναισθάνηται τὴν ἀνάγκην σαφεστέρου καθορισμοῦ τῆς ἰδίας θέσεως ἀπέναντι ἑκατέρου τῶν δύο τούτων μεγάλων τμημάτων τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης. Κατά τινας ἐν Ἀγγλίᾳ παρὰ πολλοῖς κύκλοις ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον ἔτι ἡ ἰδέα τῆς ἀνάγκης μορφώσεως ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίας, Καθολικῆς μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ παπικῆς, ἥτις προσέτι νὰ ᾖ ἀνεξάρτητος τῆς κρατούσης ἐκεῖ τανῦν Ὁμολογίας τῶν 39 ἄρθρων. Ἄλλαις λέξεσι παρὰ τοῖς κύκλοις τούτοις ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα τῆς μορφώσεως Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἰταλία.— Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία:— Γνωστόν, ὅτι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπως καὶ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς Καθολικαῖς χώραις τῆς Εὐρώπης (Γερμανίᾳ, καθολικῇ ἐννοεῖται Αὐστρίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἱσπανίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, καὶ Πορτογαλλίᾳ) ἤδη ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ, ὡς ἰδιαιτέρας Ἐκκλησιαστικῆς τάσεως, ἐμορφώθη κοινότης Παλαιοκαθολική. Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀποτυχοῦσα τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἐκλογῇ Ἐπισκόπου, ἀριθμεῖ σήμερον δύο τοιούτους· Περὶ τοῦ ἑνὸς τούτων, τοῦ Δὸν-Παύλου Μιράλια (Don Paolo Miraglia), ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ προτελευταίῳ φύλλῳ τῆς «Révue Internationale de Théologie» τὰ ἀκόλουθα: Ὁ Δὸν-Μιράλια εἶνε γενναῖος ἀγωνιστής, ὅστις παλαίει κατὰ μυρίων δυσκολιῶν, παρεχομένων εἴτε ἐκ μέρους τοῦ Παπικοῦ Ἐπισκόπου ἐν Plaisance, ὅπου ἐδρεύει καὶ ὁ ἐν λόγῳ Παλαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος, εἴτε ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως. Ῥήτωρ ὢν φλογερὸς συναρπάζει τοὺς ἀκροατάς. Ἀφορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Πάπα κηρύττει τὸν χριστιανισμὸν ἄνευ τοῦ Πάπα καὶ κατὰ τοῦ Πάπα. Κηρύξας ἐσχάτως ἐν Ρώμῃ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Μεθοδιστῶν (καθότι ἡ ἐνοικιασθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ αἴθουσα τῷ ἀπεκλείσθη ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας) ἐχειροκροτήθη ἐνθουσιωδῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεφώνησε: « Ἐὰν σήμερον οἱ λαοὶ δὲν προσέρχωνται εἰς τὸν χριστιανισμόν, αἰτία τούτου εἶνε ἡ διαστροφὴ τοῦ κόσμου καὶ τῆς Ἰταλίας, δηλ. ἡ Ρώμη!»

Ἡ Προτεσταντικὴ κίνησις—ἐπίσης ἐν Ἰταλίᾳ δὲν εἶνε ἀσήμαντος, λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὄψιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πλεῖον ἢ ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ὁ παπισμὸς ἔχει βαθύτερον ἁπλώσῃ τὰς ρίζας αὐτοῦ. Κατά τινα στατιστικὴν ἐν τῇ σημερινῇ Ἰταλίᾳ ἀριθμοῦνται ἐν συνόλῳ 98,000 Προτεστάνται διαφόρων δογματικῶν ἀποχρώσεων. Παρατηρεῖται δὲ αὔξησις κατὰ 36 χιλιάδας ἀπὸ τοῦ 1883 καὶ ἐντεῦθεν. Ἡ Ἰταλικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία ἀριθμεῖ 22 ναοὺς ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ οὐχὶ ἀσήμαντον ἀριθμὸν Σχολείων.

Γαλλία. — Πόσας χιλιάδας φράγκα ὑπολογίζετε ἄραγε νὰ ἐπεψήφισεν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀνατολῇ Καθολικῶν Προπαγανδῶν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1900 ἡ Γαλλία, ἥτις ἄλλως ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἰδίας ἐπικρατείας διάφορον ὅλως μετέρχεται τακτικὴν ὡς πρὸς τὸν παπισμὸν καὶ τὰ ὄργανα αὐτοῦ; Τὸ ἐν λόγω ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 800,000 χρυσᾶ φράγκα. Μάλιστα, 800 χιλ. φράγκα ἐπεψήφισε διὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀνατολῇ Καθολικῶν Σχολῶν καὶ Μονῶν. «Οἱ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ τῶν Μονῶν καὶ Σχολῶν τούτων, παρατηρεῖ ἡ « Revue intern. de Théologie », ἰσχυροὶ εἰς χρῆμα καὶ μάλιστα εἰς προστασίαν, χρησιμοποιοῦσι τὴν ἐπιρροήν των πρὸς διάδοσιν ἰδίων τρόπων καὶ ἠθῶν, θεολογικῶν ἀποδείξεων καὶ διδασκαλιῶν, αἰσθημάτων καὶ συγγραφῶν.»

Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ πολλοὶ ἀντιπαπικοὶ διαμαρτύρονται ἐν τῷ τόπῳ κατὰ τῆς τοιαύτης ὑπερβολικῆς εὐνοίας τῆς ἰδίας Κυβερνήσεως πρὸς τὰ ὄργανα τοῦ παπισμοῦ. Μία τοιαύτη τακτική, παρατηροῦσιν οὗτοι, δὲν δύναται φυσικῶς νὰ ᾖ πρὸς ὄφελος τῶν ὑπὲρ τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ συμπαθειῶν ἐν Ἀνατολῇ.

Ἑλβετία.— Ἡ Ἑλβετικὴ Κυβέρνησις πρὸ πολλοῦ, ὡς γνωστόν, ἀναγνωρίσασα ἐπισήμως τὴν Παλαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς Ἐκκλησίαν κεχωρισμένην παντελῶς καὶ διάφορον τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς ἢ Παπικῆς Ἐκκλησίας, ποιεῖται πάντοτε σαφῆ διάκρισιν τῶν ἐκασταχοῦ Παλαιοκαθολικῶν Κοινοτήτων ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων. Κατ' αὐτὰς μάλιστα ἐκδίδοται καὶ εἰδικὸν σχετικὸν διάταγμα, κατὰ τὸ ὁποῖον πᾶς μὴ Διαμαρτυρόμενος χριστιανὸς τῆς Ἑλβετίας ὀφείλει κατηγορηματικῶς νὰ δηλώσῃ, εἰς ποίαν ἐκ τῶν δύο μερίδων ἀνήκει, εἰς τὴν τῶν Παπικῶν δηλονότι, ἢ τὴν τῶν Παλαιοκαθολικῶν.

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἔχοντες ἔν τισι τῶν πόλεων τῆς Ἑλβετίας τὴν πλειονότητα ἀπέναντι τῶν Παπικῶν, ἐγένοντο συγχρόνως μόνοι κύριοι καὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις καθολικῶν ναῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ παραδείγματι ἐν Βέρνῃ, ἐν ᾗ ἑδρεύει καὶ ὁ ἐν Ἑλβετίᾳ Παλαιοκαθολικὸς ἐπίσκοπος καὶ λειτουργεῖ ἡ ἐν Ἑλβετίᾳ ἰδιαιτέρα Πανεπιστημιακὴ Θεολογικὴ Σχολὴ (Faculté Théologique) τῶν Παλαιοκαθολικῶν.

Spectator.

ΔΥΟ ΠΑΛΑΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

§ θ' Εὑρὼν γὰρ Ἄρειον ἐν (A, 2) τῇ κατὰ Ἀλεξάνδρειαν Ἐκκλησίᾳ πρεσβύτερον ὄντα, καὶ καθάπερ ὀργάνῳ πονηρίας τούτῳ χρησάμενος, ὅλος κατ' αὐτῆς ἔπνευσεν· ἵνα γὰρ συντελῶν εἴπω, τῷ κατέχοντι πνεύματι κινούμενος Ἄρειος **Ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν καὶ ὕστερον γεγονέναι Χριστὸν** τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ἀφρόνως ἀπήχει καὶ ἐδογμάτιζε, καὶ πρὸς τούτοις κτιστὸν καὶ παθητὸν καὶ τρεπτὸν καὶ ἀλλοιωτὸν τὸν ἄκτιστον καὶ ἀπαθῆ καὶ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον· καὶ τὸν ἄχρονον καὶ ἀχώρητον καὶ ἀναφῆ, κατὰ τὸν τῆς θεότητος λόγον, ἁπτὸν καὶ χωρητὸν καὶ ἐν χρόνῳ ἀπεφλυάρει· καὶ ταραχῆς ἐκ τούτου καὶ στάσεως οὐ μικρᾶς (294B, 1) τὸ τῆς Λιβύης μέρος ἐνέπλησε· καί τοι πολλάκις περὶ τούτων τοῦ μεγάλου τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐπισκόπου Ἀλεξάνδρου νουθετοῦντος αὐτὸν καὶ παραινοῦντος μὴ τοιαῦτα διδάσκειν, ὁ κατάρατος οὐκ ἐπείθετο. Ταῦτα πυθόμενος ὁ μακάριος καὶ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος τοὺς ἁπανταχόθεν ἐπισκόπους ἐν τῇ Νικαέων ἀθροίζει, δημοσίοις ὀχήμασι προστάξας αὐτοὺς ἐν τῇ προειρημένῃ ἁπαντῆσαι πόλει, δεῖν εἶναι λέγων τὰς προτάσεις τῶν ἀμφισβητουμένων ὁμοῦ πάντας συνιδεῖν καὶ ψηφίσασθαι, καὶ μιᾷ πίστει καὶ γνώμῃ τὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμέ(B, 2)νην Ἐκκλησίας Θεῷ τὰς δοξολογίας ἀναφέρειν. Ἐπεὶ δὲ συνηθροίσθησαν, καὶ ἡ κυρία, καθ' ἣν ἔδει τῶν ἀμφισβητουμένων τὰς προτάσεις λυθῆναι παρῆν, οἶκος μέν ὅτι μέγιστος ἐν τοῖς βασιλείοις ηὐτρέπιστο, στιβάδες δὲ τὸν ἀριθμὸν ἀποσώζουσαι τῶν συνεληλυθότων πατέρων ἐν ταῖς πλευραῖς τοὺ οἴκου περιετέθειντο· καὶ σμικροῦ θρόνου ὡς ἂν εἴποι τις καὶ εὐτελοῦς ἐν τῷ μέσῳ τεθέντος, καὶ τῆς ἱερᾶς ἐκεῖσε Συνόδου συναθροισθείσης, εἴσεισι καὶ αὐτὸς βασιλεὺς πάντων ὕστατος· χαρίεις τῷ προσώπῳ, τὴν ἀναδρομὴν τοῦ σώματος ὡς μήτε μακρὸν εἰπεῖν μήτε βραχύν, εὐρύτε(295A, 1)ρος δὲ τοὺς ὤμους καὶ παχὺς τὸν αὐχένα, τὴν χροιὰν ἐρυθρὸς καὶ τὴν τρίχα τῆς

---

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 262—263.

κεφαλῆς οὐ δασείαν ἔχων, τὴν δὲ τοῦ γενείου ψιλήν πως καὶ πρὸς τὸ μηδὲ φύτειν πολλαχοῦ τοῦ προσώπου, τὴν ῥῖνα ἐπίγρυπον, τὸ ὄμμα παρατλήσιον λέοντος, τὸ δὲ ἐγκρατὲς περὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς γαστρὸς ἄκρον κεκτημένος, ὡς τούτῳ τὰ πολλὰ διαφεύγειν τὰς τοῦ σώματος νόσους, οὐχ ὑγιῶς αὐτῷ διακειμένου. Καὶ οὐ πρότερον ἐκκθ[έσθη]* πρὶν ἂν ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος τῶν πατέρων σύλλογος τοῦτον προετρέψατο καθεσθῆναι. Θεασάμενος δέ τινας τοῦ χοροῦ τῶν πατέρων τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους, (1, 2) καὶ μαθὼν ἀπὸ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν τοῦτο πεπονθέναι** τὰ χείλη τοῖς τραύμασι προσενήνοχε καταστάζόμενος, ἑλκύσειν ἐκεῖθεν εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων. Οὕτως ἦν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ εὐλαβείᾳ καὶ πίστει καὶ μετριοπαθείᾳ λελαμπρυσμένος. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ μέγας τῷ ὄντι βασιλεύς. Ὁ δὲ θεῖος ἐκεῖνος τῶν ἱερέων ὅμιλος, τοῖς ἄνθεσι τῶν ἐγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στεφανώτάντες, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν εὐλογίαις ἠμείψαντο. Καὶ τῇ ἑξῆς, πολλῶν κινηθέντων ἑξ ἑκατέρου μέρους λόγων, καὶ συγχύτεως (295B,1) περὶ τὸ ἀκροατήριον γενομένης, ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀμφὶ Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν καὶ τοὺς βαρεῖς ἐκείνους κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὺς καὶ τὴν [νῦν] Θεοῦ προνοίᾳ γαλήνην καὶ εὐστάθειαν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς μέσον ἀγαγὼν καὶ ἀναμνήσας εἰς ὁμόνοιαν ἅπαντας προεκαλεῖτο. Ἐπεὶ δὲ καί τινες φιλαπεχθήμονες ἄνδρες κατὰ τῶν ἑαυτῶν ἐπισκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ κατηγορίας, τῷ δακτυλίῳ σφραγίσας ἐκέλευσε φιλάττεσθαι· εἶτα πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς καὶ ὁμόνοιαν συμβιβάσας, καὶ ταύτας κομίσας ἐνώπιον πάντων κατέκαυσεν, ὅρκῳ πληρο(B,2)φορήσας αὐτοὺς μηδὲν ἀνεγνωκέναι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων· οὐδὲ γὰρ, ἔφη, χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων δῆλα γενέσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρόφασιν ἐντεῦθεν λαμβάνοντες ἀδεῶς ἁμαρτάνωσιν. **Ἐγὼ δ' ἔφη· εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον ἀλλότριον διορύττοντος, συνεκάλυψα ἂν τῇ πορφυρίδι μου ταύτῃ τὸ παρανόμως γενόμενον ὡς ἂν μὴ βλάψῃ τοὺς θεωμένους τῶν δρωμένων ἡ ὄψις.** Οὕτω τοίνυν τοὺς λέγοντας ἀνακηρύττων, τοὺς δ' ἀντιλέγοντα παρακλητικῶς πειθομένους εἰς ὁμόνοιαν ἕλκων καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ (296A,1 τὸν Υἱὸν ὁμοφώνως τῇ Συνόδῳ δογματίσας, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους ὡς ἀτάκτους ὑπερορίσσ καὶ ἅπαντας ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδόξους κατασταθμένους, καὶ δωρεαῖς μεγίσταις δεξιωσάμενος, ἕκαστον τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν καταλαβεῖν παρηγγύκσεν, τὰ ἀκροθίνια τῶν πατέρων κατασχών, πρὸς τὸ τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι ᾠκοδόμησεν, εὐλογίας τῆς παρ' αὐτῶν ἀξιῶσαι.

§ ι' Ἐπεὶ δὲ τῆς μεγίστης τῶν πόλεων ἐμνήσθημεν, ὡς ἐν παρόδῳ τὰ περὶ αὐτῆς διεξελθεῖν ἀναγκαῖον. Φασὶ γάρ, βουληθέντι αὐτῷ πόλιν κτίσαι ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι ἐν τῷ πεδίῳ τῷ πρὸ τοῦ Ἰλίου*, ὑπὲρ τὸν Αἴαντος τάφον, τὸν (B,2) Θεὸν κατ' ὄναρ πραστάξαι ἐν Βυζαντίῳ κτίσαι· καὶ δὴ, τὸν ὑποδεχθέντα τόπον καταλαβών, περινοστησάμενός τε πανταχοῦ καὶ σκοπήσας τὴν θέσιν τοῦ τόπου καὶ ὡς ἔχει κράσεως εὖ καὶ ἀέρος, τὰ ἄλση τε περικαθάρας καὶ τοὺς εἰς ὕψος ἠρμένους τόπους κατὰ τὸ ἐγχωροῦν ἐν τοῖς κοιλοτέροις χωρίοις καταβιβάσας καὶ τὴν προσήκουσαν ἡμερότητα ἐργασάμενος, παλάτιον μὲν ἐν τῷ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον μέρει τερπνότατον καὶ ποικιλίας πεπληρωμένον καὶ τῇ θαλάσσῃ πελάζον οἰκοδομεῖ, ἱππικὸν δὲ καὶ τοὺς δύο μεγίστους ἐμβόλους προσοικοδομεῖ· ὧν εἴ τις** ὡς ἔχουσα* θέσεως καὶ σοφίας (296 B,1) ἀκριβῶς καταμάθοι οὐ δεύτερα τῶν Φειδίου ἔργων ταῦτα προσείποι. Πρὸς τούτοις ναοὺς ἱεροὺς, τὸν τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, καὶ τῶν θείων Ἀποστόλων, καὶ τοῦ Ἁγίου Μωσίου, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίκου, καὶ ἑτέρους πλείους. Ἔτι τε τὸ μεσαίτατον τοῦ ἄστεος ἐπιμελῶς περικαθάρας, καὶ λίθοις διαυγέσι τὸ ἔδαφος καταστρώσας, δυσί τε ἡμισφαιρίοις ἐκ κιόνων καὶ στοῶν ἀρκτόθεν τε καὶ νοτόθεν*** κατασκευάσας, καὶ ἄλλους κίονας τὴν λεωφόρον ὁρίζοντας στιχηδὸν διαστήσας, ἐπὶ κεφαλῆς λίθους τῆς αὐτῆς ὕλης φέροντας γλυφῆς ὅτι μάλιστα καὶ τεχνιτῶν σοφίαν τοῖς θεωμένοις (B,2) διαδεικνύντας, ἵν' ὁμοῦ τε κόσμος εἴη τῇ πόλει καὶ τοῖς ἡμισφαιρίοις, ἐν οἷς τῶν ὠνίων τὰ πλείω ἀποτεθησαύρισται, τὴν ἐκ τῶν ὀδιτῶν ὄχλησιν ἀποστεροίη, Φόρον ὠνόμασε· καὶ ἕτερον δὲ κίονα μονόλιθον ἐκ Ῥώμης ἀγαγών, ὑποζώσας τε αὐτὸν διὰ χαλκῶν ζωνῶν γεγραμμισμένον κατὰ τὸ μεσαίτατον ἵδρυσεν, ἄνωθεν μὲν αὐτοῦ ἀνδριάντα τὸν ἑαυτοῦ στηλωσάμενος, κάτωθεν δὲ πρὸς τῇ βάσει τοὺς δώδεκα κορίνους, οὓς ὁ Χριστὸς εὐλόγησε, καὶ ξύλα τίμια καὶ ἁγίων λείψανα, ἵν' ᾖ πρὸς στηριγμὸν καὶ φυλακὴν τῆς αὐτοῦ πόλεως, ὑποθέμενος· καὶ ἐν τῷ Ἀνάπλῳ δὲ (297A,1) καὶ Σωσθενίῳ, ἔνθα καὶ θείας ἐμφανείας ἠξίωτο καὶ ὄψεις μυστικὰς ἐθεάσατο, τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ναοὺς ᾠκοδόμησεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς περὶ τὰς οἰκοδομὰς αὐτοῦ φιλοκαλίας ἐμνήσθημεν, μηδὲ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ναῶν, οὓς διὰ τῆς μητρὸς ᾠκοδόμησε, καὶ τὴν σπουδὴν, ἣν περὶ τῆς εὑρέσεως τῶν τιμίων ξύλων ἐποιήσατο, ἀμνημόνευτον καταλείψομεν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ὁ μ. χ. **Μ. Ι. Γ.**

---

* ὁ κδξ *Ἡλίου*

** οὕτως ὁ κώδηξ.

*** *νοτόθεν!*

---

* ὁ κδξ ἐκαθαρίσθη νεωτέρᾳ χειρί.

** ὁ κδξ *πεπονθήναι*

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.